วารสาร
บริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน – มิถุนายน 2562
Vol. 19 No.2 April - June 2019

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ISSN 1513-007X

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
(Thai Journal Citation Index Centre - TCI) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน 2562

Vol. 19 No.2 April - June 2019

เจ้าของ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ISSN 1513-007X

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมการพัฒนาวิชาการทางการศึกษาและบริหารการศึกษา
2. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย และการศึกษาค้นคว้าของคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจ ทั้งในและนอกสถาบัน

ขอบเขตของวารสาร สาขาวิชาที่รับตีพิมพ์ได้แก่ ครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์-จิตวิทยา/ เทคโนโลยี/ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านการศึกษาและการบริหารการศึกษา โดยทุกบทความจะได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ

กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม
ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน
ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน
ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม

บรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รศ.ดร.สมาน อัศวภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.สมชาย วงศ์เกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.สมเกียรติ พ่วงรอด	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.สุพรรณี เหลือบุญชู	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ว่าที่พันตรีนพดล เจนอักษร	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.ชวนคิด มะเสนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Mr.James Ryan	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ดร.วิชัย แสงศรี	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

ธุรการและประสานงาน ดร.กฤษฎา สารการ

บทบรรณาธิการ

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิตฉบับนี้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน 2562 บทความในวารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วย บทความทางวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 41 เรื่อง รวม 44 บทความ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความไว้วางใจในการส่งบทความลงตีพิมพ์ เพื่อเผยแพร่ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต ขอขอบคุณทุกคำติชมและคำแนะนำในการปรับปรุง การดำเนินการจัดทำวารสารจากผู้อ่านและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน

ท้ายสุดนี้ กองบรรณาธิการพร้อมเปิดรับผลงานจากบรรดานักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการทั้งที่เป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย หรือบทวิจารณ์หนังสือด้วยความยินดียิ่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง

บรรณาธิการ

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน 2562

Vol. 19 No.2 April - June 2019

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

- การวิจัยเชิงประเมิน : แนวคิดและการนำมาใช้ในการศึกษาพยาบาล 1
  (กุลธิดา กุลประฑีปัญญา)
- การเสริมสร้างพลังอานาจของครูที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การ 13
  ของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสานักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด
  (จันทร์ทิพย์ ลียะวณิช)
- การเรียนรู้ยุคดิจิตอลการเรียนรู้แห่งการค้นพบ 25
  (ภูมิไพรัตน์ อนุพันธ์)

บทความวิจัย

- สภาพการชี้แนะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 37
  ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
  (ธนา ธุศรีวรรณ)
- ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 53
  ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15
  (ฮาฟีซี อับดุลเลาะ)
- การศึกษาความคิดเห็นการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู 63
  สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  (อัษฎานิษฐ์ โคตรชัย)
- การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถ 75
  ด้านการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
  (สุวิทย์ คำมณี)
- โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส 87
  ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  (จิโรบล มนตรี)
- การประเมินความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู 99
  สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา
  (วิชุดา เนตรสูงเนิน)
- การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน 111
  ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
  (สุรีย์มาศ สุขกสิ)

- แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 123
(ณิชชา อ่อนอุดม)
- การศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย โดยใช้ทฤษฎี APOS ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต 135
(วราภรณ์ วัฒนเขจร)
- ประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ : กรณีศึกษาศูนย์มหาวิทยาลัยในเขตภาคเหนือตอนล่าง 149
(สกนธ์ชัย ชะนูนันท์)
- การพัฒนาครูวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการเป็นพี่เลี้ยง และการสอนงานสำหรับรูปแบบการนิเทศ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 167
(อรอุมา บวรศักดิ์)
- โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียน ประถมศึกษา (ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง) 185
(ประภาส วงษ์โท)
- การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ 195
ปิยนุช วรบุตร, ภาณุพงศ์ บุญรมย์, ศุภเทพ สติมั่น, กษมา ดอกดวง และ ชานนท์ จังกาจิตต์)
- ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ในนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 วิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคล ที่มีปัญหาสุขภาพ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ 205
(ณัฐธยาน์ ชาบัวคำ)
- โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 213
(ธีระนัน พิรุณสุนทร)
- การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบัน การอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 227
(สนั่น หอมชื่น)
- การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 241
(ประโมทย์ นันนิล)
- การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 253
(มะลิ อัตถากร)

- รูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่ายที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี (ชัชวาล ขันติคเชนชาติ) 263
- แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียน (กรุณา ศรีแสน) 277
- การพัฒนารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา (สิริพร ดีน้อย) 289
- กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (ศุภชัย จันครา) 301
- การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ มาใช้ในการเรียนการสอนของครู ระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (มณฑวรรณ ทองกลม) 311
- ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (กิตติ วิเศษ) 323
- การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างความสามารถทางคณิตศาสตร์กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และสะเต็มศึกษา (กุลเชษฐ ศรีพล) 333
- แนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (บรรจง เจริญสุข) 343
- การพัฒนาความพร้อมทางวิทยาศาสตร์และความฉลาดทางอารมณ์โดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 (นันทิยา จินดาฤทธิ์) 353
- การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น (บุษกร แสนหว้า) 369
- กลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล (พัชรีภรณ์ ส่องเนตร) 383
- รูปแบบการนิเทศภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 (เอกชัย อ้ายม่าน) 393

- รูปแบบวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วรวรรณ มิถุนดี) 407
- ทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2569) (เพียงกานต์ พวงพะยอม) 419
- การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย (ดอกรัก สมบัติหลาย) 429
- โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา (เรข์ณพัศ ภาสกรณ์) 443
- การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (ศรัญญา รณศิริ) 453
- การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน (นันทวรรณ ชื่นชมคุณาธร) 463
- กลยุทธ์การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย (พูนชัย ยาวิราช) 473
- องค์ความรู้ทางดนตรีของเพลงตับทะแย กรณีบรรเลงด้วยวงมโหรีเครื่องคู่ (ศิริลักษณ์ ฉลองธรรม) 483
- การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สนิท หาจัตุรัส) 493
- ผลการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ธิดาวรรณ โพธิ์ทอง) 503
- ผลการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่อง การสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ศรินภา โพธิ์ทอง) 513

คำแนะนำในการเสนอบทความเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต 525
ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต 528
แบบเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต 529

การวิจัยเชิงประเมิน : แนวคิดและการนำมาใช้ในการศึกษาพยาบาล
(Evaluation Research : Concept and Application in Nursing Education)

กุลธิดา กุลประฑีปัญญา[1]
เรืองอุไร อมรไชย[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงประเมิน เป็นการนำระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่ต้องการและไม่ต้องการกับวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามแบบแผนที่ได้วางไว้ล่วงหน้าและเป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร โครงการ แผนงานและการปรับปรุงในอนาคต การวิจัยเชิงประเมินมีเทคนิควิธีการหลากหลาย ได้แก่ การศึกษาความเป็นไปได้ การกำกับติดตาม การทดลอง การศึกษาภาคสนามหรือการเยี่ยมสถานที่ และการศึกษาผลกระทบของโครงการ แผนงาน หรือกิจกรรมใดๆ ทางด้านการศึกษาพยาบาล โดยมีขั้นตอนเริ่มตั้งแต่ การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการหรือแผนงานให้ชัดเจน การระบุ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ สำหรับเปรียบเทียบเพื่อตัดสินคุณค่าความสำเร็จของโครงการ การวางแผนออกแบบการวิจัยเชิงประเมิน การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผล ตีความ สรุปผลการวิเคราะห์และเขียนรายงานผลการวิจัยเชิงประเมิน และการอภิปรายผลและเสนอแนะการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเชิงประเมินเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ แผนงานหรือกิจกรรมต่างๆทางด้านการศึกษาพยาบาล โดยการวิจัยเชิงประเมินมีจุดเด่น คือ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ได้จริง ได้องค์ความรู้ใหม่ มีความรอบรู้ในเรื่องการวิจัยและการประเมิน และเป็นการยืนยันผลการศึกษาในสถานการณ์จริง

คำสำคัญ : การวิจัยเชิงประเมิน, การศึกษาพยาบาล

Abstract

Evaluation research is apply methodology from social science and behavioral sciences to study the results and effects desired and not desired with the purpose. This is a guideline for conducting the research in accordance with the pre-planned map and is a guide for decision making on future curriculum, program, and improvement. Evaluation research has a variety of techniques, including feasibility studies, supervision, field trial, or field visit and study the impact of any project, plan, or activity of nursing education. The procedure start from identify indicators and criteria for benchmarking, to determine the success of the project, evaluation planning

---

[1]พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี
[2]โครงการจัดตั้งวิทยาเขตอำนาจเจริญ มหาวิทยาลัยมหิดล

Evaluation research, data collection, analysis, interpretation data, interpretation of results, discussion of the results and suggestions for utilizing the results. Evaluation research use for decision making on the project, programs or activities in nursing education. The research focused on the results that can practice in , get new knowledge and confirms the results of the actual implementation.

Keywords : evaluation research, nursing education

บทนำ

การดำเนินโครงการ แผนงาน หรือกิจกรรมใดๆเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการประเมินเพื่อติดตามกำกับความก้าวหน้าของการดำเนินงานและผลที่เกิดขึ้นนั้นมีความเหมาะสมเพียงใด ควรพัฒนาปรับปรุงอะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่พึงประสงค์ และหลังจากการดำเนินงานสิ้นสุดลงเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ เพียงใด ศิริชัย กาญจนวาสี (2556 : 1-2) คุ้มกับทุนและแรงงานที่ลงทุนไปหรือไม่ คำตอบของคำถามเหล่านี้จะได้จากการประเมินอย่างเป็นระบบและมีความเป็นปรนัย สมหวัง พิธยานุวัฒน์ (2544 : บทนำ) การประเมินจึงมีความสมบูรณ์ในแง่บทบาทของการวัด การบรรยาย และการตัดสินคุณค่า ถ้าผู้ประเมินมีความรอบรู้ทั้งในด้านวิธีการประเมินและเนื้อหาหรือมีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ประเมินนั้น จะทำให้ผลการประเมินมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ และเป็นประโยชน์ แต่ถ้าผู้ประเมินขาดคุณสมสมบัติ อาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ได้ และความเหมาะสมของเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสิน ศิริชัย กาญจนวาสี (2545 : 21) ซึ่งการประเมินที่ถูกต้องตามหลักวิชาการนับวันจะมีความสำคัญมากขึ้นทุกที ทั้งนี้เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน ต่างก็ให้ความสนใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและความสำเร็จของโครงการ แผนงาน หรือกิจกรรม ที่ได้มาจากการประเมินที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้องมากกว่าความคิดเห็นส่วนบุคคลที่มักจะมีข้อโต้แย้งและหาข้อสรุปไม่ได้ ซึ่งการประเมินนั้นก็ต้องการข้อมูลที่ได้จากหลากหลายแหล่ง Gail L. Ingersoll (1996 : 38) เพื่อความเข้าใจอย่างแจ่มชัดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงประเมิน ในบทความนี้จึงขอเสนอสาระแยกเป็น ห้าตอน คือ ความหมาย ความแตกต่างของการวิจัยทางวิชาการและการวิจัยเชิงประเมิน เทคนิคการวิจัยเชิงประเมิน ขั้นตอนของการวิจัยเชิงประเมิน และการนำมาใช้ในการศึกษาพยาบาล

ตอนที่ 1 ความหมายของการวิจัยเชิงประเมิน

งานวิจัยเชิงประเมิน (evaluation research) ถือว่าเป็นงานวิจัยประยุกต์ที่มุ่งนำผลไปแก้ไขปัญหาโดยตรง แต่มีปัญหาว่า การที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นงานวิจัยนั้นพิจารณาอย่างไร สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2549 : 16) ให้ข้อสังเกตว่า งานประเมิน อาจเป็นงานวิจัยหรือไม่เป็นงานวิจัยก็ได้ ขึ้นอยู่กับระดับของความรู้และความถูกต้อง รวมทั้งประโยชน์ของสารสนเทศและองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการประเมินโครงการ การที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นงานวิจัย จะต้องได้ผลประเมิน หรือสารสนเทศจากการประเมินที่เข้าถึงความจริงแห่งคุณค่าหรือข้อความรู้แห่งคุณค่าในระดับผลกระทบของโครงการ และ/หรือ ข้อความรู้ในระดับกฎ หรือทฤษฎี นั่นคือ ผลการประเมินที่เป็นเพียง ความเชื่อ ความคิดเห็น และเหตุผล ย่อมไม่รับประกันถึงต้นตอแห่งความเป็นจริง ดังนั้นจึงไม่เป็นงานวิจัย สรุปได้ว่า ทฤษฎีเป็นตัวเชื่อมงานวิจัยกับการประเมินเข้าด้วยกัน (Gail L. Ingersoll,1996:30) จึงเรียกว่า การวิจัยเชิงประเมิน

รัตนะ บัวสนธ์ (2553 : 2) กล่าวว่า การวิจัยเชิงประเมิน เป็นการประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อการดำเนินงานและตรวจสอบติดตามโครงการ แผนงาน หรือกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นเพื่อกลุ่มเป้าหมายว่า กิจกรรมหรือโครงการดังกล่าวนั้นเป็นไปเป้าหมายหรือไม่อย่างไร ซึ่งการวิจัยเชิงประเมินที่แท้จริง ก็คือ แนวคิดเดียวกับการประเมินโครงการ (Project Evaluation) นั่นเอง

สุวิมล ติรกานันท์ (2550 : 2) กล่าวว่า การวิจัยเชิงประเมิน สามารถดำเนินการให้ได้คำตอบเกี่ยวกับคุณค่าของโครงการในแง่มุมต่างๆ โดยการประเมินสามารถกระทำได้ทุกขั้นตอนของโครงการ ไม่จำเป็นต้องเป็นผลสุดท้ายของโครงการเท่านั้น เพราะผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นสารสนเทศที่สำคัญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงโครงการหรือดำเนินโครงการต่อเนื่อง

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (มปป.: 1) การวิจัยเชิงประเมินเป็นเรื่องของความเป็นสาเหตุและผล ซึ่งประกอบด้วย มีข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ต้องมีการศึกษาอย่างเป็นระบบ ต้องใช้ระเบียบวิธีวิจัย ตัวแปรต้นชัดเจนและมีตัวชี้วัดเชิงประจักษ์

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงประเมิน คือการนำระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์มาประยุกต์ใช้ เพื่อศึกษาถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่ต้องการและไม่ต้องการกับวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามแบบแผนที่ได้วางไว้ล่วงหน้าและเป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร โครงการ แผนงานและการปรับปรุงในอนาคต

ตอนที่ 2 ความแตกต่างของการวิจัยทางวิชาการและการวิจัยเชิงประเมิน

แม้การวิจัยเชิงวิชาการและการวิจัยเชิงประเมินจะมีส่วนคล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือ ทั้งการวิจัยทางวิชาการและการประเมินล้วนเป็นกิจกรรมการสืบสอบทางวิชาการที่อาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นสำคัญ แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างกันค่อนข้างชัดเจนในหลายประเด็น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของการวิจัยทางวิชาการและการวิจัยเชิงประเมิน

ประเด็น	การวิจัยทางวิชาการ	การวิจัยเชิงประเมิน
1. จุดมุ่งหมาย	ค้นหาความจริง	ตัดสินคุณค่าจากข้อค้นพบ
2. ประเด็นที่ศึกษา	กำหนดจากผู้วิจัย	กำหนดจากสิ่งที่ถูกประเมิน
3. การคาดคะเนคำตอบ	นิยามกำหนดเป็นสมมติฐานการวิจัย	ไม่กำหนดไว้ล่วงหน้า
4. ตัวแปร	ได้จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	กำหนดขึ้นจากประเด็นที่ประเมิน เรียกว่าตัวชี้วัด
5. เกณฑ์หรือมาตรฐานของตัวชี้วัด	ไม่กำหนด มุ่งที่จะบรรยายตัวแปร	กำหนดไว้เพื่อนำผลของตัวชี้วัดมาเปรียบเทียบในการตัดสินคุณค่า
6. ความคลาดเคลื่อน	Type I error, Type II error	Type III evaluation error Type IV evaluation error
7. ประชากร	ประชากรทั่วไปของเรื่องที่ศึกษา	ขึ้นกับสิ่งที่ถูกประเมินว่าเป็นแผน โครงการ องค์กร หรือบุคคล
8. การสุ่มตัวอย่าง	นิยมสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ความเป็นตัวแทน	ส่วนใหญ่จะเป็นการระบุกลุ่มเป้าหมายของสิ่งที่ถูกประเมิน
9. ข้อมูลที่ใช้	โดยทั่วไปจะใช้ข้อมูลปฐมภูมิ	ใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ
10. ชนิดของการวิจัย	เป็นการวิจัยพื้นฐานและการวิจัย	เป็นการวิจัยประยุกต์

ประเด็น	การวิจัยทางวิชาการ	การวิจัยเชิงประเมิน
	ประยุกต์ ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณหรือการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง	ใช้ในการวิจัยทั้ง 2 แบบ ในคราวเดียวกัน
11. การสรุปอ้างอิง	สรุปไปยังประชากรอื่นๆ	สรุปเฉพาะเรื่องที่ประเมิน

จะเห็นได้ชัดว่า การวิจัยทางวิชาการกับการวิจัยเชิงประเมินมีทั้งในส่วนที่คล้ายกันและสิ่งที่แตกต่างกัน ในการทำการวิจัยเชิงประเมิน จะเป็นการบูรณาการการวิจัยและการประเมินในขั้นตอนการดำเนินตามโครงการ แผนงานหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

ตอนที่ 3 หลักการ เทคนิควิธีการวิจัยเชิงประเมิน

หลักการวิจัยเชิงประเมิน

เพื่อสร้างรูปแบบใหม่ที่ต้องการศึกษา โดยใช้องค์ความรู้ทางการวิจัย องค์ความรู้ทางการประเมิน มีการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง โดยอาศัยความรอบรู้ศาสตร์แบบสหวิทยาการและใช้กระบวนการวิจัยจนได้ข้อสรุป โดยมีข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีการศึกษาอย่างเป็นระบบ ต้องใช้ระเบียบวิธีวิจัย มีตัวแปรชัดเจน และตัวบ่งชี้เชิงประจักษ์ ซึ่งการวิจัยเชิงประเมินมีจุดเด่น คือ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ได้จริง ได้องค์ความรู้ใหม่ มีความรอบรู้ในเรื่องการวิจัยและการประเมิน และเป็นการยืนยันผลการศึกษาในสถานการณ์จริง (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, มปป.: 1)

การวิจัยเชิงประเมิน แบ่งออกเป็น 3 ระยะตามวงจรของการประเมิน ซึ่งแต่ละระยะมีหลักการในการดำเนินงาน ดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี : 2545: 99-100)

ระยะที่ 1 การวางแผนก่อนดำเนินโครงการ (Pre-implementation stage) ในขั้นตอนนี้ควรเน้นการประเมินบริบทและการวางแผนโครงการว่าเป็นไปอย่างเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยตัวบ่งชี้เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโครงการ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ และความเป็นไปได้ของการดำเนินงานและผลของโครงการ

ระยะที่ 2 การดำเนินงาน (Implementation stage) ในขั้นตอนนี้ควรเน้นการปฏิบัติตามโครงการว่าเป็นไปอย่างเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยตัวบ่งชี้เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารงานทั้งทางด้านการบริหารงานบุคคลและงบประมาณ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานอย่างเหมาะสมและการดำเนินงานตามแผน

ระยะที่ 3 การสรุปผลหลังการดำเนินโครงการ (Post-implementation stage) ในขั้นตอนนี้ควรเน้นที่ผลของการดำเนินโครงการว่ามีคุณค่า ความเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยตัวบ่งชี้เกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพของผลผลิตและผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการ พร้อมทั้งความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงประเมินมีเทคนิควิธีการหลากหลาย แบ่งตามวงจรของการประเมินได้ดังนี้

1. การวิจัยเชิงประเมินก่อนเริ่มแผนงานหรือโครงการประเมิน ได้แก่

1.1 การศึกษาความต้องการจำเป็น (need assessment) หรือศักยภาพต่างๆ เพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาตลอดจนเป็นข้อมูลเส้นฐานก่อนเริ่มโครงการใดโครงการหนึ่งเพื่อใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบเพื่อแสดงถึงความสำเร็จของการดำเนินโครงการ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 154) ความต้องการจำเป็นเป็นความแตกต่างระหว่างสภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นจริง การศึกษาความต้องการจำเป็น เป็นสภาพปัญหาหรือสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไข ความต้องการจำเป็นมีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ใน

การจำแนก ที่พบบ่อยคือ จำแนกเป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการกับความต้องการจำเป็นของหน่วยบริการ สุพักตร์ พิบูลย์ (2553 : 4)

1.2 การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแผนงาน โครงการ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 154) การศึกษาความเป็นไปได้ เป็นกระบวนการวิเคราะห์และประเมินว่านโยบาย แผนงาน และโครงการที่องค์กรกำหนดขึ้น หากนำไปปฏิบัติจะบังเกิดผลในเชิงคุณค่ากับการลงทุนหรือไม่ หรือมีประโยชน์ต่อส่วนรวมมากน้อยเพียงใด และแนวนโยบาย แผนงาน หรือโครงการดังกล่าวจะสามารถดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด กล้า ทองขาว (2553 : 38)

2. การวิจัยเชิงประเมินขณะโครงการดำเนินการ ได้แก่

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของแผนงาน โครงการ โดยเฉพาะด้านการดำเนินงานและผลเบื้องต้นซึ่งสารสนเทศที่ได้นำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพและเพิ่มโอกาสความสำเร็จของโครงการตามเป้าหมายทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพภายในกรอบเวลาและทรัพยากรที่กำหนดให้มากที่สุด (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544: 154-156; เตือนใจ เกตุอ่ำ, 2553:76)

2.2 การวิจัยเชิงประเมินเพื่อการกำกับงาน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับระบบ 2 ระบบย่อย คือ ระบบการเก็บข้อมูล และระบบการรายงาน ซึ่งทั้งสองระบบดำเนินการเพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการกำกับงานในด้านปัจจัย ด้านกิจกรรม และด้านผลลัพธ์ กล่าวคือ ในด้านปัจจัยนั้นเป็นการมุ่งตรวจสอบว่าโครงการได้รับทรัพยากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพตามเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด และการกำกับงานด้านผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงานคือ การตรวจสอบว่าได้ผลลัพธ์ตรงตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 154-156)

3. การวิจัยเชิงประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ

3.1 การวิจัยเชิงประเมินความสำเร็จเมื่อสิ้นสุดแผนงาน โครงการทันที และการวิจัยเชิงประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการไประยะหนึ่ง เช่น 6 เดือน หรือ 1 ปี เพื่อศึกษาความยั่งยืนของผลลัพธ์ตลอดจนการบรรลุจุดหมายในเชิงผลกระทบของโครงการหรือเรียกว่า การติดตามผล (follow-up study) การติดตามผลมีความสำคัญมากเพราะถ้าไม่มีการติดตามผลหลังจากโครงการสิ้นสุดไประยะหนึ่งแล้วจะไม่สามารถบอกคุณค่าและความสำคัญของโครงการได้เลย สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2545 : 154)

3.2 การวิจัยเชิงประเมินผลกระทบ เป็นการเก็บรวบรวมสารสนเทศในด้านความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากนโยบาย แผนงาน และโครงการ การประเมินผลกระทบอาจพิจารราทั้งผลที่เกิดขึ้นก่อนระหว่าง และหลังจากการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงานและโครงการ ผลที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม และผลที่คาดไว้และที่ไม่ได้คาดไว้ รวมทั้งผลที่พึงปรารถนาและที่ไม่พึงปรารถนา กาญจนา วัธนสุนทร (2553 : 172)

ซึ่ง Yuewen Sun, Xing Liu, Junfeng Jang and Peigang Wang (2018 : 1262) ก็สรุปไว้ว่ากรอบแนวคิดของการวิจัยเชิงประเมิน แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome)

ตอนที่ 4 ขั้นตอนการวิจัยเชิงประเมิน

การดำเนินงานวิจัยเชิงประเมิน มีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้ เตือนใจ เกตุษา (2551 : 133-134, 140)

ขั้นที่ 1 การวางแผนการวิจัย โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน เพื่อจะเป็นตัวบ่งชี้ขอบเขตหรือทิศทางของการดำเนินงานว่าผู้ดำเนินการต้องการประเมินสิ่งใด สิ่งที่ต้องคำนึงในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินคือความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน ซึ่งวัตถุประสงค์ของการประเมินต้องสามารถให้ข้อมูลที่จะตอบคำถามของผู้ใช้ผลการประเมินได้อย่างครอบคลุม และกำหนดประเด็น/ตัวแปรที่

ต้องการศึกษา ซึ่งทำได้โดยการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการประเมิน เพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปร แหล่งข้อมูล และรูปแบบของการประเมิน

ขั้นที่ 2 การออกแบบการวิจัย โดยนำเอาแบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง เชิงกึ่งทดลองหรือการวิจัยแบบเป็นชุดต่อเนื่อง (time series) มาใช้ในการวิจัยเชิงประเมินด้วย

ขั้นที่ 3 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยนำเอาวิธีการที่เป็นมาตรฐานมาใช้ในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีการทดลองใช้เครื่องมือ และตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

ขั้นที่ 4 การเก็บข้อมูล โดยมีการบูรณาการเทคนิคการเก็บข้อมูลทั้งวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น เทคนิคกลุ่มเจาะจง (focus group) เข้าด้วยกัน ซึ่งจะช่วยให้ได้ผลการวิจัยเชิงประเมินที่มีคุณภาพเป็นที่น่าเชื่อถือได้เพราะการใช้วิธีเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันจะสามารถช่วยแก้จุดอ่อนของแต่ละวิธีได้ นอกจากนี้อาจมีการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ มาใช้ได้ ซึ่งจะช่วยให้การสรุปผลการวิจัยเชิงประเมินมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีการใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และในการวิเคราะห์เชิงปริมาณมีการนำเอาสถิตินุมานมาใช้ในการวิเคราะห์

ขั้นที่ 6 การแปลผล ตีความ สรุปผลและเขียนรายงานผลการวิจัยเชิงประเมิน มีการอภิปรายผลและเสนอแนะการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเชิงประเมินเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการแผนงานนั้นๆ

ตอนที่ 5 การนำการวิจัยเชิงประเมินมาใช้ในการศึกษาพยาบาล

ในการจัดการศึกษาพยาบาล องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพคือหลักสูตร เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนแผนแม่บท ที่ใช้เป็นแนวทางใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ (2560 : 15) หลักสูตรที่มีคุณภาพเมื่อนำไปใช้ต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร การประเมินหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอนั้น เป็นสาระสำคัญส่วนหนึ่งของแนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ในองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนที่ระบุว่า สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีความพร้อมเกี่ยวกับหลักสูตร อาจารย์ นักศึกษา กระบวนการเรียนการสอน และปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนและการปฏิบัติการที่ดีเกี่ยวกับหลักสูตรมีเกณฑ์ระบุว่า ควรมีการประเมินหลักสูตรในทุก ๆ หนึ่งรอบการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพิจารณาตัดสินใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่น่าเชื่อถือจึงใช้วิธีการวิจัยเชิงประเมิน ซึ่งเป็นความพยายามในการประยุกต์เอาวิธีการเชิงระบบ (system approach) มาใช้ในการวางแผนและประเมิน มีกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นพื้นฐานประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร โครงการ แผนงานหรือกิจกรรมต่างๆด้านการศึกษาพยาบาล

1. การวิจัยเชิงประเมินโครงการต่างๆทางการศึกษาพยาบาล เช่น โครงการจัดการเรียนการสอนทักษะศตวรรษที่ 21 โครงการ Open House โครงการออกค่ายของนักศึกษา ฯลฯ สามารถใช้แนวคิดการวิจัยเชิงประเมิน ทำการประเมินตั้งแต่การศึกษาความเป็นไปได้ การกำกับติดตาม การศึกษาผลกระทบของโครงการ ผลของการวิจัยเชิงประเมินจะช่วยให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถนำไปใช้ตัดสินใจโครงการดังกล่าว

2. การวิจัยเชิงประเมินหลักสูตรต่างๆ เช่นหลักสูตรการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางเวชปฏิบัติทั่วไป หลักสูตรผู้บริหารการสาธารณสุขระดับกลาง เป็นต้น

ตัวอย่างการวิจัยเชิงประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ในการประเมินหลักสูตรหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีขั้นตอนที่สรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์และเป้าหมายในการประเมินอย่างชัดเจน

ขั้นที่ 2 ระบุตัวบ่งชี้ และเกณฑ์มาตรฐาน สำหรับเปรียบเทียบคุณค่าความสำเร็จของหลักสูตร เกณฑ์สมบูรณ์ที่กำหนดจากหลักเหตุผลหรือหลักความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญในด้านหลักสูตรตามมาตรฐานวิชาชีพพยาบาล 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพ 2) ความรู้ความสามารถด้านพื้นฐาน 3) คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

ตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัด (Indicator) หมายถึง ตัวแปรหรือสิ่งที่สะท้อนมาตรฐานนั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้วัดค่ามาตรฐานโดยอ้อมจากการวัดค่าตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ 1) ความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ คือ การใช้กระบวนการพยาบาลปฏิบัติการพยาบาล การพยาบาลที่ครอบคลุม 4 มิติทางการพยาบาล การใช้ทักษะทางการพยาบาลในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการบริหารจัดการ ความสามารถในการบริหารคน ความสามารถในการนำผลการวิจัยมาพัฒนางาน 2) ความรู้ความสามารถด้านพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ คือ ความสามารถในการเป็นผู้นำ ความสามารถในทักษะการสื่อสาร ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ความสามารถทักษะการทำงานเป็นทีม การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีทักษะทางภาษาต่างประเทศ มีทักษะทางคอมพิวเตอร์ในระดับที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และมีความกระตือรือร้น 3) คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ การมีคุณธรรม และจริยธรรม การมีจรรยาบรรณวิชาชีพ คุณสมบัติด้านเอกลักษณ์ไทย และทักษะในการทำงานระดับท้องถิ่น

ขั้นที่ 3 วางแผนออกแบบการวิจัยเชิงประเมินหลักสูตร กำหนดกรอบแนวคิดในการประเมินหลักสูตรโดยใช้ CIPP Model ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากรายงานการประเมินต่าง ๆ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวการประเมิน และเห็นรูปแบบแนวทางในการประเมินและข้อจำกัดในการประเมินต่าง ๆ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยระบุให้ครอบคลุมเกี่ยวกับคำถามหลัก ๆ ที่ต้องการ ประเมินคือ Context ประเมินส่วนความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร Input ประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ ทรัพยากร แหล่งการเรียนรู้และจำนวนอาจารย์ Process ประเมินส่วนกระบวนการเรียนการสอน Product ประเมินส่วนคุณภาพบัณฑิตตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะให้ข้อมูลด้วยวิธีการที่เหมาะสม แหล่งข้อมูลมีความน่าเชื่อถือเครื่องมือและการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลมีคุณภาพ มีการกำหนดระยะเวลาและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 2 กรอบการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ประเด็นการประเมิน	วัตถุประสงค์การประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	วิธีการประเมิน	แหล่งข้อมูล
1. บริบท - การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	- เพื่อประเมินความเหมาะสมของการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	- ผลการประเมินความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน - ค่าเฉลี่ยรายข้อของแบบสอบถามที่ให้ค่าน้ำหนักตามมาตราส่วนประมาณค่า 5	- การสัมภาษณ์เชิงลึก - การสอบถาม	- คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร - ผู้บริหารจัดการหลักสูตร - อาจารย์ - นักศึกษาพยาบาล

ประเด็นการประเมิน	วัตถุประสงค์การประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	วิธีการประเมิน	แหล่งข้อมูล
		ระดับ ในแต่ละข้อต้องมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ		
2. ปัจจัยนำเข้า - หลักสูตร : โครงสร้างและเนื้อหาสาระ - คุณลักษณะแรกรับของนักศึกษา - คุณลักษณะของอาจารย์ - ทรัพยากรสนับสนุน	- เพื่อประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างและเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร - เพื่อประเมินความเหมาะสมของคุณลักษณะแรกรับของนักศึกษา - เพื่อประเมินความเหมาะสมของคุณลักษณะของอาจารย์ - เพื่อประเมินความเหมาะสมของทรัพยากรสนับสนุน	- ผลการประเมินตามความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน - ค่าเฉลี่ยรายข้อของแบบสอบถามที่ให้ค่าน้ำหนักตามมาตรส่วนประมาณค่า ค่า 5 ระดับในแต่ละข้อต้องมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ	- การสัมภาษณ์เชิงลึก - การสอบถาม	- คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร - ผู้บริหารจัดการหลักสูตร - อาจารย์พยาบาล - นักศึกษาพยาบาล - บัณฑิตพยาบาล
3. กระบวนการ - การบริหารหลักสูตร - การจัดการเรียนการสอน	- เพื่อประเมินความเหมาะสมในการบริหารหลักสูตร - เพื่อประเมินความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน	- ผลการประเมินความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน - ค่าเฉลี่ยตามรายข้อของแบบสอบถามที่ให้ค่าน้ำหนักตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในแต่ละข้อต้องมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ	- การสัมภาษณ์เชิงลึก - การสอบถาม	- คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร - ผู้บริหารจัดการหลักสูตร - อาจารย์พยาบาล - นักศึกษาพยาบาล - บัณฑิตพยาบาล

ประเด็นการประเมิน	วัตถุประสงค์การประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	วิธีการประเมิน	แหล่งข้อมูล
4. ผลผลิต ประสิทธิผล : ผลกระทบ :	- เพื่อประเมินสมรรถนะเชิงวิชาชีพพยาบาล - เพื่อประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานและการพัฒนา งานของบัณฑิต - เพื่อประเมินความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบัณฑิตพยาบาล	- ผลการประเมินความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน - ค่าเฉลี่ยตามรายข้อของแบบสอบถามที่มีให้ค่าน้ำหนักตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในแต่ละข้อต้องมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 3.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ	- การสัมภาษณ์เชิงลึก - การสอบถาม	- คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร - บัณฑิตพยาบาล - ผู้บังคับบัญชา - เพื่อนร่วมงาน - ประชาชนหรือผู้ป่วย

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและข้อมูลที่ต้องการทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและ ข้อมูลเชิงคุณภาพภายในช่วงเวลาที่กำหนดวางแผนไว้

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกข้อมูล และเลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และลักษณะของข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เทียบกับเกณฑ์ว่าสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด

ขั้นตอนที่ 6 แปลผล สรุปผลการวิเคราะห์ และเขียนรายงานการประเมิน

ขั้นตอนที่ 7 เสนอรายงานผลการประเมินหลักสูตร โดยพิจารณาตัดสินผลตามข้อเท็จจริงที่ได้จากข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพให้ข้อสรุปข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตรและข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร

สรุปการวิจัย

จะเห็นได้ว่า หลักสูตร โครงการ แผนงานหรือกิจกรรมต่างๆ ทางด้านการศึกษาพยาบาลสามารถใช้การวิจัยเชิงประเมินในลักษณะของการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยกึ่งทดลอง การวิจัยเชิงทดลอง หรือการวิจัยเชิงคุณภาพก็ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งหากเป็นการประเมินโครงการ ก็ใช้ชื่อว่า การวิจัยเชิงประเมินโครงการ ถ้าเป็นการประเมินหลักสูตร ก็เรียกว่า การวิจัยเชิงประเมินหลักสูตร จุดเด่นคือ การกำหนดประเด็นปัญหาของการวิจัยเชิงประเมินต้องเป็นไปตามความต้องการสารสนเทศของผู้ตัดสินใจ และผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

เอกสารอ้างอิง

กล้า ทองขาว. หน่วยที่ 12 การประเมินความเป็นไปได้ของนโยบาย แผนงาน และโครงการ. ใน **ประมวลสาระชุดวิชา การประเมินนโยบาย แผนงาน และโครงการ หน่วยที่ 11-**15. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.

กาญจนา วัธนสุนทร. หน่วยที่ 15 การประเมินผลกระทบของนโยบาย แผนงาน และโครงการ. ใน **ประมวลสาระชุดวิชา การประเมินนโยบาย แผนงาน และโครงการ หน่วยที่ 11-**15. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.

เตือนใจ เกตุษา. หน่วยที่ 9 สัมมนาการประเมินโครงการ. ใน **ประมวลสาระชุดวิชา สัมมนาการประเมินการศึกษา หน่วยที่ 6-10**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551.

เตือนใจ เกตุษา. หน่วยที่ 13 การประเมินการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน และโครงการ. ใน **ประมวลสาระชุดวิชา การประเมินนโยบาย แผนงาน และโครงการ หน่วยที่ 11-**15. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. **วิชา รศ.780 การวางแผน การบริหาร และการประเมินผล โครงการ** : การวิจัยประเมินผล MPA21BK Learning Aid Team Summary Sheet. (ออนไลน์) มปป. (อ้างเมื่อ 1 กรกฎาคม 2561) จาก URL: www.igetweb.com/www/mpa11chonburi/private_folder/780/PA780.Dr.Pornpen.pdf.

รัตนะ บัวสนธ์. **วิจัยเชิงประเมิน: แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในการศึกษา.** (ออนไลน์) 2553 (อ้างเมื่อ 12 กรกฎาคม 2561) จาก URL: www.rattanabb.com.

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์. **คู่มือการประกันคุณภาพทางการศึกษา**, 2560.

ศิริชัย กาญจนวาสี. **ทฤษฎีการประเมิน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ศิริชัย กาญจนวาสี. **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (Classical Test Theory).** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556

สมหวัง พิริยานุวัฒน์. บทนำ **ใน รวมบทความทางการประเมินโครงการ**. สมหวัง พิริยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สมหวัง พิริยานุวัฒน์. การออกแบบการกำกับงาน และประเมินโครงการ ใน **รวมบทความทางการประเมินโครงการ**. สมหวัง พิริยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. **การวิจัยประเมินโครงการด้านการศึกษา (Project Evaluation Research in Education).** กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดทำตำราเพื่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา, 2549.

สุพักตร์ พิบูล. หน่วยที่ 11 การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการ. ใน **ประมวลสาระชุดวิชา การประเมินนโยบาย แผนงาน และโครงการ หน่วยที่ 11-**15. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.

สุวิมล ติรกานันท์. **การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550

Gail L. Ingersoll. Evaluation Research. **Nurs Admin.**20(4), 1996:28-40.

Yuewen Sun, Xing Liu, Junfeng Jiang and Peigang Wang. Comprehensive Evaluation Research on Healthcare Development in China from 2002 to 2014. **Soc Indic Res.** 138, 2018:1259-1278.

การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การของครู โรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

Teacher Empowerment Affecting Organizational Loyalty of Private Schools under Roi Et Provincial Education Office

จันทร์ทิพย์ ลียะวณิช[1]
ยุวธิดา ชาปัญญา[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด 2. เพื่อศึกษาความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด และ 3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย การสื่อสารภายในองค์การ (X_3) การสร้างแรงจูงใจ (X_6) การมอบอำนาจหน้าที่ (X_1) และการบริหารแบบมีส่วนร่วม (X_4) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแสดงประสิทธิภาพการทำนาย .732 หรือพยากรณ์ได้ร้อยละ 73.20 และเขียนในรูปของสมการได้ ดังนี้

คำสำคัญ : การเสริมสร้างพลังอำนาจของครู, ความจงรักภักดีต่อองค์การ, โรงเรียนเอกชน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$Y' = 0.915 + .244X_3 + .210X_1 + .199X_6 + .151X_4$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$Z'_y = .265Z_{X3} + .253Z_{X6} + .219Z_{X1} + .187Z_{X4}$

Abstract

The purposes of this research were 1 . to study teacher empowerment of private schools under Roi Et Provincial Education Office 2. to study organizational loyalty of teachers of private schools under Roi Et Provincial Education and 3. to create the effectiveness prediction equations of organizational loyalty of private schools under Roi Et Provincial Education Office. The samples were used in this research consisted of 285 teachers in private schools under Roi Et Provincial Education Office.The research instrument for collecting data was a five rating scales questionnaire. The statistics employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Pearson' s Product Moment Correlation Coefficient. Stepwise Multiple Regression was used for testing hypothesis.

The research findings were as follows:

1 . The level of teacher empowerment of private schools under Roi Et Provincial Education Office in overall was at a high level.

2. The level of organizational loyalty of private schools under Roi Et Provincial Education Office in overall was at a high level.

3. Teacher empowerment affecting organizational loyalty of private schools under Roi Et Provincial Education Office were internal communication (X_3), motivation (X_6), delegation (X_1) and participation management (X_4) at .05 level of significance, multiple regression value was .732, it could predicts 73.20%. The prediction equations could be written as follow:

The regressive equation in the form of raw score (Unstandardized Score)

$Y = 0.915 + 0.244X_3 + 0.210X_6 + 0.199X_1 + 0.151X_4$

The regressive equation in the form of standard score (Standardized Score)

$Z_y = 0.265Z_{X_3} + 0.253Z_{X_6} + 0.219Z_{X_1} + 0.187Z_{X_4}$

Keywords : Teacher Empowerment, Organizational Loyalty, Private School

บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยมีการจัดการศึกษาหลายรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นไปในรูปแบบของภาครัฐและภาคเอกชน โรงเรียนเอกชนถือว่ามีบทบาทสำคัญในการให้บริการการศึกษาเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลมาตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ภาครัฐไม่สามารถจัดได้หรือจัดได้ไม่เพียงพอ และสามารถสนองความต้องการพิเศษของผู้ปกครองและผู้เรียนบางกลุ่มได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพในการจัดการศึกษาสูงจนเป็นที่ยอมรับนับถือแก่ประชาชนทั่วไป มีส่วนส่งเสริมนวัตกรรมตลอดจนเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย ซึ่งอาจเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนรัฐบาลในการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาได้ วรวิทย์ วศินสรากร (2554 : 100) เนื่องจากครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุด ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนเอกชนก็ตาม เพราะครูเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การให้ไปสู่ความสำเร็จ หน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนก็คือการธำรงรักษาให้ครูมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ เพื่อให้ครูเกิดความทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจในการพัฒนาองค์การอย่างเต็มที่

ทั้งนี้โรงเรียนเอกชนยังต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเพื่อความอยู่รอดในสภาวการณ์ที่มีการแข่งขันทางด้านคุณภาพการศึกษา ทั้งจากโรงเรียนภาคเอกชนด้วยกันและจากโรงเรียนภาครัฐ นอกจากนี้ ยังเป็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของโรงเรียนภาคเอกชนเอง เช่น โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่มีการบริหารงานโดยเจ้าของโรงเรียนที่เป็นบุคคลเดียวมากกว่าคณะบุคคล มีการบริหารงานแบบระบบครอบครัว ผู้รับใบอนุญาตหรือเจ้าของโรงเรียนมีความรู้ด้านการบริหารการศึกษาน้อย ไม่มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่แน่นอน และยังเป็นปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากร กล่าวคือ ครูรับค่าจ้างต่ำกว่าวุฒิการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรไม่ทั่วถึง ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของโรงเรียน บางโรงเรียนยังขาดแคลนอัตรากำลังครู เนื่องจากครูมีอัตราการลาออกค่อนข้างสูง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2557: ออนไลน์) ปัญหาเหล่านี้จึงส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจในการทำงาน และประสิทธิผลในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน และความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูโรงเรียนเอกชน

บุคลากรของโรงเรียนถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุด เพราะบุคลากรเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การให้ไปสู่ความสำเร็จ หน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนก็คือการธำรงรักษาให้บุคลากรมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ เพื่อให้บุคลากรเกิดความทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจให้กับองค์การอย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การบริหาร คือ จะต้องมีการมอบหมายหรือเอื้ออำนาจในการตัดสินใจให้กับครู มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม มอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน การประเมินผล ไปจนถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผลการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นที่การเรียนรู้ขององค์การ ซึ่งเป็นการรวบรวมความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและความร่วมมือจากหลายฝ่าย และส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการในการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ธร สุนทรายุทธ (2551 : 214) ซึ่งแนวคิดในการบริหารดังกล่าวเรียกได้ว่าเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูซึ่งนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการบริหารโรงเรียนเอกชนในยุคปัจจุบัน

การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับบุคคล ทีมงานและองค์การ การเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคลนั้นครอบคลุมทั้งการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ศักยภาพและพฤติกรรมการทำงาน การเปลี่ยนแปลงในระดับทีมงานมีพื้นฐานมาจากการมีความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกในทีมและสมาชิกในองค์การ และการเปลี่ยนแปลงในระดับองค์การ ประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์การ บรรยากาศการทำงาน รวมไปถึงวัฒนธรรมในองค์การซึ่งนำไปสู่ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ ประสิทธิภาพของการทำงานและ

ผลสำเร็จของผู้รับการศึกษา ยุวธิดา ชาปัญญา (2554: 66) ซึ่งการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดการให้อำนาจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรจะต้องมีความเชื่อถือซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากร ซึ่งจะก่อให้เกิดความจงรักภักดีต่อองค์การขึ้นได้ Khan (1997 : 44-50)

การที่บุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์การ มีขวัญกำลังใจในการทำงานและมีความพึงพอใจในการทำงานจะส่งผลทำให้สามารถดึงเอาความรู้ความสามารถมาเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้กับองค์การ และเป็นพลังที่จะสามารถขับเคลื่อนองค์การให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่องค์การตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ถึงแม้ว่าองค์การจะมีระบบการสรรหาและการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีคุณภาพจนได้คนเก่งที่มีความรู้ ความสามารถสูง ตรงตามตำแหน่งเข้ามาทำงานในองค์การ แต่หากบุคคลนั้นขาดความพึงพอใจในการทำงาน หรือขาดความจงรักภักดีต่อองค์การแล้ว ก็จะไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความรู้ ความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ รวมทั้งไม่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับองค์กรได้ตามความคาดหวัง นิติพล ภูตะโชติ (2559 : 175-176) ซึ่งในการบริหารงานของโรงเรียนเอกชนควรให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างให้เกิดความจงรักภักดีต่อองค์การ ทั้งในการจัดสิ่งจูงใจและการบริหาร

ด้วยความสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูและความจงรักภักดีต่อองค์การดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด จึงได้ทำวิจัยการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้ฝ่ายบริหารได้ทราบระดับการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่เกิดขึ้นในองค์การและได้ทราบถึงองค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การ ซึ่งจะ ก่อให้เกิดพฤติกรรมการบริหารที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความจงรักภักดีต่อองค์การของครู ซึ่งจะนำพาองค์การให้ประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

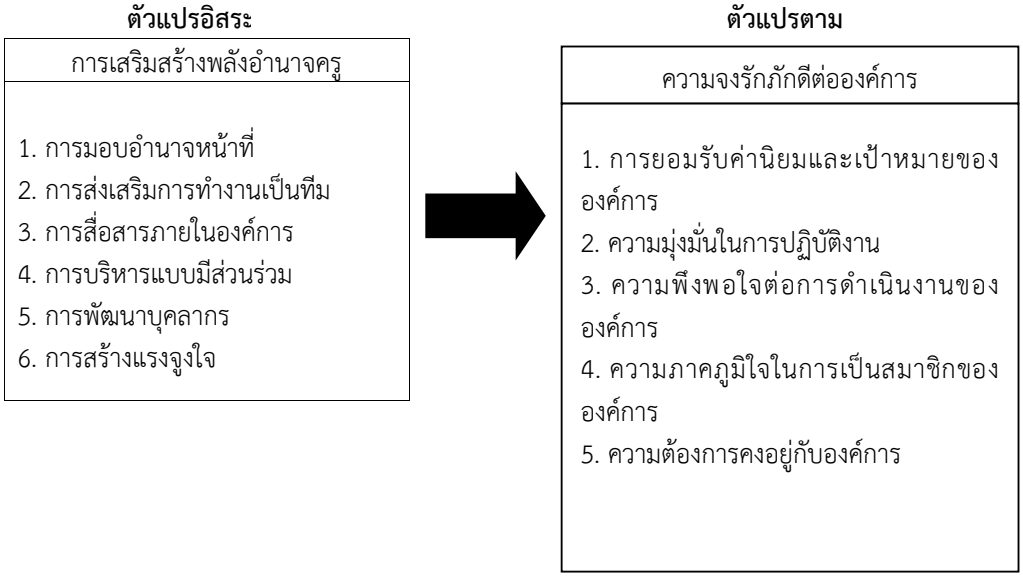
1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1,084 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด. 2560: 2)

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเสริมสร้างพลังอำนาจของครู มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การมอบอำนาจหน้าที่ 2) การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 3) การสื่อสารภายในองค์การ 4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 5) การพัฒนาบุคลากร และ 6) การสร้างแรงจูงใจ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความจงรักภักดีต่อองค์การ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การยอมรับค่านิยมและเป้าหมายขององค์การ 2) ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน 3) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานขององค์การ 4) ความภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์การ และ 5) ความต้องการคงอยู่กับองค์การ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1,084 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด. 2560: 2)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 42–44) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน การเลือกกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ตารางเลขสุ่ม (สำนักงานนโยบายและวิชาการสถิติ. ออนไลน์ : 85-88) จนครบ 285 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจครู โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ การมอบอำนาจหน้าที่ การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การสื่อสารภายในองค์การ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาบุคลากร และ การสร้างแรงจูงใจ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของ Likert’s Scale และ ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อองค์การ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การยอมรับค่านิยมและเป้าหมายขององค์การ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจ

ต่อการดำเนินงานขององค์การ ความภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์การ และ ความต้องการคงอยู่กับองค์การ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า กำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับตามวิธีการของ Likert's Scale

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ และนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์ระดับการสริมสร้างพลังอำนาจของครูและระดับความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลที่วิเคราะห์ได้แปลความหมายรายข้อ รายด้านและความหมายในภาพรวม

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูกับความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

4. วิเคราะห์ข้อมูลการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสื่อสารภายในองค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการมอบอำนาจหน้าที่ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม และด้านการสร้างแรงจูงใจ ตามลำดับ

2. ความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์การ ด้านการยอมรับค่านิยมและเป้าหมายขององค์การ ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานขององค์การ และด้านความต้องการคงอยู่กับองค์การ ตามลำดับ

3. การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการสื่อสารภายในองค์การ (X_3) ด้านการสร้างแรงจูงใจ (X_6) ด้านการมอบอำนาจหน้าที่ (X_1) และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (X_4) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรทั้งสี่ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดได้ร้อยละ 73.50

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจครูที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การ ของโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนเอกชนมีการบริหารจัดการที่มีอิสระ โดยบริหารอย่างระบบธุรกิจซึ่งคล่องตัวมากกว่าระบบราชการ จึงสามารถลดขั้นตอนและระเบียบวิธีการในการสั่งการ บังคับบัญชา สามารถตัดสินใจปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการบริหารงานด้านต่างๆ ตลอดจนบุคลากรและทรัพยากรอื่นๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีการมอบอำนาจที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานให้แก่ครูเพื่อให้ครูได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ มีการสนับสนุนให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องให้มีความเป็นมืออาชีพสู่สากล พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูในโรงเรียนและเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของทีม ประสานงานกันเพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน โดยการให้ครูได้ร่วมกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนร่วมกันและให้ครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของโรงเรียน ผู้บริหารมีการพูดกระตุ้นจูงใจให้ครูมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน จัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน มีการกล่าวยกย่องชมเชยครูอย่างเปิดเผย จัดสรรการจ่ายค่าตอบแทนตามระดับความรับผิดชอบของครูด้วยความยุติธรรม ด้วยเหตุนี้การเสริมสร้างพลังอำนาจครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมจึงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุหลาบ บึงไสย์ (2551 : 118–119) ได้ศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 และผลการวิจัยของ รุ่งทิพย์ บุญกิจ (2558 : 98-99) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูกับวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 พบว่าครูมีระดับการเสริมสร้างพลังอำนาจโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ระดับความจงรักภักดีต่อองค์การโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพสังคมและค่านิยมของคนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดที่มีความตั้งใจว่าจะทำงานในภูมิลำเนาของตนเองเพื่อที่จะได้อยู่ดูแลบิดา-มารดาและญาติผู้ใหญ่ รวมทั้งวัฒนธรรมการทำงานของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จึงทำให้ครูรู้สึกอบอุ่นใจต่อการที่ได้อยู่และทำงานในโรงเรียน มีความสุขที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานให้โรงเรียนจนประสบความสำเร็จ จึงทุ่มเทแรงกายแรงใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ เต็มใจที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานและรู้สึกภูมิใจที่สามารถทำงานได้สำเร็จ ครูมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในโรงเรียนและเชื่อมั่นว่าแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียนมีความถูกต้องเหมาะสมแล้ว มีความเชื่อมั่น ยอมรับและศรัทธาในความสามารถในการทำงานของผู้บริหาร จึงยอมรับในค่านิยมและเป้าหมายขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2559 : 58-59) กล่าวว่า เมื่อบุคลากรเกิดการยอมรับและมีพันธะสู่เป้าหมายองค์การ บุคลากรจะสามารถระบุและหาความสัมพันธ์ในบริบทของตนเองได้ การเปลี่ยนแปลงในองค์การจะเกิดขึ้นด้วยความราบรื่น เมื่อบุคลากรมีโอกาสในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่สำคัญขององค์การจนบรรลุตามเป้าหมาย จะเป็นการสร้างความภาคภูมิใจในตนเองและความพอใจในงานจนก่อให้เกิดความรู้สึกของพลเมืองค์การ (Organizational Citizenship) ขึ้นในตัวบุคลากร และผลวิจัยครั้งนี้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันถาวร แก้วสุดา (2556 : 80-84) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับความภักดีต่อองค์การของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดแผนกศึกษาธิการและกีฬาแขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว พบว่า ความภักดีต่อองค์การโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนี ตรีสุทธิวงษา (2552 : 155-159) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงาน ความจงรักภักดีต่อองค์กร และประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความจงรักภักดีต่อองค์การโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูด้านการสื่อสารภายในองค์การ ด้านการมอบอำนาจหน้าที่ ด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้บริหารของโรงเรียนใช้ช่องทางการสื่อสารกับครูทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ทำให้ครูเข้าใจในประเด็นสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมายและสามารถทำงานตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ของโรงเรียน และมีการพูดกระตุ้นจูงใจให้ครูมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ทำให้การปฏิบัติงานของครูสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการกล่าวยกย่องชมเชยอย่างเปิดเผยและจัดสรรรางวัลและค่าตอบแทนให้กับครูอย่างเหมาะสม ทำให้ครูยินดีและเต็มใจที่จะทุ่มแรงกาย แรงใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ มีความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในโรงเรียนและมีความตั้งใจที่จะทำงานในโรงเรียนแห่งนี้ตลอดไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เลิศชัย สุธรรมานนท์ (2560 : 175) ที่ว่า องค์การต้องสร้างความจงรักภักดีต่อองค์การให้เกิดขึ้นในองค์การ ไม่ใช่เพียงให้พนักงานคงอยู่ในองค์การแต่อยู่อย่างมีความสุข สร้างผลงานที่ดีเยี่ยม มีความสุขความพึงพอใจในงานและความปลื้มปีติต่องาน ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การในอนาคต แต่ต้องทำให้บุคลากรมีความทุ่มเทปฏิบัติงานมีความมั่นใจว่าองค์การจะบรรลุเป้าหมายที่ท้าทายได้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธีราภัทร ขัติยะหล้า (2555 : 22-23) ที่ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน พบว่า ความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป เป็นความต้องการที่จะอยู่ปฏิบัติงานในฐานะเป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่คนหนึ่งขององค์การอย่างแน่วแน่ ไม่คิดหรือมีความต้องการที่จะลาออกจากการเป็นสมาชิกภาพขององค์การ ไม่ว่าจะเป็นการลาออกเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นหรือโยกย้ายไปปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่น ถือได้ว่าเป็นความผูกพันต่อองค์การด้านการคงอยู่ เป็นการเน้นทางด้านพฤติกรรมที่แสดงออกของสมาชิกในองค์การนั้น เมื่อคนมีความผูกพันต่อองค์การก็จะมีการแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมที่ต่อเนื่องหรือคงเส้นคงวาในการทำงาน พยายามที่จะรักษาสมาชิกภาพไว้โดยไม่โยกย้ายไปไหน

ในขณะที่การเสริมสร้างพลังอำนาจครูด้านการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการพัฒนาบุคลากร ซึ่งไม่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณที่จำเป็นต่อการทำงานเป็นทีมให้แก่ครูยังไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอ ทำให้ไม่มีความคล่องตัวในการตัดสินใจตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผลการปฏิบัติงานของทีมจึงไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย และการจัดสรรงบประมาณในการให้ครูได้เข้าร่วมประชุม สัมมนาและศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติการสอนยังไม่เหมาะสมและไม่เพียง ในปีการศึกษา 2562 ทางสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดได้ร่วมกับคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานการศึกษาเอกชนจังหวัดร้อยเอ็ด จัดทำโครงการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มศักยภาพของครูให้เป็นครูมืออาชีพสู่มาตรฐานสากลและได้รับการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาครู

โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด จากทางสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ทำให้ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดได้รับการพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ (2551 : 168) ที่ว่า การที่บุคคลแต่ละคนจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการพัฒนาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับหน้าที่การงาน ตลอดจนทัศนคติที่ดีและมีความพึงพอใจในงาน สมาชิกแต่ละคนที่ปฏิบัติงานในองค์การย่อมต้องการความก้าวหน้าและความมั่นคงในอาชีพ ดังนั้นองค์การจึงมีหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาตนเอง เพื่อให้เขามีความกระตือรือร้นและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานร่วมกับองค์การ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ ส่งเสริม (2557 : 8) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านอุ่มเม่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นการดำเนินการส่งเสริมบุคคลให้ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทัศนคติและวิธีการในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย และได้ผลผลิตสูงขึ้นอันเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของตนเองและองค์การ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการวิจัยพบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจขอครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการสร้างแรงจูงใจมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ แต่กลับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การของครู ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูทุกคนในโรงเรียน โดยเฉพาะการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และการจ่ายค่าตอบแทนด้วยความยุติธรรม ผู้บริหารควรกล่าวยกย่องชมเชยครูอย่างเปิดเผยและให้รางวัลแก่ครูตามผลการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

2) จากการวิจัยพบว่าความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านความต้องการคงอยู่กับองค์การมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาการบริหารเพื่อให้ครูมีความต้องการคงอยู่กับองค์การในระดับที่สูงขึ้น เพื่อลดปัญหาการที่จะต้องรับครูใหม่ด้วยการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูโดยการกล่าวยกย่องชมเชยครูอย่างเปิดเผย จัดสรรรางวัล ค่าตอบแทนและสวัสดิการให้แก่ครูอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมที่เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูในโรงเรียนและเสริมสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานที่อบอุ่นและเอื้ออาทร เพื่อให้ครูมีความสุขในการปฏิบัติงานและตั้งใจที่จะทำงานที่โรงเรียนตลอดไป

3) การเสริมสร้างพลังอำนาจครูด้านการสื่อสารภายในองค์การ ด้านการมอบอำนาจหน้าที่ ด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรมอบหมายให้ครูได้รับผิดชอบงานตามความสนใจและความสามารถ เปิดโอกาสให้ครูได้กำหนดเป้าหมายและกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้วยตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการกล่าวยกย่องชมเชย จัดสรรรางวัลและค่าตอบแทนให้แก่ครูอย่างเหมาะสมตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์การของครูให้ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์การของครูโดยใช้การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่พบจากการวิจัยครั้งนี้

2) ในการวิจัยนี้ พบว่า องค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูมีความสัมพันธ์ภายในในระดับสูงมาก ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู

3) ควรทำการศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูด้วยระเบียบวิธีวิจัยและการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากพื้นที่จริงในโรงเรียนเอกชนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี เพื่อให้ได้ผลวิจัยเชิงลึกที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งในแง่ปัจจัยเงื่อนไข กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู ยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู และผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวธิดา ชาปัญญา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาหมู่เรียนนักศึกษารุ่นที่ 19 ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ จนเป็นวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมาก และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ กราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการร่วมพิจารณาวิทยานิพนธ์ และขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ที่กรุณาให้ข้อมูลอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณประโยชน์และคุณค่าที่จะพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บูรพาคณาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ด้วยความเคารพอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

กุหลาบ บึงไสย์. **การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2551.

จันถาวร แก้วสุดา. **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับความภักดีต่อองค์การของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดแผนกศึกษาธิการและกีฬาแขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2556.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. **การพัฒนาองค์การ**. ปัตตานี: สถาบันเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ, 2559.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชัน, 2551.

ธร สุนทรายุทธ. **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์, 2551.

ธีราภัทร ขัติยะหล้า. **คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่, 2555.

นิติพล ภูตะโชติ. **พฤติกรรมองค์การ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2556.

ปาริชาติ ส่งเสริม. **การพัฒนาบุคลากรด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านอุ่มเม่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557.

ยุวธิดา ชาปัญญา. **การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูประถม : การวิจัยทฤษฎีฐานราก**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

รัชนี ตรีสุทธิวงษา. **ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงาน ความจงรักภักดีต่อองค์กร และประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

รุ่งทิพย์ บุญกิจ. **ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูกับวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 2558.

เลิศชัย สุธรรมานนท์. **กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อองค์กรยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.

วรวิทย์ วศินสรากร. **การศึกษาของไทย**. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม, 2554.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. **ประเภทของโรงเรียนเอกชน**. (ออนไลน์) 2557 (อ้างเมื่อ 22 มกราคม 2560). จาก https://sites.google.com/site/prachasampan56/prapheth-khxng- rongreiyn-xekchn

สำนักงานนโยบายและวิชาการสถิติ. **เทคนิคการสุ่มตัวอย่างและการประมาณค่า**. (ออนไลน์) ม.ป.ป. (อ้างเมื่อ 31 มีนาคม 2560). จาก www.service.nso.go.th/nso/nsopublish/Toneminute/files/55/A3-16.pdf

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด. **ระเบียบวาระการประชุมผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ครั้งที่ 1/2560**. ร้อยเอ็ด: กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2560.

Khan, B.H. **Web-Based Learning.** New Jersey: Educational Technology, 1997.

การเรียนรู้ยุคดิจิตอลการเรียนรู้แห่งการค้นพบ

ภูมิไพรัตน์ อนุพันธ์[1]

บทนำ

การเรียนรู้ยุคดิจิตอล เป็นการเรียนรู้แบบการค้นพบความรู้ผ่านโลกดิจิตอลที่มีระบบสังคมออนไลน์ สามารถติดต่อสื่อสารและค้นหาองค์ความรู้ได้อย่างรวดเร็ว นับเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนตามหลักสูตรสาระวิชา หรือการเรียนรู้ตามอัธยาศัยก็ตาม เนื่องจากแหล่งความรู้ (Knowledge Source) ทุกแขนงจากสำนักการศึกษาและเอกชนทุกภาคส่วน ล้วนมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าในเชิงหลักการหรือแนวคิดไปอย่างรวดเร็วตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ความรู้ที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ณ เวลานั้นๆ จึงจำเป็นต้องสืบค้นจากอินเตอร์เน็ตเพื่อตรวจสอบหลักการหรือแนวคิด และเพื่อการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้ในยุคดิจิตอลจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุด หากแต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

ดังนั้น การเรียนรู้ในยุคดิจิตอล จึงไม่ยึดติดครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา หรือแม้กระทั่งสถาบันการศึกษาอันเก่าแก่ที่มีชื่อเสียงอีกต่อไป ในทางกลับกัน เทคโนโลยีดิจิตอลอาจช่วยให้ความรู้กลายเป็นสิ่งที่สามารถเรียนทันกันได้หมด และหากบุคคลใดขาดการค้นคว้าเรียนรู้เพิ่มเติมความรู้ของตนให้ถูกต้องเท่าทัน ก็จะตกยุคสมัยและอาจถูกคนรุ่นใหม่เรียนรู้แซงได้ตลอดเวลา การส่งเสริมการฝึกทักษะการเรียนรู้ยุคดิจิตอลแบบการค้นพบความรู้ (Discovery Learning) จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการสร้างทักษะอันเป็นเครื่องมือแห่งการเรียนรู้และสร้างโอกาสให้กับผู้เรียนทุกคนที่ต้องการค้นพบความรู้ที่ตนเองอยากเรียนอยากรู้อย่างอิสระและเท่าเทียมกันได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม การค้นพบด้วยตนเองโดยอาศัยการสืบค้นทางดิจิตอลก็มีข้อจำกัดว่าความรู้ที่ค้นพบ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่ต่อยอดความรู้เดิม หรือความรู้ใหม่ที่ไปแก้ไขพื้นฐานความรู้เก่าให้ถูกต้องนั้น จะเป็นความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการหรือไม่ ผู้เรียนจึงต้องมีพื้นฐานในการเรียนรู้และเทคนิคในการแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถช่วยให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบหรือความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการค้นพบความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนนี้ เป็นผลมาจากที่ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาหรือสถานการณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการสืบค้นเอกสารออนไลน์ การทดลอง การสอบถามจากผู้รู้หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ เพื่อลงข้อสรุปเป็นคำตอบหรือความรู้ที่ต้องการ

การเรียนรู้ยุคดิจิตอลแบบการค้นพบความรู้ จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เรียนรู้องค์ความรู้ได้ทุกสาขาวิชา เพราะเป็นวิธีการที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือเป็นผู้กระทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้เอง จึงเป็นการติดอาวุธทางปัญญาให้กับผู้เรียน ให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับปวงชน ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของนโยบายการศึกษาของชาติเป็นอย่างดี

ข้อดีของการเรียนรู้แบบค้นพบความรู้

การเรียนรู้แบบค้นคว้าและค้นพบด้วยตนเองมีข้อดีและข้อจำกัดหลายประการ ดังนี้

1. การที่ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองทำให้สามารถจดจำความรู้นั้นได้นานมีความภูมิใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนั้น ต่อไปอีก
2. ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะและเจตคติที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะทางสมองระดับสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการหยั่งรู้ (Intuitive Thinking)

4. ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะการอ้างอิงโดยใช้การคิดอย่างมีเหตุผล ทั้งการคิด แบบอุปนัย (Inductive Thinking) และการคิดแบบนิรนัย (Deductive Thinking)

5. ผู้เรียนจะเรียนรู้โดยเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งในสิ่งที่ตัวเองศึกษา

ข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบค้นพบความรู้

1. เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแต่ละคนใช้เวลาในการเรียนค่อนข้างมากและผู้เรียนแต่ละคนจะใช้เวลาไม่เท่ากัน

2. เอกสารตำราและสื่อการเรียนอื่น ๆ ในปัจจุบันจะผลิตขึ้นในรูปของการบอกความรู้ให้กับผู้เรียนมากกว่าการให้ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง

3. ผู้เรียนมักจะค้นพบสิ่งต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากสิ่งที่ต้องการให้ค้นพบ ทำให้ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าขยายกรอบกว้างมากเกินไป

4. ผู้เรียนบางคนไม่สามารถค้นพบ ความรู้ตามที่มุ่งหวัง ทั้งนี้อาจมาจากขาดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการเรียนรู้โดยวิธีนี้

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบความรู้ให้มีประสิทธิภาพ

จากข้อดีและข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบค้นพบดังกล่าว การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีนี้ต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้ (พระครูประพัฒน์ธรรมกิจ 2561)

1. ผู้สอนต้องรอบรู้ในสาระวิชานั้นเพื่อให้สามารถแก้ปัญหา ให้คำแนะนำในกรณีผู้เรียนค้นพบความรู้ที่ไม่คาดหวังมาก่อน

2. การกำหนดปัญหาและสถานการณ์เพื่อให้เกิดการค้นพบ ความรู้จะต้องวางแผนอย่างรอบคอบและมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจน

3. จะต้องมีอุปกรณ์ สื่อการเรียนและแหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนรู้อย่างเหมาะสม

4. ควรสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การค้นพบของตนเองกับผู้อื่นทั้งในระบบห้องเรียนและนอกระบบห้องเรียนและในระบบออนไลน์

5. การค้นพบความรู้นั้นนอกจากผู้เรียนต้องมีเวลามากพอแล้วยังต้องมีพื้นฐาน ความรู้ที่เพียงพอ มีความสามารถในการสร้างความเข้าใจ คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ได้ ซึ่งต้องอาศัยการสังเกต การรวบรวมจัดหมวดหมู่ ตีความหมายและข้อสรุปจากข้อมูลที่รวบรวมมา ดังนั้น การจัดการเรียนโดยการค้นพบในเบื้องต้นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ให้ดีก่อน

การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการศึกษาในยุคดิจิตอล

เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) มักปรากฏให้เห็นในลักษณะของการนำมาใช้เพื่อดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีตัวบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกัน แลกเปลี่ยนแบ่งปันทรัพยากร ข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ แต่ปัจจุบันคำว่าโซเชียลเนตเวิร์ก (Social Network) จะหมายถึง ระบบเครือข่ายบนโลกออนไลน์หรือการติดต่อสื่อสารถึงกันผ่านอินเทอร์เน็ตโซเชียลเนตเวิร์กเป็นโครงสร้างสังคมที่ประกอบด้วยเครือข่ายต่าง ๆ (Node) เชื่อมต่อกัน ซึ่งแต่ละโหมดที่เชื่อมโยงกันก็อาจมีความสัมพันธ์กับโหมดอื่นๆ ด้วย โดยอาจมีระดับของความสัมพันธ์กันที่มีความซับซ้อน มีเป้าหมายโซเชียลเนตเวิร์กหมายถึง การที่มนุษย์สามารถเชื่อมโยงถึงกัน ทำความรู้จักกัน สื่อสารถึงกันได้โดยผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งหากเป็นเว็บไซต์ที่เรียกว่าเป็นเว็บโซเชียลเนตเวิร์ก (Social Network) ก็คือ เว็บไซต์ที่เชื่อมโยงผู้คนไว้ด้วยกันนั่นเอง โดยเว็บไซต์เหล่านี้จะมีพื้นที่ให้ผู้คนเข้ามารู้จักกัน มีการให้พื้นที่บริการเครื่องมือต่าง ๆ เพื่ออำนวยความ

สะดวกในการสร้างเครือข่าย สร้างเนื้อหาตามความสนใจของผู้ใช้ ปัจจุบันมีเว็บไซต์ประเภทโซเชียลเนตเวิร์กเกิดขึ้นจำนวนมาก ทั้งที่มีเป้าหมายเชิงพาณิชย์และไม่แสวงหากำไร เช่น วิกิพีเดีย (Wikipedia) โดย 10 อันดับเว็บไซต์ยอดนิยมเรียงตามลำดับ ได้แก่ Google, YouTube, Facebook, Baidu, Wikipedia, Tencent QQ, Taobao, Tmall, Yahoo, และ Amazon (Wikipedia 2019)

นอกจากจะใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อความสนุก เพลิดเพลิน บันเทิงแล้ว โซเชียลเนตเวิร์กยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่นำมาใช้เพื่อการศึกษาซึ่งแนวทางการเรียนรู้ในยุคดิจิตอลที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. เครือข่ายสังคมออนไลน์กับห้องเรียน ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ใช้เพื่อการศึกษา ด้วยข้อมูลจำนวนมากที่ถูกนำเสนอในเครือข่ายสังคมออนไลน์หากนำมาสู่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนย่อมก่อให้เกิดผลสำคัญในหลากหลายลักษณะเช่นกัน เช่น

1.1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสังคมในชั้นห้องเรียน เนื่องจากบรรยากาศของเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารผ่านหลายมิติความสัมพันธ์ของคนในเครือข่าย ด้วยเหตุนี้ เมื่อทั้งผู้สอนและผู้เรียนเข้าสู่การสร้างความสัมพันธ์ภายในระบบเครือข่ายสังคมอ อนไลน์ก็จะนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ในสังคมจริงในทิศทางที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจริง นอกจากนี้ลักษณะการนำเสนอข้อมูล สถานภาพที่เป็นปัจจุบัน ทำให้ทั้งผู้สอนสามารถติดตามพฤติกรรมและประสานข้อมูลได้อย่างทันท่วงที

1.2 การกระตุ้นให้เกิดการศึกษาค้นคว้า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่กว้างขวาง การตั้งประเด็นแลกเปลี่ยน ข้อสงสัยต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ทำได้อย่างทันท่วงที และเป็นเครื่องมือสำหรับผู้สอนในการกระตุ้นผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันผู้สอนสามารถนำเสนอเนื้อหาใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและผู้เรียนสามารถติดตามได้อย่างต่อเนื่อง

1.3 การส่งเสริมการศึกษาตามความสนใจและความถนัด เครือข่ายสังคมออนไลน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของเว็บบล็อกเป็นระบบที่ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานตามความถนัดและความสนใจของทั้งผู้สอนและผู้เรียน อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนขยายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การส่งเสริมการบันทึกและการอ่าน การเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ผ่านรูปแบบของข้อเขียนในหลายลักษณะ เช่น ข้อความสั้นใน Twitter ข้อความปานกลางของ Facebook หรือข้อความยาว ๆ ของ Blogs ต่างๆ เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

เครือข่ายสังคมออนไลน์ก็มีข้อเสียที่อาจจะส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนที่ผู้ปกครองอาจจะต้องให้การดูแลการเข้าถึงข้อมูลอย่างใกล้ชิด เช่น

2.1 การใช้งานเพื่อความบันเทิง หรือเกมมากกว่าการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้ระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น ใน Facebook จะประกอบด้วย เกมต่าง ๆ มากมาย และส่วนใหญ่ต้องการใช้เวลาในการเล่นที่ต่อเนื่อง

2.2 ความจำเป็นของอุปกรณ์การสื่อสาร ซึ่งส่วนใหญ่มีราคาแพงและมีค่าใช้จ่ายที่ต่อเนื่อง และหากผู้สอนใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข้อมูลไปยังผู้เรียนเป็นหลักอาจจะไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลของผู้เรียนได้

2.3 การรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องและการขาดวิจารณญาณในการรับข้อมูล ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนเข้าสู่การเรียนรู้ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ แหล่งการรับข้อมูลจะไม่สามารถจำกัดได้เพียงจากผู้สอนเท่านั้น ซึ่งจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องย้ำถึงแนวทางการตรวจสอบข้อมูลให้กับผู้เรียน

2.4 การขาดวิจารณญาณในการนำเสนอข้อมูลเนื้อหาของผู้เรียน ด้วยความสะดวก รวดเร็วในการเผยแพร่ข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ จะพบว่าหลายครั้งทำให้หลายคนขาดความยั้งคิดในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ภาพหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ตามมา

3. การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอน

เมื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์มีทั้งข้อดีและข้อด้อย แต่เป็นการยากที่ผู้สอนจะปฏิเสธการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้สอนควรมีแนวปฏิบัติสำคัญเพื่อให้การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดผลที่ไม่พึงประสงค์ ดังนี้ (Yonia, 2012)

3.1 ควรศึกษาธรรมชาติของระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่จะนำมาใช้อย่างชัดเจน

3.2 ควรศึกษาความพร้อมของผู้เรียนในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

3.3 เป็นต้นแบบที่ดีในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

3.4 ติดตามพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

3.5 สร้างเครือข่ายผู้สอนและผู้ปกครองเพื่อประสิทธิภาพของการดูแลผู้เรียนในเครือข่ายสังคมออนไลน์

4. แนวทางการบริหารสำนักดิจิตอลเพื่อการศึกษา

การบริหารสำนักดิจิตอลเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงภารกิจหลักของสำนักดิจิตอลเพื่อการศึกษากล่าวคือ นำเทคโนโลยีดิจิตอลที่ทันสมัยมาใช้ในการสนับสนุนยุทธศาสตร์พัฒนาสถานศึกษารวมถึงสนับสนุนพันธกิจหลักของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถบรรลุภารกิจดังกล่าว ควรดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ด้านการเรียนการสอนและด้านวิชาการ โดยการจัดหาทรัพยากรเทคโนโลยีดิจิตอลในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัยได้มาตรฐานที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษา อาจารย์ได้รับประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ การวิจัย และพัฒนาตนเองได้ในระดับสูง มีการสนับสนุนการพัฒนาปรับปรุงสื่อวิชาการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ทันสมัย (E-Content) และง่ายต่อการศึกษา การพัฒนาระบบการสอนผ่านทางสื่อออนไลน์และช่วยสนับสนุนหน่วยงาน หรือผู้สอนในการพัฒนาสื่อการสอนในรายวิชาที่รับผิดชอบด้วยระบบออนไลน์ให้น่าสนใจและทันสมัย

4.2 ด้านการบริการ การให้บริการด้านเทคโนโลยีดิจิตอลมีความหลากหลาย ทันสมัย ตรงกับความต้องการเฉพาะกลุ่มผู้ใช้ ส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมการศึกษา โดยการบริการต้องเน้นผู้ใช้เป็นสำคัญ และมีเครือข่ายในการให้บริการเพื่อให้ผู้ใช้ได้เข้าถึงองค์ความรู้ที่ต้องการ ผู้ให้บริการต้องมีสมรรถนะในการให้บริการเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้อง มีมาตรฐานคำนึงถึงประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้ใช้เป็นสำคัญ โดยใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีดิจิตอลเพื่อการบริการให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อสนับสนุนผู้ใช้ให้มีทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ และเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต

4.3 ด้านงานวิจัย เป็นหน่วยงานที่รวบรวมแหล่งข้อมูลและบริการสนับสนุนการทำวิจัยและการทำวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้สอนและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษา

4.4 ด้านสถานที่ จัดสถานที่ให้มีบรรยากาศของการเรียนรู้ เพื่อเป็นห้องเรียนทางเทคโนโลยีดิจิตอลที่ทันสมัย มีชีวิตชีวา มีบริการระบบอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็ว รองรับผู้ใช้งานตลอดเวลา ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงสารสนเทศทางดิจิตอลได้อย่างรวดเร็ว มีการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านดิจิตอลและการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์เพลิดเพลิน มีความสุขต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยบรรยากาศที่มีชีวิตชีวา

4.5 ด้านบริการชุมชน มีการให้บริการวิชาการด้านเทคโนโลยีดิจิตอลที่ตรงกับความต้องการของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้พัฒนาทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิตอลที่ทันสมัยสามารถรู้และเข้าใจเทคโนโลยีดิจิตอลในปัจจุบัน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและเพื่อสนองตอบนโยบายของสถานศึกษา

4.6 ด้านบริหารบุคลากร การบริหารงานบุคคลจะต้องมีการมอบหมายงานที่เหมาะสมพนักงานสายสนับสนุนจะต้องปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การปฏิบัติงานต้องตรงเวลา มีจิตบริการ การพิจารณาผลการปฏิบัติงานจะอยู่ในรูปคณะกรรมการเพื่อความยุติธรรมการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพบริหารงานบุคคลโดยยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล และความเป็นธรรมตามกฎหมายและมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้สร้างวัฒนธรรมขององค์กรให้เกิดคุณภาพชีวิตและความสมดุล ระหว่างชีวิตกับการทำงาน จัดสรรสิ่งจูงใจและรางวัลตอบแทนให้บุคลากรที่ทุ่มเทและสร้างผลงานให้สถานศึกษาตามความเหมาะสม รวมทั้งการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาบุคลากร หน่วยงานทั้งในและต่างประเทศในการพัฒนาบุคลากร การแลกเปลี่ยนบุคลากรเพื่อเป็นการเตรียมตัวบุคลากรรองรับประชาคมอาเซียน

4.7 ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นภายในสถานศึกษา เน้นการทำงานร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ภายในสถานศึกษา โดยการพัฒนาระบบ MIS ในการเพิ่ม ความถูกต้อง ความรวดเร็วและให้มีประสิทธิภาพทำให้เกิดการบูรณาการและเอกภาพในระบบข้อมูล การประสานงานลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน เกิดการบริหารการจัด การสถานศึกษาที่ดีง่ายต่อการใช้งานและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

4.8 ด้านศูนย์ MIS และศูนย์ข้อมูลกลาง (Data Center) มีการออกแบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ และระบบสนับสนุนการตัดสินใจให้กับผู้บริหารของสถานศึกษา การสร้างระบบข้อมูลกลางมีความเป็นเอกภาพ มีเสถียรภาพ ความน่าเชื่อถือ มีความปลอดภัยในระบบข้อมูลและระบบสารสนเทศกลางที่สำคัญทั้งหมดของสถานศึกษาซึ่งได้แก่ ฐานข้อมูลนักศึกษา แผนยุทธศาสตร์ด้านการบริหารการเงิน ฯลฯ และสามารถนำฐานข้อมูลนั้น ๆ มาเป็นสารสนเทศในการตัดสินใจ ให้กับผู้บริหารทุกระดับ ให้สามารถรองรับการใช้งานแบบทุกที่ทุกเวลาและรองรับทุกรูปแบบการร้องขอมีการกำหนดสิทธิการเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญในแต่ละสิทธิของผู้ใช้ สามารถป้องกันภัยคุกคามทางดิจิตอลได้เป็นระบบ ระบบสารสนเทศและข้อมูลดังกล่าว ต้องสามารถรองรับการบริการข้อมูลที่สำคัญแก่นักศึกษา บุคลากรที่สนใจข้อมูลสถานศึกษาแบบครบถ้วนรวดเร็วในคราวเดียว มีระบบจัดการสำรองข้อมูลและแผนสำรองในเหตุฉุกเฉินด้านสารสนเทศที่อาจเกิดขึ้นได้รวมถึงการบำรุงรักษาระบบสารสนเทศและข้อมูลกลางของสถานศึกษาให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนรองรับการเพิ่มขยายของข้อมูลที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา

4.9 ด้านทรัพยากรเทคโนโลยีดิจิตอลพื้นฐาน การบริหารงานในส่วนของทรัพยากรเทคโนโลยีดิจิตอลพื้นฐาน ได้แก่ ระบบไฟเบอร์ออฟติก ระบบอินเตอร์เน็ตไร้สาย ซึ่งต้องมีระบบตรวจสอบอุปกรณ์ที่มีอยู่มีระบบการแจ้งการชำรุดแบบทันทีและระบบสามารถดำเนินการต่อได้อย่างรวดเร็ว มีการวางแผน การขยายพื้นที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ผ่านการวิเคราะห์ เพื่อให้เหมาะสมกับงบประมาณ เพื่อให้มีผลการลงทุนที่คุ้มค่ากับสถานศึกษา

4.10 ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม พัฒนาสำนักดิจิตอลเพื่อการศึกษาให้เป็นหน่วยงานด้านดิจิตอลมีความตระหนักด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และสร้างเสริมสุขภาพ (Digital Go Green and Healthy) เพื่อการเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์การประหยัดพลังงาน การส่งเสริมสุขภาพให้บุคลากรให้แก่ หน่วยงานภายในสถานศึกษาและชุมชน ผ่านทางสื่อเทคโนโลยีดิจิตอล (สำนักดิจิตอลเพื่อการศึกษา สถานศึกษาราชภัฏเชียงใหม่ 2560)

5. การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ในการบริหาร

ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ แม้ลักษณะของเครือข่ายสังคมออนไลน์ จะเป็นสื่อให้ข้อมูลข่าวสารสามารถกระจายออกไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวางมีคุณประโยชน์มากมายในด้านการติดต่อสื่อสาร แต่ก็เปรียบเสมือนดาบสองคมหากผู้ใช้ขาดคุณธรรมจริยธรรมขาดสามัญสำนึก การรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และความระมัดระวังในการใช้แล้ว สังคมออนไลน์เหล่านี้ก็จะเป็น “สังคมอันตราย” ที่จะเป็นด้านมืดของสังคม ประโยชน์ของเซเชียลเน็ตเวิร์ค Social Networks เครือข่ายสังคมออนไลน์มีดังนี้

5.1 สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ในสิ่งที่สนใจร่วมกันได้

5.2 เป็นคลังข้อมูลความรู้ขนาดย่อมเพราะสามารถเสนอและแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ หรือตั้งคำถามในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลอื่นที่สนใจหรือมีคำตอบได้ช่วยกันตอบ

5.3 ประหยัดค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารกับคนอื่น สะดวกและรวดเร็ว

5.4 เป็นสื่อในการนำเสนอผลงานของตัวเอง เช่น งานเขียน รูปภาพ วีดิโอต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อื่นได้เข้ามารับชมและแสดงความคิดเห็น

5.5 ใช้เป็นสื่อในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือบริการลูกค้าสำหรับบริษัทและองค์กรต่าง ๆ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้ลูกค้า

5.6 ช่วยสร้างผลงานและรายได้ให้แก่ผู้ใช้งาน เกิดการจ้างงานแบบใหม่ ๆ ขึ้น

5.7 คลายเครียดได้สำหรับผู้ใช้ที่ต้องการหาเพื่อนคุยเล่นสนุก ๆ

5.8 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีจากเพื่อนสู่เพื่อนได้

6. แนวโน้มของเทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิตอล มีแนวโน้มที่จะพัฒนาคอมพิวเตอร์ให้มีความสามารถใกล้เคียงกับมนุษย์ เช่น การเข้าภาษาสื่อสารของมนุษย์ โครงข่ายประสาทเทียม ระบบจำลอง ระบบเสมือนจริง โดยพยายามนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น ลดข้อผิดพลาดและป้องกันไม่ให้นำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องหรือผิดกฎหมาย แนวโน้มของเทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคตมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนี้

6.1 แนวโน้มในด้านบวก การพัฒนาเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงกันทั่วโลก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ช่องทางการดำเนินการทางธุรกิจ เช่น การทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การผ่อนคลายด้วยการดูหนัง ฟังเพลง และบันเทิงต่าง ๆ เกมออนไลน์ เป็นต้น

การพัฒนาให้คอมพิวเตอร์สามารถฟังและตอบเป็นภาษาพูดได้ อ่านตัวอักษรหรือลายมือเขียนได้ การแสดงผลของคอมพิวเตอร์ได้เสมือนจริง เป็นแบบสามมิติ และการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส เสมือนว่าได้อยู่ในที่นั้นจริง

การพัฒนาระบบสารสนเทศ ฐานข้อมูล ฐานความรู้ เพื่อพัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญและการจัดการความรู้

การศึกษาตามอัธยาศัยด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) การเรียนการสอนด้วยระบบโทรศึกษา (Tele-Education) การค้นคว้าหาความรู้ได้ตลอด 24 ชั่วโมงจากห้องสมุดเสมือนจริง (Virtual Library)

การพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคม ระบบการสื่อสารผ่านเครือข่ายไร้สาย เครือข่ายดาวเทียม ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ทำให้สามารถค้นหาตำแหน่งได้อย่างแม่นยำ

การบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการของภาครัฐที่เรียกว่า รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government) รวมทั้งระบบฐานข้อมูลประชาชนหรือ E-Citizen

6.2 แนวโน้มในด้านลบ ความผิดพลาดในการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งส่วนฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่เกิดขึ้นจากการออกแบบและพัฒนา ทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบและสูญเสียค่าใช้จ่ายในการแก้ปัญหา การละเมิดลิขสิทธิ์ของทรัพย์สินทางปัญญา การทำสำเนาและลอกเลียนแบบ การก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การโจรกรรมข้อมูล การล่วงละเมิด การก่อกวนระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

7. นวัตกรรมดิจิตอลส่งเสริมการเรียนรู้

นวัตกรรมใหม่ในโลกดิจิตอลมีมากมายที่มีนักวิชาการ ผู้รู้ ผู้เก่งทางเทคโนโลยีทำการผลิตขึ้นมาหลังจากมีการค้นพบความรู้ใหม่ ๆ ขอนำเสนอเป็นตัวอย่างดังนี้

7.1 การอ่านและการเขียนเว็บบล็อก (Blog) เป็นรูปแบบเว็บไซต์ประเภทหนึ่ง ซึ่งถูกเขียนขึ้นในลำดับที่เรียงตามเวลาในการเขียน ซึ่งจะแสดงข้อมูลที่เขียนล่าสุดไว้แรกสุด บล็อกโดยปกติจะประกอบด้วยข้อความ ภาพ ลิงค์ ซึ่งบางครั้งจะรวมสื่อต่าง ๆ เช่น เพลง หรือวิดีโอในหลายรูปแบบได้ จุดที่แตกต่างของบล็อกกับเว็บไซต์โดยปกติ คือ บล็อกจะเปิดให้ผู้เข้ามาอ่านข้อมูล สามารถแสดงความคิดเห็นต่อท้ายข้อความที่เจ้าของบล็อกเป็นคนเขียน ซึ่งทำให้ผู้เขียนสามารถได้ผลตอบกลับโดยทันที คำว่า "บล็อก" ยังใช้เป็นคำกริยาได้ซึ่งหมายถึงการเขียนบล็อก และนอกจากนี้ผู้ที่เขียนบล็อกเป็นอาชีพก็จะถูกเรียกว่า “บล็อกเกอร์” บล็อกเป็นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาหลากหลายขึ้นอยู่กับเจ้าของบล็อก โดยสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร การประกาศข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเผยแพร่ผลงานในหลายด้านต่าง ๆ เช่น อาหาร การเมือง เทคโนโลยี หรือข่าวปัจจุบัน นอกจากนี้จะมีบล็อกที่ถูกเขียนเฉพาะเรื่องส่วนตัวหรือจะเรียกว่าไดอารีออนไลน์ ซึ่งไดอารีออนไลน์นี่เองเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้บล็อกในปัจจุบัน

ตัวอย่าง

OK Nation Blog http://www.oknation.net/blog/start_blog.php

GotoKnow https://www.gotoknow.org/home

Blognone https://www.blognone.com

โปรแกรมค้นหา (Search Engine) คือ โปรแกรมที่ช่วยในการสืบค้น หาข้อมูลโดยเฉพาะข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต โดยครอบคลุมทั้งข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เพลง ซอฟต์แวร์ แผนที่ ข้อมูลบุคคล กลุ่มข่าว และอื่น ๆ ซึ่งแตกต่างกันไปแล้วแต่โปรแกรมหรือผู้ให้บริการ แต่ละราย เสิร์ชเอ็นจิ้นส่วนใหญ่จะค้นหาข้อมูลจากคำสำคัญ คีย์เวิร์ด (Key Word) ที่ผู้ใช้ป้อนเข้าไป จากนั้นก็จะแสดงรายการผลลัพธ์ที่มันคิดว่าผู้ใช้น่าจะต้องการขึ้นมา

ตัวอย่าง

Google https://www.google.co.th

Bing http://www.bing.com

Yahoo https://www.yahoo.com

Ask http://www.ask.com

7.2 ห้องเรียนออนไลน์ (Quipped School) คือ ฟรี-แพลตฟอร์มออนไลน์ สำหรับคุณครู และนักเรียน ควิปเปอร์สคูล ประกอบด้วยสองส่วนด้วยกัน คือ สำหรับครูผู้สอนและสำหรับนักเรียน เป็นที่ที่ครูจัดการห้องเรียนออนไลน์ และยังสามารถติดตาม ตรวจสอบผลการเรียนของนักเรียนได้ สามารถเลือกจากบทเรียนและแบบฝึกหัดหลายพันหัวข้อครอบคลุมหลักสูตรหลัก เพื่อส่งเป็นการบ้านให้นักเรียนทั้งชั้นหรือกลุ่มย่อยในชั้นเรียนได้ ครูสามารถสามารถแก้ไขจากบทเรียนที่มีอยู่หรือสร้างเนื้อหาและแบบทดสอบขึ้นมาใหม่ทั้งหมดด้วยตัวเองได้ สามารถดูและดาวน์โหลดผลวิเคราะห์คะแนนของนักเรียน อัตราการส่งการบ้าน การบ้านที่ทำเสร็จไปแล้ว จุดแข็งและจุดอ่อนของนักเรียน ครูทำงานกับชั้นเรียนของเขาหรือสามารถทำงานร่วมกันระหว่างครู (สองคนหรือมากกว่านั้น) ในชั้นเรียนหรือโรงเรียนเดียวกันได้

Google Classroom

https://classroom.google.com/ Classroom เปิดให้บริการสำหรับทุกคนที่ใช้ Google Apps for Education ซึ่งเป็นชุดเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่ให้บริการฟรี ประกอบด้วย Gmail, เอกสาร และไดรฟ์ Classroom ได้รับการออกแบบมาเพื่อช่วยให้ครูสามารถสร้างและเก็บงานได้โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองกระดาษ มีคุณลักษณะที่ช่วยประหยัดเวลา เช่น สามารถทำสาเนาของ Google เอกสารสำหรับนักเรียนแต่ละคนได้โดยอัตโนมัติ โดยระบบจะสร้างโฟลเดอร์ของไดรฟ์สำหรับแต่ละงานและนักเรียนแต่ละคนเพื่อช่วยจัดระเบียบให้ทุกคน นักเรียนสามารถติดตามว่ามีอะไรครบกำหนดบ้างในหน้างาน และเริ่มทำงานได้ด้วยการคลิกเพียงครั้งเดียว ครูสามารถดูได้อย่างรวดเร็วว่าใครทำงานเสร็จหรือไม่เสร็จบ้าง ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นและให้คะแนนโดยตรงได้แบบเรียลไทม์ใน Classroom

7.3 แหล่งการเรียนรู้สำหรับครู

7.3.1 โทรทัศน์ครู http://www.thaiteachers.tv โครงการโทรทัศน์ครู โดยสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา TEACHERS as LEARNERS http://www. teachersaslearners.com

7.3.2 โครงการการพัฒนาชุมชนครูผู้เรียนรู้ บนฐานนวัตกรรมสร้างสรรค์ทางการศึกษา นวัตกรรมสร้างสรรค์ทางการศึกษาในรูปของสื่อดิจิตอล (Digital Media) เพื่อส่งเสริมให้เกิดชุมชนครูผู้เรียนรู้และการพัฒนาการศึกษาไทยประกอบด้วย รายการสากล พร้อมคำอธิบายในการประยุกต์ และรายการไทย ซึ่งทุกรายการมีองค์ความรู้ทางการศึกษาและการปฏิบัติการสอนที่ดี

7.3.3 คลังสมองของครูไทย http://www.thinkttt.com

โครงการยกระดับบุคลากรครูและนักเรียนด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน โดยสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

DLIT http://www.dlit.ac.th/index.php

โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1) DLIT Classroom ห้องเรียน DLIT การถ่ายทอดการจัดการเรียนรู้หัวข้อเรื่องที่ยากจากครูต้นแบบของโรงเรียนชั้นนำไปยังห้องเรียนปลายทาง

2) DLIT Resources คลังสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอน ที่ตรงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) DLIT Digital Library ห้องสมุดดิจิตอล

4) DLIT PLC (Professional Learning Community) เครื่องมือในการสร้างและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู พร้อมพื้นที่แห่งการแบ่งปันและเรียนรู้หรือ Share and Learn

5) DLIT Assessment คลังข้อสอบ

7.4 ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ TKC http://www.tkc.go.th

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ผลิตเวปไซต์ เป็นบริการเว็บท่าที่รวบรวมข้อมูล ข่าวสารความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปที่สนใจค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมบนระบบอินเทอร์เน็ต

7.5 สำนักงานราชบัณฑิตยสภา www.royin.go.th

มีบริการออนไลน์ ได้แก่ พจนานุกรม ศัพท์บัญญัติวิชาการ อักขรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย คลังความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ E-Book กระดานสนทนา ฯลฯ

Education World http://www.educationworld.com/เว็บไซต์ให้ความรู้ข่าวสารวงการศึกษา

7.6 วิชาการดอทคอม http://www.vcharkarn.com

เป็นเว็บไซต์ที่มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมความรู้และกระตุ้นความสนใจ โดยเป็นสื่อกลางความรู้ที่น่าสนใจ และเป็นสื่อกลางในการกระจายความรู้ ผ่านไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศอย่างทั่วถึง หวังกระตุ้นในนักเรียน นักศึกษา อาจารย์และผู้ที่สนใจ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย บทความ ข่าว ทุนการศึกษา โครงงาน มุมครู ข้อสอบ บทเรียนออนไลน์ นวนิยาย BLOG สมาชิก Web board ค่ายประชาสัมพันธ์

7.7 สหวิชาดอทคอม http://www.sahavicha.com

เป็นแหล่งรวมเนื้อหาความรู้ต่างๆ บอกเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหา และการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนจากครูทั่วประเทศ

7.8 ทรูปลูกปัญญา http://www.trueplookpanya.com

เป็นเว็บไซต์คลังความรู้คู่คุณธรรมที่ประกอบด้วยสาระความรู้ ทุกวิชาทุกระดับชั้น นำเสนออย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบมัลติมีเดีย สนุกกับการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ทั้งยังเปิดโอกาสให้ทุกคนสร้างเนื้อหา แลกเปลี่ยนความรู้ แบ่งปัน ประสบการณ์ร่วมกัน ประกอบด้วย คลังความรู้ คลังข้อสอบ มุมคุณครู (ได้แก่ ครูต้นแบบ ข่าวแวดวงคุณครู บทความทางวิชาการ/มาตรฐานการศึกษา เทคนิคการสอน แผนการสอน ผลงานทางวิชาการและงานวิจัย กฎหมายครู เว็บบอร์ดมุมคุณครู) ความรู้คู่คุณธรรม (รวบรวมแหล่งความรู้ทางพุทธศาสนา ประกอบด้วย สื่อธรรมะทั้งที่เป็นวีดีโอคลิป บทความธรรมะ เสียงธรรมเทศนา นิทานธรรมะ และการปลูกฝังคุณธรรมความดีแก่เยาวชนบุคคลทั่วไป) แนะแนว (ข้อมูลด้านการศึกษาต่อ) You Tube แปลไทย ฯลฯ

7.9 ถามครู http://taamkru.com

เป็นสื่อกลางในการให้ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็ก มีผู้เขียนบทความซึ่งเป็นครู อาจารย์จากสถานศึกษาซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการพัฒนาเด็กที่ให้ข้อมูลซึ่งอ้างอิงได้ และเป็นกลาง มีเว็บบอร์ดพร้อมที่จะตอบคำถามหรือข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งระดับเด็กเล็ก อนุบาล และประถมต้น ตลอด 24 ชั่วโมง มีแบบฝึกหัดและการทดสอบออนไลน์ เพื่อวัดความพร้อมของเด็กในแต่ละด้าน โดยเก็บผลคะแนนของเด็กจากการทำแบบฝึกหัดดังกล่าวไว้เป็นสถิติเฉพาะของเด็กแต่ละคน และยังสามารถค้นหาโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน หรือใกล้ที่ทำงานได้

7.10 TK park www.tkpark.or.th

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ หรือ Thailand Knowledge Park (TK Park) เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้การกากับดูแลของ "สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีภารกิจหลักด้านการรณรงค์ส่งเสริมให้เยาวชน และประชาชนมีอุปนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ในที่สุด ประกอบด้วย นานาสาระ กิจกรรม ห้องสมุด สื่อวีดิทัศน์ เอกสารวิชาการ E-book Audio book และ Application

7.11 เด็กดีดอทคอม www.dek-d.com

เว็บสำหรับวัยรุ่นโดยเฉพาะ ติดอันดับ 1 เว็บไทยยอดนิยมสำหรับวัยรุ่นและมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 4 ในกลุ่มเว็บไทยที่รวมทุกกลุ่มเป้าหมาย

7.12 UTQ http://www.utqplus.com

โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ ด้วยระบบ E-Training (การอบรมออนไลน์) โดยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์สถานศึกษา

8. แหล่งเรียนรู้ทางด้านสื่อและนวัตกรรม

8.1 NECTEC http://www.nectec.or.th

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Electronics and Computer Technology Center: NECTEC หรือเนคเทค) ตัวอย่าง ซอฟต์แวร์สังเคราะห์เสียงพูดภาษาไทยวาจา (VAJA), LEXiTRON พจนานุกรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไทย, PARTY: พาที ระบบรู้จำเสียงพูดภาษาไทย

8.2 แหล่งให้บริการเผยแพร่คลิปวีดิทัศน์

Youtube https://www.youtube.com

TED-Ed http://ed.ted.com

Krutube http://krutube.thinkttt.com/index.php

ทวิก (Twig) https://www.twig-aksorn.com

8.3 เว็บไซต์ให้บริการสร้างสื่อการศึกษา

Prezi https://prezi.com สร้าง presentation

Barry Fun English http://www.barryfunenglish.com สร้างใบกิจกรรม

Twinkl http://www.twinkl.co.uk สร้างใบกิจกรรม

Have Fun Teaching http://www.havefunteaching.com สร้างใบกิจกรรม

Puzzle Maker http://www.discoveryeducation.com/free-puzzlemaker

Popplet http://popplet.com สร้าง mind map

Spider Scribe http://www.spiderscribe.net สร้าง mind map

Time Toast http://www.timetoast.com สร้าง timeline

Timeline http://www.readwritethink.org/files/resources/interactives/timeline_2

Rubistar http://rubistar.4teachers.org สร้างตาราง Rubrics

Face Your Manga http://www.faceyourmanga.com สร้าง ตัวการ์ตูน

8.4 เว็บไซต์ให้บริการการจัดการเรียนการสอน

Stormboard https://stormboard.com ประชุมออนไลน์

Kahoot https://kahoot.it ถามตอบออนไลน์

Ping Pong http://gogopp.com โปรแกรมถามตอบ

8.5 โปรแกรมประยุกต์

ราชบัณฑิตยฯ โมไบล์: แอปพลิเคชันพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

ราชบัณฑิตยฯ โมไบล์: แอปพลิเคชันอ่านอย่างไร เขียนอย่างไร ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

Kint Studio: สุภาษิต, คำไวพจน์, คำคมขงเบ้ง, คำทับศัพท์, สำนวนไทย, อักษรย่อ ฯลฯ

อื่นๆ: Undecided, สแกนเนิร์ด, DoctorMe, EmojiNation, 4 Pics 1 word, ปริศนาฟ้าแลบ, iKnowledge, รู้รอบ ตอบได้, ELN, นิทานอีสป, แชร์คำคม, ทายคำไทย, ใบ้คำ, Kinraidee, Foursquare, Localscope, TrueBook, Taamkru, AIS U Academy, Video dl Pro, Line Tools, Thai Pray (การสอนแบบทันสมัยและเทคนิควิธีสอนแนวใหม่ (ขัณธ์ชัย อธิเกียรติ ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว, 2561)

จากทฤษฎีสู่การนำไปประยุกต์ใช้

การเรียนรู้ในยุคดิจิตอลนี้เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างดีและหลากหลาย เพราะมีแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างมากมาย มีแนวทางการเรียนรู้ แบบค้นพบที่มีสื่อที่มากมายให้ค้นหาความรู้บนโลกนี้ที่เป็น Social Network ที่เชื่อมโยงถึงกัน สื่อสารถึงกันได้อย่างมากมาย ซึ่งมีแนวทางในการสื่อสารที่สนุก เพลิดเพลิน จูงใจให้อยากเรียนรู้

1. เครือข่ายสังคมออนไลน์ในห้องเรียน และผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันจัดการเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง

2. ใช้ระบบดิจิตอลในการบริหารสถานศึกษาที่เป็นระบบดิจิตอล/สำนักงานดิจิตอล เพื่อให้บริการแก่ลูกค้าหรือผู้รับบริการอย่างรวดเร็วและเหมาะสม

3. สถานศึกษาต้องรวบรวมนวัตกรรมใหม่ ๆ มาแนะนำผู้เรียนให้มีโอกาสค้นพบอย่างรวดเร็วที่เป็นระบบห้องเรียนออนไลน์

4. จัดระบบ/เครือข่ายการเรียนรู้ให้กับครูอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับยุคสมัย

บทสรุป

การใช้ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิตอล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโดยเฉพาะในด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมหรือการไปมีหุ้นส่วนในกิจการด้านการจัดการศึกษาดิจิตอลในระดับต่าง ๆ ซึ่งเริ่มต้นจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา ทำให้การสื่อสารออนไลน์ภายในสถานศึกษาเกิดความสมบูรณ์ อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยและยกระดับในการสื่อสารระหว่างสถานศึกษา การสื่อสารการเรียนรู้หรือองค์ความรู้ในระหว่างครูผู้ปกครอง นักเรียนตลอดจนมีการสื่อสารการมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้แนวคิดในการจัดการเรียนรู้จากพี่เลี้ยงในระดับสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีความสามารถในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยุคดิจิตอลและมีการใช้สื่อนวัตกรรมแบบใหม่ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องก้าวข้ามในการก้าวเข้าไปสู่กลยุทธ์ที่สำคัญอย่างไปสู่เป้าหมาย ในการพัฒนาสถานศึกษาในยุคดิจิตอลให้เกิดความเข้มแข็งแก่ผู้รับบริการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ดิจิทัลเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, สำนัก. (17 เมษายน 2562) **ดิจิทัลเพื่อการศึกษา.** สืบค้นจาก https://www.digital.cmru.ac.th/index. php?ge=news_view&gen_lang=111215093440

พระครูประพัฒน์ธรรมกิจ (พระอาจารย์เสน่ห์). (10 มีนาคม 2562) **การสอนแบบค้นพบความรู้**. สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org/posts/ 207947.

Wikipedia. (12 May 2019). **List of Most Popular Websites**. Retrieved from: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_most_popular_websites.

Yonia, Hartati, and Sitanggang. (2010). **A Fuzzy Based Decision Support System for Evaluating Land Suitability and Selecting Crops**. Journal of Computer Science. 6(4), 417-424. Doi: 10.3844/jcssp.417.424.

สภาพการชี้แนะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

Coaching Conditions in Promoting Teaching and Learning in the 21st Century of Secondary Educational Service Area 29

ธนา ธุศรีวรรณ[1]
ชวลิต ชูกำแพง[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับมัธยมศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการชี้แนะในการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสหวิทยาเขต 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 258 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขต 4 จำนวน 6 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการชี้แนะ และด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม คือ 1) แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ประเด็น มีค่าความเที่ยงตรง (IOC) เท่ากับ 0.94 มีค่าอำนาจจำแนก (rxy) ระหว่าง 0.45 - 0.83 และมีค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.94 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีค่าความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

สภาพปัจจุบันการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21และการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา พบว่า 1) ด้านการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 6 ประเด็น โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติน้อย 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 9 ประเด็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติน้อย รวมทั้ง 2 ด้าน จำนวน 15 ประเด็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติน้อย 3) การชี้แนะในการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะต้องยึดหลักการความเสมอภาคพูดคุยทำความเข้าใจปัญหาและสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะ PLC และด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการสอนที่หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning)

คำสำคัญ : การชี้แนะ, การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

---

[1]หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The purposes of this research were to, 1) study coaching conditions to promote teaching and learning skills in the 21st century of secondary school teachers, 2) study teaching and learning conditions in the 21st century of secondary school teachers, 3) study coaching guides to support teaching and learning skills in the 21st century of 21 schools in the consortium subordinated to Secondary Educational Service Area 29.

A sample of 258 secondary school teachers in the 4th consortium subordinated to Secondary Educational Service Area 29 was drawn using simple random sampling method according to the school size. The target group was 6 administrators from the 4th consortium chosen by using purposing random sampling. Important informants are 4 coaching and learning management experts. The instruments used to collect data were, 1) 5 rating scale questionnaire with 15 aspects (Index of Item-Objective Congruence at 0.94 discrimination level (rxy) between 0.45-0.83 and Cronbach's reliability at 0.94, 2) semi-structured interviews with consistence level at 0.97 Statistics used to analyzed data were percentage, frequency, means, standard deviation and content synthesis.

The results of the study were as follow:

1) on the coaching for promoting learning and teaching skills in the 21st century issue, the average of 6 aspects in overall had low level of practice 2) on 9 aspects of learning and teaching management, the average of aspects in overall had low level of practice the combinations of two factors with 15 aspects altogether had low level practice in average. 3) In coaching for promoting learning and teaching skills, coach and coachee must hold principals on equality, talking, understanding problem and reflecting learning result together through PLC method. For the learning and teaching management in the 21st century, teachers need to plan various teaching and learning techniqes by highlighting active learning.

keywords : coaching, learning and teaching management in the 21st century

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนผ่านการเรียนรู้จากศตวรรษที่ 19 และ 20 สู่ทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills) ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ทักษะการเรียนรู้ 3Rs x 8Cs การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นตัวกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ในยุคนี้ จะต้องเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะการคิด การสร้างนวัตกรรมและสมรรถนะที่เกิดกับผู้เรียน การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ใช่แค่การนั่งคิด ขีดเขียนอยู่กับโต๊ะอีกต่อไป ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน "ครู" เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู ดิเรก พรสีมา (2554 : 23) ครูต้องเผชิญกับความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาจาก 3 ยุค คือ ยุคเกษตรกรรม ยุคอุตสาหกรรม และยุคความรู้ วิจารณ์ พานิช (2555 : 11) มาสู่ยุคนวัตกรรม

การจัดการศึกษาการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดอย่างสร้างสรรค์ แต่กระบวนการพัฒนาครูที่ผ่านมาไม่ตอบสนองความต้องการของครูอย่างแท้จริง ยังเป็นรูปแบบเดิม เช่น การจัดประชุม การอบรมสัมมนา เป็นต้น ซึ่งครูผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ไม่สามารถนำเอาความรู้และทักษะที่ได้มาสู่การปฏิบัติจริงหรือนำไปสู่การปฏิบัติได้น้อยเนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น เมื่อกลับจากอบรมขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารในการขับเคลื่อน ครูที่เข้ารับการอบรมไม่ใช่ผู้รับผิดชอบงานจึงขาดการต่อเนื่องในการพัฒนาและสิ่งที่สำคัญ คือ การขาดรูปแบบและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาครู การพัฒนาวิชาชีพโดยการฝึกอบรมครู ไม่ใช่วิธีการหรือทางเลือกที่ครูเสนอในการพัฒนาแต่สิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพที่ครูต้องการคือ วิธีการปฏิบัติที่ทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ Knight (2007 : 18) จากงานวิจัยของจอยซ์และคาฮันที่ได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพของแนวทางการพัฒนาวิชาชีพ พบว่า การประชุมปฏิบัติการในระยะสั้นและการสัมมนาที่ดำเนินการบ่อยครั้งไม่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพในการเปลี่ยนพฤติกรรมของครูในชั้นเรียน Joyce & Calhoun (1996 : 35) การชี้แนะเป็นกระบวนการส่งเสริมให้ครูมีแนวทางการสอนบูรณาการทักษะการสอนในศตวรรษที่ 21 สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ซึ่งการชี้แนะเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพไม่ใช่วิธีประเมินผล เป็นการพัฒนาวิชาชีพที่มีสภาพแวดล้อมมีความไว้วางใจสำหรับครูในการทำงานร่วมกันและสะท้อนให้เห็นถึงทักษะและวิธีการสอนแบบบูรณาการใหม่ ๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ในห้องเรียน (Knight, 2007) เป็นการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาทักษะการสอนของครูที่เกิดจากการปฏิบัติงานจริง โดยผู้ชี้แนะ (Coach) ซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญหรือเชี่ยวชาญด้านการสอนเป็นผู้ให้คำชี้แนะและสะท้อนการปฏิบัติงานให้แก่ครูผู้รับการชี้แนะ (Coachee) เป็นการกระตุ้นสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน สร้างความสัมพันธ์ ความเชื่อใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Trust) จะช่วยส่งเสริมให้ครูบรรลุเป้าหมายและสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ Gornall and Burn (2013 : 22)

จากการนิเทศเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ครูระดับชั้นมัธยมศึกษาการพัฒนาครูในโรงเรียนสหวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ส่วนใหญ่จะเป็นการเข้ารับการอบรมปฏิบัติการจากหน่วยงานต้นสังกัดซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูและมีข้อจำกัดและ จากผลการทดสอบระดับชาติ O-NET ปีการศึกษา 2560 ทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่ามีคะแนนต่ำกว่าในปีการศึกษา 2559 และคะแนนในระดับประเทศ ยกเว้นสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นศึกษานิเทศก์จึงมีความสนใจศึกษาสภาพการชี้แนะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพด้านการชี้แนะในการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาสภาพด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 355 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา
   2.1 สภาพด้านการชี้แนะในการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
   2.2 สภาพด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับมัธยมศึกษา
   2.3 แนวทางการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดการวิจัย

การชี้แนะ (Coaching) มีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพเพิ่มมากขึ้นโดยมีผลการวิจัยมากมายที่สนับสนุนและยืนยันในความสำเร็จ การชี้แนะเป็นกระบวนการเรียนรู้และวิธีการพัฒนาการปฏิบัติงาน (Individual Performance) จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้ชี้แนะและผู้รับการชี้แนะ โดยผู้ชี้แนะเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำแนะนำ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน ให้กำลังใจผู้รับการชี้แนะได้ค้นพบความรู้ใหม่และวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผู้ชี้แนะจะทำหน้าที่อำนวยการ (Facilitate) หรือส่งเสริม (Reinforce) ให้ผู้รับการชี้แนะใช้ความคิด สามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและดึงเอาศักยภาพที่มีในตัวของผู้รับการชี้แนะออกมาเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงานและค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง ในการพัฒนาวิชาชีพครู การชี้แนะการสอน (Instruction Coaching) ผู้ชี้แนะใช้หลักการความเป็นหุ้นส่วน (The Partnership Principles) เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะในการปฏิบัติการสอนในห้องเรียนของครู โดยการสังเกตและให้คำแนะนำข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูที่เกิดจากการปฏิบัติงานจริง (Knight. 2007) โดยครูผู้มีอาชีพเดียวกัน 2 คน หรือตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทำงานร่วมกันเพื่อไตร่ตรองสะท้อนคิดเกี่ยวกับการสอน การปฏิบัติงานในปัจจุบันเพื่อขยายความรู้ ความคิด ช่วยกันทำวิจัยในชั้นเรียนหรือแก้ปัญหาของครูที่เกิดขึ้นในโรงเรียนร่วมกัน ส่งผลให้เกิดทักษะใหม่ เกิดการคิดข้อเสนอแนะร่วมกันหลังการสังเกตในชั้นเรียน (Joyce & Showers, 1980) เป็นวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงบุคลากร ทีมงานและองค์กรในเชิงบวกด้วยวิธีการมุ่งเน้นการแก้ปัญหา ไม่ใช่ปัญหา การใช้จุดแข็ง ไม่ใช่จุดอ่อนและสิ่งที่ปฏิบัติได้ดีประสบความสำเร็จ ไม่ใช่สิ่งที่ผิดพลาดนำไปสู่แนวทางในเชิงบวกและสร้างความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน Paul Z Jackson & McKergow (2007 : 33) แนวทางการพัฒนาครู คือ ระบบการผลิต การพัฒนา และการใช้ครู ซึ่งต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ครูต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอน เช่น ด้านการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) ครูต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคเทคโนโลยี การนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ และการออกแบบการประเมินที่ไม่ใช่การประเมินเพียงแค่เนื้อหา (Content) แต่การประเมิน (Assessment) จะต้องมีความหลากหลายเหมาะสมกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core subjects) และทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century skills) 3R4C รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ มาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการสอน การพัฒนาครูผู้สอน และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspiration) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : ฉ) การจัดการเรียนรู้ที่ดี ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี การจัดการเรียนรู้ไม่ใช่เป็นการถ่ายทอดเพียงแค่เนื้อหา โดยการบรรยายเพื่อให้ผู้เรียนจดจำเพียงอย่างเดียวเพราะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 หรือผู้เรียนในยุคดิจิทัลแตกต่างจากผู้เรียนในยุคที่ผ่านมา วิธีการเรียนรู้และการสื่อสารที่

แตกต่างไปจากเดิม รวมถึงเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่ผ่านช่องทางต่างๆ อย่างหลากหลายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องพัฒนาการเรียนรู้ทักษะการคิดและสร้างสรรค์ เน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 การจัดการเรียนรู้ ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้จากปัญหา เป็นการสืบค้นหาความรู้ คำตอบจากปัญหา ข้อสงสัย ต่างๆ จึงเป็นวิธีการเรียนรู้วิธีที่ดีที่สุดในการพัฒนาผู้เรียนและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Barell. 2003, อ้างถึงในวัชรา เล่าเรียนดี,ปรณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิณ ศิริสัมพันธ์. 2554 : 125) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา สเตปเพียล และแกลแลกเกอร์ ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 3 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 เข้าสู่ปัญหาและนิยามปัญหา ขั้นที่ 2 หาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 3 สังเคราะห์ข้อมูลและปฏิบัติ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 355 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนและใช้ตารางสุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Mogan. 1970 : 607-610) จำนวน 258 คน

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขต 4 จำนวน 6 คน โดยวิธีการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการชี้แนะ และด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าความเที่ยงตรง (IOC) และค่าอำนาจจำแนก (rxy) และค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยอาศัยการสังเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนการวิจัย

1. กำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปและรายงานผล

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการชี้แนะในการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจำนวน 258 คน พบว่า เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.80 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 30.20 มีอายุระหว่าง 25-30 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 31.00 และน้อยที่สุดระหว่าง 15-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.70

1.2 ด้านการชี้แนะในการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรวม ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.90) มี 6 ประเด็น ตามลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ 1) โรงเรียนของท่านได้วางแผนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ในการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.01) 2) โรงเรียนของท่านใช้กระบวนการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.94) 3) โรงเรียนของท่านได้นำหลักการชี้แนะมากำหนดเป็นแผนการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.93) 4) โรงเรียนของท่านมีการวางแผนการชี้แนะและดำเนินงานตามแผนการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.91) 5) โรงเรียนของท่านมีการทบทวนการดำเนินงานภายหลังการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.88) 6) โรงเรียนของท่านสร้างเครือข่ายการชี้แนะและนำกระบวนการชี้แนะสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.76) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพด้านการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ประเด็น	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. โรงเรียนของท่านใช้กระบวนการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	1.94	1.029	น้อย
2. โรงเรียนของท่านได้นำหลักการชี้แนะมากำหนดเป็นแผนการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	1.93	1.023	น้อย
3. โรงเรียนของท่านได้วางแผนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ในการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	2.01	1.051	น้อย
4. โรงเรียนของท่านมีการวางแผนการชี้แนะและขั้นตอนการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	1.91	0.929	น้อย
5. โรงเรียนของท่านมีการทบทวนการดำเนินงานภายหลังการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	1.88	0.754	น้อย
6. โรงเรียนของท่านสร้างเครือข่ายการชี้แนะและนำกระบวนการชี้แนะสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	1.76	0.781	น้อย
โดยรวม	1.90	0.350	น้อย

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรวมค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.90) มี 9 ประเด็น ตามลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ 1) โรงเรียนของท่านได้นำสื่อและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนโดยการบูรณาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.39) 2) โรงเรียน ของท่านได้ดำเนินการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปปรับปรุงและวาง

แผนการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.38) 3) โรงเรียนของท่านได้รวมกลุ่มเพื่อนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือกลุ่มสาระอื่นในการวางแผนจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.36) 4) โรงเรียนของท่านได้นำเทคนิคการสอนที่หลากหลายนำมาใช้จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.36) 5) โรงเรียนของท่านได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชื่อมโยงมาตรฐานและตัวชี้วัดกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.33) 6) โรงเรียนของท่านได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.27) 7) โรงเรียนของท่านได้วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.16)

8) โรงเรียนของท่านได้ทบทวนกระบวนการจัดการเรียนรู้ก่อนการจัดการเรียนรู้ ระหว่างการจัดการเรียนรู้และหลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.10) 9) โรงเรียนของท่านได้นำวิธีการเปิดห้องเรียน (open classroom) เพื่อให้ครูสังเกตการณ์สอนและสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.88) ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพด้านการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21

ประเด็น	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. โรงเรียนของท่านได้วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	2.16	0.986	น้อย
2. โรงเรียนของท่านได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชื่อมโยงมาตรฐานและตัวชี้วัดกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	2.33	0.892	น้อย
3. โรงเรียนของท่านได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	2.27	1.026	น้อย
4. โรงเรียนของท่านได้นำเทคนิคการสอนที่หลากหลายนำมาใช้จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	2.36	1.145	น้อย
5. โรงเรียนของท่านได้นำสื่อและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนโดยการบูรณาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	2.39	1.205	น้อย
6. โรงเรียนของท่านได้นำวิธีการเปิดห้องเรียน (open classroom) เพื่อให้ครูสังเกตการณ์สอนและสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้	1.88	0.895	น้อย
7. โรงเรียนของท่านได้ทบทวนกระบวนการจัดการเรียนรู้ก่อนการจัดการเรียนรู้ ระหว่างการจัดการเรียนรู้และหลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้	2.10	1.115	น้อย
8. โรงเรียนของท่านได้รวมกลุ่มเพื่อนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือกลุ่มสาระอื่นในการวางแผนจัดการเรียนรู้ร่วมกัน	2.36	1.219	น้อย
9. โรงเรียนของท่านได้ดำเนินการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปปรับปรุงและวางแผนการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป	2.38	1.131	น้อย
โดยรวม	2.25	0.449	น้อย

3. การศึกษาแนวทางการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาครู จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า การพัฒนาครูในโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นการพัฒนาโดยหน่วยงานต้นสังกัด โดยการจัดอบรมและครูต้องทิ้งการสอน กลับมาก็ขยายผลได้ไม่ชัดเจนหรือไม่ได้ขยายผลเนื่องจากภาระงานมากและไม่สามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาครูให้มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ควรเป็นลักษณะที่ครูได้พัฒนาจากการปฏิบัติจริงในชั้นเรียนและนำสิ่งที่เป็นปัญหาจากการสอนในห้องเรียนมาแก้ไข ปรับปรุง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้หรือเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 การชี้แนะ (Coaching) เป็นอีกหนึ่งในวิธีการพัฒนาครูโดยเฉพาะด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูเพราะการชี้แนะเป็นการพัฒนาในจุดที่ครูขาดหรือควรปรับปรุงจากการสอนจริงในชั้นเรียน ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนกิจกรรมการชี้แนะสร้างความตระหนักในการพัฒนาวิชาชีพ

3.2 ด้านการชี้แนะ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการสอน พบว่า การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับชั้นมัธยมศึกษาโดยกระบวนการชี้แนะ ควรเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ชี้แนะและครูผู้สอน ผู้ชี้แนะเป็นผู้ให้การส่งเสริม สนับสนุน แนะนำ ให้กำลังใจและร่วมกันสะท้อนผลเพื่อให้ครูได้ค้นพบความรู้ใหม่และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง การชี้แนะควรมีหลักการของการชี้แนะที่สำคัญคือ ผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะต้องมีความเสมอภาคกัน ยอมรับความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยกระบวนการชี้แนะนั้นต้องมีการเตรียมการก่อนการชี้แนะและการชี้แนะการจัดการเรียนรู้ต้องมีการสังเกตการสอนในชั้นเรียน มีการทบทวนการจัดการเรียนรู้ทำความเข้าใจเพื่อที่ครูจะได้หาวิธีการแก้ปัญหาและที่สำคัญในกระบวนการชี้แนะจะต้องมีการสะท้อนผล จากการจัดการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะเป็น PLC และนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและปัจจัยความสำเร็จของการชี้แนะ ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนในกระบวนการชี้แนะและตัวครูเองต้องมีความ เต็มใจ สมัครใจ มุ่งมั่นเพื่อที่จะพัฒนาในวิชาชีพของตนเองโดยมีผู้ชี้แนะที่มีความรู้ ทักษะในการชี้แนะ

3.3. ด้านการจัดการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า 1) ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่ตนเองสอนอย่างลึกซึ้งและชัดเจน ศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด 2) ครูต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเฉพาะการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ต้องมีความชัดเจนครอบคลุมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน 3) ครูต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เช่น การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning 4) ครูต้องสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยในการจัดการเรียนรู้ 5) ครูต้องมีการจัดทำ PLC แลกเปลี่ยนเรียนรู้การสะท้อนผลการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยสภาพปัจจุบันการชี้แนะในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการชี้แนะในการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรวมค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.90, S.D. =0.350) แบ่งเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

1.1 ประเด็นการใช้กระบวนการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.94, S.D =1.029) เนื่องจากครูในโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดความรู้

ความเข้าใจในกระบวนการชี้แนะส่งผลให้การนำกระบวนการชี้แนะมาใช้ในส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ค่อนข้างน้อย จากข้อเสนอแนะครูระบุว่า โรงเรียนควรมีสนับสนุนการให้ความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการชี้แนะซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของสมเกียรติ ทานอกและคณะ (2556 : 92) ได้วิจัย การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการชี้แนะ (Coaching) สามารถพัฒนาสมรรถนะพื้นฐานด้านความรู้และด้านการปฏิบัติงานของครู โดยก่อนเข้าร่วมโครงการ ครูมีสมรรถนะด้านความรู้อยู่ในระดับพอใช้ หลังเข้าร่วมโครงการครูมีสมรรถนะด้านความรู้อยู่ในระดับดี ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการชี้แนะเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน

1.2 ประเด็นการนำหลักการชี้แนะมากำหนดเป็นแผนการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.93, S.D =1.023) เนื่องจากโรงเรียนมีแนวทางการชี้แนะที่ไม่ชัดเจนจึงไม่ได้กำหนดหลักการชี้แนะเพื่อนำมาเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ จากข้อเสนอแนะครูระบุว่าโรงเรียนควรนำการชี้แนะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการ พัฒนาครูโดยใช้หลักการ การทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้ชี้แนะและครูผู้สอนในลักษณะเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดการชี้แนะการสอนของ Jim Knight (2007) ในการวิจัยร่วมกับศูนย์วิจัยการเรียนรู้มหาวิทยาลัยแคนซัสในการชี้แนะการสอนโดยกำหนดหลักการความเป็นหุ้นส่วนระหว่างผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะเพื่อสะท้อนให้เห็นภาพการทำงานของครูผู้รับการชี้แนะในการปฏิบัติงานที่ผ่านมาเพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

1.3 ประเด็นวางแผนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ในการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.01, S.D. =1.051) เนื่องจากการชี้แนะในโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นการนิเทศภายในโรงเรียนการวางแผนและการกำหนดวัตถุประสงค์การนิเทศโดยผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูจะได้รับการชี้แนะภายหลังการนิเทศ จากข้อเสนอแนะครูระบุว่า การชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ ครูควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และการกำหนดวัตถุประสงค์การชี้แนะในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดการชี้แนะทางปัญญา ของ Costa and Garmston (2002 : 43) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการชี้แนะทางปัญญา คือการสนทนาวางแผนร่วมกันระหว่างครูและผู้ชี้แนะต้องมีการวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานของครูระบุผลลัพธ์ความสำเร็จคืออะไรและควรเป็นอย่างไร การเก็บข้อมูลอย่างไรและใช้วิธีการใดในการแก้ไขปัญหา

1.4 ประเด็น การวางแผนการชี้แนะและขั้นตอนการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.91, S.D. =0.929) เนื่องโรงเรียนนำการชี้แนะมาใช้ในการพัฒนาการสอนน้อยเป็นลักษณะใช้เฉพาะกลุ่มการชี้แนะตามประเด็นที่สังเกตเห็น ไม่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน จากข้อเสนอแนะของครูระบุว่า การชี้แนะควรมีการวางแผนและกำหนดขั้นตอนการชี้แนะให้ชัดเจนโดยมีเป้าหมายคือ การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ เฉลิมชัย พันธ์เลิศ (2549: 15 – 16) กล่าวถึงการชี้แนะมีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ ประกอบด้วยวิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่วางแผนไว้ อย่างดี ดำเนินการตามขั้นตอนจนกระทั่งบรรลุเป้าหมาย

1.5 ประเด็นการทบทวนการดำเนินงานภายหลังการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.88, S.D. =0.754) เนื่องจากครูมีการทบทวนภายหลังการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นการบันทึกหลังการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ จากข้อเสนอแนะของครูระบุว่า การชี้แนะควรมีการทบทวนในสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้วเพราะการทบทวนเป็นการสะท้อนหลังจากการปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกับแนวคิดการชี้แนะการแก้ปัญหา

โดย Jackson & McKergow (2007 : 138-139) กล่าวว่า การทบทวนเป็นการสะท้อนในสิ่งที่ได้เนินการไปแล้วว่ามีสิ่งใดที่ได้รับพัฒนาดีขึ้นและสิ่งใดที่ยังต้องพัฒนาสำหรับผู้รับการชี้แนะ

1.6 ประเด็นการสร้างเครือข่ายการชี้แนะและนำกระบวนการชี้แนะสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.76, S.D. =0.781) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ของครูส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะต่างคนต่างสอนเป็นห้องเรียนแบบปิด ไม่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นระบบ จากข้อเสนอแนะของครูระบุว่า การชี้แนะควรมีการจัดสภาพการเรียนรู้ในลักษณะเป็นกลุ่มร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ซึ่งกัน สอดคล้องกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของ Shirley M. Hord ; James L. Roussin and William A. Sommers (2010 : 37) ได้อธิบาย การแบ่งปันวิธีปฏิบัติส่วนบุคคล (Sharing Personal Practice) เป็นการเปิดห้องเรียน เชิญครูเข้าเยี่ยมชมห้องเรียน ครูที่เข้ามาเยี่ยมจะแนะนำจากประสบการณ์ในการสังเกต และให้ข้อเสนอแนะ เป็นการสะท้อนจากสิ่งที่ผู้เข้าสังเกตการสอนได้พบเห็นและให้ความช่วยเหลือของเพื่อนร่วมงานเป็นการปรับปรุงการพัฒนาการสอนและเป็นวัฒนธรรมในที่ทำงาน

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรวม ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.25, S.D =0.449) แบ่งเป็น 9 ประเด็น ดังนี้

2.1 ประเด็นการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.16,S.D. =0.986) เนื่องจากการสอนของครูส่วนใหญ่จะสอนตามหนังสือที่มีการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และขาดความรู้ ความเข้าใจในคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จากข้อเสนอแนะของครูระบุว่า การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรมีการปรับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ครูวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ว่าข้อใดมีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกันนอย่างไรและควรให้ครูเขียนแผนด้วยตนเองตามสภาพจริงและบริบทของโรงเรียน

2.2 ประเด็นการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชื่อมโยงมาตรฐานและตัวชี้วัดกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.33,S.D. =0.892) เนื่องจากครูส่วนใหญ่นำจุดประสงค์การเรียนรู้จากหนังสือคู่มือการสอนในแต่ละรายวิชามาใช้โดยไม่ได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้หรือผลการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพการเรียนการสอนจริงและยังขาดความรู้ ความเข้าใจการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากข้อเสนอแนะของครูระบุว่า การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูควรมีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วยตนเองเพราะเป็นทักษะพื้นฐานของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และต้องศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนสอดคล้องกับแนวคิดทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดย British Council (2011) ได้อธิบายเกี่ยวกับจุดประสงค์และผลการเรียนรู้ (aim and objectives) คือ การกำหนดจุดประสงค์และผลการเรียนรู้ให้ชัดเจน ตระหนักถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นและวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ประเด็นการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.27,S.D. =1.026) เนื่องจากการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ครูส่วนใหญ่จะใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่คัดลอกมาจากเว็บไซต์หรือสำนักพิมพ์ต่างๆ ส่งมาให้พร้อมคู่มือการจัดการเรียนรู้ โดยครูไม่ได้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองและไม่ได้นำมาปรับให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน จากข้อเสนอแนะของครูระบุว่า การจัดการเรียนรู้การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูควรเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมการสอนด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ (A list of essential teaching skills) โดย Chris Kyriacou (2007 : 11-13) ได้กล่าวถึงการวางแผนและการเตรียมการ (Planning and preparation) ครูต้องมีแผนการสอนที่มีเป้าหมายและ

จุดประสงค์ที่ชัดเจน มีเนื้อหา วิธีการสอนและโครงสร้างของบทเรียนเหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน ออกแบบบทเรียนที่สามารถเชื่อมโยงกับบทเรียนที่ผ่านมาและบทเรียนต่อไปได้อย่างเหมาะสม และวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน มีความพร้อมและตรวจสอบในเวลาที่เหมาะสม

2.4 ประเด็นการนำเทคนิคการสอนที่หลากหลายนำมาใช้จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.36,S.D. =1.145) เนื่องจากครูส่วนใหญ่ยังสอนแบบวิธีเดิมๆ สอนตามเนื้อหาเน้นการบรรยายขาดความรู้ ความเข้าในในเทคนิคการสอนที่หลากหลายวิธีเพื่อช่วยให้ขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือบรรลุเป้าหมาย ข้อเสนอแนะครูระบุว่าการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อเสริมกระบวนการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ แนวคิดการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี ของ Carol Ann Tomlinson กล่าว่า การเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี คือ การสอนแบบตอบสนองตามความต้องการของนักเรียนโดยใช้เทคนิคหรือวิธีการสอนที่หลากหลายมากกว่าการสอนแบบหนึ่งวิธีเหมาะกับทุกคน การสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนโดยการแยกแยะเนื้อหากิจกรรมและภาระงานเพื่อตอบสนองความพร้อม ความสนใจของนักเรียนและรายละเอียดการเรียนรู้ James M. Cooper al (2011 : 43)

2.5 ประเด็นการนำสื่อและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนโดยการบูรณาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.39,S.D. =1.205) เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมพื้นฐานและยังขาดทักษะหรือความชำนาญในการใช้สื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในข้อเสนอแนะครูระบุว่า ควรมีการพัฒนาครูด้านการเรียนรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน สอดคล้องกับ British Council (2011 : 53) ได้อธิบายเกี่ยวกับ การเรียนรู้เทคโนโลยี (Learning Technologies) คือ ความสามารถในการบูรณาการการเรียนรู้เทคโนโลยีนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนและการใช้ภาษาที่เหมาะสม ความสำคัญของการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยี คือ ครูสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามบริบทในชั้นเรียนช่วยในการเรียนรู้ของนักเรียนและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.6 ประเด็นการนำวิธีการเปิดห้องเรียน (open classroom) เพื่อให้ครูสังเกตการณ์สอนและสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =1.88,S.D. =0.895) เนื่องจากส่วนใหญ่โรงเรียนจะเป็นการนิเทศภายในโดยผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระเป็นผู้สังเกตการสอนไม่มีการสอนแบบเปิดชั้นเรียน สังเกตการสอนและสะท้อนผล จากเพื่อนครูด้วยกัน ข้อเสนอแนะครูระบุว่า ควรมีการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ด้วยการสังเกตการสอนในชันเรียนระหว่างเพื่อนครูด้วยกันไม่ใช่แค่ผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เท่านั้น

2.7 ประเด็นการทบทวนกระบวนการจัดการเรียนรู้ก่อนการจัดการเรียนรู้ ระหว่างการจัดการเรียนรู้และหลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.10, S.D. =1.115) เนื่องจากการทบทวนการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นการบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้เป็นการสะท้อนจากมุมมองของตนเอง ข้อเสนอแนะครูระบุว่า ควรมีการให้ความรู้ ความเข้าใจวิธีการทบทวนสะท้อนการจัดการเรียนรู้ และการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ควรเป็นการสะท้อนระหว่างครูด้วยกันหรือผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์โดยการสังเกตการสอนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งก่อนการจัดการเรียนรู้ระหว่างการจัดการเรียนรู้และหลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์ โดย Gibbs (1988) กล่าวว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ หมายถึง การจัดการ และการสร้างการเรียนรู้จากการสังเกต ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์จริงบางอย่าง โดยการเรียนรู้นั้นจะนำไปสู่การปฏิบัติ หรือการกระทำที่ดีขึ้น ปัจจัยที่เห็นได้ชัดทางการศึกษาคือ การเสนอประสบการณ์ในการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เรียนรู้โดยการกระทำ

2.8 ประเด็นการรวมกลุ่มเพื่อนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือกลุ่มสาระอื่นในการวางแผนจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.36,S.D. =1.219) เนื่องจากครูมีภาระงานหลายอย่างนอกเหนือจากการสอนในการรวมกลุ่มกันเพื่อวางแผนในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันค่อนข้างน้อยและขาดผู้นำในการคิดริเริ่มในการรวมกลุ่ม ในข้อเสนอแนะครูระบุว่า การรวมกลุ่มของครูควรมีลักษณะชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดย วิจารณ์ พาณิช (2559 : 25) ได้เสนอแนวคิด PLC คือเครื่องมือสำหรับให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชน-Community ทำหน้าที่เป็น Change Agent ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระดับ ปฏิรูปการเรียนรู้เป็นการปฏิรูปที่เกิดจากภายใน

2.9 ประเด็นการดำเนินการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปปรับปรุงและวางแผนการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป ค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติน้อย ($\overline{X}$ =2.38,S.D. =1.131) เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติงานค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่การทำงานของครูมีลักษณะต่างคนต่างทำ ข้อเสนอแนะครูระบุว่าควรมีการจัดกลุ่มการทำงานเป็นทีมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีการสะท้อนผลในการปฏิบัติงานและนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดการสะท้อนผลของ Schon (1983) กล่าวถึงการสะท้อนผลในการปฏิบัติงานแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ 1) การสะท้อนผลระหว่างการปฏิบัติงาน (reflection in action) เป็นการกระทำการตัดสินใจในขณะปฏิบัติงาน 2) การสะท้อนผลเมื่อเสร็จสิ้นจากการปฏิบัติงาน (reflection on action) เกิดการทบทวนไตร่ตรองเรียนรู้จากประสบการณ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจในปฏิบัติงานหรือการกระทำ (reflection in action) ครั้งต่อไป

3. แนวทางการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาครู พบว่า การพัฒนาครูในโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นการพัฒนาโดยหน่วยงานต้นสังกัดไม่ตรงกับความต้องการของครูและครูต้องทิ้งการสอน กลับมาก็ขยายผลได้ไม่ชัดเจนหรือไม่ได้ขยายผลเนื่องจากภาระงานมากและไม่สามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาครูให้มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ควรเป็นลักษณะที่ครูได้พัฒนาจากการปฏิบัติจริงในชั้นเรียนและนำสิ่งที่เป็นปัญหาจากการสอนในห้องเรียนมาแก้ไข ปรับปรุง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ หรือเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558 : 112) ได้เสนอว่า 1) ปรับแนวคิดการพัฒนาครูใหม่โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ส่งผลต่อผู้เรียน 2) หลักสูตรการพัฒนาครูทุกหลักสูตรต้องมีการหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครู อย่างจริงจัง ครูแต่ละคนต้องวิเคราะห์ความจำเป็นของตนที่ต้องพัฒนา และครูไปอบรมพัฒนาต้องสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และต้องเป็นเรื่องที่ครูจะได้นำไปใช้จริงในห้องเรียน 3) กำหนดแนวทางการพัฒนาครู โดยยึดภาระงาน มาตรฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพรวมทั้งปัญหาและความต้องการของครูและสถานศึกษาเป็นกรอบในการพัฒนา 4) รูปแบบการพัฒนาครูควรใช้วิธีการที่หลากหลาย ไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนของครู เช่น การพัฒนาในโรงเรียนแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน ใช้สถานที่จริงเป็นพื้นที่ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองโดยการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง จัดแหล่งเรียนรู้ให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเอง การเข้ารับการอบรมเฉพาะเรื่อง มีพี่เลี้ยงที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเข้าไปเป็นที่ปรึกษาในโรงเรียนเพื่อช่วยชี้แนะ เพื่อลดการดึงครูออกมาอบรมนอกโรงเรียน

3.2 ด้านการชี้แนะ พบว่า การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับชั้นมัธยมศึกษาโดยกระบวนการชี้แนะ ควรมีหลักการของการชี้แนะที่สำคัญคือ ผู้ชี้แนะและครูผู้รับการชี้แนะต้องมีความเสมอภาคกัน ยอมรับความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยกระบวนการชี้แนะนั้นต้องมีการเตรียมการก่อนการชี้แนะและการชี้แนะการจัดการเรียนรู้ต้องมีการสังเกตการสอนในชั้นเรียน มีการทบทวน

การจัดการเรียนรู้ทำความเข้าใจเพื่อที่ครูจะได้หาวิธีการแก้ปัญหาและที่สำคัญในกระบวนการชี้แนะจะต้องมีการสะท้อนผลจากการจัดการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะเป็น PLC และนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและปัจจัยความสำเร็จของการชี้แนะ คือผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนในกระบวนการชี้แนะและตัวครูเองจะต้องมีความเต็มใจสมัครใจ มุ่งมั่นเพื่อที่จะพัฒนาในวิชาชีพของตนเองโดยมีผู้ชี้แนะที่จะต้องมีความรู้ ทักษะในการชี้แนะ สอดคล้องกับ จิตณรงค์ เอี่ยมสำอาง (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการโค้ชทางปัญญาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการโค้ชและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของครูพาณิชกรรม ผลการวิจัยสรุปว่า การพัฒนารูปแบบการโค้ชทางปัญญาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิจัยเพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการโค้ช 2) การพัฒนารูปแบบการโค้ช 3) การวิจัยทดลองประสิทธิผลของรูปแบบการโค้ช 4) การพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการโค้ช ได้รูปแบบการโค้ชเอพี่ซีซีเอ็มพีอาร์อี (APCCMPRE Model) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยสนับสนุน

3.3. ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า 1) ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างชัดเจนศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด 2) ครูต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเฉพาะการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ต้องมีความชัดเจนครอบคลุมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน 3) ครูต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เช่น การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning 4) ครูต้องสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยในการจัดการเรียนรู้ 5) ครูต้องมีการจัดทำ PLC แลกเปลี่ยนเรียนรู้การสะท้อนผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับถนอมพร เหลาจรัสแสง (2550) ได้เสนอ ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูไทยในอนาคต เป็นทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 1) ครูต้องมีความรู้และทักษะเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดีหากไม่รู้จริงเรื่องที่จะสอนแล้วก็ยากที่นักเรียนจะมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหานั้นๆ 2) ครูต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียนและหากออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมความรู้และทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี 3) ครูผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองโดยเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่ภายในเข้ากับการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นครูจึงควรนำแนวคิดนี้ไปพัฒนาวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ที่คงทนและเกิดทักษะที่ต้องการ 4) ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู ครูภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษาระหว่างสถานศึกษาและสถานศึกษากับชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับนักเรียน 5) ครูมีบทบาทการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างนักเรียนกับครูและนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเองและทักษะสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 6 ครูต้องมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย ยกตัวอย่างการเลือกใช้สื่อและการนำเสนอรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม 7) ครูต้องออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวด ล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียนมากกว่าเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หน้าห้องเพียงอย่างเดียว 8) ครูต้องมีมุทิตาจิตต่อนักเรียน แสดงออกถึงความรักความห่วงใยอย่างจริงใจต่อนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อใจส่งผลให้เกิดสภาพการเรียนรู้ตื่นตัวแบบผ่อนคลายซึ่งเป็นสภาพที่นักเรียนจะเรียนได้ดีที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจด้านกระบวนการชี้แนะด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูให้มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากต่อไป

1.2 ผู้บริหารนำข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในระดับการปฏิบัติด้านการชี้แนะและด้านการจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการวิจัยการศึกษาสภาพการชี้แนะและการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปพัฒนากระบวนการชี้แนะเพื่อการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับชั้นมัธยมศึกษา ต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูในรูปแบบอื่นเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูในระดับชั้นมัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นระยะที่ 1 ในงานวิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และได้รับการอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและอำนวยความสะดวกจากผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขต 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตที่ให้คำแนะนำและความคิดเห็น ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้งานวิจัยสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และทุกท่านที่เกี่ยวข้องที่เอื้อเฟื้อข้อมูลและเสียสละเวลา ทำให้งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

จิตณรงค์ เอี่ยมสำอาง. **การพัฒนารูปแบบการโค้ชทางปัญญาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการโค้ชและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของครูพาณิชยกรรม.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

ดิเรก พรสีมา. **แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู.** (เอกสารอัดสำเนา), 2554.

เฉลิมชัย พันธ์เลิศ. **การพัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการพี่เลี้ยงโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ถนอมพร เลาหจรัสแสง. **การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า : ตอนรูปแบบและทฤษฎี การเรียนรู้อนาคต.** (อินเทอร์เน็ต) ม.ป.ป. 2550 (อ้างถึงเมื่อ 2 มี.ค. 2561). จาก http://thanompo.edu.cmu.ac.th/load/journal/50-51/Cteachers.pdf

วัชรา เล่าเรียนดี,ปรณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิณ ศิริสัมพันธ์. **กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 12 นครปฐม : โรงพิมพ์บริษัทเพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2560.

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้ เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทตถาตาพับลิเคชั่น จำกัด, 2555.

_____. **บันเทิงชีวิตครูสู่ชุมชนการเรียนรู้.** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทเอสอาร์. พริ้นติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, 2559.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ.** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : การศึกษาโรงพิมพ์พริกหวานกราฟฟิก จำกัด, 2560.

สมเกียรติ ทานอก, วาสนา กีรติจำเริญ, ธัญญรัศม์ จอกสถิตย์ และณัฐธิดา ภูบุญเพชร. **การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1.** นครราชสีมา : คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2556.

British Counsil. **Teaching skills inspiring teaching excellence**, 2011. Retrieved 24 January 2018, from https://www.britishcouncil.fr/sites/default/files/bc_teaching_skills.pdf

Chris Kyriacou. **Essential Teaching Skills**. United Kingdom : Nelson, 2007.

Cooper, M. James. **Classroom Teaching Skills**. Belmont : Wadsworth Cengage Learning, 2011.

Costa, A., & Garmston, R. **Cognitive Coaching : A foundation for renaissance school The UnitedStates of America** : Center of Cognitive Coaching, 2002.

Gibbs, G. **Learning by Doing: A Guide to Teaching and Learning Methods.** Oxford : Oxford Further Education Unit, 1988.

Gornall, S. and Burn, M. **Coaching and learning in schools : A practicalguide**. Thousand Oaks,Calif : SAGE Publication, 2013.

Jackson, P. & McKergow. M. **The Solutions Focus Making Coaching and Change SIMPLE.** Boston : published by Nicholas Brealey International, 2007**.**

Joyce, B., & Calhoun, E. (Eds.). **learning experiences in school renewal : An Explanation of fivesuccessful programs**. Eugene, OR : ERIC Clearinghouse On Educational Management,University of Oregon, 1996.

Joyce, B., & Shower, B**. Student achievement through staff development** (3rd ed.). Alexandria,VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 2002**.**

Knight, J. **Instructional coaching: A partnership approach to improving instruction.** ThousandOaks, CA: Corwin Press, 2007.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Earyle W. **Educational and Psychological Measurement.** NewYork : Minnesota University, 1970.

Moon, J. **Reflection in Learning & Professional Development**, London : Kogan page, 1999.

Hord, S. M., Roussin, J. L., & Sommers, W. A. **Guiding professional learning communities** : Inspiration, challenge, surprise, and meaning. Corwin Press, 2010.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

Transformational Leadership of Administrators Affecting Professional Learning Communities in Schools under the Secondary Educational Service Area Office 15

ฮาฟีซี อับดุลเลาะ[1]
วุฒิชัย เนียมเทศ[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา และ 4) ตัวพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำนวน 42 โรง ผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน หัวหน้าฝ่าย-บริหารงานวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 3 คน รวมทั้งสิ้น 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบแบบมาตรา-ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สมหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
[2] อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีตัวพยากรณ์ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X4) และด้านการมีวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน (X5) ที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ ร้อยละ 41.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.069 + .431(X4) + .302(X5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .468(X4) + .372(X5)$$

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the level of transformational leadership of administrators 2) the level of Professional Learning Communities in Schools 3) the relationship between transformational leadership of administrators and Professional Learning Communities in Schools 4) the predictors of transformational leadership of administrators affecting Professional Learning Communities in Schools under the Secondary Educational Service Area Office 15. The samples comprised of 42 schools under the Secondary Educational Service Area Office 15. There were totally 210 respondents selected from five persons per school consisting of an administrator, an academic affair head and 3 teachers. The research instrument for data collection was a questionnaire with five – rating scale. The data were analyzed by means, standard deviations, correlation coefficients, and the Stepwise multiple regression analysis.

The research findings were as follows:

1. The level of transformational leadership of administrators, as a whole and individual aspect was at a high level.

2. The level of Professional Learning Communities in Schools, as a whole and individual aspect was at a high level.

3. The relationship between transformational leadership of administrators and Professional Learning Communities in Schools were significantly related positive at the .01 level

4. The predictors for transformational leadership of administrators were two aspects: the intellectual stimulation (X_4) and articulating vision (X_5). The coefficient of prediction or prediction capability was at 41.20% with statistical significance at the .01 level. These could be formed to the regression equations as follows;

The predictive equation as unstandardized score

$$\hat{Y} = 1.069 + .431(X_4) + .302(X_5)$$

The predictive equation as standardized score

$$\hat{Z} = .468(X_4) + .372(X_5)$$

Keywords : Transformational leadership, Professional Learning Community

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) โดยมีครูเป็น“โค้ช” ที่คอยออกแบบการเรียนรู้ เพื่อช่วยผู้เรียนให้บรรลุผลได้ วิจารณ์ พาณิช (2555 : 37) การที่จะให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้เกิดทักษะต่าง ๆ ครูเป็นปัจจัยสำคัญในการออกกิจกรรมการเรียนรู้สร้างแรงจูงใจกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้และยกระดับศักยภาพผู้เรียนให้สูงสุดตามความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่ตลอดเวลา

กลไกการพัฒนาคุณภาพวิชาชีพครู วิธีการหลักที่ใช้กันมาคือการฝึกอบรม ซึ่งมีลักษณะของการพัฒนาระหว่างการปฏิบัติงาน การพัฒนาที่นำครูออกจากบริบทของโรงเรียน เนื้อหาสาระอาจมาจากความต้องการหรือนโยบายของหน่วยงาน ซึ่งในบางครั้งอาจไม่ได้เกิดมาจากความต้องการอันแท้จริงของครู จึงมีจุดอ่อนที่ความรู้ที่ได้รับการพัฒนาอาจไม่เชื่อมโยงกับปัญหาหรือความต้องการของครูในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล เฉลิมชัย พันธ์เลิศ (2558 : 55) ด้วยเหตุนี้ ในบางครั้งการพัฒนาครูตามแนวทางนี้จึงไม่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนได้ ซึ่งการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพนั้นเป็นลักษณะการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในงาน โดยแนวทางหนึ่ง ที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมครูความเป็นมืออาชีพนั้น คือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เนื่องจากชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการรวมตัวกันของผู้บริหาร ครูผู้สอนเพื่อร่วมมือ ร่วมพลัง เรียนรู้ร่วมกันและสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เรวณี ชัยเชาวรัตน์ (2558 : 52)

ทั้งนี้การที่สถานศึกษาจะดำรงซึ่งการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุดนั้น หัวใจสำคัญที่จะขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นแบบอย่างและมีอิทธิพลในการสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง ผู้นำมีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจระหว่างผู้ร่วมงานมองงานในแง่มุมใหม่ ๆ กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจ และวิสัยทัศน์ ขององค์การ มีการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานสู่การยกระดับศักยภาพผู้ร่วมงานให้สูงขึ้น Bass (1997 : 28) ด้วยเหตุนี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษา ที่จะสนับสนุนครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาตนเองจากการเรียนรู้ร่วมกันบนฐาน ในการปฏิบัติงานจริง ดังเช่นผลการวิจัยของ (David 1997 อ้างถึงใน พิเชฐ เกษวงษ์, 2556) ได้วิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงและองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า พฤติกรรมและการปฏิบัติของผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้รายบุคคลและรายกลุ่ม

ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 อยู่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ แสดงถึงคุณภาพการจัดการเรียน การสอนที่ขาดประสิทธิภาพ ซึ่งอาจมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น พฤติกรรมการสอนของครู การขาดข้อมูลความรู้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข จึงทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ได้นำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ประสิทธิในการจัดการเรียนการสอน และเป็นการสนองนโยบายตามโครงการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ไปสู่การปฏิบัติ ในสถานศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 เพื่อเป็นแนวทางสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะกระตุ้นให้ครูเกิดการตระหนักรู้ในการทำงานร่วมกันและ มีการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้บนฐานของการปฏิบัติงานจริง สู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกัน รวมทั้งเพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทาง ในการส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

2. เพื่อศึกษาระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

4. เพื่อศึกษาตัวพยากรณ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำนวน 46 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ซึ่งมีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน คือ (1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (2) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (3) การสร้างแรงบันดาลใจ (4) การกระตุ้นทางปัญญา (5) การมีวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน คือ (1) วิสัยทัศน์ร่วม (2) ภาวะผู้นำร่วม (3) ทีมร่วมแรงร่วมใจ (4) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ (5) โครงสร้างสนับสนุน-ชุมชนและชุมชนเอื้ออาทร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำนวน 46 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำนวน 42 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วนตามขนาดโรงเรียนโดยใช้สูตร Yamane' (1973 อ้างถึงใน พิสณุ ฟองศรี, 2549) และเลือกตัวแทนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 210 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยวิธีการ หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อรายการกับประเด็นหลักของเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งได้ค่า IOC ของ แต่ละตัวแปรเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ฉบับ และนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 แยกเป็นค่าความเชื่อมั่นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เท่ากับ .98 และค่าความเชื่อมั่นของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เท่ากับ .98

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลและหาค่าทางสถิติ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน 3) ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ 4) สร้างสมการพยากรณ์ โดยใช้สถิติ Stepwise Multiple Regression Analysis

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 โดยภาพรวม และเป็นรายด้าน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	$\overline{X}$	$S.D.$	ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.98	.18	มาก
2. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	3.87	.26	มาก
3. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.03	.24	มาก
4. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.23	.20	มาก
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	$\overline{X}$	$S.D.$	**ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง**
5. ด้านการมีวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน	3.81	.23	มาก
รวม	**3.99**	**0.18**	**มาก**

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พบว่าด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนด้านการมีวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 โดยภาพรวม และเป็นรายด้าน

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา	$\overline{X}$	$S.D.$	ระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
1. วิสัยทัศน์ร่วม	3.84	0.27	มาก
2. ภาวะผู้นำร่วม	4.10	0.23	มาก
3. ทีมร่วมแรงร่วมใจ	4.15	0.23	มาก
4. การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ	4.01	0.22	มาก
5. โครงสร้างสนับสนุนชุมชนและชุมชนเอื้ออาทร	4.10	0.20	มาก
รวม	**4.01**	**0.19**	**มาก**

จากตาราง 2 พบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนด้านวิสัยทัศน์ร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

ตัวแปร		X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	รวม (Y_{tot})
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	(X_1)	1					.441**
2. การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	(X_2)	.570**	1				.496**
3. การสร้างแรงบันดาลใจการ	(X_3)	.634**	.780*	1			.445**
4. การกระตุ้นทางปัญญา	(X_4)	.535**	.538*	.559**	1		.557**
5. การมีวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน	(X_5)	.606*	.761**	.615**	.415**	1	.484**
รวม	(X_{tot})	.797**	.909**	.886**	.686**	.800**	.589**

** p < .01

จากตาราง 3 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง (r = .589) กับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มากที่สุด คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการกระตุ้นทางปัญญา (r = .557) ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (r = .441)

4. ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน Stepwise Multiple Regression Analysis

ตัวแปร	R	R^2	Adjusted R^2	$S.E._b$	F	Sig
X_4	.557	.311	.294	.156	18.036	.000
X_4 , X_5	.664	.441	.412	.142	9.091	.005

จากตาราง 4 แสดงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X_4) และด้านการมีวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน (X_5) ร่วมกันพยากรณ์ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ซึ่งทั้งสองด้านมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .664 และมีค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ที่ปรับแล้วเท่ากับ .412 หรือร้อยละ 41.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ในการสร้างสมการพยากรณ์ ผู้วิจัยได้นำตัวแปรที่ดีที่สุดมาสร้างสมการถดถอย ดังปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรที่ดีทั้ง 2 ตัว จากการใช้ตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรตาม

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน		
	B	Std.Error	β	t	Sig
ค่าคงที่ (constant)	1.069	.538		1.988	.054
การกระตุ้นทางปัญญา (X_4)	.431	.114	.468	3.799	.000
การมีวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน (X_5)	.302	.100	.372	3.015	.005
$R = .664$, $R^2 = .441$, Adjusted $R^2 = .412$, $S.E._b = .142$, $F = 9.091$					

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าตัวพยากรณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐานดีที่สุด ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการมีวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำตัวพยากรณ์ไปสร้างสมการ สามารถสร้างสมการในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ตามลำดับดังนี้ $\hat{Y} = 1.069 + .431(X_4) + .302(X_5)$; $\hat{Z} = .468(X_4) + .372(X_5)$

อภิปรายผล

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ บาลลา (2554 : 43) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ได้เล็งเห็นว่าการจัดการการศึกษาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากทั้งวิทยาการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ของผู้เรียนต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนผัน ซึ่งผู้สอนต้องเข้าใจในพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อพัฒนาทางด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และจิตใจ โดยที่ผู้บริหารให้การสนับสนุนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับครูว่าในทุก ๆ ปัญหานั้นสามารถร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะหาแนวทางใหม่ๆเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคิดค้นนวัตกรรมการเรียนการสอน ดังที่ รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551 : 20) ได้อธิบายว่า การที่องค์การต้องการที่จะยกระดับให้สูงขึ้น ผู้นำจะกระตุ้นให้ผู้ตามมีความพยายามที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ด้วยการตั้งคำถามต่อข้อสันนิษฐานเดิม นำแนวทางการแก้ไขปัญหาแบบใหม่ ผู้นำจะสนับสนุนให้ผู้ตามเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยไม่วิพากษ์วิจารณ์ต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้น

2. ระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ผลการวิจัยพบว่า ระดับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของ รณรงค์ คงทวี (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ สมาชิกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ทุกคนมีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความเชื่อ และแนวปฏิบัติการทำงานเป็นทีมทั้งผู้บริหารและครู มีการคิด วางแผน และตัดสินใจร่วมกัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์การในแบบร่วมใจ ร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนาและมีความสุขของการทำงานร่วมกัน สร้างสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันสอดคล้องกับแนวคิด (Senge 1990 อ้างถึงใน พิเชฐ เกษวงษ์, 2556) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้แบบทีมเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ผลงานที่เกิดจากการทำงานร่วมกันแบบทีมย่อมมากกว่าผลรวมของงานที่แต่ละคนทำ เพราะการเรียนรู้แบบทีม ย่อมส่งผลให้ทักษะและศักยภาพโดยรวมของทีมสูงขึ้นตามไปด้วย เช่นเดียวกับ วรลักษณ์ ชูกำเนิด (2557) ได้อธิบายว่า ทีมร่วมแรงร่วมใจใน PLC มีลักษณะสำคัญคือ เป็นกลุ่มสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกันเป็นทีมทั้งครูและผู้บริหารโดยมีแนวปฏิบัติร่วมกัน หลอมรวมจาก ค่านิยม ความศรัทธา ความเชื่อ ให้เป็นพลังในการทำงานร่วมกัน โดยใช้วัฒนธรรมในการทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจ ร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ รณรงค์ คงทวี (2554 : 30) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีอิทธิพลและเป็นที่เคารพนับถือของครู สร้างแรงจูงใจให้ครูมีแรงกระตุ้นและความพยายามที่จะร่วมกันคิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ ที่สมาชิกทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้หาแนวทางใหม่ๆ ทั้งการพัฒนาสื่อ วิธีการสอนและวิจัยร่วม เพื่อบรรลุในเป้าหมายร่วมกันที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ สมาชิกทุกคนมีความสุขในการทำงานร่วมกัน จนเกิดชุมชนกัลยาณมิตรที่ดี ซึ่งจะทำให้ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุด แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีผลซึ่งกันและกัน ดังที่ (Kouzes & Posner 1987 อ้างถึงใน ณิรดา เวชญาลักษณ์, 2560) กล่าวว่า ผู้นำต้องกล้าท้าทายต่อกระบวนการ กระตุ้นให้กำลังใจผู้ร่วมงานในการแสวงหาความคิดใหม่และวิธีการใหม่ในการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหาปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในองค์การ ผู้นำจะกระตุ้นให้กำลังใจให้ผู้ตามเกิดการทดลองและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ อันจะส่งผลให้องค์กรเกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่ทุกคนได้ร่วมกันเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน

4. ผลการศึกษาตัวพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ผลการวิจัยพบว่า มีตัวพยากรณ์ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญาและด้านการมีวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน ซึ่งมีอำนาจพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 41.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.1 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ที่เข้าสมการเป็นอันดับแรกและเป็นตัวแปรที่ดีที่สุด ที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณรงค์ คงทวี (2554 : 40) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการ-กระตุ้นทางปัญญาก็เป็นตัวพยากรณ์หนึ่งที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีความเป็นภาวะผู้นำที่ดี ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนให้ชุมชนการเรียนทางวิชาชีพในสถานศึกษาเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสและเสริมสร้างให้ครูมีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นกันอย่างสร้างสรรค์ ที่ทุกคนมีอิสระทางความคิดในเชิงวิชาการ ร่วมหาแนวทางแก้ไข พัฒนาเมื่อเกิดปัญหาอุปสรรค ถึงแม้อาจจะมีจุดต่างทางความคิดกันบ้างแต่สุดท้ายนำไปสู่ข้อสรุปและจุดประสงค์ร่วมที่ทุกคนสร้างความตระหนักถึงภารกิจที่จะพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2560 : 33) ที่ได้อธิบายว่า บทบาทผู้นำสถานศึกษาด้านพัฒนาบุคลากร ที่จำเป็นต่อการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ผู้นำต้องส่งเสริมและกระตุ้นการใช้ปัญญา ให้ครูผู้สอนหมั่นตรวจสอบถึงวิธีทำงานที่เคยใช้อยู่เป็นประจำกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อหาจุดเด่นหรือจุดด้อย และหาวิธีการใหม่ๆ ผู้นำควรเปิดกว้างให้ครูและบุคลากรได้มีส่วนร่วมในการคิด เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมมาประกอบการตัดสินใจนั้น

4.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ที่เข้าสมการเป็นอันดับสอง ที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทนา บุรีจันทร์ (2551 : 72) ที่ศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมก็เป็น ตัวพยากรณ์หนึ่งที่ส่งผลต่อต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน โดยกระตุ้นให้ครูเกิดจินตภาพทางสร้างสรรค์ต่อสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูมี ส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ มีมาตรการในการนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งผู้บริหารสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาไปยังครูได้ กล่าวได้ว่า การระบุวิสัยทัศน์อย่างชัดเจนจะนำพาองค์การสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ดังที่ (Manasse 1986 อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2557) ได้กล่าวว่า หากต้องการให้องค์การมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำจำเป็นต้องมีความสามารถในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับสภาพที่ควรเป็นในอนาคตขององค์การ โดยเริ่มต้นจากการมีวิสัยทัศน์ส่วนตัว ของผู้นำก่อนแล้วจึงหล่อหลอมให้กลายเป็นวิสัยทัศน์ร่วม ของสมาชิกในองค์การจากนั้นจึงช่วยกันสื่อสารวิสัยทัศน์ร่วมดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ที่เป็นตัวส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ค้นพบว่าในบางประเด็นผู้บริหารมีการปฏิบัติในระดับน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การส่งเสริมสนับสนุนครู ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ทางด้านสื่อ กระบวนการสอน พร้อมเสริมแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ครูเกิดความรู้สึกท้าทายที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาร่วมกัน เป็นไป ในทิศทางเดียวกับการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้ครูได้ยกระดับศักยภาพวิชาชีพของตนให้สูงขึ้นพร้อมกับการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญที่จะให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ สู่การตั้งวิสัยทัศน์ร่วมอยู่บนความเป็นไปได้ ที่ทุกคนมีค่านิยม จุดประสงค์ร่วมกันที่จะพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการมีวิสัยทัศน์ร่วมที่เกิดจากสมาชิกทุกคนทำให้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาด้วยวิธีที่ผสมผสาน โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก การศึกษาเอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เฉลิมชัย พันธ์เลิศ. ทำไมต้องสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใน บังอร เสรีรัตน์ ชาริณี ตรีวรัญญู และเรวณี ชัยเชาวรัตน์ (บรรณาธิการ), **9 วิถีสร้างครูเพื่อศิษย์** (หน้า 6-9). กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่ง การเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2558.

ณิรดา เวชญาลักษณ์. **ภาวะผู้นำทางการบริหาร.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.

นันทนา บุรีจันทร์. **ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลของ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ขอนแก่น, 2551.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2543.

พิเชฐ เกษวงษ์. **การนำเสนอแนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2556.

พิสณุ ฟองศรี. **วิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เทียมฝ่าการพิมพ์, 2549.

รณรงค์ คงทวี. **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัด**
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2554.รังสรรค์ ประเสริฐศรี. **ภาวะผู้นำ.** กรุงเทพฯ: ไดมอนด์ อิน บิสซิเนศ เวิลด์, 2551.

เรวณี ชัยเชาวรัตน์. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใน บังอร เสรีรัตน์ ชาริณี ตรีวรัญญู และเรวณี ชัยเชาวรัตน์ (บรรณาธิการ), **9 วิถีสร้างครูเพื่อศิษย์** (หน้า 13-27). กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2558.

วรลักษณ์ ชูกำเนิด. โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ. **วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**, 25,1(มกราคม-เมษายน2557): 93-102.

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: ตถาตาพับลิเคชั่น จำกัด, 2555.

สมเกียรติ บาลลา. **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา อำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี, 2554.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. **ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์: แนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษา.** ขอนแก่น: อภิชาตการพิมพ์, 2557.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. **ผู้นำสถานศึกษากับการสร้างโรงเรียนแห่งการเรียนรู้.**(ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 12 ตุลาคม 2560). จาก http://suthep.crru.ac.th/

Bass, B. M. (1997). Does the transactional-transformation leadership paradigm transcend organization and nation boundaries. **American Psychologist**, *52*, 2(Febuary 1997): 130-139.

การศึกษาความคิดเห็นการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

The Study a perspective of conducting Classroom Action Research for Schools under the Local Administrative Organization

อัษฎานิษฐ์ โคตรชัย [1]
สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ [2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 43 คน ครู จำนวน 215 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

การศึกษาความคิดเห็นการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีกระบวนการ 5 องค์ประกอบ คือ สำรวจวิเคราะห์ปัญหา พัฒนาและสร้างนวัตกรรม ดำเนินการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลและการรายงานผล พบว่า ครูต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้ 1) การศึกษาค้าหาวิธีการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน 2) วิธีการศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี 3) การวางแผนการดำเนินการวิจัย 4) การตรวจสอบคุณภาพตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 5) การวัดและประเมินผล 6) การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล 7) การเขียนรายงานการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การศึกษาความคิดเห็น, การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The purposes of this research were to study the opinions of classroom teachers in conducting classroom research for Schools under the Local Administrative Organization and compare reviews on To conduct classroom research of teachers for Schools under the Local Administrative Organization. The sample consisted of 43 administrators, 215 teachers. The research tools were questionnaire. Quantitative data analysis uses percentage, mean and standard deviation. And qualitative analysis using content analysis.

Research result: The Study a perspective of conducting Classroom Action Research for Schools under the Local Administrative Organization the 5 elements are exploratory analysis. Develop and innovate Conduct research Data collection, analysis and reporting. Teacher must study 1) Study to find a solution. Problems in class. 2) How to study literary, theoretical concepts. 3) Research planning. 4) Quality assurance in the classroom. 5) Measurement and evaluation 6) Use statistics to analyze data. 7) Writing research reports.

Comparison results Administrators and teachers have a comment about conducting classroom research; Local government organizations differ sig.05.

Keyword : The Study a perspective

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ การปฏิรูป การเรียนรู้และผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด ที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ “ครู” หน้าที่โดยตรงของครู คือการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน มุ่งเน้นที่จะพัฒนาให้คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ครูต้องมีการค้นหาวิธีการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด ครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้มีความสามารถในเชิงวิชาการและการพัฒนาทั้งครบโดยรอบให้เกิดในตัวผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีรวมทั้ง การดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ซึ่งครู ถูกคาดหวังให้มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการสนับสนุนผู้เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดย สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 79-80) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในฐานะผู้สอนควบคู่กับการวิจัย เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในตัวบ่งชี้ 7.7 ครูมีการศึกษาวิจัย และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ต้นรับผิดชอบและใช้ผลในการปรับการสอน ทำให้มีเกณฑ์กำหนดตัวบ่งชี้พฤติกรรมในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 3 ข้อ คือ 1) จัดทำแผนการวิจัย และดำเนินกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบตามแผนดำเนินการวิจัยที่กำหนดไว้ 2) ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยอย่างเป็นระบบ 3) มีการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในกรณีศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทของปัญหาที่คล้ายคลึงกัน สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 35) ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า การวิจัยเป็นกระบวนการค้นหาความรู้และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเชื่อถือได้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหายแม่บทด้านการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย ได้กล่าวถึงครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้ว่า มาตรา24(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวย ความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้รวมทั้งสามารถใช้

การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นกระบวนวิจัยเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นการพัฒนาวิชาชีพครู เป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้ค้นหาความรู้ และใช้การสะท้อนผลการปฏิบัติหรือการแปลความหมายผลการวิจัยได้ด้วยตนเอง ดังนั้นแล้วครูจึงควรดำเนินการวิจัยควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ของตน ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู มีความเป็นวิชาชีพและมีความเป็นศาสตร์ในวิทยาของการจัดการเรียนรู้มากขึ้น โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ปัญหา หรือพัฒนาการดำเนินการแก้ปัญหา การเก็บข้อมูล การสรุปผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนา การรายงานผลการเรียนรู้และการนำลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 34)

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครูที่ต้องการทำวิจัยมีหลายประการ ได้แก่ 1) ความกลัวเกี่ยวกับเทคนิคการทำวิจัย 2) ครูมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่างานวิจัยไม่ใช่อยู่ในขอบเขตของงานครูที่จะปฏิบัติได้ 3) ข้อจำกัดด้านเวลาในการทำวิจัยของครูในโรงเรียนที่จะทำวิจัย 4) มีความกังวลในหัวข้อวิจัยที่อาจกระทบความรู้สึกของพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง 5) การไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร 6) การต่อต้านในการทำวิจัยจากผู้บริหาร (Sardo – Brown; & Weish.1995: 553 -559) ปัญหาที่ครูไม่ทำวิจัยในชั้นเรียนยังเนื่องมาจากผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุน ขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนใจในการทำวิจัย รวมถึงขาดการสนับสนุนทางด้านงบประมาณในการเผยแพร่และการนำผลการวิจัยไปใช้ (พิชัย แก้วสุวรรณ.2548: 2; อ้างอิงจากอุทัย ดุลยเกษม. 2533: 3 – 4; พีระวัฒน์ วงษ์พรม. 2533: 139)

จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่ผ่านมาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มาตรฐานผู้เรียนยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับปัจจัยที่ใช้ในการจัดการศึกษา ทำให้สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเร่งพัฒนากระบวนการเรียนและทรัพยากรเพื่อยกระดับมาตรฐานด้านผู้เรียนให้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจุดอ่อนในการพัฒนาสถานศึกษา คือ บุคลากรยังขาดความรู้ ความสามารถในด้านการจัดการศึกษาและกระบวนการแก้ไขการจัดการเรียนการสอน จากรายงานการติดตามการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าเมื่อมีการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลการทดสอบในทุกวิชาต่ำกว่าสถานศึกษาในสังกัดอื่น ซึ่งส่งผลมาจากสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีประสบการณ์การจัดการศึกษาไม่มากนัก ทำให้ผลการประเมินอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดของการประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551: 22-26) สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการวิจัยของครู พบว่า 1) ครูขาดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัย ต้องการความช่วยเหลือในด้านความรู้ให้มีวิทยากรที่เชี่ยวชาญในการวิจัยมาแนะนำ หรือนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อหรือจัดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาการทำวิจัย ควรมีการให้ความรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง 2) ครูขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เช่น แหล่งข้อมูล งบประมาณ การเผยแพร่ผลงาน กิจกรรม ขวัญและกำลังใจ การฝึกอบรม การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ การยกย่อง เชิดชูเกียรติ จัดประกวด 3) ครูมีงานพิเศษนอกเหนือจากการสอนมากจึงไม่มีเวลาทำการวิจัยในชั้นเรียน 4) ครูขาดความละเอียดรอบคอบ ความรับผิดชอบ อดทน ช่างสังเกต ใฝ่หาความรู้ ความมุ่งมั่นในการทำวิจัย การทำงานที่เป็นระบบ อรอุมา รุ่งเรืองวณิชกุล (2556 : 31)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาครู และแนวทางในการปฏิบัติภายในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสำรวจ เป็นแนวทางและส่งเสริม ศักยภาพในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างผู้บริหารกับครู

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

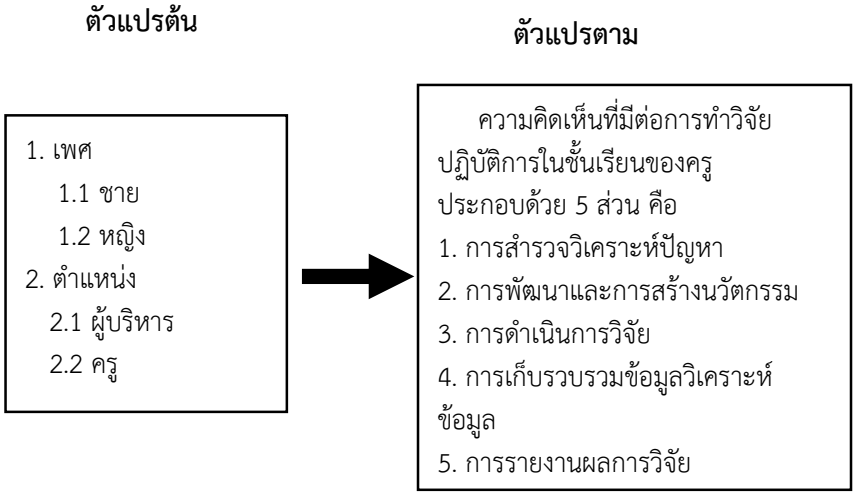
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยได้จากการจัดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน และครูผู้สอน 5 คน โดยเป็นตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระ ประกอบด้วย กลุ่มสาระภาษาไทย กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เมื่อพิจารณาจาก จำนวนโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 346 โรงเรียน ซึ่งจะได้ประชากรทั้งหมด 1,730 คน โดยเทียบประชากรกับตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 คน และผู้วิจัยได้ทำขนาดของกลุ่มตัวอย่างไปหารกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 5 คน (214/5 = 42.80) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีจำนวน 43 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 215 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เทคนิคการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling Technique) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 43 คน และครู จำนวน 215 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

จากการศึกษาเอกสารประกอบตามหลักการการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู มีองค์ประกอบดังนี้ 1) การสำรวจวิเคราะห์ปัญหา 2) การพัฒนาและการสร้างนวัตกรรม 3) การดำเนินการวิจัย 4) การเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) การรายงานผลการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการวิจัย

1. ติดต่อจัดทำหนังสือออกเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. จัดนำส่งเอกสารขอความอนุเคราะห์ พร้อมแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยจัดส่งทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดเตรียมซองเปล่าพร้อมติดแสตมป์จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัยไว้ด้านใน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ส่งเอกสารคืนให้กับผู้วิจัย

3. ติดตามเอกสารที่ได้จัดส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างให้ครบถ้วน แล้วนำเอกสารมาจัดกระทำการวิเคราะห์ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผล

4. สรุป รายงานผลการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความความคิดเห็น และเนื้อหาการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

2. กำหนดกรอบคำถามในการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีคำถามที่ครอบคลุมในด้านเนื้อหา

กระบวนการ ขั้นตอน ตามองค์ประกอบของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553: 68-74)

3. นำแบบสอบถามความคิดเห็น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการวัดความคิดเห็น (IOC : Index of item objective congruence) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

4. นำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผลการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ ระหว่างข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการวัดของแบบสอบถามความคิดเห็น มีค่า IOC อยู่ระหว่าง -0.80 ถึง 1.00 โดยข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรง IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 ใช้ได้ และข้อคำสอบที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ยังใช้ไม่ได้ ต้องปรับปรุง

5. จัดพิมพ์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือสอบถามความพึงพอใจกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และครู จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 เพศชาย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 31.78 และเพศหญิง จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 68.22 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกแต่ละองค์ประกอบพบว่า

1.1 การสำรวจวิเคราะห์ปัญหา พบว่า โดยรวม ครูมีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนในระดับมาก ซึ่งมีบางกระบวนการที่ครูต้องศึกษาเพิ่มเติม คือ 1) การศึกษาค้าหาวิธีการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน 2) วิธีการศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมกับการวิจัยในชั้นเรียน 3) การวางแผนการดำเนินการวิจัยอย่างเหมาะสม และ 4) การกำหนดระยะเวลาในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม

1.2 การพัฒนาและการสร้างนวัตกรรม พบว่า ครูสามารถกำหนดวิธีการในการวิจัยได้ ครูสามารถการสร้างสื่อนวัตกรรมในการวิจัยได้ครูสามารถออกแบบวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมครูมีแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยปฏิบัติการ ที่เหมาะสม ครูยังขาดการตรวจสอบคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรมอย่างถูกหลักการทางวิชาการตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

1.3 การดำเนินการวิจัย พบว่า ครูสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ครูสามารถดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตามระยะเวลาที่กำหนด ครูสามารถดำเนินการตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ครูสามารถลงมือปฏิบัติในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้จริง ครูยังขาดการวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมตามหลักวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครูสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ครูสามารถแปลผลจากการใช้สถิติได้อย่างเหมาะสมครูสามารถสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

ครูมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ครูยังขาดทักษะการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเหมาะสมกับกระบวนการวิจัยอย่างถูกต้อง

1.5 การรายงานผลการวิจัย พบว่า ครูต้องการกระบวนการเขียนรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนอย่างเหมาะสมและเป็นระบบที่เข้าใจง่าย นำเสนอการวิจัยอย่างถูกหลักการของกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างผู้บริหารกับครู ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบความความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ข้อมูล	n	X	S.D.	t	Sig
1. การสำรวจวิเคราะห์ปัญหา	ผู้บริหาร	43	4.87	0.33	0.065	.001*
	ครู	215	4.72	0.52	0.014	
2. การพัฒนาและการสร้างนวัตกรรม	ผู้บริหาร	43	4.88	0.28	0.055	.000*
	ครู	215	4.72	0.55	0.004	
3. การดำเนินการวิจัย	ผู้บริหาร	43	4.93	0.15	0.019	.000*
	ครู	215	4.73	0.59	0.000	
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล	ผู้บริหาร	43	4.86	0.34	0.192	.008
	ครู	215	4.74	0.56	0.074	
5. การรายงานผลการวิจัย	ผู้บริหาร	43	4.86	0.35	0.272	.016
	ครู	215	4.76	0.54	0.149	
รวม	**ผู้บริหาร**	**43**	**4.88**	**0.29**	**0.68**	**.001***
	ครู	**215**	**4.73**	**0.53**	**0.08**	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบแต่ละองค์ประกอบพบว่า ด้านการสำรวจวิเคราะห์ปัญหา ด้านการพัฒนาและการสร้างนวัตกรรม และด้านการดำเนินการวิจัย มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล และด้านการรายงานผลการวิจัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู เป็นการปฏิบัติโดยคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการที่กล่าวว่าบทบาทของครูในฐานะผู้สอนควบคู่กับการวิจัย เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในตัวบ่งชี้ 7.7 ครูมีการศึกษาวิจัย และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ต้นรับผิดชอบและใช้ผลในการปรับการสอน ทำให้มีเกณฑ์กำหนดตัวบ่งชี้พฤติกรรม สำนักพัฒนาครูและบุคลากร

ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 35) อีกทั้งการวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่ใช้ในการปฏิรูปโรงเรียน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครูที่ต้องการทำวิจัยมีหลายประการ (Sardo-Brown and Welsh. 1995) จากผลการศึกษาแต่ละองค์ประกอบ สามารถกล่าวถึงรายละเอียดของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ได้ดังนี้

1.1 การสำรวจวิเคราะห์ปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษา แนวทางในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทและการส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งการสำรวจวิเคราะห์ปัญหาจะเป็นเครื่องมือที่แสดงแนวทางในการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน อย่างเป็นขั้นตอนและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2542 : 7) ได้กล่าวถึง สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ไว้ว่า เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางแผนแก้ปัญหาหรือ พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะการมองเห็นปัญหาอย่างชัดเจนจะทาให้ผู้สอนพบปัญหา ที่จะต้องแก้ไขหรือพัฒนาสามารถดำเนินการสอนได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็น และสอดคล้องกับ สุรีย์มาศ สุขกสิ (2549 : 51-54) ได้กล่าวว่า การกำหนดปัญหาหรือเป้าหมายการวิจัย ไว้ว่า เป็นประเด็นที่กำหนดแสดงความต้องการคำตอบ หรือคำอธิบาย หรือหาข้อสรุป โดยปัญหาที่พบจากการปฏิบัติงาน หรือกำหนดจากความต้องการการพัฒนางานก็ได้ และสอดคล้องกับ ไพจิตร สะดวกการ และศิริกาญจน์ โกสุม (2548: 8-10) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เป็นขั้นตอนสำคัญที่ครูต้องสำรวจว่า มีอะไรเกิดขึ้น สิ่งนั้นเป็นปัญหาหรือไม่ และหากสภาพที่เกิดขึ้นแสดงถึงปัญหาที่ต้องการแก้ไขหลายประการ ครูต้องจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของปัญหาเหล่านั้นโดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหา ว่าปัญหาใดได้การแก้ไขก่อน

1.2 การพัฒนาและการสร้างนวัตกรรม เป็นแนวทางการสร้างวิธีการที่จะแก้ปัญหาภายใต้เครื่องมือ นวัตกรรม ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน อาจมีการสร้างขึ้นใหม่ หรือปรับปรุงจากนวัตกรรมเดิมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีการลำดับขั้นตอนการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดความเป็นมาตรฐาน หรือสามารถนำไปปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของการจัดการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชาหรือหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2542: 7) กล่าวว่า การพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรมเป็นการสร้างและพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ในการ แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งนวัตกรรมเป็นรูปแบบหรือวิธีการแก้ปัญหาที่ครูสามารถ สร้างขึ้นมาเองหรือนำเอารูปแบบหรือวิธีการที่ผู้อื่นได้ทำแล้วมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาที่ต้องการแก้ปัญหาและเป็นไปได้ ในขั้นนี้ครูต้องกำหนดรายละเอียดของวิธีการและจัดสร้างนวัตกรรม ที่ใช้ในการแก้ปัญหาตามที่กำหนดไว้ แล้วดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรมโดย ผู้รู้ในเรื่องนั้น ๆ สอดคล้องกับ มนสิช สิทธิสมบูรณ์ (2549 : 2) ได้กล่าวว่า เป็นการกระทำใหม่ การสร้างใหม่ หรือการพัฒนาดัดแปลงจากสิ่งใดๆ แล้วทำให้การศึกษาหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว มีแรงจูงใจในการเรียน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดกับผู้เรียน

1.3 การดำเนินการวิจัย โดยจากความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูในด้านการดำเนินการวิจัยเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน จากผลการประเมินพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ และสามารถอธิบายได้ตามขั้นตอน กระบวนการของการจัดการเรียนการสอนจริง ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2542:7) กล่าวถึง ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียนตามขั้นตอนเพื่อสังเกตพฤติกรรม การจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนต่อไปและสอดคล้องกับ วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 162-163) กล่าวว่า การนำผลที่ได้ไปปฏิบัติ/การนำไปใช้ เป็นการทดลองปฏิบัติจริงในชั้นเรียน หรือดำเนินการเก็บข้อมูลต่างๆ ตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยปฏิบัติกรในชั้นเรียน

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล เป็นองค์ประสอบที่สำคัญที่บ่งบอกถึงหลักฐานการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการเก็บรวบรวบข้อมูล การลงทะเบียนข้อมูล การจัดทำข้อมูลดิบ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล การแปลผล และการสรุปข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับ สุรีย์มาศ สุขกสิ (2549: 51-54) กล่าวว่า การนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ หรือจัดกระทำให้ได้ ความหมายที่จะนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัย หรืออธิบายผลตามเป้าหมายของการวิจัยที่ต้องการทราบ ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการกำหนด วิธีการวิจัยให้มีความเหมาะสมกับปัญหาหรือเป้าหมายของการวิจัย สอดคล้องกับ อุทัย เอกสะพัง (2555 : 1) กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) มีเป้าหมายเพื่อสรุปปัญหาที่ทำวิจัยไว้แล้วเป็นการพิสูจน์ความแท้จริงของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาใช้และการตีความข้อมูล (Interpretation) นั้นคือกระบวนการวิจัย (The research process) เพื่อเรียนรู้อะไร เพื่ออธิบาย (Explanation) สิ่งที่ได้มาคืออะไร และขยายความตามเหตุผลว่าทำไมจึงเป็นอย่างนั้น เพื่อสรุปเป็นผลการศึกษาวิจัย

1.5 การรายงานผลการวิจัย เป็นส่วนสำคัญในการนำเสนอผลการปฏิบัติงานของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู โดยมีส่วนประกอบ ตั้งแต่ชื่อเรื่อง สภาพปัจจุบันปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย เครื่องมือ วิธีดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ผลการวิจัย การสรุปผล การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ อ้างอิง และภาคผนวก ซึ่งสอดคล้องกับ ภาษิต สุขวรรณ (2552:4) กล่าวว่า การเขียนรายงานการวิจัย เป็นการรายงานการทำวิจัย เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์และสำรวจปัญหา การพัฒนานวัตกรรม การทดลองใช้ การวิเคราะห์ผลสรุปผลอภิปรายและเสนอแนะเป็นการเสนอสิ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบเพื่อรายงานผลการศึกษาให้ผู้อื่นทราบเพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นเกี่ยวกับ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ความคิดเห็นการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างผู้บริหารกับครู มีความคิดเห็นแตกต่างกันบางองค์ประกอบ คือ ด้านการสำรวจวิเคราะห์ปัญหา ด้านการพัฒนาและการสร้างนวัตกรรม และด้านการดำเนินการวิจัย มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล และด้านการรายงานผลการวิจัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน เนื่องจากครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นงานหลัก จึงมองเห็นอุปสรรคของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการสำรวจวิเคราะห์ปัญหา ครูเป็นผู้รู้ถึงปัญหาของผู้เรียนโดยตรง ซึ่งปัญหาของผู้เรียนมีความหลากหลายและอาจจำเพาะเจาะจงแก้ไขปัญหาเป็นรายบุคคล ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินการจัดทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2) ด้านการพัฒนาและการสร้างนวัตกรรม การสร้างสื่อนวัตกรรมของครู ยังเป็นสื่อที่ล้าสมัย ครูยังไม่กล้าแสดงออกถึงนวัตกรรมใหม่ และยังตามยุคสมัยเทคโนโลยีสารสนเทศปัจจุบันไม่ทัน ทำให้การพัฒนาสื่อยังไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในยุดเทคโนโลยี และ 3) ด้านการดำเนินการวิจัย วิธีการที่จะดำเนินการวิจัยครูยังดำเนินการตามกระบวนการปฏิบัติการสอนปกติ ยังไม่มีการปฏิบัติตามขั้นตอน ไม่สามารถอธิบายขั้นตอนได้ จึงทำให้ไม่มีการดำเนินการวิจัยชัดเจน ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหาร มองถึงการทำงานของครูในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติและนำเสนอ เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ครูต้องสามารถสรุปผลรายงาน การดำเนินการตามกระบวนการวิจัยอย่างถูกต้องและเหมาะสม และสามารถอธิบายรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิภู สิทธิภูมิมงคล (2545) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมการวิจัยในชั้นเรียน เรื่องการพัฒนาและการทดลองใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมหน่วยที่หนึ่งมีประสิทธิภาพ 89.75/81.53 และหน่วยที่สองมีประสิทธิภาพ 88.46/81.15 ครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง

ศึกษาด้วย ชุดฝึกอบรมสูงกว่าก่อนศึกษาด้วยชุดฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูมีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมในระดับดีมาก สอดคล้องกับ ธนานันต์ ดียิ่ง (2556) ได้ศึกษาโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน ด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน พบว่า ผลการประเมินความคิดเห็นของครูที่เข้ารับการพัฒนาที่มีต่อโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาวิธีการพัฒนาครู ในการทำวิจับปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. พัฒนาครูเพื่อเป็นครูนักวิจัย ส่งเสริมการปฏิบัติงานให้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยอย่างเต็มรูปแบบ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. **วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ การศาสนา กรมศาสนา. 2542.

กรมวิชาการ,กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว. 2544.

ธนานันต์ ดียิ่ง. **โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2556.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น. 2553.

พิชัย แก้วสุวรรณ. **บทบาทของผู้บริหารงานโรงเรียนในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก.** สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2548.

ไพจิตร สะดวกการ และศิริกาญจน์ โกสุม. **ชุดฝึกอบรม: ประมวลสาระบทที่ 7 การวิจัยในชั้นเรียน.** กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2548.

ภาษิต สุขวรรณ. **กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน**. สืบค้นจาก http://www.src.ac.th/web/index.php?option=content&task=view&id=825ดี (มมร.สธ.). 15 ตุลาคม 2552.

มนสิช สิทธิสมบูรณ์. **ระเบียบวิธีวิจัย**. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2549.

วัชรา เล่าเรียนดี. **การนิเทศการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ.** นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2550.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553.** กรุงเทพฯ : คุรุสภา. 2554.

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา. 2553.

สุรีย์มาศ สุขกสิ. **รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. 2549.

อภิภู สิทธิภูมิมงคล. **การพัฒนาชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียน เรื่องการพัฒนาและการทดลองใช้นวัตกรรม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2545.

อรอุมา รุ่งเรืองวณิชกุล. **การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูนักวิจัยด้วยการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ สำหรับข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2**. ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2556.

อุทัย เอกสะพัง. **การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย.** สืบค้นจากhttp://www.gotoknow.org/posts/492737. 2555.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), pp. 607-610. 1970.

Sardo–Brown, D., Welsh, L. A., and Bolton, D. L. Practical Strategies for Facilitating Classroom Teachers' Involvement in Action Research. **Ed-ucation (Chula Vista, Calif.)** 115: 553– 559. 1995.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
Development of An effective English Instructional Model To Enhance Communicative Ability of Secondary Level Students

สุวิทย์ คำมณี[1]
วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 48 คน ระยะที่ 2 พัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนรัง อำเภอยางสีสุราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ หนังสืออ่านเสริม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมารฐาน การพรรณนาวิเคราะห์และสถิติ t-test ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองบัวสันตุ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 28 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ หนังสืออ่านเสริม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมารฐาน การพรรณนาวิเคราะห์และสถิติ t-test

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การจัดการการเรียนรู้, ครูผู้สอนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

---

[1]นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันพบว่าครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎี พื้นฐาน วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการสอนมี 3 ขั้นตอน (1) คือ ขั้นตระหนัก (Awareness) (2) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) และ (3)ขั้นประยุกต์ใช้ (Apply) ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน

2. การทดลองและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 75) โดยมีคะแนนเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 85.19 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.20)

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การจัดการการเรียนรู้, ครูผู้สอนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Abstract

This research was aimed at developing of an effective English instructional model to enhance communicative ability of secondary level students. The study was divided into three phases. Phase 1 was a study of a present context and needs in order to establish a conceptual framework for constructing an instructional model by using questionnaires to survey opinions of 48 high school teachers in Mahasarakham office area 2. Phase 2 involved developing an instructional model and testing its effectiveness though an mixed method research approach. The study sample selected through a purposive sampling technique consisted of 30 Mattayomsuksa 3 students in Ban Nonrang school Yangsisurath District Mahasarakham office area 2 in the second semester of 2013 academic year. Research instruments comprised lesson plans, books, tests, interviews, behavioral evaluation forms, attitude checking questionnaires. Data were analyzed qualitatively and quantitatively by means of percentage, mean, standard deviation as well as descriptive analysis and t-test. Phase 3 using developing of an effective English instructional model to enhance communicative ability of secondary level students. The study sample selected through a purposive sampling technique consisted of 28 Mattayomsuksa 3 students in Ban Nongboasantu school Yangsisurath District Mahasarakham office area 2 in the second semester of 2014 academic year. Research instruments comprised lesson plans, books, tests, interviews, behavioral evaluation forms,

attitude checking questionnaires. Data were analyzed qualitatively and quantitatively by means of percentage, mean, standard divitation as well as descriptive analysis and t-test.

The results were as follow :

1. At present, teachers were needed the developing of an effective English instructional model to enhance communicative ability of secondary level students. With reference to the experiment and development of developing of an effective English instructional model to enhance communicative ability of secondary level students had after-taught means scores on autonomous learner behavior questionnaires higher than the before-taught means scores at the significance level of .05. All students had achievement above the estabilished criteria (75%). Students also had a positive attitude towards the developing of an effective English instructional model to enhance communicative ability of secondary level students at high level ($\overline{X}$ = 4.43)

2. With reference to using of developing of an effective English instructional model to enhance communicative ability of secondary level students had after-taught means scores on autonomous learner behavior questionnaires higher than the before-taught means scores at the significance level of .05. All students had achievement above the estabilished criteria (75%) which yielded 85.19 on average.

3. Students also had a positive attitude towards the developing of an effective English instructional model to enhance communicative ability of secondary level students at high level ($\overline{X}$ = 4.20)

Keywords : Development of An effective Training ; English learning management skills, Communicative Ability of Secondary Level Students

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักประการหนึ่งคือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย ในการพัฒนาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้มีการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลเป็น 3 ห่วงโซ่คุณภาพ ซึ่งแนวคิดในการนำจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่การจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ความสามารถและทักษะ ระดับประถมศึกษาผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น มีทักษะในการคิดขั้นพื้นฐาน ทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย และคุณลักษณะตามหลักสูตร ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ กระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 11)

การจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดว่าเป็นช่วงชั้นที่มีความสำคัญยิ่งต่อเยาวชนของชาติ เพราะเป็นช่วงชั้นที่นักเรียนได้รับการอบรมบ่มเพาะทั้งเนื้อหาวิชาความรู้ คุณธรรม จริยธรรมควบคู่กันไป อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสะท้อนให้บุคคลที่ได้ชื่อว่า “ครู” ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีความพร้อมและเห็นความสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอนให้ได้คุณค่าและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในระดับประถมศึกษา คือผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษแบบสื่อสารได้ ยังออกเสียงคำศัพท์พื้นฐานไม่ถูกต้อง ปัญหาการจัดการเรียนรู้นี้อาจเกิดจากการ

เรียนการสอนภาษาอังกฤษยังไม่บูรณาการทั้ง 4 ทักษะ การฝึกปฏิบัติยังไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่เน้นการสอนไวยากรณ์และท่องศัพท์ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษแบบการสื่อสารได้ ครูสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษากว่าร้อยละ 80 ไม่ได้จบวิชาเอกภาษาอังกฤษ และมีภาระงานต้องสอนหลายกลุ่มสาระ รวมทั้งมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอนมาก ครูส่วนใหญ่ยังด้อยทั้งทักษะภาษา โดยเฉพาะการสื่อสาร ทักษะการสอน และขาดเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ผลการประเมินความสามารถตนเองของครูสอนภาษาอังกฤษ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูร้อยละ 51.91 มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับที่ต้องปรับปรุง ดังนั้น ความคาดหวังที่จะให้ครูพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำแผนการสอน ผลิตสื่อ และจัดการเรียนการสอนตามที่กำหนดจึงไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และครูขาดการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 4)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญที่จะศึกษาและสำรวจความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งผลสำรวจจากงานวิจัยนี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลขั้นต้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหัวข้อที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับเป้าหมาย เพื่อพัฒนาครูแล้วนำไปสู่ผู้เรียนครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จะหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ ทั้งเก่งและดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านต่อไปนี้

3.1 เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3.2 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตที่จะส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนใน 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ความสามารถทางด้านไวยากรณ์ หรือโครงสร้าง (Grammatical Com-Pretence) ความสามารถด้านสังคม (Sociolinguistic Competence) ความสามารถในการใช้โครงสร้างภาษาเพื่อสื่อความหมายในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน (Discourse Competence) ความสามารถในการใช้กลวิธีสื่อความหมาย (Strategic Competence) โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 48 โรงรวมนักเรียน 804 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านหนองบัวสันตุ จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือน เมษายน 2556 ถึงเดือนมีนาคม 2558 รวมเวลาประมาณ 2 ปี แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 48 คน ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดและเก็บข้อมูลจากการทดสอบความรู้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 15 จำนวน 105 คน

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยนำแนวคิดทฤษฎี 1) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม ของ Vygotsky 2) แผนภูมิกราฟิก 3) แนวทางการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response) เป็นแนวในการพัฒนารูปแบบ

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 48 โรง รวมนักเรียน 804 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านหนองบัวสันตุ จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3. เนื้อหาในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อยได้ดังนี้

Unit 1 Eating out

Unit 2 Shopping Experiences

Unit 3 Meet the Natural World

Unit 4 That's Entertainment

Unit 5 talented Teens

Unit 6 Family Relationships

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ และความพึงพอใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหาการการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ขั้นที่ 2 ศึกษาความต้องการและแนวทางของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ความเหมาะสมของแนวคิด ทฤษฎี ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 3 ยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ตอนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 4 โครงสร้างเนื้อหา

ตอนที่ 5 แผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 5 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 7 สร้างเครื่องมือวิจัย คือ แบบวัดความสามารถในการสื่อสาร

ขั้นที่ 8 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบวัดความสามารถในการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และแบบสอบความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระยะที่ 3 ทดลองหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สรุปผลดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.19 / 81.66

2. นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการวิจัยผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.19 / 81.66 หมายความว่านักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำกิจกรรม และการประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 10 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 85.19 และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจากการทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.66 แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการปรับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนการสอนทักษะการอ่าน กล่าวคือ นักเรียนร่วมกิจกรรมฝึกทักษะการอ่าน บอกความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยคและเนื้อเรื่อง แล้วสรุปใจความสำคัญ ตอบคำถาม ตีความ วิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการสอนการอ่านวิชาภาษาอังกฤษ อีกทั้งผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องราวประกอบภาพวาดการ์ตูนลายเส้นระบายสี โดยนำเค้าโครงเรื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ง่าย ๆ น่าสนใจ สนุกสนาน มีคติสอนใจ ที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา การนำเสนอเนื้อหาในหนังสือประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการนำเสนอเนื้อเรื่องด้วยความเรียง ส่วนที่สอง เป็นคำศัพท์ยาก และคำศัพท์น่ารู้ในเล่ม และส่วนที่สาม นำเสนอกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านท้ายเล่ม ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการอ่านของนักเรียนเพิ่มขึ้นจึงทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษามีประสิทธิภาพดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระชาติ ชัยเนตร (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อ (1) สร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้นิทานพื้นบ้านสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75 / 75 (2) นำบทเรียนนิทานพื้นบ้านไปใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนให้ดีขึ้น (3) ศึกษาแนวทางการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) บทเรียนเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้นิทานพื้นบ้านที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 76.68 / 79.31 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังการใช้บทเรียนมีความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) หลังการใช้บทเรียนแล้ว นักเรียนมีเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษและบทเรียนนิทานพื้นบ้านไทยแปลเป็นภาษาอังกฤษดีขึ้น (4) การสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นแนวการสอนที่ดีและประสบผลสำเร็จมากเหมาะสำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วารี นิยมธรรม (2536 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยผลการใช้เทคนิคจากแม่แบบ “นิทานชาดก” เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดประสบการณ์ หนังสือเสริมบทเรียนจริยธรรม ชุดนิทานชาดก จำนวน 5 เล่ม และแบบทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา จำนวน 20 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วอลช์ (Walsh. 1999 : 1896 – A) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษาชาวญี่ปุ่น ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบที่มีความสอดคล้องกับลักษณะทางวัฒนธรรม โดยทำการเปรียบเทียบระหว่างการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูนกับการเรียนการสอนโดยวิธีบรรยายในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า การใช้หนังสือการ์ตูนเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักศึกษาชาวญี่ปุ่น โดยไม่ส่งผลกระทบต่อบุคลิกลักษณะส่วนตัวดั้งเดิมของพวกเขาเลย

2. จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา ศาสตรวาหา (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชั้นเรียนที่ใช้การสอนแบบสื่อสารโดยมีนิทานเป็นองค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการสอน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าและมีพฤติกรรมการเรียนรู้โดยสนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ ใช้ภาษาอย่างคล่องแคล่วกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ ปราบริปู (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการใช้บทเรียนภาษาอังกฤษที่มีนิทานเป็นองค์ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการทางการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร จำนวน 30 คนเครื่องมือที่ใช้คือ แผนการสอน แบบทดสอบ และแบบสังเกตพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่าการใช้บทเรียนที่มีนิทานเป็นองค์ประกอบส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีพัฒนาการทางการใช้ภาษาอังกฤษด้านความคล่องในการใช้ภาษาอย่างมีระดับสูง และด้านความถูกต้องในการใช้ภาษาระดับปานกลาง และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนในระดับมาก

3. ดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.6000 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นร้อยละ 60 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะของนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติด พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554 :2) ประกอบกับนักเรียนได้เรียนรู้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่กระตุ้นความสนใจให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน มีความสุขในการเรียน จึงทำให้มีการพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาสินี บุญครอบ

(2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปประกอบภาพการ์ตูน เพื่อฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปประกอบภาพการ์ตูนเพื่อฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 95.14/78.95 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์75/75 ที่ตั้งไว้ และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา ดลพันธุ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้นิทานประกอบภาพ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านใหม่ปฏิรูป จำนวน 21 คน ปีการศึกษา 2546 ภาคเรียนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน นิทานประกอบภาพ จำนวน 3 เรื่อง และแบบประเมินทักษะด้านการอ่าน เทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้างโดยการบันทึกวีดีโอ การสนทนาและการเขียนอนุทินของนักเรียน ผู้ศึกษาค้นคว้านำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และเขียนบรรยายผลการปฏิบัติแต่ละวงรอบ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้นิทานประกอบภาพและกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านทักษะการอ่านและการพัฒนาทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับน่าพอใจ นักเรียนสามารถอ่านคำศัพท์อ่านประโยคได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว สามารถอ่านเนื้อเรื่องได้เข้าใจ ตอบคำถาม และสรุปข้อคิดจากเรื่องที่อ่านได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โรเบิร์ตสัน (Robertson. 2002 : 1329) ได้ศึกษาการสร้างชุดการ์ตูนเดี่ยวขนาดใหญ่โครงการนี้ศึกษาการ์ตูนตลกในหนังสือและบ ทบาทของการ์ตูนในฐานะที่เป็นเสียงของมนุษยธรรมที่มีพลังและเอกภาพ การ์ตูนเหล่านี้ถูกเปิดเผยออกมาว่าเป็นฉากกั้นที่มีชีวิตของประสบการณ์ของคนอเมริกัน ซึ่งเติบโตขึ้นและเปลี่ยนแปลงไม่เหมือนชีวิตตนเอง เป็นการเล่าเรื่องด้วยภาพเกี่ยวกับชีวิตและยุคสมัยของคนเรา ความต้องการจะต้องแสดงออกมาให้เห็นเพื่อนักเรียน

4. ผลจากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยรวมประเมินผลอยู่ในระดับมาก แสดงว่า เนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ อ่านสนุก ใช้คำศัพท์ไม่อยากมากเกินไป นักเรียนอ่านแล้วเข้าใจง่าย นักเรียนเกิดทักษะการอ่านและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงทำให้นักเรียนอยากเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เรื่องอื่น ๆ อีก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจสอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียน จดจำได้ดี และพัฒนาทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มานิตา ลีโทชวลิต (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิเคราะห์นิทานชาดกที่ส่งเสริมสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยสามารถนำแนวทางการนำนิทานชาดกไปใช้ในการส่งเสริมสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยปรับใช้กับนิทานอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสงบภายในของเด็กปฐมวัย เนื่องจากแนวทางการนำนิทานไปใช้กับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมศีลธรรมด้านอื่น ๆ หรือเป็นสื่อในการให้ความรู้แก่เด็กได้อีกด้วยเพราะเมื่อเด็กอยู่ในภาวะที่สงบแล้ว เด็กก็จะสามารถเกิดการพัฒนาการหยั่งรู้ต่อคุณค่าที่แฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และงานวิจัยของ สตอลล์ (Stall. 2000 : 5270 – B) ได้ทำการวิจัยสำรวจประสิทธิภาพของการใช้การ์ตูนประกอบการเรียนการสอน เรื่อง การใช้การ์ตูนประกอบการสอนเรื่องคำที่มีหลายความหมาย โดยใช้ประชากรที่มีอายุระหว่าง 8 – 10 ปี จำนวน 23 คน ผลการทดลองพบว่า 1. การสอนโดยใช้การ์ตูนประกอบกับการสอนโดยวิธีปกติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การ์ตูนประกอบมีความสามารถด้านการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การ์ตูนประกอบมีความสนใจในการอ่านหนังสือเปลี่ยนไปจากเดิม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำเครื่องมืองานวิจัยนี้ไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ดังนั้นครูผู้สอนภาษาอังกฤษสามารถนำไปพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนได้

1.2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ดังนั้นครูผู้สอนสามารถนำไปใช้พัฒนาความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนในเนื้อหา และระดับอื่น

1.3 เนื่องจากนักเรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้นักเรียนสามารถร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนควรชี้แนะหรืออธิบายเพื่อเติมในเนื้อหาบางส่วนที่นักเรียนเข้าใจไม่ชัดเจน ตลอดทั้งครูสามารถแก้ปัญหานักเรียนกลุ่มอ่อนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หรือเพื่อนช่วยเพื่อน

1.4 คำศัพท์ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา บางคำเป็นศัพท์เฉพาะ เช่น ชื่อบุคคล หรือชื่อสถานที่ ผู้สอนควรอธิบายภูมิหลังเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งและชัดเจนยิ่งขึ้น

1.5 ผู้สอนควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ที่ได้จากเนื้อเรื่องที่นักเรียนเรียนรู้ และส่งเสริมกิจกรรมนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.6 ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านภาษาอังกฤษ การรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยการอ่านและการรู้จักเลือกอ่านสื่อที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการสอน

2.1 ควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพที่เน้นพัฒนาทั้ง 4 ทักษะและสาระการเรียนรู้อื่น ในแต่ละระดับชั้น

2.2 ก่อนนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ไปใช้ครูผู้สอนควรวิเคราะห์เนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จัดเตรียมอุปกรณ์การเรียน ตลอดทั้งเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้พร้อม

2.3 ผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะทางภาษาด้านอื่น ๆ หรือบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาอังกฤษเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

3.2 ควรมีการเผยแพร่และขยายผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ให้แพร่หลายมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาระยะที่ 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล และอาจารย์ ดร.สมปอง ศรีกัลยา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความกรุณา เมตตา ให้ข้อคิดเห็น เสนอแนะ ให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติ (ฉบับรวมพิเศษ).** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2554.

_____. **คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2552.

กฤษณา ดลพันธ์. **การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่6 โดยใช้นิทานประกอบภาพ.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย. มหาสารคาม, 2547.

วารี นิยมธรรม. **ผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดกเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2**. ปริญญานิพนธ์ (กศ.ม. จิตวิทยาพัฒนาการ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2536.

วีรชาติ ชัยเนตร. **ผลของการใช้รูปแบบการสอนตามกรอบแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เอง.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2541.

สุจิตรา ศาสตรวาหา. **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่ใช้การสอนแบบสื่อสารโดยมีนิทานเป็นองค์ประกอบ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการสอนภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

สุธาสินี บุญครอบ. **การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปประกอบภาพการ์ตูน เพื่อฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ. กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.

อุไรวรรณ ปราบริปู. **การใชบทเรียนนิทานภาษาอังกฤษที่มีนทานเป็นองคประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการทางการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียน.** วิทยานิพนธ การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถายเอกสาร, 2543.

Robertson. **Comparing the performance of adaptive filtering and ranked output systems.** Information Retrieval, 5, 2002.

โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Model of confirmation Factor's competency indicators development of extended school administrators under the office of basic education commission

จิโรบล มนตรี[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) เพื่อยืนยันโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมกการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ใช้ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 404 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นด้วยโปรแกรม LISRELL

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรลของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จาก ค่าสถิติ ไค-สแควร์ (Chi-Square: χ^2) มีค่าเท่ากับ 189.31 มีนัยสำคัญทางสถิติค่า df เท่ากับ 66 เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.80GFI เท่ากับ 0.98 AGFI เท่ากับ 0.95 CFI เท่ากับ 1.00 Standardized RMR เท่ากับ 0.013 RMSEA เท่ากับ 0.0068 และ ค่า Critical N เท่ากับ 431.86 2. การจากยืนยันโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผู้เชี่ยวชาญด้านสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : สมรรถนะผู้บริหาร

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Abstract

The objectives of this research were : 1) To validate the consistency of the model, competency indicators development of extended school administrators under the office of basic education commission the component confirms the indicator was created with the empirical data. 2) To confirmation Factor's competency indicators development of extended school administrators under the office of basic education commission The samples were divided into 2 groups: 1) 404 people, extended school administrators under the office of basic education commission for testing the consistency of models, relationships, linear structures, competency indicators development of extended school administrators 2) 12 experts' competency of extended school administrators under the office of basic education commission. The research instruments consisted of the questionnaires of competency indicators in extended school administrators under the office of basic education commission developed by analyzing documents, concepts, theories, and related research with 5-Level evaluation. Confirm analysis by analyzing the linear equation model with the LISREL Program to find the concordance between the theoretical model and the empirical data.

The findings: 1.The confirmation analysis results of equation structural model of competency extended school administrators under the office of basic education commission by LISREL found that it was harmony with empirical data, χ^2 =189.31, df=66, GFI= 0.98, AGFI= 0.95 , CFI= 1.00, Standardized RMR = 0.013, RMSEA = 0.068 and Critical N = 431.86. 2. The confirmation Factor' s competency indicators development of extended school administrators under the office of basic education commission by 12 experts' competency of extended school administrators under the office of basic education commission found that All indicators can be used to improve the quality of Thai education.

Keyword : competencies' administrators.

บทนำ

ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัฒน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถ ก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบัน และอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยด้านโอกาสทางการศึกษารัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาค่อนข้างมากส่งผลให้ประชากรในวัยเรียนรวมทั้งเด็กด้อยโอกาสและผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้นแต่ยังเข้าเรียนได้ไม่ครบทุกคนและมีปัญหาการออกกลางคันอยู่บ้าง นอกจากนี้ประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานแม้จะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่จำนวนแรงงานที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีอยู่จำนวนมาก จึงต้องเร่งดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคน ตลอดช่วงชีวิตและมีมาตรการต่างๆให้เด็กและประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้นเพื่อยกระดับ

การศึกษาของคนไทยให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้านคุณภาพการศึกษา ผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมากและต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย ส่วนประเด็นคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นนอกจากนี้ คุณภาพของกำลังแรงงานอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงานและผู้เรียนทำให้มีการขาดแคลนแรงงานระดับกลาง จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและกำลังแรงงานที่มีทักษะและคุณลักษณะที่พร้อมเพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของภาคส่วนต่างๆ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนเพื่อวางเป้าหมายการจัดการศึกษาทั้งเพื่อการผลิตกำลังคนเข้าสู่ตลาดงานและการพัฒนากำลังคนเพื่อยกระดับคุณภาพกำลังแรงงานให้สูงขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง (2558 : 29)

สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ดำเนินการจัดการศึกษาภาคบังคับตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ที่ได้กำหนดกรอบทิศทางการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชน ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายมีความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยมีมาตรการส่งเสริมให้คนไทยทุกคนได้รับโอกาสและมีการศึกษา ขั้นพื้นฐานตั้งแต่การศึกษาปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกสถานที่ทั้งสถานศึกษาของรัฐเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550 : 41) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งส่วนมากตั้งอยู่ในเขตชนบทได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามนโยบายดังกล่าวรวมทั้งได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดูแลคุณภาพนักเรียนเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือรณรงค์ให้เด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับจึงได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการขยายชั้นเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2553 เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาวางแผน การจัดการศึกษาในภาพรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรองรับการจัดการศึกษาภาคบังคับให้เพียงพอกับประชากรวัยเรียนได้อย่างเหมาะสม เสมอภาคเป็นธรรม คุ้มค่าและประหยัดงบประมาณ พร้อมที่จะรับรองการศึกษาตลอดทั้งหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 38) การจัดการและบริหารการศึกษาจำเปนตองปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการจึงจะทำใหการศึกษาบรรลุเปาหมายและวัตถุประสงคที่กำหนดไว เนื่องจากวิชาชีพทางการศึกษาเปนวิชาชีพชั้นสูงวิชาชีพหนึ่ง ผูบริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศกและบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆจะตองเปน “มืออาชีพ” จึงจะทำใหการศึกษาบรรลุความสำเร็จไดอยางมีประสิทธิภาพ ธีระ รุญเจริญ (2554 : 42) ชี้ให้เห็นว่าผูนำเป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อประสิทธิผลขององค์กร การนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จผู้บริหารจะต้องมีสมรรถนะที่ปรากฏได้อย่างเด่นชัด ซึ่งแสดงถึงพลังแห่งอำนาจในการโน้มน้าวให้ผู้อื่นทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าผู้นำคือผู้สร้างความแตกต่างและเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในการจะแสดงบทบาทของผูนำในการเปลี่ยนแปลงแตผูบริหารจะไมคอยริเริ่ม การเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นในการเปนผูบริหารยุคใหมจะตองมีคุณลักษณะที่เปนผูนำและผูบริหารในคนๆเดียวกันและผูบริหารจำเปนตองเปนผูนำที่เขมแข็งเพื่อที่จะนำพาองคการใหไปสูความสำเร็จตามเปาหมายผูบริหารโรงเรียนในยุค ปจจุบันจะมีบทบาทหนาที่เกี่ยวของกับการเสริมสรางสิ่งตางๆขึ้นในโรงเรียนในประเด็นตาง ๆ คือการสรางความมีประสิทธิผลของโรงเรียน การเสริมสรางการเปนองคกรวิชาชีพ การเสริมสรางการตัดสินรวม การเสริมสรางแรงจูงใจที่สร้างสรรค์ การเสริมสรางการเปนผูนำแหงการเปลี่ยนแปลง การเสริมสรางวัฒนธรรมและบรรยากาศองคกรในทางบวก การเสริมสรางกระบวนการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงและวัฒนธรรม

การเสริมสรางกระบวนการบริหารหลักสูตรและการสอนที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษยให เต็มศักยภาพและเกิดประโยชนสูงสุด วิโรจน สารรัตนะ (2553 : 38)

การบริหารจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำของสถานศึกษาที่มีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาโดยตรง จะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบและ กระบวนการปฏิรูปการศึกษาต้องมีการบริหารจัดการ ให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทุกคนสามารถจัดการศึกษา อบรมนักเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย ผู้บริหารจึงต้องแสดงพฤติกรรมในการที่จะจูงใจและสร้างขวัญ กำลังใจให้แก่บุคลากรร่วมกันดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ผู้บริหารจะต้องใช้ ความสามารถในการบริหารงานให้เป็นที่ประจักษ์ โดยการแสดงออกด้านพฤติกรรมความเป็นผู้นำ มุ่งมั่น ตั้งใจ ด้วยการชักนำให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน : 2555) ปัจจัยที่สำคัญมากต่อประสิทธิผลขององค์กรการนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำที่ปรากฏเด่นชัด ซึ่งแสดงถึงพลังแห่งอำนาจในการโน้มน้าวให้ผู้อื่นทำงานให้บรรลุ เป้าหมายขององค์กร “ผูบริหารการศึกษาทุกระดับหวังที่จะใหผูบริหารสถานศึกษา เปนผูบริหารที่มีความรู ความสามารถสูง สามารถบริหารโรงเรียนใหดำเนินไปดวยความเรียบรอยอาจกลาวไดวา โรงเรียนจะดีหรือไมดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การศึกษาจะสัมพันธและผันแปรไปตามผูนำซึ่งในระดับสถานศึกษาผูนำคือผู บริหารสถานศึกษานั่นเอง ”

ผูบริหารสถานศึกษาจึงเปนกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงตอคุณภาพของผลลัพธที่ไดจากระบบ การศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษาและประสิทธิผลขององคการทางการศึกษา นักวิชาการ หลายทานมีความเห็นตรงกันวาความสำเร็จหรือความลมเหลวทางการศึกษานั้นผูบริหารนับวาเปนตัวแปรที่ สำคัญ โดยเฉพาะอยางยิ่งในสังคมไทย คุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษามักแปรปรวนไป ถึงแม้ทุกฝาย จะตระหนักเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จากสภาพการจัดการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานในปัจจุบันพบปัญหาสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาภายนอกอยู่ ในระดับพอใช้ และสถานศึกษาบางส่วนไม่ผ่านการประเมินรอบสาม ซึ่งเป็นปัญหาที่ควรห่วงใยและหาทาง แก้ไขปัญหา ซึ่งผลการประเมินผู้บริหารในมาตรฐานที่10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหาร จัดการทั้งสามรอบ พบว่า ผลการประเมินส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับพอใช้ และมีข้อเสนอแนะทั้ง 4 ตัวบ่งชี้ให้ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงาน มีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการ และเป็นผู้นำทางวิชาการมีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้ที่ เกี่ยวข้องพอใจในการบริหาร (กระทรวงศึกษาธิการ : 2557)

ในปัจจุบันหลายองค์กรได้ให้ความสำคัญกับสมรรถนะมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากนักวิชาการด้าน บริหารได้ค้นพบและเชื่อกันว่าสมรรถนะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการแข่งขันและพัฒนาองค์กรองคประกอบที่ สำคัญยิ่งที่สถานศึกษาจะขาดเสียไมไดเลยคือ ผูบริหารโรงเรียนยุคใหมควรมีลักษณะความเปนผูนำที่เขมแข็ง โดยเฉพาะเปนผูนำที่มีสมรรถนะทางการบริหาร ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เปนผลมาจากความรู ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่สงผลใหผูนำมีผลการปฏิบัติงานดีและสงผลใหองคกรบรรลุ เปาประสงคที่ตองการ ไดผูบริหารที่มีวิสัยทัศนกวางไกลตลอดจนมีความรู้ความสามารถที่จะนำพาองคกรไปสู ความสำเร็จตามเปาหมายที่ไดตั้งไวอยางมีประสิทธิภาพ ผูบริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลง นอกจากจะมีสมรรถนะตามหลักเกณฑที่สำนักงานคณะกรรมการขาราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดแลว จำเปนตองไดรับการพัฒนาวิชาชีพอยูเสมอ เพราะในชวงระยะเวลา 20 ปที่ผานมามีนักวิจัยได พิสูจนวาผูบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพตองสัมพันธกับโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ (นิมิตรอินทรนอก : 2551) ดังแนวคิดของ Yulk (2002) กล่าวว่าภาวะผู้นำ คือ คุณภาพขององค์การ ซึ่งลื่นไหลกระจายผ่านทาง เครือข่ายสังคม และผ่านทางบทบาทของบุคคล สอดคลองกับวิทยา เชียงกูล (2553)ที่กลาววาการร่วมมือกัน

ข้ามกลุ่มข้ามองค์กรต้องการภาวะผู้นำแบบใหม่ที่ไม่สามารถกำหนดระบบที่เป็นทางการได้แต่ต้องการเครือข่ายของการมีการติดต่อสัมพันธ์แบบบุคคลต่อบุคคล ที่เข้มแข็ง ยอมรับที่จะสร้างหรือช่วยเหลือให้ทีมที่แตกต่างหลากหลายทำงานและผูบริหารสถานศึกษาเปนบุคลากรหลักของโรงเรียน และเปนผูนำวิชาชีพที่จะตองมีสมรรถนะ ความรู ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสูการจัดการและการบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริ : 2554) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งอยูในทุกพื้นที่ของประเทศเปนหนวยงานของรัฐที่ทำหนาที่ให้การศึกษาภาคบังคับกับประชาชนในวัยเรียนอยางทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไมเก็บคาใชจาย เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมที่จะเกื้อหนุนใหเกิดการเรียนรูอยางตอเนื่องตลอดชีวิตสามารถพัฒนาประเทศทุกดาน ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายผู้บริหารจำเป็นต้องมีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกคนในองค์กร (ธีระ รุญเจริญ : 2554) การบริหารโรงเรียนใหขับเคลื่อนสูนโยบายการปฏิบัติอยางเปนรูปธรรมในเรื่องคุณภาพใหเกิดขึ้นในดานครู คุณภาพแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดลอมแหงการเรียนรู้ คุณภาพของสถานศึกษา คุณภาพการบริหารจัดการโอกาสของประชากรวัยเรียนใหผูดอยโอกาสที่อาศัยอยูในทองที่ตางๆ ของประเทศไดมีการเรียนรูอยางมีคุณภาพ และการมีสวนรวมของทุกภาคสวนเขามาสนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา นอกจากจะตองอาศัยผูบริหารที่มีความรูความสามารถ มีทักษะทางการบริหาร มีพฤติกรรมและคุณลักษณะสำคัญที่จะบริหารงานในหนาที่ใหไปสูเปาหมายโรงเรียน จะตองปฏิบัติเรียนรูและดำเนินการอยางตอเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ : 2552)

จากการติดตามผลการจัดการศึกษาของไทยการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพบว่าอุปสรรคในการจัดการศึกษาที่ต้องเร่งรัดแก้ไข ได้แก่คุณภาพครูผู้บริหารสถานศึกษาคุณภาพผู้เรียนหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษา การพัฒนาผู้บริหารถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งของการบริหารบุคคลากร เพราะเมื่อเวลาผ่านไปวิทยากรต่างๆ เจริญก้าวหน้าขึ้น เทคนิควิธีทางานเปลี่ยนแปลงไปจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ : 2553) การบริหารการศึกษา ในปัจจุบันมีส่วนประกอบที่สำคัญหลายอย่างที่จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้องค์ประกอบที่สำคัญที่จะขาดเสียมิได้คือผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำของสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ออกแบบและจัดระบบการศึกษาพัฒนาระบบความคิดและระบบการบริหาร ซึ่งหมายรวมถึงการนำเอาทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปบริหารจัดการให้เกิดผลผลิตทางการศึกษาตามที่ระบบการศึกษาของประเทศต้องการ (เกษมวัฒนชัย : 2556) โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการเป็นผู้นำหรือเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องอาศัยความรู้และทักษะการบริหารจัดการเพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมซึ่งกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษามาโดยตลอดและส่งเสริมการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถด้านการบริหารโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเอาตัวรอดในสังคมที่มีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายในยุคสมัยที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากในการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสนั้นจำเป็นที่จะต้องมีผู้บริหารที่มีสมรรถนะทางการบริหารในด้านบริหารการศึกษา การบริหารเชิงกลยุทธ์มีแนวคิดเชิงการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตลอดจนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงจะสามารถนำพาองค์กรปรับตัวได้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงสมรรถนะของบุคคลเป็นการกำหนดคุณสมบัติส่วนบุคคลทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น ทักษะความรู้ ซึ่งง่ายต่อการพัฒนา และส่วนคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมที่ซ่อนเร้นยังมีอีกมากซึ่งพัฒนาได้ค่อนข้างยาก เช่น อัตมโนทัศน์ เจตคติค่านิยมแรงจูงใจ (Spencer and Spencer : 1993) และ

สมรรถนะที่สำคัญของผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) การมุ่งสู่ความสำเร็จ 2) การแสวงหาข้อมูลสารสนเทศ3) ความเข้าใจบุคคล 4) ผลกระทบและอิทธิพล 5) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 6) ความคิดเชิงมโนทัศน์ 7) ความเชื่อมั่นในตนเอง 8) ความร่วมมือประสานงาน (Woodcock, 2008 ; Crawford : 2014) ซึ่งสอดคล้องกับ Hammond (2008) กล่าวว่าแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสำหรับศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การปรับเปลี่ยนมาตรฐาน, หลักสูตร, วิธีการสอนและการประเมินไปในทางเดียวกัน สร้างความเข้มแข็งทางวิชาชีพในหมู่ครูและผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยด้านต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของงาน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสมรรถนะของผู้บริหารนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการขององค์กรในสภาพสังคมปัจจุบัน การพัฒนาโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ที่ดีมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้ตรงตามสถานการณ์ที่เป็นจริงจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาที่เน้นข้อมูลเชิงประจักษ์ควรจะต้องพัฒนาตัวบ่งชี้ให้ครบทุกมิติของคุณลักษณะที่ต้องการศึกษา และมีกระบวนการพัฒนาที่มีความตรงความถูกต้องมีการกำหนดเกณฑ์ของตัวบ่งชี้ โดยใช้ผลงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุน ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นจะเป็นตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่มีระบบน่าเชื่อถือ (Johnstone : 1981) การพัฒนาโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งเป็นการค้นคว้าจากทฤษฎีและงานวิจัยนำไปสู่การสร้างโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้าง (structural relationship model) จากนั้นจึงทำการทดสอบโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้าง ที่พัฒนาขึ้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป ความสำคัญของวิธีวิทยาการด้านการพัฒนาระบบตัวบ่งชี้ ระบุไว้ว่า “...การพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษามีประโยชน์ต่อการบริหารและการวิจัยในด้านการบริหารใช้ในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ ในการวางแผนการศึกษาใช้ในการกำกับติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งในเรื่องการประกันคุณภาพการแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่และการกำหนดเป้าหมายที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการจัดลำดับและจัดประเภทระบบการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานพัฒนา....” (วิโรจน์ สารรัตนะ : 2554) จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้ทันการเปลี่ยนในยุคสังคมปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีเชิงปริมาณ พิจารณากรอบของตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมน้ำหนักขององค์ประกอบทุกด้านให้ได้โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพ หากผลการวิจัยพบว่าโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ ที่กำหนด หน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถนำโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การกำกับติดตามการประเมินผล หรือสร้างเกณฑ์ในการประเมินเพื่อสามารถพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง อันจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีคุณภาพในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

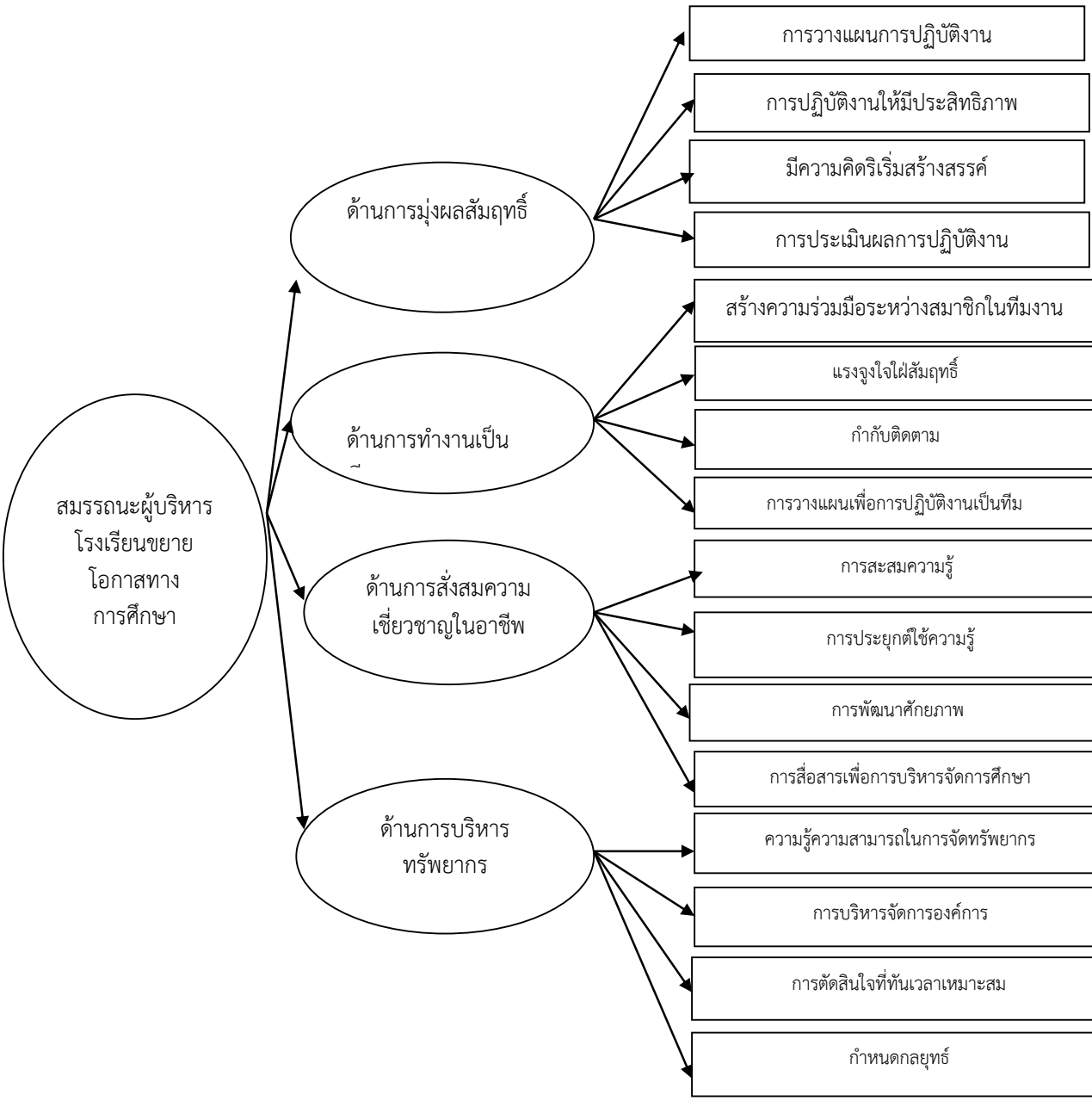
2. เพื่อยืนยันโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา คือสมรรถนะผู้บริหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี จำนวน 7,157 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 404 คน ซึ่งได้มาโดยการใช้เกณฑ์อัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรในการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยใช้กฎที่ว่าอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์ควรจะเป็น 20 : 1 ในการวิจัยครั้งนี้มีพารามิเตอร์ จำนวน 21 พารามิเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบของข้อมูลตัวแปร เนื่องจากการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวแปรต้องมีความสัมพันธ์กันโดยต้องมีความสัมพันธ์กันไม่น้อยกว่า .30 และตรวจสอบข้อมูลโดยใช้โปรแกรม ทดสอบหาสถิติเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ การวิเคราะห์ส่วนนี้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ขั้นตอนการวิจัย

1. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างและพัฒนาโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิเคราะห์ในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานด้วยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในรูปค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเกณฑ์การแปรผลความเหมาะสมขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ จากค่าเฉลี่ยเทียบเท่ากับคะแนน

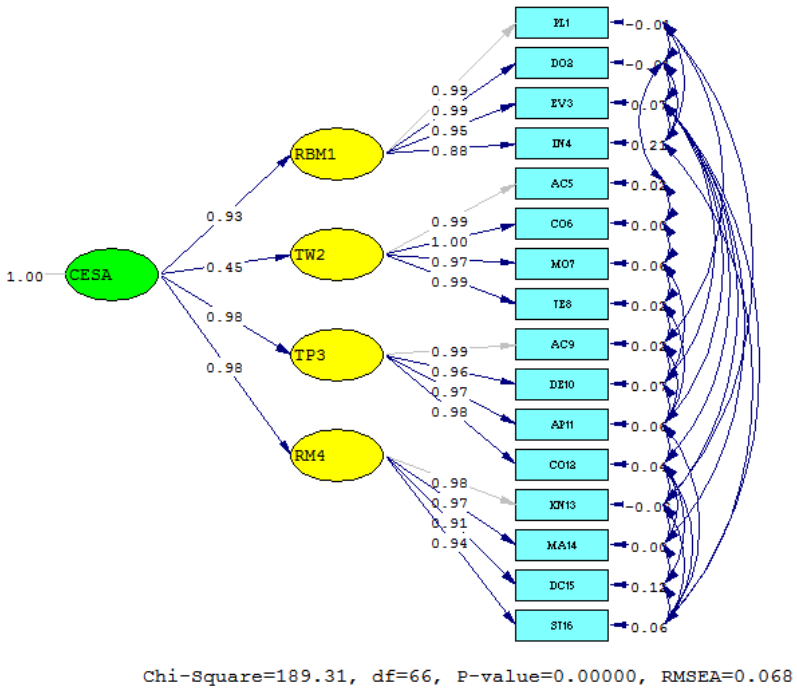
4. การสนทนากลุ่มย่อยโดยผู้เชี่ยวชาญ รวม 12 คน เพื่อยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมกการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อคำถามเสนอผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน ได้แก่1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่จากนั้นพิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไปแสดงว่าข้อคำถามหรือตัวบ่งชี้นั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย/เนื้อหาที่มุ่งวัด

สรุปผลการวิจัย

ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองด้วยโปรแกรมลิสเรลของโมเดลสมการโครงสร้างองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่าองค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรลของโมเดลสมการโครงสร้างขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จาก ค่าสถิติ ไค-สแควร์ (Chi-Square: χ^2) มีค่าเท่ากับ 189.31 มีนัยสำคัญทางสถิติค่าdf เท่ากับ 66 เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.80GFI เท่ากับ 0.98 AGFI เท่ากับ 0.95 CFI เท่ากับ 1.00 Standardized RMR เท่ากับ 0.013 RMSEA เท่ากับ 0.0068 และ ค่า Critical N เท่ากับ 431.86 แสดงว่าโมเดลสมการโครงสร้างขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล พบว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติ ดังนี้ ค่าสถิติ ไค-สแควร์ (Chi-Square: χ^2) มีค่าเท่ากับ 108.06 มีนัยสำคัญทางสถิติค่าdf เท่ากับ 57 เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ1.89 GFI เท่ากับ 0.97 AGFI เท่ากับ 0.92 CFI

เท่ากับ 1.00 Standardized RMR เท่ากับ 0.0011 RMSEA เท่ากับ 0.019 และค่า Critical N เท่ากับ 485.83 แสดงว่า โมเดลสมการโครงสร้างขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้โมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่ายอมรับสมมุติฐานการวิจัยในครั้งนี้ที่ว่าโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ตรวจสอบทฤษฎีอย่างรอบคอบแล ยังได้นำโมเดลขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาจัดการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยืนยันโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโมเดลที่ชัดเจนนำไปสู่การพัฒนา การปฏิบัติ และการแก้ไขปัญหาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างดีเยี่ยม

ข้อเสนอแนะ

1. องค์ประกอบหลักด้านสั่งสมความเชี่ยวชาญในอาชีพเป็นองค์ประกอบหลักที่มีประสิทธิภาพของนักบริหาร ควรนำไปเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสรรหาหรือคัดเลือกผู้บริหารที่มีคุณภาพต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยอาศัยการวิจัยเป็นฐาน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการดำเนินการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว**,** 2552.

กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.** กรุงเทพมหานคร: ที.เอส.บี.โปรดักส์, 2553.

กระทรวงศึกษาธิการ. **ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.(**ระบบออนไลน์) 2557. อ้างเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2558. จาก http//www.aga.onesga.or.th.

เกษม วัฒนชัย. **ธรรมาภิบาลกับบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา, 2556.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564**) (ออนไลน์) 2558 อ้างเมื่อ27 มีนาคม 2558. จาก www.nesdb.go.th.

ธีระ รุญเจริญ. **กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว, 2554.

นิมิตร อินทร์นอก. **ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสีชมพูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 5**. รายงานการศึกษาอิสระศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.

วิโรจน์ สารรัตนะ. **ผู้บริหารโรงเรียนสามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิผล.** กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์, 2553.

_____. การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดกรณีศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรา พิพัฒน์, 2554.

วิทยา เชียงกูล. **สภาวะการศึกษาไทยปี 2549-2550 การแก้ไขปัญหาและการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นระบบ องค์รวม**. กระทรวงศึกษาธิการ: นักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2555.

Crawford, B. **Skills for successful 21st century school leaders**. Retrived October5, 2015 from http://www.eshow.com/list_6520943_skills-21st-century-school-leaders.html,2014. Hammond World Atlas. **5th ed**. Maplewood: NJ: Hammond, 2008.

Johnstone. **Performance Evaluation of Special Education Administrators Considerations And Recommendations**: NASPP, 1981.

Spencer, L.D. and S.M. Spencer. **Competence Work : Model for Superior Performance**. New York: John Wiley and Sons, 1993.

Woodcock, Mike. **Team Develop Manual**. 2nd edition. England: Gower Publishing, 1994.

Yulk, G. **Leadership in organizations. 4th ed.** Englewood Cliffs, NJ: Pretice-Hall, 2002.

การประเมินความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

A Need Assessment for Problem Learning (Instruction) of Teachers in Nakhonratchasima Provincial Administrative Organization

วิชุดา เนตรสูงเนิน[1]
สมเกียรติ ทานอก[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และเพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาความต้องการจำด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จำนวน 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินที่มีการตอบสนองคู่ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และค่าสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน การกำหนดแนวทางการพัฒนาความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยการสนทนากลุ่มประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน จำนวน 7 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครูมีความจำเป็นทุกด้าน ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับสูงสุด คือ การใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ อันดับรองลงมา คือ การวางแผนการจัดการเรียนรู้

2. สาเหตุของความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู อยู่ในระดับมากทั้งโดยภาพรวมและแต่ละด้าน ส่วนสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู พบว่า มี 2 ตัวแปร คือด้านความสามารถทางวิชาการของครู และเจตคติต่อวิชาชีพครู ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 มีความสามารถในการทำนายความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครูได้ร้อยละ 6.4

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

[1]นักศึกษาาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3. แนวทางการพัฒนาความต้องการจำด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา คือ ผู้บริหารกำหนดนโยบาย เป้าหมายในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างชัดเจนและต่อเนื่องจนเป็นวิถี ครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการจัดหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย จัดทำสื่อประกอบการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยการวัดและประเมินผลย่อย และการประเมินตามสภาพจริง

Abstract

The purpose of this research were to needs assessment for problem-based learning (PBL)of teachers under the Nakhon Ratchasima Provincial Administration Organization. To analyze the causes of the need for PBL management and to analyze the problem-solving needs. The samples were teachers in schools under the Nakhon Ratchasima Provincial Administration Organization, 324 stratified sampling methods were used. The instrument used in the study was a questionnaire with a dual–response and a questionnaire that data were analyzed using percentage, mean, standard deviation,Priority Index of $PNI_{modified}$ and Statistical analysis of stepwise multiple regression. Needs solution selection for PBL management, by focus group. there were 7 professional of in the classroom.

The results found that:

1. Assessment and prioritization of the need for PBL are essential for all teachers. The top priority is the use of media to manage learning. The second is the planning of learning management.

2. The cause of the need for PBL the teacher's base is very high both the overall and the individual. the causes that affect the need for PBL there were 2 variables, this is a variant of the academic ability of the teacher and attitude to the teacher profession at were significantly at the .05 level, the ability to predict the need for PBL was 6.4%.

3 . Needs solution selection the problem-based learning of teachers is the policy management. The goal of developing teacher-centered learning management is clear and continuous, The development of the curriculum is linked to PBL. And jointly develop the learning to come up concrete, teachers provide a variety of learning activities for learners., make media for learning activities to skills of students. Assessment of the individual's thinking in a variety of ways by formative assessment and authentic assessment.

Keywords : needs assessment, problem-based learning: PBL

บทนำ

ในยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจำเป็นต้องมีความตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 มีการมองการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนไว้ว่าจะต้องสามารถสร้างนักเรียนจากผู้ฝึกหัด ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญมีความสามารถนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้กับปัญหาและสถานการณ์ปัจจุบันได้ (วรางคณา ทองนพคุณ. ออนไลน์) นักเรียนในยุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีทักษะที่สำคัญ คือ ด้านการเรียนรู้และริเริ่มในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในด้านนี้ผู้เรียนควรจะต้องมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารญาณ และคิดแก้ปัญหา มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ (Trilling & Fadel, 2009 : 146)

การจัดการเรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยอิสระ นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการร่วมคิดร่วมแก้ปัญหา ปรึกษาหารืออภิปรายและแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลซึ่งกันและกัน จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ ทักษะ กระบวนการคิดและมีประสบการณ์มากขึ้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2545 : 187-188) ซึ่งแนวการเรียนการสอนดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้จากการวิจัยมีหลายวิธี ๆ ที่สำคัญวิธีหนึ่งคือ “การประเมินความต้องการจำเป็น” (Needs assessment) ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (What is) กับสิ่งที่ควรจะเป็น/สภาพที่พึงปรารถนา (What should be) เป็นการศึกษาช่องว่าง (Gap) หรือความแตกต่างซึ่งหมายถึง ความต้องการจำเป็น ขั้นตอนสำคัญในการประเมินความต้องการจำเป็นคือการจัดลำดับความสำคัญ (Priority setting) เพื่อระบุความต้องการจำเป็น (Needs identification) จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาจัดเรียงลำดับ (Sort) ตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย แล้ววิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็น (Needs analysis) และกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (Needs solution) ต่อไป ในการประเมินความต้องการจำเป็นนั้น จะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของผลการประเมินความต้องการจำเป็นในทุกขั้นตอน (สุวิมล ว่องวาณิช. 2550 : 79-81)

ดังนั้นผู้วิจัยได้มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น จึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมของการจัดการเรียนรู้ของครู โดยประกอบ ด้วยการวิจัยความต้องการจำเป็นสมบูรณ์แบบ (Comprehensive needs assessment) ที่จะให้ครอบคลุมทั้ง (1) ความต้องการจำเป็น (Needs) (2) สาเหตุของความต้องการจำเป็น (Needs analysis) และ (3) แนวทางแก้ไข (Needs solution selection) ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครูในด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ และข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเพิ่มเติมและการวางแผนการจัดการทางด้านนโยบายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาความต้องการจำด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ

1. ระยะการศึกษาความต้องการจำเป็นและระยะการวิเคราะห์สาเหตุความต้องการจำเป็น

ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2,077 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1.1 ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบด้วย ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้, ด้านการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้, ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

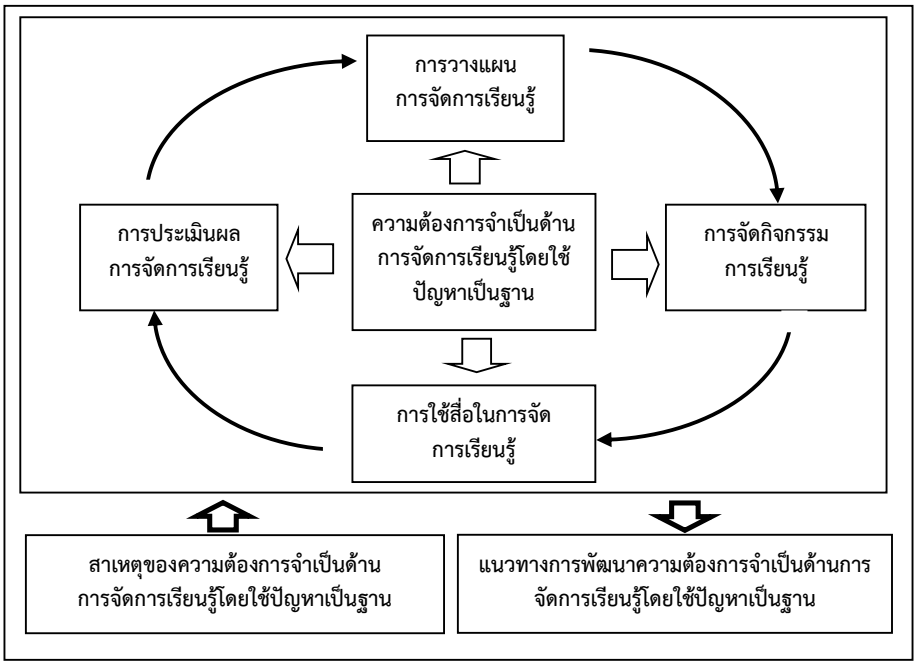
1.2 สาเหตุของความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบด้วยภาระงานของครู, เจตคติต่อวิชาชีพครู, ขวัญกำลังใจ, ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน, สมรรถภาพในการใช้สื่อการสอน, ความสามารถทางวิชาการของครู

2. ระยะการกำหนดแนวทางการพัฒนาความต้องการจำเป็น

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในขั้นตอนนี้คือ การสนทนากลุ่ม (Focus group) ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน จำนวน 7 คน ร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้, ด้านการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้,ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามแนวคิดที่เสนอโดย Barrows (1996 : 5-6) Delisle (1997 : 15-18) Edens (2000 : 55-56) Eggen และ Kauchak (2001: 229) Zhang (2002 : 30-31) Hung และคณะ (2007 : 488-489) Arends (2009 : 387-389) อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2543: 70-71) มนสภรณ์ วิฑูรเมธา (2544 : 58) มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2545 : 11-17) ทิศนา แขมมณี (2545: 136-137) วัลลี สัตยาศัย (2547 : 16-17) สถาบันคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์แห่งอิลินอยส์ (online. 2006) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 2-3) ประกอบด้วยประเด็น 4 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (Comprehensive needs assessment) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนที่สำคัญ ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ส่วน ได้แก่ การระบุความต้องการจำเป็น (Needs identification) การวิเคราะห์หาสาเหตุของความต้องการจำเป็น (Needs analysis) และการกำหนดแนวทางพัฒนาแก้ไข (Needs Solution selection) ดังแผนภาพที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะการศึกษาความต้องการจำเป็นและระยะการวิเคราะห์สาเหตุความต้องการจำเป็น

ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2,077 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนขนาดเล็ก 78 คน ครูโรงเรียนขนาดกลาง 139 คน และครูโรงเรียนขนาดใหญ่ 107 คน รวมทั้งหมด 324 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียนในสังกัดสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบประเมินที่มีการตอบสนองคู่ (Dual – response format) จำนวน 50 ข้อ และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 75 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อแก้ไข หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.961

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี PNI แบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

2. ระยะการกำหนดแนวทางการพัฒนาความต้องการจำเป็น

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในขั้นตอนนี้คือ การสนทนากลุ่ม (Focus group) ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนมากกว่า 10 ปี จำนวน 7 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ผู้มีผลงานวิชาการ จำนวน 1 คน และครู จำนวน 3 คน นำข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาทำการสังเคราะห์รวบรวมประมวลเนื้อหาแล้วจัดเรียงแยกแยะเป็นรายด้าน แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นแบบความเรียง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมมีความความต้องการจำเป็นเมื่อแยกพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู มีความต้องการจำเป็นทุกด้าน ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับสูงสุด คือ การใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ อันดับรองลงมา คือ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับสุดท้าย คือ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้

2. ผลการวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละสาเหตุของความต้องการจำเป็น พบว่าสาเหตุของความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สาเหตุของความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู อยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด คือ ด้านเจตคติต่อวิชาชีพครู อันดับรองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และอันดับสุดท้าย คือ ด้านขวัญกำลังใจ

3. ผลการวิเคราะห์สาเหตุที่เป็นปัจจัยสำคัญส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ตัวแปร ความสามารถทางวิชาการของครูและเจตคติต่อวิชาชีพครู ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสามารถในการทำนายความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ได้ร้อยละ 6.40

4. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันของ ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ในการจัดสนทนากลุ่ม ในเนื้อหา 4 ด้าน มาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนา ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู ดังนี้

4.1 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายเป้าหมายในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู อย่างชัดเจนและต่อเนื่องจนเป็นวิถีให้การส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการจัดหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ครูผู้สอนต้องมีความกระตือรือร้นในการเสาะแสวงหาแนวคิด สื่อ เทคนิค และวิธีการสอนจากเพื่อนร่วมงาน และโรงเรียนอื่น ๆ โดยการร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หรือ โครงการคูปองพัฒนาครู (คูปองครู) มีการวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้การใช้ปัญหาเป็นฐานที่ชัดเจน ควรมีการพัฒนาระบบการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ

4.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีความตระหนักในการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องมีความเชื่อมโยงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การใช้ปัญหาเป็นฐาน ให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ และสนับสนุนให้มีการดำเนินการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมั่นในเทคนิควิธีการสอนของครู มีการส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู กับนักเรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

4.3 ด้านการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา คือ จัดทำสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียนอย่างหลากหลาย การจัดทำชุดกิจกรรมที่ใช้เพื่อพัฒนาการใช้ปัญหาเป็นฐาน เช่น การประยุกต์ใช้แผนผังทางความคิด ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ในด้านการผลิต

การใช้สื่อในด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่าย คอมพิวเตอร์ การจัดงบประมาณ วัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้ครู ตาม ความจำเป็นสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ เช่น website Facebook เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่องค์ความรู้นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

4.4 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา คือ การวิเคราะห์รายละเอียดของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผลการใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดทำเครื่องมือประเมินผู้เรียนอย่างหลากหลาย การประเมินด้านการคิดของผู้เรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การวัดและประเมินผลย่อย (Formative assessment) การประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) และจัดให้มีการตรวจสอบตรวจสอบ กำกับ ติดตาม การวัดผลประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

การอภิปรายผล

1. การประเมินและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมมีความความต้องการจำเป็นเมื่อแยกพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู มีความต้องการจำเป็นทุกด้าน อาจเนื่องมาจากในสภาพปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจำเป็นต้องมีความตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 มีการมองการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนไว้ว่าจะต้องสามารถสร้างนักเรียนจากผู้ฝึกหัด ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญมีความสามารถนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้กับปัญหาและสถานการณ์ปัจจุบันได้ (วรางคณา ทองนพคุณ . ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธนวัฒน์ คำเบ้าเมือง (2553 : 98-104) นักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เรื่องรูปสี่เหลี่ยม กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ และผลงานวิจัยของบุญนำ อินทนนท์ (2551 : 135-140) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐานกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีความสามารถใน การแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุษยมาศ แสงงาม (2555 : 80 - 84) พบว่า 1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะทางการสอนของครูประถมศึกษาที่สอน ไม่ตรงวุฒิการศึกษา พบว่า ภาพรวมครูเพศชายและเพศหญิงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา สมรรถนะทางการสอนสอดคล้องกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับ คือ ด้านที่ 7) ด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านที่ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้

2. การวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละสาเหตุของความต้องการจำเป็น พบว่าสาเหตุของความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สาเหตุของความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู อยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด คือ ด้านเจตคติต่อวิชาชีพครู อาจเนื่องมาจาก เมื่อครูมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูแล้วย่อมทำให้เกิดความตั้งใจในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการสอนนักเรียนได้อย่างเต็มที่และเต็มใจ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดี และสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับ

บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน มีความภาคภูมิใจพร้อมที่จะสอนให้บรรลุตามเป้าหมาย ทั้งยังมีความสุขในการเป็นครู ส่งผลให้คุณภาพการสอนนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของจารุวรรณ แก้วจันทา (2549 : 9–119) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของครู วิทยาศาสตร์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ พื้นฐานความเป็นครู บุคลิกภาพของครู ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การนิเทศภายใน และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ และสอดคล้องกับผลวิจัยของจินตนา เสนคำ (2551 : 99–101) ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปแบบที่เป็นสาเหตุ ทางตรงต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ การใช้สื่อการสอน และบรรยากาศ ในชั้นเรียน ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ความพึงพอใจการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน การเตรียมการสอน และเจตคติวิชาชีพครู

3. การวิเคราะห์สาเหตุที่เป็นปัจจัยสำคัญส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู มีดังนี้

3.1 ความสามารถทางวิชาการของครู ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู เนื่องมาจากถ้าครูมีความรู้ที่แท้จริงในวิชาที่สอน พฤติกรรมที่แสดงออกในการสอนก็จะเป็นไปอย่างมั่นใจ ขั้นตอนต่าง ๆ จะมีความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน ส่งผลให้การสอนมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรวรรณ รุ่งวิสัย (2552 : 121 -128) พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการงานอาชีพและเทคโนโลยี ได้แก่ ประสบการณ์ของครู ขวัญและกำลังใจของครู ความสามารถทางวิชาการของครู และมนุษย์สัมพันธ์ของครู โดยตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิภาพการสอนของครูการงานอาชีพและเทคโนโลยีได้ประมาณร้อยละ 75.40 และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา ไชยเลิศ (2549 : 116–119) ได้วิจัย การวิเคราะห์องค์ประกอบประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 มีองค์ประกอบสำคัญ 10 องค์ประกอบ คือ ความเป็นครูคณิตศาตร์ การวัดผลการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความสามารถทางวิชาการ แหล่งเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ และการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้

3.2 เจตคติต่อวิชาชีพครู ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู เนื่องมาจากเมื่อครูมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูแล้วย่อมทำให้เกิดความตั้งใจในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการสอนนักเรียนได้อย่างเต็มที่และเต็มใจ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดี และสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน มีความภาคภูมิใจพร้อมที่จะสอนให้บรรลุตามเป้าหมาย ทั้งยังมีความสุขในการเป็นครู ส่งผลให้คุณภาพการสอนนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา แสงงาม (2552 : 10 - 103) พบว่า สมรรถนะการสอนของครูคณิตศาสตร์มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ 5 ตัวบ่งชี้ คือ (1) ด้านความรู้ที่นำมาจัดการสอน (2) ด้านบุคลิกภาพและความเป็นผู้นำทางวิชาการ (3) ด้านเจตคติ (4) ด้านการวัดผลประเมินผล (5) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

4. การวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผู้ทรงคุณวุฒินำเสนอแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.1 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา คือผู้บริหารกำหนดนโยบาย เป้าหมายในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของครู อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการจัดหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ครูผู้สอนต้องมีความกระตือรือร้นในการเสาะแสวงหาแนวคิด สื่อ เทคนิค และวิธีการสอนจากเพื่อนร่วมงาน และโรงเรียนอื่น ๆ โดยการร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หรือโครงการคูปองพัฒนาครู (คูปองครู) มีการอบรมเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแก่ครูผู้สอน มีการวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้การใช้ปัญหาเป็นฐานที่ชัดเจนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ระบุขั้นตอน วิธีการหรือรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และมีการพัฒนาระบบการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนารีนุช สมวาสนา พานิช (2544) ที่พบว่า การศึกษาสภาพและ ปัญหาการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 1 ได้แนวทางการพัฒนา มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านหลักสูตรและแนวการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน การวางแผนการพัฒนาบุคลากร มีการกำหนดเป้าหมายและมุ่งพัฒนา บุคลากรโดยรวมทั้งโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถของบุคลากร การดำเนินการพัฒนาตามแผนการพัฒนาบุคลากร ส่งบุคลากรเข้ารับการบรรยาย ประชุมสัมมนา และใช้วิธีการฝึกอบรม เนื้อหาสาระเป็นเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล การพัฒนาบุคลากรโดยมุ่งเน้นประสิทธิภาพใช้วิธีการมอบหมายงานให้ปฏิบัติ สรุปผลและ นำเสนอแล้วนำผลไปใช้ปรับปรุงแผนงานในครั้งต่อไป

4.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีความตระหนักในการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอกจากนี้ครูผู้สอนต้องมีความเชื่อมโยงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การใช้ปัญหาเป็นฐาน ให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ และสนับสนุนให้มีการดำเนินการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมั่นในเทคนิค วิธีการสอนของครู มีการส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู กับนักเรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมจิต บุตรทองทิม (2549) ที่พบว่า การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการใช้สื่อนวัตกรรม ได้แนวทางการพัฒนาด้านจัดการเรียนการสอนของครูทำการสอนโดยใช้แผนการสอนที่ตนเองจัดทำขึ้น โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างหลากหลาย ใช้สื่อและเทคนิควิธีการสอน

4.3 ด้านการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา คือ จัดทำสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียนอย่างหลากหลาย การจัดทำชุดกิจกรรมที่ใช้เพื่อพัฒนาการใช้ปัญหาเป็นฐาน เช่น การประยุกต์ใช้แผนผังทางความคิด ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ในด้านการผลิต การใช้สื่อในด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่าย คอมพิวเตอร์ การจัดงบประมาณ วัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้ครู ตาม ความจำเป็นสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ เช่น website Facebook เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่องค์ความรู้นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมจิต บุตรทองทิม (2549) ที่ พบว่า การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการใช้สื่อนวัตกรรมได้แนวทางการพัฒนา การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นใช้สื่อ นวัตกรรม ดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการพัฒนา 2. การแต่งตั้งกรรมการ พัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการใช้สื่อ นวัตกรรม การจัดการเรียนการสอน 3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการจัดเวลาว่างของครูตรงกันทั้งกลุ่มสาระเพื่อให้ทุกคนได้อภิปรายจัดทำปรับปรุงสื่อและรายงานความก้าวหน้ารวมทั้งการสรุปผลให้ที่ประชุมฟังและ 4. การอบรม

ปฏิบัติการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตินารถ เฟื่องฟุ้ง (2549) ที่พบว่า ความต้องการและแนวทางการพัฒนาครู กรณีศึกษา : โรงเรียนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร ได้แนวทาง การพัฒนา ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี ครูมีความต้องการการพัฒนาด้วยวิธี 1. การพัฒนา ตนเอง 2. การศึกษาต่อหรือดูงาน 3. การฝึกอบรม

4.4 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา คือ การวิเคราะห์รายละเอียดของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อกำหนดแนวทางการวัด และประเมินผลการใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดทำเครื่องมือประเมินผู้เรียนอย่างหลากหลาย การประเมินด้านการคิดของผู้เรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การวัดและประเมินผลย่อย (Formative assessment) การประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) และจัดให้มีการตรวจสอบตรวจสอบ กำกับ ติดตาม การวัดผลประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศศิธร บัวทอง (2560 : 1-12) การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการวัดและประเมินผลสภาพที่แท้จริงของนักเรียนเป็นพื้นฐานของเหตุการณ์ในชีวิตจริง และเกิดขึ้นในทุกบริบททั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนหรือสถานที่ เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอน นับตั้งแต่ก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียน(Formative assessment) การสอน และหลังการเรียนการสอน เน้นการปฏิบัติจริง (Authentic assessment) บูรณาการวิธีการประเมิน และใช้เครื่องมือวัดที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้น และสร้างความตระหนักให้กับครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวการใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) หรือการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดในโรงเรียน อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องจนเป็นวิถี

1.2 กำหนดทีมงาน หรือคณะกรรมการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดในโรงเรียนเพื่อให้มีผู้รับผิดชอบหรือเจ้าภาพหลักในการประสานงานต่างๆ ตลอดระยะเวลาของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด

1.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ควรส่งเสริมและให้ความรู้ ความเข้าใจ กับครูผู้สอนเกี่ยวกับการวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมการคิด (Thinking school) ซึ่งจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยบัณฑิตวิทยาลัย และสำเร็จลงได้เพราะความช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำ อย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร.สมเกียรติ ทานอก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร รวมทั้งคำแนะนำในด้านการสร้างแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มจากคณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถามจากครู ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา การอำนวยความสะดวกในการ

เก็บรวบรวมข้อมูล น้ำใจและความช่วยเหลือในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยไม่อาจกล่าวนามได้ครบในที่นี้ได้ ผู้วิจัยระลึกถึงพระคุณของทุก ๆ ท่านและขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ แก้วจันทา. **การวิเคราะห์องค์ประกอบตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของครูวิทยาศาสตร์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.

จินตนา เสนคำ. **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

เฉลิม วราวิทย์. “แนวคิดใหม่ในแพทยศาสตร์ศึกษา,” **วารสารครุศาสตร์.** (มกราคม–มีนาคม 2531): 16(3): ก-ฐ.ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ธนวัฒน์ คำเบ้าเมือง. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน (PBL) กับการจัดกิจกรรม การเรียนรูปแบบปกติ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

บุญนำ อินทนนท์. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และความสามารถทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโยธินบำรุงจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ ปัญหาเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต(การมัธยมศึกษา) มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

บุษยมาศ แสงงาม. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะทาง การสอนของครูระดับประถมศึกษา ที่สอนไม่ตรงวุฒิการศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ : การวิเคราะห์พหุระดับ.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.

มัณฑรา ธรรมบุศย์. “การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL(Problem- Based Learning),” **วารสารวิชาการ.** 5, 2(กุมภาพันธ์ 2545,): 11-17.

วาสนา แสงงาม. **สมรรถนะการสอนทฐี่มพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3-4.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

วิจิตร อาวะกุล. **เทคนิคมนุษย์สัมพันธ์.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, 2540.

วัลลี สัตยาศัย. **การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บุ๊คเน็ท, 2547.

ศศิธร บัวทอง. “การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21,” **Veridian E-Journal**. 10, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2560): 1-8.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กลุ่มส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2550.

อรวรรณ รุ่งวิสัย. **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการงานอาชีพและเทคโนโลยีระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย. **การคิดอย่างมีวิจารณญาณ :การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

Arends, R. I. (2009). **Learning to Teach**. (pp. 386-416). The McGraw-Hill.

Barrows, Howard S. and Tamblyn, R. **Problem - based Learning : An Approach to Medical Education.** New York: Springer, 1980.

Barrows, Howard S. "Problem-Based Learning in Medicine and Beyond : A Brief Overview. In Wilkerson, LuAnn and Gijselaers, Wim H.(eds.)," **Bringing Problem- Based Learning to Higher Education : Theory and Practice.** San Franscisco: CA Jossey-Bass Inc., 1996.

Delisle, Robert. "How to use Problem-Based Learning in the Classroom," **Alexandria Virginia Association for Supervision and Curriculum Development**. 1997.

Edens, Kellah M. "Preparing Problem Solvers for the 21st Century through Problem- Based Learning," **College Teaching.** 48,2(2000): 55-60.

Eggen, P. D.; & Kauchak, D. P. **Strategies for Teacher: Teaching content and Thinking Skill.**th ed. Needham Heights: A Peason Education, 2001.

Hung, W., Jonassen, D. H. and Lui, R. **Handbook of Research on Educational Problem-Based Learning.** San Francisco: CA**,** 2007.

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

The Development of Participation for Development Basic Moral for Students in Honor Border Patrol Police Schools

สุรีย์มาศ สุขกสิ[1]
พัชรินทร์ รุจิรานุกูล[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการ สร้างและพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้ดำเนินการ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ 2) การสร้างร่างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 3) กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 4) การสรุปและนำเสนอการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดจันทบุรีและตราดทั้งหมด จำนวน 81 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 30 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า

ความขยันโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน คิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความตั้งใจเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ ความประหยัดโดยการ จัดกิจกรรมส่งเสริมการออมทรัพย์ในโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวันของตนเอง รณรงค์ให้นักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ฝึกให้นักเรียนรู้จักนำของใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนรู้จักวิธีการใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด ความซื่อสัตย์โดยการ จัดกิจกรรมยกย่องคนดีที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อตรงต่อตนเอง

คำสำคัญ : พัฒนาคุณธรรมพื้นฐานนักเรียน, การมีส่วนร่วม

[1]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
[2]อาจารย์สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

และผู้อื่น การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญาของห้องเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติตนเป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น ความมีวินัยโดยการ ปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน สอดแทรกเรื่องการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบในขณะที่สอน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการเข้าห้องเรียนและตรงต่อเวลา ยกย่อง ชมเชยบุคคลดีเด่นที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ความสุภาพโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีมารยาทที่ดีงามวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยส่งเสริมให้นักเรียนพูดจาไพเราะอ่อนหวาน ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติตนเป็นผู้มีมารยาทต่อทุกคน ความสะอาดโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนดูแลรักษาร่างกายได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมให้นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ ส่งเสริมให้รักษาของส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียนทำลาย ส่งเสริมให้ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัวปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ ความสามัคคีโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือเกื้อกูล เสียสละ ไม่เอารัดเอาเปรียบกันส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันคิดอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย ความมีน้ำใจ โดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการแบ่งปันให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ส่งเสริมให้นักเรียนเสียสละความสุขของตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเอื้ออาทรเอาใจใส่อาสาช่วยเหลือสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกถึงความเต็มใจที่จะช่วยเหลือ แบ่งปัน ส่งเสริมให้นักเรียนเอาใจใส่ความสนใจในชีวิตความเป็นอยู่ของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ

Abstract

The purpose of this research were to study need and development of participation for development basic moral for students in Honor Border Patrol Police Schools by 1) study the documents and related research for basic moral for students follow the guidelines of the Ministry of Education. 2) Creating a draft of basic moral 3) Development by focus group discussion 4) summary and presents a model for basic moral for students. The sample was administrators and teachers in Honor Border Patrol Police Schools 81 for check possibility and 30 for focus group discussion.

The results showed that

Diligence by encouraging students to creative thinking, useful in free time, work responsibly, praise the students who have the intention to study and encourage students to work with others. Savings by savings schools, make their own income-expenditure accounts, use the resources with the highest value and benefit, recycle, use water and electricity saving. Honesty by honoring with honesty, to be honest about themselves and others, agreement or contract of the classroom, to behave as trustees of others, not cheating, do not deceive and exploit others. Discipline by instilling the students to follow the rules of the school, incorporate the duties that they are responsible for while teaching, to be responsible for their own duties. Politeness by have good etiquette, placing themselves in harmony with

Thai culture, talk sweetly, dress appropriately, respect the adults, behave in a manner consistent with everyone. Cleanliness by properly maintain the body, cheerful always, preservation of the collective without destroying the text, practice of the mind, not to be disturbed by the body and maintain the environment within the school. Harmony by help themselves, not sacrificing self-interest. recognize differences between individuals, work in groups, think creatively, practice both as leaders and followers in the democratic. Kindness by realize the importance of sharing to others without expectation, sacrifice their happiness for the common good, generous, empathetic, volunteer, express their willingness to help, share and be ready to help.

Keywords : development basic moral students, participation

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริมให้องค์กรทุกภาคส่วนยึดคุณธรรมนำความรู้เพื่อขับเคลื่อนสังคมให้อยู่กันเป็นสุขโดยกำหนดนโยบายและเป้าหมายเร่งรัด การปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิต ประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยให้ให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยการสอดแทรกคุณธรรมพื้นฐาน ประสานความร่วมมือระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้คุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรมตามนโยบายของคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ประกอบด้วย 1) ความขยัน 2) ความประหยัด 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความมีวินัย05) ความสุภาพ 6) ความสะอาด 7) ความสามัคคี และ 8) ความมีน้ำใจ และได้กำหนดเป็นหลักในการส่งเสริมให้นำไปประพฤติปฏิบัติ ในการดำรงชีวิตประจำวันให้เป็นสุขโดยปลูกฝังเพื่อเป็นคุณธรรมพื้นฐานให้กับวัยเด็กเป็นต้นไป ซึ่งสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรมพื้นฐานทำให้สามารถใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน และถาวร สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงต้องร่วมมือกันที่จะมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานให้กับเด็กทุกวัย กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 38)

การจัดการศึกษาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ครอบครัว ประชาชนและสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทเข้าร่วมในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียนควรเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการศึกษาโดยให้การสนับสนุนและร่วมมือกับทางโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนของนักเรียนเพราะผลสำเร็จของการเรียนการสอนไม่ได้ขึ้นอยู่กับโรงเรียนเท่านั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน นอกจากนี้โรงเรียนยังให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน จึงต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนและสังคมซึ่งโรงเรียนตั้งอยู่ได้ก็ด้วยความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชน ผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นบุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมนั้น ๆ จะอยู่ในขั้นตอนใดก็ตามขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหาร เป็นเกณฑ์ วันชัย โกลละสุต (2553 : 29) การมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้ให้ความสำคัญ

โดยกำหนดไว้ใน พันธกิจที่ 3 บริการวิชาการเพื่อพัฒนาทองถิ่น และสามารถตอบสนองความตองการของสังคมและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริการวิชาการที่มีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่ 2 สงเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นโรงเรียนตามโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ฯ ที่อยู่ในเขตบริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประกอบด้วย ในจังหวัดจันทบุรี 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน้ำแดง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคลองมะลิ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหางแมว โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสิงคโปร์แอร์ไลน์ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านบ่อชะอม และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคลองแดง ในจังหวัดตราด 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาฉลาด และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านท่ากุ่ม

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อให้ได้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนที่เกิดจากจากความต้องการของทุกฝ่ายโยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้วิจัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้บริหารและครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนสอดคล้องกับความต้องการตามมาตรฐานคุณธรรมพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

2. เพื่อสร้างและพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

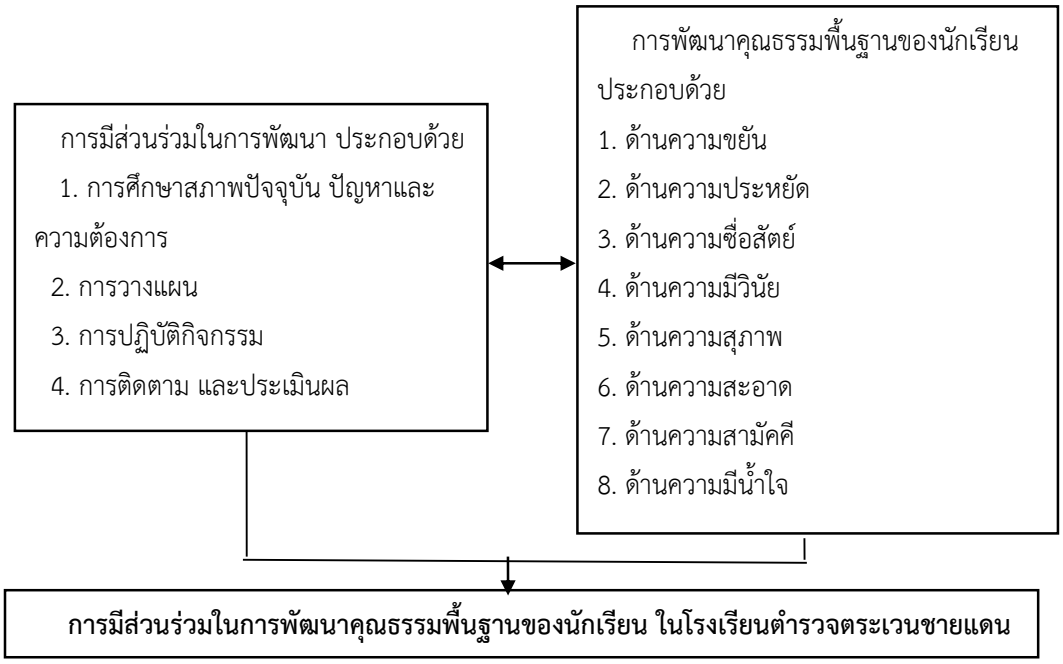
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดจันทบุรีและตราด จำนวน 81 คน และใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 30 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ คุณธรรมพื้นฐานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 1) ความขยัน 2) ความประหยัด 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความมีวินัย5) ความสุภาพ 6) ความสะอาด 7) ความสามัคคี และ 8) ความมีน้ำใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้กำหนดกรอบแนวคิดของโครงการวิจัยตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 54) ดังภาพประกอบ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดจันทบุรีและตราด ทั้งหมดจำนวน 81 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 16 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดจันทบุรีและตราด ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนละ 2 คน จำนวน 8 โรงเรียน ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเพื่อให้ได้กระบวนการมีส่วนร่วมมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและมีความสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม เท่ากับ .38-.91และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .90

เครื่องมือฉบับที่ 2 เป็นประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเสร็จสมบูรณ์แล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80 – 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่า

1. ร้อยละ (%)

2. ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนการวิจัย การดำเนินการวิจัยได้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย โดยศึกษาการมีส่วนร่วม การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ขั้นตอนที่ 3 นำกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินผล

ขั้นตอนที่ 5 สรุป รายงาน นำเสนอผลการวิจัย และถ่ายทอดองค์ความรู้

สรุปผลการวิจัย

1. ความขยันโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน คิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ ยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความตั้งใจเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้

2. ความประหยัดโดยการ จัดกิจกรรมส่งเสริมการออมทรัพย์ในโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวันของตนเอง รณรงค์ให้นักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ฝึกให้นักเรียนรู้จักนำของใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์ การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนรู้จักวิธีการใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด

3. ความซื่อสัตย์โดยการ จัดกิจกรรมยกย่องคนดีที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่น การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญาของห้องเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติตนเป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น ปลูกฝังนิสัยเกี่ยวกับการไม่คดโกง ไม่หลอกลวงและเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

4. ความมีวินัยโดยการ ปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน สอดแทรกเรื่องการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบในขณะที่สอน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการเข้าห้องเรียนและตรงต่อเวลายกย่อง ชมเชยบุคคลดีเด่นที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง

5. ความสุภาพโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีมารยาทที่ดีงามวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยส่งเสริมให้นักเรียนพูดจาไพเราะอ่อนหวาน ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติตนเป็นผู้มีมารยาทต่อทุกคน

6. ความสะอาดโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนดูแลรักษาร่างกายได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมให้นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ ส่งเสริมให้รักษาของส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียนทำลาย ส่งเสริมให้ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัวปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักรักษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

7. ความสามัคคีโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือเกื้อกูล เสียสละ ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันคิดอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย

8. ความมีน้ำใจโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการแบ่งปันให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ส่งเสริมให้นักเรียนเสียสละความสุขของตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเอื้ออาทรเอาใจใส่อาสาช่วยเหลือสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกถึงความเต็มใจที่จะช่วยเหลือ แบ่งปัน ส่งเสริมให้นักเรียนเอาใจใส่ความสนใจในชีวิตความเป็นอยู่ของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความขยันโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน คิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ ยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความตั้งใจเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทั้งนี้เนื่องจากความขยันเป็นพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่องานทันทีที่ได้รับมอบหมาย โดยการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาบังคับการทำงานอย่างตั้งใจเต็มความสามารถ เมื่อมีอุปสรรคพยายามแก้ไขเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงโดยไม่ละทิ้งงาน เมื่อมีเวลาว่างก็มักใช้ในการทบทวนฝึกฝนสิ่งที่ได้เรียนรู้มา หรือทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่ การงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง มีความพยายามไม่ท้อถ้อย กล้าเผชิญอุปสรรครักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง (กระทรวงศึกษาธิการ : 2550) สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพิน ป่าตาล (2553) ได้ศึกษา การปฏิบัติตามบทบาทครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ความประหยัดโดยการ จัดกิจกรรมส่งเสริมการออมทรัพย์ในโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวันของตนเอง รณรงค์ให้นักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ฝึกให้นักเรียนรู้จักนำของใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนรู้จักวิธีการใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด ทั้งนี้เนื่องจาก การประหยัดทรัพย์เป็นการรู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่หรือที่หามาได้ในทางที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวอย่างแท้ เลือกซื้อหาสิ่งของหรือเครื่องใช้ตามสมควรแก่ฐานะ ประหยัดเวลาโดยการรู้จักคุณค่าของเวลาและใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมให้มากที่สุด โดยไม่ปล่อยเวลาให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ การประหยัดเวลาโดยการรู้จักแบ่งเวลาให้เป็นสัดส่วนและใช้เวลาให้เหมาะสมใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ไม่ทำให้คนอื่นเสียเวลาเพราะตัวเราเป็นต้นเหตุ การประหยัดทรัพยากรธรรมชาติโดยการรู้จักประโยชน์ คุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ถือว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคมและเป็นของส่วนรวมการทำลายทรัพยากรถือเป็นการทำลาย

ทรัพย์สินของสังคม เพิ่มหรือสร้างทรัพยากรขึ้นแทนที่ต้องเสียหายหรือถูกทำลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 26) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551 : 62) ได้ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กิจกรรมทุกกิจกรรมของโรงเรียนมีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษาจะเปิดโอกาสให้นักเรียน มีบทบาทในการจัดกิจกรรมนี้นักเรียนมีโอกาส ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเกือบทุกด้าน เวทีหรือพื้นที่ที่นำมาใช้ในการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมอย่างสำคัญ คือ ช่วงเวลากิจกรรมหน้าเสาธง โรงเรียนมีกิจกรรมใหม่ ๆ ในการสร้างเสริมนักเรียนมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ปรากฏในการทำโครงการพิเศษนอกห้องเรียน

3. ความซื่อสัตย์โดยการ จัดกิจกรรมยกย่องคนดีที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่น การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญาของห้องเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติตนเป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น ปลูกฝังนิสัยเกี่ยวกับการไม่คดโกง ไม่หลอกลวงและเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์จะมีสัจจะคือ การแสดงออกที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการนึกคิดกับการพูดและการกระทำ ความจริงใจคือการแสดงออกใด ๆ ต่อบุคคลอื่นด้วยความรู้สึกแบบตรงไปตรงมา ความไว้วางใจหรือความน่าเชื่อถือ คือการกระทำตนให้เป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจของบุคคลอื่นเสมอ ๆ บุญศักดิ์ แสงระวี (2551 : 38) สอดคล้องกับงานวิจัยของประเทือง กัปปิยบุตร (2552 : 62) ได้ศึกษาการดำเนินงานจัดประสบการณ์ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 พบว่า 1) ครูผู้สอนและผู้บริหาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดประสบการณ์ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ตามสถานภาพทางตำแหน่ง พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารมีความแตกต่างกันทั้งรายด้านและโดยรวม 3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า มีความแตกต่างกันโดยการจัดประสบการณ์ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่สูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

4. ความมีวินัยโดยการ ปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน สอดแทรกเรื่องการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบในขณะที่สอน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการเข้าห้องเรียนและตรงต่อเวลา ยกย่อง ชมเชยบุคคลดีเด่นที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากความมีวินัยเป็นระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกันเพื่อให้อยู่อย่างราบเรียบ มีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง กระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 55) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ พันธ์โสลี (2550 : 36) ได้ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันและครูที่มีประสบการณ์ต่างกันแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ความสุภาพโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีมารยาทที่ดีงามวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยส่งเสริมให้นักเรียนพูดจาไพเราะอ่อนหวาน ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติตนเป็นผู้มีมารยาทต่อทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากความสุภาพเป็นการมีมารยาทเรียบร้อย ใช้กิริยาวาจารวมถึงการแต่งกายที่เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะมีสัมมาคารวะ เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าว รุนแรงหรือวางอำนาจข่มเหงผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้มีมารยาทดีงามวางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย ซึ่งคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความสุภาพคือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีการแต่งกายที่เหมาะสมกับบุคคล เวลาและสถานที่ ไม่ก้าวร้าวรุนแรง วางอำนาจข่มขู่ผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง ขณะเดียวกันยังมีความมั่นใจในตนเองเป็นผู้มีมารยาทวางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย นิภาวัลย์ ศิลป์ชัยกิจ (2555 : 32) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิวิฐวิริยคุณ (2549 : 12) ได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของครู พบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้น ต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากกว่าที่ดำเนินการ ความคิดเห็นของผู้เรียนคือ ครูผู้สอนใส่ใจต่อการแก้ปัญหาความประพฤติของนักเรียนให้ขวัญและกำลังใจแก่นักเรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ควรจัดสภาพแวดล้อมให้สวยงามและให้นักเรียนได้ส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

6. ความสะอาดโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนดูแลรักษาร่างกายได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมให้นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ ส่งเสริมให้รักษาของส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียนทำลาย ส่งเสริมให้ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัวปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักรักษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากความสะอาดว่าเป็นการดูแล รักษาความมีระเบียบเรียบร้อยไม่สกปรกทั้งที่บ้านและโรงเรียนเพื่อให้เกิดความสบาย ความปลอดภัยปราศจากโรคภัย ฉะนั้นจึงต้องรู้จักทำความสะอาดในส่วนประกอบต่าง ๆ ภายในบ้าน รวมทั้งวัสดุสิ่งของ เครื่องใช้ให้ดูสวยงามและอยู่ในสภาพดีอยู่ตลอดเวลา วณิชา เพชรสุวรรณ (ม.ป.ป.) สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณกนก ทองแดง (2551 : 18) ได้ศึกษา บทบาทของครูผู้สอนในการสร้างเสริมจริยธรรมของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอกระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง พบว่า ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างเสริมจริยธรรมของนักเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ครูที่มีประสบการณ์ ในการสอน 11- 20 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 1–10 ปี และ 20 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. ความสามัคคีโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือเกื้อกูล เสียสละ ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันคิดอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจากความสามัคคีเป็นการให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ส่วนประโยชน์ส่วนรวมเป็นประโยชน์ที่ทุกคนจะได้รับเหมือนกัน ในการทำอะไรก็ตามจำเป็นต้องคิดถึงผู้อื่นอีกหลาย ๆ คน ไม่ควรทำเพราะหากทำให้ส่วนรวมเสียหายมาก ๆ ตัวเองก็ย่อมพลอยเสียหายหรือเสียประโยชน์ด้วย เนื่องจากเราเป็นส่วนหนึ่งของส่วนรวม (ทิศนา แขมมณี และคนอื่น ๆ (2556 : 32) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาวัลย์ ศิลป์ชัยกิจ (2555 : 61) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษา จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษา จังหวัดระยอง ของครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบ การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษา จังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษา จังหวัดระยอง จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. ความมีน้ำใจโดยการ ส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการแบ่งปันให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ส่งเสริมให้นักเรียนเสียสละความสุขของตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเอื้ออาทรเอาใจใส่อาสาช่วยเหลือสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกถึงความเต็มใจที่จะช่วยเหลือ แบ่งปันให้นักเรียนเอาใจใส่ความสนใจในชีวิตความเป็นอยู่ของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้เนื่องจากความมีน้ำใจเป็นความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ผู้ที่มีน้ำใจคือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้น วารุณี ก้านแก้ว (2552 : 35) สอดคล้องกับงานวิจัยของจุมพล พูลภัทรชีวิน (2549 : 37) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรมโดยการมีคุณธรรมพบว่า กระบวนการส่งเสริมความดีมีคุณธรรมในระดับบุคคล โดยการพัฒนาตนเองตามแนวไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นแบบอย่างที่ดี พ่อแม่ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง สร้างครอบครัวให้อบอุ่นเข้มแข็ง เอื้อเฟื้อต่อกัน การอบรมเยาวชนให้เป็นคนดี พัฒนาเมื่อเติบใหญ่ปลูกฝังให้เด็กรู้จักเข้าวัดฟังธรรม ครูเป็นแบบอย่างและสอนคุณธรรมจริยธรรม ร่วมมือและส่งเสริมและพัฒนาคนดี พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดี การเลี้ยงลูกให้เป็นคนดี ส่งเสริมลูกทั้งด้านการศึกษาและการเป็นคนดีมีกิจกรรมที่สมาชิกทั้งครอบครัวทำร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรส่งเสริม สนับสนุนให้นำการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานไปใช้สำหรับนักเรียนในสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรมตามแนวทางของคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

2. สถานศึกษาสามารถนำการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในแต่ละสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยคุณภาพการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน

2. ควรมีการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **8 คุณธรรมพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ, 2550.

กระทรวงศึกษาธิการ. **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561)**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2554.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. **การพัฒนากระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรม.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.

ทิศนา แขมมณี และคนอื่น ๆ. **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

นิภาวัลย์ ศิลป์ชัยกิจ. **การศึกษาการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษา จังหวัดระยอง.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2555.

บุญศักดิ์ แสงระวี. **ความซื่อสัตย์.** กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2551.

ประเทือง กัปปิยบุตร. **การศึกษาการดำเนินงานจัดประสบการณ์ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2552.

พระครูนิวิฐวิริยคุณ. **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จ.ลำพูน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 2549.

ยุพิน ป่าตาล. **การปฏิบัติตามบทบาทครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553.

วณิชา เพชรสุวรรณ. **คู่มือการเรียนการสอนกลุ่มวิชาการงานอาชีพ.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ม.ป.ป.

วรรณกนก ทองแดง. **บทบาทของครูผู้สอนในการสรางเสริมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอกระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎรธานี, 2551.

วศิน อินทสระ. **หลักธรรมอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธนธัชการพิมพ์, 2554.

วารุณี ก้านแก้ว. **การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนโคกไม้แดงหัวกระสัง อำเภอประคำ จังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

วันชัย โกสละสุต. **การบริหารแบบมีส่วนร่วม.** (ออนไลน์). 2553 (อ้างอิงเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2553). จาก http://www/krukeng/ob.tc. 25 กุมภาพันธ์ 2553.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านความขยัน อดทน ประหยัดอดออม**. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ, 2552.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2551.

สุเทพ พันธ์โสลี. **บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองตาคลี จังหวัดนครสวรรค์

Development Guidelines for Small and Micro Community Enterprises in Town Municipalty Takhli Nakhonsawan Province.

ณิชชา อ่อนอุดม[1]

บทคัดย่อ

ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาสภาวการณ์ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองตาคลี โดยผู้วิจัยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ประกอบการ จำนวน 5 ราย การศึกษาเชิงสำรวจ ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง Snowball sampling และการสนทนากลุ่ม โดยการเชิญผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านวิสาหกิจชุมชน และเจ้าหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 ท่าน มาร่วมอภิปราย การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการ PESTLE analysis SWOT analysis การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย

ผลการศึกษา พบว่า สภาวการณ์ของวิสาหกิจชุมชนองค์กรภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่นต้องร่วมมือกันทำงานกับชุมชน และวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านการเรียนรู้ การจัดการความรู้ในองค์กรของตน ปัญหาและอุปสรรค ที่พบคือ ด้านต้นทุนการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงินและบัญชี และด้านเทคโนโลยี ซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นต้องศึกษาวิธีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อลดต้นทุนการผลิต ปรับปรุงประสิทธิภาพเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการ จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างถูกวิธี และฝึกฝนพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มากยิ่งขึ้น และแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จะต้องมีการดำเนินการบูรณาการร่วมกัน ในทุกภาคส่วน รวมไปถึงมีการฝึกอบรมและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องอย่างจริงจัง และเหมาะสมกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน, วิสาหกิจชุมชน, เขตเทศบาลเมืองตาคลี

Abstract

The purpose of this study was to study the situation, study the problems and obstacles in the operation and to find ways to development guidelines for small and micro community enterprises in Town Municipality Takhli Nakhonsawan province. By the qualitative study was conducted by in-depth interviews with 5 entrepreneurs, Exploratory Study, Snowball sampling and Group discussion. By inviting entrepreneurs, community enterprises, Community Enterprise Expert and the officials of the local government 3 people to discuss. The researcher analysis by PESTLE analysis SWOT analysis Content analysis and descriptive analysis.

[1] อาจารย์สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

The study indicated that The circumstances of the community enterprise. Government agencies and local agencies must work together with the community And community enterprises must develop themselves in the field of learning. Knowledge management in their organization. Problems and Obstacles There are many problems with cost, production, marketing, finance and accounting and technology Entrepreneurs need to study how to manage the system to reduce production costs. Improve the value of your products and services. How to make a receipt - the right way. Develop and develop self to use information technology through online media to increase distribution channels. And guidelines for the development of community enterprises. It must be integrated in all sectors. The training and product development continues and suitable for current social and economic conditions.

Keywords : Development Guidelines, Community Enterprises, Town Municipalty Takhli

บทนำ

วิสาหกิจชุมชน เป็นการประกอบการโดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งทางด้านการผลิต การค้า และการเงิน และใช้ปัจจัยการผลิตในชุมชนให้ออกดอกออกผล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการสร้างรายได้และอาชีพ ส่วนด้านสังคมคือการสานสัมพันธ์ความเป็นครอบครัวเอาไว้ ด้วยการให้ครอบครัวและชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์ แบ่งสุข ซึ่งกันและกันโดยผ่านกระบวนการ การประกอการของชุมชน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเครื่องมือในการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง ทำให้เกิดรากฐานที่เข้มแข็ง ที่คงทนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและของทุนนิยม ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และ พิทยา ว่องกุล (2554 : 32)

สำหรับความหมายของวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 นั้น วิสาหกิจชุมชน หมายความว่า “กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นรูปนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกาศกำหนด”

กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนแก่วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 เริ่มจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการค้นหาและพัฒนาศักยภาพของตนเอง ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา กำหนดแนวทางการพัฒนารวมทั้งเป็นกำลังหลักในการพัฒนาตนเองและชุมชน โดยที่หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนภายนอกชุมชนให้การสนับสนุนตามความต้องการ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็งในระดับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และนโยบายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขของรัฐบาลโดยตรง

สำหรับอำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นเขตพื้นที่หนึ่งซึ่งเป็นเป้าหมายและยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาภายในจังหวัดนครสวรรค์ ในอำเภอตาคลีมีวิสาหกิจชุมชนอยู่ จำนวน 16 วิสาหกิจ แต่ยังไม่มีการขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนภายในเขตเทศบาลเมืองตาคลี ทั้ง ๆ ที่มีจำนวนชุมชนภายในเขตเทศบาลเมืองตาคลี 22 ชุมชน และยังมีธุรกิจชุมชนอีกมากมาย อาทิเช่น ธุรกิจสานตะกร้าของชุมชนเขาใบไม้ ธุรกิจต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง ชุมชนบ้านใหม่โพนทอง ฯลฯ แผนพัฒนาเทศบาล 3 ปี (2560 : 4-5)

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแม้จะพบประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนในการปรับและนำไปใช้ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นอันเกิดจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนก็ยังมีอยู่ เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านการเงิน บัญชี ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านพัฒนาองค์ความรู้อื่น ๆ และอื่น ๆ อีกมากมาย จึ่งเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความชัดเจน และนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาวการณ์ของวิสาหกิจชุมชนภายในเขตเทศบาลเมืองตาคลี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนภายในเขตเทศบาลเมืองตาคลี
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนภายในเขตเทศบาลเมืองตาคลี

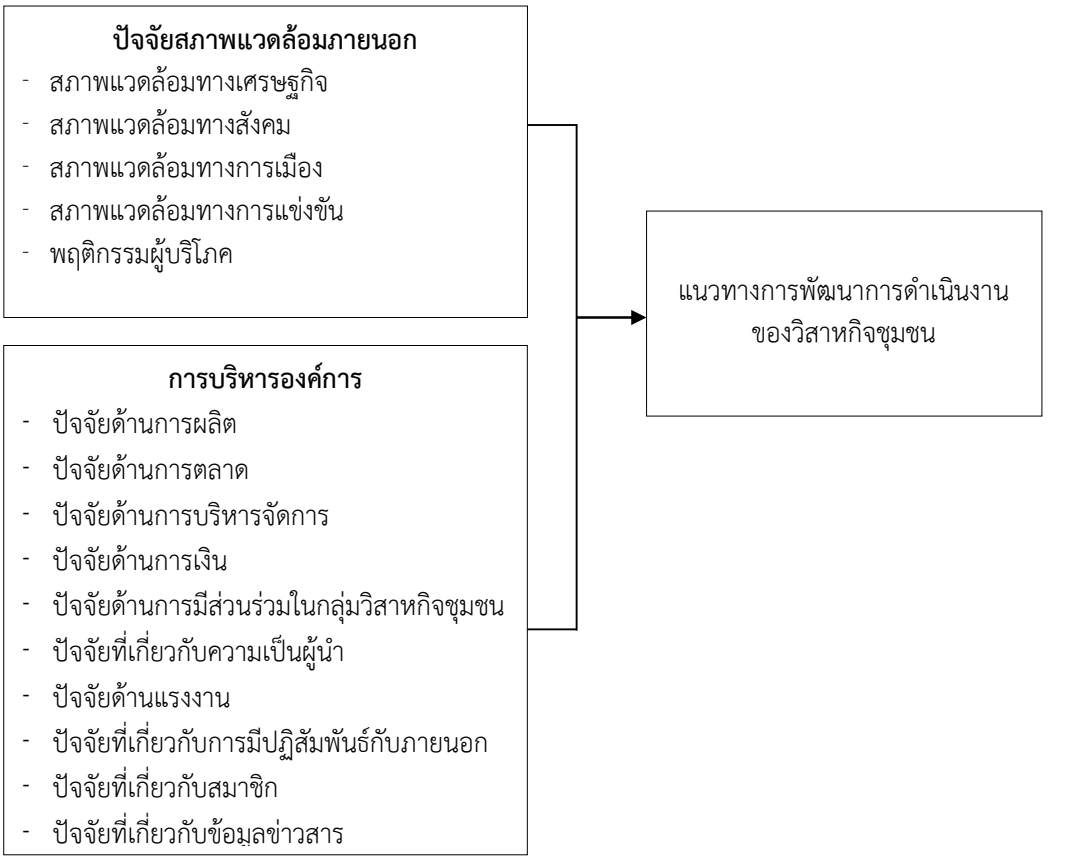
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งวิสาหกิจออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าเกษตร 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าอาหาร และ 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูป/ประดิษฐ์เครื่องอุปโภค-บริโภค

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำมาสร้างนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยที่ต้องพิจารณาและให้ความสำคัญ สำหรับการนำแนวทางเลือกวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปปรับใช้กับกลุ่มและเพื่อผลต่อความสำเร็จ (วิทยา จันทะวงศ์ศรี, 2547 : 21) ได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งวิสาหกิจออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าเกษตร 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าอาหาร และ 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูป/ประดิษฐ์เครื่องอุปโภค-บริโภค

เครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยศึกษาด้วยการใช้หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (PESTLE Analysis) ซึ่งเป็นการพัฒนามาจากแนวคิดของ (Aguilar, 1967) โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ (Observation) โดยการที่ผู้วิจัยได้เดินทางไปสังเกตการณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองตาคลีและใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ประกอบจำนวน 5 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

PESTLE Analysis คือ วิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไป โดยใช้หลักการวิเคราะห์บริบท มีแนวคิดในการนำมาวิเคราะห์ ดังนี้ คือ ปัจจัยด้านการเมือง (Political factors), ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economic factors), ปัจจัยทางด้านสังคม (Social factors), ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี (Technological factors), ปัจจัยทางนิเวศวิทยา (Ecological analysis) เมื่อได้ทำการสังเกตการณ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สังเกตได้มาเขียน

รายงานการวิจัยด้วยการใช้วิเคราะห์เนื้อหาสาระ คือ นำข้อมลที่สังเกตได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์หาเนื้อหาสาระอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นผู้วิจัยนำเสนอสถานการปัจจุบันด้วยการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis)

วิธีดำเนินการวิจัย

1) การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ผู้วิจัยทำการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กลุ่มประชากรโดยทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหรือตัวแทนผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองตาคลี จำนวน 5 ราย ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และใช้วิธีการสุ่มแบบ Snowball sampling แล้วมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content analysis) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive analysis)

2) การศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี ผู้วิจัยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยการเชิญผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน เช่น นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน จำนวน 3 ท่าน มาสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองตาคลี และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้วิเคราะห์เนื้อหาสาระ (content analysis) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาวการณ์ของวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนา คือ องค์การภาครัฐในท้องถิ่นที่จะต้องร่วมมือกันทำงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ไม่ใช่ต่างหน่วยงานก็ต่างทำกันไปโดยขาดการประสานงานกันอย่างเช่นในปัจจุบัน และวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านการเรียนรู้ การจัดการความรู้ ในองค์กรของตน

- ปัจจัยด้านการเมือง พบว่า เศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของ การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง และโดยที่เศรษฐกิจชุมชนในปัจจุบันจำนวนหนึ่งยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้าทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ สมควรให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนอันจะยังผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าจะในระดับใด รวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบกิจการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป

- ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า เทศบาลเมืองตาคลีมีความได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจอยู่พอสมควร โดยมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ การลงทุนภาคเอกชน และการใช้จ่ายภาครัฐบาลในเขตพื้นที่ และในขณะเดียวกันภาคการเกษตรก็ได้การตอบรับดี ทำให้มีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในเขตเทศบาลเมืองตาคลี วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นส่วนหนึ่งทางสังคมและเศรษฐกิจที่ช่วยทำให้เศรษฐกิจในครัวเรือนดีขึ้นและประชาชนในพื้นที่ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยสร้างรายได้จากการรวมกลุ่มวิสาหกิจเพื่อการผลิต การค้า และการบริการต่าง ๆ และยังเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางสังคม เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ แม่บ้าน และบุคคลทั่วไปให้มาใช้เวลาว่างทำกิจกรรมร่วมกัน ได้สนทนากัน และมีรายได้เสริม

- ปัจจัยทางด้านสังคม พบว่า วิสาหกิจชุมชนทำให้การย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำลดลง เพราะสมาชิกในชุมชนสามารถทำงานที่บ้านของตนเองได้ ซึ่งทำให้การตั้งถิ่นฐานในสังคมชนบทโดยคนรุ่นใหม่มี

จำนวนเพิ่มมากขึ้นเพราะไม่ต้องย้ายออกไปหางานทำที่อื่น ๆ ซึ่งทำให้หัวหน้าครอบครัว สามี-ภรรยา สามารถทำงานที่บ้านได้ มีโอกาสได้อยู่ดูแลบุตร หลานของตนเอง และสามารถดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวได้ดียิ่งขึ้น ครอบครัวอบอุ่นเพราะได้อยู่ใกล้ชิดกัน การดำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรมก็ยังคงสามารถถ่ายทอดไปสู่รุ่นหลังได้ง่ายมากขึ้น

- ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี พบว่า สิ่งแวดล้อมทางด้านเทคโนโลยีของประเทศและพื้นที่ศึกษามีการพัฒนาไปอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามชาวบ้านที่รวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยในการบริหารจัดการค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยในด้านการตลาดและการหาข้อมูลข่าวสาร ในส่วนของการพัฒนาตนเองด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านทักษะการบริหารจัดการและทักษะการผลิต ยังขาดการพัฒนาอยู่เพียงเล็กน้อย

- ปัจจัยทางนิเวศวิทยา พบว่า ในพื้นที่เทศบาลเมืองตาคลี ทรัพยากรธรรมชาติที่วิสาหกิจชุมชนเคยใช้เป็นวัตถุดิบของการผลิต มีปริมาณลดลงเป็นอย่างมาก เช่น ในกลุ่มรักษ์สมุนไพร ก็ขาดแคลนสมุนไพรที่จะนำมาใช้ในการผลิต หรือการเกิดเหตุการณ์ฝนทิ้งช่วงอันสืบเนื่องมาจากผลกระทบจากสภาวะโลกร้อน ก็จะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการวิสากิจทางด้านการเกษตรเป็นอย่างมาก

2. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี

จากการศึกษาวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังนี้

จุดแข็ง	1. ผลิตภัณฑ์มีประสิทธิภาพสูง 2. ต้นทุนวัตถุดิบต่ำ 3. วัตถุดิบเพื่อการผลิตหาได้ในท้องถิ่น 4. ราคาผลิตภัณฑ์ไม่สูงมากนัก 5. ต้นทุนในการจัดจำหน่ายต่ำ 6. ความสามารถในการสร้างกำไรสูง	จุดอ่อน	1. ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตที่ทันสมัย 2. ขาดความรู้ ทักษะด้านการผลิต 3. กลุ่มเป็นที่น่าเชื่อถือและรู้จักของบุคคลไม่มาก 4. ไม่มีทักษะและความรู้ด้านการจัดการระบบบัญชีและการเงิน 5. มีส่วนแบ่งการตลาดน้อย 6. ขาดประสบการณ์ด้านการขายสินค้าและบริการ 7. ไม่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการวิจัย พัฒนาและนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์
โอกาส	1. กลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีหลากหลายประเภท 2. ความช่วยเหลือจากหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิสาหกิจชุมชน 3. การตื่นตัวในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ 4. กระแสความนิยมที่เกิดจากสินค้าที่ผลิตด้วยฝีมือแรงงาน (Handicraft) 5. ความสนใจของบุคคลทั่วไป	อุปสรรค	1. การขาดการสนับสนุนด้านเงินทุนจากหน่วยงานของรัฐ และไม่ค่อยสม่ำเสมอ 2. ขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและบริการ 3. กลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีรายได้ค่อนข้างต่ำ 4. การขาดความรู้และทักษะแรงงานขั้นสูง 5. ภาวะการออมน้อยและหนี้สินของประชาชนมีมาก 6. ชุมชนขาดการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิตสินค้า 7. ยังขาดการรับรองมาตรฐานสินค้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่มีต่อสินค้าจากโครงการ
วิสาหกิจชุมชน
6. มีการประสานงานกับ
หน่วยงานภาครัฐที่คอยให้
ความช่วยเหลือเกี่ยวกับข้อมูล
ในด้านต่าง ๆ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

จากการสำรวจและสัมภาษณ์วิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจได้ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาการตลาดเป็นปัญหาใหญ่ของวิสาหกิจชุมชนจำนวนมาก เพราะการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยส่วนมากเกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านผู้อยู่ในชนบทซึ่งมักจะขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ และวิถีชาวบ้านมักจะใช้การผลิตนำการตลาด กล่าวคือผลิตสินค้าในสิ่งที่ตนเองชอบหรือมีความชำนาญ เมื่อผลิตเสร็จแล้วจึงค่อยมาคิดว่าจะผลิตแล้ว ขายใคร ขายที่ไหน ขายอย่างไร ซึ่งตามหลักการบริหารการตลาดแล้ว ก่อนจะผลิตอะไรผู้ผลิตจะต้องสำรวจตลาดก่อนว่าผู้บริโภคต้องการสินค้าแบบไหน อย่างไร ราคาเท่าไหร่ ใครคือผู้บริโภค เพื่อที่จะได้ผลิตสินค้าและบริการได้ตามความต้องการของผู้บริโภคหรือตลาด

ต่อมาก็เป็นเรื่องของช่องทางการจัดจำหน่าย และการขยายตลาด จากการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนจำนวนไม่น้อย ไม่ได้มีช่องทางการจัดจำหน่ายมากนัก อาศัยการบอกต่อแบบปากต่อปาก หรืองานแสดงสินค้าภายในชุมชน รวมกับการขายหน้าร้านของตนเองเป็นหลัก ปัญหาการขาดแหล่งจำหน่ายสินค้า คือไม่มีสถานที่ในการรับจัดจำหน่ายสินค้า ขาดเครือข่ายในการจำหน่ายสินค้า คือการขาดผู้นำกลุ่มที่จะรวมสินค้าไปจัดจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง การทำการตลาดต่างประเทศก็เป็นปัญหาหนึ่งเพราะการขาดความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศเช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น

2) ปัญหาด้านบัญชีและการเงิน จากการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี ไม่มีการทำระบบบัญชีอย่างถูกต้อง ทำให้ไม่ทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริง และยังขาดเงินหมุนเวียนจึงทำให้ไม่มีเงินทุนสำรองในการผลิตสินค้าและบริการในรอบถัดไป ไม่มีการจำแนกแยกแยะระบบบัญชีของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจที่ชัดเจน ทำให้การใช้เงินมีลักษณะที่ปะปนกันจนไม่สามารถจำแนกแยกแยะได้ว่า รายได้คือตรงไหนหรือรายจ่ายคือตรงไหน ส่วนปัญหาด้านการเงินเกิดจากการขาดเงินลงทุนเพื่อพัฒนากิจการ เพราะถึงแม้เมื่อจดทะเบียนรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้วจะสามารถขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินได้ แต่วิสาหกิจโดยส่วนมากจะไม่มีโอกาสได้ขอสินเชื่อดังกล่าวเพราะการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน สมาชิกในวิสาหกิจชุมชนจะต้องร่วมกันเป็น ผู้ค้ำประกันให้แก่วิสาหกิจชุมชนในการขอสินเชื่อ แต่สมาชิกโดยส่วนมากก็จะไม่อยากเป็นผู้ค้าประกันให้แก่วิสาหกิจชุมชนด้วยกันทั้งนั้น ด้วยสาเหตุที่ว่า ไม่อยากรับผิดชอบถ้าวิสาหกิจผ่อนส่งไม่ได้ หรือการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินมาแล้วมักจะไม่ได้นำมาใช้ในกิจการของวิสาหกิจชุมชนแต่สมาชิกมักจะนำไปแบ่งกันเพื่อใช้เป็นการส่วนตัว อันดับต่อมาคือ ปัญหาการขาดกระแสเงินสดหมุนเวียนในองค์กร เพราะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจำนวนหนึ่ง ขายสินค้าด้วยระบบเงินเชื่อให้แก่พ่อค้าคนกลาง ซึ่งพ่อค้าคนกลางหรือผู้ที่มาซื้อไปขายต่อ จะจ่ายค่าสินค้าก็ต่อเมื่อนำสินค้าไปแล้วขายได้ ซึ่งระบบนี้เกิดจากความไว้วางใจและเกิดขึ้นโดยทั่วไปในระบบการค้าของสังคมชนบท

3) ปัญหาด้านการผลิต ผู้ประกอบการบางรายมีคนในกลุ่มน้อย จึงทำให้เกิดปัญหาด้านการผลิตสินค้าได้ และบุคลากรที่มีอยู่ก็ยังขาดทักษะพอสมควร แต่การพัฒนาทักษะในด้านการผลิตจึงยังไม่สามารถพัฒนาได้ดีทำให้ส่งผลต่อคุณภาพของสินค้า และต่อมาก็คือ ปัญหาที่เกิดจากต้นทุนของวัตถุดิบเพื่อการผลิต เพราะผลิตภัณฑ์บางอย่างนำวัตถุดิบจากที่อื่นมาผลิตสินค้า จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนวัตถุดิบเพราะการกำหนดราคาวัตถุดิบขึ้นอยู่กับผู้ขายวัตถุดิบ นอกจากนั้นผู้ผลิตบางรายที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น โดยเฉพาะวัตถุดิบที่มาจากทรัพยากรธรรมชาติ ก็มีปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบเพราะใช้วัตถุดิบธรรมชาติมากเกินไปจนธรรมชาติไม่สามารถฟื้นฟูและเจริญเติบโตได้ทันกับปริมาณการใช้

นอกจากนั้นก็เป็นปัญหาด้านการพัฒนาตนเองไปสู่การได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต เช่น วิสาหกิจที่เป็นผู้ผลิตอาหาร เครื่องดื่ม ก็ต้องการพัฒนาตนเองไปสู่การได้รับการรับรองมาตรฐานขององค์การอาหารและยา (อ.ย.) หรือการพัฒนาตนเองไปสู่การได้รับใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ซึ่งวิสาหกิจจำนวนมากยังไม่สามารถพัฒนาตนเองในมาตรฐานดังกล่าวได้ ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภค

4) ปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จากการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการจำนวนมากไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงาน เช่น ไม่มีการสร้างเว็บไซต์เพื่อการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ หรือไม่มีการใช้ระบบโปรแกรมทางด้านบัญชีที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการช่วยทำงาน และส่วนใหญ่ค่อนข้างเป็นผู้สูงอายุไม่ค่อยสนใจเรื่องเทคโนโลยี จึงมีปัญหาด้านการโฆษณาไม่ทั่วถึง

5) ปัญหาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่แต่สำหรับวิสาหกิจชุมชนฯ ออกแบบผลิตภัณฑ์รวมไปถึงบรรจุภัณฑ์ ยังไม่ดีเท่าที่ควร ถึงแม้บางวิสาหกิจชุมชนจะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น มหาวิทยาลัยในพื้นที่เพื่อช่วยในการออกแบบบรรจุ ภัณฑ์ แต่ก็ยังไม่สามารถสั่งผลิตบรรจุภัณฑ์ตามที่ออกแบบได้เพราะมีต้นทุนค่อนข้างสูง ดังนั้น วิสาหกิจต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ด้วยตนเอง โดยใช้วัสดุหรือวัตถุดิบที่หาได้จากท้องถิ่นหรือสั่งผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมได้ในราคาไม่สูงมาก นอกจากนั้นก็ยังพบว่าในบางวิสาหกิจชุมชนที่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีและสามารถเข้าสู่ตลาดผู้บริโภคได้ดีแล้ว ก็มักจะโดนลอกเลียนแบบโดยผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยผลิตสินค้าแบบเดียวกันแต่นำมาจำหน่ายในราคาที่ถูกกว่าที่วิสาหกิจชุมชนจำหน่ายอยู่จึงทำให้เสียส่วนครองตลาดไป

6) ปัญหาต้นทุนการผลิต จากการศึกษาพบว่าการผลิตจำนวนมากเป็นงานฝีมือ โดยใช้ทักษะแรงงานของสมาชิกผลิตเป็นหลัก โดยมีการใช้เครื่องจักรค่อนข้างน้อย ทำให้ต้นทุนโดยส่วนใหญ่อยู่ที่ต้นทุนค่าจ้างแรงงานเพื่อการผลิต ซึ่งเมื่อรวมต้นทุนทุกอย่างเมื่อผลิตสินค้าเสร็จและตั้งราคาจำหน่าย ทำให้มีราคาจำหน่ายค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับสินค้าประเภทเดียวกันกับสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ ซึ่งถ้าผู้ประกอบการ ไม่มีการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์สินค้าที่ดีหรือไม่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีแล้วการผลิตเพื่อขายสินค้าและแข่งขันกับคู่แข่งอื่น ๆ ก็จะทำได้ค่อนข้างลำบาก

4. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี

ในหัวข้อนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้วิจัยได้เชิญเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่และผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการวิสาหกิจรวมทั้งหมด 3 มาร่วมอภิปรายและสนทนากลุ่ม โดยสามารถสรุปแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตาลีดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาด้านการตลาด ผู้ประกอบการจะต้องเปลี่ยนวิธีการผลิตจากการผลิตนำตลาดมาเป็นการตลาดนำการผลิต คือผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะต้องศึกษาก่อนว่าสินค้าที่จะผลิตเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคหรือไม่ แล้วกลุ่มผู้บริโภคคือใคร ผู้บริโภคชอบผลิตภัณฑ์แบบไหน และผลิตแล้วจะไปวางขายที่ไหนได้

เป็นต้น หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะสำนักงานเกษตรจังหวัด ควรจะเข้ามามีบทบาทด้านนี้เพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือเชิงบูรณาการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลเมืองตาคลี ในการจัดหาสถานที่แสดงสินค้าอย่างถาวรสำหรับวิสาหกิจชุมชนประจำอำเภอ โดยให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำสินค้าของตนมาแสดงได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และหน่วยงานท้องถิ่นควรจะเข้ามามีบทบาทในการเป็นตัวกลางระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น

2) การพัฒนาด้านระบบบัญชีและการเงิน หน่วยงานภาครัฐนอกจากจะให้ความรู้แล้ว จะต้องออกระเบียบเรื่องการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนด้วย และมีการตรวจบัญชีจากภาครัฐอยู่สม่ำเสมอ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนทุกแห่งได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และสามารถบริหารงานการเงินได้ตามความเป็นจริง และจะทำให้สามารถคำนวณรายรับ-รายจ่าย และต้นทุนการผลิตที่แท้จริงได้ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3) การพัฒนาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะสำนักงานเกษตรอำเภอจะต้องเป็นผู้ประสานงานหรือสื่อกลางระหว่างวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่กับสถาบันการศึกษา เพื่อให้สถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนในสาขาวิชาการออกแบบ มาเป็นผู้ช่วยออกแบบผลิตภัณฑ์ให้วิสาหกิจชุมชน โดยนำกรณีศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ของแต่ละวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จมาให้ความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการให้คำปรึกษาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ซึ่งจะทำให้วิสาหกิจชุมชนนั้นสามารถพัฒนาตนเองในด้านนี้ได้ต่อไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานมากขึ้น

4) การพัฒนาการผลิต ภาครัฐจะต้องสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่ใช้วัตถุดิบที่ตนเองมีในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการผลิต นอกจากนั้น ต้องพัฒนาความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตด้วยการพัฒนาฝีมือแรงงานจำต้องมีการอบรมทักษะให้แก่สมาชิกวิสาหกิจที่เข้ามาทำงานใหม่ให้มีทักษะความสามารถก่อนที่จะเข้ามาทำการผลิตสินค้า และจะต้องสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้พัฒนาตนเองไปสู่การได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่าง ๆ ด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาด้านต่าง ๆ โดยหน่วยงานภาครัฐเช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดจะต้องเป็นเจ้าภาพหลักในการให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ของตนเอง

5) แนวทางการพัฒนาด้านภาษาต่างชาติ ในการพัฒนาด้านนี้เป็นอุปสรรคสำคัญเป็นอย่างมากของการพัฒนา เพราะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลว่ามีความพร้อมและความปรารถนาที่จะพัฒนาทักษะด้านภาษาของตนมากน้อยเพียงใด โดยปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาทักษะด้านภาษานี้ประสบผลสำเร็จได้ ภาครัฐจะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ เช่น การกระตุ้น การสร้างแรงจูงใจ การจัดอบรมด้านภาษา และการประสานงานกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น

6) การลดต้นทุนการผลิต เป็นหัวใจสำคัญของการผลิตสินค้าและบริการเพื่อเป็นได้เปรียบในการแข่งขัน ดังนั้น ผู้ประกอบการจะต้องเน้นการใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นของตนเองเพื่อจะได้ไม่ต้องมีต้นทุนการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อการผลิตเพิ่มมากขึ้นการอนุรักษ์และธำรงรักษาไว้ซึ่งวัตถุดิบซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติด้วยการปลูกทดแทน และไม่ใช้ทรัพยากรมากเกินไปจนกระทั่งทรัพยากรธรรมชาติไม่สามารถฟื้นฟูตนเองได้ นอกจากนั้นปัญหาที่พบเป็นส่วนมากของวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ทักษะฝีมือแรงงานในการผลิตคือ ปัญหาต้นทุนแรงงาน วิธีการแก้ปัญหานี้ผู้บริหารวิสาหกิจชุมชนจะต้องเปลี่ยนวิธีการจ่ายค่าแรงจากการจ่ายค่าแรงเป็นรายวันเปลี่ยนมาจ่ายค่าแรงสมาชิกผู้ผลิตสินค้าเป็นรายชิ้นหรือรายเดือน

7) การพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาด้านนี้มีความสำคัญไม่น้อย เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้า โดยผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ หรือการสร้างเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าและเพื่อการจำหน่ายสินค้าด้วยตนเอง เป็นต้น โดยภาครัฐจะต้องสนับสนุนให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้พัฒนาตนเองด้วยการฝึกอบรมการสร้างเว็บเพจและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีระบบ เป็นต้น

อภิปรายผล

1. สภาวการณ์ของวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนา คือ องค์การภาครัฐในท้องถิ่นที่จะต้องร่วมมือกันทำงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ไม่ใช่ต่างหน่วยงานก็ต่างทำกันไปโดยขาดการประสานงานกันอย่างเช่นในปัจจุบัน และวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านการเรียนรู้ การจัดการความรู้ในองค์กรของตน ซึ่ง Wasko & Faraj (2000 : 155-173) ได้อธิบายว่า การจัดการความรู้เป็นส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์การ ซึ่งการจัดการความรู้คือ การค้นพบ การแลกเปลี่ยน การถ่ายทอดองค์ความรู้ และการได้มาซึ่งองค์ความรู้ ในความรู้ที่กระจ่างชัดโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือการนำความรู้ที่อยู่ในคนเช่น ประสบการณ์ที่ได้รับมาแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ก็คือวิถีทางที่จะช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

2. ปัญหาและอุปสรรค ส่วนใหญ่วิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลเมืองตาคลี ยังคงมีปัญหาจากหลาย ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็น 1) ด้านต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะต้นทุนแรงงาน และต้นทุนวัตถุดิบ เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ต้นทุนราคาขายสินค้าของวิสาหกิจชุมชนมีราคาสูง ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องหาวิธีการบริหารจัดการ เช่น เปลี่ยนการจ่ายค่าแรงจากการจ่ายเป็นรายวันมาจ่ายเป็นรายชิ้น หรือใช้วิธีการจ้าง 2) ด้านการตลาด ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนนอกจากจะผลิตสินค้าภายใต้ตราสินค้าผลิตภัณฑ์ของตนเองแล้ว ยังสามารถเข้าไปสู่การพัฒนาตนเองไปเป็นผู้รับช่วงการผลิตจากอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้ เช่น การรับจ้างเย็บผ้า การรับจ้างเย็บรองเท้า โดยรับค่าแรงเป็นรายชิ้นจากผู้ว่าจ้าง ซึ่ง Promsaka Na Sakolnakorn (2011 : 273-286) ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า การที่วิสาหกิจชุมชนเข้ามาเป็นผู้รับช่วงการผลิต จะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นเพราะมีรายได้เพิ่มเติมมากขึ้น นอกจากจะส่งผลทางเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งผลทางสังคมคือ การมีงานทำของคนในชุมชนแต่ละชุมชนทำให้ไม่ต้องมีการย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำ ส่งผลให้ครอบครัวอบอุ่น นอกจากนั้นก็เป็นประเด็นทางด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ดังเช่นที่ ประภาพร แสงทอง (2553 : 1-6) ได้อธิบายไว้ว่าวิสาหกิจชุมชนควรจะมีการออกแบบผลิตภัณฑ์เช่น ฉลาก ตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งผลต่อการดึงดูดผู้บริโภคและสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ 3) ในด้านการเงินและบัญชี ซึ่งเป็นปัจจัยด้านที่มีผลต่อความอยู่รอดของวิสาหกิจ เช่น การหาแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากองค์การเองที่ไม่มีการจัดการทางด้านการเงิน และการบัญชีในองค์การอย่างเป็นระบบ และไม่มีการกำหนดนโยบายหรือการวางแผนในการใช้เงินอย่างถูกวิธี 4) ด้านเทคโนโลยี ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนต้องพยายามปรับเข้าหาเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น เพราะนอกจากจะทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักได้โดยง่ายแล้ว ยังเป็นการเปิดตลาดไปสู่ยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

3. แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองตาคลี และภาครัฐหลายหน่วยงาน มีส่วนช่วยในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เจริญเติบโต เพราะวิสาหกิจชุมชนเกิดจากประชาชนผู้เป็นฐานรากทางสังคม การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนในช่วงหลายปีที่ผ่านมารัฐบาลได้พัฒนานโยบายเพื่อการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามแต่อุปสรรคของการจัดการ คือ การการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น นอกจากนั้นยังจะต้องสนับสนุนการฝึกอบรมให้วิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง และจะต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่เหมาะสม

ยกตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ คือ วิสาหกิจชุมชนต้นกล้าหมี่กรอบได้รับคัดเลือกเป็นวิสาหกิจชุมชนดีเด่นประจำปี 2561 ของจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเดิม ประธานวิสาหกิจชุมชนต้นกล้าหมี่กรอบประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยปลูกพืชผัก และเพาะเห็ด จนประทั่งปี 2554 เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ส่งผลให้พืชผลทางการเกษตรเสียหาย ทำให้ขาดรายได้ มีหนี้สินเพิ่มพูน ต้องหันเข้าวัดปฏิบัติธรรมเพื่อตั้งสติ จนกระทั่งบังเอิญเจอคุณยายท่านหนึ่งที่ทำหมี่กรอบมาทำบุญจึงไปขอชิมและพบว่ารสชาติอร่อย จึงเกิดแนวคิดการทำหมี่

กรอบจำหน่าย เริ่มต้นก็ลองผิดลองถูก ต่อมาจึงได้คิดค้นเพิ่มเติมด้วยการนำส่วนผสมของสมุนไพรมาใส่เข้าไป จึงได้สูตรหมี่กรอบเป็นของตนเองในปี 2556 จากนั้นจึงได้มีการรวมตัวกันกับคนในชุมชนจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน มีสมาชิกจำนวน 20 ราย ดำเนินการผลิตสินค้าเรื่อยมาหลากหลายชนิด เช่น หมี่กรอบสมุนไพร ทองม้วน ข้าวเม่าทรงเรื่อง กุนเชียง กล้วยฉาบธัญพืช ข้าวเกรียบผลไม้ หมูทุบ ข้าวแต๋น กระยาสารท และข้าวเกรียบโบราณ โดยเน้นการใช้วัตถุดิบภายในชุมชน เช่น ใบมะกรูด กล้วย สมุนไพร เป็นต้น

แรงงานจากสมาชิก และคนในชุมชน มีการวิเคราะห์ศักยภาพความเป็นไปได้ของสินค้าก่อนออกจำหน่าย เรียนรู้เพิ่มเติมและปรับปรุงผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ มีการบริหารจัดการทุนภายใต้การพึ่งตนเอง จัดระบบสวัสดิการให้แก่สมาชิกและชุมชน ลูกหลานของคนในชุมชนได้ช่วยงานเพื่อหารายได้พิเศษระหว่างปิดภาคเรียน รวมทั้งมีการทำกิจกรรมด้านสาธารณะประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ทำให้สมาชิกมีรายได้จากการผลิตสินค้าของกลุ่มฯ เฉลี่ยวันละ 300-500 บาทต่อคน ตามความสามารถและความชำนาญในการผลิตสินค้าของแต่ละคน พร้อมกับมีค่าล่วงเวลา และมีการระดมหุ้นจากสมาชิก มีการปันผลกำไรและโบนัสจากการจำหน่ายผลผลิตให้กับสมาชิกประจำทุกปี โดยส่วนของการทำการตลาดนั้น มีแหล่งจำหน่ายทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดกว่า 150 ร้านค้า สามารถจัดส่งสินค้าให้กับลูกค้าทางช่องทางต่าง ๆ ทั่วประเทศ และปัจจุบันอยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่อีกด้วย มติชนออนไลน์ (2561 : 36

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง โดยทำการศึกษาไปที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทีละประเภท โดยเริ่มต้นจากชุมชนเขาใบไม้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนถักสานงานตะกร้า เนื่องจากผู้วิจัยได้พักอาศัย ในชุมชนแห่งนี้ และต้องการที่จะเห็นชุมชนพัฒนาและเติบโตได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

1) ภาครัฐควรสนับสนุนในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรเช่น การทำบัญชี การใช้เทคโนโลยีการผลิตในวิสาหกิจแบบเดียวกัน การออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์สินค้าและการจัดการด้านตลาดตลาด โดยให้สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นซึ่งมีสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเป็นพี่เลี้ยงและฝึกปฏิบัติจริงให้แก่วิสาหกิจชุมชน

2) ภาครัฐควรจะเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานให้มีการเชื่อมโยงวิสาหกิจแบบเดียวกันเข้าเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกัน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเหล่านี้สามารถที่จะช่วยเหลือดูแล ถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันได้ โดยมีการจัดการแลกเปลี่ยนความความรู้ผ่านการศึกษาดูงานในแต่ละกลุ่มของวิสาหกิจชุมชน

3) ควรมีการลดขั้นตอนต่าง ๆ ที่วิสาหกิจชุมชนต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการลง เช่น การจดทะเบียนจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงลดขั้นตอนแต่เพิ่มช่องทางในการติดต่อขอความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่วิสาหกิจชุมชนต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

4) รัฐควรมีการประเมินสถานะของวิสาหกิจชุมชนในทุก ๆ ปี เพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนที่สามรถดำเนินการธุรกิจได้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และให้การช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชนที่ประสบปัญหา ทั้งด้านงบประมาณ ความรู้ในการจัดการ รวมไปถึงเงินทุน โดยให้การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ในระยะเวลาที่เหมาะสมกับสภาพของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจากตัวแทนผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจาก 5 ธุรกิจในเขตเทศบาลเมืองตาคลี ที่ให้ข้อมูล รายละเอียด รวมไปถึงคำแนะนำในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่มอบทุนสนับสนุนในการทำ

วิจัยฉบับนี้ และขอบพระคุณตัวแทนภาครัฐจากทุกภาคส่วนที่กรุณาให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนภายในเขตเทศบาลเมืองตาคลี เพื่อให้ผู้วิจัยนำมาจัดทำวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร.**วิสาหกิจชุมชนหนทางพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน.** (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 17 มิถุนายน 2559). จาก http://www.sceb.doae.go.th/.

กิตติพงศ์ พฤกษพิทักษ์. ผู้บริหาร หมู่สวรรค์ แม่สมควร. **สัมภาษณ์**. 21 กรกฎาคม 2559.

แก้ว สิทธิพรหม. ที่ปรึกษากลุ่มวิสาหกิจกลุ่มถักสานพัฒนาอาชีพชุมชนเขาใบไม้. **สัมภาษณ์**. 21 กรกฎาคม 2559.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และ พิทยา ว่องกุล. **วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพลส โปรดักส์. 2554.

ประภาพร แสงทอง. **“แนวทางการพัฒนาทางการตลาด สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา,”.** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ราชภัฏสงขลา, 3, 1:1-6.

พงษ์พัฒน์ ถีระพงษ์. นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ กองสวัสดิการและสังคม เทศบาลเมืองตาคลี. **สัมภาษณ์**. 22 กรกฎาคม 2559.

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. (2548). **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548.** กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

ไพศาล แก้วบุตรดี. นักวิชาการเกษตรชำนาญกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. **สัมภาษณ์**. 22 กรกฎาคม 2559.

ไพศาล คำดวง. นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์. **สัมภาษณ์**. 22 กรกฎาคม 2559.

มติชนออนไลน์. **“วิสาหกิจชุมชนต้นกล้าหมี่กรอบ”ต้นแบบผลสำเร็จวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน**. (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 11 กรกฎาคม 2561). จาก https://www.matichon.co.th/publicize/news_906215,.

รุ่งนภา แฉ่งกอง. เจ้าของธุรกิจร่มเกล้าหัตกรรม ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว. **สัมภาษณ์.** 21 กรกฎาคม 2559.

วิชาการและแผนงาน, กอง, เทศบาลเมืองตาคลี. (2560). **แผนพัฒนาเทศบาล 3 ปี 2560-2562**. นครสวรรค์ เทศบาลเมืองตาคลี.

สมภพ เผยกลิ่น. เจ้าของธุรกิจ กลุ่มขนมแปรรูปชุมชนมาลัย. **สัมภาษณ์.** 21 กรกฎาคม 2559.

สุนทรี แซ่อึ้ง. เจ้าของธุรกิจ กลุ่มรักษ์สมุนไพร ชุมชนรจนา. **สัมภาษณ์**. 21 กรกฎาคม 2559.

Aguilar, Francis J. (1967). **Scanning the Business Environmen***t.* New York : Macmillan.

Promsaka Na Sakolnakorn, T. (2011). **Economic and Social Development by Management Using Outsourcing and Subcontracting Strategy.** The International Journal of Environmental, Cultural, Economic & Social Sustainability, 7(5), 273-286.

Wasko, M. and Faraj, S. (2000). **It is What One Does: Why People Participate and Help Others in Electronic Communities of Practice.** Journal of Strategic Information Systems, 9(2-3), 155–173.

การศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย โดยใช้ทฤษฎี APOS ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

A study of Mathematical understanding in Derivative of Transcendental Functions By using APOS Theory for the 1th year students Suan Dusit University

วราภรณ์ วัฒนเขจร[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย โดยใช้ทฤษฎี APOS โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ (Questionare) เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi structure interview) ที่เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่และร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อยู่ในระดับความเข้าใจขั้นการจัดกระทำ (Action) มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 63.33 คือ เป็นขั้นที่แสดงความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ในการคิดคำนวณอย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่อง มีขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างง่ายโดยใช้สูตรอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย รองลงมาอยู่ในระดับกระบวนการ (Process) ร้อยละ 26.67 ซึ่งเป็นลำดับขั้นตอนในรูปของมโนภาพ (Mental Image) โดยไม่จำเป็นต้องคิดคำนวณอย่างเป็นลำดับขั้นตอนหรือมีเทคนิควิธีลัด อันดับสามจำนวนนักศึกษาร้อยละ 10 อยู่ในระดับวัตถุ (Object) คือแสดงขั้นตอนการแก้ปัญหาโดยใช้การเชื่อมโยงกับหลายๆกฎหลายทฤษฎี หรือหลายๆกระบวนการและมีวิธีลัด และไม่มีนักศึกษาที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อยู่ระดับโครงสร้างเชิงการรู้(Schema) ที่สามารถนำความรู้อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยไปใช้แก้ปัญหาที่ซับซ้อนและปัญหาสถานการณ์โจทย์ที่ไม่คุ้นเคยได้ อีกทั้งไม่มีนักศึกษาสร้างความคิดรวบยอดใหม่จากบทเรียนอนุพันธ์ฟังก์ชันอดิศัยได้เลย

คำสำคัญ : ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ทฤษฎี APOS อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย

Abstract

This research aim to study of mathematical understanding in derivative of transcendental functions by using APOS Theory. The samples were purposive sampling 30 students whom the 1th year of faculty of science & technology, Suan Dusit University who studied in the second semester of the 2016 academic year. The research instruments were the questionare of mathematical understanding in derivative of transcendental functions and semi structure interview. The data were analyzed by using frequency, percentage, and content analysis.

The results showed that The mathematical understanding, descending of frequency, the most of students were 63.33 percentage in the level of Action stage that shows the mathematical understanding of the calculation in sequential order. There was a simple problem-solving process by using the formula of the derivative of transcendental function. Second, the process was 26.67 percentage which was a sequence of images in the form of mental images without the need to calculate in a sequential way or with shortcut of techniques. Third, the number of students at 10 percentage were the object level. It represents the solution to the problem, using the several theoretical rules. Or many processes, and there were shortcuts. And There was not a mathematical understanding at the level of the knowledge structure call Schema that who can use the derivative of the transitive function to solve complex problems and unfamiliar situations There was no student created a new concept of the derivative of transcendental function

Keywords : Mathematical understanding, APOS Theory, Derivative of transcendental functions

บทนำ

ความเข้าใจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในวิชาคณิตศาสตร์ National (Counsil of Teacher of Mathematics, NCTM, 2000: 20-21) ลักษณะของความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ว่า การเข้าใจทางคณิตศาสตร์ (Understanding) เป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับการท่องจำ (Rote Learning) (Hiebert and Catpente, 1992 : 1) การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยความเข้าใจเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชั้นเรียนคณิตศาสตร์ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Skemp,1976: 20-26) อีกทั้งได้เสนอหลักการเรียนรู้ ไว้ว่าผู้เรียนต้องเรียนคณิตศาสตร์ด้วยความเข้าใจ ผู้เรียนที่เรียนโดยการท่องจำสูตร กฎ ทฤษฎีหรือขั้นตอนกระบวนการต่างๆโดยปราศจากความเข้าใจนั้นมักจะไม่สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและถ้าปราศจากความเข้าใจหรือมีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์น้อย จะมีข้อจากัดในการเรียนระดับสูงหรือการทำงานดีในอนาคต (ปานทอง กุลนาถศิริ, 2539 : 12) ในวงการศึกษามีงานวิจัยและมีเครื่องมือสื่อการเรียนรู้จำนวนมากและหลากหลาย ที่ใช้ในการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งต่างก็มีเป้าหมายหลักเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งพัฒนาการด้านการเรียนรู้ที่แสดงความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาค้นคว้าและนำทฤษฎี APOS มาใช้วัดระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชัน ซึ่งมีนักการศึกษาชื่อ Dubinsky & McDonald เป็นผู้ที่นำแนวคิดทฤษฎี Reflective Abstraction ของเพียเจย์(Jean Piaget) มาพัฒนาและสร้างเป็นทฤษฎี APOS ที่ใช้ในการศึกษาระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ซึ่งระดับความเข้าใจได้แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับการจัดกระทำ (Action) คือ ความเข้าใจที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกโดยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือขั้นตอนการคิดคำนวณที่กำหนดอย่างเป็นลำดับที่ต่อเนื่อง แต่ละขั้นตอนจะต้องทำให้เสร็จก่อนที่จะไปทำขั้นตอนต่อไป 2) ระดับกระบวนการ (Process) คือ ความเข้าใจที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนสามารถพัฒนาความเข้าใจระดับการจัดกระทำหรือการคิดคำนวณหลายๆ ครั้งจนกระทั่งสามารถที่จะใช้ความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องมาสร้างความหมายที่ได้จากการคำนวณหรือการจัดกระทำที่เป็นลำดับขั้นตอนในรูปของมโนภาพ (Mental Image) โดยไม่จำเป็นต้องจัดกระทำหรือคิดคำนวณอย่างเป็นลำดับขั้นตอน 3) ระดับวัตถุ (Object) คือ ความเข้าใจที่เกิดจากการที่ความเข้าใจระดับกระบวนการหลายๆกระบวนการ ที่เกี่ยวข้องกันถูกนำมาเชื่อมโยงอย่าง

เหมาะสม 4)ระดับโครงสร้างเชิงการรู้ (Schema) คือ ความเข้าใจที่สามารถนำไปใช้สร้างความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้นหรือนำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น (Dubinsky & McDonald, 2001: 273-280)

จากทฤษฎีดังกล่าวที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์กับผู้เรียนในวิชาแคลคูลัส1 เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ผ่านมาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในมคอ.5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาแคลคูลัส 1 อยู่ในระดับต่ำกว่า 60 เปอร์เซนต์ เกิน 60 เปอร์เซนต์ของนักศึกษาทั้งหมด ซึ่งสาเหตุหนึ่งของการเรียนวิชาแคลคูลัส 1 ไม่ได้มีประสิทธิภาพสาเหตุหนึ่งก็มาจากนักศึกษายังไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียนอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ(อัมพร ม้าคนอง, 2547 : 29) ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เป็นปัจจัยสาคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และนักเรียนสามารถนาความรู้ที่มีอยู่นั้นไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์หรือปัญหาที่ซับซ้อนได้ และโดยพื้นฐานของฟังก์ชันอดิศัยนั้นแตกต่างจากฟังก์ชันชนิดอื่นๆ คือ ตัวแปรของฟังก์ชันจะไม่ได้อยู่เพียงลำพังเพียงตัวแปรเดียว แต่จะเป็นตัวแปรที่ซ้อนอยู่ในตัวดำเนินการเป็นปัญหาหนึ่งที่อาจารย์ผู้สอนได้เห็นเล็งเห็นถึงความสำคัญและทำวิจัยเพื่อศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องอนุพันธ์ฟังก์ชันอดิศัย ซึ่งเป็นบทเรียนที่มีความซับซ้อนและยากที่จะทำความเข้าใจในกฎ นิยาม ทฤษฎีต่างๆในอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยซึ่งแบ่งหัวข้อเรียนรู้เป็น 3 เรื่อง ได้แก่ อนุพันธ์ของฟังก์ชันตรีโกณมิติ อนุพันธ์ของฟังก์ชันลอการิทึมและเอกซ์โพเนนเชียล และอนุพันธ์ของฟังก์ชันตรีโกณมิติผกผัน ประกอบกับใช้ความรู้พื้นฐานหลายบทเรียน อาทิเช่น พีชคณิต ฟังก์ชัน ลิมิตและความต่อเนื่อง ตรีโกณมิติ ลอกการิทึมและเอกซ์โพเนนเชียล ซึ่งบทเรียนต่างๆเหล่านี้ล้วนเป็นความเข้าใจพื้นฐานที่สำคัญสำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา และผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนแก้ปัญหาการเรียนการสอนในบทเรียนเรื่อง อนุพันธ์ฟังก์ชันอดิศัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย โดยใช้ทฤษฎี APOS ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย จำนวน 74 คน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposting sampling) จำนวน 30 คน ที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเพื่อประเมินความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ (Questionare) เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi structure interview)

1) แบบสอบถามเพื่อประเมินความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ (Questionare) เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1.ข้อมูลพื้นฐานรายบุคคลก่อนมาเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย ซึ่งมีผลการเรียนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมปลายและบทเรียนคณิตศาสตร์ที่เคยศึกษามาก่อนในระดับมัธยมปลายที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ ฟังก์ชัน ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน ตรีโกณมิติ และแคลคูลัสเบื้องต้น

ตอนที่ 2 ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย ซึ่งมีข้อคำถาม 7 ข้อเป็นแบบเลือกตอบและแสดงวิธีทำ ที่จะสำรวจความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอนุพันธ์ของฟังก์ชันตรีโกณมิติอนุพันธ์ของฟังก์ชันลอการิทึมและเอกซ์โปเนนเชียล และอนุพันธ์ของฟังก์ชันตรีโกณมิติผกผัน

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อนุพันธ์ฟังก์ชันอดิศัย แบบเลือกตอบจำนวน 15 ข้อ

2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi structure interview) ที่เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลเกียวกับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์รายบุคคลมี 3 ข้อ

โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการให้นักศึกษาทำแบบสำรวจจากแบบสอบถาม (Questionare)และสัมภาษณ์รายบุคคลแบบเชิงลึกในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ แล้วนำข้อมูลมาหาค่าความถี่ ร้อยละ และนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา(content analysis) ภายใต้กรอบทฤษฎี APOS ของ Dubinsky & McDonald ที่แบ่งระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เป็น 4 ระดับดังนี้

1) ระดับการจัดกระทำ (Action)

2) ระดับกระบวนการ (Process)

3) ระดับวัตถุ (Object)

4) ระดับโครงสร้างเชิงการรู้ (Schema)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงความถี่และร้อยละของระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย ภายใต้กรอบทฤษฎี APOS

ระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย โดยใช้ทฤษฎี APOS	A (Action) ระดับการจัดกระทำ	P (Process) ระดับกระบวนการ	O (Object) ระดับวัตถุ	S (Schema) ระดับโครงสร้างเชิงการรู้
จำนวนนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง 30 คน จากการเลือกแบบเจาะจง	**19**	**8**	**3**	**0**
ร้อยละ	**63.33**	**26.67**	**10.00**	**0**

จากตาราง 1 พบว่า ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย โดยใช้ทฤษฎี APOS ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เมื่อเรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย มีนักศึกษาที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับการจัดกระทำ(Action) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นความเข้าใจระดับกระบวนการ (Process) จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ความเข้าใจระดับวัตถุ(Object) มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และไม่มีนักศึกษาที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ที่อยู่ในระดับโครงสร้างเชิงการรู้ (Schema)

อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาและศึกษาระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ โดยใช้ทฤษฎี APOS เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากการตอบแบบสอบถาม (Questionare) และสัมภาษณ์รายบุคคลแบบเชิงลึก ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่มีระดับแตกต่างกันในความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ภายใต้กรอบทฤษฎี APOS ของ Dubinsky & McDonald โดยแสดงส่วนขยายเชิงลึกของระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ในรูปแบบตารางให้เข้าใจง่ายขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนขยายเชิงลึกของระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่อง อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย

ส่วนขยายเชิงลึกของความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ภายใต้กรอบทฤษฎี APOS	ความถี่ (คน)	ร้อยละ	เฉลี่ยรวม ร้อยละ
<u>ความเข้าใจพื้นฐานของการศึกษาอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย</u>			
1.สามารถอธิบายความหมาย ข้อแตกต่างของอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยกับอนุพันธ์ของฟังก์ชันชนิดอื่น	20	66.67	
ส่วนขยายเชิงลึกของความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ภายใต้กรอบทฤษฎี APOS	**ความถี่ (คน)**	**ร้อยละ**	**เฉลี่ยรวม ร้อยละ**
3. เข้าใจและจดจำ สูตร ทฤษฎีบท กฎ เงื่อนไข และข้อยกเว้นต่างๆ เพื่อไปใช้ในการคำนวณในเรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยได้	12	40	
4. สามารถระบุตัวแปรในโจทย์ของอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยแต่ละประเภทที่กำหนดให้ได้			
1. $f(x)=\cos x \sin x$	18	60	
2. $f(x)=\sin e^{2x}$	8	26	
3. $f(x)=(\ln x)^3$	13	43	
4. $f(x)=\arcsin(2x+1)$	14	46.66	
1.<u>ระดับการจัดกระทำ</u> (Action)			
เลือกแสดงวิธีการแก้ปัญหาในการหาค่าอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยอย่างใดอย่างหนึ่ง			
1.1 โดยใช้นิยามอนุพันธ์ของฟังก์ชันได้ถูกต้อง $f'(x)=\lim_{\Delta x\to 0}\frac{f(x+\Delta x)-f(x)}{\Delta x}$	0	0	
1.2 โดยใช้สูตรอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยได้ถูกต้อง			
1 $f(x)=\cos x \sin x$	17	56.67	
2. $f(x)=\sin e^{2x}$	21	70	
3. $f(x)=(\ln x)^3$	15	50	
4. $f(x)=\arcsin(2x+1)$	23	76.67	

ค่าเฉลี่ยรวมในระดับการจัดกระทำ	19		**63,33**
2.**ระดับกระบวนการ** (Process)			
2.1 สามารถเปลี่ยนตัวแปรที่ซ้อนกันอยู่ในโจทย์อนุพันธ์ฟังก์ชันอดิศัยที่กำหนดให้ได้			
1. $f(x)=\cos x \sin x$ (ไม่เปลี่ยนตัวแปร)	30	100	80
2. $f(x)=\sin e^{2x}$	21	70	
3. $f(x)=(\ln x)^3$	15	50	
4. $f(x)=\arcsin(2x+1)$	30	100	
2.2 แสดงวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอนหรือมีวิธีลัดได้	0	0	0
2.3 แสดงวิธีการแก้ปัญหาหาค่าอนุพันธ์โดยการเชื่อมโยงกับบางทฤษฎีเช่น ทฤษฎีเลขยกกำลัง เอกลักษณ์ของตรีโกณมิติ	5	16.67	16.67
ค่าเฉลี่ยรวมในระดับกระบวนการ	8		**26.67**
3.**ระดับวัตถุ**(Object)			
พิจารณาจากการหาค่าอนุพันธ์ของฟังก์ชัน $y=\ln^2 x \ln e^{x^2}$			
3.1 แสดงวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้การเชื่อมโยงกับกฎ ทฤษฎี หรือกระบวนการอย่างเหมาะสมในโจทย์อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยข้อเดียวได้	3	10	10
ค่าเฉลี่ยรวมในระดับวัตถุ	3		**10**
4.**ระดับโครงสร้างเชิงการรู้** (Schema)			
พิจารณาจากการหาค่าอนุพันธ์ของฟังก์ชัน $y^x=2^x\cos x$			
4.1 สร้างความคิดรวบยอดใหม่จากการเรียนรู้อนุพันธ์ฟังก์ชันอดิศัยได้	0	0	
4.2 สามารถนำความรู้อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยไปใช้แก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นได้	0	0	
4.3 สามารถนำความรู้อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยไปใช้แก้ปัญหาสถานการณ์ใหม่ที่ไม่คุ้นเคย	0	0	
ค่าเฉลี่ยรวมในระดับโครงสร้างเชิงการรู้	**0**	**0**	**0**

เมื่อพิจารณาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลส่วนขยายเชิงลึกมาวิเคราะห์และอภิปรายผลดังนี้

1. ความเข้าใจพื้นฐานของการศึกษาอนุพันธ์ฟังก์ชันอดิศัย

ในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในห้องเรียนคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทำการการสอนโดยกระตุ้นผู้เรียนจากสิ่งเร้าภายนอก (Sheffield and Cruikshank, 2005 : 24) ด้วยวิธีสอนแบบปกติที่เน้นสร้างความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนก่อนจากภาคทฤษฎีในบทเรียนเรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย ซึ่งเริ่มจากการทบทวนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับแคลคูลัส ซึ่งจากการสำรวจก่อนเรียนพบว่านักศึกษายังไม่ได้ศึกษามาก่อนในระดับมัธยมปลาย คิดเป็นร้อยละ 33 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จึงส่งผลให้ห้องเรียนเกิดความแตกต่างในความรู้พื้นฐานในเรื่องของอนุพันธ์เบื้องต้น และฟังก์ชันชนิดต่างซึ่งผู้เรียนยังขาดความเข้าใจที่ลึกซึ้งในฟังก์ชันแต่ละชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งฟังก์ชันอดิศัย ซึ่งสำคัญต่อการนำมาต่อยอดในการเรียนรู้อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยในระดับมหาวิทยาลัยได้ (Ausubel,1977 : 90) ได้กล่าวถึงลักษณะของความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีความรู้พื้นฐาน การเรียนรู้เดิมและนำไปต่อยอดความรู้ใหม่อย่างมีความหมาย ดังนั้นพื้นฐานความรู้เดิมจึงมีความสำคัญมาก จากผลสำรวจผู้วิจัยได้พิจารณาในหัวข้อความเข้าใจพื้นฐานของอนุพันธ์ฟังก์ชันอดิศัย ต่อไปนี้

1.1 **ความเข้าใจในความหมาย ข้อแตกต่างของอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยกับอนุพันธ์ของฟังก์ชันชนิดอื่น**

จากผลสำรวจพบว่า นักศึกษาร้อยละ 33.37 ได้อธิบายความหมายของอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยผิดพลาดเนื่องจากผู้เรียนสับสนและเข้าใจความหมายอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยมีความหมายเหมือนกับกับฟังก์ชันอดิศัย ซึ่งความจริงแล้วมีความแตกต่างกัน ซึ่งอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย หมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงขณะใดขณะหนึ่งของตัวแปรตามเมื่อเทียบกับตัวแปรต้นของฟังก์ชันอดิศัย เช่น ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ฟังก์ชันลอการิทึม ฟังก์ชันเอกซ์โพเนนเชียล ดังนั้นความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ด้านความหมาย ยังมีลักษณะที่เป็นความรู้ความจำเกี่ยวกับศัพท์ กฎ เป็นความสามารถในการระลึกหรือจำศัพท์และนิยามต่าง ๆ ได้โดยคำถามทางตรงและทางอ้อมก็ได้แต่ไม่ต้องอาศัยการคิดคำนวณ Bloom's Taxonomy (1976:156-167) ซึ่งความเข้าใจส่วนนี้เป็นความเข้าใจในระดับต้นๆที่สำคัญก่อนนำไปต่อยอดในขั้นต่อไป

อีกทั้งผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถอธิบายความแตกต่างของฟังก์ชันอดิศัยและฟังก์ชันพีชคณิตได้อย่างชัดเจน เนื่องจากผู้เรียนมีภาพภายในที่คุ้นเคยกับสมการของฟังก์ชันพีชคณิตที่มีตัวแปร x เพียงลำพังตัวเดียว และเมื่อมาเรียนรู้อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยซึ่งมีฟังก์ชันตรีโกณมิติ ฟังก์ชันลอการิทึมและเอกซ์โพเนนเชียล และฟังก์ชันตรีโกณมิติผกผัน ก็ยังเข้าใจผิดคิดว่าตัวแปรของฟังก์ชันนี้เป็น x เช่นเคย ซึ่งความจริงแล้วลักษณะสมการของฟังก์ชันอดิศัยเป็นสมการที่มีลักษณะพิเศษตรงที่ตัวแปรจะไม่ได้อยู่ลำพังเพียงตัวเดียว แต่จะมีตัวแปรซ้อนกันอยู่กับตัวดำเนินการอย่างน้อยสองชั้น เช่น $\cos x$ เราจะเห็นว่า x เป็นตัวแปรของ $\cos$ ไม่ใช่ x คูณกับ $\cos$ หรือจะสลับที่จาก $\cos x$ มาเป็น $x\cos$ ก็ไม่ได้เช่นกัน ดังนั้นความเข้าใจธรรมชาติของตัวแปรของฟังก์ชันอดิศัยนั้นจึงสำคัญ ดังนั้นฟังก์ชัน $f(x)=\cos x$ หรือ $y=\cos x$ ซึ่งเรียกว่า โคไซน์ ของ x ที่มีตัวแปรตามของฟังก์ชันนี้เป็น $\cos x$ นั่นเอง

1.2 ความเข้าใจในการจำแนกประเภทของฟังก์ชันในอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย

จากผลสำรวจพบว่านักศึกษาสามารถเข้าใจในการจำแนกประเภทของฟังก์ชันแต่ละประเภทจากโจทย์ที่กำหนดให้ได้ แต่ยังพบข้อผิดพลาดของการแยกประเภทของฟังก์ชันอดิศัยเพื่อหาค่าอนุพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สำรวจโดยกำหนดโจทย์ให้นักศึกษา 4 ข้อ ดังนี้ ข้อ1. $f(x)=\cos x\sin x$ ข้อ 2. $f(x)=\sin e^{2x}$, ข้อ 3. $f(x)=(\ln x)^3$ และข้อ 4. $f(x)=\arcsin(2x+1)$ ผลสำรวจพบว่า นักศึกษาร้อยละ 60 ยังสับสนและเข้าใจผิดพลาดในการจำแนกประเภทของฟังก์ชันเพื่อหาค่าอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยในข้อ 3. $f(x)=\sin e^{2x}$

โดยนักศึกษากลุ่มนี้เข้าใจว่า เป็นสมการของฟังชันเอกซ์โพเนนเชียลเนื่องจากเห็นตัวแปรของสมการเป็น e^{2x} ทั้งที่ความจริงแล้วตัวแปร e^{2x} เป็นของฟังก์ชันตรีโกณมิติที่เป็น sin ดังนั้นเมื่อเราจะหาค่าอนุพันธ์ของฟังก์ชันนี้ จึงต้องเลือกสูตรอนุพันธ์ของฟังก์ชันตรีโกณมิติก่อน จากนั้นจึงเลือกสูตรอนุพันธ์ของฟังก์ชันเอ็กโปเนนเชียลต่อไป และพบข้อผิดพลาดใน ข้อ 3 $f(x)=(\ln x)^3$ นักศึกษาเข้าใจผิดคิดว่าเป็นฟังก์ชันเอกซ์โปเนนเชียล เนื่องจากเห็นสมการนี้มีเลขชี้กำลังที่เป็น 3 ในฟังก์ชัน $f(x)=(\ln x)^3$ สมมติว่าเราตัดเลขชี้กำลังออกไปจากฟังก์ชัน เราจะได้ฟังก์ชัน $f(x)=\ln x$ หรือ $f(x)=\ln_e x$ มีความหมายเดียวกันและซึ่งจัดอยู่ในฟังก์ชันลอการิทึมหรือลอการิทึมธรรมชาตินั่นเอง ดังนั้นจากการจำแนกประเภทของอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย โดยพิจารณาจากสัญลักษณ์(Written symbols) ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นรูปแบบของการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นการสื่อสารแนวคิดหรือความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนนั่นเอง (Hiebert, 1990 : 121-123)

1.3 เข้าใจในการใช้และจดจำ สูตร ทฤษฎีบท กฎ เงื่อนไข และข้อยกเว้นต่างๆเพื่อไปใช้ในการคำนวณในเรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย

จากผลสำรวจพบว่า มีนักศึกษาร้อยละ 40 สามารถเข้าใจจดจำสูตร กฎ นิยาม เงื่อนไขและข้อยกเว้นของอนุพันธ์ได้อย่างแม่นยำโดยการท่องจำและสัมพันธ์เชื่อมโยงไปถึงการจำแนกประเภทของฟังก์ชันเพื่อเลือกใช้สูตรอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยได้ถูกต้อง ส่วนนักศึกษาอีกร้อยละ 60 ใช้สูตรในการแก้ปัญหาไม่ได้ เนื่องจากลืมสูตร หรือ จำผิด เนื่องจากสูตรอนุพันธ์มีจำนวนมากและมีความคล้ายคลึงกันจนเกิดความเข้าใจผิดหรือสับสน โดยเฉพาะสูตรของอนุพันธ์ของฟังก์ชันตรีโกณมิติผกผันที่มี 6 สูตร ถ้าสังเกตให้ดีก็จะมีความต่างกันเพียงเครื่องหมายลบ และค่าสัมบูรณ์เท่านั้น เช่น

$\frac{d}{dx}(\arccos u)=\frac{-1}{\sqrt{1-u^2}}\cdot\frac{d}{dx}u$ คล้ายกับ $\frac{d}{dx}(\arcsin u)=\frac{1}{\sqrt{1-u^2}}\cdot\frac{d}{dx}u$

$\frac{d}{dx}(\arctan u)=\frac{1}{1+u^2}\cdot\frac{d}{dx}u$ คล้ายกับ $\frac{d}{dx}(arc\cot u)=\frac{-1}{1+u^2}\cdot\frac{d}{dx}u$

และ $\frac{d}{dx}(arc\sec u)=\frac{1}{|u|\sqrt{u^2-1}}\cdot\frac{d}{dx}u$ คล้ายกับ $\frac{d}{dx}(\arccos ecu)=\frac{-1}{u\sqrt{u^2-1}}\cdot\frac{d}{dx}u$

ดังนั้นความเข้าใจในการใช้และจดจำ สูตร ทฤษฎีบท กฎ เงื่อนไข และข้อยกเว้นต่างๆของอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัย (Bloom's Taxonomy, 1976:156-167) ได้กล่าวมาแล้วในตอนข้างต้น และเป็นความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนในลำดับต้นๆที่พิจารณาไม่ยากและซับซ้อนจนเกินไป เพียงแต่ใช้ความใจและการสังเกตเพื่อเลือกมาใช้ในการแก้ปัญหาในกระบวนการหาคำตอบของสถานการณ์ทางคณิตศาสตร์นั้นๆ

1.4 ความเข้าใจในการระบุตัวแปรในโจทย์อนุพันธ์ฟังก์ชันอดิศัยที่กำหนดให้ได้

เมื่อแยกพิจารณาจากโจทย์ที่กำหนดให้ทั้ง 4 ข้อ ผลสำรวจพบว่า ในข้อ 2 $f(x)=\sin e^{2x}$ นักศึกษาร้อยละ 26 มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ในเชิงสัญลักษณ์ สามารถระบุตัวแปรของโจทย์อนุพันธ์ $f(x)=\sin e^{2x}$ เป็น $\sin e^{2x}$ ฟังก์ชันข้อนี้จัดอยู่ในฟังก์ชันโตรีโกณมิติและนักศึกษาร้อยละ 74 ระบุตัวแปรของอนุพันธ์ของฟังชันนี้ผิดไปเช่น ระบุเป็น $x, 2x$ และ e^{2x} ซึ่งยังไม่ถูกต้อง เนื่องจาก $\sin$ เป็นสัญลักษณ์ของตรีโกณมิติ ดังนั้นตัวแปรของ $f(x)=\sin e^{2x}$ ในข้อ 2 จึงแยกออกจากกันไม่ได้ ดังนั้น $\sin e^{2x}$ เป็นตัวแปรของฟังก์ชันนี้ เนื่องจาก e^{2x} ซ้อนอยู่ใน $\sin$ และใน ข้อ 3 ฟังก์ชัน $f(x)=(\ln x)^3$ พบว่า นักศึกษาระบุตัวแปรผิดคือ x ซึ่งความจริงแล้ว ตัวแปรที่ถูกต้องคือ $\ln x$ เนื่องจาก x ซ้อนอยู่และเป็นของ ln ของ e หรือลอการิทึม

ธรรมชาติซึ่งเราพบสมการนี้บ่อยมากในอนุพันธ์ของฟังก์ชันลอการิทึม ดังนั้นการระบุตัวแปรของฟังก์ชันเป็นความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่อยู่ภายใน(Inner) ของผู้เรียน ที่เข้าใจจากความสัมพันธ์ของทฤษฎี นิยามพื้นฐาน ซึ่งเป็นธรรมชาติของฟังก์ชันอดิศัยก่อนที่จะมาหาค่าอนุพันธ์ในด้านการคิดคำนวณต่อไป

2. ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ภายใต้กรอบทฤษฎี APOS

1.**ระดับการจัดกระทำ_(Action)**

ระดับการจัดกระทำ (Action) เป็นความเข้าใจที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกโดยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือขั้นตอนการคิดคำนวณที่กำหนดอย่างเป็นลำดับที่ต่อเนื่อง แต่ละขั้นตอนจะต้องทำให้เสร็จก่อนที่จะไปทำขั้นตอนต่อไป และในการสำรวจความเข้าใจระดับการจัดกระทำผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกแสดงวิธีการแก้ปัญหาที่ได้ศึกษามามี 2 วิธีดังนี้

1.1 โดยใช้นิยามอนุพันธ์ของฟังก์ชัน

$$f'(x)=\lim_{\Delta x\to 0}\frac{f(x+\Delta x)-f(x)}{\Delta x}$$

จากผลสำรวจพบว่า การแสดงขั้นตอนหรือวิธีการแก้ปัญหาโดยการใช้นิยามของอนุพันธ์ไม่มีนศ.เลือกใช้วิธีนนี้เลยเนื่องจากเป็นการแสดงวิธีทำที่มีหลายขั้นตอนมากกว่าการใช้สูตรอนุพันธ์ ตั้งแต่ในการดำเนินการพีชคณิตในขั้นตอนการหาค่าของ $f(x+\Delta x)$ โดยการแทนค่า $x+\Delta x$ ลงในฟังก์ชัน f แล้วจึงแทนค่า $f(x+\Delta x)$ ลงในบทนิยาม $\lim_{\Delta x\to 0}\frac{f(x+\Delta x)-f(x)}{\Delta x}$ จัดรูปและหาค่าลิมิต ซึ่งผู้เรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานการดำเนินการพีชคณิตอย่างแม่นยำในขั้นตอนการหาค่าของ $f(x+\Delta x)$ และแทนค่าลงในบทนิยาม $\lim_{\Delta x\to 0}\frac{f(x+\Delta x)-f(x)}{\Delta x}$ จากนั้นดำเนินการจัดรูปสมการซึ่งใช้ความรู้พื้นฐานพีชคณิตแล้วจึงหาค่าลิมิตโดยใช้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีลิมิตที่ได้เคยศึกษาไป จากขั้นตอนต่างๆที่ได้กล่าวมาที่มีหลายขั้นตอนดูยุ่งยากและเสี่ยงต่อการทำผิดพลาดในการดำเนินการพีชคณิตจนไปถึงการจัดรูปสมการจนหาคำตอบที่ได้จากการหาค่าลิมต จึงไม่มีนักศึกษาเลือกใช้วิธีการหาค่าอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยโดยใช้นิยามเลย

1.2 โดยใช้สูตรอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยได้

จากผลสำรวจพบว่า นักศึกษาเลือกใช้วิธีการหาค่าอนุพันธ์โดยการใช้สูตรจำนวน 19 คนคิดเป็นร้อยละ 63.33 ที่สามารถแสดงขั้นตอนการคิดคำนวณที่กำหนดอย่างเป็นลำดับที่ต่อเนื่องด้วยความเข้าใจเป็นลำดับจนสำเร็จ แต่พบข้อผิดพลาดในกลุ่มนักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 36.67 ที่ไม่สามารถหาค่าอนุพันธ์ได้อย่างถูกต้องเนื่องจาก ในขั้นตอนการแก้ปัญหาในการหาค่าของอนุพันธ์ บางขั้นที่มีการดึงการดำเนินการพิชคณิตมาช่วยแก้ปัญหา ขั้นตอนการจัดรูปสมการ การใช้ความรู้เรื่องเลขชี้กำลัง ดังนั้นความความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของขั้นการจัดกระทำ(Action) จึงเป็นความเข้าใจความรู้ความจำด้านการคิดคำนวณความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการ (Skill – Algorithm Understanding) หรือที่เรียกว่าความเข้าใจด้านทักษะในการแก้ปัญหาความสามารถในการตรวจสอบขั้นตอนวิธีการ หรือกระบวนการที่นำมาซึ่งผลลัพธ์ (Usiskin , 2001 : 22-28)

2.**ระดับกระบวนการ_(Process)** เป็นความเข้าใจที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนสามารถพัฒนาความเข้าใจระดับการจัดกระทำหรือการคิดคำนวณหลายๆ ครั้งจนกระทั่งสามารถที่จะใช้ความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องมาสร้างความหมายที่ได้จากการคำนวณหรือการจัดกระทำที่เป็นลำดับขั้นตอนในรูปของมโนภาพ (Mental Image) โดยไม่จำเป็นต้องจัดกระทำหรือคิดคำนวณอย่างเป็นลำดับขั้นตอน

จากกผลสำรวจพบว่า นักศึกษาจำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 23.33 มีเข้าใจทางคณิตศาสตร์ในระดับกระบวนการ ซึ่งในขั้นตอนการเปลี่ยนตัวแปรที่ซ้อนกันอยู่ในโจทย์อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยและการเชื่อมโยงกับบางทฤษฎีมาดำเนินให้สำเร็จเพื่อหาค่าอนุพันธ์

2.1 สามารถเปลี่ยนตัวแปรที่ซ้อนกันอยู่ในโจทย์อนุพันธ์ฟังก์ชันอดิศัยที่กำหนดให้ได้

จากผลสำรวจพบว่า การเปลี่ยนตัวแปร ในข้อ 2. พบข้อผิดพลาดของนักศึกษาร้อยละ 30 ในการเปลี่ยนตัวแปรของฟังก์ชัน $f(x)=\sin e^{2x}$ โดยกำหนด $u=2x$ ซึ่งไม่ถูกต้อง เนื่องจากนักศึกษาคุ้นเคยกับตัวแปรของฟังก์ชันพีชคณิตที่มีตัวแปร x มาตลอด ซึ่งความจริงแล้ว $f(x)=\sin e^{2x}$ ควรกำหนด $u=e^{2x}$ เพื่อให้สามารถใช้สูตรหาค่าอนุพันธ์ของ $\sin u$ ได้และในข้อ 3. $f(x)=(\ln x)^3$ ก็ยังพบการเปลี่ยนตัวแปรที่กำหนด $u=x$ ซึ่งความเป็นจริงแล้ว $u=\ln x$ เนื่องจากตัวแปร x ซ้อนอยู่ใน $\ln$ ของ e ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และในข้อ 4 $f(x)=\arcsin(2x+1)$ นักศึกษาบางส่วนยังไม่เข้าใจการเปลี่ยนตัวแปรแล้วเปลี่ยน x เป็น u ยังไม่ถูกต้อง ซึ่งความจริงแล้วควรเปลี่ยนตัวแปรเป็น $u=2x+1$ ดังนั้นในการหาค่าอนุพันธ์ของฟังก์ชันของ $f(x)=\arcsin(2x+1)$ การเปลี่ยนตัวแปรดังกล่าวทำให้การดำเนินการในการแทนค่าในสูตรง่ายขึ้นและสามารถหาคำตอบได้ในขั้นต่อไป

2.2 แสดงวิธีการแก้ปัญหาที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอนหรือมีวิธีลัดได้

จากผลสำรวจพบว่าไม่มีนักศึกษาคนใดแก้ปัญหาแบบวิธีลัดเลยเนื่องจาก นักศึกษาส่วนใหญ่จะไม่คล่องและเคยชินกับการแก้ปัญหาในกระบวนการที่ไม่ซับซ้อนและสามารถแสดงการแก้ปัญหาแบบเป็นขั้นเป็นตอน

2.3 แสดงวิธีการแก้ปัญหาหาค่าอนุพันธ์โดยการเชื่อมโยงกับบางทฤษฎี

จากผลสำรวจพบว่า จำนวนนักศึกษาร้อยละ 23.33 สามารถแสดงขั้นตอนการแก้ปัญหาโดยการเชื่อมโยงกับบางทฤษฎี อย่างเช่น ทฤษฎีเลขยกกำลัง ในข้อ 3 $f(x)=(\ln x)^3$ จำนวนจริงเรื่อง กรณฑ์ในข้อ 4 $f(x)=\arcsin(2x+1)$ ซึ่งในสูตรอนุพันธ์ของฟังก์ชันตรีโกณมิติผกผันทุกสูตรจะมีติดเครื่องหมายกรณฑ์ของรากที่สอง เช่นจากโจทย์ข้างต้นของฟังก์ชัน $f(x)=\arcsin(2x+1)$ ผู้เรียนเข้าใจและเลือกใช้สัญลักษณ์จากสูตรอนุพันธ์ได้ คือ $\frac{d}{dx}(\arcsin u)=\frac{1}{\sqrt{1-u^2}}\cdot\frac{d}{dx}u$ ซึ่งจากสูตรผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรณฑ์ เลขยกกำลัง การดำเนินการทางพีชคณิต

3. **ระดับวัตถุ(Object)** เป็นความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่เกิดจากการที่ความเข้าใจระดับกระบวนการหลายๆกระบวนการ ที่เกี่ยวข้องกันถูกนำมาเชื่อมโยงอย่างเหมาะสม

3.1 แสดงวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้การเชื่อมโยงกับหลายๆกฎหลายทฤษฎี หรือหลายๆกระบวนการอย่างเหมาะสมในโจทย์อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยข้อเดียวได้ ผลสำรวจพบว่า นักศึกษาจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่าง สามารถแสดงวิธีการแก้ปัญหาของโจทย์ของฟังก์ชัน $y=\ln^2 x\ln e^{x^2}$

$$
\begin{aligned}
y &= \ln^2 x\ln e^{x^2} \\
&= (\ln x)^2\cdot x^2\ln e && \text{จัดรูปโดยใช้สมบัติของลอการิทึม และเอกซ์โพเนนเชียล} \\
&= (\ln x)^2\cdot x^2.1 && ;\ln e=1 \text{ เป็นสมบัติของลอการิทึมธรรมชาติ} \\
\therefore\ \frac{dy}{dx} &= \frac{d}{dx}(\ln x)^2\cdot x^2 && \text{เข้าสูตรอนุพันธ์ของการคูณ} \\
&= (\ln x)^2\frac{d}{dx}x^2+x^2\frac{d}{dx}(\ln x)^2 \\
&= \ln^2 x(2x)+x^2(2\ln x)\frac{d}{dx}\ln x
\end{aligned}
$$

$= \quad 2x\ln^2 x + 2x^2 \ln x \cdot \frac{1}{x}$ ใช้สมบัติของเลขยกกำลัง

$= \quad 2x\ln^2 x + 2x\ln x$

$= \quad 2x\ln x(\ln x + 1)$ การดำเนินการพีชคณิตของการกระจาย

จากขั้นตอนการแก้ปัญหาในระดับวัตถุ (Object) จะเห็นได้ชัดเจนว่า ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นภายในเป็นการสั่งสมประสบการณ์ จนสามารถนำออกมาใช้ในการแก้ปัญหาในหลายๆ ขั้นตอนที่เชื่อมโยงกับหลายกระบวนการ จนสามารถแก้ปัญหาและได้คำตอบอย่างถูกต้องและมีวิธีลัดด้วย สำหรับผลสำรวจที่พบกับนักศึกษาส่วนใหญ่ในการแก้ปัญหาไม่ถูกต้องคือ ไม่ถนัดในการจัดรูปสมการของฟังก์ชันอดิศัยเนื่องจาก ลืมสมบัติ กฎ ทฤษฎี ของฟังก์ชันลอกการิทึม และเลขยกกำลัง การดำเนินการทางพีชคณิตที่ยังไม่รัดกุมมากพอ และการดำเนินการทางพีชคณิตยังไม่รอบคอบ ดังนั้น ระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ในระดับวัตถุ (Object) จึงเกิดจากการฝึกฝนซ้ำๆและจดจำกฎ นิยามจนเข้าใจกระบวนการต่างๆในการแก้ปัญหาซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่ในสถานการณ์ที่หลากหลายนั่นเอง

4.**ระดับโครงสร้างเชิงการรู้ (Schema)** เป็นความเข้าใจในการนำความรู้ของอนุพันธ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน นำความรู้อนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยไปใช้แก้ปัญหาสถานการณ์ใหม่ที่ไม่คุ้นเคย และสามารถสร้างความคิดรวบรอดใหม่จากการเรียนรู้ และความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจจนเกิดความคิดที่ลึกซึ้ง แล้วเกิดความเข้าใจในทักษะกระบวนการ การเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันและสามารถนำเสนอคณิตศาสตร์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง การสร้างกระบวนการ การพิสูจน์ การค้นพบ การนำไปใช้ และการพัฒนาการนำเสนอใหม่ ๆ (Usiskin,2001 : 15-22)

จากผลสำรวจพบว่า ไม่มีนักศึกษาที่มีความเข้าใจในระดับโครงสร้างเชิงการรู้ เนื่องจากในงานวิจัยนี้จะวัดระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ในการทำโจทย์ที่ไม่คุ้นเคยหรือสถานการณ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อน ดังตัวอย่างการแสดงขั้นตอนการหาค่าอนุพันธ์ของฟังก์ชัน $y^x = 2^x \cos x$

<u>วิธีทำ</u> จาก $y^x = 2^x \cos x$

$\ln y^x = \ln(2^x \cos x)$ ใส่ ln ทั้งสองข้างของสมการ

$x\ln y = \ln 2^x + \ln\cos x$

หาอนุพันธ์ทั้งสองข้างของสมการ

$$\frac{d}{dx}x\ln y = \frac{d}{dx}(\ln 2^x + \ln\cos x)$$

$$= \frac{d}{dx}(x\ln 2 + \ln\cos x)$$

$$= \frac{d}{dx}(x\ln 2) + \frac{d}{dx}(\ln\cos x)$$

$$x\frac{d}{dx}\ln y + \ln y\frac{dx}{dx} = \ln 2 + \frac{1}{\cos x}\frac{d}{dx}\cos x$$

$$x\left(\frac{1}{y}\right)\frac{dy}{dx} + \ln y = \ln 2 + \frac{1}{\cos x}(-\sin x)$$

$$\therefore \quad \frac{dy}{dx} = \left[(\ln 2 - \tan x) - \ln y\right]\frac{y}{x}$$

จากขั้นตอนการแก้ปัญหาข้างต้น ซึ่งไม่สามารถใช้สูตรหาได้ตามปกติ ผู้เรียนส่วนใหญ่จะไม่สามารถแก้ปัญหาโจทย์ในลักษณะนี้ได้ เนื่องจากไม่คุ้นเคยเลยชี้กำลังที่เป็นตัวแปร เช่น y^x หรือ 2^x จึงซึ่งความจริงแล้ว การแก้ปัญหาในระดับโครงสร้างเชิงการรู้ เน้นให้ผู้เรียนหาวิธีการสถานการณ์ใหม่ๆที่ไม่คุ้นเคยหรือแก้ปัญหาสถานการณ์ที่ซับซ้อนขึ้น ซึ่งไม่ใช่การแก้ปัญหาที่แทนค่าสูตรแบบปกติแล้วหาคำตอบ ซึ่งในโจทย์ข้อนี้ผู้เรียนไม่สามารถคิดไปถึงการใส่ $\ln$ ลงไปแต่จะคิดเองตามความเข้าใจของตนในกฎ ทฤษฎี ที่เคยทำมา ดังนั้นไม่สามารถแก้ปัญหาในขั้นตอนต่อไปได้ ซึ่งความเป็นจริงแล้วเราสามารถใช้สมบัติของลอการิทึมเข้ามาช่วยในการจัดรูปฟังก์ชันก่อน เนื่องจากฟังก์ชัน $y^x = 2^x \cos x$ ยังไม่สามารถหาอนุพันธ์ได้ตามปกติได้และในขั้นตอนต่อไปจึงหาค่าอนุพันธ์โดยการใช้สูตรอนุพันธ์ของลอการิทึมต่อจนได้คำตอบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

1. อาจารย์ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่เน้นความเข้าใจในมโนทัศน์ของอนุพันธ์ของฟังก์ชันอดิศัยแต่ละประเภทเป็นสำคัญ

2. อาจารย์ผู้สอนสามารถนำลักษณะของความเข้าใจทางคณิตศาสาตร์ที่ผิดพลาด จากผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดการเรียนการสอน เพื่อระมัดระวังและเน้นย้ำประเด็นที่เกิดข้อผิดพลาดน้อยลง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1. ควรทำการวิจัยศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ให้ครบทุกบทเรียนในแต่ละระดับ เนื่องจากแต่ละบทเรียนจะมีลักษณะความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่แตกต่างกัน และนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการเตรียมการสอนในครั้งต่อไป เพื่อทำให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น

2. ควรต่อยอดการวิจัยครั้งนี้ โดยศึกษาเกี่ยวความเข้าใจทางคณิตศาสตร์กับกลุ่มตัวอย่างอื่น เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาและเปรียบเทียบ โดยผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการต่อยอดการวิจัยครั้งถัดไป

เอกสารอ้างอิง

ปานทอง กุลนารถศิริ. การจัดการศึกษาคณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21**.วารสาร สสวท**, 92 (ม.ค.-มี.ค.), 12.

อัมพร ม้าคะนอง. 2547 ข. **เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ทฤษฎีและการประยุกต์ทาง การศึกษาคณิตศาสตร์.** (เอกสารอัดสำเนา), 2539.

Aneshkumar Maharaj. “An APOS analysis of natural science students’ understanding of Derivatives” **South African Journal of Education. 33(1).** School of Mathematics Statistics and Computer Science, University of KwaZulu-Natal, South Africa, 2013.

Ausubel. **“Youth,Maori;Maori (New-Zealand;Level of aspiration;Psychology;)”** Education No discipline assigned. DU 423.c5 A86, 1997.

Bloom, B.S. **Taxonomy of educational objectives.** New York : David Mckay, 1956.

Challenger, M. **From triangles to a concept : a phenomenographic study of A-level students' development of the concept of trigonometry.** Unpublished Phd thesis. Coventry: University of Warwick, 2009.

Dubinsky, E., & McDonald, M. A. **"APOS : A constructivist theory of learning in Undergraduate mathematics education research.In.** The Teaching and Learning of Mathematics at University Level: An ICMI Study, 273-280. Edited by Holton, et al. Dordrechet: Kluwer Academic Publishers, 2001.

Engelke, N, Oehrtman, M, & Carleson, M. **Composition of functions:pre-calculus students understandings.** In GM Lloyd, M Wilson, JLM Wilkins,& SL Behm (Eds.), Proceedings of the 27th Annual meeting of the north, 2005.

Hiebert, J., & Carpenter, T.P. **Learning and Teaching with Understanding. In D.A.** Grouws(Ed.), Handbook of Research on Mathematics Teaching and Learning. New York : MacMillan, 1992.

Howard Anton. **Calculas : Anew horizon (6th).** Dexel University, USA. Jhon Wisley & Son,Inc. 1,130 p, 1999.

James, Stewart. **Calculas: Early Transcendentals.(7rd).** Mcmaster university and university of Toronto, USA. Cengage Learning publishing . 1357 p, 2012.

National Council of Teachers of Mathematics. **"In Principles and Standards for School Mathematics and Teacher Education"**, 20-21. USA, 2000.

Perkins, D. Teaching for understanding. **The Professional Journal of the American Federation of Teachers**. 17(3): 28-35, 1993.

Usiskin, Z. **Trends in Mathematics educations education.** In Document for conference title Trends in mathematics educations**,** pp. 14-20. Bangkok, Dec 13, 2001.

ประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ : กรณีศึกษาศูนย์มหาวิทยาลัยในเขตภาคเหนือตอนล่าง

สกนธ์ชัย ชะนูนันท์[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิ ตศาสตร์ กรณีศึกษาศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง รูปแบบวิจัยที่ใช้คือการวิจัยเชิงประเมิน ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลและสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา อันได้แก่ 1) สำรวจข้อมูลการสำเร็จการศึกษาจากฐานข้อมูลสิถิติของบัณฑิตวิทยาลัย 2) ใช้แบบประเมินคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา กับ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และผู้สำเร็จการศึกษา 3) ใช้แบบประเมินคุณภาพวิทยานิพนธ์ กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และ 4) ใช้แบบประเมินการเผยแพร่วิทยานิพนธ์ กับผู้สำเร็จการศึกษาและวิทยานิพนธ์/ proceedings/บทความ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ความถี่ สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตของศูนย์มหาวิทยาลัยในเขตภาคเหนือตอนล่างที่ร่วมผลิตบัณฑิตในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระยะที่ 3 ของ สสวท. มีประสิทธิผลในระดับที่ดี สะท้อนได้จากปริมาณผู้สำเร็จการศึกษา คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ปริมาณวิทยานิพนธ์ คุณภาพวิทยานิพนธ์ สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่ Super premium program และองค์ประกอบความรู้ของผลงานวิชาการและนวัตกรรมทางการศึกษาของศูนย์มหาวิทยาลัย

คำสำคัญ : การวิจัยเชิงประเมิน, ประสิทธิผล, การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

---

[1]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

The purpose of this study was to evaluate the effectiveness of master of education program management that involved in PSMT project: a case study of one lower northern university. Evaluation research approach was employed. The researcher used variety of research tools and instrument according to the resources such as 1) the university graduate database for graduation information, 2) graduate quality assessment form with advisor and lecturers, students and graduates themselves, 3) thesis quality assessment form with advisor and lecturers, and 4) thesis distribution assessment form with graduates and their thesis. For data analysis, basic statistics such as mean, SD, percentage, frequency were used for quantitative data analysis while content analysis technique was used for analyzing qualitative data. As a result, it was found that the management of master of education program that involved in PSMT project Phase III: a case study of one lower northern university has good effectiveness which can be reflected from number of graduation, quality of graduates, number of master thesis, quality of master thesis, ratio of graduates who can get in super premium program of PSMT project and the academic knowledge and educational innovation of the center.

Keywords : evaluation research, effectiveness, master of education program management

บทนำ

ความรู้ความเข้าใจ ทักษะการแก้ปัญหาและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมและสร้างเยาวชนไทยให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมปัจจุบันและอนาคตที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีส่งผลกระทบอย่างมากทั้งในระดับตัวบุคคล สังคม และหน้าที่อาชีพการงาน ซึ่งในการดำรงชีวิตสังคมสมัยใหม่นั้น บุคคลจะต้องมีความรู้ความสามารถอย่างเพียงพอเพื่อให้บุคคลนั้นๆสามารถรับรู้เข้าใจและมีส่วนร่วมในตัดสินประเด็นปัญหาของสังคมที่เกิดจากผลกระทบของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่บุคคลนั้นๆ มีอยู่ (สุนีย์ คล้ายนิลและคณะ, 2551, หน้า 11) ดังนั้นการจัดการศึกษาควรมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความรู้อย่างรอบด้านทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะในการคิด ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า สร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นเป็นพื้นฐานของการพัฒนาและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ หลายหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศจึงให้ความสาคัญเป็นอย่างยิ่งกับการศึกษาวิทยาศาสตร์ในระดับการศึกษาพื้นฐาน สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ สสวท. ซึ่งเป็นองค์กรระดับชาติที่มีหน้าที่หลักในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถือว่ามีความสำคัญเป็นลำดับต้นๆ ของการส่งเสริมและพัฒนา จากเป้าหมายและหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวของ สสวท. ทำให้โครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) จึงได้ถือกำเนิดขึ้น

โครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

เนื่องจากรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษในการจัดการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ และเนื่องจากครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการทำให้นักเรียนรักและสนใจการเรียนรู้ ประกอบกับยังมีโรงเรียนจำนวนมากที่ขาดแคลนครู โดยเฉพาะครูสอนวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สสวท., ม.ป.ป.) คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2539 อนุมัติให้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา-สกอ. ในปัจจุบัน) รวมกันดำเนินโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2539-2547) โดยให้ทุนผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ในคณะวิทยาศาสตร์เป็นเวลา 4 ปี แล้วศึกษาต่อหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (ป.บัณฑิต) ในคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ เป็นเวลา 1 ปี

ต่อมาเมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2548 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ดำเนินโครงการ สควค.ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2548-2549) โดยให้ทุนผู้ที่สำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (ป.บัณฑิต) ในคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ เป็นเวลา 1 ปี

โครงการ สควค.ทั้งระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตครูสอนวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ ที่มีความรู้ความสามารถสูง เป็นผู้นำทางวิชาการของโรงเรียน และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนในสาขาวิชาดังกล่าว ถือว่าโครงการ สควค. เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ

จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่าในปี พ.ศ.2550 โรงเรียนในสังกัด สพฐ. ยังขาดแคลนครูในสาขาวิทยาศาสตร์ จำนวน 10,831 อัตรา และขาดแคลนครูในสาขาคณิตศาสตร์ จำนวน 11,922 อัตรา ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและนักวิชาการจำนวนมากมีความเห็นตรงกันว่าการขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของเด็กไทยอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ ไม่ว่าจะเป็นการประเมินระดับประเทศหรือระดับนานาชาติ PISA (Programme for International Student Assessment)

ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2552 ให้กระทรวงศึกษาธิการ โดย สสวท. ดำเนินโครงการ สควค.ระยะที่ 3 (พ.ศ.2553-2560) เพื่อจัดสรรทุนการศึกษา จำนวนปีละ 580 ทุนให้กับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิทยาศาสตร์ (วท.บ.) ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเพื่อรับทุนศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (ป.บัณฑิต) เป็นเวลา 1 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วให้คณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) จัดสรรอัตราข้าราชการครูที่ว่างจากการเกษียณอายุของข้าราชการครูของกระทรวงศึกษาธิการในแต่ละปี สำหรับบรรจุครู สควค. และหลังจากบรรจุครบ

2 ปี ครู สควค. มีสิทธิ์ได้รับทุนศึกษาต่อระดับปริญญาโทในประเทศ เป็นระยะเวลา 2 ปี ปรากฏว่าหลังจากดำเนินโครงการ สควค. ได้ 1 ปี คณะกรรมการคุรุสภาในการประชุมเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ได้มีมติให้ยกเลิกการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูกับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.บัณฑิต) ดังกล่าว ในช่วงเวลาเดียวกันคุรุสภาได้ดำเนินการกำหนดเกณฑ์ที่จะให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูกับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางการศึกษาหรือบัณฑิตศึกษา (ใช้เวลาเรียนไม่ต่ำกว่า 2 ปี มีวุฒิเทียบเท่าปริญญาโท ทำนองเดียวกับ เนติบัณฑิต) ตามหลักสูตรที่ครอบคลุมเกณฑ์กำหนดของคุรุสภา ทำให้การดำเนินงานโครงการ สควค.ระยะที่ 3 มีความจำเป็นต้องปรับรูปแบบของโครงการฯ เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์และเงื่อนไขของการได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูจากคุรุสภาตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 เป็นต้นไป

ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2554 เห็นชอบให้ปรับรูปแบบการดำเนินงานและจำนวนทุนการผลิตครูโครงการ สควค.ระยะที่ 3 (พ.ศ.2555-2560) เป็นหลักสูตรปริญญาโททางการศึกษาตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และได้ใบประกอบวิชาชีพครูตามเกณฑ์ของคุรุสภา จำนวน 580 ทุน โดยแบ่งทุนการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือทุนประเภทที่ 1 Premium จำนวน 400 ทุน ที่มุ่งเน้นการสร้างครูเพื่อสอนวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และทุนประเภทที่ 2 Super premium จำนวนปีละ 180 ทุน เพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาโททางการศึกษาหรือหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ที่มุ่งเน้นการสร้างครูสอนวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน ผู้รับทุนกลุ่มนี้จะได้รับการบรรจุให้สอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล 500 โรงเรียน หรือในโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสอน (English Program: EP) ของ สพฐ. การดำเนินงานตามแผนที่ปรับใหม่นี้จะเริ่มรับนิสิตนักศึกษารุ่นแรกในปี พ.ศ. 2556 และรับนิสิตนักศึกษารุ่นสุดท้ายในปี พ.ศ. 2561

โครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ระยะที่ 3 หรือ โครงการ สควค. ระยะที่ 3 เป็นโครงการผลิตครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาขาดแคลนต่อเนื่องจากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ตามแนวการปฏิรูปการศึกษาที่จะสร้างครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการ มีความชำนาญทางวิชาชีพ และมีจิตวิญญาณในวิชาชีพครู จึงคัดเลือกผู้ที่จบ วท.บ. สาขาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และวิทยาการคอมพิวเตอร์ และมีความศรัทธาในวิชาชีพครู เข้าศึกษาหลักสูตรปริญญาโททางการศึกษา ใช้เวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับการบรรจุในโรงเรียนที่มีโครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์และโรงเรียนมาตรฐานสากลหรือโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัด สพฐ.ทุกเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ (สสวท., 2556ก)

เนื่องจากโครงการ สควค. ระยะที่ 3 มีเป้าหมายในการผลินครูที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการ มีความชำนาญทางวิชาชีพ และมีจิตวิญญาณในวิชาชีพครู ดังนั้นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาในโครงการต้องศึกษาวิชาเอกในหน่วยกิตที่เพิ่มขึ้นของหลักสูตรปริญญาโททางการศึกษา เน้นการปฏิบัติงานวิชาชีพครู การปลูกฝังและการกล่อมเกลาคุณลักษณะความเป็นครู และมีการฝึกปฏิบัติงานในสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด

โครงการ สควค. ระยะที่ 3 ต้องการจูงใจให้คนดี คนเก่ง เข้าเรียนและคงอยู่ในวิชาชีพตลอดไป จึงจำเป็นต้องมีระบบการคัดเลือกผู้เข้าโครงการที่มีคุณภาพ มีการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะวิชา มีระบบการให้ทุนการศึกษาระหว่างเรียน และมีการประกันการมีงานทำทุกคน

โครงการ สควค. ระยะที่ 3 (สสวท., 2556ข) จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีจิตวิญญาณความเป็นครูและเป็นครูมืออาชีพ
2. มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ทางการศึกษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือคอมพิวเตอร์ ที่สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
3. มีความสามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และถ่ายทอดความรู้
4. เป็นนักวิจัยที่สามารถพัฒนาความรู้ในศาสตร์ที่เชี่ยวชาญหรือพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัย
5. เป็นนักคิดอย่างเป็นระบบ สามารถคิดสร้างสรรค์ คิดวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจ
6. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ยุคใหม่
7. สอดคล้องกับมาตรฐานครูคณิตศาสตร์ หรือครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ สควค. ระยะที่ 3 สสวท. ได้คัดเลือกมหาวิทยาลัยและสถาบันร่วมผลิตครู สควค.ระดับปริญญาโททางการศึกษา โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกมหาวิทยาลัยและสถาบันเข้าเป็นศูนย์โครงการ สควค.ระยะที่ 3 คือ คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ ของศูนย์มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ สควค. ต้องผ่านการรับรองมาตรฐานหลักสูตรวิชาชีพครูจากคุรุสภา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และผ่านการรับรองคุณภาพของอาจารย์ประจำหลักสูตร คุณภาพอาจารย์ผู้สอน และคุณภาพการจัดการเรียนการสอน จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (สสวท.,2555ก) โดยมหาวิทยาลัยและสถาบันผลิตครูมีหน้าที่หนึ่ง คือ การพัฒนาหลักสูตรสำหรับครูโครงการ สควค. ระดับปริญญาโทให้สอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีคณาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ช่วยพัฒนานิสิตครูในเรื่องหลักสูตร วิธีสอน การใช้และสร้างสื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนการจัดการชั้นเรียน ส่วน สสวท. นอกจากทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานการดำเนินงานการผลิตและการบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาโครงการ สควค. ระยะที่ 3 และเป็นหน่วยงานขอตั้งงบประมาณ ตั้งเงินทุนการศึกษาและงบประมาณดำเนินการ และจัดส่งไปยังหน่วยงานต่างๆที่ดำเนินการแล้ว ยังทำหน้าที่ประสานงาน ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ สควค. เพื่อให้งานของโครงการ สควค. ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 - 2558 มีศูนย์มหาวิทยาลัยและสถาบันร่วมผลิตครูโครงการ สควค. ระยะที่ 3 จำนวน 14 ศูนย์ ทั่วประเทศ ซึ่งศูนย์มหาวิทยาลัยในภาคเหนือตอนล่างแห่งหนึ่งก็เป็น 1 ใน 14 ศูนย์ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นศูนย์ในการผลิตบัณฑิตในโครงการดังกล่าว ซึ่งแต่ละศูนย์มหาวิทยาลัยหรือสถาบันได้พัฒนาหลักสูตรผลิตครูโครงการ สควค. ระดับปริญญาโททางการศึกษา ตัวอย่าง เช่นหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ทั้ง 4 สาขา ซึ่งได้แก่ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา และคณิตศาสตร์ ที่ศูนย์มหาวิทยาลัยในเขตภาคเหนือตอนล่างได้พัฒนาขึ้นและนำเสนอเพื่อเข้าร่วมโครงการดังกล่าว ซึ่งทุกหลักสูตรได้มีคุณสมบัติและองค์ประกอบเป็นไปตามกรอบหลักสูตรสำหรับการผลิตครูผู้มีความสามารถพิเศษ ระดับปริญญาโท

ทางการศึกษาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือ คอมพิวเตอร์ ตามโครงการ สควค. ระยะที่ 3 (สสวท., 2556ข) และได้รับการรับรองมาตรฐานวิชาชีพครูจากคุรุสภา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบการให้ความเห็นชอบหลักสูตรแล้ว โดยในส่วนของการดำเนินงาน ทางด้าน สสวท. ได้กำหนดแนวทางให้ทุนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์ (วท.บ.) เพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาโททางการศึกษาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ จำนวนปีละ 580 ทุน โดยใช้เวลาเรียนไม่ต่ำกว่า 2 ปี หลักสูตรปริญญาโททางการศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่ทางสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กำหนด ครอบคลุมตามเกณฑ์ของคุรุสภาและเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) โครงการเริ่มให้ทุนการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 เป็นต้นไป และจะให้ทุนปีสุดท้ายในปีการศึกษา 2562 (สสวท., 2556ก)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวยังไม่มีการศึกษาถึงผลการดำเนินการและการบริหารจัดการในระดับหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินการหรือประสิทธิผลที่เกิดขึ้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาประสิทธิผลของการบริหารจัดการของหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ของศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างที่เข้าร่วมผลิตบัณฑิตในโครงการดังกล่าวฯ โดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงประเมิน

งานวิจัยเชิงประเมินครั้งนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งโครงการวิจัยเชิงประเมินโครงการทั้งหมดที่ศึกษาในภาพรวมทั้ง 14 ศูนย์ และในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกประเมินเพียงประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตของศูนย์มหาวิทยาลัยในเขตภาคเหนือตอนล่างที่เข้าร่วมโครงการผลิตบัณฑิตในโครงการดังกล่าวเท่านั้น

การประเมินโครงการ (project evaluation)

การประเมินโครงการเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งในวงจรการวางแผนและการบริหารคุณภาพ ซึ่งจะเริ่มจากการวางแผนโครงการ การปฏิบัติตามแผนโครงการ การกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาแผน/โครงการที่เป็นระบบและต่อเนื่อง การประเมินโครงการได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษา ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยเริ่มจากแนวคิดที่เสนอในรูปของบทความของราฟ ไทเลอร์ (Ralph Tyler) ลี เจ ครอนบาซ (Lee J. Cronbach) และไมเคิล สคริฟเวน (M. Scriven) ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงประเมินเพื่อประเมินประสิทธิภาพของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ระยะที่ 3: กรณีศึกษาศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งทางผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ ซึ่งมีรายละเอียด ที่สำคัญดังต่อไปนี้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการประเมินโครงการ มีนักวิชาการและนักประเมินได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้หลากหลาย ซึ่งสามารถวิเคราะห์และสรุปแนวคิดที่สำคัญได้ดังนี้ เช่น Worthen and Sanders (1987: 129) ได้ให้ความหมาย การประเมินโครงการว่า เป็น กระบวนการพิจารณาคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการตัดสิน คุณค่าผลผลิต วิธีการและแนวการเลือกต่างๆ สำหรับตัดสินและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ ในขณะที่ สตัฟเฟิลบีม และชิงค์ฟิวด์ Stufflebeam & Shinkfield (2007: 159) ได้อธิบายว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการบรรยาย เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย การวางแผนการดำเนินการ และผลกระทบ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของโครงการ ส่วนศิริชัย กาญจนวาสี (2550: 21-

22,209) ได้เสนอว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวน การศึกษาสิ่งต่างๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย (Research – oriented) การประเมินเป็นการตรวจสอบ การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Objectives – oriented) การประเมินเป็นการเสนอ สารสนเทศแก่ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งหลายด้วยการบรรยายอย่างลุ่มลึก (Description – oriented) และการประเมินเป็นการตัดสินคุณค่า (Judgment – oriented) ของการพัฒนาโครงการ การดำเนินการและผลของโครงการ นอกจากนี้แล้ว สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ (2549: 117) และเยาวดีรางชัยกุล วิบูลย์ศรี (2549 : 305) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการ ปรับปรุงโครงการและสารสนเทศในการตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการรวมทั้งการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาตลอดจนการสร้างและการกำหนดทางเลือกใหม่ในการดำเนินโครงการ

จากแนวคิดข้างต้น สามารถวิเคราะห์แนวคิดหลักที่สำคัญและสรุปความหมายของการประเมินโครงการได้ดังนี้ คือ การประเมินโครงการเป็น กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างมีความหมายและเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับโครงการแล้วนำมาประมวลวิเคราะห์ผล เพื่อให้ได้สารสนเทศและหาข้อสรุปของงานที่ทำนั้นว่า สามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายหรือความสำเร็จตามความคาดหวังของโครงการหรือไม่ อย่างไร

การประเมินโครงการถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งใน เนื่องจากเป็นกระบวนการได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนถึงผลการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงาน ซึ่งมีนักวิชาการและนักประเมินได้วิเคราะห์และระบุถึงความสำคัญของการประเมินโครงการไว้มากมาย ดังเช่น สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ (2549: 92 – 93) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมินโครงการนั้นเป็นกระบวนการเพื่อการปรับปรุงพัฒนางานหรือโครงการต่างๆ เพื่อตัดสินผลเกี่ยวกับระดับผลสัมฤทธิ์ของงานหรือโครงการต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรืออนาคตของโครงการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อกระตุ้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนสมคิด พรมจุ้ย (2550: 37) ได้ระบุว่าการประเมินเป็นกิจกรรมที่สำคัญในวงจรการวางแผน และบริหารโครงการ เพราะการประเมินมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนและการบริหารโครงการ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนและโครงการตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการตลอดจน ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และยังช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน ทำให้การจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการที่สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไป และที่สำคัญการประเมินโครงการจะก่อให้เกิดการได้ซึ่งข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการว่าเป็นอย่างไร คุ้มค่า การลงทุนหรือไม่ อีกทั้งยังเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเองจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาโครงการ ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นไป นอกจากนี้แล้ว เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551: 93) ได้วิเคราะห์และระบุถึงความสำคัญของการประเมินโครงการไว้ดังนี้ ได้แก่ 1) การประเมินเป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพในการให้บริการถึงแม้จะไม่สามารถประกันผลสัมฤทธิ์ขั้นสูงสุดของโครงการได้ แต่ก็สามารถจะรับรองคุณภาพของการให้บริการในระดับหนึ่ง 2) การประเมินช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้รับ

ทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการโดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง 3) การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) การประเมินช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของแต่ละโครงการตามลำดับก่อนหลังโดยสามารถจะทราบได้ว่าโครงการใดมีความจำเป็นเร่งด่วนกว่ากันทั้งนี้ เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการคัดเลือกโครงการ ตลอดจนช่วยลดความกดดันจากอำนาจทางการเมือง อันเนื่องจากโครงการมีจำนวนมาก 5) การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลป้อนกลับจากผู้รับบริการ ทำให้ทราบถึงข้อมูลจำกัดและปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานเพื่อนำมาปรับปรุงโครงการตลอดจนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้และผู้รับการบริการ และ 6) การประเมินช่วยให้ทราบถึงผลผลิตของโครางการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึง ประสงค์ควบคู่กันไป

จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการประเมินโครงการ สรุปได้ว่าการประเมินโครงการมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะทำให้ได้สารสนเทศสำหรับใช้ในการตัดสินคุณค่าของโครงการว่าวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น ๆ ได้บรรลุมากน้อยเพียงใด คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ จุดแข็งหรือจุดอ่อนของโครงการเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังช่วยบอกถึงว่า วัตถุประสงค์โครงการที่ กำหนดขึ้นไว้นั้น มีความสอดคล้องและเหมาะสมเพียงใด สารสนเทศที่ได้จากการประเมินโครงการ จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการเพื่อที่จะปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การประเมินโครงการสามารถแบ่งได้หลายประเภทตามแต่จะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักในการแบ่งเช่น แบ่งโดยยึดจุดมุ่งหมายของการประเมินยึดหลักในการประเมิน ลำดับเวลาในการประเมิน เป็นต้น ซึ่งได้มีนักวิชาการและนักประเมินแบ่งประเภทของการประเมินโครงการ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ (2549 : 114 – 115) กล่าวถึงการแบ่งประเภทของการ ประเมินไว้ 6 แบบ คือ 1) แบ่งตามหลักยึดในการประเมินค่า 2) แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน 3) แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน 4) แบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน 5) แบ่งตามโมเดลการประเมินเป็นหลัก 6) แบ่งตามความแท้จริงของการประเมิน ในขณะที่ รัตนะ บัวสนธ์ (2550 : 40 – 42) ได้แบ่งการประเมินโครงการตามเกณฑ์ 5 ด้าน ดังนี้ 1) แบ่งตามวัตถุประสงค์การประเมินและช่วงเวลาของโครงการ
2) แบ่งตามเป้าหมายที่ยึด 3) แบ่งตามปรัชญาหรือความเชื่อพื้นฐาน 4) แบ่งตามผู้ประเมินหรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบทำการประเมิน และ 5) แบ่งตามวิธีการและลักษณะข้อมูลที่มุ่งประเมิน

จากแนวคิดข้างต้นที่กล่าวมานี้ พบว่าการประเมินโครงการนั้นมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง เช่น แบ่งตามวัตถุประสงค์การประเมิน แบ่งตามช่วงเวลาของ โครงการ แบ่งตามมิติการประเมิน แบ่งตามหลักยึดในการประเมินค่า แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน แบ่งตามโมเดลการประเมินเป็นหลัก แบ่งตามความแท้จริงของการประเมิน แบ่งตามเป้าหมายที่ยึด แบ่งตามปรัชญาหรือความเชื่อพื้นฐาน แบ่งตามผู้ประเมินหรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบทำการประเมินและแบ่งตามวิธีการและลักษณะข้อมูลที่มุ่งประเมิน

รูปแบบการประเมินจะเป็นกรอบหรือแนวความคิดที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการหรือรายการประเมิน การจะใช้รูปแบบการประเมินใด จึงอยู่ที่จุดเน้นและจุดมุ่งหมายของการประเมิน ซึ่งโดยทั่วไปนิยมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Based Model) เป็นรูปแบบที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังว่าเกิดขึ้นหรือไม่ หรือประเมินโดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายเป็นหลัก โดยดูว่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เช่น รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) ครอนบาค (Cronbach) เคริกแพตทริค (Kirkpatrick) เป็นต้น

2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgemental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศสำหรับกำหนดและวินิจฉัยคุณค่าของโครงการนั้น เช่น รูปแบบการประเมินของ สเตค (Stake) สคริฟเว่น (Scriven) โพรวัส (Provus) เป็นต้น(Judgemental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศสำหรับกำหนดและวินิจฉัยคุณค่าของโครงการนั้น เช่น รูปแบบการประเมินของ สเตค (Stake) สคริฟเว่น (Scriven) โพรวัส (Provus) เป็นต้น

3. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision – Oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล และข่าวสารต่างๆ เพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง เช่น รูปแบบการประเมินของเวลช์ (Welch) สตัฟเฟิลบีม(Stufflebeam) อัลคิน (Alkin) เป็นต้น

ในการวิจัยเชิงประเมินประสิทธิผลครั้งนี้ ซึ่งเป็นการประเมินประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต จำนวน 4 หลักสูตร ได้แก่หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา และคณิตศาสตร์ ของศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างที่เข้าร่วมในการผลิตบัณฑิตในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ระยะที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการประเมิน ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของสตฟเฟิลบีม (Daneil L. Stufflebeam)

Stufflebeam ได้นำเสนอรูปแบบการประเมินที่ เรียกว่า CIPP Model โดยให้นิยามการประเมินว่าหมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นทางเลือกประกอบการตัดสินใจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องไว้ใช้ในการ ตัดสินใจ ผู้ทำการประเมินจะรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร แนวคิดของ Stufflebeam แบ่งแยกการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างชัดเจน ฝ่ายประเมินทำหน้าที่ ระบุจัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วน ฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาและนำผลการประเมินที่ได้นั้นไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนิน กิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณี แนวคิดพื้นฐานการประเมินของ Stufflebeam มีขั้นตอนการประเมิน 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. กำหนดหรือระบุและบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การดำเนินกิจกรรมของโครงการ การตัดสินใจสั่งการ การประเมิน

2. จัดเก็บรวบรวมข้อมูล

3. วิเคราะห์และจัดสารสนเทศเพื่อนำเสนอฝ่ายบริหาร

CIPP Model ของ Stufflebeam ไม่ได้เน้นการประเมินตามวัตถุประสงค์เท่านั้นแต่จะทำให้ได้รายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการมาช่วยในการตัดสินใจ โดยเฉพาะการประเมินโครงการประชุมจะมีความเหมาะสมเมื่อใช้ CIPP Model ของ Stufflebeam เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ ทำให้ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ยังมีการประเมินสรุปเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ CIPP MODEL ของ Stufflebeam จะให้รายละเอียดของโครงการที่สมบูรณ์ เข้าใจง่าย และสะดวกในการนำไปใช้ในการประเมิน ซึ่งทำช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้เป็นอย่างดีจึงเป็นแบบจำลองที่มีผู้นำมาใช้มาก CIPP Model ของ Stufflebeam จะประเมิน 4 ด้าน ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการ โครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ประเด็นปัญหา ความเหมาะสมของเป้าหมายของ โครงการ และความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ จำนวนประชากร สภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงาน ระดับบนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ตัดสินใจวางแผน กำหนดนโยบาย กำหนดเป้าหมายและกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินทรัพยากรที่จำเป็นที่จะนำมาใช้ในการดำเนินโครงการว่ามีความเป็นไปได้มีความเหมาะสมและมีความเพียงพอหรือไม่ ทรัพยากรที่จำเป็น ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์เวลา กลุ่มเป้าหมาย เทคโนโลยีและ แผนการดำเนินงาน การประเมินปัจจัยนำเข้านำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจหาวิธีดำเนินงาน โครงการให้บรรลุเป้าหมาย

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินการบริหารโครงการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้าของโครงการมาใช้เหมาะสมหรือไม่ กิจกรรม ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นจะบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ สารสนเทศต่าง ๆ จะถูกวิเคราะห์รวบรวม และนำเสนอผู้ดำเนินงานโครงการ อาจจะต้องการสารสนเทศทุกวันหรือในตอนเริ่มต้นโครงการเป็น การบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินงานโครงการไว้เป็นหลักฐาน การประเมิน

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลที่ได้จากโครงการว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ คุ้มค่าเพียงใด โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ มุ่งตอบคำถามว่าโครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ผลการประเมินจะทำให้ได้สารสนเทศในการพิจารณาตัดสินใน ยุติปรับขยาย หรือทำเป็นงานประจำ การประเมินผลผลิตจะทำการประเมิน 2 ขั้นตอน คือ 1) ประเมินทันทีที่สิ้นสุดโครงการเรียกว่าการประเมนผลลัพธ์และ 2) การประเมินผลกระทบของโครงการทั้งทางบวกและทางลบ

นอกจาก การประเมินตาม CIPP MODEL ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ การประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิตแล้วนั้น Stufflebeam ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการ

ประเมินสภาวะแวดล้อม นำผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจ ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการทั้ง วัตถุประสงค์ระยะสั้นและระยะยาว ให้สอดคล้องกับแผนในการดำเนินงาน

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการ ตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินปัจจัยนำเข้า นำผลการประเมินไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของ แผนงาน กลวิธีดำเนินโครงการและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) ได้จากการประเมินกระบวนการ นำผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติทำให้การทำงาน เป็นไปตามแผนที่กำหนด ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) ได้จากการประเมินผลผลิต นำผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจเกี่ ยวกับอนาคตของโครงการว่าควรจะทำต่อไป ยุติล้มเลิก ขยาย โครงการ หรือให้ทำเป็นงานประจำ

CIPP Model มักจะถูกจะนำไปใช้ควบคู่กับการบริหารงาน ช่วยพิจารณาโครงการ บริหารโครงการ และกำหนดอนาคตของโครงการ ซึ่งเกณฑ์การประเมินตามแนวคิด ของสตัฟเฟิลบีมและคณะได้มีการแบ่งเกณฑ์การประเมินออกเป็นรายมาตรฐาน และภายใต้มาตรฐานแต่ละด้านได้มีเกณฑ์การประเมินที่กล่าวถึงรายละ เอียดของการประเมินไว้อย่างครอบคลุมขั้นตอนการประเมิน ดังนั้น แบบจำลองการประเมิน CIPP Model นี้จึงมีความเหมาะสมกับโครงการที่เริ่มดำเนินการหรือโครงการ

รูปแบบการประเมิน CIPIEST Model ของสตฟเฟิลบีม

แดเนียล สตัฟเฟิลบีม (DanielStufflebeam) เป็นนักประเมินบุคคลสำคัญในวงวิชาชีพการประเมิน ได้พัฒนารูปแบบการประเมินอันเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่ารูปแบบการประเมินซิปป์(CIPP Evaluation Model) และได้ถูกนำมาใช้ในการประเมินโครงการต่างๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะโครงการทางการศึกษาในประเทศไทย(รัตนะ บัวสนธ์, 2556) ปัจจุบันนี้สตัฟเฟิลบีม ได้มีการปรับพัฒนารูปแบบการประเมิน CIPP เป็น CIPPIEST แล้ว ทั้งนี้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ที่ปรับใหม่ก็มีมโนทัศน์และแนวทางการนำ ไปใช้ที่แตกต่างจากรูปแบบการประเมิน CIPP รัตนะ บัวสนธ์ (2556: 23-24) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินแบบ CIPIEST ไว้ว่า เป็นส่วนปรับ ขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอด ส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ได้แก่ โครงการ แผนงานหรือสิ่ง แทรกแซงต่างๆ โดยที่ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการ ประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์นั้นเอง ทั้งนี้ ความหมายของมิติการประเมินที่ เพิ่มขึ้น พิจารณาได้จากการตั้งคำถามการประเมิน (Evaluation Questions) แต่ละมิติดังนี้

การประเมินผลกระทบเป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า สิ่งที่ผู้รับผลประโยชน์ (จากโครงการ หรือสิ่งแทรกแซง) ได้รับเกินไปกว่าเป้าหมายความต้องการที่จะได้รับตอบสนองตามความต้องการ จำเป็นนั้นคืออะไรบ้าง

คำถามนี้ชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าสิ่งที่ได้รับเกินไปกว่าที่กำหนดไว้นั้นจะเป็นไปใน ทางบวกหรือทางลบก็ล้วนแต่เป็นผลกระทบทั้งสิ้น

การประเมินประสิทธิผล เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า โครงการหรือสิ่งแทรกแซงบรรลุ ตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์ได้อย่างครอบคลุมหรือไม่

การประเมินความยั่งยืนเป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า แนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ หรือเป็นทางการเกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร คำถามดังกล่าว มุ่งพิจารณาประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบผลสำเร็จไปใช้รวมถึง วิธีการในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว

การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า มีการนำโครงการหรือสิ่ง แทรกแซงที่ประสบความสำเร็จไปประยุกต์หรือปรับปรุงใช้ในที่อื่น ๆ หรือไม่ จะเห็นว่ามิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 ด้าน จากการขยาย

การประเมินผลผลิตตามรูปแบบการประเมิน CIPP เดิมนั้น แท้ที่จริงก็คือ การประเมินในส่วนที่สตัฟเฟิลบีมเรียกว่า “ผลลัพธ์” (Outcomes) ของโครงการนั่นเอง เพียงแต่เป็นการจำแนกและตั้งคำถามการประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นวิธีการนำรูปแบบการประเมิน CIPIEST ไปใช้จึงยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้รูปแบบการ ประเมิน CIPP ที่กล่าวผ่านมาไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าของรูปแบบการประเมินทั้งที่เป็นการประเมินเป็นระยะๆ และการประเมินสรุปรวม เหล่านี้เป็นต้น

จากการวิเคราะห์รูปแบบการประเมิน พบว่า รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST ของ สตัฟเฟิลบีม มีแนวคิดที่สอดคล้องและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการประเมินในการวิจัยเชิงประเมินเพื่อประเมินประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตที่เข้าร่วมในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ระยะที่ ๓: กรณีศึกษาศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งในการประเมินโครงการครั้งนี้ได้มีการวางแนวทางการประเมิน โดยใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับประเด็นย่อยๆ ที่ต้องการประเมินใน ใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สำหรับนำมาวิเคราะห์สรุปตีความผลการประเมิน ทั้งนี้ แหล่งที่มาของข้อมูลในการประเมินก็ต้องเก็บรวบรวม หรือได้มาอย่างหลากหลาย ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทั้งหมด ทั้งที่เป็นทีมผู้ปฏิบัติงานในโครงการ ผู้รับผลประโยชน์จากโครงการ รวมทั้งข้อมูลจากเอกสาร บันทึกต่างๆ ประกอบด้วยเช่นกัน ซึ่งรูปแบบและแนวทางใน การประเมินในแต่ละช่วง จะช่วยให้ได้สารสนเทศสำหรับใช้ในตอบคำถามในการวิจัยเชิงประเมินในครั้งนี้

ซึ่งในการวิจัยเชิงประเมิน ครั้งนี้ได้มีการกำหนดนิยามคำสำคัญต่างๆ เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต หมายถึง ผลสำเร็จของโครงการ สควค. ระยะที่ ๓ ศูนย์มหาวิทยาลัย ที่บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่พึงปรารถนา ซึ่งประกอบไปด้วย เป้าหมายเชิงปริมาณ เป้าหมายเชิงคุณภาพ ซึ่งมีตัวชี้วัด ตามกรอบดังต่อไปนี้

1) ปริมาณผู้สำเร็จการศึกษา 2) คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา 3) ปริมาณวิทยานิพนธ์ 4) คุณภาพวิทยานิพนธ์ 5) สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่ Super premium program และ

6) องค์ประกอบความรู้ผลงานวิชาการและนวัตกรรมทางการศึกษาของศูนย์มหาวิทยาลัย ซึ่งสะท้อนได้จากผลการประเมินประสิทธิผลโครงการฯ ที่มีการใช้เครื่องมือการประเมินที่มีความหลากหลาย ได้แก่ ชุดแบบวัดและประเมินคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา คุณภาพวิทยานิพนธ์ของผู้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารประกอบอื่นๆ ตามกรอบของประสิทธิผลข้างต้น

คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง ลักษณะที่สำคัญของบัณฑิตที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นไปตามกรอบของวัตถุประสงค์ของโครงการ สควค. ระยะที่ 3 ศูนย์มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งลักษณะดังนี้

1. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีจิตวิญญาณความเป็นครูและเป็นครูมืออาชีพ
2. มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ทางการศึกษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือคอมพิวเตอร์ ที่สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
3. มีความสามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และถ่ายทอดความรู้
4. เป็นนักวิจัยที่สามารถพัฒนาความรู้ในศาสตร์ที่เชี่ยวชาญหรือพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัย
5. เป็นนักคิดอย่างเป็นระบบ สามารถคิดสร้างสรรค์ คิดวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจ
6. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ยุคใหม่
7. สอดคล้องกับมาตรฐานครูคณิตศาสตร์ หรือครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

โดยที่คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา นี้ สะท้อนได้จากผลการประเมินคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาโครงการ สควค. ระยะที่ 3 ซึ่งใช้แบบวัดและแบบประเมินที่หลากหลาย เช่นแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินการจัดการเรียนรู้โดยครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรม และจิตวิญญาณความเป็นครู รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศจากรายงานหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง

คุณภาพของวิทยานิพนธ์ หมายถึง ระดับคะแนนที่แสดงถึงลักษณะดีของวิทยานิพนธ์ ซึ่งประเมินได้จากแบบประเมินคุณภาพวิทยานิพนธ์ที่ ทางคณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยเป็นแบบประเมินแบบ rubric scoring ที่มีการประเมินด้าน คุณค่าของงานวิจัย การให้นิยามปัญหา จุดมุ่งหมายของการวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย และการสรุปผล อภิปรายผล ซึ่งได้ผ่านการประเมินคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว

1. คำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้ง ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาก็คือ ประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ กรณีศึกษาศูนย์มหาวิทยาลัยภาคเหนือตอนล่างเป็นอย่างไร ส่วนวัตถุประสงค์ของการวิจัยก็มีความสอดคล้องกับคำถามวิจัย ซึ่งก็คือ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ กรณีศึกษาศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง

2. รูปแบบและวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเป็นกรณีศึกษา (Case study) ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง โดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงประเมินผล (evaluation research) เพื่อประเมินประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรระดับการศึกษามหาบัณฑิตที่ผลิตบัณฑิตในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ประเภททุน Premium ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2556-2561) โดยมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 บริบทและแหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาประเมินประสิทธิผลของการบริหารจัดการสูตรระดับการศึกษามหาบัณฑิตที่ผลิตบัณฑิตในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ประเภททุน Premium ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2556-2561) โดยความร่วมมือระหว่างคณะศึกษาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วม เป็น 1 ใน 14 ศูนย์ทั่วประเทศ ในโครงการดังกล่าว โดยมี 4 หลักสูตรได้แก่ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาฟิสิกส์ สาขาวิชาชีววิทยา สาขาวิชาเคมี และสาขาวิชาคณิตศาสตร์ โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยในช่วงปีการศึกษา 2559 ซึ่งเป็นปีที่ 3 ที่เปิดรับนิสิตในโครงการซึ่งทำให้หลักสูตรเริ่มมีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2559 นี้ และมีแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. นิสิตที่เรียนในหลักสูตรที่ได้รับทุนโครงการ สควค.ระยะที่ 3 จำนวน 35 คน
2. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์นิเทศ/ผู้บริหาร จำนวน 20 คน
3. เอกสารและผลงานของนิสิตที่เรียนในหลักสูตรและอยู่ในโครงการ

2.2 การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วมีกำหนดประเด็นในการศึกษาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อใช้ในการออกแบบเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง สร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย จากนั้นได้ดำเนินการติดต่อแหล่งข้อมูล และดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ผล โดยมีรายละเอียดดังนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรฯ โดยมีคำถามวิจัยเชิงประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์วิจัย ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษามีจำนวนเท่าใด คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับใด วิทยานิพนธ์ที่ผ่านตามเกณฑ์บัณฑิตวิทยาลัยมีจำนวนเท่าใด วิทยานิพนธ์มีคุณภาพเป็นอย่างไร สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่ Super premium program เป็นเท่าใด และการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการผลิตและพัฒนาครูที่มีความสามารถพิเศษ ประกอบด้วยความรู้เรื่องใด ซึ่งจากวัตถุประสงค์วิจัยข้างต้นและข้อคำถามวิจัยเชิงประเมิน สามารถระบุตัวแปรที่ศึกษา ดังต่อไปนี้ ได้แก่ ปริมาณผู้สำเร็จการศึกษา คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ปริมาณวิทยานิพนธ์ คุณภาพวิทยานิพนธ์ สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่ Super premium program และองค์ประกอบความรู้ของผลงานวิชาการและนวัตกรรมทางการศึกษาของศูนย์มหาวิทยาลัย ซึ่งการศึกษาตัวแปรดังกล่าวผู้วิจัยได้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลและสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา อันได้แก่ 1) สำรวจข้อมูลการสำเร็จการศึกษาจากฐานข้อมูลสิถิติของบัณฑิตวิทยาลัย 2) ใช้แบบประเมินคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา (validity = 0.67-1.00) กับ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และผู้สำเร็จการศึกษา 3) ใช้แบบประเมินคุณภาพวิทยานิพนธ์ (validity = 0.67-1.00) กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และ 4) ใช้แบบประเมินการเผยแพร่วิทยานิพนธ์ (validity = 1.00) กับผู้สำเร็จการศึกษาและ

วิทยานิพนธ์/ proceedings/บทความ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ความถี่ สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการประเมินประสิทธิผลของการบริหารจัดการสูตรระดับการศึกษามหาบัณฑิตที่ผลิตบัณฑิตในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ กรณีศึกษาศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง มีดังนี้

1. ปริมาณผู้สำเร็จการศึกษา ในปีการศึกษา 2558 ศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งนี้ มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 12 คน จากจำนวนทั้งหมด 14 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 จากทั้ง 4 สาขาวิชา แบ่งเป็น สาขาวิชาฟิสิกส์ 1 คน สาขาวิชาเคมี 6 คน ยังอยู่ในระหว่างทำวิทยาวิทยานิพนธ์ 1 คน และสาขาชีววิทยา 5 คน ส่วนของสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาซึ่งยังอยู่ในระหว่างทำวิทยาวิทยานิพนธ์จำนวน 1 คน

2. คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา จากการประเมินคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาโดยใช้ตัวบ่งชี้ 3 ส่วนได้แก่ 1) ผลจากการใช้แบบประเมินคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา 2) ผลการเรียนเฉลี่ย และ 3) ผลคะแนนการทดสอบภาษาอังกฤษ พบว่า คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการ สควค. ระยะที่ 3 ศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งนี้ อยู่ในระดับมากที่สุด (อยู่ในช่วง 4.53 - 4.82 จากคะแนนเต็ม 5) จากแบบประเมิน ส่วนผลการเรียนเฉลี่ยของผู้สำเร็จการศึกษา จากโครงการ สควค. ระยะที่ 3 ประเภททุนพรีเมี่ยม ศูนย์มหาวิทยาลัยนี้ ทั้ง 12 คน อยู่ในช่วง 3.77 - 4.00 เฉลี่ยรวม 3.92 จากระบบคะแนน เต็ม 4 ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์เงื่อนไขและข้อผูกพันทุนโครงการ สควค. (http://www.dpstcenter.org/psmt/page/?mem=psmt) ที่ระบุว่าซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องจบด้วยผลการเรียนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.50 และจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่าบัณฑิตทั้ง 12 คน มีผลการเรียนเฉลี่ยมากกว่า 3.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ สสวท. กำหนดทุกคน (ร้อยละ 100)

3. ปริมาณวิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2558 ศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งนี้ มีบัณฑิตที่จบการศึกษาเป็นไปตามเงื่อนไขของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย จำนวน 12 คน ทำให้มีวิทยานิพนธ์ทั้งหมด 12 เรื่องซึ่งวิทยานิพนธ์ทั้งหมดใช้รูปแบบวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นไปเจตนารมของ สสวท. เพื่อให้นิสิตใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งแบ่งตามสาขาวิชาของผู้จบการศึกษาซึ่งแบ่งเป็น ฟิสิกส์ 1 เรื่อง สาขาวิชาเคมี 6 เรื่อง และสาขาชีววิทยา 5 เรื่อง

4. คุณภาพวิทยานิพนธ์ จากการประเมินคุณภาพของวิทยานิพนธ์ของการวิจัยเชิงประเมินโครงการครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยได้ใช้แหล่งข้อมูล 2 แหล่งประกอบกันเพื่อสะท้อนคุณภาพของวิทยานิพนธ์ของผู้จบการศึกษา ซึ่งได้แก่ 1) การประเมินคุณภาพจากการเผยแพร่ผลงานวิชาการในรูปแบบ proceedings/วารสารในฐาน TCI กลุ่ม1 หรือ กลุ่ม 2 และ 2) ผลการประเมินคุณภาพวิทยานิพนธ์โดยใช้แบบประเมินคุณภาพวิทยานิพนธ์ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพจากการเผยแพร่ผลงานวิชาการอยู่ระดับ 2 ซึ่งเป็นเกณฑ์การเผยแพร่ที่สูงกว่าเกณฑ์ของบัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัย เพราะมีการเผยแพร่ทั้งในรูปแบบ proceedings และการตีพิมพ์วารสารในฐาน TCI

กลุ่ม 1 หรือ 2 และจากผลการประเมินคุณภาพวิทยานิพนธ์จากแบบประเมิน พบว่าคุณภาพวิทยานิพนธ์ทั้ง 12 เล่ม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.66 จากคะแนน เต็ม 5 คะแนน ในภาพรวมถือว่าอยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด

5. สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่ Super premium program ในปีการศึกษา 2558 ศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งนี้ มีบัณฑิตที่จบการศึกษาเป็นไปตามเงื่อนไขของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เงื่อนไขของทุนโครงการฯ โครงการ สควค. ระยะที่ 3 ศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 12 คน จาก 14 คน และในจำนวนทั้งหมด 12 คนนี้ มีผู้สำเร็จการศึกษาที่สามารถผ่านการคัดเลือกเข้าสู่ Super premium program จำนวน 2 คน เป็นสาขาวิชาชีววิทยา 1 คน และ สาขาวิชาเคมี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ของจำนวนบัณฑิตที่จบจากโครงการฯ และคิดเป็นร้อยละ 14.3 ของจำนวนผู้เข้าศึกษาในโครงการฯ ปี 2557

6. องค์ประกอบความรู้ของผลงานวิชาการและนวัตกรรมทางการศึกษาของศูนย์มหาวิทยาลัย จากผลงานวิทยานิพนธ์ของนิสิตทั้ง 12 คนที่จบจากโครงการ สควค. ประเภทพรีเมี่ยม ศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งนี้ แบ่งตามสาขา ได้ ดังนี้ สาขาเคมี 6 เรื่อง สาขาฟิสิกส์ 1 เรื่อง และสาขาชีววิทยา 5 เรื่อง เนื้อหาที่ใช้ สอน สาขาเคมี ได้แก่เรื่อง ปริมาณสารสัมพันธ์ เซื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์และผลิตภัณฑ์ อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี ของแข็ง ของเหลว และแก๊ส ส่วนเนื้อหาของ สาขาฟิสิกส์ก็คือ เรื่องงานและพลังงาน และสำหรับ เนื้อหา สาขาชีววิทยา เรื่อง พันธุศาสตร์ การสังเคราะห์ด้วยแสง ระบบย่อยอาหาร กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาของสัตว์ เนื้อหาทั้งหมดอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรตามที่ศึกษา เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรต้นที่ศึกษา พบว่ามีนวัตกรรมในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลายหลาย ไม่ว่าจะเป็น รูปแบบการเรียนรู้ตามกรอบการเสริมต่อการเรียนรู้แบบ DEEPER รูปแบบการสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้บริบทเป็นฐาน รูปแบบการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์แบบประเมินทางเลือก การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง การโต้แย้งเชิงวิทยาศาสตร์ในประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวเนื่องกับวิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา การจัดการเรียนรู้ตามกรอบการเสริมต่อการเรียนรู้แบบ DEEPER วิธีการสืบเสาะแบบโต้แย้ง และรูปแบบการสอนแบบสร้างข้อโต้แย้ง ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้และกิจกรรมเหล่านี้ สามารถนำไปศึกษาวิเคราะห์ ปรับใช้ในชั้นเรียนหรือการทำวิจัยต่อยอดได้

อภิปรายผล

การวิจัยเชิงประเมินครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่าการบริหารจัดการหลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิตของศูนย์มหาวิทยาลัยในเขตภาคเหนือตอนล่างที่ร่วมผลิตบัณฑิตในโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระยะที่ 3 ของ สสวท. มีประสิทธิผลในระดับที่ดี สะท้อนได้จากปริมาณผู้สำเร็จการศึกษา คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ปริมาณวิทยานิพนธ์ คุณภาพวิทยานิพนธ์ สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่ Super premium program และองค์ประกอบความรู้ของผลงานวิชาการและนวัตกรรมทางการศึกษาของศูนย์มหาวิทยาลัย จากผลการวิจัยที่น่าสนในประเด็นหลักๆ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปริมาณผู้สำเร็จการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ผลประเมินด้านปริมาณผู้สำเร็จการศึกษาค่อนข้างสูง โดยการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตครูระดับปริญญาโทของศูนย์มหาวิทยาลัยแห่งนี้ประสบความสำเร็จในระดับดีมาก เพราะสามารถช่วยให้นิสิตมากกว่าร้อยละ 80 สำเร็จการศึกษาเป็นไปตามเวลาที่กำหนดและมีคุณภาพระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการออกแบบรายวิชา กิจกรรม และการวางแผนการศึกษาในหลักสูตรช่วยให้นิสิตครูในโครงการ สควค. ระยะที่ 3 ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Loucks-Horsley et al. (2003) ที่กล่าวว่าการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องดำเนินการและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง อาจเป็นเพราะโครงการมีการกำหนดแนวทางการคัดเลือกนิสิตที่ชัดเจนและมีแรงจูงใจในเรื่องของตำแหน่งงานหลังสำเร็จการศึกษา อีกทั้งนิสิตมีการทำสัญญาในการรับทุนที่เป็นข้อผูกพัน ดังนั้นนิสิตจึงตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้เพื่อให้สำเร็จการศึกษาตามแผนที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาครูต้องปรับเปลี่ยนระบบการรับนิสิตครู โดยต้องมีสัญญาผูกพันและมีการประกันการมีงานเมื่อสำเร็จการศึกษา

2. สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่ Super premium program อย่างไรก็ตาม สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่ Super premium program ค่อนข้างต่ำ ซึ่งมีเพียง 16.7 เท่านั้นที่มีคุณสมบัติและผ่านการคัดเลือกเรียนต่อในทุน Super Premium เนื่องจากนิสิตส่วนใหญ่มีความตั้งใจที่จะไปบรรจุเข้ารับราชการทันทีหลังสำเร็จการศึกษามากกว่าการศึกษาต่อ สอดคล้องกับแนวคิดของผู้ปกครองของนิสิตที่มีความคาดหวังให้นิสิตบรรจุรับราชการครู และเมื่อนิสิตมีผลคะแนนภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาคือ IELTS 5.5 แล้วนิสิตไม่มีความประสงค์ที่จะจ่ายเงินเพื่อสอบภาษาอังกฤษให้ผ่านตามเกณฑ์ของทุน Super Premium คือ IELTS 6.0 นอกจากนี้นิสิตระบุว่าหลังการสำเร็จการศึกษา นิสิตมีความไม่มั่นใจว่าอัตราเงินเดือนของผู้ที่สำเร็จการศึกษาในทุน Premium และทุน Super Premium จะมีความแตกต่างกันหรือไม่ เนื่องจากนิสิตใช้เวลาในการศึกษามากกว่าจึงควรได้รับอัตราเงินเดือนสูงกว่า

3. นิสิตบางส่วนไม่สำเร็จการศึกษาตามแผน จากผลการประเมินด้านปริมาณผู้สำเร็จการศึกษา พบว่านิสิตบางส่วนไม่สำเร็จการศึกษาตามแผนการศึกษา เนื่องจากในการสำเร็จการศึกษาของนิสิตนั้น นิสิตจะต้องทำวิทยานิพนธ์ควบคู่ไปกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียน ฉะนั้น หากโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่เข้าใจเป้าหมายและกระบวนการผลิตครูในโครงการ สควค. จนเป็นเหตุให้โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเน้นการพัฒนานิสิตครูไปในแนวทางที่แตกต่างจากที่โครงการ สควค. ระยะที่ 3 กำหนดไว้ ส่งผลให้นิสิตไม่สามารถทำวิทยานิพนธ์ขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ จึงไม่สำเร็จการศึกษาตามแผนการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิผล การวางแผนอย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่องในหลักสูตรจะช่วยให้นิสิตครูในโครงการ สามารถจบได้ในกรอบเวลาตามแผนการศึกษาและมีคุณภาพตามที่คาดหวัง

2. การมีโครงการเสริมพิเศษให้กับนิสิตในโครงการฯ จะต้องคำนึงถึงเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาตัวนิสิตและบัณฑิตของโครงการ โดยสร้างแรงจูงในและส่งเสริมให้ตามศักยภาพเพื่อให้สามารถเกิดการพัฒนาอย่างสูงสุด โดยเฉพาะการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้นิสิตเข้าร่วมโครงการ Super Premium หลังสำเร็จการศึกษา

3. สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป อาจมีการกำหนดตัวแปรอื่น ๆ และศึกษาให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อจะได้สะท้อนถึงประสิทธิผลที่แท้จริงของการบริหารจัดการหลักสูตรนั้นๆ

เอกสารอ้างอิง

นงนภัส คู่วรัญญู เที่ยงกมล. **การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม.** กรุงเทพฯ: บริษัท วี. พริ้นท์ 1991 จำกัด, 2554.

เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี . **การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

รัตนะ บัวสนธ์. **ทิศทางและอาณาบริเวณการประเมิน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

รัตนะ บัวสนธ์. รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและถูกต้องในการใช้ CIPP and CIPPIEST Evalvation Models. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย.** 5(2). 7-24, 2556.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,สาขา พสวท. และ สควค. (2555). ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ระยะที่ 3 ระดับปริญญาโททางการศึกษา ครั้งที่ 2/2555 วันศุกร์ที่ 20 กรกฎาคม 2555. ณ ห้องประชุมสนั่น สุมิตร สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) (อัดสำเนา)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สาขา พสวท. และ สควค. (2556ก). *ประชุมปฏิบัติการและลงนามความร่วมมือการพัฒนาโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) ระยะที่ 3 ระดับปริญญาโททางการศึกษา* ระหว่าง วันที่ 29-31 พฤษภาคม 2556. โรงแรมอิมพีเรียลควีนปาร์ค สุขุมวิท 22 กรุงเทพฯ (อัดสำเนา)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,สาขา พสวท. และ สควค. (2556ข). *กรอบหลักสูตรสาหรับการผลิตครูผู้มีความสามารถพิเศษระดับปริญญาโททางการศึกษาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือคอมพิวเตอร์ ตามโครงการ สควค. ระยะที่ 3***,** กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีบูรณ์คอมพิวเตอร์การพิมพ์

สมาน งามสนิท. (ม.ป.ป.). *การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)*. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2559, จาก www.professorsmart.org/v2/files/.../qualitative_research.ppt

สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2553). มิติใหม่แห่งการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 12(3), 175-187.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2552). *รายงานการวิจัยเรื่องระบบข้าราชการในอนาคต.* นนทบุรี: สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับราชบัณฑิตยสภา.* กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเจี๊ยฮั้ว.

สุนีย์ คล้ายนิล, ปรีชาญ เดชศรี และอัมพลิกา ประโมจนีย์. (2551*). ความรู้และสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ สำหรับโลกวันพรุ่งนี้: PISA 2006*. กรุงเทพฯ: เซเว่นพริ้นติ้งกรุ๊ป.

Guskey, T.R. (2000). *Evaluating professional development*. California: Corwin Press.

Ketudat, S., and Textor, R.B. (1990). *The middle path for the future of Thailand: Technology in harmony with culture and environment*. Chiang Mai: Chiang Mai University.

Loucks-Horsley, S., Love, N., Stiles, K.E., Mundry, S. and Hewson, P.W. (2003). *Designing professional development for teachers of science and mathematics* (2nd ed.). California: Corwin Press.

การพัฒนาครูวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานสำหรับรูปแบบการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Development of Science Teachers to Enhance Critical Thinking by Mentoring and Coaching for Supervision Model in Expansion Schools

อรอุมา บวรศักดิ์[1]
พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร[2]
กนกอร สมปราชญ์[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศที่ 2) ศึกษาผลการพัฒนาครูที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมาย เป็นครูวิทยาศาสตร์ จำนวน 11 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และแบบบันทึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีการ Triangulation

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีชื่อว่า ARPED Model โดยประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ การประเมินสภาวการณ์ปัจจุบัน การสร้างความสัมพันธ์ การสร้างแนวปฏิบัติการนิเทศการสอน การประเมินผล และ การพัฒนาและปรับปรุงงาน สำหรับองค์ประกอบ การสร้างแนวปฏิบัติการนิเทศการสอน สามารถแยกองค์ประกอบออกเป็น กระบวนการนิเทศการสอนที่เรียกว่า ATOMS ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพบริบท การให้ความรู้และวิธีการเรียนรู้ การปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูล การเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงาน และการประเมินผลและปรับปรุงงาน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความสามารถ และองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของครูวิทยาศาสตร์ที่มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การนิยามปัญหา การเลือกพิจารณาข้อมูล การระบุสมมติฐาน การตีความ และการประเมินผล ส่วนคุณลักษณะของครูวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ คือ มีใจกว้าง มีวุฒิภาวะด้านความรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเองเป็นนักวิเคราะห์ มีความคิดอย่างเป็นระบบ เป็นนักค้นหาความจริง และ มีเหตุผลเชิงตรรกะ

คำสำคัญ : การพัฒนา, การนิเทศ, ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, การสอนงาน, การเป็นพี่เลี้ยงครูวิทยาศาสตร์

---

[1]นิสิตปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[3]รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการบริการการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. ผลการพัฒนาครูที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า 2.1) ครูวิทยาศาสตร์มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อรูปแบบการนิเทศการนิเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2.2) มีการนำความรู้และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 34.60 คิดเป็นร้อยละ 86.50 และหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 37.00 คิดเป็นร้อยละ 92.50 2.3) การประเมินทักษะการนิเทศและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยครูประเมินตนเองก่อนการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ประเมินก่อนการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2.4) มีการนำความรู้และทักษะไปสู่การปฏิบัติในหน้าที่ในโรงเรียน โดยครูประเมินตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บังคับบัญชาประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2.5) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก

Abstract

This research aims to (1) investigate the supervision models which enhance critical thinking, (2) evaluate the supervision model and the implementation to enhance critical thinking for science teachers in expansion schools. The target audiences includedn 11 science teachers in Nongkhai Primary Educational Service Area Office 2. Tools adopted for data collection were comprised of questionnaires, evaluation forms, and recording forms. Statistics tools used for data analysis included frequency, mean, standard deviation, content analysis, and data validation by Triangulation. The results are listed below.

1) Supervision model to enhance critical thinking was referred to as ARPED model; it consisted of 5 key elements namely Assessment: A, Relationship Building: R, Practice: P, Evaluation: E, and Development: D. For the third element (Practice: P) in particular, it involved the supervision process referred to as ATOMS which comprised (Assessment of Context: A,Teaching and Learning Methods: T, Observations: O,Mentoring and Coaching: M, and Summative Evaluation and Improvement: S.The results are listed below science teachers' abilities and behaviors related to critical thinking by 5 elements Learning management for enhancing critical thinking namely Define a Problem Select Precinct Information Formulate Hypothesis Interpretation and Evaluation and 7 behaviors related to critical thinking namely Open Mindedness Cognitive Maturity Self Confidence Analyst Systematic Truth-seeking and มีเหตุผลเชิงตรรกะ

2) The result of the implementation of supervision model to enhance critical thinking for science teachers in expansion schools can show as follows : 1) The science teachers reacted on supervision model overall was in the high level. 2) Skill knowledge assessment for critical thinking, average and percentage; before and after was in 34.60, 86.50 / 37, 92.50. 3) Skill assessment of supervisor and management to enhance critical thinking that the experimental group was self-assessment, in overall before and after was in "High" level and "Highest" level. 4) Evaluation of knowledge transfer into duty in expansion school,

overall was in “Highest”. And 5) Assessment of student learning for supervision model overall was in “High”.

Keywords : Development supervision, critical thinking, coaching, mentoring, science teacher

บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 ทำให้นักการศึกษาและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรต้องมีการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่มุ่งหวัง ทั้งในจากข้อมูลอ้างอิงใน Partnership for 21st Century Skills (แสงรุ้ง พูลสุวรรณ, 2556 อ้างอิงมาจากUnited States, 2008: 16) พบว่า ทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ทักษะชีวิต และการทำงาน 2) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และ 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า มีทักษะการคิด เป็นรากฐานสำคัญ กอปรกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2553 : 8) มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด แก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และบรรลุคุณภาพ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คือ “Kriticos” ซึ่งหมายถึง การพิจาณาอย่างไตร่ตรองและชาญฉลาด และคำว่า “Criterion” ซึ่งหมายถึง มาตรฐาน รวมกัน หมายถึง การพิจารณาอย่างไตร่ตรองและชาญฉลาดบนพื้นฐานของมาตรฐาน โดย Socrates สอนให้รู้จักตั้งคำถามสำหรับปัญหาสิ่งที่ยังสับสน หรือสิ่งที่มีหลักฐานไม่เพียงพอ และไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบายได้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2558: 72 ; อ้างอิงมาจาก The Critical Thinking Community. 2012) ดังนั้นการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสร้างสรรค์สังคม การเรียนรู้วิทยาศาสตร์นั้นมีคุณค่าและมีความหมายต่อชีวิตสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าและประกอบสัมมาอาชีพได้ จึงไม่ใช่การท่องจำเพียงอย่างเดียวควรมีการบูรณาการด้านเนื้อหาวิชา ด้านบริบท และด้านการสอน (Pedagogical content knowledge : PCK) มาใช้จัดกระบวนการเรียนรู้และตอบสนองมาตรฐานของหลักสูตร (Nuangchalerm,2011 ; Nuangchalearm, 2012) ผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และพัฒนาเพิ่มทักษะการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด รู้จักแสวงหาความรู้ ฝึกคิดแก้ปัญหา ย่อมดีกว่าวิธีสอนโดยบอกความรู้หรือกระทำให้ดูเพียงอย่างเดียว โดยมีกระบวนการสอนตามลำดับจากเรื่องง่ายไปเรื่องยาก ดังนั้น บทบาทผู้สอนควรออกแบบการเรียนรู้อย่างเหมาะสม จัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกระบวนทัศน์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และตั้งคำถามเพื่อเร้าความสนใจในการเรียนของนักเรียน (ประสาท เนืองเฉลิม, 2558: 30-33) การสร้างความพร้อมของครูวิทยาศาสตร์ที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ท้าทายที่จะสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น โดยพัฒนาความสามารถของครูในการนำหลักสูตรไปใช้ สุนีย์ คล้ายนิล (2555: 52) ได้สรุปว่า การศึกษาวิทยาศาสตร์ ครูคือ กุญแจสำคัญ เพื่อเป็นหลักประกันว่านักเรียนจะได้รับประสบการณ์ในการเรียนและการทำงานทางวิทยาศาสตร์แบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งยังไม่มีองค์กรใดตระหนักถึงความจำเป็น

การพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development : PD) เป็นเรื่องสำคัญในวงการศึกษาในยุคที่เริ่มเข้าสู่ศตวรรษที่ 22 จุดเน้นแรก คือ นักเรียน (วัชรา เล่าเรียนดี, 2556 :259) มีรูปแบบหลายรูปแบบในการพัฒนาวิชาชีพ โดยที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ การเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ใช้สำหรับครูบรรจุใหม่ที่มีประสบการณ์น้อย ควรได้รับการดูแลช่วยเหลือให้สามารถปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ มีความสุข และมีความสามารถใช้วิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่วนการสอนงาน (Coaching) จัดเป็นวิชาชีพหนึ่งเช่นเดียวกับวิชาชีพครู

เป็นเทคนิค 1 ใน 9 วิธีการพัฒนาให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและวิชาชีพและการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน (พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร, 2558: 145) ต้องอาศัยความรู้หลายด้าน ความชำนาญในการปฏิบัติงานในหน้าที่ในการพัฒนาวิชาชีพครูที่ส่งผลถึงผู้เรียน โดยบทบาทหน้าที่ของการเป็นพี่เลี้ยงที่ปรึกษา สอนงานที่มีความเหมาะสม จะทำหน้าที่ ชี้แนะ เป็นพันธมิตร เร่งปฏิกิริยา มีความรู้และให้การสนับสนุน ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมด้วย ซึ่งคล้ายกับทีมการเรียนรู้ โดยผลลัพธ์ที่ได้ไม่เพียงแต่เกิดผลงานที่ดีขึ้นแต่สมาชิกแต่ละคนในทีมก็เจริญก้าวหน้าขึ้นเร็วด้วย เพราะในกลุ่มการเรียนรู้มีโอกาสเรียนรู้จากเพื่อนสมาชิกด้วยกัน และจากที่ปรึกษาด้วย (กนกอร สมปราชญ์, 2560: 115-120) จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการเป็นพี่เลี้ยงและสอนงานสำหรับรูปแบบการนิเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้ครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ส่งผลต่อผู้เรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ต่อสังคม สามารถกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2) ศึกษาผลการพัฒนาครูที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีการดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์องค์กอบของรูปแบบการนิเทศจากเอกสาร งานวิจัยและแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ขั้นตอนที่ 2 ร่างรูปแบบ และจัดสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาผลการพัฒนาครูที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำนวน 11 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ คือ ครูแกนนำชมรมครูวิทยาศาสตร์ 5 คน จาก 5 โรงเรียน และ2) ครูผู้ทำหน้าที่รับการนิเทศ คือ ครูวิทยาศาสตร์ 6 คน จาก 6 โรงเรียน ได้มาจากผลการสำรวจความสนใจของครูที่เต็มใจและตั้งใจจริงในการพัฒนา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศที่ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ การประเมินสภาวการณ์ปัจจุบัน การสร้างความสัมพันธ์ การสร้างแนวปฏิบัติการนิเทศการสอน การประเมินผล และ การพัฒนาและปรับปรุงงาน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความสามารถ และองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของครูวิทยาศาสตร์ที่มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 วิธีการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย การเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาด้วยตนเอง และการเรียนรู้ขณะปฏิบัติงาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย แบบบันทึกการจัดการเรียนรู้แบบพรรณนาความ แบบประเมินการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินตนเองด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินตนเองด้านทักษะความสามารถในการเป็นพี่เลี้ยงและชี้แนะสอนงาน (Mentoring and Coaching) แบบสังเกตพฤติกรรมการนิเทศการจัดการเรียนรู้และแบบบันทึกพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์ผู้ทำหน้าที่รับการนิเทศเกี่ยวกับพฤติกรรมการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของผู้ทำหน้าที่นิเทศ แบบสัมภาษณ์ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่นิเทศเกี่ยวกับพฤติกรรมการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของผู้ทำหน้าที่รับการนิเทศ แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบบันทึกการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำและทำการวิเคราะห์โดย 4.1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic analysis) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบสอบถาม แบบประเมิน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 4.2) ระดับการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และการตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีการ Triangulation

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1..ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ได้แก่ 1) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ แนวคิดของ Kurt Lewin (Allan C. Ornstein and Francis P. Hunkins. 2004 :77) 2) ทฤษฎีแรงจูงใจ ของ Maslow (1970 :79) ทฤษฎีภาวะผู้นำ Mc.Gregor (วัชรา เล่าเรียนดี 2550 :87 ; อ้างอิงมาจาก Mc.Gregor) และ 4) ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Knowless ,2005: 96) 1.2) แนวคิดหลักการ และทฤษฎีการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget และทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้(Constructivism) รูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของ Suchman (Gunter et al. 1995 :87 ; อ้างอิงมาจาก Suchman. 1962)

2) รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ โดยแนวคิดและทฤษฎีศึกษาจาก Willer. (1976: 15), Joyce and Weil.(1985: 52), Keeves. (1997: 386-389), บุญชม ศรีสะอาด . (2549: 41), Stufflebeam และ Shinkfield. (2007: 87-89), ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550: 178-180), และพิสณุ ฟองศรี. (2553: 69)

3) การนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จากแนวคิด และทฤษฎีของ Sergiovanni and Starratt . (1983 :56), Harris. (1985: 13-15), Glickman. (1990: 281), สงัด อุทรานันท์. (2530: 84), วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538: 137), Costa and Garmston . (2002: 26), Acheson and Gall. (2003: 90), Glickman and Gordon and Ross Gordon . (2010: 19), สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. (2550: 138-139), เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย. (2552: 392), วัชรา เครือคำอ้าย . (2552: 265-267), วัชรา เล่าเรียนดี. (2556 : 3), และนักวิชาการคนอื่น ๆ

สรุปผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการเอกสารและงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบของ ARPED Model

2. ผลการร่างรูปแบบ และจัดสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน

ARPED Model ประกอบด้วย หลักการ คือ ใช้กระบวนการนิเทศที่เป็นระบบ คำนึงถึงความแตกต่างของครูด้านความรู้ ความสามารถ โดยใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring)และการสอนงาน (Coaching) เพื่อให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียน ดังนี้

ตาราง 1 องค์ประกอบของ ARPED Model

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
1. Assessment : A การประเมินสภาวการณ์ปัจจุบัน	การศึกษาสภาพทั่วไป การกำหนดประเด็นที่ต้องการได้รับการพัฒนาหรือแก้ปัญหาและจัดลำดับการพัฒนาหรือแก้ปัญหา
2.Relationship Building : R การสร้างความสัมพันธ์	สร้างความเข้าใจ สร้างเป้าประสงค์และค่านิยมร่วมและสร้างความเห็นอกเห็นใจ
3.Practice : P แนวปฏิบัติการนิเทศ ATOMS 1) Assessing of Context การวิเคราะห์บริบท 2) Teaching and Learning Methods 3) Observations การปฏิบัติการรวบรวมข้อมูล 4) Mentoring and Coaching :การเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงาน 5) Summative Evaluation and Development : E การประเมินผลและปรับปรุงงาน	1) การวิเคราะห์หลักสูตรสู่การจัดทำแผน เลือกเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้และสื่อและแหล่งเรียนรู้ 2) ให้ความรู้ด้านการนิเทศการสอน เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนและเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างชุมชนนักปฏิบัติทางวิชาชีพ (CoP) 3) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน เพื่อวางร่วมกันกับครู กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการนิเทศ และวิธีการวัดและประเมินผลให้ข้อมูลย้อนกลับจัดทำเครื่องมือ สังเกตการสอนวิเคราะห์ผล และไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflect) ในประเด็นที่ควรปรับปรุงหรือปรับพฤติกรรมที่ควรคงไว้และพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป 4) การยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจ ชักชวน พูดคุยกันถึงเรื่องวิชาการพร้อมทั้งแทรกส่วนที่บกพร่องเสนอแนะเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ โดยมีเอกสารทางวิชาการ และกระทำด้วยวิธีการใหม่ๆ และกระตุ้นให้แสดงความสามารถออกมาสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ประเมินผลพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้และแจ้งผล 5)การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน วางแผนการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่องและพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบ
4. Evaluation : E การประเมินผล	การประเมินผลและการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)
5. Development :D การพัฒนาและปรับปรุงงาน	การทบทวน พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการนิเทศ
ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย1)การนิยามปัญหา2) การเลือกพิจารณาข้อมูล3)การระบุสมมติฐาน4) การตีความ5) การประเมินผลและคุณลักษณะของครูประกอบด้วย คือ1) มีใจกว้าง 2) มีวุฒิภาวะด้านความรู้ 3) มีความเชื่อมั่นในตนเอง 4) เป็นนักวิเคราะห์5) มีความคิดอย่างเป็นระบบ6) เป็นนักค้นหาความจริงและ7)มีเหตุผลเชิงตรรกะ	

การจัดสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน ได้ประเมินความเหมาะสมและการใช้ประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและให้ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้คือ 1) ให้มีกระบวนการที่ชัดเจน มีบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 2)ประสานโรงเรียน ผู้บริหาร คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ให้มีส่วนร่วมนิเทศ 3) ควรระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีปฏิทินการนิเทศ 4) เน้นกระบวนของ Lesson Study และการสะท้อนการให้ข้อมูลย้อนกลับ5) สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 6) ควรใช้เทคโนโลยีเข้าช่วย เช่น VDO Conferrence การไลท์สดในเฟสบุคหรือไลน์

3. ผลการนำรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไปใช้โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านนาเพียงใหญ่ โรงเรียนเวทีราษฎร์บำรุง บ้านคำปะกั้ง บ้านหนองอั้ว บ้านนาฮำ และโรงเรียนบ้านดงกำพี้ ระหว่างวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2561 ถึง 30 มีนาคม 2561 ดังตาราง 2

ขั้นตอนการทำงาน	วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) **ขั้นการวิเคราะห์บริบท (Assessing of Context : A)** 1.1 ศึกษาข้อมูลอย่างถ่องแท้ 1.2 กำหนดปัญหา 1.3 ประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา1.4 วาง**แผน**	**วิธีการ :** การวิเคราะห์เอกสาร, การสอบถาม การสังเกต **ระยะเวลา :8-15 ก.พ.61** **ผู้รับผิดชอบ :** ผู้วิจัย	พบว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสาร ได้แก่ รายงานการประชุมประจำเดือน รายงานการประกันคุณภาพการศึกษา รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 และได้ภาพรวมของสภาวการณ์ปัจจุบัน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลการประเมิน PISA ต่ำ ผลการประเมินทักษะการคิดต่ำ ครูมีภาระงานอื่นนอกจากงานสอนจำนวนมาก ครูสอนไม่ตรงกับสาขาที่เรียน ครูขาดเทคนิคการสอน โดยเฉพาะการสอนคิด มีการนิเทศการสอนที่ไม่เป็นระบบและต่อเนื่อง	แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Acting) **ขั้นการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship Building : R)** 2.1 การประชุมชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมตามแผนและกำหนดแนวทางปฏิบัติ 2.2 ปฏิบัติกิจกรรม 2.3 ประเมินผลและสรุปผล	**วิธีการ :** การประชุมปฏิบัติการ **ระยะเวลา:** **19-20 ก.พ.61** **ผู้รับผิดชอบ :** ผู้วิจัยและคณะกรรมการดำเนินงาน	ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์ (Relationship Building : R) กับครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ โดยมีการดำเนินการจัดตั้งชมรมครูวิทยาศาสตร์ เริ่มตั้งแต่ปี 2552 มี จากผลการสร้างชมรมครูวิทยาศาสตร์ ทำให้การดำเนินการของผู้วิจัยมีความสะดวกในการดำเนินการ ดังนี้ คือ 1) มีครูแกนนำที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์ในการพัฒนาการเรียนการสอน มีความแม่นยำทางด้านความรู้และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีการผลิตและมีการเลือกใช้สื่อ มีนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน สามารถเป็นพี่เลี้ยงและโค้ชที่ดีสำหรับครูวิทยาศาสตร์ท่านอื่น ๆในเขตพื้นที่2) มีการให้ความร่วมมือ ร่วมใจในการทำงาน 3)มีความเอื้ออาทร เสียสละ มีการสื่อสาร โน้มน้าวและสร้างสายสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ	แบบบันทึกทะเบียนประวัติครู

ขั้นที่ 3 การสังเกตผล (Observing)		**3.1 ขั้นการวิเคราะห์บริบท (Assessing of Context : A)** ครูวิทยาศาสตร์ได้ร่วมมือกันปฏิบัติในทุกขั้นตอน โดยการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นถึงศักยภาพของนักเรียนที่ต้องการให้เกิดการพัฒนา รวมทั้งครูวิทยาศาสตร์ได้วางแผนและนำเสนอโครงการนิเทศการสอนเพื่อขออนุมัติในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การจัดการให้ความรู้และวิธีการเรียนรู้ต่อไป	แบบบันทึกและใบงานในคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศ

ตารางที่ 2 ปฏิทินการนิเทศการส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับครูวิทยาศาสตร์ตารางที่ 2 ปฏิทินการนิเทศการส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับครูวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนการทำงาน	วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เครื่องมือ
ขั้นการสร้างแนวปฏิบัติการนิเทศ (Practice : P) 3.1การกำหนดรูปแบบและวิธีการ3.2 การนำเสนอรายงานและ3.3 การประเมินผลและสรุปผล	**วิธีการ :** การนิเทศตามแนวปฏิบัติการนิเทศการสอน 5 ขั้นตอน ATOMS **ระยะเวลา:** **21 ก.พ.-20 มี.ค.61** **ผู้รับผิดชอบ :** ผู้วิจัย ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ	**3.2 ความรู้และวิธีการเรียนรู้ (Teaching and Learning Methods : T)** **จัด**การอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 วัน ผู้เข้าร่วมอบรมเป็นผู้บริหารและครูผู้สอน 120 คน ผลการอบรม ผู้อบรมพบว่า มีคะแนนก่อนการพัฒนาโดยรวมได้คะแนนเฉลี่ย 29.33 จากคะแนนเต็ม 40คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.32 และมีคะแนนหลังการพัฒนา ได้คะแนนเฉลี่ย 36.83 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 92.07 แสดงว่า ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้รับการนิเทศ มีคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าคะแนนก่อนการพัฒนา ความพึงพอใจต่อจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.63) **3.3 ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูล (Observations : O)** พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่นิเทศในช่วงแรกตามปฏิทินการนิเทศ ยังขาดความมั่นใจในการเลือกและใช้เครื่องมือสังเกตการณ์สอน ซึ่งจากการสำรวจร่องรอยเอกสารหลักฐานการบันทึกการนิเทศการจัดการเรียนรู้และใช้เครื่องมือสังเกตการสอน ผู้ทำหน้าที่นิเทศเลือกใช้เครื่องมือการสังเกตเชิงปริมาณเป็นส่วนใหญ่ เช่น แบบสังเกตและบันทึกการจัดการเรียนรู้แบบตรวจสอบรายการ (Check Lisk) แบบสังเกตพฤติกรรมการ	เอกสารประกอบการอบรม เรื่อง การพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ด้านการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษา

ขั้นตอนการทำงาน	วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เครื่องมือ
		จัดการเรียนรู้ของครูและพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน เป็นต้น **3.4 ขั้นการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงาน (Mentoring and Coaching : M)** พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ผู้นิเทศ มีความตั้งใจในการเป็นพี่เลี้ยง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีทักษะในการเป็นพี่เลี้ยง และชี้แนะสอนงาน ครูผู้รับการนิเทศในระดับดี **3.5 ขั้นการประเมินผลและการปรับปรุง (Summative Evaluation and Development : S)** พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่นิเทศในช่วงแรกตามปฏิทินการนิเทศ ยังขาดความมั่นใจในการเลือกและใช้เครื่องมือสังเกตการณ์สอน ซึ่งจากการสำรวจร่องรอยเอกสารหลักฐานการบันทึกการนิเทศการจัดการเรียนรู้และใช้เครื่องมือสังเกตการสอน ผู้ทำหน้าที่นิเทศเลือกใช้เครื่องมือการสังเกตเชิงปริมาณเป็นส่วนใหญ่ เช่น แบบสังเกตและบันทึกการจัดการเรียนรู้แบบตรวจสอบรายการ (Check Lisk) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้	

ตารางที่ 2 ปฏิทินการนิเทศการส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับครูวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนการทำงาน	วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) **ขั้นการประเมินผล (Evaluation :E)** 4.1 การสังเคราะห์ความรู้ 4.2 การนำเสนอรายงาน 4.3 การประเมินผลและสรุปผล	**วิธีการ :** 5 ขั้นตอน ATOMS **ระยะเวลา: 5-6 มี.ค.61** **ผู้รับผิดชอบ :** ผู้วิจัย ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ	พบว่า ผู้วิจัยและครูผู้นิเทศ มีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของครูวิทยาศาสตร์ของผู้รับการนิเทศโดยผู้นิเทศ พบว่า ครูผู้รับการนิเทศ จำนวน 6 คน มีผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 คน และมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 คนและนักเรียนมีผลการประเมินทักษะการคิดโดยครูอยู่ในระดับมาก	แบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษา

ขั้นตอนการทำงาน	วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 5 การวางแผนใหม่ (Re-planning) **ขั้นการพัฒนาและปรับปรุงงาน (Development :D)** 5.1 การนำเสนอรายงาน 5.2 การสังเคราะห์และวิพากษ์ 5.3 ประเมินปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา 5.4 แผนปฏิบัติการใหม่	**วิธีการ :** 5 ขั้นตอน ATOMS **ระยะเวลา: 7-11 มี.ค.61** **ผู้รับผิดชอบ :** ผู้วิจัย ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ	พบว่า มีสาระสำคัญที่จะต้องเติมเต็มให้กับครูวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การนิเทศการสอน และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยสะเต็มศึกษาที่ห้องเรียน การจัดการชั้นเรียนที่ดียิ่งขึ้น ครูวิทยาศาสตร์จึงได้ได้ร่วมมือกันปฏิบัติในทุกขั้นตอน โดยการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นถึงศักยภาพของนักเรียนที่ต้องการให้เกิดการพัฒนา รวมทั้งครูวิทยาศาสตร์ได้วางแผนและนำเสนอโครงการนิเทศการสอนเพื่อขออนุมัติในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การจัดการให้ความรู้และวิธีการเรียนรู้ต่อไป	แบบบันทึกการประชุม
ขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติใหม่ 6.1 กำหนดแนวทางปฏิบัติ 6.2 การนำเสนอรายงาน 6.3 ประเมินและสรุปผล	**วิธีการ :** 5 ขั้นตอน ATOMS **ระยะเวลา: 12-28 มี.ค.61** **ผู้รับผิดชอบ :** ผู้วิจัย ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ	มีการนิเทศการจัดการเรียนครั้งที่สอง ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่นิเทศมีทักษะการใช้เครื่องมือเชิงปริมาณ และมีการเลือกใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพมากขึ้น ส่วนการประเมินผลครูวิทยาศาสตร์ผู้รับนิเทศ พบว่าครูวิทยาศาสตร์ผู้รับนิเทศ มีพัฒนาการด้านความรู้และมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น ครูมีการตั้งคำถามที่มีหลายคำตอบมีการกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียนมีทางเลือกหลายแนวทาง มีการตั้งปลายเปิด กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด	คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศ

ตารางที่ 2 ปฏิทินการนิเทศการส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับครูวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนการทำงาน	วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 7 การสังเกตใหม่ (Re-Observing) 7.1 การสังเคราะห์ความรู้ 7.2 การนำเสนอรายงาน 7.3 ประเมินและสรุปผล	**วิธีการ :** 5 ขั้นตอน ATOMS **ระยะเวลา: 12-28 มี.ค.61** **ผู้รับผิดชอบ :** ผู้วิจัย ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ	จากผลการประเมินการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน โดยครูวิทยาศาสตร์ผู้รับการประเมิน จากผลงาน ชิ้นงาน ภาระงานในกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมนักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีการพูดคุยในเนื้อหาเพื่อแลกเปลี่ยนและหาข้อสรุป ใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น –และรู้จักให้ความร่วมมือและช่วยเหลืองานกลุ่ม	คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศ
ขั้นตอนที่ 8 การสะท้อนผลใหม่ (Re-reflecting) **ขั้นการประเมินผล (Evaluation :E)** 4.1 การสังเคราะห์ความรู้ 4.2 การนำเสนอรายงาน 4.3 การประเมินผลและสรุปผล	**วิธีการ :** การประชุมเชิงปฏิบัติการ **ระยะเวลา: 30 มี.ค.61** **ผู้รับผิดชอบ :** ผู้วิจัย ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ	1.ความพึงพอใจของครูวิทยาศาสตร์ผู้นิเทศต่อรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.84) **2.** ผลการประชุมเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานของครูวิทยาศาสตร์ ผู้ทำหน้าที่นิเทศและรับการนิเทศ โดยจัดประชุม เพื่อทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR) พบว่าครูผู้เข้าร่วมมีความประทับใจในการในการรับความรู้ในเรื่องรูปแบบการนิเทศ ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับครูวิทยาศาสตร์ เพราะ ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น ได้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ได้รู้ขั้นตอนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นทักษะกระบวนการอย่างถูกต้อง เพราะมีพี่เลี้ยงที่เป็นพี่ ๆ ครูแกนนำวิทยาศาสตร์ คอยดูแลเอาใจใส่ และสอบถามอยู่ตลอดเวลา ช่วยชี้แนะสอนงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่วนมากอยากให้มีการปฏิบัติเป็นต่อเนื่องทุกปีการศึกษา	คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศแบบบันทึกการทบทวนหลังปฏิบัติงาน

ขั้นตอนการทำงาน	วิธีการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 9 การสรุปผล (Conclusion)	**วิธีการ :** การประชุมเชิงปฏิบัติการ **ระยะเวลา: 4-5 เม.ย.61** **ผู้รับผิดชอบ :** ผู้วิจัย ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ	ได้เรียนรู้รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ได้แก่ 1. มีความเชื่อถือและไว้ใจถึงความรู้และประสบการณ์เดิม 2. มีการปรับตัวเข้าหากันได้เป็นอย่างดี 3. มีการสื่อสารที่ดี 4. มีพันธะสัญญาและตกลงร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการ 5. โรงเรียนมีการจัดทำยุทธศาสตร์กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง6. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ และวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับครูและนักเรียน	แบบบันทึกการประชุม

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในโรงเรียนขยายโอกาสทาง ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ การประเมินสภาวการณ์ปัจจุบัน การสร้างความสัมพันธ์ การสร้างแนวปฏิบัติการนิเทศการสอน การประเมินผล และการพัฒนาและปรับปรุงงาน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความสามารถ และองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของครูวิทยาศาสตร์ที่มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัย ธัญพร ชื่นกลิ่น (2553 : 261-266) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล พบว่า รูปแบบการโค้ช มีกระบวนการดำเนินการ 4 ระยะ คือ 1) ระยะการเตรียมการ (Preparing Phase : P) 2) ระยะวางแผนการโค้ช (Planning Phase : P) 3) ระยะการปฏิบัติการโค้ช (Coaching Phase : C) 4) ระยะประเมินผลการโค้ช (Evaluation Phase :E) สามารถ ทิมนาค (2553 : 262-264) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลิ๊กแมน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย พบว่า รูปแบบการนิเทศเรียกว่า “AIPDE Model” ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การประเมินสภาพและสมรรถนะในการทำงาน (Assessing : A) ขั้นที่ 2การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Information : I) ขั้นที่ 3 การวางแผนการนิเทศ (Planning : P) ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ (Doing : D) ประกอบด้วยกระบวนการนิเทศการสอน 3 ขั้น คือ 1) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน 2) การสังเกตการสอน 3) การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการสังเกตการสอน และขั้นที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating : E) Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 Proceeding : P การดำเนินการนิเทศ ได้แก่ 3.1 การประชุมย่อยก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference) 3.2 การสังเกตการณ์สอน(Observation) 3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference) ขั้นตอนที่ 4 Evaluating : E การประเมินผลการนิเทศ สุมณฑา จุลชาต (2555 : 235-238) ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือโดยเน้นครูเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือ เอเอสทีพีพีซีอี (ASTPPCE Model) ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยสนับสนุน มีกระบวนการพัฒนาวิชาชีพ 7 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการจำเป็น (A= Analysing Problem ระยะที่ 2 การร่วมมือกันกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา (S=Setting Objectives for the Improvement ระยะที่ 3 การร่วมมือกันเลือกพัฒนาวิชาชีพ (T=Training and Selecting Professional Development ระยะที่ 4 การร่วมมือกันวางแผนปฏิบัติ (P=Planning the Action Plan) ระยะที่ 5 การร่วมมือกันปฏิบัติการพัฒนาวิชาชีพร่วมกัน (P=Practice for Professional Development) ซึ่งประกอบด้วย 1) การทบทวนแผนการปฏิบัติ (Review of Action Plan) 2) การสังเกต (Observation) 3) การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) 4) การสะท้อนคิดและ ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Reflection and Feedback) ระยะที่ 6 การร่วมมือกันไตร่ตรองสะท้อนคิดและอภิปราย (C=Collaborating Reflective Discussions) ระยะที่ 7 การร่วมมือกันประเมินผลพัฒนาวิชาชีพ (E=Evaluating the Professional Development)และมาเรียม นิลพันธุ์ (2556 : 189) ได้ศึกษาการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ กิจกรรมการพัฒนานิเทศแนวใหม่ พบว่า รูปแบบการนิเทศของแตละเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองบริบทของแตละเขต พื้นที่ควรเปนรูปธรรม โดยใชการนิเทศแบบบริบทเปนฐาน (Context based Supervision) และการนิเทศแบบวิจัยเปน ฐาน (Research based Supervision) โดยมีกระบวนการนิเทศการศึกษาประกอบดวย 1.) วิจัยตามบริบท (Research by Context) 2.) รวมวางแผน (Planning) 3.) รวมดำเนินการ (Doing) 4.) รวมสะทอน

กลับ (Reflecting) 5.) รวมประเมินผล (Evaluating) และ 6.) รวมปรับปรุงและพัฒนา (Improving and Developing) โดยมีการประชุมใหขอมูลยอ นกลับ (Feedback Workshop) ในทุกขั้นตอนของการนิเทศ

2. ผลการนำรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ พบว่า จากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่นิเทศและผู้รับการนิเทศ พบว่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม และความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดส่วนการพัฒนาขณะปฏิบัติการที่ห้องเรียนและโรงเรียน พบว่า ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ดำเนินงานตามปฏิทินการนิเทศที่กำหนดไว้ร่วมกัน ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ คือ ความไว้วางใจระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 2) พันธะสัญญาร่วมกัน (Commitment) 3) การสื่อสารที่ดี (Communication) หมายถึง การพูด หรือการสื่อสารด้วยภาษากาย ที่ทำให้การดำเนินงานร่วมกันเป็นไปด้วยดี 4) บริบทต่าง ๆ (Context) สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรา เครือคำอ้าย (2552 : 335-339) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการนิเทศดับเบิ้ลพีไออี (PPIE) อาจารย์พี่เลี้ยงมีสมรรถภาพการนิเทศการสอนที่ส่งเสริมการคิดหลังใช้รูปแบบการนิเทศสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการนิเทศ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดหลังใช้รูปแบบการนิเทศสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบนิเทศ และนักเรียนมีความสามารถในการคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยุพิน ยืนยง (2553: 249-251) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบ มีชื่อว่า ซีไอพีอี (CIPE Model) พบว่าหลังการใช้รูปแบบการนิเทศมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ มีสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูงมาก และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศนักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการนิเทศ พนิดา จารย์อุปการะ (2557 : 207-212) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการโค้ชของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนในสังกัด สังมณฑลราชบุรี มีชื่อว่า “NPPC Model” ประสิทธิผลของรูปแบบพบว่า 3. ผลการขยายผลรูปแบบพบว่า 3.1) ผู้โค้ช มีสมรรถนะการโค้ช และมีความสามารถในการโค้ชในระดับมาก และเห็นว่า รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการโค้ชของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสม 3.2) ผู้รับการโค้ชมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก 3.3) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้รับการโค้ชอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลวิจัยไปใช้**

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนควรสนับสนุน และส่งเสริมการพัฒนาครูด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ให้มีการประเมินและ พัฒนาตนเองเพื่อกระตุ้นและสร้างความตระหนักให้ครูได้พัฒนาการคิดของตนเองอย่างสม่าเสมอเสมอ ให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและส่งผลถึงการมีทักษะการคิดของนักเรียน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน สามารถนำรูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ไปใช้ในการนิเทศการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นไปที่การสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงในแต่ละวิชาได้และสามารถปรับเข้ากับบริบทของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาการนิเทศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนพัฒนาขึ้นในครั้งนี้ อยู่บนพื้นฐานความสามารถและคุณลักษณะของครูระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับครูในระดับอื่น ๆ เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาและเครื่องมือที่สามารถวัดและประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ตรง กับความสามารถและคุณลักษณะของครูในแต่ละระดับ เพื่อส่งผลการต่อการพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. **ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2560.

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2553.

เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย. **รูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแววความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

ธัญพร ชื่นกลิ่น. **การพัฒนารูปแบบการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาล ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชนก กระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

บุญชม ศรีสะอาด. **การพัฒนาการวิจัยโดยใช้รูปแบบ.** กรุงเทพฯ: บริษัทสุวีริยาสาส์น, 2549.

ประสาท เนืองเฉลิม. **การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพ: บริษัทแอคทีฟ พริ้นท์ จำกัด, 2558.

พนิดา จารย์อุปการะ. **รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการโค้ชของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนในสังกัดสังมณฑลราชบุรี.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2557.

พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร. “การพัฒนาสมรรถนะหลักและประสิทผธิภาพในการทำงานของข้าราชการครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” **วารสารสุทธิปริทัศน์.** 31,100 (ตุลาคม- ธันวาคม 2560): 145-156.

พิสณุ ฟองศรี. **เทคนิควิธีการประเมินโครงการ.** พิมพครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ดานสุทธาการพิมพ, 2553.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์และคณะ. **ศาสตร์การคิด.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2558.

มาเรียม นิลพันธุ์. “การประเมินโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ กิจกรรมการพัฒนานิเทศแนวใหม่”. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากรฉบับภาษาไทย.** 31(2),2556.

ยุพิน ยืนยง. **การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตศึกษา 5 อัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. **หลักการนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

_____ . **หลักการนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ: พรศิวการพิมพ์, 2538.

วัชรา เล่าเรียนดี_. **การนิเทศการสอน**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

_____. **การนิเทศการสอน**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.

วัชรา เครือคำอ้าย. **รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา** . วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

สงัด อุทรานันท์. **การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2530.

สามารถ ทิมนาค. **การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลิ๊กแมน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

แสงรุ้ง พูลสุวรรณ. “การพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนในศตวรรษที่ 21,” **การพัฒนาทักษะการคิด**. ปีที่ 5, 13 (2556) : 6

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ . **การพัฒนารูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.

สุมณฑา จุลชาติ. **การพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือโดยเน้นครูเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

ศิริชัย กาญจนวาสี. **ทฤษฎีการประเมิน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

Acheson,Keit A., and Gall, Meredith D. **Clinical Supervision and Teacher Development Perservice and Inservice Applications**. U.S.A. : John Wiley &Sons, Inc., 2003.

Costa,A.L.,and R.J,Garmston. **Cognitive coaching foundation seminar : Learning Guide** 5th ed. Highlands Ranch : Center for Cognitive Coaching, 2002.

Glickman, Carl D. **Supervision of Instruction : A Developmental Approach**. 2nd ed. Massachusetts: Allyn and Bacon, Inc, 1990.

_____. **Supervision and InstructionalLeadership : A Developmental Approach**. 6th ed. Boston : Allyn and Bacon, Inc, 2010.

Harris, Ben M. **Supervisory Behavior in Education**. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc, 1985.

Joyce, B. and M. Weil. **Models of Teaching**. 2nd ed. New Delhi : Prentice-Hall of India Private Limited, 1985.

Nuangchalerm, P. Enhancing Pedagogical Content Knowledge. **Studies in Sociology of Science** .2(2) : 33-37, 2011.

Nuangchalerm, P. In-service Science Teachers Pedagogical Content Knowledge in Preservice Science Teachers. **Higher Education Studies**. 2(2) : 66-71, 2012.

Stufflebeam, D.L. and A.J. Shinkfield. **Evaluation Theory Models and Applications.** SanFrancisco: Jossey-Bass, 2007.

Willer, D. **Scientific Sociology Theory and Method**. New Jersey: Prentice-Hall, 1976.

โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษา (ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง)

A Structural Equation Modelling of Factor influencing innovative organization for primary schools. (In lower Northeastern Region)

ประภาส วงษ์โท[1]
กนกอร สมปราชญ์[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมและระดับการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลโดยการทบทวนวรรณกรรม จากงานวิจัย และจากบทความจากฐานข้อมูลต่าง โดยผลจากการศึกษาได้นำเสนอปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรม ได้แก่ ปัจจัยบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ปัจจัยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอน 420 คน ในโรงเรียนมาตรฐานสากล 13 โรงเรียน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสอบถาม สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ตรวจสอบความตรงของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า 1) ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยที่ ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีการปฏิบัติมากที่สุด และระดับการเป็นองค์การนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากซึ่งด้านการมีนวัตกรรม เป็นด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด 2) โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความสอดคล้องเชิงประจักษ์โดยพิจารณาตามเกณฑ์ 3) ปัจจัยทั้งสามปัจจัยมีอิทธิพลทางบวกต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างซึ่งปัจจัยบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมมีอิทธิพลมากที่สุด ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อหหน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียนประถมศึกษาที่นำไปสนับสนุนและพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรม ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีอิทธิพล, องค์การนวัตกรรม, อิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรม

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

The purposes of this research were 1) to study of factor influencing the innovative organization of primary schools in the Northeastern region. 2) to test the goodness of fit of model empirical data 3) to study factor loading of factor influencing innovative factor influencing the innovation organization of primary schools in the Northeastern region. The research and data collection was done by reviewing literature from research and from articles from different databases. The results of this study show the key factor influencing the innovation organization were organizational atmosphere conducive to innovation, professional learning community, innovative leadership, the organizational climate facilitating innovation. The sample was 4 2 0 teachers. Statistics used Analysis of structural equation model. 1) The level of factor influencing the organization of innovation was at a high level, with the most innovative leaders being the most effective. And the level of innovation organization. The average level was very high innovation. 2) Model of structural equation, factor influencing innovation organization of primary schools in lower Northeastern region. 3) The three factor positively influenced the innovation organization of the primary schools in the lower northeastern region. The organizational climate facilitating innovation was the most influential. The results of this research are beneficial to the agencies and primary schools that support and develop the factor influencing the organization to improve the quality of the school.

Keyword : factor influencing, innovation organization, influencing the innovation organization.

บทนำ

ความเป็นโลกาภิวัตน์ของโลกในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นยุคดิจิทัลที่มีคุณลักษณะของการเป็นโลกที่ไร้พรมแดน สุกัญญา แช่มช้อย (2560) ประกอบกับประเทศไทยได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เป็นแผนพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี ซึ่งแปลงยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาจึงมุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ โครงสร้างเศรษฐกิจปรับสู่เศรษฐกิจฐานบริการและดิจิทัล มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเป็นสังคมผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการขนาดกลางและ ขนาดเล็กที่เข้มแข็งสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการ ดังนั้นหากสถานศึกษาสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นองค์การนวัตกรรมย่อมส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ตามเจตนารมณ์ของการศึกษาที่ให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ยกระดับคุณภาพการสอนของครูโดยใช้นวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการรู้ ผู้บริหารใช้นวัตกรรมในการบริหารงาน

จากความจำเป็นของประเทศที่กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อให้สอดรับและเพื่อให้มีแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศด้วยการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนด วิสัยทัศน์ คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข

สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง โดยมีเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) เป้าหมายที่กล่าวมาทั้งหมด หากสถานศึกษาพัฒนาสู่องค์การนวัตกรรมได้นั้นจะเป็นเบ้าหลอมผู้เรียนได้ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม เรียนรู้จากบรรยากาศนวัตกรรม เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้งานได้

เนื่องด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนการศึกษาแห่งชาติจะเห็นได้ว่าล้วนแล้วแต่เห็นถึงความสำคัญของนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้จึงได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยใช้การวิจัยและนวัตกรรมเป็นกำลังอำนาจแห่งชาติ เพื่อก้าวไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วภายใน 20 ปี ด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมียุทธศาสตร์ 4 ด้าน ที่ระบุประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ไว้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ จากยุทธศาสตร์ที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้วิจัยและนวัตกรรมได้นั้นจำเป็นที่จะต้องได้รับการปูพื้นฐานมากจากการศึกษา ซึ่งหน่วยงานทางด้านการศึกษาจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางให้ยุทธศาสตร์นี้บังเกิดผลต่อไป

การศึกษาจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เน้นทางด้านนวัตกรรม ซึ่งมีผู้ได้ความเห็นไว้ Tidd and others (2001) กล่าวถึงองค์ประกอบขององค์การนวัตกรรม ประกอบด้วย มีวิสัยทัศน์ร่วม ภาวะผู้นำ และความตั้งใจที่จะมุ่งไปสู่นวัตกรรม โครงสร้างองค์การที่เหมาะสม บุคลากรที่มีความสำคัญ การฝึกอบรมและพัฒนา การมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรม ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ บรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มุมมองจากภายนอกองค์การ การขยายการสื่อสาร องค์การแห่งการเรียนรู้ หากองค์การใดมีส่วนประกอบเหล่านี้แล้วจัดได้ว่าเป็นองค์การนวัตกรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Harvard Business School (2003) ที่ได้ให้องค์ประกอบขององค์การนวัตกรรมนั้นจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ กำหนดทิศทางและกลยุทธ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมีวัฒนธรรมที่สนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ผู้นำในองค์การเห็นความสำคัญและสนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีองค์การที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีพนักงานและทีมงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีระบบการให้รางวัลตอบแทนแก่พนักงาน มีระบบการคัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมในการสร้างนวัตกรรม มีช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้าง มีการจัดการองค์ความรู้ภายในองค์การ จากองค์ประกอบที่กล่าวมานี้ทำให้เห็นได้ว่าองค์การที่เป็นองค์การนวัตกรรมได้นั้นจำเป็นที่จะต้องมีปัจจัยสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรม ส่งเสริมให้มีนวัตกรรมจนกลายเป็นองค์การนวัตกรรม

องค์การที่ประสบความสำเร็จแนวทางหนึ่งซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั่นคือ การพัฒนาให้เป็นองค์การนวัตกรรม ปัจจัยที่มีส่วนทำให้เป็นองค์การนวัตกรรม พบมีหลายปัจจัย จากแนวคิดของ กีรติ ยศยิ่งยง (2552) วชิน อ่อนอ้าย (2558) สามารถจัดกลุ่มของปัจจัยหลักได้

ดังนี้ ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ปัจจัยด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมจะทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเกิดเป็นองค์การนวัตกรรม ซึ่งสามารถทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาองค์การได้ชัดเจน ตามรูปแบบปัจจัยที่ได้ทำการศึกษานี้ รวมถึงมีสารสนเทศปัจจัยที่ทำให้เป็นองค์การนวัตกรรม สำหรับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญ และร่วมกันหาวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ให้สามารถพัฒนาองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

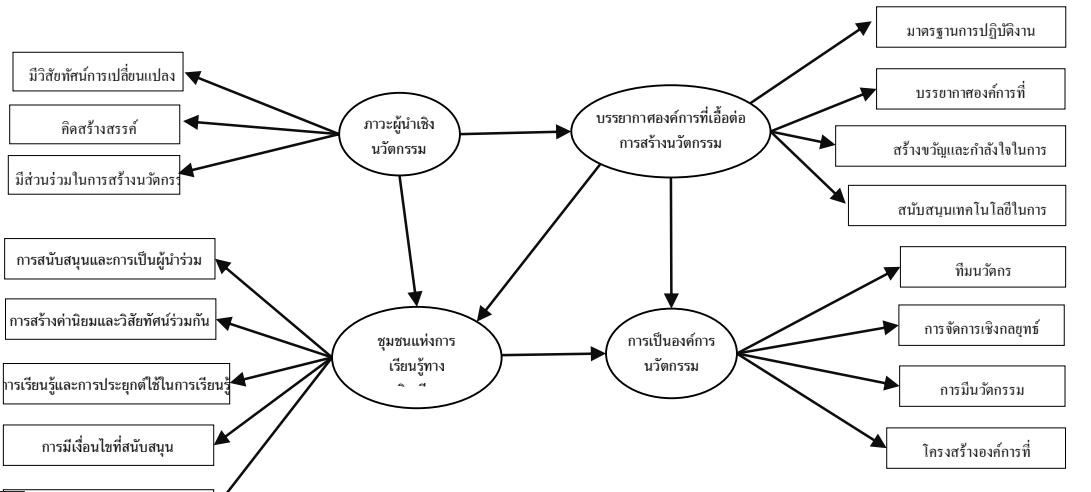
1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมและระดับการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูผู้สอน ของโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2560 จำนวน 8 จังหวัด ประกอบไปด้วย จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี 13 โรงเรียน จำนวน 1,341 คน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ปัจจัยที่มีอิทธิต่อการเป็นองค์การนวัตกรรม ตัวแปรเหตุ คือ ปัจจัยที่ส่งผลประกอบด้วย ปัจจัยบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ปัจจัยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และปัจจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ตัวแปรผล คือ การเป็นองค์การนวัตกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน ของโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1,341 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 420 คน ซึ่งได้มาโดยการพิจารณาพารามิเตอร์ในอัตราส่วน 20 ต่อ 1 งานวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ทั้งสิ้น 21 หน่วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวอย่าง จำนวน 420 คน Hair et al., (2006) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และกำหนดให้ใช้โรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามการศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงด้านความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และหาความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (structural equation modeling : SEM)

ขั้นตอนการวิจัย บันทึกเสนอขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งหนังสือไปหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ รับแบบสอบถามคืน ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.40 อายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 32.40 มีอายุราชการ 25 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 30.71 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.30 ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ร้อยละ 67.60 มีตำแหน่งครู ร้อยละ 81.90

1. ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมและระดับการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ปัจจัยด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้าง

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมจำนวน 3 ปัจจัย 12 ด้าน กับตัวแปรที่สังเกตได้ของการเป็นองค์การนวัตกรรม จำนวน 4 ด้าน ทุกคู่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.384 ถึง 0.840

2.2 โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์การสอดคล้องกลมกลืน

3. อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

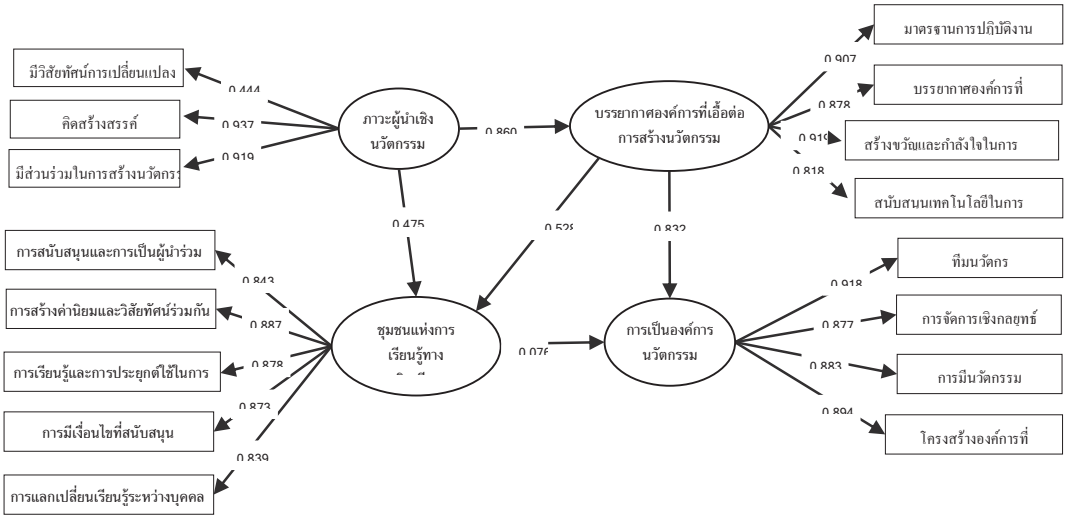
ตารางที่ 1 น้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

องค์ประกอบโมเดลการวัด	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			
	β	SE	t	R^2
การเป็นองค์การนวัตกรรม				
1) ทีมนวัตกร	0.918	0.010	91.365	0.842
2) โครงสร้างองค์การที่เหมาะสม	0.894	0.011	80.275	0.799
3) การมีนวัตกรรม	0.883	0.012	73.687	0.780
4) การจัดการเชิงกลยุทธ์	0.877	0.013	64.957	0.768
ปัจจัยบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม				
1) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	0.919	0.010	90.284	0.844
2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน	0.907	0.011	79.123	0.822
3) บรรยากาศองค์กรที่สร้างสรรค์	0.878	0.012	73.439	0.770
4) เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน	0.818	0.017	46.905	0.669
ปัจจัยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ				
1) การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน	0.887	0.013	70.367	0.786
2) การเรียนรู้และการประยุกต์ใช้การเรียนรู้	0.878	0.014	64.105	0.770
องค์ประกอบโมเดลการวัด	**เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ**			
	β	SE	t	R^2
3) การมีเงื่อนไขที่สนับสนุน	0.873	0.014	64.054	0.762
4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล	0.839	0.017	50.699	0.704
5) การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน	0.843	0.016	51.964	0.711
ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม				
1) คิดสร้างสรรค์ (IL2)	0.937	0.009	103.318	0.877
2) มีส่วนร่วมสร้างนวัตกรรม (IL3)	0.919	0.010	89.461	0.844
3) มีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (IL1)	0.444	0.041	10.879	0.197
χ^2=83.616 df =68, χ^2/df= 1.22965, P=0.0960, RMSEA = 0.023, SRMR = 0.016, CFI = 0.998, TLI = 0.996 หมายเหตุ ** p < .01				

ตารางที่ 2 ค่าสถิติแสดงระดับความกลมกลืนของโมเดลเชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษา

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	ประเภทอิทธิพล	Estimate	S.E.	Est./S.E.	P-Value
IO	IOA	อิทธิพลทางตรง	0.832	0.106	7.877	0.000
	PLC	อิทธิพลทางตรง	0.076	0.109	0.698	0.485
	IL	อิทธิพลทางอ้อม IL -> IOA ->	0.715	0.094	7.623	0.000

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	ประเภทอิทธิพล	Estimate	S.E.	Est./S.E.	P-Value
		PLC				
IOA	IL	อิทธิพลทางตรง	0.860	0.016	55.012	0.000
PLC	IL	อิทธิพลทางตรง	0.475	0.058	8.224	0.000
		อิทธิพลทางอ้อม IL -> IAO -> PLC	0.454	0.050	9.081	0.000
		อิทธิพลรวม	0.929	0.013	72.374	0.000
PLC	IOA	อิทธิพลทางตรง	0.528	0.057	9.260	0.000

ภาพที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์องค์ประกอบมาตรฐานของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมและระดับการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่าโดยภาพรวมระดับปัจจัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ระดับปัจจัยที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพราะ พฤติกรรมการทำงานของผู้นำที่มีความคิดใหม่ๆ สร้างสรรค์ ไม่ซ้ำเดิม มาใช้ในการบริหารแล้วจะเกิดความท้าทายในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือปัจจัยด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การสร้างค่านิยมให้เกิดการเรียนรู้ ร่วมกันนำความรู้มาใช้เพื่อพัฒนาองค์การของตนเอง เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ได้ และปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมมีการปฏิบัติน้อยที่สุด เนื่องจาก ประชากรส่วนใหญ่รับรู้และคุ้นชินว่าบรรยากาศองค์การนั้นจะเป็นเรื่องเฉพาะที่สภาพสิ่งแวดล้อม ไม่ได้หมายความรวมถึงปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคล ในการทำงานจึงแสดงออกถึงการปฏิบัติในระดับต่ำที่สุด

ระดับของการเป็นองค์การนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการมีนวัตกรรมเป็นที่มีระดับมากที่สุด เพราะ ประชากรอยู่ในโรงเรียนที่มีขีดความสามารถสูงเพราะเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล จึงรับรู้ได้ถึงความพร้อมของนวัตกรรม รวมถึงทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงดังนั้นจึงแสดงออกถึงการรับรู้มาได้อย่างเจน ส่วนด้านทีมนวัตกร เป็นด้านที่มีระดับต่ำที่สุด ทั้งนี้เพราะการที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น เป็นโรงเรียนในสังกัดของรัฐบาลภาพของการทำงานในรูปแบบราชการจึงทำให้ยึดติดกับการทำงานเฉพาะด้านจึงพบการรวมกลุ่มกันของบุคคลที่สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา ปรับปรุงนวัตกรรมในโรงเรียนมากนัก จึงแสดงออกถึงการปฏิบัติในระดับต่ำ

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 83.616 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 68 ค่าไค-สแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) เท่ากับ 1.22965 มีค่านัยสำคัญทางสถิติ (P) เท่ากับ 0.0960 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.023 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.016 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเหมาะสมเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.998 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีไม่อิงเกณฑ์ (TLI) เท่ากับ 0.996 ทั้งนี้เพราะโมเดลสมการโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นการพัฒนาจากทฤษฎีและงานวิจัยสามารถวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จากแนวคิดของ กีรติ ยศยิ่งยง (2552) ปัจจัยบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม จากแนวคิดของ วชิน อ่อนอ้าย (2558) ปัจจัยชุมชนแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Hay Group (2005)

3. อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ทุกปัจจัยล้วนมีอิทธิพลทางบวกต่อการเป็นองค์การนวัตกรรมทั้งสิ้นในการพัฒนาให้โรงเรียนเป็นองค์การนวัตกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับ ปัจจัยบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม เพราะสามารถพัฒนาให้โรงเรียนเป็นองค์การนวัตกรรมได้รวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานจะส่งผลสูงต่อบรรยากาศในการทำงาน ทั้งนี้เพราะสภาพทางจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน จะมีปฏิกิริยาโต้กลับต่อพฤติกรรมในการทำงาน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อผลงานของบุคคลนั้น สอดคล้องกับ ศฤงคาร บ้งจ่า (2559)

รองลงมาคือปัจจัยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นปัจจัยที่ควรพัฒนาควบคู่ไปกับปัจจัยบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ถึงแม้จะมีค่าของอิทธิพลน้อยแต่ยังคงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเป็นองค์การนวัตกรรม โดยเฉพาะด้านการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกันนั้นส่งผลมากที่สุด ทั้งนี้เพราะกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นั้นยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับการศึกษาของไทยทำให้คนทั่วไปยังขาดความเข้าใจในกระบวนการดังกล่าว ตัวแปรสังเกตได้ในปัจจัยนี้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนางานให้ราบรื่น เพราะการที่คนจะเข้ามาร่วมกระบวนการ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้นั้นจำเป็นที่ต้องมีค่านิยมเดียวกัน มีวิสัยทัศน์ที่เหมือนกันจึงจะสามารถรวมตัวกันได้ซึ่งเป็นหัวใจของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นั่นประสบการณ์ กลยุทธ์หรือวิธีการทำงานที่เป็นเลิศได้ สอดคล้องกับ พิเชษฐ์ จันทะศิลา (2560) ดังนั้นโรงเรียนควรสร้างเครือข่ายทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนเพื่อสร้างเวทีควรเลือกสถานที่ที่ผ่อนคลายไม่เป็นทางการหรือสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองจะทำให้คนเหล่านั้นมาเจอกันพูดคุย ปรึกษา วิเคราะห์ปัญหา แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ส่วนปัจจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีอิทธิพลทางบวก แต่เป็นอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านไปยังปัจจัยบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตรรมที่และส่งผ่านไปที่ปัจจัยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ ทั้งนี้เพราะลักษณะเฉพาะตนของผู้นำหรือผู้บริหารมีส่วนในการผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์การเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ สอดคล้องกับ เวียงวิวัฒน์ ธรรมทูล (2557)

การเป็นองค์การนวัตกรรมของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนควรสร้างให้เกิดปัจจัยที่สนับสนุนให้โรงเรียนเกิดเป็นองค์การนวัตกรรม อาทิ ปัจจัยบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ปัจจัยชุมชนแห่งเรียนรู้ทางวิชาชีพ ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า ด้านทีมนวัตกร นั้นมีผลต่อองค์การนวัตกรรมสูงที่สุด ดังนั้นการให้ความสำคัญกับทีมงานนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาพบว่าการเป็นองค์การนวัตกรรมนั้นมีผลจากปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมมีสูงที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและครูจึงควรให้ความสำคัญและหาแนวทางส่งเสริมในเรื่องขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อกระตุ้นปลุกเร้าให้เกิดบรรยากาศองค์การที่ดี พร้อมกันนี้ยังต้องส่งเสริมและสนับสนุนจัดหานวัตกรรมที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบของการจัดหาและสร้างขึ้นเอง ควบคู่ไปกับการจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น ชวนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีในการทำงาน เพื่อดึงศักยภาพที่มีอยู่ให้นำออกมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ จัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนานวัตกรรม อีกทั้ง ควรรักษาคุณภาพและพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลต่อไป

2. สถานศึกษาควรสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพราะผลการศึกษาพบว่ามีอิทธิพลทางบวกต่อการเป็นองค์การนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกันให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการพัฒนาการจัดการศึกษาให้เข้าสู่จิต ด้วยกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนาองค์การ กิจกรรมส่งเสริมความตระหนัก ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนได้รับความก้าวหน้าทางวิชาชีพ เปิดโอกาสให้เกิดการเป็นผู้นำร่วม ร่วมกันเรียนรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งประสบการทำงานที่ประสบผลสำเร็จและวิธีการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน และนำผลไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษา

3. ผู้บริหารหรือผู้นำควรปรับปรุง พฤติกรรมหรือรูปแบบในการทำงานให้เป็นไปตามแนวทางของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกรรมจากผลการศึกษาที่พบว่าปัจจัยนี้มีอิทธิพลทางบวกแสดงให้เห็นว่าหากมีการปฏิบัติแล้วก็จะช่วยส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และยังเป็นการสร้างบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมอีกด้วย แล้วค่อยส่งผ่านไปเกิดเป็นองค์การนวัตกรรม ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรสร้างวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ในเรื่องของการทำงานเฉพาะตน วิสัยทัศน์ของโรงเรียน ให้เป็นองค์การนวัตกรรม ปรับกระบวนการคิดให้เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรม สร้างให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมในโรงเรียนด้วยการมอบหมายภาระงานให้ทั่วถึง และควรติดตามประเมินผลการดำเนินงานนวัตกรรมเป็นระยะเพื่อให้สามารถให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาได้อย่างทันท่วงที

4. ผู้บริหารและครูในโรงเรียนควรสนับสนุน และให้ความสำคัญ รวมไปถึงพัฒนาขีดความสามารถให้กับทีมงานนวัตกรรม ด้วยการ ส่งเสริมให้ได้รับการอบรม พัฒนา เปิดโอกาสให้ได้พัฒนานวัตกรรมที่ใช้ในการปฏิบัติงานหรือนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ให้แพร่หลาย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579**. (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 21 กันยายน 2561). จาก http://www.ksp.or.th/ksp2013/content/view.php?mid=154&did=1194

กีรติ ยศยิ่งยง. **องค์กรแห่งนวัตกรรม แนวคิด และกระบวนการ.** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2552.

พิเชษฐ์ จันทะศิลา. **ภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2560.

วชิน อ่อนอ้าย. **รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2557.

เวียงวิวรรธน์ ทำทูล. **ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557.

ศฤงคาร บังจ่า. **โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรนวัตกรรมในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2559.

สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. **(ร่าง) ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี พ.ศ.2560 – 2579.** (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 21 กันยายน 2561). จาก http://nric.go.th/

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)**. (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 21 กันยายน 2561). จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420

สุกัญญา แช่มช้อย. **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิตัล**. พิษณุโลก: ร้านพิษณุโลกดอทคอม, 2560.

Hair, J. F., Black, W. C., Bain, B. J., Anderson, R. E., and Tatham, R. L. **Multivariate data analysis (6th ed.).** Upper Saddle River. NJ: Pearson Education International, 2006.

Harvard Business School. **Managing Creativity and Innovation**. Boston:Harvard Business School Press, 2003.

Hay Group. **The Innovative Organization: Lessons Learned from Most Admired Companies**. (Online) 2001 (Cited July 23, 2018). Available from : http://www.haygroup.com/downloads/es/Hay_Insight_Selections_April_2005.pdf

Tidd, Joe; Bessant, John and Pavitt, Keitk. **Managing Innovation Integrating Technological Market and Organization Change**. Chichester: John Willey& Sons, 2001.

การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ
The Development of Motion Infographics Media in A Decision Support System Course

ปิยนุช วรบุตร[1]
ภาณุพงศ์ บุญรมย์[2]
ศุภเทพ สติมั่น[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ 2) เพื่อศึกษาผลความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 30 คน เป็นนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินประสิทธิภาพสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก

2. ความพึงพอใจของผู้เรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : สื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว, ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

---

[1]ปิยนุช วรบุตร คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
[2]ภาณุพงศ์ บุญรมย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
[3]ศุภเทพ สติมั่น คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

This study focusses on 1) Develop and find out the efficiency of Motion Infographics Media In A Decision Support System Course 2) studying the satisfaction level of student toward developed Motion Infographics Media In A Decision Support System Course. The sample population consisted of 30 students of bachelor degree of Business Computer program enrolled in the second semester of the academic year 2016 at Ubon Ratchathani Rajabhat University. Using the simple random sampling method, The instruments used in this study are survey questionnaire in effectiveness of developed Motion Graphic Media and satisfaction survey questionnaire of learner toward developed learning media. Statistical technique analysis used is Mean and Standard Deviation values. The result from this study presents 1) the performance evaluation of the effectiveness of developed Motion Infographic Media In A Decision Support System Course are significantly high and 2) the level of satisfaction of learners toward developed Motion Infographics Media in A Decision Support System Course are significantly high.

Keywords : Motion Infographics Media, Decision Support System Course

บทนำ

ในปัจจุบันสื่อการเรียนการสอน (Instructional Media) ถูกนำมาใช้ในในการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งสื่อการเรียนการสอนนี้หมายถึงสิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถการสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เมื่อถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนจึงเรียกว่า “สื่อการเรียนการสอน” (กิดานันท์ มลิทอง, 2531) สำหรับงานด้านการศึกษาพบว่าสื่อที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน และช่วยให้การสื่อสารระหว่างสองฝ่ายดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบของสื่อการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อที่มีการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบอินโฟกราฟิก (Infographics) ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเครือข่ายสังคมออนไลน์ อินโฟกราฟิกเป็นรูปแบบการนำเสนอสารสนเทศ ข้อมูล หรือองค์ความรู้ต่างๆ ที่เข้าใจยากให้อยู่ในรูปแบบของรูปภาพที่ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจง่ายขึ้น (Newsom & Haynes, 2004; Smiciklas, 2012) จากการศึกษาพบว่าองค์กรต่างๆ ได้ทำการพัฒนาสื่อในรูปแบบอินโฟกราฟิกเพื่อการถ่ายทอดเรื่องราว นำเสนอข้อมูล สารสนเทศต่าง ๆ ที่มีจำนวนมากและซับซ้อนให้มีความน่าสนใจและทำให้ผู้อ่านเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เช่น การทำป้ายโฆษณาสินค้า แผนผังอาคาร ข้อมูลทางด้านสถิติ แสดงข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ทั้งนี้จุดประสงค์ของการนำอินโฟกราฟิกมาใช้นอกจากทำให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ยังทำให้เกิดความเพลิดเพลินและอยากรู้อยากเห็นในเรื่องราวที่อ่านอีกด้วย รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ได้ทำการเปิดสอนในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ลักษณะของรายวิชาเป็นเนื้อหาที่เป็นทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งจากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาได้ทำการสอบถามทั้งจากผู้เรียนและผู้สอนพบว่า ปัญหาของผู้เรียนที่พบคือเนื้อหาเข้าใจยากและมีจำนวนมาก และการสอนเน้นการบรรยาย ผู้เรียนต้องทำการอ่านทบทวนอยู่หลายครั้งจึงจะเข้าใจ ประกอบกับเอกสารเนื้อหาวิชาเป็นตัวอักษรมากกว่ารูปภาพ ทำให้เข้าใจยาก บางครั้งทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและเลิกอ่านในที่สุด อีกทั้งเมื่อต้องทบทวนนอกเวลาเรียนยังไม่สามารถสอบถามอาจารย์ผู้สอนได้ ส่วนปัญหาของผู้สอนที่พบคือต้องทำการอธิบายในเรื่องเดิมอยู่หลายครั้ง และต้องยกตัวอย่าง

ผู้เรียนจึงจะเข้าใจ ซึ่งจากงานวิจัยที่ผ่านมามีการพัฒนาสื่อในรูปแบบอินโฟกราฟิกมาใช้กับการเรียนการสอน ผลปรากฏว่าผู้เรียนมีผลการเรียนโดยเฉลี่ยดีขึ้น (สุดาพร ศรีพรมมา และพรปภัสสร ปริญชาญกล, 2558; พัชรา วาณิชวศิน, 2558; พงษ์พิพัฒน์ สายทอง, 2557; นฤมล ถิ่นวิรัตน์, 2555; พัชรี เมืองมุสิก และคณะ, 2558; ภาณุพงศ์ จันทน์ผลิน, 2557; Martix & Hodson, 2014)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งสื่อที่ทำการพัฒนาจะสามารถทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาของรายวิชาที่ซับซ้อนและมีปริมาณมากได้ง่ายขึ้นด้วยแผนภาพจากข้อมูลที่ถูกผ่านการกลั่นกรอง รวมถึงเกิดทักษะการเรียนรู้ และเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ดีขึ้นไม่เกิดความเบื่อหน่าย ตลอดจนใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

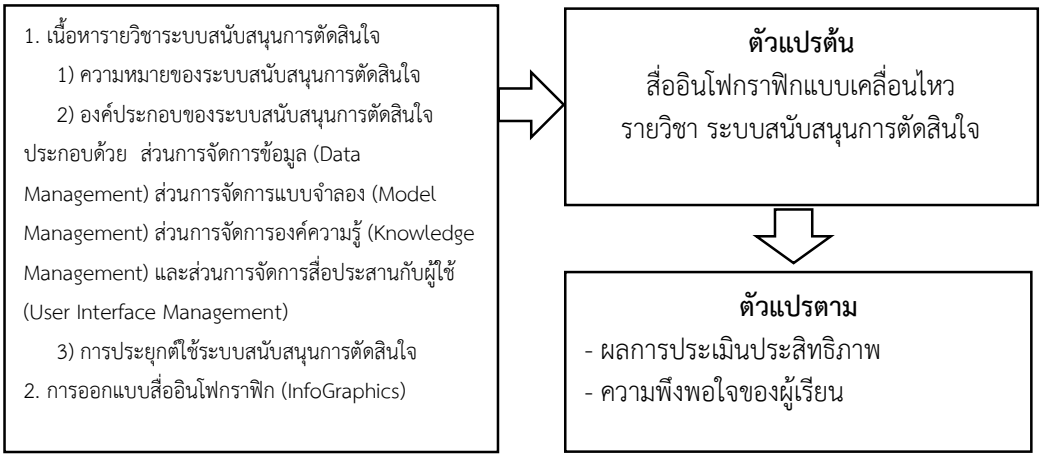
เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรต้น สื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

2) ตัวแปรตาม ประกอบไปด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ ผลการประเมินประสิทธิภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหวรายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากรูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล 2 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1) เนื้อหารายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหวประกอบด้วย ความหมายของระบบสนับสนุนการตัดสินใจ องค์ประกอบของระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ประกอบด้วย ส่วนการจัดการข้อมูล ส่วนการจัดการแบบจำลอง ส่วนการจัดการองค์ความรู้ ส่วนการจัดการสื่อประสานกับผู้ใช้ และการประยุกต์ใช้งานระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ส่วนที่ 2) ความหมายและเทคนิคการนำเสนอข้อมูลด้วยอินโฟกราฟิก (Information Visualization Design) เป็นการศึกษาเทคนิคการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกที่สามารถพักความล้าของสายตาของผู้ชม และวิธีการอธิบายข้อมูลให้น่าสนใจและเข้าใจได้ง่าย การวางองค์ประกอบของภาพในการนำเสนอ การใช้สีให้เหมาะกับงาน เมื่อศึกษาข้อมูลทั้ง 2 ส่วนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ โดยทำการศึกษาผลการหาประสิทธิภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว และความพึงพอใจของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของระบบการเรียนรู้ด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย

1) ความหมายของระบบสนับสนุนการตัดสินใจ
2) องค์ประกอบของระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ประกอบด้วย
   - ส่วนการจัดการข้อมูล (Data Management)
   - ส่วนการจัดการแบบจำลอง (Model Management)
   - ส่วนการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)
   - ส่วนการจัดการสื่อประสานกับผู้ใช้ (User Interface Management)
3) การประยุกต์ใช้งานระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคนิคและวิธีการ โดยการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มละ 5 คน 2) กลุ่มทดลองเป็นนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ลงทะเบียนในรายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ปีการศึกษา 2/2559 โดยสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1) แบบสอบถามประเมินประสิทธิภาพสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว มีหัวข้อการประเมินดังนี้ 1.1) ด้านการนำเสนอเนื้อหา 1.2) ด้านการใช้ภาษา 1.3) ด้านการออกแบบกราฟิก 1.4) ด้านรูปแบบการนำเสนอ 1.5) ด้านองค์ประกอบของสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว

2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ โดยมีการประเมินในหัวข้อดังนี้ 2.1) ด้านความสนใจของผู้เรียน 2.2) ด้านเนื้อหา 2.3) ด้านรูปแบบการนำเสนอ และ 2.4) ด้านการใช้งาน

แบบสอบถามและแบบประเมินความพึงพอใจทั้ง 2 ฉบับ มีการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แบบสอบถามทั้งสองฉบับได้ค่าดังนี้ 1) แบบสอบถามประเมินประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้ได้ค่า 0.82 และ 2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน ได้ค่า 0.85 ทั้งนี้แบบสอบถามทั้งสองฉบับจะนำไปใช้ได้ ต้องได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 0.5 ขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว โดยแบบสอบถามประเมินประสิทธิภาพสื่อและแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ โดยทำการประเมินจากระดับความเหมาะสมโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท เทียบกับเกณฑ์การประเมินดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543 : 93)

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 -5.00 หมายความว่า เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 -4.49 หมายความว่า เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 -3.49 หมายความว่า เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.50 -2.49 หมายความว่า เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 -1.49 หมายความว่า เหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์เฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญนี้ ใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

ขั้นตอนการวิจัย

ในการวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการของการออกแบบและพัฒนา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis)

ทำการวิเคราะห์เนื้อหารายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ และพิจารณาถึงความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้อินโฟกราฟิกด้านความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเข้าใจ ประสบการณ์ที่ได้รับ ระดับความยากง่ายของเนื้อหาที่บรรจุลงในสื่อ ความเที่ยงตรงในเนื้อหา ประสิทธิภาพการนำมาใช้งาน การดึงดูดความสนใจ และความสะดวกในการนำไปใช้

2. ขั้นตอนการออกแบบ (Design)

2.1 การกำหนดเนื้อหา

หลังจากวิเคราะห์เนื้อหารายวิชา และพิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำเนื้อหามาจัดทำสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหวแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1) ความหมายของระบบสนับสนุนการตัดสินใจ
2) องค์ประกอบของระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ประกอบด้วย
   - ส่วนการจัดการข้อมูล
   - ส่วนการจัดการแบบจำลอง
   - ส่วนการจัดการองค์ความรู้
   - ส่วนการจัดการสื่อประสานกับผู้ใช้
3) การประยุกต์ใช้งานระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

2.2 การออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ ซึ่งกาเย่ได้ให้ความสำคัญเรื่องการจัดลำดับขั้นการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สิ่งเร้าสิ่งแวดล้อมภายนอกกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งการออกแบบสื่อผู้วิจัยได้ออกแบบโดยใช้แผนภาพสตอรี่บอร์ด (Story Board) เพื่อวางโครงเรื่องการนำเสนอด้วยสื่ออินโฟกราฟิก

3. ขั้นตอนการสร้างและพัฒนา (Development)

1) สร้างตัวละคร ฉาก และส่วนประกอบต่างๆ เมื่อออกแบบโครงเรื่องด้วยสตอรี่บอร์ดแล้ว ผู้วิจัยจะนำโครงร่างที่ออกแบบไว้ มาทำการสร้างด้วยโปรแกรม Adobe Illustrator และโปรแกรม Adobe Photoshop

2) ออกแบบเสียง ซึ่งในขั้นตอนการออกแบบเสียงจะนำเนื้อหาของหัวข้อต่าง ๆ มาทำการเรียบเรียง และสรุปให้สั้น กระชับ ใช้ภาษาพูดที่ง่ายในการสื่อสาร

3) ทำการบันทึกเสียงตามที่ออกแบบไว้ โดยใช้โปรแกรม Sound Recorder

4) สร้างภาพเคลื่อนไหว โดยใช้โปรแกรม Adobe Flash และแทรกไฟล์เสียง

4. ขั้นตอนการประเมิน (Evaluation)

ผู้วิจัยได้ออกแบบการประเมินเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ประเมินประสิทธิภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์สอน และมีความรู้ความชำนาญด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา เป็นผู้ประเมิน โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

2) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ โดยสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก จำนวน 30 คน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

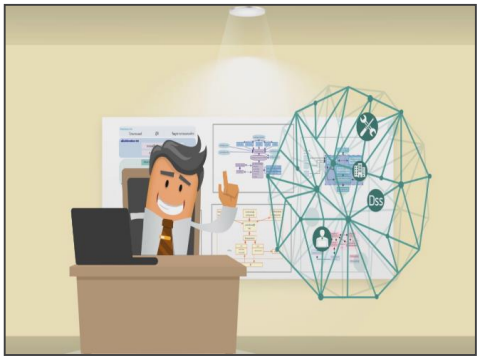
1. ผลการพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ มีดังต่อไปนี้

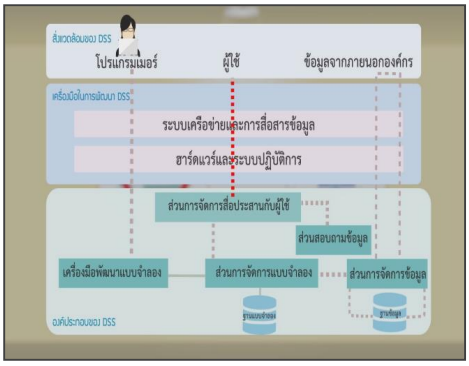
รูปที่ 1 หน้าจอแนะนำรายวิชา

รูปที่ 2 หน้าจอแสดงหัวข้อของเนื้อหาที่นำเสนอ

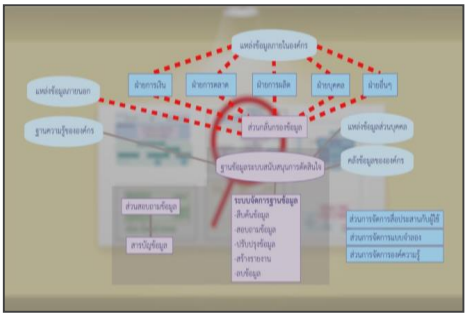
รูปที่ 3 หน้าจอการนำเข้าสู่เนื้อหาโดยใช้ตัวละคร

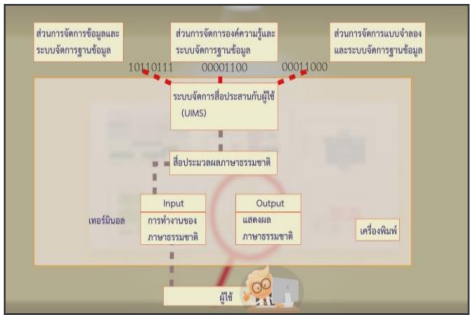
รูปที่ 4 หน้าจอแสดงเนื้อหาขสถาปัตยกร

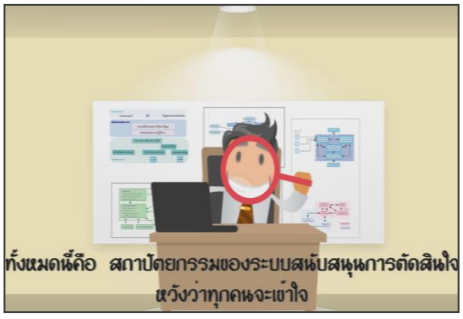
รูปที่ 5 หน้าจอแสดงการนำไปสู่เนื้อหาอื่น ๆ

รูปที่ 6 หน้อจอแสดงเนื้อหาของส่วนจัดการข้อมูล

รูปที่ 7 หน้าจอแสดงเนื้อหาของส่วนประสานผู้ใช้งาน

รูปที่ 8 หน้าจอสรุปเนื้อหา

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการนำเสนอเนื้อหา	4.44	0.18	มาก
2. ด้านการใช้ภาษา	4.38	0.11	มาก
3. ด้านการออกแบบกราฟิก	4.45	0.11	มาก
4. ด้านรูปแบบการนำเสนอ	4.46	0.12	มาก
5. ด้านองค์ประกอบของสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว	4.46	0.12	มาก
เฉลี่ยรวมทั้ง 5 ด้าน	4.43	0.12	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า 1) ด้านการนำเสนอเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44) 2) ด้านการใช้ภาษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38) 3) ด้านการออกแบบกราฟิก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45) 4) ด้านรูปแบบการนำเสนอมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46) และ 5) ด้านองค์ประกอบของสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46) จากผลการประเมินประสิทธิภาพสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านความสนใจของผู้เรียน	4.38	0.58	มาก
2. ด้านเนื้อหา	4.19	0.69	มาก
3. ด้านรูปแบบการนำเสนอ	4.20	0.49	มาก
4. ด้านการใช้งาน	4.37	0.57	มาก
เฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน	4.31	0.48	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า 1) ด้านความสนใจของผู้เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38) 2) ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.19) 3) ด้านรูปแบบการนำเสนอ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20) และ 4) ด้านการใช้งาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37) จากผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20)

อภิปรายผล

องค์ประกอบของสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ประกอบด้วย 1) ตัวละคร ฉาก 2) เสียงประกอบคำอธิบาย และ 3) ภาพเคลื่อนไหว โดยผลการหาประสิทธิภาพของสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ มีผลการประเมินประสิทธิภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.43 โดยพบว่าองค์ประกอบด้านรูปแบบการนำเสนอด้วยสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหวมีความเหมาะสมมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย 4.46 รองลงมาคือด้านการออกแบบกราฟิก มีค่าเฉลี่ย 4.45 ด้านการนำเสนอเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย 4.44 และด้านการใช้ภาษา มีค่าเฉลี่ย 4.38 ทั้งนี้สื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหวที่พัฒนาขึ้นมีการนำวิธีการของ ภคเมธา การสมใจ (2559) ที่ได้กล่าวถึงการออกแบบสื่ออินโฟกราฟิกที่ดีจะต้องมีการรวบรวมข้อมูล การจัดลำดับโครงสร้างของข้อมูล การออกแบบที่เน้นให้เข้าใจง่ายหรือการแสดงผลเป็นภาพเคลื่อนไหวเพื่อให้การนำเสนอข้อมูลน่าสนใจ และสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน และได้นำวิธีการของภาณุพงศ์ จันทน์ผลิน (2557) ที่ได้กล่าวถึงการออกแบบอินโฟกราฟิกเคลื่อนไหวจะต้องคำนึงถึง สี ตัวอักษร กราฟิก และตาราง ซึ่งมีผลในการแปลความหมายและรับรู้ได้อย่างถูกต้อง ความสวยงามสามารถดึงดูดกลุ่มผู้อ่านให้สนใจและเกิดการรับรู้จากการวิเคราะห์ภาพ

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหว รายวิชาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ พบว่ามีความพึงพอใจของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าด้านความสนใจของผู้เรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย 4.38 รองลงมาคือด้านการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.37 ด้านรูปแบบการนำเสนอ 4.20 และด้านเนื้อหา 4.19 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพงษ์ ราศี (2559) ที่ได้กล่าวถึงสื่ออินโฟกราฟิกที่ดีผู้เรียนจะต้องเข้าใจเนื้อหาในสาระการเรียนรู้ได้ง่าย มีภาพประกอบที่สื่อความหมายชัดเจน มีการใช้เสียง บรรยายที่ชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาพร ศรีพรมมา (2557) การนำเสนอด้วยสื่อด้วยสื่ออินโฟกราฟิกให้กับผู้เรียนควรเน้นหัวข้อหลักหัวข้อเดียว ออกแบบให้เข้าใจง่าย ใช้สีดึงดูดความสนใจ และใช้คำพูดที่กระชับ

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อให้สื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหวมีความน่าสนใจ ควรเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสื่อให้มากขึ้น เช่น นำเสนอในรูปแบบเกม มีแบบฝึกหัดเพื่อทบทวนความรู้ เป็นต้น

2. การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์รูปแบบอินโฟกราฟิก ไปทดลองใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ควรศึกษาประเภทของสื่อการสอนอย่างละเอียด เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา ลักษณะผู้เรียน และสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการนำสื่ออินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหวใช้เป็นสื่อร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการประเมิน และให้ข้อเสนอแนะจนงานวิจัยนี้เสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มลิทอง. **เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

นฤมล ถิ่นวิรัตน์. **อิทธิพลของอินโฟกราฟิกต่อการสื่อสารข้อมูลเชิงซ้อน กรณีศึกษาโครงการ "รู้สู้ flood"**. ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

พงษ์พิพัฒน์ สายทอง. **การพัฒนาโมชันอินโฟกราฟิก เรื่องกระบวนการวิจัยสำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. ศิลปกรรมสาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1, 2557.

ภาณุพงศ์ จันทน์ผลิน. **การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์รูปแบบอินโฟกราฟิก สำหรับนักเรียนฝึกอาชีพโรงเรียนพระดาบส**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีเทคศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2557.

ภคเมธา การสมใจ. **การพัฒนาอนโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย**.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2559.

ปิยพงษ์ ราศรี. **การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิก วิชาเครือข่ายคอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2559.

ล้วน สายยศ และอังคนา สายยศ. **เทคนิคการวัดผลและการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น; 2543.

สุดาพร ศรีพรมมา. **การพัฒนาชุดสื่อฝึกอบรมโดยใช้อินโฟกราฟิกเพื่อให้ความรู้ เรื่องลดภาวะอ้วนและปัจจัยเสี่ยงด้วยหลัก 6 อ. ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชล. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2557.

สุดาพร ศรีพรมมา, และพรปภัสสร ปริญชาญกล. **การสร้างชุดสื่อฝึกอบรมโดยใช้อินโฟกราฟิกเพื่อให้ความรู้ เรื่องลดภาวะโรคอ้วนและปัจจัยเสี่ยงด้วยหลัก 6 อ. ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม**. เอกสารการประชุมวิชาการและนำเสนอผลการวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6 กลุ่มระดับชาติ ด้านการศึกษา (หน้า 494-505) , 2558.

D. Newsom, & J. Haynes. **Public Relations Writing: Form and Style**. p. 236, 2004.

Martix, Sidneyeve, & Jaigris Hodson. **Teaching with infographics: practising new digital competencies and visual literacies**. Journal of pedagogic development summer 2014.

Patchara Vanichvasin. **Enhancing the Quality of Learning through the Use of Infographics asVisual Communication Tool and Learning Tool**. Proceedings of ICQA 2013: The International Conference on QA Culture: Cooperation or Competition.

Smiciklas, M. **The power of infographics: Using pictures to communicate and connect with your audiences**. Que Publishing, 2012.

ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ในนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 วิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์

The Ability toward Evidence-Based Practice in the Nursing Care of Persons with Health Problems Practicum 3 Course for Third-Year Nursing Students at Boromarajajonani College of Nursing Sappasitthiprasong

Natthaya Chabuakam[1]
Pajaree Treenon[2]
Jaroonsree Meenongwah[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงทดลองกลุ่มเดียววัดผลหลังทดลองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 144 คน ที่ได้รับการเรียนการสอนในรายวิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 3 โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มีนาคม-กรกฎาคม 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และแบบประเมินความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ตามการรับรู้ของนักศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89, SD=0.73) กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ สามารถส่งเสริมความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ได้ ผู้เรียนมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในวิชาชีพ จึงควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นหลักฐานเชิงประจักษ์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การเรียนการสอนโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์, ความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์, นักศึกษาพยาบาล

---

[1]วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์
[2]วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์
[3]วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์

Abstract

This quasi-experimental research with a one-group posttest-only design aimed at investigating the ability to use evidence-based knowledge and to perform evidence-based practice (EBP). The study sample comprised 144 third-year nursing students at Boromarajajonani College of Nursing Sappasitthiprasong who were taking the Nursing Care of Persons with Health Problems 3 Course implemented with evidence-based practice. Data collection took place between March and July 2016. The instruments used in this study included the evidence-based instruction, the demographic characteristics questionnaire, and the nursing students' perceived ability to use evidence-based knowledge and perform evidence-based practice questionnaire. Data were analyzed by using means of percentage, mean, and standard deviation.

The study findings revealed that nursing students' ability to use evidence-based knowledge and perform evidence-based nursing care practice was at a high level (Mean = 3.89, SD = 0.73). In addition, it was found that the evidence-based instruction could promote nursing students' ability to use evidence-based knowledge and increase students' understanding and awareness of evidence-based practice in their profession. Therefore, based on the study findings, it is recommended that evidence-based instruction should be continuously designed and implemented in the undergraduate nursing science program.

Keywords : evidence-based instruction, ability to use evidence-based knowledge, ability to perform evidence-based practice, nursing students

บทนำ

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้มีในนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ในการเรียนการสอนอาจารย์ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อเป็นการส่งเสริมในการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช 2555: 16-21) การเรียนการสอนด้วยกิจกรรมดังกล่าว นอกจากเป็นการพัฒนาคุณภาพในการให้บริการการพยาบาลแล้ว กระบวนการเรียนการสอนการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP ยังเสริมสร้างความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพในการให้บริการการพยาบาล (รุ่งนภา เขียวชะอ่ำ 2556: 94-108, Melnyk, et al. 2010: 51-53, Davidson, J. E., & Brown, C. 2014: 43-55) รวมทั้งเป็นการเตรียมนักศึกษาสำหรับจบไปเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ให้บริการอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะอาจารย์พยาบาลตระหนักถึงความสำคัญในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับการดูแลที่มีคุณภาพ เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ช่วยเพิ่มผลลัพธ์ทางการพยาบาลและลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล จึงมีความสนใจในการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 3 โดยผลที่ได้จากการวิจัยจะนำไปพัฒนาการเรียนการสอนการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อเพิ่มสมรรถนะด้านความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล (Aglen, B. 2016: 255-263, Finotto, S., Carpanoni, M., Turroni, E. C., Camellini, R., & Mecugni, D. 2013: 459-465) เพื่อเป็นการส่งเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพการพยาบาล รวมทั้งช่วยพัฒนาคุณภาพการพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์

2. เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลหลังการสอนแบบเน้นการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

ขอบเขตการวิจัย

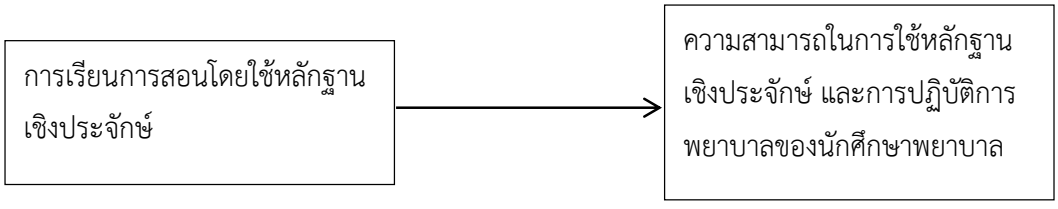
1. ประชากร ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ จำนวน 144 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการการการสอนโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติการพยาบาล นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ จำนวน 144 คน และตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-based nursing) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นตั้งคำถาม 3) ขั้นสืบค้นหลักฐานเพื่อตอบคำถาม 4) ขั้นประเมินคุณภาพของหลักฐาน 5) ขั้นตัดสินใจและนำไปปฏิบัติการพยาบาล 6) ขั้นประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 3 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้วิธีคิด การสืบค้น การวิเคราะห์ข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ เพื่อพัฒนาทักษะการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One-Group Posttest Only Design กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปี 3 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 144 คน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยผลการเรียนและประสบการณ์การณ์การสืบค้นข้อมูลผลการวิจัย

1.2 แบบประเมินความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คะแนน 5-1 คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด เกณฑ์การพิจารณาคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ คะแนนมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 มากค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 ปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 น้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

2. เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นระบุปัญหา กิจกรรมให้นักศึกษาพยาบาลศึกษาข้อมูลในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ให้วิเคราะห์และระบุปัญหาที่ได้โดยมีอาจารย์นิเทศประจำกลุ่มกระตุ้นโดยใช้คำถามช่วยให้คิดและหาคำตอบ

ขั้นที่ 2 ขั้นตั้งคำถาม กิจกรรมให้นักศึกษาพยาบาลตั้งคำถามตามแนวทางของ PICO Model ได้แก่ ประชากร (Population) วิธีการแก้ปัญหา (Intervention) วิธีการเปรียบเทียบ (Comparison) และผลลัพธ์ (Outcome) เมื่อตั้งคำถามเรียบร้อยแล้ว ให้นักศึกษานำมาเสนอให้อาจารย์นิเทศตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้ได้แนวทางค้นหาคำตอบของประเด็นปัญหาที่ชัดเจนขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นสืบค้นหาคำตอบของปัญหา กิจกรรมเลือกแหล่งสืบค้นหลักฐานเชิงประจักษ์จากฐานข้อมูลของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์มีให้และอาจารย์นิเทศเป็นผู้ให้คำปรึกษา

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินความตรงของหลักฐาน กิจกรรมให้นักศึกษาประเมินคุณภาพงานวิจัยเชิงทดลองและการทบทวนผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยนักศึกษาใช้ความรู้ในการประเมินคุณภาพงานวิจัยจากการเรียนในวิชาวิจัยทางการพยาบาล โดยมีอาจารย์ชี้แนะ ให้คำปรึกษา กระตุ้นการคิดวิเคราะห์

ขั้นที่ 5 ขั้นการตัดสินใจ และการนำไปปฏิบัติการพยาบาล กิจกรรมให้นักศึกษานำหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ผ่านการพิจารณาว่าดีที่สุดไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล โดยผ่านการตัดสินใจเลือกใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ต่ออาจารย์ และเพื่อนนักศึกษาด้วยกันเองเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของการปฏิบัติเมื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยอาจารย์นิเทศให้คำปรึกษาแนะนำสม่ำเสมอ

ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล กิจกรรมให้นักศึกษาสรุปผลการปฏิบัติการพยาบาลโดยการสะท้อนคิดการปฏิบัติตนเอง (Self-reflection) การตรวจสอบ (Audit) การประเมินโดยครู กลุ่มเพื่อน (Peer assessment) และจากผู้ป่วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์และผู้รับผิดชอบรายวิชา เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยในวิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 3

2) ผู้วิจัยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการวิจัยให้กับนักศึกษาทราบก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล

3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังสิ้นสุดการฝึกภาคปฏิบัติ วิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 3 โดยแจกแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ตามการรับรู้ของนักศึกษาและให้นำส่งผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตรุ่นที่ 43 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 144 คน ร้อยละ 86.79 เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 20-21 ปี ร้อยละ 88.70 มีเกรดเฉลี่ยสะสมมากที่สุดอยู่ระหว่าง 2.50-2.99 ร้อยละ 56.60

ความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ พบว่า นักศึกษาที่ผ่านการเรียน วิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 3 โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ มีความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทุกด้านในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 3.89 คะแนน (SD=0.73) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การเรียนรู้โดยใช้ EBP ช่วยเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดในระดับมาก เท่ากับ 4.10 คะแนน (SD=0.69) รองมาเป็นการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้กับเพื่อนและอาจารย์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 (SD=0.70) และการประชุมปรึกษารวมห้อง (Conference sharing) ของ EBP ช่วยให้เข้าใจ ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ดีมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 (SD=0.67) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (N=144)

รายการประเมิน	Mean	SD	การแปลผล
1. การเรียนด้วย EBP ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น	3.76	0.68	มาก
2. การชี้แจงวัตถุประสงค์การทำ EBP ช่วยให้มีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่ชัดเจน	3.88	0.76	มาก
3. การเลือกประเด็นปัญหา/เรื่องที่สนใจในการทำ EBP เป็นลำดับต่อเนื่องช่วยให้เข้าใจได้ง่าย	3.88	0.69	มาก
4. กิจกรรมการเรียนสนุก น่าสนใจ ช่วยให้อยากเรียนรู้	3.60	0.71	มาก
5. EBP ที่ใช้เหมาะสมกับการฝึกปฏิบัติการพยาบาล	3.90	0.75	มาก
6. ขั้นตอนของการทำ EBP ชัดเจน	3.79	0.74	มาก
7. การเรียนรู้ด้วย EBP เป็นวิธีใหม่ ทำให้อยากค้นหาคำตอบ	3.89	0.79	มาก
8. เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้กับเพื่อนและอาจารย์	4.09	0.70	มาก
9. การจัดทำการเรียนรู้แบบ EBP ช่วยกระตุ้นให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาล	3.93	0.76	มาก
10. แบบฝึกหัด และกิจกรรมช่วยให้เข้าใจเนื้อหาและเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติการพยาบาลได้ดียิ่งขึ้น	3.83	0.71	มาก
11. การประชุมปรึกษารวมห้อง (Conference sharing) ของ EBP ช่วยให้เข้าใจ ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ดี	4.03	0.67	มาก
12. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ EBP ควรนำไปใช้ในวิชาปฏิบัติการพยาบาลอื่นๆ ได้ดี	3.99	0.73	มาก
13. มีการใช้ทักษะภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น	3.90	0.77	มาก
14. การเรียนรู้โดยใช้ EBP ช่วยเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้	4.10	0.69	มาก
15. ความพึงพอใจในภาพรวมของการเรียนรู้โดยใช้ EBP	3.80	0.73	มาก
ค่าเฉลี่ย	**3.89**	**0.73**	**มาก**

อภิปรายผล

จากการศึกษาทั้งหมด จำนวน 144 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังจัดการเรียนการสอนวิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 3 โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 นักศึกษามีความสามารถในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยภาพรวมเท่ากับ 3.89 คะแนน (SD=0.73) อยู่ในระดับมาก ซึ่งการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้นการใช้ EBP เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นักศึกษาใช้สถานการณ์เป็นปัญหาในการกระตุ้นให้แสวงหาความรู้โดยการสืบค้นหลักฐาน มีการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานเชิงประจักษ์ ทั้งนี้นักศึกษาได้เรียนวิชาวิจัยผ่านมาแล้ว ทำให้สามารถวิเคราะห์ในด้านรูปแบบงานวิจัย การวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูล ความสอดคล้องกับการนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลโดยมีอาจารย์นิเทศเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการนำมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นหลักฐานเชิงประจักษ์ พบว่านักศึกษาพยาบาลเมื่อมีการเรียนรู้โดยใช้ EBP ช่วยเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในระดับมาก (4.10, SD=0.69) และรองลงมาเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้กับเพื่อน และอาจารย์นักศึกษา (4.09, SD=0.70) และการประชุมปรึกษารวมห้อง (Conference sharing) ของ EBP ช่วยให้เข้าใจ ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ดี (4.03, SD=0.67) เป็นได้ว่าการเรียนรู้โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ตามขั้นตอน EBP 6 ขั้นตอนของ Flemming และ Fenton (2000: 109-129) ซึ่งประกอบด้วย ขั้นระบุสถานการณ์ปัญหา ขั้นตั้งคำถามตาม PICO Model ขั้นการสืบค้นหลักฐานเพื่อตอบคำถาม ขั้นประเมินความตรงของหลักฐาน ขั้นการตัดสินใจและการนำไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล ขั้นตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล ทำให้นักศึกษาได้ฝึกการสืบค้น วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอย่างหลากหลาย และสามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยใช้องค์ความรู้ทางวิชาชีพในการแก้ปัญหาสุขภาพ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพในการให้การพยาบาล ดังนั้นจึงเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วย

ด้านความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นหลักฐานเชิงประจักษ์ พบว่า นักศึกษามีความสามารถอยู่ในระดับมาก ซึ่งพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ EBP ช่วยกระตุ้นให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด (3.93, SD=0.76) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณเพ็ญ อินทร์แก้ว และสมจินดา ชมพูนุท (2558: 201-214) ที่ศึกษาประสิทธิผลของการเรียนโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ต่อการใฝ่รู้ และความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาพยาบาลมีคะแนนการใฝ่รู้ และคะแนนความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการเรียนการสอนแบบปกติ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติของนักศึกษา ส่งผลให้นักศึกษาใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เป็นกรอบในการปฏิบัติการพยาบาล ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP เพื่อการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาสถานการณ์ทางการพยาบาล ได้พัฒนาทักษะการค้นหางานวิจัยและประเมินงานวิจัยอย่างมีระบบ และเมื่อได้รับการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง นักศึกษาจะมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วย (รุ่งนภา เขียวชะอ่ำ 2556: 94-108)

เมื่อศึกษาด้านความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP พบว่า ปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP ได้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ ความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP ของนักศึกษา การให้คำแนะนำ และการให้คำปรึกษานักศึกษาของอาจารย์นิเทศ เมื่อวิเคราะห์จุดเด่นที่ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP ได้ดี คือ ความสามารถในการสืบค้นของนักศึกษา รายงานการวิจัยที่สืบค้นสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้ (Aglen, B. 2016 : 255-263). และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษตามลำดับ ส่วนจุดด้อยที่ทำให้

นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP ได้ดี คือ ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ความสามารถในการสืบค้น และการมีเวลาไม่เพียงพอ และงานที่ได้รับมอบหมายบนหอผู้ป่วยมาก ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า กระบวนการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP ของนักศึกษาจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาให้มีความเข้าใจกระบวนการ EBP เป็นอย่างดี มีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ทักษะการสืบค้นหลักฐาน และมีแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่ดี ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์นิเทศที่คอยให้การช่วยเหลือ หรือคอมพิวเตอร์ที่สะดวกและพร้อมใช้ ซึ่งถ้าปัจจัยดังกล่าวได้รับการดูแลอย่างเต็มที่ไปพร้อมๆ กับการเรียนการสอนการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP จะช่วยทำให้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP ของนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปานทิพย์ ปูรณานนท์ และทัศนีย์ เกริกกุลธร (2554: 108-119) ศึกษาความสามารถและทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้นการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในแต่ละระยะมีความแตกต่างกัน พบว่า ก่อนการฝึกภาคปฏิบัติจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด หลังจากนั้นคะแนนความสามารถและทัศนคติค่อยๆ เพิ่มสูงขึ้นภายหลังการฝึกภาคปฏิบัติครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 (Ashktorab, Pashaeypoor, Rassouli, & Alavi-Majd 2015: 1-4, Brancat V. C. 2006: 195-199)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า ความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่เน้น EBP สามารถช่วยให้พัฒนานักศึกษาให้มีทัศนคติที่ดีต่อการนำ EBP ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งส่งผลต่อทักษะการปฏิบัติการพยาบาล (Finotto, S., Carpanoni, M., Turroni, E. C., Camellini, R., & Mecugni, D. 2013: 59-465) จะเห็นได้จากคะแนนความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ EBP อยู่ในระดับมาก (3.80, SD=0.73) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับ EBP และได้รับข้อมูลเชิงบวกที่เน้นความสำคัญของการนำ EBP ไปใช้ในระหว่างการฝึกภาคปฏิบัติมาโดยตลอดจากการให้คำแนะนำจากอาจารย์นิเทศ และได้จากการได้ฝึกการนำ EBP ไปปฏิบัติการพยาบาลในการฝึกปฏิบัติงานจริง รวมทั้งได้มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มร่วมกับอาจารย์นิเทศประจำกลุ่มหลังสิ้นสุดการฝึกภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศในการกระตุ้น การนำ EBP ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล อีกทั้งยังเป็นการช่วยเตรียมนักศึกษาให้จบไปเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ส่งเสริมสมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ต่อไป

ข้อจำกัดของงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้วัดผลครั้งเดียวหลังการจัดการเรียนการสอนทันที ดังนั้นควรมีการวัดผลหลังจัดการเรียนการสอน เป็นสัปดาห์หรือเดือน เพื่อศึกษาความคงอยู่ของความรู้และสมรรถนะด้านการใช้ EBP ของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการศึกษา ควรมีการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่เน้นการนำ EBP ไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลในทุกชั้นปี โดยพิจารณาสมรรถนะของนักศึกษาในแต่ละชั้นปีให้มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ EBP เพื่อสร้างเสริมสมรรถนะนักศึกษาให้มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP

2. ด้านการวิจัย ควรติดตามระยะยาวเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในแต่ละชั้นปีจนจบหลักสูตร เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการเรียนรู้ในทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ EBP เช่น ระดับชั้นปี เกรดเฉลี่ย ความรู้ด้านการวิจัย ปัจจัยด้านตัวผู้สอน และแหล่งสารสนเทศ

เอกสารอ้างอิง

ทัศนี เกริกกุลธร, ประกริต รัชวัตร์ และ วิภาศิริ นราพงษ์. “การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์กับการเรียนรู้สู่อัตลักษณ์บัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอิสเทิร์นเอเชีย**. 7, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2556) : 108-119.

ปานทิพย์ ปูรณานนท์ และทัศนี เกริกกุลธร. “ความสามารถและทัศนคติในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพยาบาล,” **Journal of Nursing Science**. 29, 1 (มกราคม-พฤษภาคม 2554) : 45-53.

รุ่งนภา เขียวชะอ่ำ. “การปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์,” **วารสารวิทยาลัย พระปกเกล้าจันทบุรี.** 24, 2 (2556) : 94-108.

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ตถาตา พับลิคชั่น, 2555.

วรรณเพ็ญ อินทร์แก้ว, สมจินดา ชมพูนุท. “ประสิทธิผลของการเรียนการสอนโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ต่อการใฝ่รู้และความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล,” **วารสารพยาบาลตำรวจ.** 7, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558) : 201-214.

Aglen, B. “Pedagogical strategies to teach bachelor students evidence-based practice: A systematic review,” **Nurse Education Today**. 36(2016) : 255-263.

Ashktorab, Pashaeypoor, Rassouli, and Alavi-Majd. “Nursing Students’ Competencies in Evidence-Based Practice and Its Related Factors,” **Nurs Midwifery Stud**. 4, 4 (Published online December 2015): 1-4.

Brancato. V. C. “An innovative clinical practicum to teach evidence-based practice,” **Nurse Educator**. 31, 5(September 2006) : 195-199.

Davidson, J. E., and Brown, C. “Evaluation of nurse engagement in evidence-based practice,” **AACN advanced critical care**. 25, 1 (January-March 2014) : 43-55.

Finotto, S., Carpanoni, M., Turroni, E. C., Camellini, R., & Mecugni, D. “Teaching evidence-based practice: developing a curriculum model to foster evidence-based practice in undergraduate student nurses,” **Nurse education in practice**. 13, 5 (September 2013). 459-465.

Flemming K. Fenton M. Making sense of research evidence to inform decision making : In Thompson C. Dowding D. editors. **Clinical decision making and judgment in nursing**. Toronto: Harcourt Publishers Limited, 2000.

Melnyk, B. M., Fineout-Overhot, E.; Stillwell, S. B., & Williamson, K. M. “The seven steps of evidence-based practice,” **The American Journal of Nursing**, 110, 1 (January 2010) : 51- 53.

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

The Causal Model of Effective Municipal Schools Under Local Administration

ธีระนัน พิรุณสุนทร[1]
สวัสดิ์ โพธิวัฒน์[2]
ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์[3]
เพลินพิศ ธรรมรัตน์[4]

บทคัดย่อ

กาวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล และตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) สร้างและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 320 โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) และผู้ให้ข้อมูลหลัก (Informant) คือ ผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน ครูวิชาการโรงเรียนละ 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 640 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling)ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบบันทึกคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและโปรแกรมลิสเรลวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนาและสถิติอ้างอิง โดยผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวแปรแฝงภายนอกหรือตัวแปรภายนอก ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 2 ตัว ได้แก่ 1) สมรรถนะขององค์การ และ 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารตัวแปรแฝงภายในหรือตัวแปรภายในประกอบด้วยตัวแปรแฝง 3 ตัวได้แก่1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) บรรยากาศของโรงเรียน และ 3) ประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล

2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไคสแควร์มีซึ่งมีค่าเท่ากับ 153.43 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = 0.49 df=154) ซึ่งเป็นการยืนยันว่ารูปแบบเชิงสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์นอกจากนี้ยังมีค่าที่ระบุความกลมกลืนอื่นๆ เช่น ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) =0.00 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) =0.9 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) = 0.93

คำสำคัญ : โมเดลความสัมพันธ์, โครงสร้างเชิงสาเหตุ, ประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน (ค่าอิทธิพล =0.93) ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุด ได้แก่ภาวะผู้นำทางวิชาการส่งผ่านการจัดการเรียนรู้ (ค่าอิทธิพล = 0.16) และตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด ได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน (ค่าอิทธิพล =0.93)

Abstract

This research 1) aimed to study the variables affecting the effectiveness of the school. And the causal variables that affect the school district effectiveness. 2) Create and validate the consistency between the causal relationship models of school district effectiveness. The samples used in the research were: The sample in this study was the school district. Local Government Organization Ministry of the Interior There are 320 schools using the school as the unit of analysis and the informant is one school administrator, one academic teacher, one school teacher, and 640 primary informants. Simple Random Sampling The characteristics of the instruments used in the research were questionnaire and questionnaire.(O-NET). Data analysis using statistical packages and LISREL program. Data analysis was descriptive statistics and reference statistics.

The results showed that.

1. External latent variables or external variables. Contains 2 latent variables.1) the performance of the organization and 2) the technical leadership of the management. Internal latent variables or internal variables. There are 3 latent variables: 1) learning process, 2) school atmosphere, and 3) school effectiveness.

2. Causal Relationship Model of School EffectivenessLocal government organizations are consistent with empirical data. Based on the Chi-square test, there were 153. 43 and no statistical significance (P-value = 0. 49 df = 154) , confirming that the hypothesis was consistent with the empirical data. Harmonized Indicators (RMSEA) = 0.00 Harmonized Indices (GFI) = 0.9 Harmonized Indices (AGFI) = 0.93

3. The results of the analysis of the variables affecting the school district effectiveness. Local Government Organization Direct influence Indirect influence, total influence, found that the highest direct influence factor. School Effectiveness The school atmosphere (Influence = 0. 93) . The highest indirect influence. Performance of the organization. Passed through the learning management (influence value = 0.16) and the most influential variables were the school atmosphere (Influence = 0.93).

Keywords : relationship model, causal structure, effectiveness of municipal schools under local government organizations.

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีหน้าที่จัดบริการสาธารณะ (Public Service)ให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในเขตบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ การศึกษาถือว่าเป็นบริการสาธารณะประเภทหนึ่งที่กำหนดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดดำเนินการ ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายต่างๆรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ว่า "การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด" มาตรา 289 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ว่า "องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและ ความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ“คุณลักษณะของครู” แสดงให้เห็นว่า การที่ครูมีลักษณะที่ดีย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทางที่ดีด้วย และยังมีปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยคือความสามารถใน การจัดการของผู้บริหารโรงเรียน วิทยากร เชียงกูล (2551)

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนด อำนาจ บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการจัดการศึกษา ดังนี้ มาตรา 16 (9) ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะด้านการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง มาตรา 17 (6) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะด้านการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง

จากการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมา ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรทั้งเรื่องของคุณภาพการบริหารจัดการและคุณภาพของนักเรียน รวมไปถึงคุณภาพของครูที่มีประสิทธิภาพการสอนลดลง ทำให้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การบริหารจัดการศึกษาและนักเรียนไม่มีคุณภาพทั้งในเรื่องของวินัย การมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามกลุ่มการศึกษาท้องถิ่น และจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยสรุปพบว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 61.94 ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาต่ำสุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 45.76

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่าหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจำเป็นต้องปฏิรูปแนวทางการบริหารจัดการเพื่อนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามที่ต้องการ การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยิ่งทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาไทย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล เป็นการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของโรงเรียน โดยผู้นำเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการ ประสานงานกับบุคลากรและทุกส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพและตรงตามความต้องการของสังคมผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (The Causal Model of Effective Municipal Schools Under Local Administration)เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล และตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

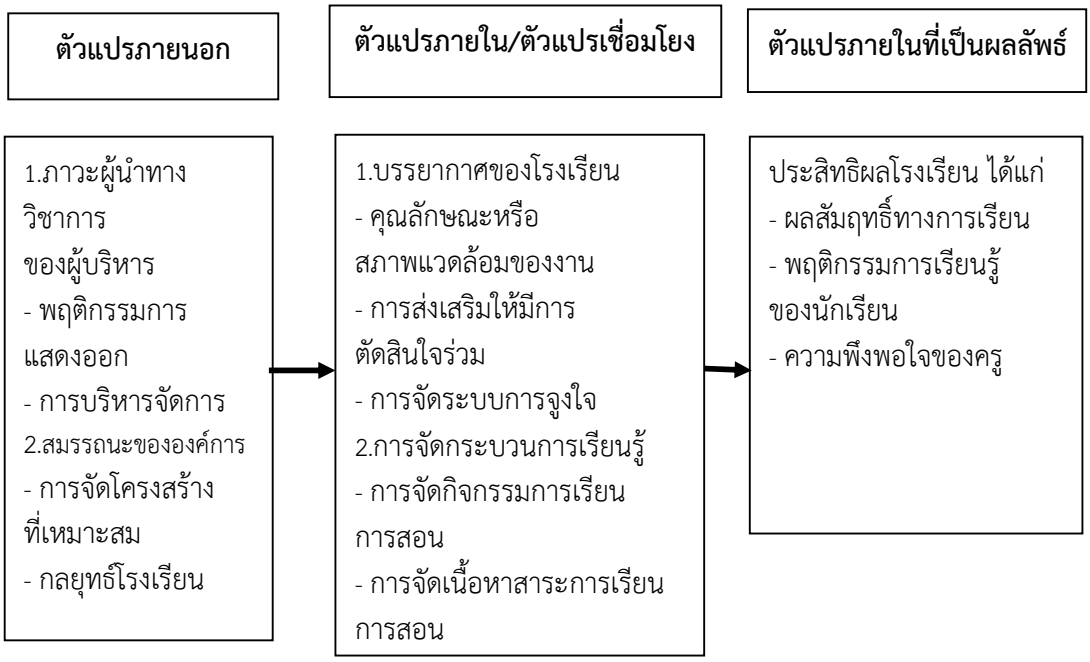
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 923 โรงเรียน

2.กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้เกณฑ์ที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) และโมเดลLISREL อาทิ Anderson & Gerbing, (1984 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย,2542) ที่ระบุว่า ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโมเดล LISREL ควรใช้กลุ่มตัวอย่างมากกว่าหรือเท่ากับ ส่วน Scheerens,J.&Bosker (1997) กล่าวว่า กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยที่ใช้โมเดล LISREL ว่าส่วนใหญ่ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 100-150 และให้ผลการวิจัยที่น่าพอใจ สอดคล้องกับที่นงลักษณ์วิรัชชัย (2542) กล่าวว่า การวิเคราะห์ตัวแปรพหุใช้กันมาก คือ ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10-20 ต่อตัวแปรในงานวิจัย 1 ตัวแปร ในขณะที่ Hair & other (1998) ระบุว่ากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์เส้นทางจะต้องไม่น้อยกว่า 5 เท่า ของเส้นทางพารามิเตอร์ในโมเดล และที่เหมาะสมที่สุดคือ 10 เท่าของพารามิเตอร์ ในการวิจัยครั้งนี้มีเส้นพารามิเตอร์ในโมเดลทั้งหมด 32 เส้น ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างต้องไม่น้อยกว่า 320 โรงเรียน ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ขั้นต่ำ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้ ประกอบด้วยโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สำหรับการศึกษาข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยใช้วิธีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบล สังกัดเทศบาลเมือง และสังกัดเทศบาลนคร ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 320 โรงเรียนเนื่องจากโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดแยกได้เป็น 3 ประเภท ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มและผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูฝ่ายวิชาการส่วนข้อมูลผลการเรียนของนักเรียนได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2559

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1กรอบแนวคิดเบื้องต้นของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระยะที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน

1.1ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลเพื่อกำหนดตัวแปรและรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดกรอบแนวคิดเบื้องต้นของการวิจัย

1.2 ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ประเด็นตัวแปรเกี่ยวกับประเด็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลลงในบันทึกแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งบันทึกลงในเครื่องบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำผลการสัมภาษณ์ในแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหาเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งถอดข้อความในเครื่องบันทึกเสียงมาสรุปเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยการวิเคราะห์ในภาพรวม

2. ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.1 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือผู้วิจัยศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดตัวแปรในการวิจัย กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และกรอบการวัดตัวแปรสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรม (specification table) โดยนำนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นมากำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นพฤติกรรมที่ต้องการวัด จำนวนข้อคำถาม เขียนข้อคำถามที่จะ

พัฒนาเป็นแบบสอบถามตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามในด้านความต้องการเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of congruence : IOC) จำนวน 5 คน รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงข้อคำถาม จากเกณฑ์การเลือกการพิจารณาค่า IOC และคัดข้อที่มีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไปมาเป็นข้อคำถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีค่า IOC อยู่ระหว่าง.60-1.00 ซึ่งสามารถตัดสินได้ว่า คำถามมีความเหมาะสมหรือไม่ สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการหลังจากนั้นได้ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทางไปรษณีย์ ระยะเวลาประมาณ 5 เดือน เมื่อครบกำหนดเวลาและหากพบว่าโรงเรียนเทศบาลใดยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืนตามกำหนด ผู้วิจัยติดตามทางโทรศัพท์และส่งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอีกครั้งจนได้รับแบบสอบถามครบตามจำนวนที่ต้องการ

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.3.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคาระห์ข้อมูลความถี่ ร้อยละ ของข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL

2.3.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลสมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Goodness of Fit Measures) ได้แก่ 1) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square Statistics)2) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness-of-Fit Index: GFI)
3) ดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness-of-Fit Index: AGFI)4) ค่าที่บ่งบอกถึงความไม่สอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) และ 5) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Standardized Root Mean Square Residual :SRMR)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 ตัวแปรแฝงภายนอกหรือตัวแปรภายนอก ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 2 ตัวได้แก่ 1) สมรรถนะขององค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือการจัดโครงสร้างที่เหมาะสม วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ ความรู้ความสามารถของบุคลากร การจัดสรรทรัพยากรการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการใช้สื่อสาร 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือการนิยามและการสื่อสารเป้าหมายร่วม การกำกับติดตามและให้ข้อมูลป้อนกลับ การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1.2 ตัวแปรแฝงภายในหรือตัวแปรภายใน ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 3 ตัว ได้แก่ 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเน้นกระบวนการคิด การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย และการมีส่วนร่วมของ

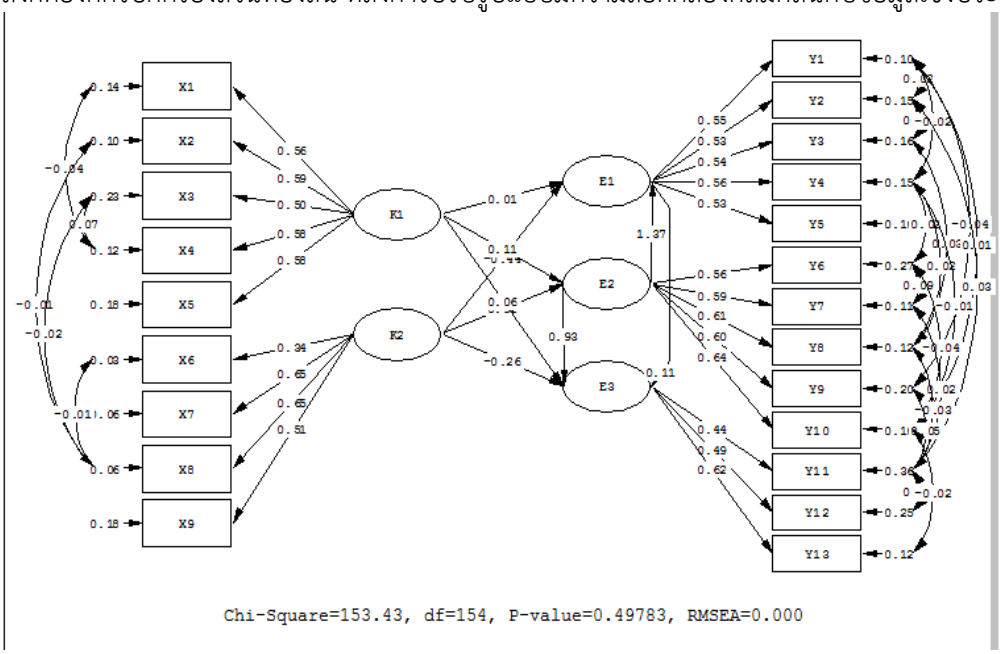
ผู้เกี่ยวข้อง 2) บรรยากาศของโรงเรียนประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้6 ตัว คือความคาดหวังสูง บรรยากาศเชิงบวก การให้ความเป็นกันเองไว้วางซึ่งกันและกัน การส่งเสริมให้มีการตัดสินใจร่วม การจัดระบบการจูงใจ และการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และความพึงพอใจของครู

1.3 ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกับประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 3 ตัว ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน 3) ความพึงพอใจของครูและผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล ตัวแปรภายนอก ได้แก่สมรรถนะขององค์การ และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และตัวแปรภายใน ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนรู้และบรรยากาศของโรงเรียนผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยเหมาะสม และเป็นเหตุเป็นผล

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า

2.1 ปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านสมรรถนะองค์การ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลังการปรับรูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพประกอบ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล

การตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบ (goodness-of fit measures) เพื่อศึกษาภาพรวมของตัวแบบว่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติที่จะตรวจสอบ ดังนี้ (Joreskog&Sorbom: 1996)

ตาราง 1 ค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังปรับโมเดล

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
1. ค่าไค-สแควร์ (χ^2)	ไม่มีนัยสำคัญ (p>.05)	153.43	ผ่านเกณฑ์
2. ค่า GFI	> 0.90	0.96	ผ่านเกณฑ์
3. ค่า AGFI	> 0.90	0.93	ผ่านเกณฑ์
4. ค่า RMSEA	< 0.05	0.00	ผ่านเกณฑ์
5. ค่า P-value	>.05	0.50	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 1พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล หลังการปรับโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยพิจารณาได้จากค่าไคสแควร์ (χ^2) = 153.43 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) = 0.96 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) = 0.93ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) = 0.00และค่าความน่าจะเป็น (P)=0.50 ซึ่งค่าสถิติเหล่านี้ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเงื่อนไขหรือระดับการยอมรับ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด ต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่บรรยากาศของโรงเรียน (ค่าอิทธิพล = 0.93) อิทธิพลทางอ้อมสูงสุด ได้แก่ สมรรถนะองค์การส่งผ่านการจัดการเรียนรู้ (ค่าอิทธิพล = 0.16) และอิทธิพลรวมสูงสุดได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน (ค่าอิทธิพล = 0.93) โดยปัจจัยที่มีต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 ปัจจัยได้แก่ด้านสมรรถนะขององค์การภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศของโรงเรียน สามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร้อยละ 68

อภิปรายผล

1. ตัวแปรเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่ สมรรถนะขององค์การ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การจัดการเรียนรู้ บรรยากาศของโรงเรียน และประสิทธิผลโรงเรียน ระดับการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า “ตัวแปรเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ร่วมกันพัฒนาปรับเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินงาน ทั้งด้านวิชาการ การเรียนการสอน เพื่อให้สถานศึกษามีความ ก้าวหน้าทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป สามารถดำเนินงานใน สถานศึกษา ทั้งการบริหารการจัดการเรียนการสอน จนสามารถ ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ในสถานศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ซึ่งพิจารณาได้จากเกรดเฉลี่ยของนักเรียน จำนวนร้อยละของนักเรียนที่สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป ความสามารถทางด้านวิชาการของนักเรียนและความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจริญศรี พันปี (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่บริหารงานตาม กฎกระทรวงว่าด้วยการกระจาย

อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่บริหารงานตามกฎกระทรวงว่าด้วย การกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยใน ภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) ได้ศึกษาระดับตัวแปรทางการบริหาร ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน และเปรียบเทียบระดับตัวแปรทางการบริหารกับระดับประสิทธิผลของโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ระดับตัวแปรทางการบริหาร และระดับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบตัวแปรเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสมรรถนะองค์การ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศของโรงเรียน พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ (.01) p<.01และมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ (.05)p <.05 และมีค่าสถิติ (Bartlett,s test of sphericity) มีค่าเท่ากับ 1.129 /306.599E / 3 1.089E1.126 /3E1.273 / 3E. ตามลำดับซึ่งทั้งสามโมเดลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความน่าจะเป็นไม่น้อยกว่า (.01)P=<.01 แสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กัน สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีKaiser-Meyer-Olkin Measures of Sampling dequacy มีค่าเท่ากับ .828/.885/.854/.707 ตามลำดับ ซึ่งทุกโมเดลมีค่ามากกว่า 0.50แสดงว่าตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กันดีมาก และการวิเคราะห์รูปแบบตัวแปรแฝงภายนอก รูปแบบการวัดตัวแปรแฝงภายด้านสมรรถนะองค์การ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศของโรงเรียน และประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าไคสแวร์ 153.43 ค่าองศาอิสระ df= 154 ความน่าจะเป็น P= 0.49 RMSEA=0.00 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวก และมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่ารูปแบบการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์” และพบว่าตัวแปรทุกตัวแปรในรูปแบบสามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร้อยละ 68 ซึ่งสอดคลองกับผลการวิจัยของพัฒนะ สีหานู (2553) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธเชิงสาเหตุของปจจัยที่มีอิทธิพลตอประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ารูปแบบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้โดยมีค่าดัชนีบ่งชี้ความกลมกลืนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ มีค่าไคสแควร์27.28 = ที่ค่าองศาอิสระ d=24ค่าความน่าจะเป็น P=0.29173 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน GFI = 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้วAGFI=0.95 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย RMSEA =0.016 ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้และพบว่าตัวแปรทุกตัวในรูปแบบสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 78

3. การวิเคราะห์แยกค่าอิทธิพลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1) ค่าอิทธิพลทางตรง พบว่า มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยตัวแปรด้านบรรยากาศของโรงเรียน (E2) มีค่าอิทธิพลมากที่สุด เท่ากับ 1.09 รองลงมา คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (K2) มีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.69 สมรรถนะขององค์การ (K1) มีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.17 และการจัดการเรียนรู้ (E1) มีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.112

2) ค่าอิทธิพลทางอ้อม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (E3) โดยภาพรวม พบว่า ตัวแปรด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (K2) ส่งผ่านการจัดการเรียนรู้ (E1) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.16 นอกจากนี้ยังส่งผ่านตัวแปรด้านบรรยากาศของโรงเรียน (E2) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.11 ส่วนตัวแปรด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (K2) ส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (E3) ผ่านตัวแปรด้านการจัดการเรียนรู้ (E1) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.82 นอกจากนี้ยังส่งผ่านตัวแปรด้านบรรยากาศของโรงเรียน (E2) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.92

3) ค่าอิทธิพลรวม พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (E3) พบว่า ตัวแปรด้านบรรยากาศของโรงเรียน (E2) มีค่าอิทธิพลมากที่สุด เท่ากับ 1.09 รองลงมา คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (K2) มีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.69 สมรรถนะขององค์การ (K1) มีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.17 และการจัดการเรียนรู้ (E1) มีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.11 ตามลำดับ การศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรเชิงสาเหตุมีทิศทางและขนาดของการส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

ตัวแปรสมรรถนะขององค์การมีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเปนไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคลองกับผลการวิจัยของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) ที่กลาววา ปจจัยสมรรถนะขององคการเปนปจจัยที่สัมพันธกับปจจัยภาวะผูนำทางวิชาการ ซึ่งมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางออมตอประสิทธิผลของโรงเรียน โดยอิทธิพลทางออมสงผานการจัดกระบวนการเรียนรู และบรรยากาศของโรงเรียน ดังที่พัฒนะ สีหานู (2553) ที่ไดทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธเชิงสาเหตุของปจจัยที่มีอิทธิพลตอประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบวา ปจจัยดานสมรรถนะขององคการมีอิทธิพลทางบวกตอประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งการจัดโครงสร้างที่เหมาะสม วิสัยทัศน์พันธกิจและยุทธศาสตร์ ความรู้ความสามารถของบุคลากร การจัดวัสดุครุภัณฑ์ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร

ตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลโดยตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนต่ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.26 ส่งผลทางอ้อมผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ต่ำ -0.44 และส่งผลทางอ้อมผ่านบรรยากาศของโรงเรียน 0.92 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลทางตรงน้อย และมีผลทางอ้อมผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้น้อย แสดงให้เห็นว่าตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลทางตรงน้อย และมีผลทางอ้อมผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้น้อย

เช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย การนิยามและการสื่อสารเป้าหมายร่วม การกำกับติดตาม และให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีลักษณะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในโรงเรียนมากกว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะเห็นได้จากเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลการส่งผ่านบรรยากาศของโรงเรียน มีค่าอิทธิพลสูงถึง 0.92 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551)ที่พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนต่ำกว่าตัวแปรอื่นๆ

ตัวแปรการจัดกระบวนการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.11 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญยิ่งต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าหากมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีแล้วประสิทธิผลของโรงเรียนย่อมต้องสูงขึ้นตามด้วยและการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับนักเรียนโดยตรง นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด และถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับอำรุง จันทวานิช (2547) พบว่า กระบวนการเรียนรู้เป็น ตัวแปรด้านกระบวนการที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียน ประกอบด้วย การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ตัวแปรบรรยากาศของโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.93ส่งผลทางอ้อมผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 1.37 อธิบายได้ว่า บรรยากาศโรงเรียนมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของโรงเรียนเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ความพึงพอใจและความรู้สึกนึกคิดของบุคลากรในสถานศึกษาถ้าบุคลากรได้รับความอบอุ่นและความมั่นคง การปฏิบัติงานก็จะมีประสิทธิภาพและมีความสุขสอดคล้องกับการศึกษาของ Hoy &Miskel(1991)พบว่าบรรยากาศของสถานศึกษาเป็นลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับกลุ่มของบุคลากรในสถานศึกษาทำให้สถานศึกษาหนึ่งแตกต่างจากสถานศึกษาอีกแห่งหนึ่งและลักษณะที่เกิดขึ้นนั้นก็จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษานั้นและบรรยากาศของสถานศึกษาเป็นคุณลักษณะของสถานศึกษาเปรียบเสมือนบุคลิกของสถานศึกษาและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการจูงใจและการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรนั้นทำนองเดียวกันกับการศึกษาของภารดีอนันต์นาวี (2545) ที่ศึกษาพบว่าบรรยากาศองค์การส่งผลทางตรงในทางบวกกับประสิทธิผลองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 05 สอดคล้องกับการศึกษาของกุหลาบ รัตนสัจจธรรม (2536) ที่พบว่าบรรยากาศองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากข้อค้นพบที่ว่าโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย ด้านสมรรถนะองค์การ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศของโรงเรียน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันเชิง

สาเหตุและมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้น ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ให้การจัดการศึกษาประสิทธิผลในโรงเรียนต่อไป

1.2 การนำข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในกรณีมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางด้านบริหารผู้บริหารอาจนำเอาตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด อิทธิพลทางอ้อมสูงสุด และอิทธิพลรวมสูงสุดได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน สมรรถนะองค์กร และบรรยากาศโรงเรียนตามลำดับไปใช้ในการบริหารเชิงปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยหาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลระดับประถมศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ควรมีการวิจัยหาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.3 ควรทำวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยนำตัวแปรที่อิทธิพลสูงได้แก่ บรรยากาศโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ โพธิวัฒน์ ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพลินพิศ ธรรมรัตน์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอแนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ตลอดมาตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยต้องกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร คณบดีคณะครุศาสตร์ และประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย อาจารย์ประจำหลักสูตรดุษฎีบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอนดร.เยาวลักษณ์สุตะโคตร ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลเมืองมุกดาหาร รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์บุญใบ อาจารย์ประจำหลักสูตรดุษฎีบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำดร.เทพรังสรรค์ จันทรังษี ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสกลนคร และอาจารย์ประจำหลักสูตรดุษฎีบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อจำปี – คุณแม่เสถียม พิรุณสุนทร ที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างสำหรับลูกและเป็นกำลังใจอันสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าเพียรพยายามตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จ คุณงามความดีที่ลูกได้สั่งสมมา หรือคุณงามความดีที่เกิดจากผลงานวิจัยนี้ ขอกราบบูชาพระคุณของทุกท่านที่ได้กล่าวนามมาในตอนต้นแล้ว

เอกสารอ้างอิง

กุหลาบ รัตนสัจจธรรม. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การระดับคณะสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพในมหาวิทยาลัยของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารงานสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.

กระทรวงศึกษาธิการ **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (มาตรา 34)** .กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2551.

_____.**"รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550** ". แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2550**).** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2550.

_____. **พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2542**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกฤษฎีกา, 2542.

เจริญศรี พันปี. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่บริหารงานตาม กฎกระทรวงว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. **โมเดลลิสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

พัฒนะ สีหานู. **รูปแบบความสัมพันธเชิงสาเหตุของปจจัยที่มีอิทธิผลตอประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2553.

ภารดี อนันต์นาวี. (2545). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545.

วิทยากร เชียงกูล. **ความฉลาดและความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : สายธารเวที "บริโภคนิยม". (2550). ออนไลน์ เข้าถึงจาก : htpp:www.thaifamilylearning.com/htmlk, 2551.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. **ปจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิผลตอประสิทธิผลของโรงเรียน : การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ**. วิทยานิพนธศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแกน, 2551.

อำรุง จันทวานิช. **แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟริกจำกัด, 2547.

Hair, J.E. Jr., Anderson, R.E., Tatham, R.L., & Black, W.C. **Multivariate Data Analysis. 5thed. Boston** :Prentice-Hall, 1998.

Hoy, Wayne. K and Cecil G. Miskel. **Educational Administration :Theory Research and Practice**: 4 thed. New York :Harper Collins, 1991.

Joreskog, K.G. &Sorbom, D. **Lisrel8 :Structural Equation Modeling with the SIMPLIS Command Language.**Chicago :Scientific Software International, 1996.

Scheerens,J.&Bosker ,R. **The Foundations of Educational Effectiveness**. Oxford : Permagon, 1997.

การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษา ของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

The Development of Collaborative Network Model for Educational Quality Management in Southern Vocational Institute of Agriculture under Vocational Education Commission

สนั่น หอมชื่น[1]
ไมตรี จันทรา[2]
สมพร ณ นคร[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้ดูแลระบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาการบริหารจัดการสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ที่ประสบผลสำเร็จภายใต้เครือข่ายความร่วมมือสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบายในกระทรวงศึกษาธิการ สำรวจสภาพปัญหาและความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ 2) สร้างและตรวจสอบกระบวนการสร้างเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) และ 3) ประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษา โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ของข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน กระบวนการ และองค์ประกอบ เครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ โดยภาพรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติในสถานศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ อยู่ในระดับมาก แต่เนื่องจากบริบทเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา ทำให้มีการบูรณาการรูปแบบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงมีค่อนข้างน้อย

2. รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ประกอบด้วยกระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขั้นบริหารจัดการ

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, เครือข่ายความร่วมมือ, คุณภาพการจัดการศึกษา

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[2]ศาสตราจารย์ (กิตติคุณ) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[3]มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เครือข่าย 5) ขั้นพัฒนาความ- สัมพันธ์ และ 6) ขั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ได้แก่ 1) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำและสมาชิกเครือข่าย2) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิก 4) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล และ 5) กิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินภารกิจของเครือข่าย

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพ ยืนยันรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความสอดคล้อง และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

Abstract

The purposes of this research were to develop the collaborative network model for educational quality management in southern vocational institute of agriculture. The research procedure comprised of 3 steps which were 1) conceptual setting by literature review, interview concerned users and then analysis and synthesis for core contents, 2) stated the current situations of collaborative network from step 1 to formulate for research instruments, and then developed core components for collaborative network, and 3) proved and confirmed model. The research protocols consisted of in-depth interview, factors analysis, focus group discussion, and connoisseurship. The statistics for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and content synthesis.

The research results indicated that;

1. In overall, the current situations, process and components of collaborative network models are in moderate level, but were varied in different contexts of each school.

2. The collaborative network for developing the educational quality management in southern vocational institute of agriculture consisted of 6 steps: 1) awareness of need for network establishment, 2) coordination with the network member, 3) co-creation of the commitment, 4) network management, 5) development of relationships network, and 6) maintenance of relationship. The core components of the collaborative network for developing the educational quality management in southern vocational institute of agriculture were: 1) characteristic of the network leaders and members 2) empowerment 3) technique/ method for development of networking 4) network performance and feedback, and 5) importance activities to enhance the effectiveness.

3. The approval results showed that all factors suited in propriety, feasibility, congruity and utility in the highest level.

Keywords : A Model Development, Collaborative Network, Educational Quality Management

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานตามแนวทาง การปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดเงื่อนไข และหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คือ 1) ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ (School-Based Decision Making) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้โรงเรียนเป็นอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยยึดประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การให้ความร่วมมือ (Collaboration) กำหนดให้บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมแสดงความคิดเห็น หรือร่วมกำกับ ดูแล เป็นต้น 3) ใช้การกระจายอำนาจ (Decentralization) ในการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ และ 4) ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Accountability) มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและภารกิจของผู้รับผิดชอบ หลักความรับผิดชอบนี้ถือว่าใครได้รับมอบหมายหน้าที่ใดต้องรับผิดชอบงานนั้นให้เกิดผลดีที่สุด และต้องสามารถตรวจสอบความสำเร็จได้เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจ ในวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน การแบ่งงานกันทำ การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน บทบาทของความร่วมมือจะขยายออกไปจากการให้ความร่วมมือทางด้านการศึกษา ไปสู่ความร่วมมือในการสร้างความเข้มแข็งในด้านอื่น ๆ อีกด้วย โดยเฉพาะสถานศึกษา สมควรจัดกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงาน/องค์กรที่สมัครใจที่จะทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ ภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม คล่องตัว สมบูรณ์ เรียบร้อย มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา (อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์, 2550) และควรคำนึงถึงองค์ประกอบหลักของเครือข่ายความร่วมมือ เช่น การมีส่วนร่วมของสมาชิก การเรียนรู้ร่วมกัน การลงทุน การสื่อสาร การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และความสนใจร่วมกัน รวมทั้งสมาชิกต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาค สมัครใจในการแลกเปลี่ยนการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานโดยมีจุดหมายร่วมกัน (เมตต์ เมตต์การุณ์จิต, 2547; Greenberg & Baron, 1995)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ดำเนินการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรและกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนนโยบายอาชีวศึกษาเกษตร ให้ดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกและแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ 9 ประเด็น คือ 1) การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก 2) การพัฒนาสถานศึกษาและองค์ความรู้ 3) การพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมืออุปกรณ์ 4) การพัฒนาครูทั้งระบบ 5) การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน 6) การวิจัยและถ่ายทอดองค์ความรู้ 7) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา 8) การส่งเสริมการมีงานทำ และ 9) การบริหารจัดการกลยุทธ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาเกษตรในการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเกษตร ให้ตรงต่อความต้องการกำลังคนในประเทศและระดับสากล ได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานอาชีพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีงานทำและก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ รวมทั้งการปรับภาพลักษณ์ของการจัดอาชีวศึกษาเกษตร (การอาชีวศึกษาเกษตร, 2556, ออนไลน์)

ปัญหาของการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษาเกษตร ที่สำคัญ ๆ คือ 1) ปริมาณของผู้เรียนซึ่งในปัจจุบันได้สรุปแล้วว่าจำนวนผู้เรียนไม่ถึงเป้า 2) คุณภาพของผู้เรียน เพราะมีโอกาสในการเลือกผู้เรียนได้น้อย 3) การให้มีรายได้ระหว่างเรียน และ 4) การก้าวสู่การมีอาชีพและความก้าวหน้าในวิชาชีพ (วณิชย์ อ่วมศรี, 2556,

ออนไลน์) เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษาเกษตร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษาเกษตร พ.ศ. 2556 – 2559 โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 4 การปฏิรูปด้านการบริหารและการจัดการ แผนยุทธศาสตร์ที่ 4.2 การพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา กลยุทธ์ 4.2.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือ หน่วยงานวิชาการและการวิจัย ร่วมกับภาครัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องรองรับกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เสนอแนะให้มียุทธศาสตร์และเงื่อนไขในการดำเนินการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ศูนย์โรงเรียน (School Center) ยุทธศาสตร์เครือข่ายเพื่อความร่วมมือ (Collaborative Networks) และยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ยุทธศาสตร์เครือข่ายความร่วมมือ เป็นทางเลือกสำคัญเพื่อการเป็นศูนย์กลาง (Hub) ของชุมชนและศูนย์โรงเรียน (School Center) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาต่อไป และเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษาเกษตร (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556)

ดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยเร่งด่วน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการได้มาซึ่งคุณภาพการจัดการศึกษา การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาการสร้างและพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตร ทั้งในระดับภาคและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และสามารถนำรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือไปใช้ในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน รวมทั้งเป็นประโยชน์ในการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตร ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา กระบวนการ และองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้

2.เพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้

3. เพื่อประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้” มีการกำหนดขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ กลุ่มบุคคล หน่วยงาน/องค์กร ที่รวมกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ประกอบด้วย วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครศรีธรรมราช วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพัทลุง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสงขลา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชุมพร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกระบี่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพังงา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสตูล วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตรัง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีระนอง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์และวิทยาลัยประมงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

2. ขอบเขตด้านเครือข่ายและภารกิจ การบริหารจัดการของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรเครือข่าย ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา และฝ่ายวิชาการ

3. ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากร ได้แก่ กลุ่มบุคคล หน่วยงาน/องค์กร ที่รวมกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ประกอบด้วยผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้ดูแลระบบเครือข่าย จำนวน 43 คน โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ทั้งนี้มีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย การปฏิบัติในการวางแผนสร้างความร่วมมือ ผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดูแล ประสานงานโครงการ การสร้างระบบเครือข่ายและติดตามผลเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้

4. ขอบเขตด้านเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2559 จนถึงเดือนตุลาคม 2560 รวมเป็นระยะเวลา 1 ปี

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกได้ดังนี้

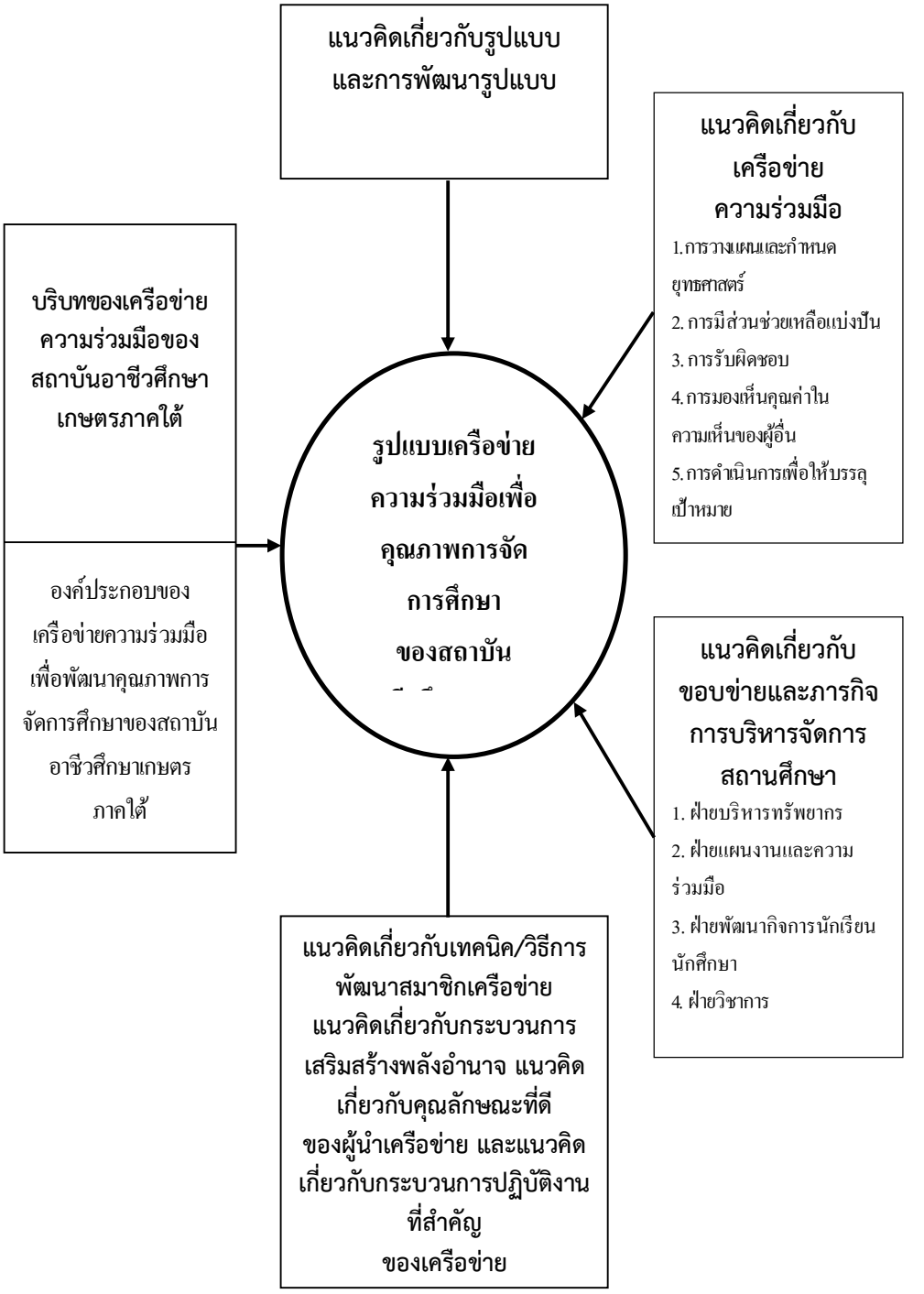
1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการ และงานวิจัย ของสมาน อัศวภูมิ (2553); คัมภีร์ สุขแท้ (2553); มาลี สืบกระแส (2552); ธีระ รุญเจริญ (2557); มีศิลป์ ชินภักดี (2554); อุทุมพร จามรมาน (2541); ทิศนา แขมมณี (2550); สิณัฏฐา ถิรวิทย์วรกุล (2560) Mcquail & Windahl (2011); Keeves (1997); Gluck (2004); Lewin (1988); Williams & Jeannie (2011); Eigner (2011)

2. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการและงานวิจัยของกนกอร สมปราชญ์ (2559); ธีระ รุญเจริญ (2560); เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545); วิชิต นันทสุวรรณ และจำนง แรกพินิจ (2545); ธนา ประมุขกูล (2547); สุทิตย์ อาภากโร (2547); ชัยวัฒน์ ถิระพันธ์ และปาริชาต สถาปิตานนท์ (2549); สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556) ; Robbins & Finley (1998); Martin (1999); Graham & Wright (1999); Weltch & Tulbert (2000); Hanson (2003)

3. แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป

4. แนวคิดเกี่ยวกับเทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย และแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงานที่สำคัญของเครือข่าย

โดยทำการสังเคราะห์องค์ประกอบและประมวลผลมาเป็นความรู้ ความคิด หลักการ ทฤษฎีสำหรับการวิจัย กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

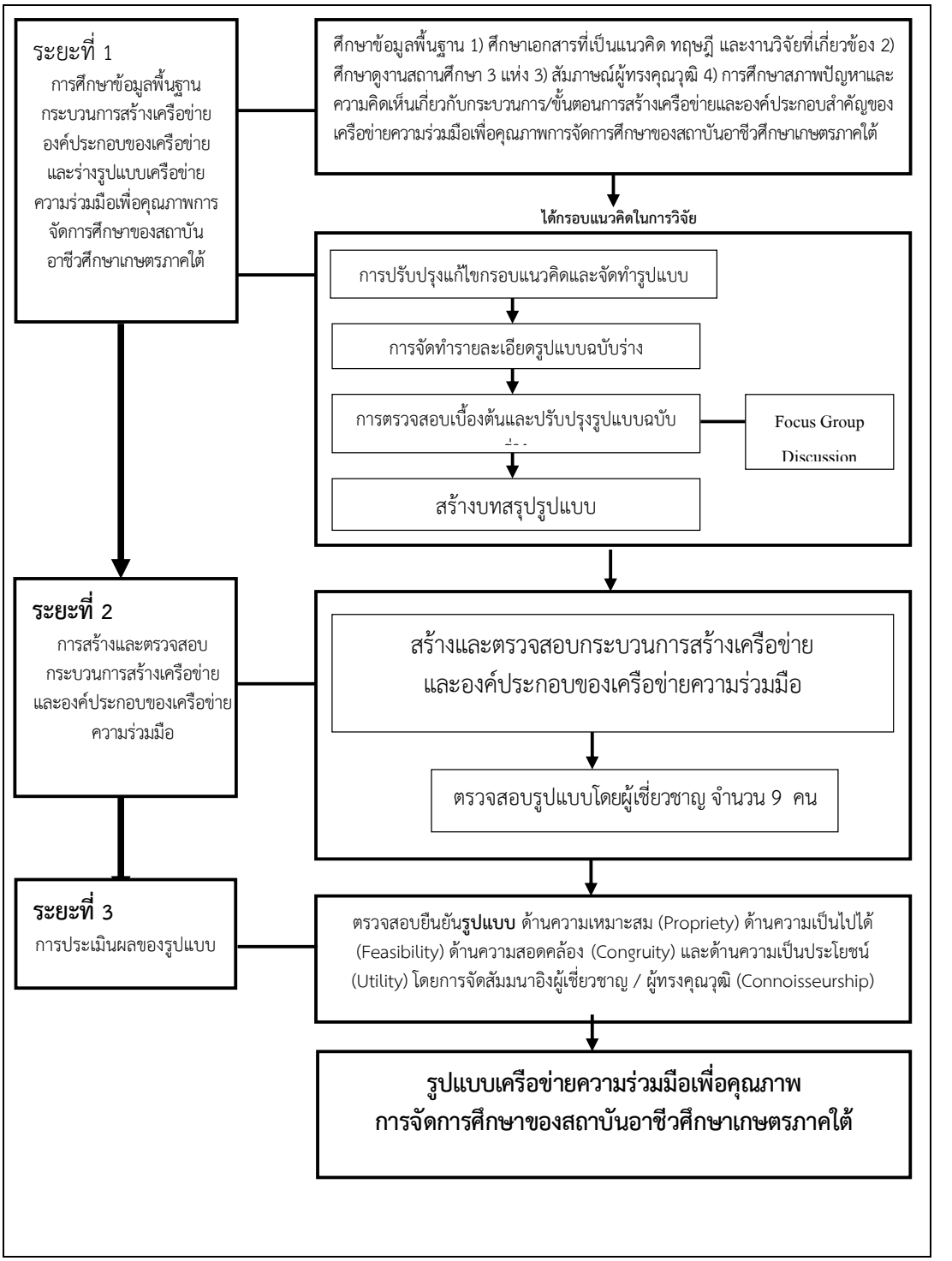
วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้” เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research & Development) ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กระบวนการสร้างเครือข่าย องค์ประกอบของเครือข่าย และร่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้

ระยะที่ 2 สร้างและตรวจสอบกระบวนการสร้างเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ

ระยะที่ 3 ประเมินผลรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ดังรายละเอียดในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 วิธีการดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้

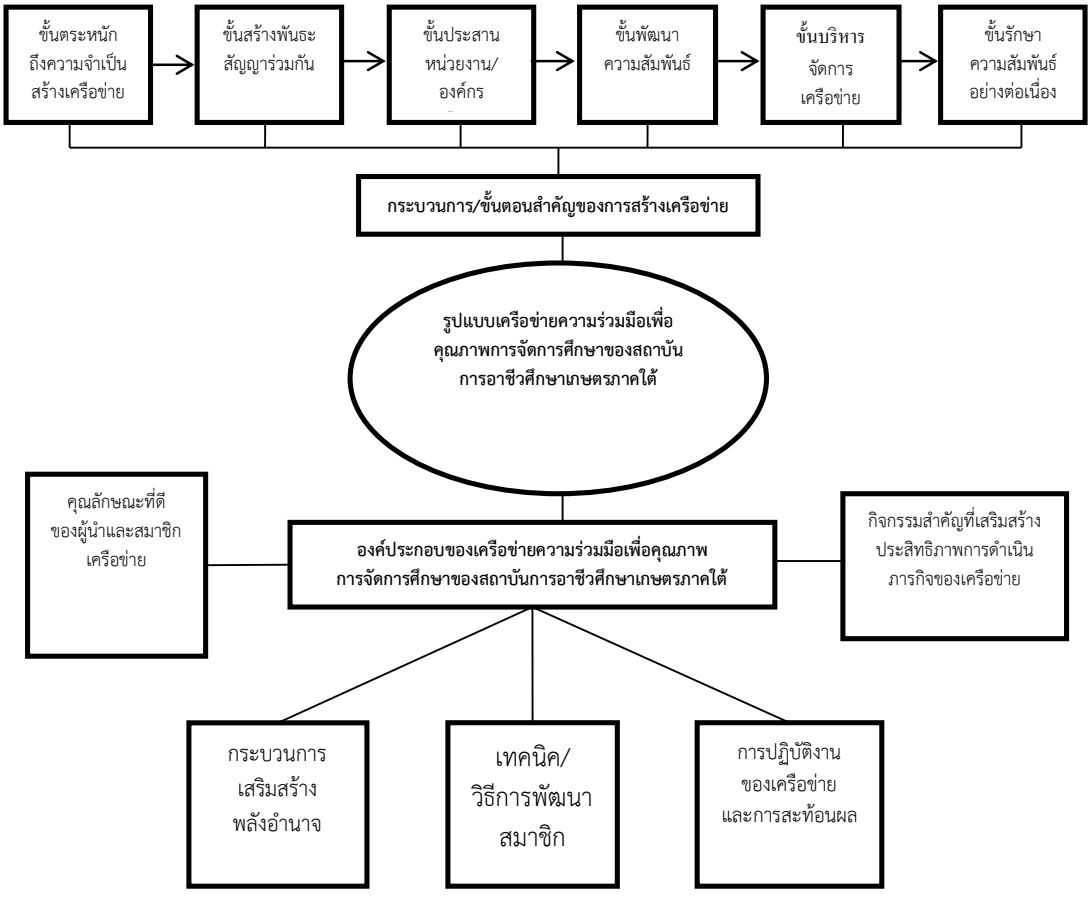
สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้”ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. กระบวนการ/ขั้นตอนสำคัญของการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย 6 กระบวนการ/ขั้นตอน เรียงลำดับตามระดับการปฏิบัติจากมากที่สุด ดังนี้ **1)** ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขั้นสร้างพันธะสัญญาร่วมกัน 3) ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 4) ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ 5) ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย และ 6) ขั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

2. องค์ประกอบของเครือข่าย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ เรียงลำดับตามระดับการปฏิบัติจากมากที่สุด ดังนี้ 1) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำและสมาชิกเครือข่าย 2) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิก 4) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล และ 5) กิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินภารกิจของเครือข่าย

3. เพื่อความเป็นไปได้จากข้อค้นพบและนำไปสู่การประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยได้ออกแบบ“รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้” ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้

จากภาพที่ 3 อธิบายได้ว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ประกอบด้วย กระบวนการ/ขั้นตอนสำคัญของการสร้างเครือข่าย และองค์ประกอบของเครือข่าย ตามรายละเอียดในข้อ 1 และ 2

4. ผลการตรวจสอบ ยืนยัน รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ มีความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความสอดคล้อง (Congruity) และความเป็นประโยชน์ (Utility)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ และสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. กระบวนการ/ขั้นตอนสำคัญของการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย 6 กระบวนการ/ขั้นตอน เรียงลำดับตามระดับการปฏิบัติจากมากที่สุด ดังนี้ 1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขั้นสร้างพันธะสัญญาร่วมกัน 3) ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 4) ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ 5) ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย และ 6) ขั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลในภาพรวมว่า เป็นเพราะสภาพปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ และการแข่งขันทางเศรษฐกิจบนเวทีโลก ทำให้สภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาต้อง เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การดำเนินงานเครือข่ายสถานศึกษา จำเป็นต้องมีหลักในการบริหารที่สอดคล้องกับสภาพจริงให้มากขึ้น เช่น มีการวิจัยและใช้ข้อมูลในการบริหารมากขึ้น มีการทำงานเป็นทีมมากขึ้น และมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยหลายเครือข่ายรายงานว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนดีขึ้น ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น เป็นข้อมูลที่ยืนยันว่าเครือข่ายการบริหารสถานศึกษามีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารเครือข่ายสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ความพยายาม ความตระหนัก และมีทักษะในการบูรณาการทางด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ต้องเปิดใจกว้าง ยอมรับกระบวนการ/ขั้นตอนสำคัญของการสร้างเครือข่ายที่อาจแตกต่างจากเดิม สอดคล้องกับกนกอร สมปราชญ์ (2559) ที่กล่าวว่าความร่วมมือ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์การสู่ความสำเร็จ เป็นสิ่งที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการสร้างความสัมพันธ์อย่างยั่งยืน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งในระหว่างบุคคล ครอบครัวและเพื่อนบ้าน การสร้างความร่วมมืออาจมีทั้ง ในระดับหุ้นส่วนแบบไม่เป็นทางการไปจนถึงระดับการวางแผนสร้างความสัมพันธ์เชิงการร่วมมืออย่างจริงจังเป็นแบบแผน กล่าวได้ว่า ความร่วมมือเป็นการเปิดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ ส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้าน ความเป็นชุมชน เพิ่มความตระหนักในการยอมรับประโยชน์ในการขยายขอบเขตการใช้ทรัพยากรร่วมกันด้วยการลดทอนความซ้ำซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจิรภัทร มหาวงค์ (2559) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง พบว่า องค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของเครือข่าย 2) ลักษณะของเครือข่าย 3) คณะกรรมการบริหารเครือข่าย 4) ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ 5) กระบวนการบริหารเครือข่าย และปัจจัยความสำเร็จของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ได้แก่ การสนับสนุน ทรัพยากรในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารสถานศึกษามีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดไว้ โดยให้ยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายวิธีการปฏิบัติมีการ

ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมของ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น

2. องค์ประกอบของเครือข่าย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ เรียงลำดับตามระดับการปฏิบัติจากมากที่สุด ดังนี้ 1) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำและสมาชิกเครือข่าย 2) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิก 4) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล และ 5) กิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินภารกิจของเครือข่าย

จากข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของสุทิตย์ อาภากโร (2547) ที่ได้กล่าวว่าความเป็นเครือข่ายจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญและสามารถมีการเปลี่ยนแปลงได้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) ยังเห็นว่าการเชื่อมโยงเข้าหากันเป็นเครือข่าย ไม่ใช่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจเพียงต้องการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือร่วมสังสรรค์กันเท่านั้น แต่หมายถึงความต้องการที่จะพัฒนาไปสู่การลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน ขณะที่ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ และปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2549) ยังได้ให้ความเห็นว่า การสร้างเครือข่ายเป็นระบบเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของสิ่งมีชีวิต ที่ควรได้รับการสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงเครือข่ายต่อไปเรื่อยๆ มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการสื่อสารจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่าย ได้แก่ 1) การส่งสารที่เป็นข้อมูลหรือข่าวสารที่ชัดเจนให้ผู้รับเข้าใจง่าย 2) การรับสารที่เปิดใจรับข้อมูลหรือข่าวสารอื่นที่อยู่นอกเหนือจากความคิดที่ตนมีอยู่เดิม ทั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายในภาพรวมว่า การเป็นเครือข่ายความร่วมมือนั้น สิ่งที่จะทำให้องค์ประกอบหลักดำรงตัวอยู่ได้ จะต้องมีจุดร่วมหรือกิจกรรมเสริมที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ความเป็นเครือข่ายจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญและสามารถมีการเปลี่ยนแปลงได้ การเชื่อมโยงเข้าหากันเป็นเครือข่าย ไม่ใช่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจเพียงต้องการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือร่วมสังสรรค์กันเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความต้องการที่จะพัฒนาไปสู่การลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน การสร้างเครือข่ายเป็นระบบเชื่อมโยงสัมพันธ์กันไปเรื่อยๆ มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

3. ผลการตรวจสอบ ยืนยัน รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้

จากผลการตรวจสอบ ยืนยัน รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ พบว่าผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ มีความเหมาะสมกับบริบท มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความถูกต้องตามหลักการในเชิงทฤษฎี มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายอาชีวศึกษาเกษตร นอกจากนี้ หลายท่านยังได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า องค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารบริหารเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้เรียน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพหรือความคาดหวังต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้” ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารเครือข่ายและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อจะได้นำข้อที่ค้นพบนี้ ไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายและการนำไปสู่การปฏิบัติ (Integration and Implementation) กับหน่วยงานของตน ในบริบทดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานระดับนโยบาย ควรส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้ผู้บริหารมีความเป็นมืออาชีพ มีความตระหนัก มีวิสัยทัศน์ มีการบูรณาการ และจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อนำสถานศึกษาสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. หน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริม สนับสมุน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เรื่องการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาและนำไปสู่การปฏิบัติ

3. ผู้บริหารเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการนิเทศ ติดตาม ส่งเสริม สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษา

4. ผู้บริหารเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษา ควรวางแผน และใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ควรสนับสนุน เครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ตามกระบวนการ / ขั้นตอน และองค์ประกอบของรูปแบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้ง**ต่อ**ไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรของภาคอื่นๆ หรือสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอื่น ๆ

2. ควรศึกษาวิจัยกระบวนการ/ขั้นตอน องค์ประกอบต่าง ๆ ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ข้อจำกัดในการนำรูปแบบไปใช้

1. การนำรูปแบบไปใช้ ควรอยู่ในเงื่อนไข บริบท ของสถานศึกษานั้น ๆ

2. กระบวนการปฏิบัติตามรูปแบบจะต้องมีความสัมพันธ์ในเชิงระบบ

3. ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ มีความกระตือรือร้น และมีความเชื่อว่ารูปแบบที่คิดต้องทำได้

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. **ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา.** ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา, 2559.

การอาชีวศึกษาเกษตร. **แผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนนโยบายอาชีวศึกษาเกษตร.** ค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2556, จาก https://sites.google.com/site/webkaset, 2556.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: ส. เอเชียเพลส, 2545.

คัมภีร์ สุขแท้. **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2553.

จิรภัทร มหาวงค์. **การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง.** วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2559.

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ธีระ รุญเจริญ. **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: แอล เพลส, 2560.

_____. **รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ**. เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชา สัมมนาการบริหารการศึกษา. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2557.

ธนา ประมุขกุล. **บทความปริทัศน์.** ขอนแก่น: ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 6, 2547.

_____. **เครือข่าย**. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2560, จากhttps://anamai.moph.go.th/advisor, 2559.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ถิระพันธ์. **สื่อสารกับสังคมเครือข่าย**. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2549.

มาลี สืบกระแส. **การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม, 2552.

มีศิลป์ ชินภักดี. **การพัฒนารูปแบบการบริหารการปฏิรูปการศึกษา สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา: โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554.

เมตต์ เมตต์การุณณ์จิต. **การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ.** กรุงเทพมหานคร: บุ๊ค พอยท์, 2547.

วณิชย์ อ่วมศรี. **ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.** สืบค้นเมื่อ 27 ธันวาคม 2556, จากhttps:// sites.google.com/site/webkaset/paccay. 2556.

วิชิต นันทสุวรรณและจำนง แรกพินิจ. **บทบาทของชุมชนกับการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **มาตรฐานการอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556.

_____. **ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556.

สมาน อัศวภูมิ. การใช้วิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 2550**

สมาน อัศวภูมิ. **การบริหารการศึกษาสมัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎี และปฏิบัติ**. อุบลราชธานี : อุบลกิจ ออฟเซท การพิมพ์, 2553.

สิณัฏฐา ถิรวิทย์วรกุล. **การพัฒนารูปแบบการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของโรงเรียนสองภาษา.** ดุษฎีบัณฑิตนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2560.

สุทิตย์ อาภากโร. **เครือข่าย : ธรรมชาติความรู้และการจัดการ.** กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส), 2547.

อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. **ระบบการศึกษากับชุมชน.**กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย, 2550.

อุทุมพร จามรมาน. โมเดล. **วารสารวิชาการ** (1-2 มีนาคม 2541), 22-26.

Eisner E. Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Function in Education Evaluation. **Journal of Aesthetic Education**, 2011.

Gluck W.F.. **Management**. London: The Dryden Press, 2004.

Graham, J. & Wright. J.A.. What does inter professional collaboration mean to Professionals working with pupils physical disabilities? **British Journal of Special Education, 22**(1), 1999.

Greenberg, J. & Baron, R.A. (1995). **Behavior in organizations**. (6thed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Keeves, Peter J.. **Educational Research, Methodology, and Measurement.** Printed and Bound in Great Britain by Cambridge University Press. Cambridge: UK, 1997.

Lewin K.. "Action Research and munity problem"**. Journal of Social Issues,** 1988.

Martin, E.. **Changing Academic Work: Developing the Learning University.** Buckingham: The Society for Research into Higher Education & Open University, 1999.

McQuail, D., & Windahl, S.. **Communication models for the study of mass communications**. London: Longman, 2011.

Robbins H., & Finley, M.. **Why Team Don't Work.** 2nd ed. London: Orient Business, 1998.

Weltch, M., & Tulbert, B.. Practitioner's Perspective of Collaboration: A Social Validation and Factor Analysis. **Journal of Educational and psychological consultant, 11**(3-4), 357-378, 2000.

Williams C., and Jeannine D.K.. **Management**. Australia: South - Western College Publising, 2011.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

The Development of Program to Enhance Teacher's Competency on Curriculum Management and Learning Management for school in the Secondary to Education Service Area Office 25

ประโมทย์ นันนิล[1]
พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ซึ่งการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ปีการศึกษา 2559 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 356 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น PNI และ $PNI_{modified}$ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษานั้น มี 5 องค์ประกอบ 25 ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบันพบว่า ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการเข้าใจผู้เรียน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการพัฒนาตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์พบว่า ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการเข้าใจผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก การศึกษาความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่สุดคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการเข้าใจผู้เรียน ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ 3) โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 แบ่งการจัดกิจกรรมการพัฒนาเป็น 3 โมดุล ได้แก่ โมดุลที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โมดุลที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และโมดุลที่ 3 การติดตามและรายงานผล ใช้ระยะเวลาในการพัฒนา 18 ชั่วโมง ผลการประเมินโปรแกรมสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : สมรรถนะครู, การจัดการหลักสูตร, การจัดการเรียนรู้

---

[1]นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์ และปริญญาเอก ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The objectives of the study are the followings: 1) to study the factors and indicators of teacher's competency on curriculum management and learning management for school, 2) to study the current status, the expectation, and the essential needs of teacher's competency on curriculum management and learning management in the secondary educational service area office 25, and 3)to develop program for teacher's competency on curriculum management and learning management in the secondary educational service area office 25. Research methodology uses research and development. There are three stages of research. Research samples are school administrators and teachers in the secondary educational service area office 25, 356 people in academic year 2016 using Stratified Random Sampling. Statistics used in data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation and demand indices indispensable $PNI_{modified}$ and PNI.

The results are as follows: 1) there are five factors and twenty-five indicators of teacher's competency on curriculum management and learning management for school. 2) The current status found that; the overall level of knowing curriculum and content, understanding the learners, measurement and evaluation, and self-development are high levels. The process of learning management are moderately. The expectation of knowing curriculum and content, the understanding the learners are the highest levels. The process of learning management, the measurement and evaluation, and self-development are high levels. The study of the essential needs found that the most essential needs aspect is the process of learning management. Secondly, there are essential needs of knowing curriculum and content, understanding the learners, self-development, and measurement and evaluation in the order. 3) The program for teacher's competency on curriculum management and learning management for the school in the secondary educational service area office 25 found that there are 3 modules using 18 hours: 1) the development of school curriculum, 2) learning activity, and 3) monitoring and report. The results of the assessment of program for teacher's competency on curriculum management and learning management for the school found that as a whole is appropriate at the highest level and there possibility level is the highest.

Keywords : Teachers Competency, Curriculum Management, Learning Management

บทนำ

จากอดีตถึงปัจจุบันสังคมไทยยังคงให้ความสำคัญต่อครูว่าเป็นบุคคลที่จะส่งเสริม และสรรค์สร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ และเมื่อสถานการณ์การเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป ทั้งที่เป็นการเรียนรู้ในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครูจึงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมอันดีงามรวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นคนดีของชุมชน สังคม และประเทศชาติ (วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ, 2553) **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีในด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับครูประกอบกับร่างแผนปฏิบัติการการปฏิรูปการศึกษา**

พ.ศ. 2558 - 2564 ของกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวคือการให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครูโดยเน้นครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิตรงตามวิชาที่สอน และสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูหรือพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้ครูทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2558) การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา หลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา รวมทั้งสภาพแวดล้อมและการบริการปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการได้ คือ ครู ซึ่งมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 2 ส่วน ได้แก่ คุณภาพของตัวครู และคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลของครู ครูที่ดีต้องมีความรักศรัทธาในอาชีพ เมตตาและเอาใจใส่ลูกศิษย์เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ หมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับผู้ปกครองและชุมชนได้ดี และสิ่งสำคัญที่สุดคือ ครูต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนถ่ายทอดความรู้ และต่อยอดความรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาครูที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ต้องมีการกำหนดมาตรฐานแต่ละตำแหน่งโดยมีที่มาจากพื้นฐานความรู้ ทักษะ วิธีคิด คุณลักษณะส่วนบุคคล และแรงจูงใจ ที่เรียกว่าสมรรถนะ จะส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดผลลัพธ์สูงสุด ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องจัดทำกลยุทธ์การบริหารงานบุคคลขององค์กรให้เป็นไปอย่างมีทิศทางและมีความต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นระบบการสรรหาและคัดเลือกการพัฒนาบุคลากรการวัดและประเมินศักยภาพ การวางแผนปฏิบัติงานเป็นต้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรคือคุณภาพผู้เรียนนั่นเอง สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับระบบการพัฒนาครูให้สามารถปรับเปลี่ยนครูให้มีสมรรถนะตรงตามที่ต้องการ (จีระ งอกศิลป์, 2550) และจากรายงานผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (ONET) ปีการศึกษา 2559 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้สรุปข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนไว้ดังนี้ 1) ครูผู้สอนควรวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ความช่วยเหลือและพัฒนาในด้านต่างๆ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องปัญหาและความต้องการของแต่ละบุคคล นำสื่อ เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย พัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการและการคิด 2) ควรศึกษาการประเมินและนำผลการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลไปวางแผนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ และคุณภาพที่กำหนดไว้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และวัดประเมินผล สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้ 4) ควรพัฒนาการเรียนการสอนที่หลากหลาย จัดทำวิจัยในชั้นเรียนรวมถึงการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 5) นำผลการวิจัยในรูปแบบต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (กลุ่มงานวัดและประเมินผลการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา, 2560) จากข้อเสนอแนะดังกล่าว ครูจึงนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะหากครูมีคุณภาพสูงย่อมส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพสูงด้วยครูจึงมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข ครูที่มีคุณภาพจึงมีความสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

ด้วยปัญหาและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยที่ผ่านมานั้นมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูไว้หลายแง่มุมแต่ยังไม่มีผู้

ที่ศึกษาเฉพาะสมรรถนะครูด้านครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาเป็นประเด็นดังกล่าวเพื่อจะพัฒนาสมรรถนะครูในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

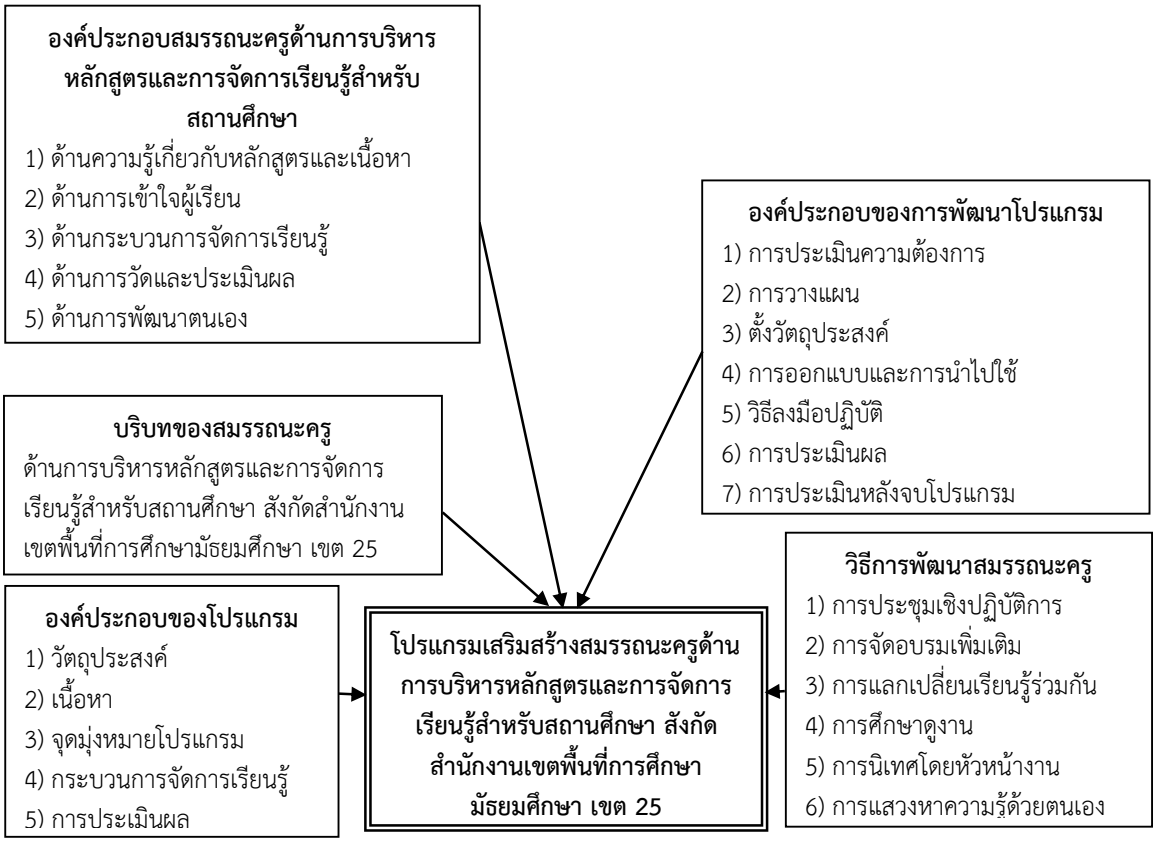
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ปีการศึกษา 2559 รวมทั้งหมด 4,160 คน จาก 84 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย ประกอบด้วย องค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา จำนวน 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา 2) ด้านการเข้าใจผู้เรียน 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านการพัฒนาตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

องค์ประกอบของการพัฒนาโปรแกรม
1) การประเมินความต้องการ
2) การวางแผน
3) ตั้งวัตถุประสงค์
4) การออกแบบและการนำไปใช้
5) วิธีลงมือปฏิบัติ
6) การประเมินผล
7) การประเมินหลังจบโปรแกรม

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Devolvement) โดยดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) วิเคราะห์สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา 3) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร

และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน นำองค์ประกอบ และตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาที่ได้นำไปสร้างแบบสอบถามในระยะที่ 2

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข 3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย จำนวน 5 คน โดยพิจารณาความเหมาะสมของข้อความ (หาความเที่ยวตรง : Validity) และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะของเนื้อหา (IOC : Index of Consistency) 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 30 คน จาก 5 โรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อตามวิธี Item Total Correlation โดยหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558) ซึ่งได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ .41 ถึง .87 และคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558) ดำเนินการวิเคราะห์แยกเป็นรายด้านและโดยรวมทั้งฉบับ โดยพิจารณาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ยอมรับได้ตั้งแต่ .70 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นแยกเป็นรายด้านดังตาราง โดยรวมแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา	**ค่าความเชื่อมั่น**
1. ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา	.94
2. ด้านการเข้าใจผู้เรียน	.94
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	.96
4. ด้านการวัดและประเมินผล	.94
5. ด้านการพัฒนาตนเอง	.92
รวม	.94

5) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 356 คน 6) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในระยะที่ 2 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In–depth Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน 3) สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา และจัดทำคู่มือโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา 4) ประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน 5) จัดพิมพ์โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา พร้อมทั้งคู่มือโปรแกรมเพื่อเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด 2) ด้านการเข้าใจผู้เรียน ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด 4) ด้านการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด และ5) ด้านการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด

2. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

สภาพปัจจุบัน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการเข้าใจผู้เรียน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการเข้าใจผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่สุด คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการเข้าใจผู้เรียน ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

3. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้จัดกิจกรรมการพัฒนาออกเป็น 3 โมดุล ได้แก่ โมดุลที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โมดุลที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และโมดุลที่ 3 การติดตามและรายงานผล ใช้ระยะเวลาในการพัฒนา จำนวน 18 ชั่วโมง สามารถแสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงโมดุลของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา

การประเมินโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำแนกตามองค์ประกอบของโปรแกรมตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา	**ความเหมาะสม**			**ความเป็นไปได้**		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการของโปรแกรม	4.43	0.52	มาก	4.57	0.52	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.71	0.47	มากที่สุด	4.86	0.29	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระ	4.43	0.48	มาก	4.48	0.50	มาก
4. ระยะเวลาในการพัฒนา	4.57	0.51	มากที่สุด	4.86	0.24	มากที่สุด
5. กิจกรรมการพัฒนาของโปรแกรม	4.29	0.29	มาก	4.57	0.52	มากที่สุด
6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้	4.86	0.24	มากที่สุด	4.71	0.46	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผลของโปรแกรม	4.57	0.51	มากที่สุด	4.86	0.24	มากที่สุด
โดยรวม	4.55	0.43	มากที่สุด	4.70	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา จากการศึกษาพบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 25 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด 2) ด้านการเข้าใจผู้เรียน ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด 4) ด้านการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ด้านการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด องค์ประกอบและตัวชี้วัดดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วประเมินยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา โดยรวมมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับมานิตย์ นาคเมือง (2552) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย 5) การสร้างความร่วมมือกับชุมชน ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เนื้อหากระบวนการโครงสร้าง และ5) การวัดและประเมินผล

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จากการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันองค์ประกอบ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการเข้าใจผู้เรียน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์องค์ประกอบ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการเข้าใจผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่สุดคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการเข้าใจผู้เรียน ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการวัดและประเมินผลตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับมานิตย์ นาคเมือง (2552) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ด้านความเป็นประโยชน์เฉลี่ยอยู่ในระดับมากในทุกองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านที่มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยองค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน มีผลการประเมินสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาเป็นองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก และองค์ประกอบที่ 2 หลักการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน มีผลการประเมินต่ำสุด อยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้แบ่งการจัดกิจกรรมการพัฒนาออกเป็น 3 โมดุล ได้แก่ โมดุลที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โมดุลที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โมดุลที่ 3 การติดตามและรายงานผล รวมใช้ระยะเวลาในการพัฒนา จำนวน 18 ชั่วโมง โดยผลการประเมินการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับชัชวาล เจริญบุญ (2554) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนในจังหวัดมหาสารคาม โดยการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนในจังหวัดมหาสารคาม มี 7 กิจกรรมประกอบด้วย ด้านการพัฒนาครู จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ ประชุมเชิงปฏิบัติการการผลิตสื่อ นวัตกรรมการศึกษาดูงาน การประชุมทบทวนความรู้ นำเสนอผลการพัฒนางาน เดือนละ 1 ครั้ง และด้านคุณลักษณะด้านวิชาชีพ 4 กิจกรรม ได้แก่ การอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร การอบรมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลและการสรุปผล และจากการประเมินรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนในจังหวัดมหาสารคามพบว่า ครูผู้สอนกลุ่มทดลองทำคะแนนแบบทดสอบก่อนทดลองและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการประเมินพฤติกรรมการสอนของครู โดยนักเรียนและครูวิชาการผลปรากฏว่า ครูผู้สอน มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและผลการประเมินความพึงพอใจในงานของครู พบว่า ครูมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เข้ารับการพัฒนาต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาให้ครบทั้ง 3 โมดุล และต้องเน้นการฝึกปฏิบัติรวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และได้รับการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอจากสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา หรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต้องติดตามการรายงานผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่เข้าร่วมการพัฒนาของครูผู้สอนในแต่ละโมดุลของการพัฒนาสมรรถนะ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาไปใช้กับสถานศึกษาทุกสังกัด

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านอื่น ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งจาก รศ.ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผศ.ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ ผศ.ดร.จำเนียร พลหาญ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ และ ดร.สมทรง สิทธิ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาเสนอแนะ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกโรงเรียน ที่ให้ความอนุเคราะห์ร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดีคุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนสำคัญในการวางรากฐานการดำเนินชีวิตและการศึกษาที่มีคุณภาพแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานวัดและประเมินผลการศึกษา กลุ่มงานนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. **รายงานการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559**. ขอนแก่น: หจก.ขอนแก่นการพิมพ์, 2560.

จีระ งอกศิลป์. **คู่มือเตรียมสอบผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุดที่ 3.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2550.

ชัชวาล เจริญบุญ. **รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนในจังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ ป.ด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2554.

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. **พื้นฐานการวิจัยการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 7 (ฉบับปรับปรุง). กาฬสินธุ์: ตักสิลาการพิมพ์, 2558.

มานิตย์ นาคเมือง. **รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552.

ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์. **การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นาทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2553.

วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ. **ข้อเสนอระบบการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทย.** กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2553.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.**คู่มือการประเมินสมรรถนะครู**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 130. ตอนพิเศษ 156 ง. หน้า 43- 49, 2556.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. **ยุทธการเปลี่ยน "ครูเฉย" สู่ครูยุคศตวรรษที่ 21.** (ออนไลน์) 2558. (อ้างเมื่อเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558) จาก http://seminar.glf.or.th/seminar/Topic/29

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The development of Reading Comprehension in English Instruction Model for Pratomsuksa 4 Students

มะลิ อัตถากร[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาบริบทและสังเคราะห์รูปแบบการสอน และการวิจัยระยะที่ 2 การขยายผลและประเมินรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาปีการศึกษา 2558 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ แบบวัดความสามารถด้านการอ่าน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test (Dependent Sample) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การตีความการบอกโครงเรื่องหรือสรุปใจความจากเรื่องที่อ่าน 2) การตระหนักถึงทัศนะและจุดมุ่งหมายของผู้เขียน 3) การวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน และ 4) การประเมินค่าของเรื่องที่อ่าน

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า 2.1 ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (E_1 / E_2) เท่ากับ 83.20/80.63 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน, อ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

Abstract

The research aimed to the development of an English reading comprehension instructional model for 4th Grade Students. The research was divided into 2 phases. Phase 1 dealt with the development of the model for critical reading ability promotion in the English learning strand for 4th grade students. And phase 3 dealt with result extension and evaluation of the instructional model for critical reading ability promotion. The target group comprised 45

[1]นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

English learning strand teachers and 4th grade students in the 2nd semester of the academic year 2014 under Muangta Educational Quality Development Center, Maha Sarakham Office of Primary Education Service Area 1, obtained through purposive sampling. The instruments consisted of learning organization plans, critical reading drills, a critical reading ability test, and a learning achievement test. The statistics employed were percentage, the mean, standard deviation, and t-test (dependent samples). The results are as follows:

1. The development of the instructional model for critical reading ability promotion in the English learning strand for 4th grade students consisted of 4 components : 1) interpretation, giving the outline of the story or summarizing the story read, 2) realization of the author's view and goals, 3) analysis of the story read, and 4) evaluation of the story read.

2. The results of implementing the English instructional model for critical reading ability promotion for 4th grade students are as follows:

2.1 The efficiency of the instructional model for critical reading ability promotion in the Thai learning strand for 4th grade students (E_1 / E_2) was 81.48/80.63.

2.2 The 4th grade students had their scores of critical reading ability after learning higher than before learning with statistical significance at the level of .01.

Keywords : the development of model, English reading comprehension instructional

บทนำ

ในปี 2558 ประเทศในอาเซียนจะรวมกันเป็นประชาคมอาเซียน และกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 บัญญัติว่า "The Working Language of ASEAN Shall be English" นั่นคือ "ภาษาที่ใช้ในการทางานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ" (The Association of Southeast Asian Nations. 2007 : 29) ทำให้ประเทศไทยต้องเตรียมตัวให้พร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนที่ใกล้จะถึงนี้ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ และมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศสามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลกและสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 221)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักในความจำเป็นเร่งด่วนในการฝึกฝนให้ผู้เรียนทุกระดับมีทักษะพื้นฐานในการคิดและกระบวนการคิดแบบต่าง ๆ เพื่อผู้เรียนจะได้นำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในการจัดทำข้อมูล นำเสนอออกมาเป็นความรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลาวัลย์ รักสัตย์ (2550 : 48) กล่าวว่าเมื่อผู้เรียนมีพื้นฐานการคิดที่ดีเขาจะพัฒนาต่อเนื่องเป็นผู้ปฏิบัติได้ดี พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ส่วนทักษะประสบการณ์นั้นก็ขึ้นอยู่กับการสื่อสารประสบการณ์ของแต่ละคนเอง ด้วยแนวหลักการที่ว่า "ความรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นไปตามประสบการณ์ สังคม ผู้เรียนต้องสร้างเองด้วยการใช้อวัยวะทุกส่วนนำเอาสิ่งแวดล้อมชุมชนเข้าเป็นภาพรวม" ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 43) ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม

ธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านภาษา เนื่องจากวิชาดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้และการสื่อสารในระดับที่สูงขึ้นและ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ

ในการเรียนการสอนภาษาในปัจจุบัน ครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งการที่จะออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการทักษะการคิดควบคู่กับทักษะทางในภาษา เพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542 มาตรา 24 ที่ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการอ่านจึงสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การอ่านมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพราะการอ่านเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคคล ช่วยให้เกิดความงอกงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทำให้สามารถรู้จักคิดและมีโลกทัศน์กว้าง ดังนั้นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านและมีการพัฒนาด้านความคิดย่อมแสวงหาความรู้ และศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมศักดิ์ สินธุระเชญ์ (2542 : 17-19)

การอ่านจึงเป็นทักษะที่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันมากที่สุดทั้งนี้เพราะมีโอกาสได้ใช้มากกว่าทักษะการฟัง การพูด และการเขียน สุภัทรา อัษรานะเคราะห์ (2552 : 83) อีกทั้งการอ่านยังมีความสำคัญ ต่อการเตรียมความพร้อมประเทศสู่อนาคต เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว การบริหารประเทศด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองต้องเกี่ยวข้องติดต่อกับต่างประเทศอยู่เสมอ เทคโนโลยีและวิชาการใหม่ๆ รวมทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคล้วนแล้วแต่มีภาษาอังกฤษเข้ามาเกี่ยวข้องจึงต้องอาศัยความเข้าใจในการอ่านแทบทั้งสิ้น และภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ประเทศทั่วโลกใช้เป็นภาษาที่สื่อสารถึงกัน ผู้ที่มีความรู้และมีทักษะภาษาอังกฤษดีย่อมได้เปรียบกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้และทักษะภาษาอังกฤษ การอ่านภาษาอังกฤษจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถศึกษาและสืบค้นข้อมูลต่างๆ รอบตัวได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา สถานที่ หรือโอกาส นอกจากนี้การอ่านยังทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้และการพัฒนาตนเอง ช่วยให้ได้รับความบันเทิงหรือการพักผ่อนหย่อนใจ รู้เท่าทันเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงของโลกไม่ว่าจะเป็นการอ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อสิ่งพิมพ์ การอ่านทำให้ผู้อ่านเกิดความตระหนัก เกิดการพิจารณาไตร่ตรองที่จะหลีกเลี่ยงหรือปฏิบัติตาม เช่น การอ่านประกาศ โฆษณาหรือฉลากสินค้าต่างๆ และความสร้างสรรค์จรรโลงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางการเรียนอาชีพการงานและนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติได้ในที่สุด การอ่านจึงเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้เกิดเป็นนิสัย (สุมิตรา อังวัฒนกุล. 2553 : 149-150 ; แม้นมาศ เชาวลิต. 2554 : 12) การอ่านเพื่อความเข้าใจในปัจจุบันจะอ้างอิงมาจากการจำแนกประเภททักษะของ Bloom คือ ความรู้ความจำ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมินผล (Evaluation) โดย Bloom จะจำแนกตามระดับของการใช้ความสามารถของสมองโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการใช้คำถามเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของ Sanders ซึ่งอาศัยการจำแนกของ Bloom มาใช้กับความเข้าใจในการอ่านโดยแบ่งชนิดของคำถามกับความเข้าใจ คือ คำถามประเภทความจำ คำถามประเภทการแปลความ การตีความ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผลตามลำดับ การสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียนสามารถจับใจความสำคัญหรือสรุปเรื่องที่อ่านได้ผู้สอนจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการสอนที่มีอยู่หลายรูปแบบ ผจงกาญจน์ ภู่วิภาดาวรรธน์ (2550 : 60)

จากการศึกษาสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่านักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านน้อย ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งเน้นเนื้อหามากกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนน้อย อีกทั้งขาดการฝึกฝนในการคิด การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล กรมวิชาการ (2544 : 33) นักเรียนจับใจความจากเรื่องที่อ่านไม่ได้ การวิเคราะห์ยังไม่ดีพอเพราะขาดการส่งเสริมการคิด และไม่รักการอ่านเท่าที่ควร เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้สอนไม่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการใช้ทักษะทางภาษา ผู้สอนมุ่งเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติและไม่คำนึงถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นในการสอนครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสอนให้นักเรียนรู้วิธีการอ่านว่า

อ่าน “อย่างไร” จึงจะเข้าใจ โดยเน้นกระบวนการมากกว่าที่จะสอนให้นักเรียนอ่าน “อะไร” ที่เน้นเพียงเนื้อหา เมื่อนักเรียนเรียนรู้ วิธีอ่านที่ถูกต้องก็จะได้รับความรู้และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ประสบผลสัมฤทธิ์ตามที่ได้มุ่งหวังได้ ซึ่งจะทำให้มีนิสัยรักการอ่านในที่สุด นอกจากนั้นยังพบปัญหาอีกด้วยว่า ในการพัฒนาทักษะการอ่านให้ได้ดีนั้น ผู้อ่านยังขาดทักษะการคิด ซึ่งการคิดถือเป็นปัจจัยเบื้องต้นของการเข้าใจ การอ่านโดยไม่คิดก็เท่ากับการเสียเวลา เพราะหากอ่านแล้วไม่เข้าใจก็อ่านไม่ได้ทั้งความรู้ ความคิด อีกทั้งไม่สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ต่อไปได้ กล่าวได้ว่า ผู้อ่านกับผู้เขียนจะต้องสื่อความหมายซึ่งกันและกันโดยใช้ข้อความเป็นสื่อ โดยผู้อ่านจะต้องใช้ความสามารถในการคิดดี ความสื่อที่อ่านและทำความเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ของผู้เขียนนอกเหนือจากการอ่านเฉพาะตัวภาษา จุดประสงค์หลักของการสอนบทอ่านจึงไม่ใช่เพื่อให้เรียนศัพท์และรูปแบบไวยากรณ์ แต่ที่แท้จริงแล้วเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เทคนิคการอ่าน กลวิธีการค้นหาและการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับหน้าที่ของภาษา ผู้สอนจึงควรฝึกให้ผู้เรียนมีวิธีสร้างความหมาย โดยใช้สิ่งที่รู้จักเป็นตัวช่วย ซึ่งอาจเป็นตัวภาษาหรือสิ่งอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับภาษา เช่น ความรู้ทั่วไปที่เกิดจากประสบการณ์ วิธีคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีการหยั่งรู้และประสบการณ์การอ่านของตนเอง เป็นต้น สุมิตรา อังวัฒนกุล (2540 : 38-42)

จากแนวคิด หลักการและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอานภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีแนวคิดเบื้องต้น 3 แนวคิด ได้แก่ 1)เทคนิคการใช้คำถาม 2) แผนผังความคิด 3) เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ ทั้งนี้เชื่อว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเจริญราชเดช และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคามที่กำลังศึกษา ปีการศึกษา 2558

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในแต่ละระยะของการวิจัย มีดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาบริบท คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จำนวน 14 คน ที่มีประสบการณ์ในการสอนภาษาอังกฤษและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาปีการศึกษา 2558 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเจริญราชเดช จำนวน 345 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการสอน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเจริญราชเดช จำนวน 45 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

1.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม จาก 3 ห้องเรียน จำนวน 134 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. ระยะเวลา

ปีการศึกษา 2558

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเจริญราชเดช และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคามที่กำลังศึกษา ปีการศึกษา 2558

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในแต่ละระยะของการวิจัย มีดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาบริบท คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จำนวน 14 คน ที่มีประสบการณ์ในการสอนภาษาอังกฤษและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาปีการศึกษา 2558 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเจริญราชเดช จำนวน 345 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการสอน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเจริญราชเดช จำนวน 45 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

1.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถ ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม จาก 3 ห้องเรียน จำนวน 134 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยคุณภาพการประเมินผลอยู่ในระดับมาก แบบวัดความสามารถด้านการอ่าน (มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.29 – 0.77) และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27 – 0.71)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดกาเรียนรู้กับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเจริญราชเดช จำนวน 45 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ตามลักษณะของเครื่องมือที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (E_1 / E_2)

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบ มีคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

1.1 การตีความการบอกโครงเรื่องหรือสรุปใจความจากเรื่องที่อ่าน (Interpretative Comprehension) หมายถึง ความสามารถในการค้นหาความหมายแฝงที่ผู้เขียนมิได้กล่าวไว้ชัดเจนในข้อความที่อ่าน ได้แก่ การเข้าใจสำนวนภาษา การขยายความ การคาดคะเนและทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า การเข้าใจ อารมณ์ความรู้สึก และเข้าใจความนามธรรม การเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล การสรุปความเห็น และการสรุปอ้างอิง

1.2 การตระหนักถึงทัศนะและจุดมุ่งหมายของผู้เขียน หมายถึง การทราบถึงอคติพื้นฐาน ประสบการณ์ ความคิดเห็นของผู้เขียน ตลอดจนความเชื่อถือได้ และจุดมุ่งหมายในการแสดงความคิดเห็นนั้นๆ ออกมา

1.3 การวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน หมายถึง ความสามารถด้านการอ่านแยกเนื้อหาให้เป็นส่วนย่อย เพื่อค้นหาองค์ประกอบ โครงสร้าง หรือความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยนั้น ซึ่งนักเรียนจะสามารถวิเคราะห์ได้ก็ต่อเมื่อเข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนมาแล้ว

1.4 การประเมินค่าของเรื่องที่อ่าน หมายถึงความสามารถด้านการอ่านเพื่อตัดสินเกี่ยวกับความจริง-ความเท็จ ความจริง-ความเพ้อฝัน ตลอดจนความเหมาะสม และความเที่ยงตรง โดยใช้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง เข้าใจเรื่องที่อ่านโดยผู้อ่านสามารถตัดสินสิ่งที่อ่านได้ด้วยเกณฑ์ของตนเอง มีการตัดสินที่มีความถูกต้องและยอมรับได้

2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย

2.1 ประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (E_1 / E_2) เท่ากับ 83.20/80.52 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนความสามารถในหารอ่านอย่างมีความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 4องค์ประกอบ คือ 1) การตีความการบอกโครงเรื่องหรือสรุปใจความจากเรื่องที่อ่าน 2) การตระหนักถึงทัศนะและจุดมุ่งหมายของผู้เขียน 3) การวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน และ 4) การประเมินค่าของเรื่องที่อ่าน ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้เพราะรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นกำหนดเนื้อหาที่เป็นความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ 4 ด้าน มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากเป็นวัยที่มีการพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นนามธรรม (Gange. 1984) ความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ ต่างก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความสามารถในการคิด อย่างมีความเข้าใจทั้งสิ้นทั้งความสามารถพื้นฐานความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลและความสามารถในการตัดสินใจ และการลงสรุปความคิดเห็น (Watson and Glaser. 1964 ; Ennis. 1967 ; Shaver. 1977 ; Sternberg and Baron. 1985 ; Lipman. 1988) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนอ่านที่ส่งเสริมต่อความสามารถในการคิด สอดคล้องกับการวิจัย ของ สุชาติ วรรณขาว (2549 : 159-164) ได้ทำการวิจัย การใช้ยุทธศาสตร์ เมตาคอกนิชันในการสอนอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีความเข้าใจสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร พบว่า การ ดำเนินการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอนภาษาอังกฤษ อย่างมีความเข้าใจตามขั้นตอนยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน 3 ขั้นตอน คือ การวางแผนการอ่านการกำกับตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านและประเมินผลการอ่านโดยมีกิจกรรมการจัดการ เรียนรู้ที่สำคัญ 5 ลักษณะ ได้แก่ การไตร่ตรองรายบุคคล การไตร่ตรองรายคู่ การสรุปประเด็น การประเมินผลและการฝึกฝน การใช้ทักษะการคิดในสถานการณ์ใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิผล ต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีความเข้าใจ

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.1 ประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (E_1 / E_2) เท่ากับ 81.48/80.63 ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริม ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.48/80.63 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดสอดคล้องกับการวิจัยของ ศุภิสรา ทองโพธิ์ (2550 : 117) พบว่า มีนักเรียนจำนวนร้อยละ 90 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีความเข้าใจผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 84.67 ของคะแนนเต็มที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้เพราะรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นเป็นการฝึกใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันแบบสอดแทรกในเนื้อหา ผู้เรียนจะได้ทำกิจกรรมและได้เรียนตาม เนื้อหาที่ได้จัดโครงสร้างสอดแทรกการใช้กลวิธีดังกล่าวเอาไว้แนวทางดังกล่าวเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และใช้กลวิธีในการอ่านโดยไม่รู้ตัว (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2533 : 24) ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันในการอ่านจนคล่องและใช้ โดยอัตโนมัติทั้งยุทธศาสตร์ที่ใช้ก่อนการอ่านขณะอ่านและหลังการอ่าน ปัญหาที่พบจากการวิจัยปฏิบัติวงจรที่ 1 คือ ผู้เรียนไม่รู้หลักการตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน จึงได้มีการนำเสนอหลักการตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่านและกำกับให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน ในการอ่านทุกครั้ง

2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนความสามารถในหารอ่านอย่างความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สุเทียบ ละอองทอง. 2545 ; วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2536 ; ศุภวรรณ เล็กวิไล. 2535 ; ธิดารัตน์ สมานพันธ์. 2549 ; สมชาย รัตนทองคำ. 2545 ; จรรยา บุญปล้อง. 2541 ; Parlinscar and Brown. 1984 ; Jacobowitz. 1990) โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านเพื่อความความเข้าใจ 4 ด้าน ได้แก่ การตีความการบอกโครงเรื่องหรือสรุปใจความจากเรื่องที่อ่าน การวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน การวิเคราะห์เรื่องที่อ่านและการประเมินค่าของเรื่องที่อ่าน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจตามขั้นตอนเทคนิคการตั้งคำถาม และยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นก่อนอ่าน 2) ขั้นระหว่างอ่าน 3) ขั้นหลังอ่าน โดยมีกิจกรรมการเรียน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสำรวจ (Survey) 2) ขั้นตั้งคำถาม (Question) 3) ขั้นจดจำ (Recite : R_1) 4) ขั้นอ่านซ้ำ (Repeated : R_2) 5) ขั้นทบทวน (Review : R_3) 6) ขั้นสรุป และสะท้อนผลการอ่าน (Reflection On Reading : R_4) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการคิดอย่างมีความเข้าใจและการอ่านอย่างมีความเข้าใจในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสอนของ Beyer (1985) ที่พัฒนากลยุทธ์การอ่านอย่างมีความเข้าใจเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการอ่านอย่างมีความเข้าใจของนักเรียน นอกจากนี้กระบวนการทั้งสองต่างก็มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน คือ เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ สงสัย ใช้ความคิด วิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา โดยใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการทางความคิดในการระบุปัญหา ตรวจสอบ ประเมินและตัดสินความถูกต้องและเหมาะสม (Judith. 1990) การอ่านอย่างมีความเข้าใจเป็นการอ่านที่ต้องใช้ความคิดขั้นสูง นักเรียนต้องใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหาในการอ่าน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน บทอ่านที่นำมาใช้ฝึกควรมีประเด็นปัญหาชัดเจน ตรงกับ ความสนใจของนักเรียน จากการวิจัยปฏิบัติการในวงจรที่ 1 ปรากฏนักเรียนไม่สนใจในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง สาเหตุหลักมาจากวิธีการเรียนรู้

ของนักเรียนที่เคยชินกับการเป็นผู้รับความรู้ (Passive Learner) ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีความเข้าใจบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนนี้ ผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาท ของนักเรียนให้เป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเองให้ได้ (Active Learner) ซึ่งจะต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไป จากการวิจัยปฏิบัติการวงจรที่ 1 และ 2 ได้ฝึกให้นักเรียนฝึกตั้งคำถามเพื่อความเข้าใจจากการอ่านด้วยตัวเอง การกำกับให้นักเรียน วางแผนการอ่าน การประเมินความเข้าใจในการอ่าน และสะท้อนการใช้ความคิดของตนเอง ผลจากการสังเกต พฤติกรรมการเรียนการสอนท้ายวงจรที่ 2 ผู้ช่วยวิจัยสังเกตเห็นว่านักเรียนรับผิดชอบการอ่านมากขึ้น คุณลักษณะของนักเรียนดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ราชกิจจานุเบกษา. 2452) ที่มุ่งเน้น ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถฝึกกระบวนการอ่าน การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาผลการฝึกอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีความเข้าใจโดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันที่เน้นความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีความเข้าใจด้านการแปลความหมาย การอนุมานความหมาย การนิรนัย การอุปนัยและการวินิจฉัยตัดสินเรื่องที่อ่าน

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ อย่าง มีความเข้าใจที่วัดความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจทั้ง 8 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนทุกระดับชั้นนำไปสร้างแบบวัดความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีความเข้าใจให้เหมาะสมกับระดับผู้เรียน

3. ควรมีการวิจัยซ้ำและนำเอาการใช้เทคนิคการสะท้อนการใช้กระบวนการคิด (Met Cognition Reflection) มาเป็นตัวแปรร่วมในการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความสามารถด้านการอ่านระดับต่ำ

4. ควรนำเอาแนวคิดในการวัดจากการปฏิบัติจริงมาใช้ในการประเมินความสามารถในการคิดและการอ่านอย่างมีความเข้าใจ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต บุญทองเถิง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรกานต์ จังหาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทรจิตร กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ) ที่ได้กรุณาให้ คำชี้แนะ และแนวทางแก้ไข ปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2557.

โรงเรียนหลักเมือง. **รายงานการประเมินผลการเรียนการสอน ประจำปีการศึกษา 2558**. มหาสารคาม : โรงเรียนหลักเมือง มหาสารคาม, 2558.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. “การเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการฝึกยุทธศาสตร์การเรียนรู้เมตาคอกนิชันในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแบบโดยตรงกับแบบสอดแทรกในเนื้อหาการสอน”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ศุภิสรา ทองโพธิ์. “การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

สุชาติ วรรณขาว. “การใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันในการสอนอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตสกลนคร”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๙.

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. **ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน**. นนทบุรี : ซี.ซี.นอลลิดจ์ลิงคส์, 2552.

Babbs, Patricia J.; & Moe, Alden J. “Metacognition : A Key for Independent Learning from Text”. **The Reading Teacher**, No. 36 (January 1983).

Ryder,R.J.; & Graves, M.F. **Reading and Learning in Content Areas**. 2ne ed. New Jersey : Prentice Hall, 1994.

Rebecca M, Valette. **Modern Language Testing**. 3rd ed. New York : Harcourt Brace Javanovich Inc, 1991.

การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

Experimental of learning model in the environment of Constructivist theory together with the lateral thinking through online network that enhancing creative thinking for undergraduate students

ชัชวาล ขันติคเชนชาติ[1]
ทรงศักดิ์ สองสนิท[2]
ประวิทย์ สิมมาทัน[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี 2) เพื่อเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็นสองกลุ่มได้จากการเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบ 30 คน โดยใช้วิธีจับสลากอย่างง่าย ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ กลุ่มที่ 2 กลุ่มควบคุม ได้แก่ ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการวิจัยพบว่า

1) ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนโดยใช้พื้นฐานการออกแบบของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มีค่าเท่ากับ 1.09 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.00 จึงกล่าวได้ว่าบทเรียนมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : สภาพแวดล้อมการเรียนรู้; คอนสตรัคติวิสต์; การคิดนอกกรอบ; ระบบเครือข่าย; ความคิดสร้างสรรค์

---

[1]นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2] อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[3] อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2) ผลจากการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ผลจากการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\overline{X}$=4.38, S.D.=0.59)

Abstract

This research aimed to 1) To find the effectiveness of computer-based instruction in learning styles in a constructive environment. Together with the thinking process outside the network through the network of undergraduate students, 2) To compare creativity before and after learning of learners with computer-based lessons in a constructivist learning environment. Together with the thinking process outside the network through the network of undergraduate students, 3) To study students' satisfaction with computer-based learning in the context of constructivist learning, constructive theories, and the process of thinking outside of the framework. That promotes creativity. The sample group can be divided into two groups from a specific selection. Divided into 30 experimental groups and 30 control groups using simple lottery methods as follows: group 1 Experimental group is the learner who learns with the lessons according to the learning style. group 2 The control group is the learner who learns with normal teaching methods. The tools used in the research are assessment form for effectiveness of lessons based on learning styles creative quiz satisfaction questionnaire statistics used in data analysis include mean and standard deviation.

The research findings were as follows :

1) The results of the effectiveness of the lesson by using the design basis of the learning model in the context of constructivist theory together with the process of thinking outside the box through the network That promotes creativity for undergraduate students, the value is 1.09, which is greater than 1.00. Therefore, it can be said that the lessons are effective.

2) As a result of comparison of creativity before and after learning, it was found that the average score after studying was higher than before learning. Which is different with statistical significance at .01 level

3) The results of the study of the students' satisfaction with lessons learned according to the learning pattern showed that students were satisfied at a high level ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.59).

Keywords : Learning environment; Constructivist; lateral thinking; network; creativity

บทนำ

ในสภาวะโลกที่ต้องการคนที่มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นเรื่อย ๆ เห็นได้จากลักษณะของงานทุกวันนี้ต้องการคนที่มีทักษะการคิดมากกว่าเดิม สังคมที่เปลี่ยนไป ต้องการคนที่มีความคิดสร้างสรรค์มากกว่าที่ผ่านมา ประเทศที่ขาดคนคิดสร้างสรรค์จะพัฒนาได้ช้า ส่วนประเทศที่มีคนคิดสร้างสรรค์จำนวนมากจะมีการคิดค้นนวัตกรรมขายความคิด นำรายได้มาพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย (2556 : 33) โดยทำ

การสำรวจจากผู้ประกอบการ 748 บริษัท พบว่าร้อยละ 70 ของผู้ประกอบการในกลุ่มตัวอย่าง ต้องการแรงงานที่มีความรู้ด้านไอที ภาษาอังกฤษ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ แต่คุณภาพแรงงานและคุณภาพการศึกษาที่ด้อยกว่าประเทศอื่นจึงส่งผลให้แรงงานไทยขาดทักษะเหล่านี้ อีกทั้งศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (2555 : 27) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 994 คน พบว่าประชาชน ร้อยละ 98.0 เชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทย และรายงานการประชุมนานาชาติแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (2558 : 61) รายงานการประชุมนานาชาติว่าด้วยการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเยาวชน ระบุว่า เป็นเรื่องที่ตกใจว่าระบบการศึกษาในปัจจุบันยังขาดเครื่องมือในการฝึกฝน และวัดประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นทักษะที่ทำให้คิดเป็น ซึ่งเป็นทักษะการทำงานที่นายจ้างต้องการมาก กระทรวงศึกษาธิการ (2555 : 64) ได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึงแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 กล่าวว่า เด็กวัยเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50 และมาตรฐานความสามารถของผู้เรียนในเรื่องการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์ต่ำ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2559 : 31) อาจารย์อาวุโส วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้อธิบาย การศึกษา 4.0 การศึกษา 4.0 เกิดขึ้นได้ต้องมีการพัฒนาระบบการศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียน ครู ต้องเป็นการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ เพื่อให้การศึกษาเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียนต่อสังคมในทางสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ซึ่งการเรียนการสอนต้องประกอบไปด้วยแนวคิด CCPR Model เพื่อสร้างให้เด็กมีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ 1) Critical คิดวิเคราะห์ มองสังคมให้รอบด้าน รู้ที่มาที่ไป เข้าใจเหตุและผล 2) Creative คิดสร้างสรรค์ เด็กต้องคิดต่อยอดจากที่มีอยู่ ประยุกต์และใช้ประโยชน์ มองประเด็นใหม่ ๆ 3) Productive คิดผลิตภาพ คำนึงถึงผลผลิต มีวิธีการและคุณภาพ ค่าของผลงาน และ 4) Responsibleคิดรับผิดชอบ นึกถึงสังคม ประเทศชาติ มีจิตสำนึกสาธารณะ และมีคุณธรรมจริยธรรม ความดีงาม

ในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตราที่ 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพและมาตราที่ 24 (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาและ (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Piaget (1973 : 66) ได้กล่าวถึงการเชื่อมโยงโครงสร้างทางปัญญาเดิมหรือความรู้เดิมที่มีมาก่อนกับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาพสมดุลหรือสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ จะเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่ลงมือปฏิบัติ (Learning is Active Process) จากประสบการณ์ตรง การลองผิด การลองถูก และค้นหาวิธีการแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดูดซึมและการปรับเปลี่ยนของข้อมูล วิธีการที่สารสนเทศถูกนำเสนอ เป็นสิ่งสำคัญ เมื่อสารสนเทศถูกนำเข้ามาในฐานะเป็นสิ่งที่ช่วยแก้ปัญหา อาจทำหน้าที่เป็นเครื่องมือมากกว่าจะเป็นข้อเท็จจริงอย่างแท้จริง รวมทั้ง Vygotsky (1978 : 29) ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ของผู้เรียนโดยผ่านทางการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ได้แก่ เด็กกับผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครู และเพื่อน ในขณะที่เด็กอยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม

คล้ายคลึง และแตกต่าง จะเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม และเกี่ยวข้องกับครูผู้สอนมากกว่า และเชื่อว่าวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องมือทางปัญญาที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบ และคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าว

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ที่มีความแตกต่างด้านการเรียนรู้ จึงใช้รูปแบบการเรียนรู้จากทฤษฎีหรือกระบวนการเข้ามาแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมุ่งประเด็นที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่าย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยการนำสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเองด้วยการใช้ประสบการณ์เดิม เชื่อมโยงและผสมผสานกับการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ แนวคิดใหม่ หรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการคิดนอกกรอบและนำเสนอผลงานที่สร้างสรรค์ผ่านระบบเครือข่ายด้วยการมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อร่วมกันเสนอแนะ วิจารณ์ และประเมินผลงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นของผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งจะสามารถส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์แก่ผู้เรียนได้ โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในจัดการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งผลสำรวจความต้องการผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จากสถาบันดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในตลาดแรงงาน เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556 : 37) ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (2555 : 71) กระทรวงศึกษาธิการ (2555 : 80) ทั้งนี้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความคาดหวังว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่ได้พัฒนาขึ้นจะสามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ หรือนำไปใช้เป็นต้นแบบในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

2. เพื่อเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่ายที่ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยระยะนี้เป็นการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญา ตรี ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นรายวิชาที่มีความสอดคล้องกับการทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 3(2-2-5) หน่วยกิต แบ่งเป็นทฤษฎี 2 คาบต่อสัปดาห์ ภาคปฏิบัติ 2 คาบต่อสัปดาห์และศึกษาด้วยตนเอง 5 คาบต่อสัปดาห์ ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ใช้ระยะเวลาในการศึกษาตลอดหลักสูตร 4 ปี

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาที่ผู้วิจัยเลือกเป็นวิชาที่ใช้ในกลุ่มทดลอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 หมู่เรียน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 2 หมู่เรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้วิธีจับสลากอย่างง่าย ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่ายที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

กลุ่มที่ 2 กลุ่มควบคุม ได้แก่ ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนตามปกติ

3. เครื่องมือในการวิจัย

1) บทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้
2) แบบประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบ
3) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
4) แบบสอบถามความพึงพอใจ

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

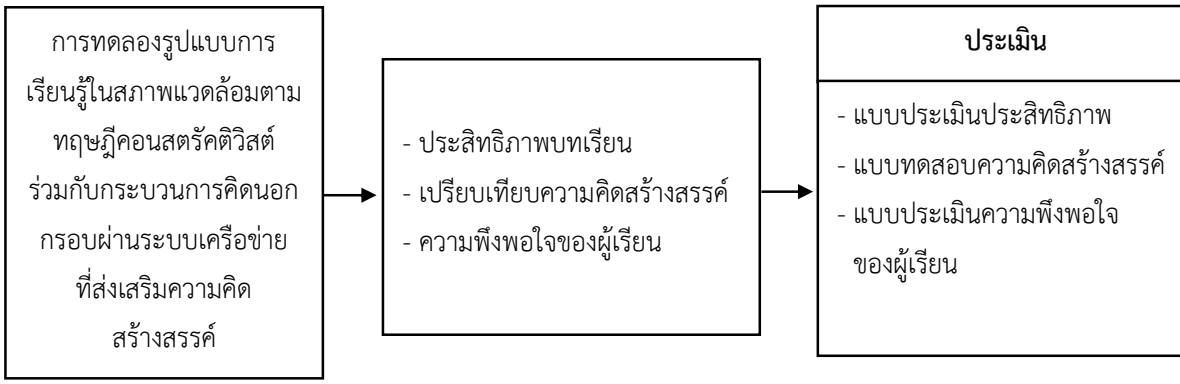
1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามเกณฑ์เมกุแกนส์ (Meguigans)

2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลแบบประเมินความเหมาะสมบทเรียนคอมพิวเตอร์ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยและการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้ค่าที (t – test แบบ Dependent Samples)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาขั้นตอนและกระบวนการในการทดลอง ประเมินผล และความเป็นไปได้ที่จะสามารถพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียน ซึ่งการนำบทเรียนไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ เก่ง กลาง และ อ่อน ซึ่งมีบริบทที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การทดสอบแบบหนึ่งต่อหนึ่ง

การทดสอบการทำงานในส่วนขององค์ประกอบของบทเรียนคอมพิวเตอร์ในแต่ละด้าน เพื่อตรวจสอบหาความบกพร่องของบทเรียน และนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องโดยนำไปทดลองใช้แบบรายบุคคลกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับผลการเรียน สูง ปานกลาง และอ่อน โดยยึดจากคะแนน GPA

2. การทดสอบกลุ่มย่อย

เป็นการทดลองหลังจากทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งและทำการปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 9 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับผลการเรียน สูง ปานกลาง และอ่อน โดยยึดจากคะแนน GPA

3. การแบบประเมินคุณภาพของบทเรียนตามรูปแบบ

ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์พัฒนาตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่ายที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูลการคิดสร้างสรรค์ เพื่อเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียน โดยนำแบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วของ Jellen and Urban (1986) ที่มีชื่อว่า TCT-DP (The Test for Creative Thinking Drawing Production) ซึ่งมีวิธีการนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาขั้นตอนการใช้งานแบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ วางแผนและจัดเตรียมเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ กำหนดสถิติในการใช้การวิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบการแปรความหมายของข้อมูล และนำเสนอข้อค้นพบของงานวิจัย

2. ประสานงานกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนัดหมายเวลา สถานที่ในการทดลอง

3. นำแบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียน

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลการคิดสร้างสร้างสรรค์หลังเรียน

ขั้นที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วนั้นไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ศึกษาขั้นตอนการใช้งานแบบสอบถามความพึงพอใจ วางแผนและจัดเตรียมเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบบทดสอบ กำหนดสถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายของข้อมูล และนำเสนอข้อค้นพบ

2. ประสานงานกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนัดหมายเวลา สถานที่ในการทดลอง

3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปสอบถามกับกลุ่มทดลอง หลังจากเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ ตามระยะเวลาที่กำหนด

4. สรุปผลข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจ นำไปวิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายข้อมูลตามระดับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลของการหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้

การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้พื้นฐานการออกแบบของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำข้อมูลคะแนน จากการหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์เมกุยแกนส์ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลของการหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้

รายการ	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์เมกุยแกนส์
ก่อนเรียน	30	72	47.79	1.09
หลังเรียน	30	72	63.10	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้พื้นฐานการออกแบบของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ตามเกณฑ์เมกุยแกนส์ มีค่าเท่ากับ 1.09 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.00 จึงกล่าวได้ว่าบทเรียน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เมกุยแกนส์

2. ผลของการเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผู้วิจัยได้วัดความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยอ้างอิงแบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ ของ Jellen and Urban (1986) โดยแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ชื่อว่า TCT-DP (The Test for Creative Thinking Drawing Production) ลักษณะ

เป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอโดยเป็นการทดสอบรายบุคคล ในการทดสอบจะมีระยะเวลา 15 นาที ซึ่งผู้ทดสอบอ่านทำความเข้าใจแล้วลงมือวาดภาพ จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บข้อมูลหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติการทดสอบ t-test (Dependent Sample) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนกับหลังดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้

แบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์	จำนวนผู้เรียน (n)	ค่าเฉลี่ยคะแนน ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ผลการวิเคราะห์ (t)	Sig.
คะแนนก่อนเรียน	30	30.50	5.45	-20.80	.00
คะแนนหลังเรียน	30	60.37	6.00		

*ระดับนัยสำคัญที่ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยการคิดสร้างสรรค์ของของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่า .00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 แสดงว่าคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนมีความสัมพันธ์กันและเมื่อนักศึกษาได้รับการเรียนรู้ตามรูปแบบแล้วมีคะแนนหลังสอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์โดยใช้พื้นฐานการออกแบบของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด. 2545) โดยประเมินความพึงพอใจซึ่งประกอบด้วย 4 ด้านคือ 1) ด้านสภาพแวดล้อมและการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ 3) ด้านสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตาฐาน (S.D.)	การแปลความหมาย
ด้านสภาพแวดล้อมและการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้	4.02	0.59	มีความพึงพอใจมาก
ด้านการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้	4.88	0.61	มีความพึงพอใจมากที่สุดที่สุด
ด้านสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนรู้	4.44	0.54	มีความพึงพอใจมาก
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.29	0.66	มีความพึงพอใจมาก
เฉลี่ยรวม	4.38	0.59	มีความพึงพอใจมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี เฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอสสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบ ผ่านระบบเครือข่ายที่ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีที่พัฒนาโดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ เก่ง กลาง และ อ่อน ซึ่งมีบริบทที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง 1) การทดสอบแบบหนึ่งต่อหนึ่ง โดยการทดสอบการทำงานในส่วนขององค์ประกอบของบทเรียนในแต่ละด้าน เพื่อตรวจสอบหาความบกพร่องของบทเรียน และนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องโดยนำไปทดลองใช้แบบรายบุคคลกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับผลการเรียน สูง ปานกลาง และอ่อน โดยยึดจากคะแนน GPA 2) การทดสอบกลุ่มย่อย เป็นการทดลองหลังจากทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งและทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วโดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 9 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับผลการเรียน สูง ปานกลาง และอ่อน โดยยึดจากคะแนน GPA พบว่า ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์โดยใช้พื้นฐานการออกแบบของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ตามเกณฑ์เมกุยแกนส์ มีค่าเท่ากับ 1.09 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.00 จึงกล่าวได้ว่าบทเรียนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เมกุยแกนส์ มีกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 มิติ 15 ขั้นตอน คือ มิติที่ 1 ด้านเนื้อหา (Contents) ขั้นที่ 1 เนื้อหาที่เป็นรูปภาพ (Figural Content) ขั้นที่ 2 เนื้อหาที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Content) ขั้นที่ 3 เนื้อหาที่เป็นภาษา (Semantic Content) ขั้นที่ 4 เนื้อหาที่เป็นพฤติกรรม (Behavior Content) มิติที่ 2 ด้านปฏิบัติการ (Operations) ขั้นที่ 1 การรับรู้และการเข้าใจ (Cognition) ขั้นที่ 2 การจำ (Memory) ขั้นที่ 3 การคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) ขั้นที่ 4 การคิดเอกนัย (Convergent Thinking) ขั้นที่ 5 การประเมินค่า (Evaluation) และมิติที่ 3 ด้านผลผลิต (Products) ขั้นที่ 1 แบบหน่วย (Units) ขั้นที่ 2 แบบกลุ่ม (Classes) ขั้นที่ 3 แบบความสัมพันธ์ (Relations) ขั้นที่ 4 ระบบ (System) ขั้นที่ 5 การแปลงรูป (Transformation) ขั้นที่ 6 การประยุกต์ (Implication) ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับ ขจรพงษ์ ร่วมแก้ว (2559) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดตามแนวคิดคอนเน็คติวิสต์ซึม เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ 3 องค์ประกอบ 1) สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) 2) บริบท (Context) และ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอนที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ (Procedure Enhance Creative Thinking) คือ 1) สถานการณ์ปัญหา (Problem Solving) 2) เชื่อมโยง (Connect Node) 3) สำรวจความถูกต้อง (Self Monitor) 4) สร้างองค์ความรู้ (Create and Construct) 5) การประเมิน (Evaluation) และ 6) เผยแพร่ (Share) กมลรัตน์ สมใจ (2560) ที่ได้พัฒนา

รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเว็บที่มีระบบพี่เลี้ยงสนับสนุน เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับอุดมศึกษา โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นนตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างกลุ่มสัมพันธภาพ 2) ขั้นทำความกระจ่างในปัญหา 3) ขั้นร่วมสะท้อนความคิด 4) ขั้นสรุปพร้อมชี้แนะ และ 5) ขั้นยกย่องให้รางวัล

2. ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ทั้งนี้ผู้เรียนมีระดับการคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นจากระดับต่ำ เป็นระดับสูง อันมีผลมาจากการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ สภาพปัญหา สภาพการณ์ปัจจุบัน แนวคิดทฤษฎีที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดสร้างสรรค์อย่างชัดเจน เพื่อให้ได้รูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Guilford (1954) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้ 1) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) 2) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) 3) ความคิดริเริ่ม (Originality) 4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ซึ่งกระบวนการคิดเหล่านี้ถ้าเกิดขึ้น จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดสร้างสรรค์ขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Jellen and Urban, (1989) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ การคิดอย่างมีสาระเชิงนวัตกรรม มีจินตนาการ และเป็นความคิดอเนกนัย ซึ่งรวมถึงความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) และอารมณ์ขัน (Humor) โดยกระบวนการที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์นั้นจำเป็นจะต้องออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ อิศรา ก้านจักร, (2547) การออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เป็นการผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา และ เสกสรรค์ แย้มพินิจ, (2556) ได้กล่าวถึง การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวทาง คอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งออกแบบและพัฒนาโดย Hannafin เป็นทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวกับการคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยสามารถแสดงออกได้หลายแบบ และหลายวิธี และแนวคิด ที่หลากหลาย (Multiple Perspective) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ที่เป็นการแก้ปัญหา โดยเฉพาะเป็นปัญหาที่มีโครงสร้างซับซ้อน อีกทั้งการที่จะส่งเสรอมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่สิ่งใหม่ขึ้นมานั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ De Bono, (1970) กล่าวว่า การคิดนอกกรอบเป็นการสลัดตัวเราเองออกมาจากความคิดแบบเก่า ๆ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเจคคติ และวิธีพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในมุมมองที่ต่างไปจากเดิม ๆ ปรับโครงสร้างแบบแผนความคิดนั้น และกระตุ้นให้เกิดแบบแผนความคิดใหม่ เป็นวิธีการหาแบบแผนของข้อมูลใหม่โดยการจัดเรียงข้อมูลเดิมในรูปแบบใหม่ และโดยการตัดความต่อเนื่องของโครงสร้างข้อมูลเดิม เพื่อให้ได้แนวทางใหม่ และ Rosenbaum, (2001) ได้อธิบายถึงการคิดนอกกรอบว่าเป็นการค้นหาความคิดใหม่ๆโดยอาศัยข้อมูล หรือสิ่งรอบตัวไม่ว่าจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กำลังคิดอยู่ และนำสิ่งต่าง ๆ รอบตัวนั้นมาเป็นพื้นฐาน ในการสร้างความคิดใหม่ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hochstrasser, (2014) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาในระดับ

ปริญญาตรีจะเชื่อมต่อกับโทรศัพท์มือถือของพวกเขาเพื่อการเรียนรู้โดยผ่านโปรแกรมสื่อสังคมต่าง ๆ พบว่า นักศึกษาเชื่อว่า สิ่งแวดล้อมออนไลน์มีผลเชิงบวกในการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมปอง เพชรโรจน์, (2549) พบว่า การนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้พัฒนาและแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ได้

3. การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี นั้นผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เป็นเพราะกระบวนการออกแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าสู้สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Campbell and Davidson, (1994) การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคมหรือชุมชนการเรียนรู้ของผู้เรียน ถ้าเรายอมรับข้อตกลงเหล่านี้ ดังนั้น กระบวนการของการให้ความรู้ในโรงเรียนจะเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานของข้อตกลงเบื้องต้น และแนวคิดทางด้าน Constructivism เชิงสังคม หรือมีนัยของ "ชุมชนของผู้เรียน" เชื่อว่า การเรียนรู้ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยควรจะเน้น คุณภาพของการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Martin, (1992) ตามแนวคิดของ Vygotsky ที่ว่าเด็กจะพัฒนาในกลุ่มของสังคมที่จัดขึ้น การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมควรจะเชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างกันมากกว่าที่จะแยกผู้เรียน จากแนวทางของ Constructivism ควรจะสร้างบริบทสำหรับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถได้รับการส่งเสริมในกิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่งกระตุ้นและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ แทนที่ครูผู้สอน ที่เข้ามาสู่กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน ไม่ใช่เข้ามายืนมองเด็กสำรวจและค้นพบเท่านั้น แต่ครูควรแนะนำเมื่อผู้เรียนประสบปัญหา กระตุ้นให้เขาปฏิบัติงานในกลุ่มในการที่จะคิดพิจารณา ประเด็นคำถามและสนับสนุนด้วยการกระตุ้น แนะนำให้ผู้เรียนกับปัญหา และเกิดความ ท้าทาย และนั่นเป็นรากฐานของสถานการณในชีวิตจริง (Real Life Situation) ที่จะทำให้ผู้เรียน เกิดความสนใจ และได้รับความพึงพอใจในผลของงานที่พวกเขาได้ลงมือกระทำ ดังนั้น ครูจะคอยช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดความเจริญทางด้านสติปัญญา และการเรียนรู้ในทุกชั้นเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพจิตร สะดวกการ, (2543) กล่าวไว้ว่า กระบวนการเรียนการสอนในแนวคอนสตรัคติวิสต์ มักเป็นแบบที่ให้นักเรียนสร้างความรู้จากการช่วยกันแก้ปัญหา (Collaborative Problem Solving) กระบวนการเรียนการสอน จะเริ่มต้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive Conflict) นั่นคือ ประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิมไม่สามารถจัดการแก้ปัญหานั้นได้ลงตัวพอดี เหมือนกับปัญหาที่เคยแก้มาแล้ว ต้องมีการคิดค้นเพิ่มเติมที่เรียกว่า การปรับโครงสร้างทางปัญญาหรือการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา (Cognitive Restructuring) โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ถกปัญหาซักถาม จนกระทั่งหาเหตุผลหรือหลักฐานใน เชิงประจักษ์ มาขจัดความขัดแย้งทางปัญญาภายในตนเอง และระหว่างบุคคลได้ สอนคล้องกับงานวิจัยของ อรชุน เณรจิบ, (2552) ที่พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์โดยอาศัย สถานการณ์จำลอง วิชาเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา แหล่งการเรียนรู้บนอินเตอร์เน็ตแบบเกมจำลองสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อแหล่งการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเตอร์เน็ตฯ สอนคล้องกับงานวิจัยของ หทัยชนันบ์ กานต์การันยกุล และวิสูตร โพธิ์เงิน (2557) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาชุดกิจกรรมการออกแบบทางศิลปะด้วยสมุดร่างภาพ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสซึม เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรอธิบายจุดประสงค์ของกิจกรรมชัดเจน เพราะจากการประเมินความพึงพอใจของบทเรียน ในหัวข้อประเมินผู้เรียนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่ชัดเจน ซึ่งการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรอธิบายและตอบประเด็นคำถามของผู้เรียนให้ชัดเจนและทำการศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ที่ต่างจากผลงานวิจัยโดยศึกษารูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ซึ่งจะส่งผลถึงความเหมาะสมของการนำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ทดลอง

1.2 ในการนำเสนอปัญหาด้วยสถานการณ์จำลองและจัดให้มีแหล่งความรู้ในรูปแบบของฐานข้อมูลความรู้หรือมีตัวช่วยสืบค้นข้อมูล ควรใช้สื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีนวัตกรรมหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อที่สมองรับเข้าไป เช่น การได้เห็น ได้ยิน และสัญลักษณ์ และการจัดการกับข้อมูลที่สะดวกต่อการสืบค้นเพื่อช่วยให้สนับสนุนการแก้ปัญหาของผู้เรียน หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงนำประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อค้นหาคำตอบอย่างสร้างสรรค์ เช่น คอมพิวเตอร์ มัลติมีเดีย ภาพสไลด์ ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ ที่มีเนื้อหาทันสมัย ทันเหตุการณ์เพื่อช่วยเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

1.3 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียนยังไม่กล้าแสดงออกในรูปแบบของข้อเสนอแนะหรือถูกกระตุ้นให้ผู้เรียนแรกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกการทำงานกลุ่ม การนำเสนอความคิดเห็นหรือนำเสนอผลงานที่ให้ผู้เรียนได้วางแผนกระบวนการนำเสนอผลงานของตนเอง โดยการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการร่วมมือกัน โดยผู้เรียนต้องมีการสนทนากับคนอื่นเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังเรียนรู้ การร่วมมือและแลกเปลี่ยนหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งเป็นการทำให้ผู้เรียนตกผลึกและกลั่นกรองสิ่งที่สร้างขึ้นแทนความรู้ภายในสมองมาเป็นคำพูดที่ใช้ในการสนทนาที่แสดงออกมาภายนอกที่เป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การนำกิจกรรมรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีไปใช้ควรกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียน ศึกษา ทำแบบฝึกหัด และการส่งผลงานในกลุ่มชั้นเรียนของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ ได้รับทราบอย่างชัดเจน และควรเน้นกิจกรรมสนทนาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและความพร้อมสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่าย อีกทั้งควรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ได้ จะส่งผลให้ผู้เรียนคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้า และปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ จากความคิดธรรมดานำไปสู่ความคิดริเริ่มจากการนำเอาความรู้เดิมมาดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น

2.2 เน้นการจัดเตรียมทรัพยากรหรือแหล่งเรียนรู้มาให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมบนเครือข่ายจะเป็นการนำคุณลักษณะและทรัพยากรที่มีอยู่บนเครือข่ายมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายนั้นมีเนื้อหาบทเรียนและส่วนประกอบทั้งหมดถูกนำเสนอบนเครือข่าย จึงควรหาแหล่งสนับสนุนที่ผู้เรียนศึกษาด้วยกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหาร่วมกัน

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี และขอขอบพระคุณคณาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษา และกัลยาณมิตรทุกท่านในการทดลองรูปแบบการเรียนรู้เป็นอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559.** สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. **แบงค์ชาติเผยแรงงานไทย 80% ไร้ฝีมือ.** (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ วันที่ 10 มกราคม 2558). จาก : http://www.dailynews.co.th/education/

ไพจิตร สะดวกการ. **เรียนผูกเรียนแก้ภูมิปัญญาไทยที่สอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสซึม.** ปฏิรูปการศึกษา, 2543.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. **การศึกษาไทย 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา.** วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2559.

มนต์ชัย เทียนทอง. การออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2554.

ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. **ความมั่งคั่งของประเทศไทย ท่ามกลางภัยจากเศรษฐกิจโลกปี 2013.** คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2555.

สวียา สุรมณี. **รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์โดยอาศัยสถานการณ์จำลองวิชาเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา.** วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ : 10 ฉบับที่ : พิเศษ เลขหน้า : 940-956 ปีพ.ศ. : 2559.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. **การพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเยาวชน.** กรุงเทพฯ : การประชุมนานาชาติ, 2558.

สุมาลี ชัยเจริญ. **เทคโนโลยีการศึกษา หลักการ ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ Educational Technology : Principles Theories to Practices.** ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา, 2554.

De Bono. Edward. **Cateral Thinking : A Text Book of Creativity.** Haronds Wort : Penquine Book, 1982.

Guiford, J.P Factors that Aid and Hinder Cratvity. Teachers College Record. Vol. 6 No. 3 : 380-392., 1962.

Jellen, H., and Urban, K.K. **The TCT-DP (Test for Creative Thinking - Drawing Production): An instrument that can be applied to most age and ability groups, Creative Child and Adult Quarterly.** Vol.11 : 138-155, 1986.

Jonassen, D. H., Campbell, J. P., & Davidson, M. E. **Learning with Media: Restructuring the Debate.** Educational Technology Research and Development, 42, 31-39., 1994.

Piaget, J. **The Child and Reality.** New York: Crossman Publishers, 1973.

Rosenbaum. **M. A Schedule for Assessing Self-Control Behavior : Preliminary Findings.** Behavior Therapy. 11: 109-121, 1980.

Seif, A. **Educational Measurement, Assessment and Evaluation.** Tehran: Doran, 2010.

Vygotsky,L. **Mind in society : The development of higher psychological processes.** Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียน
Guidelines for the Development of Sustainable Leadership for School Principals

กรุณา ศรีแสน[1]
กนกอร สมปราชญ์[2]
พัชรี จันทร์เพ็ง[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียน ดำเนินการวิจัยโดยศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในการวัดภาวะผู้นำที่ยั่งยืน มีขั้นตอนดังนี้ 1) ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนตามองค์ประกอบสำคัญจากแนวคิดทฤษฎีและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาแนวทาง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากนั้นนำมาจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียน 2) ตรวจสอบร่างแนวทางการพัฒนาโดยใช้เทคนิคฉันทามติแบบพหุลักษณะ (MACR) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คนที่ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความสำคัญและความจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนทั้ง 7 ด้านเป็นดังนี้ 1) ความลุ่มลึกในองค์ความรู้ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างสร้างสรรค์ และการพัฒนาทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี 2) ความหลากหลาย มุ่งเน้นการสนับสนุนวิธีการและการปฏิบัติที่เป็นเลิศและส่งเสริมความหลากหลายโดยการให้อิสระในการคิดสร้างสรรค์ 3) ความเป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์และวิธีการ มุ่งเน้นการรักษาคุณภาพโดยการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศจากผลการประเมินที่หลากหลายระดับมาวางแผน และนำผลการประเมินทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียนไปใช้ในการวางแผนในการพัฒนาองค์การในปีต่อไป 4) ความยุติธรรม มุ่งเน้นการตัดสินใจอย่างมีกระบวนการเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดขององค์กรอย่างถูกต้องทันเหตุการณ์ และการตัดสินใจด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรม 5) การอนุรักษ์ มุ่งเน้นการมีกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ที่สร้างและพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของโรงเรียนกับชุมชน และการนำนวัตกรรมหรือความรู้ใหม่มาพัฒนาต่อยอด 6) ความต่อเนื่องและยืนยาวของภาวะผู้นำ มุ่งเน้นการพัฒนาการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากร และความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณา 7) การกระจายภาวะผู้นำ มุ่งเน้นการกระตุ้นให้ครูกล้าใช้แนวทางใหม่ๆ และการผลัดกันเป็นผู้นำและผู้ตาม

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำที่ยั่งยืน; ผู้บริหารโรงเรียน; แนวทาง; ฉันทามติแบบพหุลักษณะ

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[2]อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[3]อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

The main objective of this research study was to develop guidelines for developing sustainable leadership among school principals. The study was conducted in two stages: 1) Based on theoretical frameworks, and after revisions and verification using data from in-depth, semi-structured interviews with five qualified principals selected using purposive sampling, a development approach for sustainable leadership was drafted; 2) The development approach was further verified using the MACR technique, where 9 experts were recruited using purposive sampling, and data were collected using assessment forms on the significance and needs of a development guideline for sustainable leadership among school principals.

Results of the study show that there are 7 guidelines for the approach of sustainable leadership: 1) Depth of knowledge puts emphasis on the development of creative problem-solving skills and abilities, as well as increasing technological knowledge; 2) Diversity emphasizes methods and best practices that support and promote diversity by allowing freedom of creativity; 3) Resourcefulness puts emphasis on maintaining high standards by acquiring information from multi-level assessments, which can be applied toward planning, and by applying the results of classroom and school assessments toward annual development planning at the institutional level; 4) Justice emphasizes a logical decision-making process to promptly and appropriately solve any mistakes made within the institution, as well as an ethical decision-making process; 5) Conservative emphasizes knowledge management strategies that enable enhancement and exchange of knowledge between schools and communities, as well as benefit sharing from innovations and new knowledge gained; 6) Consistency and length of leadership puts emphasis on developing the support of resources to meet the needs of personnel, as well as to ensure justice in revision processes; and lastly, 7) Distributed leadership puts emphasis on encouraging teachers to explore and apply new methods and to occasionally alternate adopting the role of leader versus follower.

Keywords : Sustainable Leadership; School Principals; Approach; Multi Attribute Consensus Reaching

บทนำ

โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องรวดเร็วการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน จึงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศให้เข้มแข็งและมีพลังในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาโดยเฉพาะทุนมนุษย์เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็งสามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย

นักวิชาการจำนวนมากได้สรุปไว้ว่าภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มความมีประสิทธิผล จากวิกฤตการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำในยุคที่ผ่านมาเกิดความไม่น่าเชื่อถือของผู้นำองค์กรทั่วโลกเนื่องจากปัญหาการทุจริต ภาวะตกต่ำของความไว้วางใจในอำนาจหน้าที่และองค์กร (กนกอร สมปราชญ์, 2560: 196; McCann & Sweet, 2014: 373) ไม่มีผู้นำที่มีคุณภาพถูกดึงเข้ามาในระบบเนื่องจากสาเหตุหลายประการ มาตรฐานหลักสูตรและความคาดหวังที่สูงขึ้น ความรับผิดชอบที่ต้องร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและชุมชน เกิดการตรวจสอบมาตรฐานการปฏิบัติงานมีการปรับปรุงผ่านวัฒนธรรมชุมชน สังคมและความสัมพันธ์ในรูปแบบซึ่งต้องแสดงข้อมูลและหลักฐานให้เป็นที่ประจักษ์และปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทำให้ผู้นำถูกมองในทางลบ จากเหตุการณ์และวิกฤติดังกล่าวจึงทำให้สังคมมองหาผู้นำที่เป็นผู้นำที่แท้จริงเป็น “The right leaders” หรือพยายามฝึกฝนผู้นำเหล่านี้ให้มีความรู้ความสามารถแต่ต้องสร้างระบบและสิ่งแวดล้อมให้เป็นภาวะผู้นำที่ยั่งยืน มีกระบวนการนำเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยังคงอยู่เกิดการปรับปรุงที่มีผลทั้งระบบอย่างกว้างขวางเกิดผลสัมฤทธิ์และยังผลประโยชน์แก่ความสำเร็จของผู้เรียนในโรงเรียนอย่างแท้จริง

ภาวะผู้นำที่ยั่งยืน (sustainable leadership) จึงเป็นภาวะผู้นำที่ได้รับความสนใจจากวงการทั่วโลกเพราะผู้นำทุกคนต่างมีเป้าหมายว่าจะบริหารเพื่อนำองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรแต่เหนือขึ้นไปกว่านั้นคือต้องการให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน Cook (2014 : 3) และยังคงอยู่เมื่อเวลาผ่านไป ในปัจจุบันภาวะผู้นำอาจสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะสั้นได้โดยการเพิ่มระดับคะแนนหรือทำให้โรงเรียนไม่อยู่ในจุดที่ล้มเหลวแต่แทบจะไม่ตอบโจทย์ความสามารถในการดำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์ต่อโรงเรียนในระยาวได้ ความท้าทายคือทำอย่างไรที่ผู้บริหารโรงเรียนจะสร้างสรรค์ผลสำเร็จในระยะยาวและรักษาสมดุลระหว่างผลลัพธ์ระยะสั้นและผลลัพธ์ระยะยาวได้ Davies (2007 : 12) ดังนั้นสิ่งที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญไม่ใช่เพียงแค่การมองหาผู้นำที่ถูกต้องหรือการฝึกอบรมให้มีสมรรถนะ แต่เป็นการสร้างระบบและสภาพแวดล้อมซึ่งจะทำให้ผู้นำสามารถนำโรงเรียนไปสู่การพัฒนาและการประสบความสำเร็จในวงกว้างอย่างยาวนาน เป็นภาวะผู้นำที่อนุรักษ์และพัฒนาการเรียนรู้ในเชิงลึกที่แผ่ขยายและยั่งยืนสำหรับทุกคนในวิถีทางที่มีสร้างผลประโยชน์หรือไม่สร้างผลเสียให้กับผู้อื่นไม่ว่าจะในขณะนี้หรือในอนาคต (Hargreaves, 2007: 224) การศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันเพื่อนำผลการศึกษาลงสู่การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารยุคศตวรรษนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำตัวบ่งชี้ทั้ง 7 จากการศึกษาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนของ Srisaen, Somprach and Junpeng (2017: 902) ได้แก่ ความลุ่มลึกในองค์ความรู้ ความต่อเนื่องและยืนยาวของภาวะผู้นำ การกระจายภาวะผู้นำ ความยุติธรรม ความเป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์และวิธีการ ความหลากหลาย และการอนุรักษ์มาศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและออกแบบการวิจัยครั้งนี้เป็น 2 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืน

ศึกษาหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนจากเอกสาร ตำราวิชาการ บทความวารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศและสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมี

เกณฑ์การเลือกดังนี้ 1) เป็นผู้บริหารระดับสูงในกระทรวงศึกษาธิการที่มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำ 2) เป็นผู้นำที่ได้รับรางวัลด้านผู้นำของผู้บริหารระดับประเทศ 3) เป็นผู้บริหารระดับสูงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยมีลักษณะคำถามปลายเปิด จากนั้นผู้วิจัยนำมาจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบร่างแนวทางการพัฒนา

ตรวจสอบความสอดคล้อง ความสำคัญและความจำเป็นของร่างแนวทางการพัฒนาโดยใช้เทคนิค MACR ผลการวิเคราะห์จะได้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับความสอดคล้อง ความสำคัญและความจำเป็นของรายการและเชิงคุณภาพในลักษณะของเหตุผลประกอบ ผู้วิจัยนำเสนอร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คนที่ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มผู้ปฏิบัติที่มีผลงานโดดเด่นด้านการจัดการที่ยั่งยืนแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำที่ยั่งยืน 2) ความยุติธรรมและการกระจายภาวะผู้นำ 3) ศาสตร์กลยุทธ์และวิธีการและ 4) ความหลากหลายและการอนุรักษ์ การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแต่ละกลุ่มสมาชิกมีคุณลักษณะเหมือนกันให้มาก (homogeneous) และสมาชิกต่างกลุ่มมีคุณลักษณะต่างกันให้มาก (heterogeneous) เพื่อป้องกันการควบคุมการสนทนา จันทรรัตน สิทธิสมจินต์ กนกอร สมปราชญ์ และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2560 : 174)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอนเทคนิค MACR นี้เป็นแบบประเมินความสำคัญและความจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประเมิน ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ความลุ่มลึกในองค์ความรู้ ความต่อเนื่องและยืนยาวของภาวะผู้นำ การกระจายภาวะผู้นำ ความยุติธรรม ความเป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์และวิธีการ ความหลากหลาย และการอนุรักษ์ลักษณะการประเมินให้คะแนนเป็นระบบมาตรประมาณค่า ระดับตั้งแต่ 0-100 คะแนน ผู้เข้าร่วมประชุมพิจารณาความสำคัญและความจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนโดยเขียนคะแนนลงในช่องคะแนน และให้เหตุผลข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการอภิปราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดประชุมอภิปรายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ 1) ในรอบแรกผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนประเมินตัดสินความจำเป็นของรายการแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของตนเองโดยใช้ระบบมาตรประมาณค่าซึ่งมีช่วงคะแนนตั้งแต่ 1-100 2) ผู้วิจัยนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอค่าเฉลี่ยและพิสัยของคะแนนในแต่ละรายการ ทั้งนี้หากค่าเฉลี่ยสูงและพิสัยแคบหมายถึงแนวทางนั้นได้รับการเห็นพ้องต้องกัน จากนั้นผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กลุ่มตัวอย่างโดยแสดงให้เห็นค่าเฉลี่ยและพิสัย 3) ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาผลการวิเคราะห์แล้วให้สมาชิกแต่ละคนร่วมกันอภิปรายแสดงเหตุผลเพื่อหาฉันทามติ ในขั้นตอนนี้จะได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับเหตุผลข้อเสนอแนะ 4) ผู้เชี่ยวชาญประเมินรอบ 2 โดยพิจารณาการประเมินตัดสินแนวทางอีกครั้ง ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนจากเดิม ในขั้นตอนนี้จะได้ข้อมูลเชิงปริมาณและนำไปสู่การคำนวณหาค่าเฉลี่ยและพิสัย

การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินรอบแรก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยคำนวณหาค่าเฉลี่ยและพิสัยของรายการแนวทางเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่ออภิปรายร่วมกัน ส่วนเหตุผลและข้อเสนอแนะจากการอภิปรายประกอบการประเมิน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สรุปเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพของแต่ละแนวทางและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของการประเมินรอบ 2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและพิสัย สำหรับการแปลความและสรุปผลข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ความสอดคล้องของแนวทางที่ผู้ประเมินมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างแท้จริง

พิจารณาจากมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 80 ขึ้นไป ค่าพิสัยไม่กว้างเกิน 60-100 และไม่มีค่าประเมินสุดโต่ง คือ คะแนนที่มีการกระจายของคะแนนมากกว่า 20

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 การตรวจสอบความสำคัญและความจำเป็นของแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนจากการหาฉันทามติจากพหุคุณลักษณะ

ภาวะผู้นำที่ยั่งยืน	แหล่งที่มา		รอบ 1		รอบ 2		แปลความ
	โมเดล CFA	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ค่าเฉลี่ย	พิสัย	ค่าเฉลี่ย	พิสัย	
ความลุ่มลึกในองค์ความรู้ (1) การพัฒนาทักษะการตัดสินใจที่รวดเร็วในการปฏิบัติงาน	✓	✓	80.00	18	86.80	15	มากที่สุด
(2) การพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านความสามารถค้นหาคำตอบในเรื่องที่คนอื่นยังไม่รู้	✓	✓	86.80	19	91.00	15	มากที่สุด
(3) การพัฒนาทักษะความสามารถในการแก้ปัญหา เฉพาะหน้าอย่างสร้างสรรค์	✓	✓	94.40	9	95.50	6	มากที่สุด
(4) การพัฒนาทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี		✓	92.60	15	93.80	12	มากที่สุด
(5) พัฒนาองค์ความรู้ในอนาคตเพื่อรองรับการปรับตัว		✓	87.40	9	89.60	8	มากที่สุด
ความต่อเนื่องและยืนยาวของภาวะผู้นำ (1) การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการ ของบุคลากร	✓	✓	97.20	4	97.20	4	มากที่สุด
(2) การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	✓	✓	84.00	18	86.90	9	มากที่สุด
(3) สนับสนุนให้ครูมีศักยภาพและความสามารถเพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย	✓	✓	90.60	18	90.75	9	มากที่สุด
(4) การมีส่วนรวมในการคิดและสนับสนุนทุนวัสอุปกรณ์		✓	83.80	15	84.20	9	มากที่สุด
(5) การรักษาบุคลากรที่มีความเก่งและสามารถปฏิบัติงานพิเศษ		✓	83.00	19	88.40	14	มากที่สุด
(6) ความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณา		✓	83.40	17	91.90	10	มากที่สุด
การกระจายภาวะผู้นำ (1) การวางตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายและไม่มีอคติ	✓	✓	86.40	18	87.00	15	มากที่สุด
(2) การให้เกียรติและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	✓	✓	90.60	13	92.40	12	มากที่สุด
(3) มีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมไม่เล่นพรรคเล่นพวก	✓	✓	89.80	14	89.80	14	มากที่สุด
(4) การกระตุ้นให้ครูกล้าใช้แนวทางใหม่ๆ		✓	93.80	15	94.70	10	มากที่สุด
(5) การผลัดกันเป็นผู้นำและผู้ตาม		✓	79.60	17	84.70	13	มากที่สุด
ความยุติธรรม (1) คำนึงถึงความถูกต้องไม่เอาเปรียบผู้อื่น	✓	✓	82.60	15	87.90	9	มากที่สุด
(2) การตัดสินใจอย่างมีกระบวนการเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดขององค์กรอย่างถูกต้องทันเหตุการณ์	✓	✓	93.20	8	96.20	4	มากที่สุด
(3) การตัดสินใจด้วยกระบวนการเปิดเผยและไม่ลำเอียง	✓	✓	85.40	13	88.90	11	มากที่สุด
(4) การไม่แสวงหาผลประโยชน์จากข้อผิดพลาดของคนอื่น		✓	86.60	8	89.60	7	มากที่สุด
(5) การตัดสินใจด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรม		✓	85.20	15	90.60	10	มากที่สุด
ความเป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์และวิธีการ							

ภาวะผู้นำที่ยั่งยืน	แหล่งที่มา		รอบ 1		รอบ 2		แปลความ
	โมเดล CFA	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ค่าเฉลี่ย	พิสัย	ค่าเฉลี่ย	พิสัย	
(1) การรักษาคุณภาพโดยการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศ จากผลการประเมินที่หลากหลายระดับมาวางแผน	✓	✓	93.80	8	95.20	5	มากที่สุด
(2) การใช้ทรัพยากรด้านอาคารสถานที่ให้ตอบสนองตามความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ	✓	✓	85.80	15	86.70	12	มากที่สุด
(3) การบำรุงรักษาพนักงานที่มีความสามารถให้คงอยู่	✓	✓	89.20	20	89.60	10	มากที่สุด
(4) นำผลการประเมินทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียนไปใช้ในการวางแผนในการพัฒนาองค์การในปีต่อไป		✓	91.20	18	93.60	13	มากที่สุด
(5) การใช้ ICT ในการบริหารจัดการและการเรียนรู้		✓	91.40	18	93.20	8	มากที่สุด
(6) การบูรณาการและเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ขององค์การ		✓	87.10	20	89.20	16	มากที่สุด
ความหลากหลาย (1) ส่งเสริมความหลากหลายโดยการให้อิสระในการ คิดสร้างสรรค์	✓	✓	90.00	16	91.20	11	มากที่สุด
(2) การสนับสนุนวิธีการและการปฏิบัติที่เป็นเลิศ	✓	✓	92.80	14	94.20	9	มากที่สุด
(3) ส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานอย่างจริงจัง	✓	✓	83.40	13	86.60	10	มากที่สุด
(4) การนำความเชื่อ ค่านิยมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ให้ประสบความสำเร็จ		✓	86.40	13	87.80	8	มากที่สุด
(5) การบูรณาการองค์ความรู้		✓	89.60	12	91.10	6	มากที่สุด
(6) ความยืดหยุ่นของผู้นำและองค์กร		✓	86.10	15	88.20	9	มากที่สุด
การอนุรักษ์ (1) การนำนวัตกรรมหรือความรู้ใหม่มาพัฒนาต่อยอด	✓	✓	89.90	18	90.20	8	มากที่สุด
(2) เรียนรู้จากอดีตเพื่อสร้างอนาคตที่ดีขึ้นมีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ทางตรงและทางอ้อม	✓	✓	82.90	15	83.00	5	มากที่สุด
(3) การมีกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ที่สร้างและพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของโรงเรียนกับชุมชน	✓	✓	93.40	17	94.70	8	มากที่สุด
(4) การค้นหาและพิจารณาองค์ความรู้ในอดีตและปัจจุบัน มาใช้ให้เป็นประโยชน์		✓	80.80	7	84.90	5	มากที่สุด
(5) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการและถ่ายทอด องค์ความรู้		✓	86.00	16	86.90	12	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 รอบที่ 1 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติด้านความลุ่มลึกในองค์ความรู้ทั้ง 5 แนวทาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 80.00-94.40 พิสัยอยู่ระหว่าง 9-19 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 94.40 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การพัฒนาทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างสร้างสรรค์ และพัฒนาองค์ความรู้ในอนาคตเพื่อรองรับการปรับตัว (พิสัย=9) รอบ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 86.80-95.50 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ย 95.50 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การพัฒนาทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างสร้างสรรค์ (พิสัย=6)

ด้านความต่อเนื่องและยืนยาวของภาวะผู้นำ ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติทั้ง 6 แนวทาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 83.00-97.20 พิสัยอยู่ระหว่าง 4-19 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 97.20 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อ

ตอบสนองความต้องการของบุคลากร (พิสัย=4) รอบ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 84.20-97.20 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 97.20 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากร (พิสัย=4)

ด้านการกระจายภาวะผู้นำ ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติทั้ง 5 แนวทาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 79.60-93.80 พิสัยอยู่ระหว่าง 13-18 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกระตุ้นให้ครูกล้าใช้แนวทางใหม่ๆ มีค่าเฉลี่ย 93.80 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การให้เกียรติและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (พิสัย=13) รอบ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 84.70-94.70 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกระตุ้นให้ครูกล้าใช้แนวทางใหม่ๆ มีค่าเฉลี่ย 94.70 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การกระตุ้นให้ครูกล้าใช้แนวทางใหม่ๆ (พิสัย=10)

ด้านความยุติธรรม ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติทั้ง 5 แนวทาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 82.60-93.20 พิสัยอยู่ระหว่าง 8-15 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตัดสินใจอย่างมีกระบวนการเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดขององค์กรอย่างถูกต้องทันเหตุการณ์ มีค่าเฉลี่ย 93.20 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การตัดสินใจอย่างมีกระบวนการเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดขององค์กรอย่างถูกต้องทันเหตุการณ์ และการไม่แสวงหาผลประโยชน์จากข้อผิดพลาดของคนอื่น (พิสัย=8)รอบ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 87.90-96.20 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตัดสินใจอย่างมีกระบวนการเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดขององค์กรอย่างถูกต้องทันเหตุการณ์ มีค่าเฉลี่ย 96.20 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การตัดสินใจอย่างมีกระบวนการเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดขององค์กรอย่างถูกต้องทันเหตุการณ์ (พิสัย=4)

ด้านความสามารถในการจัดการทรัพยากร ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติทั้ง 6 แนวทาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 85.80-93.80 พิสัยอยู่ระหว่าง 8-20 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรักษาคุณภาพโดยการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศจากผลการประเมินที่หลากหลายระดับมาวางแผน มีค่าเฉลี่ย 93.80 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การรักษาคุณภาพโดยการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศจากผลการประเมินที่หลากหลายระดับมาวางแผน (พิสัย=8) รอบ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 86.70-95.20 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรักษาคุณภาพโดยการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศจากผลการประเมินที่หลากหลายระดับมาวางแผน มีค่าเฉลี่ย 95.20 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การรักษาคุณภาพโดยการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศจากผลการประเมินที่หลากหลายระดับมาวางแผน (พิสัย=5)

ด้านความหลากหลายวิธีปฏิบัติผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติทั้ง 6 แนวทาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 83.40-92.80 พิสัยอยู่ระหว่าง 12-16 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสนับสนุนวิธีการและการปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีค่าเฉลี่ย 92.80 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การบูรณาการองค์ความรู้ (พิสัย=12) รอบ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 86.60-94.20 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสนับสนุนวิธีการและการปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีค่าเฉลี่ย 94.20 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การบูรณาการองค์ความรู้ (พิสัย=6)

ด้านความเป็นนักอนุรักษ์ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติทั้ง 5 แนวทาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 80.80-93.40 พิสัยอยู่ระหว่าง 7-18 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การมีกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ที่สร้างและพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของโรงเรียนกับชุมชน มีค่าเฉลี่ย 93.40 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ การค้นหาและพิจารณาองค์ความรู้ในอดีตและปัจจุบันมาใช้ให้เป็นประโยชน์ (พิสัย=7) รอบ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 83.00-94.70 แนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ที่สร้างและพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของโรงเรียนกับชุมชน มีค่าเฉลี่ย 94.70 แนวทางที่มีการกระจายต่ำสุด คือ เรียนรู้จากอดีตเพื่อสร้างอนาคตที่ดีขึ้นมีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ทางตรงและทางอ้อม และการค้นหาและพิจารณาองค์ความรู้ในอดีตและปัจจุบันมาใช้ให้เป็นประโยชน์ (พิสัย=5)

ซึ่งค่าเฉลี่ยทุกแนวทางอยู่ในเกณฑ์สูงในระดับความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด มีพิสัยแคบ ดังนั้นทุกแนวทางมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างแท้จริงโดยพิจารณาจากมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 80 ขึ้นไป ค่าพิสัยไม่กว้างเกิน 60-100 และไม่มีค่าประเมินสุดโต่ง

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการตรวจสอบความสำคัญและความจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันอภิปรายรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนา ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และอธิบายสรุปแนวทางการพัฒนาดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา

อภิปรายผล

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ ได้พัฒนาตามแนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งจะเกิดขึ้นและเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีความต้องการหรือแรงจูงใจจากภายในเป็นหลัก โดยอาศัยประสบการณ์ที่มีเพื่อใช้ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สามารถตระหนักรู้ได้ด้วยตนเองโดยมีกระบวนการและกิจกรรมที่เหมาะสมกับศักยภาพ นอกจากนี้การเรียนรู้ซึ่งนำมาปรับใช้เป็นความสนใจของตัวผู้บริหารเองในการเรียนรู้พัฒนาตนเองจนสามารถพึ่งตนเองได้ มีการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ในระดับกลุ่มโดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริหาร การแสดงความคิดเห็น การใช้กระบวนกรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การกระตุ้นให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ผ่านประสบการณ์สอดคล้องกับ Corley (2008: 1) ที่ได้อธิบายหลักแอนดราโกจีโดยผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่ ให้ความสำคัญกับการนำตนเอง ประสบการณ์ ความพร้อมที่จะเรียนรู้เมื่อมีความอยากรู้หรืออยากทำ ความต้องการที่จะนำไปใช้ได้จริงและแรงจูงใจในการเรียนจากปัจจัยภายในของตนเอง ประกอบด้วยการมีมโนทัศน์หรือความเป็นตนเอง การมีประสบการณ์ มีความพร้อมในการเรียน และการเห็นคุณค่าของเวลา ผู้ใหญ่ต้องการและโน้มเอียงที่จะชี้นำตนเอง ประสบการณ์เป็นแหล่งทรัพยากรที่ทรงคุณค่าต่อการเรียนรู้ ตระหนักเฉพาะสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้เพื่อชีวิตและการแก้ปัญหาและต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการนำไปใช้ในการเพิ่มทักษะหรือความรู้ในการแก้ไขปัญหา

ในส่วนตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมีประเด็นอภิปรายดังต่อไปนี้

1) ด้าน “ความลุ่มลึกในองค์ความรู้ (depth)” พบว่าค่าเฉลี่ยทุกแนวทางอยู่ในเกณฑ์สูงในระดับความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด ตัวบ่งชี้ *การพัฒนาทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างสร้างสรรค์* มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีความรู้เชิงลึกเป็นกรอบของการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ ทักษะประสบการณ์และค่านิยมที่สะสมมานำไปสู่ความรอบรู้ความชำนาญและความเชี่ยวชาญ เป็นการผสมผสานที่ก่อให้เกิดกรอบความรู้ใหม่อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Dubrin, 2010: 325) ผู้นำจะจัดเตรียมข้อมูล สร้างแรงจูงใจ ทักษะและสมรรถนะเพื่อให้องค์กรเกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมองค์กรและเกิดประสิทธิผลการดำเนินงาน (Noruzy et al., 2013: 1075) ผู้บริหารจึงจำเป็นจะต้องมีความลุ่มลึกในองค์ความรู้ซึ่งสอดคล้องกับ Hargreaves (2007: 224) ที่ได้อธิบายว่าภาวะผู้นำที่ยั่งยืนเป็นภาวะผู้นำที่รักษาและพัฒนาการเรียนรู้ในเชิงลึกที่แผ่ขยายและยั่งยืนสำหรับทุกคนในวิถีทางที่มีสร้างผลประโยชน์หรือไม่สร้างผลเสียให้กับผู้อื่นไม่ว่าจะในขณะนี้หรือในอนาคต ภาวะผู้นำที่มีทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างสร้างสรรค์ มีการแสวงหาทางเลือกมาใช้แก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ๆ หลากหลายวิธีการจนนำองค์กรไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดเป็นทักษะที่สำคัญของภาวะผู้นำต่อความสำเร็จที่ยั่งยืนขององค์กร (Bryman, Collinson, Grint, Jackson & Uhl-Bien, 2011: 406)

2) ด้าน “ความต่อเนื่องและยืนยาวของภาวะผู้นำ (length)” พบว่าค่าเฉลี่ยทุกแนวทางอยู่ในเกณฑ์สูงในระดับความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด ตัวบ่งชี้ การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เพราะบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าถือเป็นปัจจัยที่สำคัญขององค์กรที่ทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หากผู้บริหารสนับสนุนทรัพยากรที่ตอบสนองกับความต้องการอย่างเหมาะสมจึงเป็นกลไกขับเคลื่อนการปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของจันทรรัตน สิทธิสมจินต์ กนกอร สมปราชญ์ และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2560: 177) พบว่าหากผู้นำมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรอย่างเหมาะสมจะส่งผลต่อระดับการทำงานด้วยความคิดสร้างสรรค์ บุคลากรเกิดทักษะความสามารถที่ดีส่งผลให้เกิดความสามารถทางความคิดและนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมให้กับองค์กรอย่างยั่งยืน และ Ferdig and Ludema (2005: 199) กล่าวถึงผู้นำที่ยั่งยืนมีมุมมองแบบองค์รวม สามารถสร้างความปรองดองแบบชนะ/ชนะ เพิ่มการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใส่ใจดูแล มีการแสดงออกในการดูแลรับผิดชอบเพื่อคนอื่นโดยจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรเพื่อสนองความต้องการของบุคลากรมากกว่าสนองความต้องการของตน

3) “การกระจายภาวะผู้นำ (breadth)” พบว่าค่าเฉลี่ยทุกแนวทางอยู่ในเกณฑ์สูงในระดับความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด เป็นการกระจายความเป็นผู้นำไปสู่คนอื่นในองค์กรเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถแสดงออกโดยการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การทำงานเป็นทีม มีวัฒนธรรมการทำงานที่มีเป้าหมายร่วมกัน ตอบสนองความต้องการของบุคลากรและเพื่อสนับสนุนให้สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตัวบ่งชี้ *การกระตุ้นให้ครูกล้าใช้แนวทางใหม่ๆ* มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากว่าผู้นำที่ยั่งยืนจะมีภาวะซึ่งมีอิทธิพลและสนับสนุนบุคคลอื่นให้ทำงานได้จะมุ่งมั่นสร้างความแตกต่างด้วยการตระหนักอย่างลึกซึ้งถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับโลกโดยรอบ นำเอาวิธีการใหม่ในการมอง การคิด และการปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลให้เกิดการแก้ปัญหาที่เป็นนวัตกรรมที่ยั่งยืน การที่ผู้นำกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ไขเพื่อหาข้อสรุปที่ดีกว่าเดิม ทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์โดยมีการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับ Bryman, Collinson, Grint, Jackson & Uhl-Bien (2011 : 411-412) ที่ได้กล่าวถึงผู้นำสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของบุคลากร กระตุ้นการแข่งขันทางความคิด สร้างค่านิยมให้ทุกคนรวมพลังเพื่อคิดค้นสิ่งใหม่ให้ความสำคัญกับบุคคลากรที่คิดสร้างสรรค์ได้สำเร็จและทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการสร้างนวัตกรรมขององค์กร

4) ด้าน “ความยุติธรรม (justice)” พบว่าค่าเฉลี่ยทุกแนวทางอยู่ในเกณฑ์สูงในระดับความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด ตัวบ่งชี้ การตัดสินใจอย่างมีกระบวนการเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดขององค์กรอย่างถูกต้องทันเหตุการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเพราะ*กระบวนการสำคัญมากในการตัดสินใจแก้ปัญหาการโต้แย้งทั้งเพื่อที่จะได้ผลที่ยุติธรรมที่สุดและเพื่อลดการร้องทุกข์*สอดคล้องกับ Davies (2007: 11) *ที่กล่าวถึงการสร้างวัฒนธรรมการนำองค์กรที่มีพื้นฐานทางศีลธรรมจะทำให้เข้าถึงความสำเร็จได้ทุกภาคส่วน กระบวนตัดสินใจที่ดีมีความยุติธรรมจะส่งผลต่อความรอบคอบ รวดเร็ว ชัดเจนหรือคุณภาพที่ดีของการตัดสินใจ* ในการจัดการจะใช้กระบวนการที่ได้มาตรฐาน มีการตัดสินใจที่ใช้การประเมินทางเลือกอย่างหลากหลาย *การตัดสินใจอย่างมีกระบวนการเป็น*พฤติกรรมของผู้บริหารในสถานศึกษาที่ตัดสินใจโดยใช้กระบวนการที่เปิดเผย*เป็นกลาง* ค้นหาข้อมูลที่ถูกต้องก่อนการตัดสินใจ มีการแสวงหาข้อมูลข้อเท็จจริงและคำนึงถึงความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการตัดสินใจที่สำคัญ จะใช้เวลาในการอธิบายกระบวนการตัดสินใจอธิบายเหตุผลสำหรับการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

5) “ความเป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์และวิธีการ (resourcefulness)” พบว่าค่าเฉลี่ยทุกแนวทางอยู่ในเกณฑ์สูงในระดับความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด ตัวบ่งชี้ การรักษาคุณภาพโดยการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศจากผลการประเมินที่หลากหลายระดับมาวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด กระบวนการพัฒนาโดยการใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดเป็นกระบวนการนำข้อมูลสารสนเทศที่สถานศึกษามีอยู่มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนหรือด้านอื่นๆ โดยข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้ได้มาจากผลการประเมินทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาสอดคล้องกับ Morsing and Oswald (2009: 88) ที่ได้กล่าวถึงผู้นำที่มีการนำสารสนเทศจากการประเมินรวมทั้งรายงานขององค์กรมาใช้สื่อสารผลลัพธ์และเป้าหมายในอนาคตทำให้เตือนความรู้สึกและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคลากรมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความยั่งยืน สิ่งสำคัญคือข้อมูลดังกล่าวไม่ได้นำมาใช้เพื่อภาพลักษณ์ทางการตลาดของโรงเรียนแต่ใช้เพื่อให้มั่นใจถึงการดำรงอยู่และการพัฒนาของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ในทุกระดับ ผู้นำที่ยั่งยืนจึงมีความรอบคอบต่อการพิจารณาข้อมูลเพื่อมองหาสัญญาณอันตรายที่มีต่อองค์กรอยู่เสมอ Hargreaves (2007: 226-227)

6) ด้าน “ความหลากหลาย (diversity)” พบว่าค่าเฉลี่ยทุกแนวทางอยู่ในเกณฑ์สูงในระดับความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด ตัวบ่งชี้ การสนับสนุนวิธีการและการปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด องค์กรที่มีการจัดการที่ดีล้วนแต่ให้ความสำคัญในการบริหารความหลากหลายของบุคลากรให้กลายเป็นคุณค่าขององค์กร (Hargreaves & Fink, 2006: 162) สิ่งสำคัญที่ผู้นำควรตระหนักในการบริหารความหลากหลายคือการดำเนินงานในแบบการปฏิบัติที่เป็นเลิศสอดคล้องกับ Leonard (2013: 140) ให้ทัศนะเกี่ยวกับการบริหารความหลากหลายจากจุดแข็งของบริษัทที่มีการบริหารความหลากหลายยอดเยี่ยมของโลก 10 อันดับแรกจากการจัดอันดับของ DiversityInc ที่ได้บูรณาการเป็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศและความร่วมมือ โดยสร้างวัฒนธรรมความหลากหลายให้การสนับสนุนบุคลากรทุกระดับในการขับเคลื่อนความหลากหลายทั้งองค์การโดยทุกคนได้โอกาสที่เท่าเทียม

7) ด้าน “การอนุรักษ์ (conservation)” พบว่าค่าเฉลี่ยทุกแนวทางอยู่ในเกณฑ์สูงในระดับความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด ตัวบ่งชี้ การมีกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ที่สร้างและพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของโรงเรียนกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การเป็นนักอนุรักษ์จะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ดีโดยใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้และสร้างวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อรักษาและสืบทอดอย่างต่อเนื่อง ผู้นำที่ชาญฉลาดจะมีความไวต่อการตกผลึกทางความคิด สอดคล้องกับ Hargreaves (2007: 226) และศิลป์ชัย สุวรรณมณี (2555 : 82) ที่กล่าวถึงผู้นำสามารถเรียนรู้แนวทางสู่ความสำเร็จจากประสบการณ์และข้อผิดพลาดในอดีตสู่การพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีกว่าและรู้จักที่จะรักษาสิ่งที่มีค่าต่อองค์กรโดยใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้ และวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของบุคลากรที่มีคุณค่ารวมถึงสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จแบบยั่งยืนขององค์การ

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบยั่งยืนทั้ง 7 องค์ประกอบได้แก่ ความลุ่มลึกในองค์ความรู้ ความหลากหลาย ความเป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์และวิธีการความยุติธรรม การอนุรักษ์ ความต่อเนื่องและยืนยาวของภาวะผู้นำ และการกระจายภาวะผู้นำ ไปเป็นสารสนเทศในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโดยกำหนดเป็นโครงการพัฒนาวิชาชีพ พัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นโครงการที่สำคัญในการพัฒนาให้ผู้บริหารแสดงออกถึงบทบาทและพฤติกรรมของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการศึกษา

2) ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

2.1) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวทางการพัฒนามากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการและแผนการดำเนินงานสำหรับการพัฒนาเพื่อยกระดับประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความยั่งยืนขององค์กร

2.2) เป็นแนวทางของผู้บริหารในการส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรครู เพื่อปฏิบัติการจัดการเรียนสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นในด้านที่มีความสำคัญดังนี้ 1) ความลุ่มลึกในองค์ความรู้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างสร้างสรรค์และการพัฒนาทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี 2) ความหลากหลาย มุ่งเน้นการสนับสนุนวิธีการและการปฏิบัติที่เป็นเลิศและส่งเสริมความหลากหลายโดยการให้อิสระในการคิดสร้างสรรค์ 3) ความเป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์และวิธีการ มุ่งเน้นการรักษาคุณภาพโดยการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศจากผลการประเมินที่หลากหลายระดับมาวางแผน และนำผลการประเมินทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียนไปใช้ในการวางแผนในการพัฒนาองค์การในปีต่อไป 4) ความยุติธรรม มุ่งเน้นการตัดสินใจอย่างมีกระบวนการเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดขององค์กรอย่างถูกต้องทันเหตุการณ์และการตัดสินใจด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรม 5) การอนุรักษ์ มุ่งเน้นการมีกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ที่สร้างและพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของโรงเรียนกับชุมชนและการนำนวัตกรรมหรือความรู้ใหม่มาพัฒนาต่อยอด 6) ความต่อเนื่องและยืนยาวของภาวะผู้นำ มุ่งเน้นการพัฒนาการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากร และความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณา 7) การกระจายภาวะผู้นำ มุ่งเน้นการกระตุ้นให้ครูกล้าใช้แนวทางใหม่ๆ และการผลัดกันเป็นผู้นำและผู้ตาม

3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาโดยใช้แนวทางการพัฒนาจากงานวิจัยนี้โดยเฉพาะด้านที่มีความสำคัญในอันดับต้น เช่น ความลุ่มลึกในองค์ความรู้ ความหลากหลาย ความเป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์และวิธีการ นำไปศึกษาเพื่อให้ได้โปรแกรมการฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำที่ยั่งยืนอันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. **ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา.** ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2560.

จันทรรัตน สิทธิสมจินต์ กนกอร สมปราชญ์ และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. “การพัฒนาแนวทางการจัดการนวัตกรรมที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูง,” **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 13, 1(มกราคม-มิถุนายน 2560: 171-180.

ศิลป์ชัย สุวรรณมณี. “องค์ประกอบสำคัญสู่การเป็นผู้นำแบบยั่งยืน,” **วารสารปาริชาต.** 25, 1(เมษายน-กันยายน 2555): 77-85.

Bryman, A., Collinson, D.L., Grint, K., Jackson, B., & Uhl-Bien, M. **The Sage handbook of leadership.** London: Sage, 2011

Cook, J. W. “Sustainable school leadership: the teachers’ perspective,” **NCPEA International Journal of Educational Leadership Preparation.** 9, 1(March 2014): 1-17.

Corley, M. A. **Adult Learning Theories** (online) 2008 (August 31, 2018). Available from: https://www.calpro-online.org/documents/AdultLearningTheoriesFinal.pdf

Davies, B. **Developing Sustainable Leadership.** London: Sage Publications, 2007.

DuBrin, J.A. **Leadership: Research findings, practice, and skills.** 7th ed. United Kingdom: South-Western, 2010.

Ferdig, M.A. & Ludema, J. D. Transformative interactions: Qualities of conversation that heighten the vitality of self-organizing change, in (ed.) **Research in Organizational Change and Development (Research in Organizational Change and Development, Volume 15)** Emerald Group Publishing Limited, pp.169-205, 2005.

Hargreaves, A. “Sustainable leadership and development in education: creating the future, conserving the past,” **European Journal of Education.** 42, 2(June 2007): 223-233.

Hargreaves, A., and Fink, D. **Sustainable leadership.** San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2006.

Leonard, J. **Innovation in the school house: Entrepreneurial leadership in Education.** New York: The Free Press, 2013.

McCann, J. & Sweet, M. “The perceptions of ethical and sustainable leadership,” **Journal of Business Ethics.** 121(2014): 373-383.

Morsing, M., & Oswald, D. “Sustainable leadership: management control systems and organizational culture in Novo Nordisk A/S,” **Corporate Governance.** 9, 1(2009): 83-101.

Noruzy, A., Dalfard, V.M., Azhdari, B., Nazari-Shirkouhi, S., & Rezazadeh, A. “Relations between transformational leadership, organizational learning, knowledge management, organizational innovation, and organizational performance: an empirical investigation of manufacturing firms**,” The International Journal of Advanced Manufacturing Technology.** 64 (2013): 1073-1085.

Srisaen, K., Somprach, K., and Junpeng, P. (2017). “Development of sustainable leadership indicators for basic educational school principals in Thailand,” **The Turkish Online Journal of Educational Technology.** Special Issue for INTE 2017(October 2017): 897-904.

การพัฒนารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
The Development of Critical Thinking Model for Elementary School Students

สิริพร ดีน้อย[1]
มานี แสงหิรัญ[2]
สมพิศ สุขแสน[3]
สุมิตรา โรจนนิติ[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา และมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) สร้างรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ทดลองใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 4) ประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษาผู้วิจัยใช้วิธีการสอบถามครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา จำนวน 127 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละโรงเรียน สร้างรูปแบบจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน จำนวน 8 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยแบบประเมินความเหมาะสม การทดลองใช้รูปแบบได้ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนบ้านในเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 35 คน และประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโดยครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 10 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที(t–test dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 1 พบว่า ทุกโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในรูปแบบต่าง ๆ กัน โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถด้านแยกแยะข้อเท็จจริงด้วยกิจกรรมการอ่านจับใจความสำคัญโดยมีการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์มากที่สุด

2. รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4 ขั้น คือ (1) ขั้นการระบุประเด็นปัญหา (2) ขั้นการสร้างทางเลือก (3) ขั้นการวิเคราะห์ทางเลือก (4) ขั้นการตัดสินใจและติดตามประเมินผลการตัดสินใจ

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การคิดอย่างมีวิจารณญาณ, รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

---

[1]นักศึกษาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
[2]อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
[3]อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
[4]อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการสอบถามครูและผู้ปกครองเห็นว่านักเรียนมีการแสดงพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับมากถึงมากที่สุด และการสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครอง สรุปได้ว่า นักเรียนมีความรอบคอบในการตัดสินใจและรับผิดชอบงานในหน้าที่มากขึ้น

4. การประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์ มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความถูกต้อง ต่อการพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในระดับมากที่สุด

Abstract

The purposes of this research were to develop a critical thinking model for elementary school students. The particular purposes were; 1. Study the current situation of the critical thinking activities for the students. 2. Create a critical thinking model for elementary school students. 3. Trial the critical thinking model for elementary school students. 4. Assess the critical thinking model for elementary school students.

The study based on the research and development process as follows; Study current situation of the critical thinking activities for elementary school students. The Sources of data were 127 teachers under Uttaradit Primary Education Service Area Office 1 who were the representative of each school. Create the model from studying through document, related research and the results of 8 teachers interviewing. Check the quality of critical thinking model for elementary school students by 5 experts with the appropriate evaluation. Trial the critical thinking model for elementary school students with 35 students in grade 5/ 2 semester 2 academic year 2560 at Bannaimuang School, Uttaradit province. Evaluate the critical thinking model for elementary school students by 10 teachers who teach in grade 5/2. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and t-test (t-test dependent).

The research results were as follows:

1. The study current situation of the critical thinking activities for elementary school students with the use of questionnaires and interviews the teachers under Uttaradit Primary Education Service Area Office 1. It was found that every school created different critical thinking activities. The critical thinking activities for elementary school students encouraged the students can analyze the fact which focused on reading comprehension and the integrated activities in Thai Math and Science were used the most.

2. The elements of The Critical Thinking Model are 4 steps; (1) specified the problem. (2) Creating choices. (3) Analysis the choices. (4) Decision and evaluation of the decision.

3. The results of testing the critical thinking model found that; The student's critical thinking ability between before and after studying was at a high level with statistically significant at the 0.05 level. Teachers and parents agree that student’s critical thinking skills are in high level

4. The evaluation of the model found that; the developed model is appropriate to develop the ability of critical thinking for elementary school students in the highest level.

Keywords : The development model, Critical thinking, Critical thinking model

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 5-6) ระบุว่า นักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นผู้มีความรู้ในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา และกำหนดสมรรถนะสำคัญที่นักเรียนควรมีด้านความสามารถในการคิดว่า เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินในเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม และ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาว่า เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญญา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดเป็นทักษะที่จะนำไปสู่การสร้างความรู้และ การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นความสามารถทางการคิดระดับสูงที่จะช่วยให้เราสามารถตอบคำถามหรือวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีหลักการ สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของการใช้เหตุผล และเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ (2544 : 31-33) การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการวิเคราะห์ วิพากษ์ ไตร่ตรอง ประมวลข้อมูลปัญหา เรื่องราวต่าง ๆ ก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้ความคิดที่รอบคอบ สมเหตุสมผล ทิศนา แขมมณี (2544 : 153) การคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยการฝึกทักษะการคิดขั้นพื้นฐานก่อน และเพิ่มความซับซ้อนให้มากขึ้น แนวทางที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือการให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมจากประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากของจริง หรือประกอบการใช้สื่อที่เป็นรูปธรรมจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้สมองในการคิด ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2553 : 93)

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบแรก (พ.ศ.2544-2548) โดยสำนักรับรองและประเมินคุณภาพผู้เรียน (องค์กรมหาชน) พบว่า ผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานด้านผู้เรียนในมาตรฐาน ที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและ มีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับต้องปรับปรุงเป็นส่วนใหญ่ สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2550 : 8-9) ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบสอง (พ.ศ. 2549-2550) พบว่าด้านผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ได้มาตรฐานในมาตรฐานที่ 4 เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2551 : 11)

จากการศึกษาความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลการประเมินการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อพัฒนาให้นักเรียนสามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม คิดอย่างสมเหตุสมผล สามารถตั้งสมมติฐาน และตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยใช้เนื้อหาทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนในกรอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
4. เพื่อประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่

1) ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 254 คน

2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุตรดิตถ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,293 คน

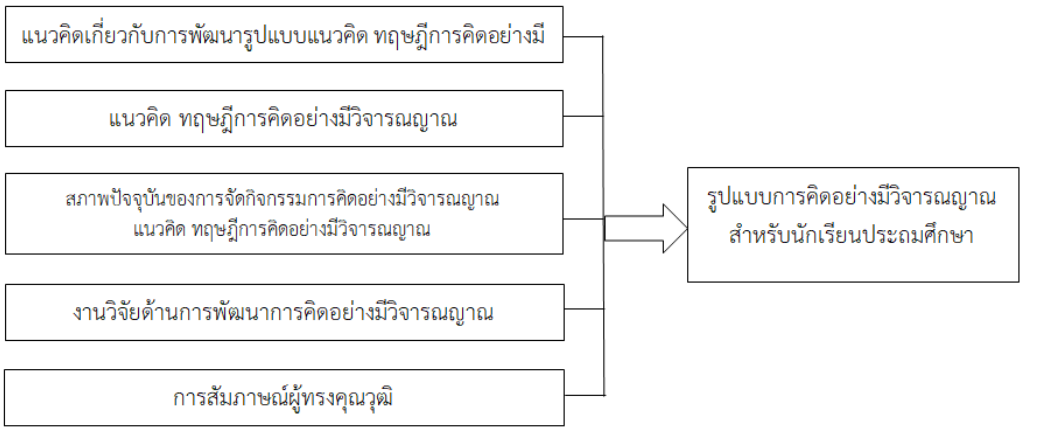
3) ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนบ้านในเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุตรดิตถ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2560 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ คือ แนวคิดทฤษฎีด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การพัฒนารูปแบบ, สภาพปัจจุบันของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, งานวิจัยด้านการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2) ตัวแปรตาม คือ รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดของการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษาผู้วิจัยดำเนินการโดยการสอบถามครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 127 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละโรงเรียน จากนั้นจึงสัมภาษณ์ครูผู้สอนของโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมพัฒนาการคิด จำนวน 8 คน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามลำดับ โดยศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุตรดิตถ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2560 ระหว่างเดือนมกราคม ถึง มีนาคม พ.ศ. 2561 โดยครูผู้สอน จำนวน 10 คน เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมตามคู่มือการใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามความถนัดของตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 35 คน ประเมินผลด้วยแบบประเมินความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน สอบถามครูและผู้ปกครองด้วยแบบสอบถามพัฒนาการด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนและการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษากับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านในเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ใช้แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ด้วยแบบประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นประโยชน์(Utility) ความเป็นไปได้(Feasibility) ความเหมาะสม (Propriety) ความถูกต้อง (Accuracy) โดยประยุกต์มาจากตัวแบบการประเมิน CIPP (Context–Input–Process-Product) ตามแนวคิดของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และการสัมภาษณ์ครูผู้ใช้แผนการจัดกิจกรรม

ผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

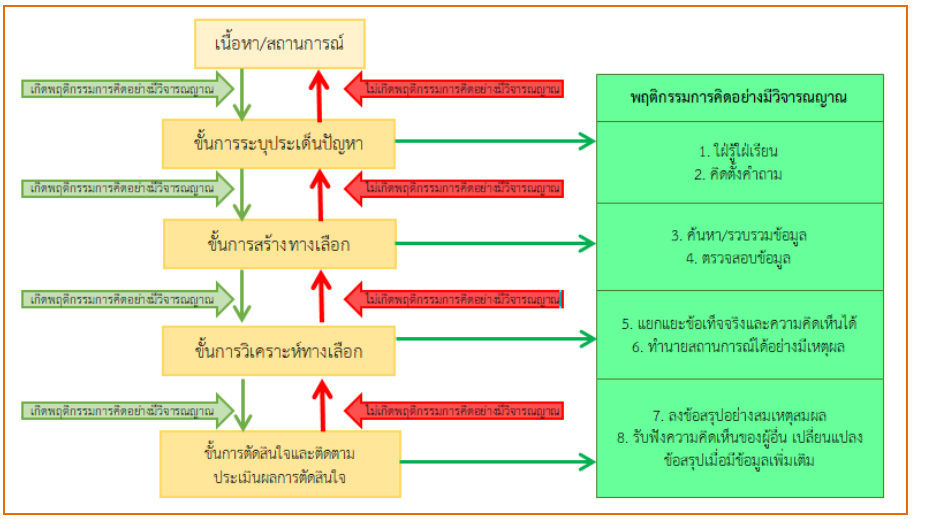
1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

จากการใช้แบบสอบถามด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า การจัดกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริงมากที่สุด รองลงมาเป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนอภิปราย/นำเสนอผลงาน/รายงาน และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียนน้อยที่สุด และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนในปัจจุบันเป็น

อย่างยิ่ง มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณแบบบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ทุก ๆ รายวิชา ซึ่งโดยมากใช้วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เป็นแกน การจัดกิจกรรมเน้นกิจกรรมการอ่านจับใจความสำคัญ การคิดคำนวณ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2. ผลการสร้างรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ครูผู้สอน และได้ดำเนินการสร้างรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การจัดกิจกรรมตามรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดำเนินการ โดยกำหนดสถานการณ์หรือกิจกรรมให้นักเรียนทำความเข้าใจ ศึกษาสถานการณ์ และระบุประเด็นปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยครูผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการคิด (ขั้นการระบุประเด็นปัญหา) จากนั้นให้นักเรียนฝึกคิดเป็นรายบุคคลด้วยการการรวบรวมข้อมูล เปรียบเทียบความรู้เดิมกับสถานการณ์ที่กำหนด ทำความเข้าใจ ตอบคำถามในลักษณะการคิดวิเคราะห์ จดบันทึกและเลือกทางเลือกที่ตนคิดว่าเหมาะสมที่สุด (ขั้นการสร้างทางเลือก) แล้วให้นักเรียนฝึกคิดเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน แลกเปลี่ยนความคิดของตนเองกับเพื่อนในกลุ่ม ใช้ข้อมูลที่ศึกษามาอ้างอิงร่วมกันสรุปเรียงลำดับทางเลือกที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่สุด (ขั้นการวิเคราะห์ทางเลือก) และให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการคิดของแต่ละกลุ่ม มีการเปรียบเทียบ ซักถาม ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียน จดบันทึกข้อมูล และสร้างข้อสรุปเพื่อการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงตัดสินใจของตนเอง (ขั้นการตัดสินใจและติดตามประเมินผลการตัดสินใจ) โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นหากนักเรียนไม่เกิดพฤติกรรมแสดงการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่พึงประสงค์จะต้องทบทวนการจัดกิจกรรมในขั้นนั้น ๆ อีกครั้งหนึ่ง อาจปรับเปลี่ยนเนื้อหา/สถานการณ์ คำถาม จัดกลุ่มนักเรียนใหม่ เป็นต้น

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

การทดลองใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา พบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 เปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	35	40	16.14	5.02	13.02	0.00
หลังเรียน	35	40	23.29	4.48		

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติที ได้ค่าทีเท่ากับ 13.02 แสดงว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ หลังจากเรียน ด้วยรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษา สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการสอบถามและสัมภาษณ์ด้านพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนประถมศึกษาจากครูและผู้ปกครอง สรุปได้ดังนี้ จากการใช้แบบสอบถาม พบว่า ครูและผู้ปกครองเห็นว่านักเรียนมีการแสดงพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 8 พฤติกรรมในระดับมาก โดยครูให้ความเห็นว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมการแยกข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็นในระดับมากที่สุด แสดงพฤติกรรมค้นหา/รวบรวมข้อมูลเพื่อหาคำตอบด้วยตนเองได้ในระดับน้อยที่สุด และผู้ปกครองให้ความเห็นว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเมื่อมีเหตุผลที่ดีกว่าในระดับมากที่สุด และแสดงพฤติกรรมเลือกปฏิบัติ/ตัดสินใจ/ลงข้อสรุปบนพื้นฐานของเหตุผลและข้อเท็จจริง ไม่ใช้อคติหรืออารมณ์ในระดับน้อยที่สุด

จากการสัมภาษณ์นักเรียน ครู และผู้ปกครอง สรุปได้ว่า นักเรียนมีความสนุกสนานในการจัดกิจกรรมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังการจัดกิจกรรมนักเรียนจะไม่รีบตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในทันทีแต่มีการคิดอย่างรอบคอบก่อน นักเรียนส่งการบ้านตรงเวลา รับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อตนเองเพิ่มขึ้น

4. ผลการประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

การประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษาด้วยแบบประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา 4 ด้าน และการสัมภาษณ์ครูผู้ใช้แผนการจัดกิจกรรม สรุปได้ว่ารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุดทุกด้าน

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ใช้แผนการจัดกิจกรรม สรุปได้ว่า แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้มี ขั้นตอนการสอนชัดเจน เนื้อหา กิจกรรม การวัดประเมินผล และสื่อการเรียน มีความสอดคล้องกัน สะดวกต่อการนำไปใช้ และพัฒนาให้นักเรียนเกิดพัฒนาพฤติกรรมด้านความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรดิตถ์เขต 1 โดยการสอบถามครู พบว่า มีการจัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริงมากที่สุด และจากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นแบบบูรณาการโดยใช้วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เป็นวิชาหลัก

2. รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4 ขั้น คือ (1) ขั้นการระบุประเด็นปัญหา (2) ขั้นการสร้างทางเลือก (3) ขั้นการวิเคราะห์ทางเลือก (4) ขั้นการตัดสินใจและติดตามประเมินผลการตัดสินใจ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูและผู้ปกครองนักเรียนเห็นว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับมากถึงมากที่สุด

4. การประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์ มีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และมีความถูกต้อง ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ด้วยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่าทุกโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในรูปแบบต่าง ๆ กัน ลักษณะการจัดกิจกรรมเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง อภิปราย/นำเสนอผลงาน/รายงาน ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การฝึกรับฟังความเห็น/เหตุผลของผู้อื่น การฝึกการสังเกต กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า มีการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการมากที่สุด โดยสอดแทรกกระบวนการคิด ในกิจกรรมการเรียนของวิชาหลัก ได้แก่ วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นกิจกรรมการอ่านจับใจความสำคัญ การคิดคำนวณ และการเขียนสรุปเนื้อเรื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริกานต์ คุสินธุ์ (2549 : 74) และดวงพร เกี่ยวข้องพันธุ์ (2553 : 95) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนไม่ได้เน้นการสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณแต่เน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดหลาย ๆ ด้าน เช่น การคิดคำนวณ การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น นักเรียนจึงไม่ได้รับการฝึกฝนและพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยตรง เนื้อหาวิชาที่สอนส่วนใหญ่มุ่งเน้นความรู้ในเชิงวิชาการเพื่อให้นักเรียนสามารถสอบแข่งขันได้ และการประเมินคุณภาพการสอนไม่มีการประเมินการสอนที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสอดคล้องกับอารยา ข่ออังชัญ (2553 : 165) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ยังยึดครูเป็นศูนย์กลาง มุ่งสอนแต่เนื้อหาวิชาเป็นหลัก เทคนิควิธีสอนไม่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิด ขาดการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไม่มีการฝึกแก้ปัญหา ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริง และสถานศึกษาส่วนมากมีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและมีผลของการปฏิบัติตามนโยบาย แต่ไม่มีกระบวนการหรือแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจนหรือเป็นระบบ พูลย์ชัย ยาวิราช (2550 : 229)

2. รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ขั้น คือ (1) ขั้นการระบุประเด็นปัญหา (2) ขั้นการสร้างทางเลือก (3) ขั้นการวิเคราะห์ทางเลือก (4) ขั้นการตัดสินใจและติดตามประเมินผลการตัดสินใจ

เนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1)แนวคิด ทฤษฎี 2)หลักการ 3)จุดมุ่งหมาย 4)เนื้อหา และ 5)การจัดกิจกรรม ที่มีการอธิบายวิธีการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน มีการจัดกิจกรรมทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้สะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ ประกอบกับมีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดและประเมินผล ทำให้กระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษาเป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ Ennis (1985 : 45-48) ที่อธิบายว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นขบวนการที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ และทักษะในการตัดสินใจในการกระทำเป็นการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล เพื่อมุ่งสู่การตัดสินใจในสิ่งที่ควรเชื่อหรือควรทำ ให้ความสำคัญกับการตัดสินลงความเห็นในสิ่งที่เชื่อและนำไปปฏิบัติ และจัดระบบให้นำไปสู่ข้อสรุปที่กระจ่างชัดและถูกต้อง สอดคล้องกับพระครูวิสิฐพัฒนาภรณ์ บัวศรี (2555 : 162) ที่กล่าวว่าการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นนักเรียนจะต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทักษะพื้นฐานนักเรียนควรฝึกเพื่อนำไปสู่การการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ การสังเกต การตั้งคำถาม การจำแนก การตีความ การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ การตั้งสมมติฐาน และการสรุปโดยอาศัยหลักเหตุผล กิจกรรมการฝึกควรเปิดโอกาส ให้นักเรียนไดพูดแสดงความคิดเห็น ถกเถียง เผชิญ สถานการณ์ แล้วถ่ายทอดความคิดเป็นรายบุคคลและกลุ่มตามลำดับ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนไดฝึกการเป็นผู้ที่มีใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการเลือก ตัดสินใจ และลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล ว่าอะไรควรเชื่อ-ไมควรเชื่อ อะไรควรทำ-ไมควรทำ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ใช้วิธีการฝึกฝนที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนมากระตุ้นให้เกิดการคิด มีการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนหาคำตอบ การอภิปรายร่วมกัน การทำงานเป็นกลุ่ม การใช้สื่อการเรียนรู้ สถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการคิดที่รอบด้าน สอดคล้องกับการศึกษาของ อารยา ช่ออังชัญ (2553 : 166) ที่กล่าวว่า ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้สร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติการทำงานกลุ่ม มีการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาประมวลความรู้เพื่อการเลือกทางเลือกที่ถูกต้องมีเหตุผล โดยใช้คำถามในประเด็นของ เหตุการณ์ การตรวจสอบข้อเท็จจริงพร้อมหลักฐานข้อมูลสนับสนุน ใช้เหตุผลข้อโต้แย้งในการอภิปราย ฝึกให้ผู้เรียนรับรู้เข้าใจว่าบางครั้งอาจมีคำตอบอื่นสนับสนุนหรืออธิบายได้ดีกว่าการเปรียบเทียบ เลือกคำตอบเพื่อลงความเห็นและใช้ประกอบการตัดสินใจที่ดีกว่า การประเมินและยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นโดยยึดหลักความจริงมากกว่าการถามคำถามและคาดเดาคำตอบเพื่อนำไปสู่การสร้างความคิดและข้อมูลความรู้ใหม่ของผู้เรียน Santrock. (2009 : 229) สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2551 : 80-81) กล่าวว่า การให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างเป็นระบบ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดในสิ่งที่เรียน ฝึกนักเรียนได้รู้ปัญหา วิเคราะห์ พิจารณาความน่าเชื่อถือก่อนการตัดสินใจ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาทักษะการคิด มีความมั่นใจในตนเองและมีความรู้สึกที่เป็นอิสระ อีกทั้งครูได้ฝึกให้นักเรียนมีการอภิปรายร่วมกันตามหัวข้อต่าง ๆ ที่น่าสนใจ หรือเป็นเหตุการณ์ที่จะทำให้นักเรียนมีทักษะการอภิปรายเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการลงข้อสรุปและรู้จักประเมินความคิดเห็นของผู้อื่น นักเรียนรู้จักการอ้างเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจเป็นกลาง ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวาง

แผนการทำงาน รู้จักวิธีการใจการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม รอบคอบ และควบคุมตนเองให้ดำเนินงานตามแผนการทำงาน

ด้านการแสดงพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการสอบถามครูและผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนมีการแสดงพฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับมากถึงมากที่สุด พฤติกรรมแสดงการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เด่นชัดจากการสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครอง ได้แก่ นักเรียนมีความรอบคอบในการตัดสินใจและรับผิดชอบงานในหน้าที่มากขึ้นโดยพบว่า นักเรียนส่งการบ้านตรงเวลามากขึ้น ทำงานในหน้าที่ของตน เช่น ทำความสะอาดบ้าน กิจกรรมเวรประจำวันด้วยตนเองโดยไม่ต้องกระตุ้นหรือเตือน สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวว่า ผู้มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นผู้ที่มีลักษณะเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการจำแนกความน่าจะเป็นของเหตุการณ์จนระบุประเด็นปัญหาหรือกำหนดข้อโต้แย้งได้ชัดเจน จำแนกข้อความที่เป็นข้อตกลงเบื้องต้นจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกสรุปความสัมพันธ์ของสถานการณ์ จัดระบบข้อมูลหรือแยกแยะ ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้วจึงลงความเห็นสรุป โดยใช้ทักษะการคิดที่หลากหลาย เช่น การจำแนกแยกแยะ การคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยง การคิดลึกซึ้ง คิดไกล การผสมผสานข้อมูล การพิสูจน์ความจริงแล้วสรุปความ หรือตั้งสมมติฐาน และมีความสามารถในการสรุปอ้างอิงโดยใช้ข้อมูลจากสถานการณ์ที่ผ่านการวิเคราะห์มาอธิบายหรือสรุปข้อโต้แย้ง นำไปสู่การตัดสินใจ พิจารณาผลที่เกิดจากการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลอาจมีการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงข้อสรุปใหม่ถ้ามีเหตุผลและหลักฐานเพียงพอเพื่อการนำข้อสรุปไปประยุกต์ใช้ (Watson, & Glaser. 2011 ; มลิวัลย์ สมศักดิ์. 2540 ; จีรนันท์ วัชรกุล. 2546)

4. การประเมินรูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในระดับมากที่สุด เนื่องจากได้มีศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้อมูลจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครูผู้สอน ประกอบกับการตรวจสอบและเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ได้เป็นรูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อนำมาใช้พัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและสะดวกต่อการนำไปใช้งาน สอดคล้องกับแนวคิดของทิศนา แขมมณี (2550 : 211) ที่กล่าวว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบแผนการเรียนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต้องมีหลักเกณฑ์เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดและให้เกิดประสิทธิภาพ และประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2553 : 110) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ เตรียมข้อมูลหรือสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนสังเกต พิจารณารวบรวมข้อมูล และเตรียมคำถามหรือข้อความเพื่อสรุปและตัดสินใจ อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดการคิดพิจารณาเหตุการณ์ สถานการณ์ปัญหาอย่างรอบคอบเป็นลำดับมีเหตุผล นำไปสู่การตัดสินใจที่เหมาะสม สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณควรตรวจสอบความรู้ และทักษะทางภาษาของนักเรียนแต่ละคนด้านความสามารถในการอ่าน เพราะเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำความเข้าใจสถานการณ์ที่กำหนดให้

2. การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องมีการปลูกฝังคุณลักษณะของการเป็นนักคิดโดยกระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกซักถาม กล้าโต้แย้ง รับฟังความคิดผู้อื่น และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ใน

การแก้ปัญหาที่หลากหลายเพื่อเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาหรือติดตามประเมินผลระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับประถมตอนปลายอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา

2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา ให้มากยิ่งขึ้นในระดับประถมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เหมาะสมตามบริบทและสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย,อาจารย์ ดร.เกศราพรรณ พันธ์ศรีเกตุ คงเจริญ มหาวิทยาลัยพะเยา, ผู้อำนวยการประดิษฐ์ มีกลิ่นหอม โรงเรียนบ้านในเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์, ว่าที่พันตรีสมชาย อินทร์ขำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 และ อาจารย์ประจบ พุทธ์เจริญ โรงเรียนเทศบาลชนะชัยศรี จังหวัดสระแก้ว ที่กรุณาให้ข้อแนะนำทำให้การวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดถึงท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.

จันทร์จิรา อังกสิทธิ์. **การสร้างแบบวัดทักษะการคิดสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552.

จีรนันท์ วัชรกุล. **ผลของการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.

ดวงพร เกี่ยวข้องพันธ์. **การประยุกต์ใช้ชุดกิจกรรมการคิดเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิจารณญาณและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5-6 : การวิเคราะห์ตัวแปรพหุนาม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

ทิศนา แขมมณี. **การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540.

_____. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2541.

_____. **วิทยาการด้านการคิด.** กรุงเทพ: เดอะมาสเตอร์กรุปแมเนจเมนท์, 2544.

_____. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. **การพัฒนาการคิด.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง, 2553.

พระครูวิสิฐพัฒนาภรณ์ บัวศรี. **รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเยาวชนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2555.

พรศักดิ์ สุจริตรักษ์. **ตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียน.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

พูลย์ชัย ยาวิราช. **การพัฒนารูปแบบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์. **การพัฒนารูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครู.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

มลิวัลย์ สมศักดิ์. **รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2540.

วัชรา เล่าเรียนดี. **รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด.** (พิมพ์ครั้งที่ 7). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ. **ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ.** กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2544.

ศิวภรณ์ สองแสน. **การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย โดยรูปแบบ MAPLE**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2557.

ศิริกานต์ คุสินธุ์. **การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

สุคนธ์ สินธพานนท์และคณะ. **พัฒนาทักษะการคิดพิชิตการสอน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลี่ยงเชียง, 2551.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษารอบแรก (พ.ศ.2544-2548). กรุงเทพฯ :สำนักรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2550.

_____. **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษารอบสอง (พ.ศ.2549-2550).** กรุงเทพฯ :สำนักรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2551.

อารยา ช่ออังชัญ. **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

อุษณีย์ โพธิสุข. **ฝึกเด็กให้เป็นนักคิด.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิ-สฤษดิ์วงศ์, 2545.

Ennis, R. H. **A Concept of Critical Thinking : A Proposed for Research in Teaching and Education**. New York : Rand Macnally and Company, 1985.

Santrock, John W. **Child Development**. 12trd ed. Boston : McGraw-Hill Companies Inc, 2009.

Watson, G.; and Glaser, E.M. **Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal Manual : Form Ym and Zm.** New York: Harcout Brace and World Inc. 1964.

กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

The Strategies For Participative Administration In Secondary Schools Under The Secondary Educational Service Area Office 28

ศุภชัย จันครา[1]
พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง[2]
ประดิษฐ ศิลาบุตร[3]
สวัสดิ์ โพธิวัฒน์[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) สร้างและพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนผู้ให้ข้อมูลแยกตามเกณฑ์ขนาดของโรงเรียนจำนวน 70 โรงเรียน แล้วใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 คน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน(ผู้แทนครู) 3) กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้แทนองค์กรชุมชน) และ 4) กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้อำนวยการโรงเรียน)

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพปัจจุบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับรายด้านจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงไป ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ โดยมีการบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ ส่วนแนวทางการพัฒนา ควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมรับประโยชน์ และร่วมกำกับติดตามและประเมินผล 2) กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนสู่คุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กลยุทธ์ที่ 3 สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, โรงเรียนมัธยมศึกษา

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[3]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[4]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมบนพื้นฐานแห่งวิถีไทยด้วยศาสตร์พระราชาและกลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสู่มาตรฐานสากลและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 3) กลยุทธ์การบริหารการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the current situation and find out the way to develop the participatory administration of secondary schools under the Office of the Basic Education Commission Area 28 2) to create and develop strategies for the participatory administration of secondary schools under the Office of the Basic Education Commission Area 28 and 3) to evaluate the strategies for the participatory administration of secondary schools under the Office of the Basic Education Commission Area 28.

There were 280 samples including 1) chairman of basic education board 2) basic education board (representatives of teacher) 3) basic education board (representatives of community) and 4) secretary of basic education board (school director). The samples were selected using purposive sampling technique and Simple random Sampling from 70 secondary schools.

The results of the study were:

1) The overall perspective on the current situation of the participatory administration of secondary schools under the Office of the Basic Education Commission Area 28 was in high level. The highest average score was obtained from the academic affairs administration, human resource administration and general administration, budgeting and planning administration. The way to develop the participatory administration was to get the involved people to participate in planning, decision making, co-operating, evaluating and sharing the benefits. 2) Creating and developing strategies for the participatory administration of secondary schools under the Office of the Basic Education Commission Area 28 were as follows, strategy1enhance the participatory administration from all sectors, strategy 2 promote participation for the development of students characteristics in 21st century, strategy 3, create network of participation for sustainable education development, strategy 4 promote innovation development for participatory administration based on the King' s Philosophy and strategy 5 promote students potential using information technology and communication towards international standard and friendly to environment. 3) The result of evaluation of the strategies showed that the suitability, possibility, and usefulness were in high level.

Keywords : Strategies, Participatory administration, Secondary schools

บทนำ

การทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฯ เป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย และสามารถปฏิบัติได้จริง โดยทรงเน้น “การพัฒนาคน” เป็นตัวตั้ง และยึดหลักผลประโยชน์ของปวงชน และการมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน ตลอดจนภูมิสังคมที่คำนึงถึงความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และการพึ่งตนเอง โดยรู้จักประมาณตน และดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และ “ทำตามลำดับขั้น” อย่างบูรณาการ ซึ่งอาศัยความ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และการ “รู้ รัก สามัคคี” ของทุกฝ่าย ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนในชนบทที่ได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม ดำเนินการได้อย่างประหยัด และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554 : 14)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฯ ทรงนำ “หลักการมีส่วนร่วม” มาใช้ในการบริหาร เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการของสาธารณชน ดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฯ ความตอนหนึ่งว่า “...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำใจให้กว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็นแม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาดเพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริง คือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลายมาอำนวยการปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...” สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 16)

จากผลการสังเคราะห์รายงานประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชน ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล พบว่า มาตรฐานที่ 9 มีคุณภาพอยู่ในระดับ 5 แปลความหมายดีเยี่ยม ทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ 9.1 คณะกรรมการสถานศึกษารู้และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ระเบียบกำหนด ตัวบ่งชี้ 9.2 คณะกรรมการสถานศึกษากำกับติดตามดูแล และขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและตัวบ่งชี้ 9.3 ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาตามลำดับ จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในลำดับต่ำสุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (2559 : 35-36)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนมีความสำคัญต่อคุณภาพทางการศึกษาและปัญหาสำคัญคือ การขาดเอกภาพเชิงนโยบาย ขาดเป้าหมายและทิศทางในภาพรวมที่ชัดเจน ขาดระบบกลไกที่เข้มแข็งในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การบริหารจัดการขาดความคล่องตัวและขาดประสิทธิภาพ การศึกษาไม่สามารถปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคสังคมโลกาภิวัฒน์ ขาดกลไกในการสร้างศักยภาพการพึ่งพาตนเอง การสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก รวมทั้งการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารจะใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบริหารการศึกษา ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการจัดทำกลยุทธ์ โดยการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) อันเป็นกระบวนการศึกษาปัญหาพื้นฐานทางสังคม เพื่อให้ได้ข้อเสนอที่เน้นการปฏิบัติที่เป็นไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

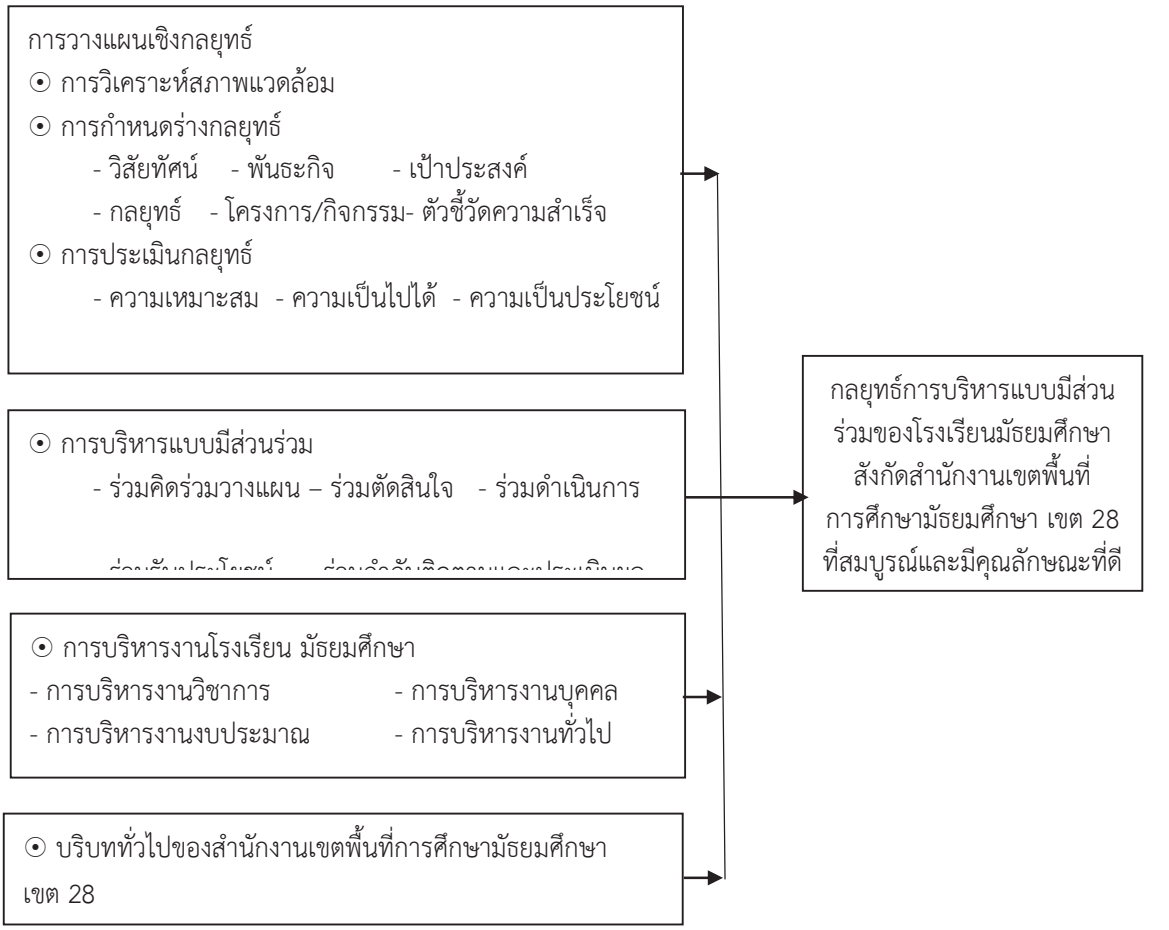
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อสร้างและพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,089 คน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาและกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงได้ดังแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำนวน 1,089 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างแยกตามเกณฑ์ขนาดของโรงเรียนเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนผู้ให้ข้อมูล จำนวน 70 โรงเรียน จากนั้นกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ R.V. Krejcie และ D.W. Mogan (บุญชม ศรีสะอาด

2553 : 46) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 คน และใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน(ผู้แทนครู) 3) กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้แทนองค์กรชุมชน)และ 4) กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้อำนวยการโรงเรียน)

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายสถานศึกษาที่ใช้เป็นการศึกษาพหุกรณี จำนวน 3 แห่ง
2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน
3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในประเมินกลยุทธ์ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จานวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้

ระยะที่ 1 ใช้แบบสอบถาม การตรวจสอบเครื่องมือโดยการการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency : IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อตรวจสอบตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งมิใช่กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย จำนวน 32 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach "s alpha coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97 ส่วนการศึกษาพหุกรณี ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบวิเคราะห์เอกสาร (Document analysis)

ระยะที่ 2 ใช้เทคนิคการประชุมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 3 ใช้แบบประเมินกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากคำถามปลายเปิดโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ตามระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนา การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารโดยยึดหลักความสอดคล้องของข้อมูล ขั้นที่ 2 สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล ขั้นที่ 3 การศึกษาพหุกรณี

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนากลยุทธ์ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ขั้นที่ 1 การสร้างกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาจากข้อมูลระยะที่ 1 ขั้นที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยการประชุมกลุ่มเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นที่ 3 ปรับปรุงพัฒนากลยุทธ์ตามข้อแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิโดยอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นให้คำแนะนำ

ระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ขั้นที่ 1 ส่งแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จำนวน 20 คน ขั้นที่ 2 นำผลการประเมินปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเขียนรายงาน

สรุปผลการวิจัย

1) สภาพปัจจุบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับรายด้านจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงไป ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ บริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ ส่วนแนวทางการพัฒนา ควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับประโยชน์ และ ร่วมกำกับติดตามและประเมินผล

2) กลยุทธ์การบริหารการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนสู่คุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กลยุทธ์ที่ 3 สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมบนพื้นฐานแห่งวิถีไทยด้วยศาสตร์พระราชาและกลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสู่มาตรฐานสากลและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) กลยุทธ์การบริหารการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สภาพปัจจุบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับรายด้านจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงไป ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ โดยมีการบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ ส่วนแนวทางการพัฒนา ควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมกำกับติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเกิด สิทธิ (2554 : 51 - 54) ที่พบว่าแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ คือด้านวิชาการ (1) ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง และความต้องการพัฒนางานวิชาการ เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปใช้ (2) ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานด้านวิชาการ เช่นร่วมเป็นคณะกรรมการแข่งขันด้านวิชาการ คณะกรรมการประเมินผล และคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (3) ควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เช่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุทิตา แพทย์ประทุม (2553 : 130-131) ซึ่งพบว่า ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วม ในการระดมความคิด และสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมกันด้วยการกำหนดความสำคัญกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ และสร้างผู้นำรุ่นใหม่ 3) การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ และการส่งเสริมช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามแผน 4) การมีส่วนร่วมในการลงทุน เป็นทุนที่อยู่ในรูปของงบประมาณ ทุนทางปัญญา 5) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลและตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานและสอบถามความคิดเห็น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ดียิ่งขึ้นไป 6) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ เป็นการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ทั้งผลประโยชน์ทางตรงและผลประโยชน์ทางอ้อม และสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาบางท่าน Cohen and Uphoff (1977 : 7 - 26) ได้สร้างกรอบพื้นฐานและนำเสนอการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนเพื่ออธิบายและวิเคราะห์ตามขั้นตอนการพัฒนา 4 ประเด็น คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision - Making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Participation in Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Participation in Benefits) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation)

2. การสร้างและพัฒนากลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับกัญญาพัทร พงษ์ดี (2558 : 190) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน พบว่า การยกระดับการมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีแนวทางการมีส่วนร่วมที่สำคัญ คือ ร่วมส่งเสริมการเรียนรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการให้แก่ครู ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาประชุมสัมมนาผู้แทน 3 ฝ่าย เพื่อร่วมจัดทำแผนพัฒนางานวิชาการ ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างจริงจัง เป็นกัลยาณมิตร และร่วมส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทให้กับผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนสู่คุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Delaney (2000 : 2349-A) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการตัดสินใจสร้างหลักสูตรระดับท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1) มีความแตกต่างของวิสัยทัศน์ในด้านบทบาทหน้าที่ระหว่างผู้เรียกร้องกับนักการศึกษา จึงทำให้เกิดความตึงเครียดในการประชุมปรึกษาหารือกัน 2) ช่องทางในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นที่เน้นเรื่องราวของเด็กคนใดคนหนึ่ง และไม่ต้องการทำให้เกิดการโต้แย้งกัน 3) การเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองแนวทางอย่างเปิดเผยและดำเนินไปอย่างราบรื่น และจะลดการเพิกเฉยและการลุกออกไปจากที่ประชุมได้ 4) ถ้าการตัดสินใจใดๆ ไม่มีการสร้างกลไกที่ส่งเสริม กระตุ้นให้เกิดความเปิดเผยและมีเจตจำนงร่วมกันจะก่อให้เกิดการขัดแย้งและประท้วงกันได้มากขึ้น และ 5) ผู้เรียกร้องที่เป็นนักธุรกิจมืออาชีพาจะซักถามให้ผู้บริหารเสนอแนวทางรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้นมากกว่าผู้เรียกร้องกลุ่มอื่น ๆ

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญาพัทร พงษ์ดี (2558 : 190) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน พบว่า สร้างเครือข่ายร่วมใจระบบไตรภาคี มีแนวทางการมีส่วนร่วมที่สำคัญ คือ จัดตั้งเครือข่ายร่วมใจระบบไตรภาคี ประชุมเพื่อจัดตั้งเครือข่ายร่วมใจระบบไตรภาคี จัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนในเครือข่ายร่วมใจระบบไตรภาคี แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเครือข่ายร่วมใจระบบไตรภาคี ร่วมจัดนิทรรศการเผยแพร่การดำเนินงานเครือข่ายร่วมใจระบบไตรภาคี ซึ่งสอดคล้องกับ Abrams (2000 : 79-103) ได้ศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจากกรณีศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนีย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการเสริมสร้างการมี ส่วนร่วม คือ เพิ่มการติดต่อสื่อสาร สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเสริมสร้างพลังอำนาจและความร่วมมือให้ผู้ปกครองมากขึ้น และสอดคล้องกับ Glod (2000 : 179-185) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดตั้งองค์กรชุมชนบริเวณโรงเรียนมัธยมศึกษา: คำสัญญาและภาวะวิกฤติในการสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การจัดตั้งองค์กรชุมชนเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและครอบครัว มีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านการเขียนและการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชนซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ดังนั้น การสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษา ทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและมีความสมดุลเพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในโรงเรียน

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมบนพื้นฐานแห่งวิถีไทยด้วยศาสตร์พระราชา ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2555 : 4) ที่ได้เสนอแนวทางการดำเนินการเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของส่วนราชการ สามารถดำเนินการตามตัวอย่าง ต่อไปนี้ 1) กระบวนการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ 2) การกำหนดให้มีช่องทางรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงานของส่วนราชการ 3) การกำหนดให้มีคณะกรรมการที่มาจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องและหลากหลายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ 4) การจัดกิจกรรมขององค์กรที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องและ/หรือผู้รับบริการเข้ามามีส่วนร่วมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และสอดคล้องกับแนวคิด วสันต์ เทพสุริยานนท์ (2554 : 8-9) ที่มีแนวคิดและแนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น คือ การน้อมนำแนวพระราชดำริ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฯ มาประยุกต์ใช้

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสู่มาตรฐานสากลและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยณรงค์ แก้วจำนงค์ (2555 : 175-177) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ผลการวิจัยพบว่า มีผลทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้ข้อมูลและเข้าใจสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างแท้จริง สามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างเข้าใจ ส่งผลให้ชุมชนรู้จักตนเองมากยิ่งขึ้นจากการมองย้อนอดีต การมองถึงอนาคต การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง การเรียนรู้ปัญหาที่เป็นจริงรวมทั้งได้รับรู้ถึงทุนทางสังคมที่มีอยู่ สามารถนำมาช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน และสอดคล้องกับ มุทิตา แพทย์ประทุม (2553 : 130-131) ที่ได้วิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนที่มีความเชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์กันในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วม ในการระดมความคิด เป็นการร่วมคิดค้นและการวิเคราะห์ปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดการวางแผนงานร่วมกันด้วยการกำหนดความสำคัญกำหนดเป้าหมาย 3) การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม และการส่งเสริมช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามแผน 4) การมีส่วนร่วมในการลงทุน 5) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลและตรวจสอบ 6) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ เป็นการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ทั้งผลประโยชน์ทางตรงและผลประโยชน์ทางอ้อม

3. การประเมินกลยุทธ์

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนตามระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา เริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนา โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้ครอบคลุม การศึกษาพหุกรณีโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ และนำผลมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการ สร้างและพัฒนากลยุทธ์จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จึงทำให้กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความโดดเด่น มีความเชื่อมโยงกัน ในแต่ละกลยุทธ์มีความสอดคล้องกัน แสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์สามารถนำไปสู่กระบวนทัศน์ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างยั่งยืนได้ และยังสามารถปรับใช้กับบริบทที่ใกล้เคียงกันได้ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศต่อไป จึงส่งผลให้การวิเคราะห์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านการนำไปกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ผู้บริหารการศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรนำกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดผู้บริหารการศึกษาและผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบ ด้านการศึกษาควรให้ความสำคัญ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

1.2 ด้านการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หรือผู้บริหารที่เกี่ยวข้องด้านกลยุทธ์ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ควรนำผลการวิจัยนี้ คือ กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมและบริบทของโรงเรียน เพื่อให้กระบวนการพัฒนากลยุทธ์เกิดการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติด้วยตนเองและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำการขับเคลื่อนกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาหรือโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ

2.2 ควรศึกษากรณีศึกษา โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการนำกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้จนเกิดความสำเร็จ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่งซึ่งไม่อาจนำมากล่าวได้ทั้งหมด ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ ศิลาบุตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ โพธิวัฒน์ คณะกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งในการตรวจ ให้คำปรึกษาแนะนำ เสนอแนะเพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กัญญาพัทร พงษ์ดี. **กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2558.

ชัยณรงค์ แก้วจำนงค์. **การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2555.

บุญเกิด สิทธิ. **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.** การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2553.

มุทิตา แพทย์ประทุม. **รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553.

วสันต์ เทพสุริยานนท์. **ร่วมด้วยช่วยกัน การจัดการมรดกศิลปวัฒนธรรมตำบลเจียด อำเภอเขมราฐ** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. **รายงานผลการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558.** เอกสารอัดสำเนา, 2559.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **การส่งเสริมการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของภาคประชาชนตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA).** กรุงเทพฯ: 2555.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, 2554.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **การบริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพฯ : 2550.

จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: 2554.

Abrams, L.S. **Palming for School Change School Community Collaboration in a Full Service Elementary School**. Urban Education, 2000.

Cohen and Uphoff. **Rural Development Participation**. New York : Concepts and Measuresfor Project Design Implementation and Evaluation, 1977.

Glod, S.E. . **Community Organizing at a Neighborhood High School:Promises and Dilemmas in Building Parent-educator Partnership and Collaboration**. Journal of ProQuest Dissertations and Theses, 2000.

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

A Study of Factors Affectingsocial Media Technology Using in Learning and Teaching of Secondary Teache Under The Jurisdiction of The Office of Mathayom Suksa Educational Service Area 29

มณฑวรรณ ทองกลม[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 3) สังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เป็นวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 285 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่มีความเข้าใจวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.26 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03 ด้านการสนับสนุนของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการประเมินผลการจัดการสื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.63 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06 ด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีเครือข่าย ส่วนใหญ่ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียนมีอุปกรณ์ที่สามารถใช้เทคโนโลยีเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ (เช่น สมาร์ทโฟน แท็บแล็ต โน้ตบุ๊ค) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.44 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้สอนมีความเข้าใจวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการสนับสนุนของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการประเมินผลการจัดการสื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีเครือข่าย ส่วนใหญ่ผู้สอนมีอุปกรณ์ที่สามารถใช้เทคโนโลยีเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ (เช่น สมาร์ทโฟน แท็บแล็ต โน้ตบุ๊ค) อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : สื่อสังคมออนไลน์, สภาพที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการการสอน, ปัจจัยของครูผู้สอน

3. ผลการสังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการติดตั้งการใช้งานหรือรูปแบบต่างๆที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการสนับสนุนของโรงเรียน มีการจัดประชุมของทางโรงเรียน เพื่อให้ประเมินผลการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สอนที่นำมาใช้กับการเรียนการสอนว่าผู้สอนมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนอย่างไร อยู่ในระดับมาก ด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีเครือข่าย ส่วนใหญ่ผู้สอนมีเทคโนโลยีในการสื่อสารกับผู้เรียน (เช่น สมาร์ทโฟน แท็บแล็ต โน้ตบุ๊ค) เพื่อสะดวกในการใช้และเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง

Abstraact

The purposes of this research were to 1. A Study of Factors Affectingsocial Media Technology Using in Learning and Teaching of Secondary Teacher Under The Jurisdiction of The Office of Mathayom Suksa Educational Service Area 29 2. Analysis of Factors Affectingsocial Media Technology Using in Learning and Teaching of Secondary Teacher Under The Jurisdiction of The Office of Mathayom Suksa Educational Service Area 29 3. Synthesis of Factors Affectingsocial Media Technology Using in Learning and Teaching of Secondary Teacher Under The Jurisdiction of The Office of Mathayom Suksa Educational Service Area 29 Data were collected by using 285 questionnaires and analyzed using SPSS program. Statistics used were percentage, mean, standard deviation

The research results revealed that

1) The study of the conditions Affectingsocial Media Technology Using in Learning and Teaching of Secondary Teacher Under The Jurisdiction of The Office of Mathayom Suksa Educational Service Area 29 Fundamentals of Social Media Technology Most have an understanding of how to use social media technology. At the moderate level The mean is 3.26 The standard deviation is 1. 03 School Support Most of the social media management assessments in the teaching. Very high The mean is 3.63 The standard deviation is 1.06 The availability of materials, networking technology. Most administrators, instructors, learners have access to social media access technologies (such as smartphones, tablets, laptops) at a moderate level. The mean is 3.44 The standard deviation is 1.09

2) Analysis of factors Affectingsocial Media Technology Using in Learning and Teaching of Secondary Teacher Under The Jurisdiction of The Office of Mathayom Suksa Educational Service Area 29 Fundamentals of Social Media Technology Most understanding of social media technology. At the moderate level School Support Mostly evaluate social media technology in teaching. Very high The availability of materials, networking technology. Most can use social media access technologies (such as smartphones, tablets, laptops) at a moderate level.

3) Synthesis of Factors Affectingsocial Media Technology Using in Learning and Teaching of Secondary Teacher Under The Jurisdiction of The Office of Mathayom Suksa Educational Service Area 29 Fundamentals of Social Media Technology. Most instructors have knowledge, understanding to install applications or variations related to social media technology At the

moderate level School Support. There are meetings of the school to evaluate the use of the social media technology taught by the instructor, how did the instructor change the teaching method? Very high The availability of materials, networking technology. Most instructors have the technology to communicate with students. (such as smartphones, tablets, laptops) for easy access to and use of social media. At the moderate level

Keywords : social media, conditions affecting the use of social media technology in teaching and learning, Teacher's Factors

บทนำ

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ มอบหมายให้สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ดำเนินการจัดอบรมเพื่อกระตุ้นให้ครูไทย พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการใช้ Social Media ในการจัดการเรียนรู้ โดยเล็งเห็นความสำคัญ ในการส่งเสริมและผลักดันให้ครู สามารถนำเอาเครื่องมือออนไลน์ที่มีอยู่บนระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ตมาใช้ในการเรียนรู้ ให้เกิดเป็นเครือข่ายและเกิดความร่วมมือกันระหว่างครูกับครู นักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา และสถานที่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบไม่มีที่สิ้นสุด สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน (2552 : 34) การนำอินเตอร์เน็ตเข้ามาใช้ในระบบการศึกษา เป็นการนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา เพราะว่าอินเทอร์เน็ตเปรียบเสมือนห้องสมุดขนาดยักษ์ที่ผู้ใช้สามารถเข้าไปค้นหาและดึงข้อมูลที่ต้องการได้ง่ายและรวดเร็ว มีแหล่งข้อมูลความรู้จำนวนมหาศาลที่มีกระจายอยู่ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลความรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมและอื่นๆ ทำให้นักเรียน ครูอาจารย์ รวมถึงผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการศึกษา ค้นคว้า หรือการทำงานได้ ในส่วนระบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลโดยใช้อินเทอร์เน็ต ก็ทำให้ผู้เรียนหรือผู้สอนที่อยู่ห่างไกลกัน ไม่จำเป็นต้องเสียเวลา และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาสถานที่เดียวกัน ผู้สอนและผู้เรียน สามารถอยู่คนละสถานที่ ก็ยังสามารถทำการเรียนการสอนได้ เช่น การเรียนการสอนผ่านเว็บ หรือ E-Learning ห้องสมุดดิจิตอล (Digital Library) โดยได้มีการพัฒนาเนื้อหาความรู้สำหรับเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา มีเนื้อหาความรู้ในสาขาต่างๆ มากมายสำหรับนักเรียนและอาจารย์ใช้ในการเรียนการสอนทำให้ความก้าวหน้าของระบบอินเตอร์เน็ตคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีการสื่อสารก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ทางสังคม เครือข่ายสังคมที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่า “สังคมออนไลน์” (Social Network) โดยเครือข่ายสังคมออนไลน์นี้เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สมาชิก ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติ และศาสนา ทุกระดับการศึกษาอาชีพ และทุกกลุ่มสังคมย่อยจากทั่วโลกเป็นผู้สื่อสาร หรือเขียนเล่าเนื้อหาเรื่องราว ประสบการณ์ บทความ รูปภาพ และวิดีโอ ที่สมาชิกเขียน และทำขึ้นเองหรือพบเจอจากสื่ออื่นๆ แล้วนำมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายของตนผ่านทางระบบอินเตอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เครือข่ายสังคมออนไลน์เติบโตอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง ก่อให้เกิดวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีของสื่อสังคมออนไลน์หลากหลายประเภท ทัตธนันท์ พุ่มนุช (2553 : 19)

การใช้อินเทอร์เน็ตทำให้ผู้สอนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการศึกษา การวิจัย การวางแผนการสอนและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญที่เชื่อมต่อเข้าสู่ระบบเช่นกัน คุณค่าของการเปิดรับข้อมูลทำให้ได้รับรู้กลยุทธ์การสอนที่หลากหลาย สามารถนำมาปรับปรุงประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์ทั้งผู้เรียนและผู้สอนและการประยุกต์ใช้อินเทอร์เน็ตในปัจจุบันทำได้หลากหลาย อาทิเช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรืออีเมล์ (e-Mail) สนทนา (Chat) อ่านหรือแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด การติดตามข่าวสาร การสืบค้นข้อมูล/การค้นหาข้อมูล การชม หรือซื้อสินค้าออนไลน์ การดาวน์โหลด เกม เพลง ไฟล์ข้อมูล ฯลฯ การติดตามข้อมูลภาพยนตร์ รายการบันเทิงต่างๆ ออนไลน์ การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ การเรียนรู้ออนไลน์ (e-Learning)

การประชุมทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต (Video Conference) โทรศัพท์ผ่านอินเทอร์เน็ต (VoIP) การอับโหลดข้อมูล หรือ อื่นๆแนวโน้มล่าสุดของการใช้อินเทอร์เน็ตคือการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งพบปะแลกเปลี่ยนความรู้กันเพื่อสร้างเครือข่ายสังคม ซึ่งพบว่าปัจจุบันเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดังกล่าวกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ และการใช้เริ่มมีการแพร่ขยายเข้าไปสู่การใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Internet) มากขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีปัจจุบันสนับสนุนให้การเข้าถึงเครือข่ายผ่านโทรศัพท์มือถือทำได้ง่ายขึ้นมาก ผู้เรียนยังสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว

ดังนั้นครูจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและเข้าใจบทบาทของนักเรียนและครูที่ถูกต้อง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะที่สำคัญและจำเป็นอยู่เสมอ จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีความพร้อมในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในศตวรรษที่ 21 ที่สิ่งแวดล้อมรอบตัวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเมื่อมีการใช้งานของ Social Media ในเบื้องต้น ซึ่งเป็นการใช้งานส่วนบุคคล ที่สามารถใช้ได้อย่างเสรี แต่เมื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการสืบค้น และนำเสนอข้อมูล เช่น การนำเสนอข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยไม่ตรวจสอบความถูกต้อง หรือความทันสมัยของข้อมูล การแชร์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีอคติ หรือความลำเอียง หรือการนำข้อความ เอกสารภาพ หรือวิดีโอมาใช้ โดยไม่อ้างอิงแหล่งที่มา จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์ (2552 : 29)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) ศึกษาสภาพที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

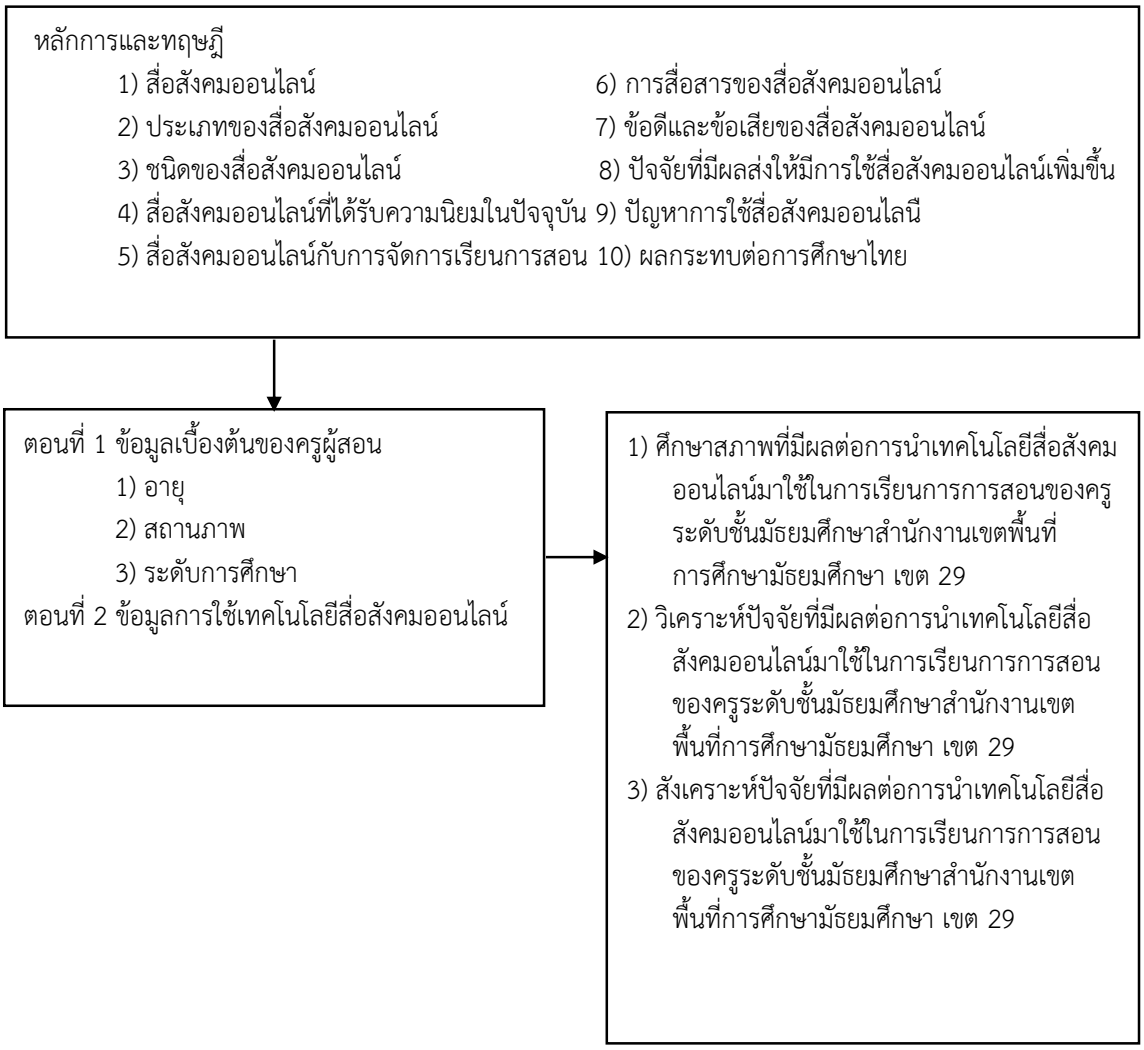
2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

3) สังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 1,073 คน เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ 7 แห่ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 1,073 คน เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ 7 แห่ง

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 285 คน ซึ่งใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยเทียบตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube, Line, Twitter, Instagram

ตอนที่ 3 สภาพที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามกรอบแนวคิดในงานวิจัย เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา แล้วนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

2) ศึกษาแนวทางการสร้างเครื่องมือจากเอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเหมาะสมที่จะใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้

3) ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบแบบสอบถาม และหาค่า IOC ของแบบสอบถาม ว่ามีความเหมาะสม ความชัดเจนของข้อคำถาม เนื้อหาครอบคลุมในที่ต้องการถาม และสามารถวัดได้ตรงวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป นำไปใช้ในแบบสอบถาม

5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนภาษาที่ใช้ และตัดข้อคำถามที่ซ้ำซ้อนหรือมีความหมายคล้ายคลึงกันออก โดยข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ด้านการสนับสนุนของโรงเรียน และด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์

6) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ให้ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง เพื่อแก้ไขครั้งสุดท้าย ก่อนนำไปทดลองใช้

7) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงของการวิจัย จำนวน 50 ชุด จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้สูตรครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

8) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขอย่างสมบูรณ์ จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง สำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำการติดต่อขอหนังสือจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ ครูผู้สอนตอบแบบสอบถาม

2) นำแบบสอบถามแจกให้ครูผู้สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงกันยายน จำนวน 285 ฉบับ

3) ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามตามที่ได้แจกไว้ในโรงเรียนต่างๆ ด้วยตนเอง สามารถเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาได้ 285 ฉบับ และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด แล้วจึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 ฉบับ มาประมวลผลตามระเบียบวิธีทางสถิติการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer) สำหรับคำนวณผลทางสถิติ และสถิติที่ใช้คือ 1.สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สามารถสรุป ได้ดังนี้

1) ผลการศึกษาสภาพที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้สอนมีความเข้าใจวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการสนับสนุนของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการประเมินผลการจัดการสื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีเครือข่าย ส่วนใหญ่ผู้สอนมีอุปกรณ์ที่สามารถใช้เทคโนโลยีเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ (เช่น สมาร์ทโฟน แท็บแล็ต โน้ตบุ๊ค) อยู่ในระดับปานกลาง

2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้สอนมีความเข้าใจวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการสนับสนุนของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการประเมินผลการจัดการสื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีเครือข่าย ส่วนใหญ่ผู้สอนมีอุปกรณ์ที่สามารถใช้เทคโนโลยีเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ (เช่น สมาร์ทโฟน แท็บแล็ต โน้ตบุ๊ค) อยู่ในระดับปานกลาง

3) ผลการสังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการติดตั้งการใช้งานหรือรูปแบบต่างๆที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการสนับสนุนของโรงเรียน มีการจัดประชุมของทางโรงเรียน เพื่อให้ประเมินผลการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สอนที่นำมาใช้กับการเรียนการสอนว่าผู้สอนมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนอย่างไร อยู่ในระดับมาก ด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีเครือข่าย ส่วนใหญ่ผู้สอนมีเทคโนโลยีในการสื่อสารกับผู้เรียน (เช่น สมาร์ทโฟน แท็บแล็ต โน้ตบุ๊ค) เพื่อสะดวกในการใช้และเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์

จากผลการวิจัย พบว่า ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ คือผู้สอนมีความเข้าใจวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย จิราภรณ์ ศรีนาค (2556 : 11) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ประเภท รูปแบบ เนื้อหาและการใช้ สื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาประเภทของสื่อสังคม ออนไลน์ที่ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เลือกใช้ 2) เพื่อศึกษารูปแบบ

การนำเสนอเนื้อหาของสื่อสังคม ออนไลน์ 3) เพื่อศึกษาเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ใช้ในการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และ 4) เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ การศึกษาครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ใช้สื่อสังคม ออนไลน์ จำนวน 28 คน และการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวอย่างสื่อสังคมออนไลน์ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพอาชีพนักเรียน/นักศึกษา โดยสื่อสังคมออนไลน์ประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะ Facebook คือ ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้ใช้รู้จักและนิยมใช้มากที่สุด ทั้งนี้ รูปแบบในการนำเสนอสารของสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า Facebook คือสื่อสังคมออนไลน์ที่มี รูปแบบโดดเด่นมากที่สุด โดยเฉพาะรูปแบบการให้ผู้รับสารมีส่วนร่วม (Interactive) ที่สามารถทำการสื่อสารแบบ VDO Call ได้ ด้านเนื้อหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์นั้น มีลักษณะของการใช้สื่อ สังคมออนไลน์เพื่อเสริมกับการใช้สื่อเดิม เป็นลักษณะที่พบมากที่สุด และเนื้อหาในการแสดงตัวตน ที่พบคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ใช้ชื่อหรือรูปภาพของตนเองในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และ ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นภาษาพูด ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สื่อสารส่วนใหญ่อยู่ในระดับเริ่มต้น ความสัมพันธ์ คือ บุคคลทั่วๆ ไป หรือเพื่อนใหม่และไม่มีการตั้งกฎ บรรทัดฐานหรือกติกาการใช้งานไว้ ด้านวัตถุประสงค์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการ พูดคุย สนทนามากที่สุด รองลงมาคือ ใช้เพื่อความบันเทิง และใช้เพื่อรับรู้เหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งส่งผล กระทบเชิงบวก ทำให้ได้รู้เหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็ว สามารถช่วยให้การติดสนใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้ง่ายขึ้น และช่วยให้ได้กลับไปคุยกับเพื่อนเก่า พบปะเพื่อนใหม่ๆ และผลกระทบเชิงลบ พบว่า สื่อ สังคมออนไลน์ทำให้ความสัมพันธ์ของบุคคลในโลกของความเป็นจริงลดลง และส่งผลต่อความ ถูกต้องของข้อมูลข่าวสารที่ใช้สื่อสารลดลงด้วย จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ด้านระยะเวลา การใช้สื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แบบต่อเนื่อง โดยมีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ทุกวัน แม้จะจำนวนเวลาที่ต่างกันหรือช่วงเวลาที่ ต่างกัน ก็ยังมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งความสัมพันธ์กับผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบ โดยมีระดับความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ส่วนการสร้างตัวตนผ่านการเลือกใช้ชื่อและรูปภาพเพื่อสร้างอัตลักษณ์ การใช้ภาษาในการ แสดงออก การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ และการเคารพกฎ/กติกาต่างๆ ที่ตนเองและผู้ใช้ คนอื่นๆ ตั้งไว้ มีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ยังมีความสัมพันธ์กับผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบ โดยมีระดับความสัมพันธ์ในระดับปานกลางด้านการสนับสนุนของโรงเรียน จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการสนับสนุนของโรงเรียน คือมีการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย จุฑามาศ เฮงประเสริฐ (2556) ได้ทำการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา กองการศึกษาเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยรวม 4.88 อยู่ในเกณฑ์ความพึงพอใจระดับเหมาะสมมากที่สุด และผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีเครือข่าย จากผลการวิจัย พบว่า ด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีเครือข่าย คือผู้สอนมีอุปกรณ์ที่สามารถใช้เทคโนโลยีเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ (เช่น สมาร์ทโฟน แท็บแล็ต โน้ตบุ๊ค) ส่วนใหญ่

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย Safran (2010) ทำการศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการศึกษา ซึ่งพบว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่นักเรียนทุกคนรู้จัก เข้าใจ และเคยใช้บริการใดบริการหนึ่งของสื่อสังคมออนไลน์ โดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนแบบร่วมมือก่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้สูงสุด ช่วยให้ครูสามารถสื่อสารกับผู้เรียนได้ง่าย ลดปัญหานักเรียนไม่กล้าถามครูในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็น

สื่อที่สะท้อนความรู้หรือผลการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ง่าย นักเรียนสามารถสะท้อนความคิดของตนเองลงในเครื่องมือเหล่านั้น และเกิดการสื่อสาร แสดงความคิดเห็น หรือให้คำแนะนำ โดยมีปฏิสัมพันธ์กันในระดับเครือข่ายได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และยังสอดคล้องกับงานวิจัย Lind (2012) ได้ศึกษาถึงการบูรณาการเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน โดยทดลองกับนักเรียนระดับ (Grade) 4 และ 5 Lind ได้สร้างหลักสูตรสำหรับกลุ่มตัวอย่างของเขา โดยใช้บทเรียนออนไลน์แบบเว็บเควสท์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) เอ็นไซโคบีเดีย ซีดีรอมและอินเตอร์เน็ต พบว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมาก ให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้านและเข้าใจบทบาทของตนได้เป็นอย่างดี

2. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้สอนมีความเข้าใจวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์

ด้านการสนับสนุนของโรงเรียน ส่วนใหญ่ประเมินผลเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอน

ด้านความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีเครือข่าย ส่วนใหญ่ผู้สอนมีอุปกรณ์ที่สามารถใช้เทคโนโลยีเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ (เช่น สมาร์ทโฟน แท็บแล็ต โน้ตบุ๊ค)

3. สังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการติดตั้งการใช้งานหรือรูปแบบต่างๆที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์

ด้านการสนับสนุนของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการจัดประชุมของทางโรงเรียน เพื่อให้ประเมินผลการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สอนที่นำมาใช้กับการเรียนการสอนว่าผู้สอนมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนอย่างไร

ด้านความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีเครือข่าย ส่วนใหญ่ผู้สอนมีเทคโนโลยีในการสื่อสารกับผู้เรียน (เช่น สมาร์ทโฟน แท็บแล็ต โน้ตบุ๊ค) เพื่อสะดวกในการใช้และเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

1) ด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ควรที่จะศึกษาโปรแกรมของอุปกรณ์เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้น เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ

2) ด้านการสนับสนุนของโรงเรียนควรเพิ่มงบประมาณและสนับสนุนในส่วนของการจัดซื้ออุปกรณ์เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์, อุปกรณ์ต่อพวง หรือค่าบำรุงรักษาซ่อมแซมเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อจะได้พัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

3) ด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีเครือข่าย ควรจัดเตรียมเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ไว้ให้เพียงพอต่อการใช้งานของผู้เรียน เพื่อง่ายต่อการเรียนรู้และง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน

อีกอย่างสื่อสังคมออนไลน์จะเข้าไปมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันของประชาชนเพิ่มขึ้น แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ชนิดของสื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่างๆ ไปตามกระแสความนิยมของกลุ่มผู้ใช้กลุ่มต่างๆ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพราะสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุน หลักที่มีอยู่เดียวได้อย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา เช่น ปัจจัยด้านพฤติกรรมผู้บริหาร ทัศนคติของครูผู้สอนเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เป็นต้น

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา ในแต่ละกลุ่มสาระวิชา เพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริง และสามารถนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้จริง ในการกระตุ้นส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษาได้อย่างเหมาะสมตามภาระงาน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ ดร.ฐาปนี สีเฉลียว ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.รัฐสาน์ เลาหสุรโยธิน ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.ธนดล ภูสีฤทธิ์ กรรมการสอบ และอาจารย์ ดร.อุดร อรกุล ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ตลอดมาตั้งแต่ต้นจนเสร็จเรียบร้อย จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนปทุมพิทยาคม ผู้อำนวยการโรงเรียนอำนาจเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช ผู้อำนวยการโรงเรียนนารีนุกูล ผู้อำนวยการโรงเรียนเขื่องในพิทยาคาร ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมตระการพืชผล ผู้อำนวยการโรงเรียนลือคำหาญวารินชำราบ ผู้อำนวยการโรงเรียนเดชอุดม และคุณครูทุกท่านของแต่ละโรงเรียนที่อำนวยความสะดวกและให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ นายไพศาล ปวงสุข นายชัชวาล ใจโชติ นางพิมพ์สุดา สันพนวัฒน์ นางเกษศิริ ทองเสริม และดร.เปี่ยมศักดิ์ แสนศิริทวีสุข ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ ว่าที่ ร.ต กมลศักดิ์ ทองกลม คุณแม่พิรุณ ทองกลม และขอบพระคุณญาติพี่น้องทุกท่านที่คอยให้ความรัก ความห่วงใยให้กำลังใจและสนับสนุนด้วยดีตลอดมา สุดท้ายนี้ ด้วยคุณค่าและความดีที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้ที่มีพระคุณต่อผู้วิจัยทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

จิราภรณ์ ศรีนาค. **การวิเคราะห์ประเภท รูปแบบ เนื้อหาและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย.** (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ 29 กันยายน 2560). จาก http://sutir.sut.ac.th:8080/sutir/bitstream/123456789/5644/2/fulltext.pdf

จุฑามาศ เฮงประเสริฐ. **การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ 17 กันยายน 2559). จาก http://www.bangkokeducation.in.th/cms/download/news/file/1980.pdf

จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์. **การประยุกต์ใช้ Social Network และ Social Media สำหรับการศึกษา.** (ออนไลน์) 2552 (อ้างเมื่อ 29 สิงหาคม 2559). จาก http://edutech14.blogspot.com/2014/05/social-network-social-media.html

ทัตธนันท์ พุ่มนุช. **การประยุกต์ใช้ Social Network และ Social Media สำหรับการศึกษา.** (ออนไลน์) 2553 (อ้างเมื่อ 29 สิงหาคม 2559). จาก http://edutech14.blogspot.com/2014/05/social-network-social-media.html

สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน. **การใช้ Social Media.** (ออนไลน์) 2552 (อ้างเมื่อ 21 ธันวาคม 2559).จาก http://edutech14.blogspot.com/2014/05/social-network-social-media.html

Lind. **Social media in Education.** (Online) 2012 (15 January 2017). https://beautenst.files.wordpress.com/.../6e0b89ae0b897e0b897e0b8b5e0b988-Safran.

Social media in Education. (Online) 2010 (23 September 2016). http://www.bangkokeducation.in.th/cms/download/news/file/1980.pdf Retrieved

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

The School Adminitrator Skills Dffecting to Aeadinuie Administration Effectiveness in School under Secondary Educational Service Are office 11 in Surat thani Province

กิตติ วิเศษ[1]
บรรจง เจริญสุข[2]
โสภณ เพ็ชรพวง[3]

บทคัดย่อ

สภาพปัจจุบันโรงเรียนมีปัญหาในเรื่องการบริหารจัดการ คุณภาพผู้เรียนไม่ได้มาตรฐานการศึกษา การจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ลดน้อยลง ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่วนหนึ่งมาจากทักษะและพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ และทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชากรได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 1,884 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 320 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านเทคโนโลยี และทักษะด้านความคิดรวบยอด

2. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผล

คำสำคัญ : ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานวิชาการ, ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ.

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
[3]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

การบริหารงานวิชาการ สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยภาพรวมได้ร้อยละ 64.40 ดังนั้นผู้บริหารควรเรียนรู้ด้านความคิดรวบยอดและการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องแนวนโยบายและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และยกระดับกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน เปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน เป็นแบบอย่างที่ดี มีเวลาส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษา ควรแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านวิชาการ เพื่อนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและเพื่อขวัญกำลังใจที่ดีในการทำงานของบุคลากร

Abstract

Current school has problems in administration. The quality of the students is not standardized. Learning management does not correspond to the changing conditions workplace. This is partly due to the skills and administrative behavior of school administrators. The purpose of this research was to study the skills of school administrators. The effectiveness of academic administration and the skills of school administrators that affect the effectiveness of academic administration in school under Secondary Educational Service Area Office 11 in Surat Thani Province. The population was 1,884 teachers. The sample was 320 teachers by simple random sampling. The data were collected by using questionnaires. The questionnaire was reliability of 0.963 Data were analyzed by using basic statistics: mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis.

The research results showed that:

The skills of school administrators by the teachers' opinions were at a high level in overall and each aspect. Sort by: human relations skills, technical skills,technology skills and conceptual thinking skills.The effectiveness of academic administration in overall and each aspect were at the highest level. Sort by: the development of the curriculum, the development of the learning process, educational supervision and development of quality assurance system. The skills of school administrators affect the effectiveness of academic administration. The skill of the administrators can to predict the effectiveness of the academic administration of the institution was 64.4 percent. So that the school administrators should learn conceptual skills and education to be consistent the government policy and local context. Improve the learning process to suit current age. Open minded listening to the opinions of colleagues. A good example for others. Used most of the time it is in the school. Should seek and increase academic knowledge and skills. To use in the management of the school to quality and good morale in the work of personnel.

Keyword : The skills of school administrators, Academic Administration, Effectiveness of academic administration.

บทนำ

การบริหารองค์กรสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายประกอบกัน ตั้งแต่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่อยู่ในบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ ผู้บริหารที่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารงาน ย่อมเป็นผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และวิสัยทัศน์ในการบริหาร สามารถประสานทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายในการบริหารการศึกษา คือ ผลิตผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา

หน่วยงานหรือองค์กรที่มีประสิทธิผลย่อมบ่งบอกถึงความสำเร็จในการบริหารองค์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งเกิดจากโรงเรียนมีสถานะทางสังคม บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ผู้เรียน ซึ่งอำนวยต่อการเรียนรู้อย่างเหมาะสม มีความพร้อมในด้านทรัพยากร เทคโนโลยีที่มีคุณภาพ งบประมาณเพียงพอ มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้รอบด้าน ผู้บริหารสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสมลงตัว สร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียนและสังคม (สมนึก อินทรเทพ, 2558 : 91-92) ในการที่ผู้บริหารสามารถสร้างสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดความสำเร็จได้นั้น สิ่งสำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะ หรือ ความเชี่ยวชาญในการบริหารหลาย ๆ ด้าน อย่างกลมกลืน ตั้งแต่ ทักษะด้านเทคนิค อันหมายถึงความชำนาญหรือความรู้ความสามารถเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในการบริหาร เกี่ยวกับกระบวนการเทคนิคต่าง ๆ เกี่ยวกับการพูด การวางแผนการใช้เครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ เป็นต้น ทักษะด้านมนุษย์เป็นทักษะสำคัญยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ เข้าใจลูกน้อง เข้าใจเพื่อนร่วมงาน เพราะผู้บริหารจะต้องสัมพันธ์กับผู้คนตลอดเวลาในการปฏิบัติงาน ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี เป็นทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน เพราะเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมในการปฏิบัติให้เกิดความถูกต้อง รวดเร็วเป็นปัจจุบันทันสมัย ผู้บริหารที่มีความรู้ความเข้าใจและเชี่ยวชาญการใช้เทคโนโลยีย่อมได้เปรียบผู้อื่น และทักษะที่สำคัญของผู้บริหารอีกอย่างหนึ่งคือ ทักษะความคิดรวบยอดซึ่งเป็นทักษะที่เข้าใจภาพรวมขององค์กร เข้าใจความสัมพันธ์ขององค์กรกับบริบทต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมสถานศึกษาและส่งผลต่อความสำเร็จต่อการบริหารองค์กรทางการศึกษาเป็นอย่างมาก วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2556 : 84)

ทักษะทั้งสี่ด้านของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานวิชาการ ซึ่งเป็นผลงานของการบริหารสถานศึกษา เพราะหากผู้บริหารสามารถบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จย่อมส่งผลให้งานอื่น ๆ ได้แก่งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานการเงินพัสดุ และงานบริหารทั่วไป ย่อมสำเร็จตามไปด้วย เพราะงานทั้งสี่ด้านของสถานศึกษามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทุกงานจะส่งผลต่อกัน เดชา มีสวน (2546 : 61 – 64) สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 44 โรงเรียน สภาพปัจจุบันแต่ละโรงเรียนมีปัญหาหลายด้านที่แตกต่างกันไปเช่นเดียวกับสถานศึกษาหรือโรงเรียนอื่น ๆ เช่น บริบทด้านพื้นที่ ปัญหาของชุมชน ปัญหาด้านการบริหารจัดการ การบริหารงบประมาณ การบริหารด้านบุคลากร การเรียนการสอน มาตรฐานการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดหวัง หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือ ความเชี่ยวชาญหรือความชำนาญในการบริหารในด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารต่างกัน คือ ด้านเทคนิคการใช้เครื่องไม้เครื่องมือ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้ความสามารถส่วนตัวโดยเฉพาะ ความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุดเหมาะสมกับสถานการณ์ ความรู้และความเชี่ยวชาญในการเข้าใจเพื่อนร่วมงานรวมถึงการใช้คนให้เหมาะกับงานและเหมาะกับโครงสร้างขององค์กร และสำคัญที่สุดคือ ความสามารถในการมองความสัมพันธ์ของงานทุกฝ่ายในองค์อย่างเข้าใจและสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าองค์กรจะก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยปัจจัยใดและต้องหลีกเลี่ยงปัจจัยใด ทักษะทั้งสี่ด้านย่อมส่งผลต่อการบริหารงานให้องค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างมี

ประสิทธิภาพสูงสุด จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของการวิจัย

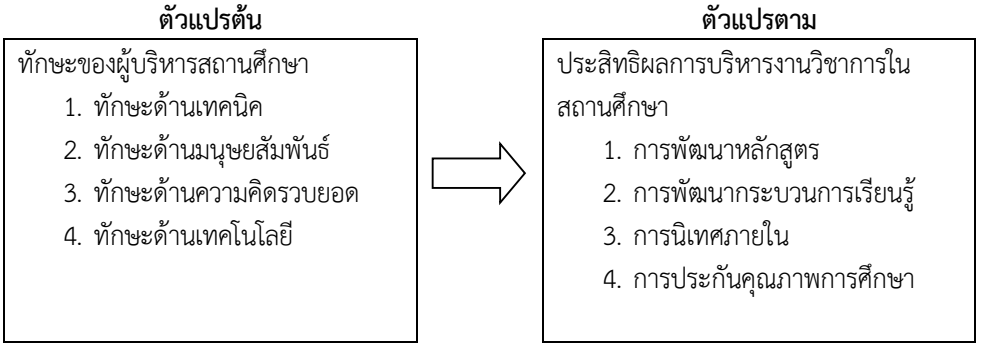
ประชากรได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 1,884 คน จาก 44 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษย์ ทักษะด้านความคิด และทักษะทางด้านเทคโนโลยี
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารของผู้บริหารและประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการและนำมาสังเคราะห์จนได้ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 1,884 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 320 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดสัดส่วนตามสหวิทยาเขตแล้วดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ซึ่ง ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย ทักษะ 4 ด้าน ตามตัวแปรต้นที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า และตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ตามตัวแปรตามที่ศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

สังเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนตัว ของผู้ให้ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหูคูณ

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา
2. สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับทักษะการสร้างและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
    1. ทดลองใช้แบบสอบถาม (Try out)
    2. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS
    3. สรุปผลการวิจัย
    4. เผยแพร่ผลงาน

สรุปผลการวิจัย

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านการคิดรวบยอด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

1.1 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การมีมนุษยสัมพันธ์และอัธยาศัยที่ดีกับเพื่อนร่วมงานทุกระดับ สามารถทำงานได้กับคนทุกประเภท ยอมรับนับถือ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และเป็นแบบอย่างที่ดีกับคนรอบข้าง

1.2 ทักษะด้านเทคนิค ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารมีกลยุทธ์ในการวางแผนที่ดี มีการกำหนดนโยบายทิศทางของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีเทคนิคในการใช้สื่ออย่างคล่องแคล่ว มีเทคนิคในการมอบหมายงานและมีวิธีการสอนงานที่ดี

1.3 ทักษะด้านเทคโนโลยี ค่าเฉลี่ย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่องค์กรอื่นได้อย่างเหมาะสม มีเทคโนโลยีสำหรับผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ผู้ปกครองสามารถตรวจสอบผลการเรียนของบุตรหลานได้ มีการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และผู้บริหารมีข้อมูลที่ทันสมัยจากหลากหลายแหล่ง

1.4 ทักษะด้านความคิดรวบยอด ค่าเฉลี่ย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารมีความรู้แนวนโยบายทางด้านการศึกษา รู้ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกที่จะส่งผลต่อสถานศึกษา สามารถกำหนดกลยุทธ์และวิสัยทัศน์สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยเหนือเพื่อรองรับการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน สามารถมองภาพรวมความสัมพันธ์ผลกระทบส่วนต่าง ๆ ขององค์กรจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวมได้อย่างชัดเจน จัดโครงสร้างขององค์กรได้เหมาะสมกับภารกิจ และสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานแบบร่วมมือและประชาธิปไตย

2. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เช่นกัน

โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพ รายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาที่มาจากการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้หลักสูตรอย่างเหมาะสม มีการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีผลการนิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับชุมชน

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ

จากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษามีผลการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีผลการส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน มีผลการจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิดให้แก่ผู้เรียน มีการปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดี และมีการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

2.3 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษามีระบบการนิเทศในงานวิชาการและการเรียนการสอน มีผลการดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย มีการดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีผลการประเมินการจัดระบบ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการนิเทศร่วมกับสถานศึกษาอื่น

2.4 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษาที่มีระบบโครงสร้างองค์กรรองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง สถานศึกษามีแผนพัฒนาคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา มีผลการดำเนินการพัฒนาตามแผน และมีผลการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการปรับปรุงพัฒนาการประเมินคุณภาพภายใน

3. ผลการวิเคราะห์ถดถอยหูคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) พบว่าทักษะของผู้บริหาร 3 ด้าน คือ ทักษะทางด้านเทคนิค ด้านความคิดรวบยอด และทักษะทางด้านเทคโนโลยีสามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ ร้อยละ 65 (R^2 = 648) และทักษะการบริหารของผู้บริหารทั้ง 4 ด้าน สามารถนำมาสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบหรือคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$\hat{Y}$ = .158 (X1)+.025 (X2)+.164 (X3)+.332 (X4)+11.233

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$\hat{Z}$ = .194 (21)+.030 (22)+.216 (23)+.456 (24)

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านความคิดรวบยอดตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นดังนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นมนุษย์สูง ซึ่งทั้งนี้สามารถทำงานประสานงานได้กับคนทุกระดับตั้งแต่ระดับล่างสุดทั้งชาวบ้าน ผู้ปกครอง นักเรียน จนถึงผู้บริหารระดับสูง ซึ่งต้องอาศัยทักษะด้านการพูด การติดต่อประสานงาน ความเข้าใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ อารียา ศิริบุญยประสิทธิ์ (2554 : 46) ที่ให้ความเห็นว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น ๆ ทุกระดับได้อย่างเหมาะสม และทำงานได้อย่างมีประสิทธิผล ส่วนทักษะอีก 3 ด้าน คือ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านความคิดรวบยอด ล้วนเป็นทักษะที่ต้องอาศัยบุคคล หากผู้บริหารไม่มีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลในองค์กรทักษะอื่น ๆ ก็ย่อมไม่มีผลในการบริหาร ทรัพยากรคนสำคัญที่สุดในบรรดาทรัพยากรทั้งหมด

2. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าในการบริหารวิชาชีพเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี สามารถปฏิบัติตนอยู่ในสังคมและชุมชนได้อย่างราบรื่น ทำงานเป็น อยู่ร่วมกับผู้อื่นสามารถทำงานเป็นทีมได้ดี ซึ่งสิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ คือ การกำหนดหลักสูตรในการเรียนการสอน ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นทางที่จะนำผู้เรียนบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ คือ การกำหนดหลักสูตรในการเรียนการสอน ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นทางที่จะนำผู้เดินทางไปสู่เป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนก็ต้องดำเนินการตามหลักสูตรกำหนดเอาไว้ หลักสูตรจึงต้องทันสมัยได้รับการพัฒนาเป็นปัจจุบันกับยุคกับสมัยอยู่เสมอ การบริหารหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2553 : 174) ที่กล่าวว่าการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพนั้น เอกสารหลักสูตรต้องชัดเจนทันสมัย ผู้สอนต้องรู้ เข้าใจ เจตนาของหลักสูตร สอนได้ตามเป้าหมายของหลักสูตร มีบริการสนับสนุนส่งเสริมหลักสูตรที่ดี มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความรู้และยังสอดคล้องกับแนวคิดของจรุณี เก้าเอี้ยน ที่สรุปว่าการพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การจัดทำหลักสูตร การปรับปรุงเปลี่ยนหลักสูตรให้ดีขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและสภาพสังคม ส่วนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศ

การศึกษาและการพัฒนาระบบประกันคุณภาพเป็นเทคนิคที่สำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพโดยเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องจัดให้มีควบคู่กับการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

3. จากผลการพยากรณ์การทดถอยพหูคูณ พบว่า มีตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.5 ได้แก่ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะด้านความคิดรวบยอด และทักษะทางด้านเทคโนโลยี มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ได้ร้อยละ 65 (R^2 = 648) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานในการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยหรือค่าอำนาจการพยากรณ์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มากที่สุดคือ ทักษะทางด้านการใช้เทคโนโลยี ผลวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่าในยุคปัจจุบันในการบริหารหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของมณฑกานต์ ใหม่แท้ (2556 : 13-14) ที่ได้ให้ความเห็นว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นระบบสนับสนุนการบริหารจัดการไม่ว่าระดับบุคคลหรือระดับกลุ่ม ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีความรู้ทักษะในด้านนี้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา เรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารมีทักษะด้านเทคโนโลยีและด้านความคิดรวบยอดยังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะความสามารถในการมองเห็นการแปลงเปลี่ยนของอนาคตที่จะเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล และทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวสาร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้ผู้บริหารมีทักษะในการมองเห็นการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในอนาคตเป็นการให้ไปศึกษาดูงานองค์กรที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นองค์กรทางการศึกษาหรือไม่ใช้องค์กรทางการศึกษาก็ได้ เพื่อดูแนวทางวิสัยทัศน์ในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร และ ควรมีนโยบายให้ผู้บริหารมีโอกาสหรือกิจกรรมในการสร้างเครือข่ายกับชุมชนโดยใช้ วิธีออนไลน์จะทำให้ชุมชนกับโรงเรียนมีความเป็นหนึ่งเดียวสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ และสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนได้

ข้อเสนอแนะเพื่อปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา

1. จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะด้านความคิดรวบยอด เป็นทักษะที่ผู้บริหารยังมีอยู่น้อย แต่เนื่องจากเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการมองภาพรวมขององค์กรได้ โดยสามารถกำหนดเป้าหมายขององค์กรมีวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน จึงเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เข้าใจภาระงาน นโยบายของการจัดการศึกษาอันจะส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิผล

2. จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะด้านมนุษย์มีประสิทธิผลสูงสุดในทักษะทั้ง 4 ด้าน จึงเสนอแนะว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้เทคนิคนี้ในการปฏิบัติให้มาก โดยเฉพาะเทคนิคในการวางแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา โดยใช้การระดมความคิดในการทำงาน การสั่งการ การมอบหมายงานที่ใช้หลักการใช้ความเป็น เพื่อนพี่น้อง ทำให้ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน

3. จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะของผู้บริหารทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จของการบริหารจะต้องใช้เทคนิค ทั้ง 4 ด้านในระดับที่สมดุลกัน จึงเสนอแนะว่าผู้บริหารจะต้องใช้ทักษะความคิดรวบยอด ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคโนโลยีในระดับที่พอ ๆ กัน จึงจะทำให้งานประสบความสำเร็จ

4. จากผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลทางด้านการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรมีประสิทธิผลสูงสุด จึงเสนอแนะว่าผู้บริหาร ควรมีนโยบายปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมทันสมัย และเหมาะกับสังคม และผู้เรียน อันจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัย เรื่อง ทักษะของผู้บริหารที่เหมาะสมในยุคของประเทศไทย 4.0 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ให้เหมาะกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

2. ควรทำวิจัยเจาะลึกเกี่ยวกับทักษะทั้ง 4 ด้านของผู้บริหาร เพื่อศึกษาว่าทักษะใดที่จำเป็นที่สุด และส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษามากที่สุดในยุคปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บรรจง เจริญสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ เพ็ชรพวง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้คำแนะนำเพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ถูกต้องครบถ้วนทุกขั้นตอน ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ เอกเพชร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกและคณะกรรมการสอบทุกท่าน รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ช่วยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และให้ความคิดเห็นข้อเสนอแนะประกอบข้อมูลรายงานการวิจัย สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ให้ความรู้และคำแนะนำ สั่งสอนตลอดระยะเวลาทำการศึกษาตลอดหลักสูตร และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จงกล วิเศษเขลา.**ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครพนม, 2554.

จรุณี เก้าเอี้ยน. **เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทาง การปฏิบัติ สำหรับผู้บริหารมืออาชีพ.** สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์, 2557.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. **การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี : ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษาสำนักงานวิทยาบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2551.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และกัญจนา ลินทรัตนศิริกุล “**การประเมินหลักสูตรการเรียนการสอน**” ใน ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาหลักสูตรและการสอน หน่วยที่ 9 พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2556.

———.(2551).**เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

สุธรรม ดุษดี. **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้าน, 2553.

จอมบึง.อารียา ศิริบุญยประสิทธิ์. **การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความ คิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2554.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างความสามารถทางคณิตศาสตร์กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และสะเต็มศึกษา

The Comparison of Learning Achievements and Critical Thinking in Mathematics of Mattayomsuksa 3 Students Between The Level of Their Potential in Mathematics, 4 MAT Instruction Model and STEM Education Instruction Model.

กุลเชษฐ ศรีพล[1]
จุไรรัตน์ อาจแก้ว[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MATและสะเต็มศึกษา 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4MATและสะเต็มศึกษา 3) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับระดับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองหินวิทยาคม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากเลือกห้องเรียนมา 4 ห้องเรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง และจับฉลากอีกครั้งจาก 4 ห้องเรียน ได้ 2 ห้องเรียนคือ ห้อง 1 และห้อง 3 เป็นกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT จำนวน 70 คน และอีก 2 ห้องเรียนคือ ห้อง 2 และห้อง 4 เป็นกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้โดยใช้สะเต็มศึกษา จำนวน 70 คน ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ 3 x 2 Factorial Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) Independent samples และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์, ความสามารถทางคณิตศาสตร์, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ 4 MAT, การจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

[2]อาจารย์ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผลการวิจัย พบว่า

1.นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์สูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MATอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับระดับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare the students' achievement between two models approach, 2) compare their critical thinking in mathematics based on two models approach, and 3) study the interaction between the instruction management approach and the level of their potential in mathematics which effected on their achievement and critical thinking in mathematics.

The research samples consisted of Mathayomsuksa 3 students in 2017 academic year at Nonghinwittayakom School, Nonghin district, Loei province, Secondary Educational Service Area Office 19. Two groups of research samples were selected by Simple Random Sampling. The first experimental group was 70 students and the second experimental group was 70 students as well by using of 3X2 Factorial Design.

The research instruments were mathematics lesson plan of the 4 MAT instruction model, STEM education instruction model, achievement test 30 items and critical thinking in mathematics test 20 items. Earned data were analyzed to obtain mean, standard deviation,
t-test by Independent Samples and Two-way multivariate analysis of variance.

The research findings were as follows :

1. The Students who learned by 4 MAT instruction model had achievement scores higher than the students who learned by STEM education instruction model with the statistical significance at .05 level.

2. The Students who learned by STEM education instruction model had critical thinking in mathematics skill higher than by the respondents who learned by 4 MAT instruction model with the statistical significance at .05 level.

3. The interaction between instructional methods and the level of potential which effecting on their achievement and their critical thinking in mathematics had statistical significance at .05 level.

Keyword : Learning Achievement, Critical Thinking in Mathematics, the Level of Their Potential in Mathematics, 4 MAT Instruction Model, STEM Education Instruction Model.

บทนำ

การศึกษาจึงจำเป็นต้องเตรียมเยาวชนให้เป็นผู้มีความสามารถในการคิด การสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดเป็นการค้นพบทางการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นการสอนที่พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาด้วยตนเองและในระบบกลุ่ม เพราะในการปรับตัวต่อไปของชีวิตของนักเรียน ต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย สิ่งที่นักเรียนได้รับการถ่ายทอดจากครูนั้น อาจจะเป็นสิ่งที่ล้าหลังใช้การไม่ได้ แต่การเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิด สิ่งที่ติดตัวนักเรียนไปคือ วิธีการคิด กระบวนการคิด กระบวนการแสวงหาความรู้ ความสามารถในการกล้าคิด กล้าทำ ซึ่งดูความสัมพันธ์เหล่านี้จะกลายเป็นลักษณะนิสัยของนักเรียนในการนำไปสู่การพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติต่อไป ประเวศ วะสี (2539 : 1-50 อ้างถึงในจรินยา นาหัวนิน (2553 : 1) กล่าวคือรากฐานสำคัญของการศึกษาที่แท้จริง คือการสอนให้คนรู้จักคิดและคิดเป็น และการคิด ที่สำคัญนั้นคือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ บรรจง อมรชีวิน (2556 : 1)

แต่การศึกษาของไทยในปัจจุบันนี้ ไม่ได้มุ่งเน้นการสอนให้นักเรียนรู้จักคิดมากนัก ยังยึดมั่นกับเนื้อหามากกว่ากระบวนการทางการศึกษา การจดและท่องจำยังมีอยู่สูง การทดสอบความจำยังปรากฏอยู่ทั่วไป ดังจะเห็นได้จากการสอน การติวการกวดวิชาในลักษณะการสรุปเนื้อหายังมีอยู่อย่างกว้างขวาง สภาพเช่นนี้ทำให้ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดอย่างมีวิจารณญาณเกิดขึ้นได้น้อย ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557 : 14) ซึ่งสอดคล้องกับบทความที่ปรากฏในสำนักข่าว CNN ในหัวข้อ ระบบการศึกษาไทยคือหนึ่งในระบบการศึกษาที่ล้มเหลวที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตกต่ำลงทุกปี กล่าวว่า “นักเรียนไม่ได้ฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ขณะที่จำนวนนักเรียนต่อห้องก็เยอะเกินไป จนกระทั่งครูดูแลได้ไม่ทั่วถึง” Cassandra James (2015 : 37) ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนยังต่ำลง ซึ่งจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(สทศ.) มีแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยต่ำลงทุกปี ซึ่งสทศ.ได้วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานจำแนกตามสังกัด ขนาดโรงเรียน ที่ตั้ง ภูมิภาค และรายสาระการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาปีการศึกษา 2559 ผลคะแนนโอเน็ตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 50 ทุกวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาคณิตศาสตร์ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2560 : 25)

จากการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 ได้เน้นทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จะต้องให้เกิดกับนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 38) นั่นคือ การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นกระบวนการในการประยุกต์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ขั้นตอน/กระบวนการแก้ปัญหา ยุทธวิธีแก้ปัญหา และประสบการณ์ที่มีอยู่ไปใช้ในการค้นหาคำตอบของปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิผล สถานการณ์ที่จะนำมาเป็นปัญหาทางคณิตศาสตร์ควรเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้น และดึงดูดความสนใจของนักเรียน ตลอดจนเป็นสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนประยุกต์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ขั้นตอน/กระบวนการแก้ปัญหา ยุทธวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลายไปใช้ในการแก้ปัญหา ดังนั้นการพัฒนาทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จึงควรส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสคิดอย่างมีระบบโดยใช้เหตุผล ยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของคนอื่น ตั้งคำถาม ฝึกวิเคราะห์ ค้นหาคำตอบที่ถูกต้อง จัดระเบียบข้อมูล สังเกต ตั้งสมมติฐาน ทดลองและลงมือแก้ปัญหา สรุปตัดสิน โดยใช้หลักการคิดด้วยวิจารณญาณเพื่อฝึกให้ได้สร้างสรรค์องความรู้ด้วยตนเอง ศราวุธ จอมนำ (2557 : 4-6) อ้างถึงในอรรณพ แก้วขาว (2559 : 1) วิชาคณิตศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังอบรมให้นักเรียนมีความรู้ทักษะในการคิดคำนวณ และสามารถวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ดังที่กล่าวมาแล้วเบื้องต้น โดยความสามารถหรือความลึกซึ้งของ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเรื่องต่างๆ ของบุคคล วัย และประสบการณ์ การฝึกฝนเรื่องนี้จึงไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้แค่ภายในชั่วโมงเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิดและกระบวนการเรียนรู้อยู่เสมอๆ จนกลายเป็นความชำนาญ ซึ่งการเรียนการสอนของสถานศึกษาในประเทศไทยปัจจุบันยังไม่เชื่อมโยงกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ซึ่งจากการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556-2559 โรงเรียนหนองหินวิทยาคม 4 ปีย้อนหลังมีสาระการเรียนรู้ที่ควรเร่งพัฒนา คือสาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศถึง 3 ปี คือตั้งแต่ปี 2556-2558 ยกเว้นในปี 2559 ที่มีแนวโน้มดีขึ้น ถึงแม้ว่าปีการศึกษา 2559 สาระที่ 5 จะมีคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ แต่ก็ยังคงต้องเร่งพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะคะแนนเฉลี่ยทั้งระดับโรงเรียนและระดับประเทศลดลงอย่างมาก

จากสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางอย่างเหมาะสม และจะต้องปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะแผนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น จากการศึกษาค้นจากงานเอกสารและงานวิจัยต่างๆ พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และสะเต็มศึกษา เหมาะที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบยังมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน กล่าวคือการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมองของผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้สมองซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุล ส่วนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา เป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมหรือโครงงานที่บูรณาการการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ผนวกกับกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558) ทำให้ผู้วิจัยมีแนวความคิดที่จะการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างความสามารถทางคณิตศาสตร์กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และสะเต็มศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ และกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และสะเต็มศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และสะเต็มศึกษา

3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับระดับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขอบเขตของการวิจัย

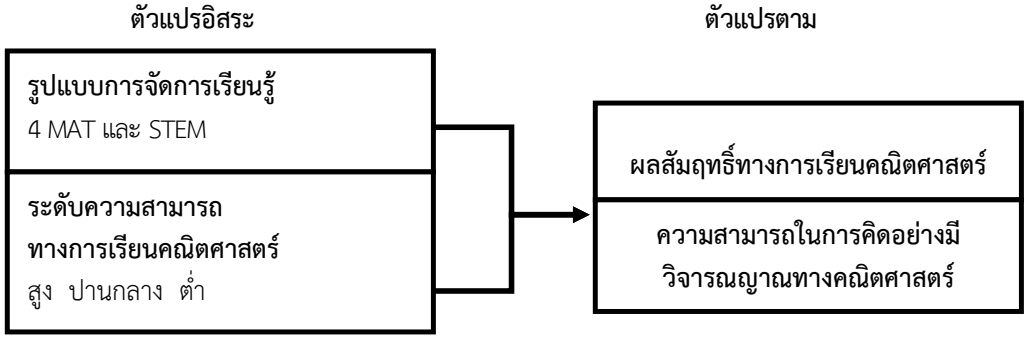
ประชาการ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองหินวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา 2) ระดับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง ปานกลางและต่ำ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชาการ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองหินวิทยาคม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 175 คน และโรงเรียนจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองหินวิทยาคม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 140 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากเลือกห้องเรียนมา 4 ห้องเรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง และจับฉลากอีกครั้งจาก 4 ห้องเรียน ได้ 2 ห้องเรียน คือ ห้อง 1 และห้อง 3 เป็นกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT จำนวน 70 คน และอีก 2 ห้องเรียนคือ ห้อง 2 และห้อง 4 เป็นกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้โดยใช้สะเต็มศึกษา จำนวน 70 คนจากนั้นแบ่งกลุ่มนักเรียนในกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ออกเป็น 3 ระดับ โดยคำนวณจากการจัดลำดับนักเรียนแต่ละกลุ่มทั้ง 70 คน ที่มีระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่มากกว่า 67 ขึ้นไป เป็นนักเรียนกลุ่มที่มีระดับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 34 - 67 เป็นนักเรียนกลุ่มที่มีระดับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ปานกลาง และตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ต่ำกว่า 34 เป็นนักเรียนกลุ่มที่มีระดับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เรื่องความน่าจะเป็น รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน (ค23102) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 14 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมจำนวน 14 ชั่วโมง

2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา เรื่องความน่าจะเป็น รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน (ค23102) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน รวมจำนวน 14 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบทดสอบจำนวน 2 ฉบับ คือ

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน (ค23102) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องความน่าจะเป็น เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งได้แบบทดสอบที่มีค่า p อยู่ระหว่าง 0.23 ถึง 0.77 และค่า r อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.47 หาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.97

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 5 ด้าน คือ 1)ความสามารถในการจำแนก 2)ความสามารถในการจัดกลุ่ม 3) ความสามารถในการหาความสัมพันธ์ 4)ความสามารถในการนิรนัย 5)ความสามารถในการอุปนัย ด้านละ 4 ข้อ รวม 20 ข้อ ซึ่งได้แบบทดสอบที่มีค่า p อยู่ระหว่าง 0.23 ถึง 0.77 และค่า r อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.53 หาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.94

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และเต็มศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) แบบ Independent

2. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และสะเต็มศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบที (t–test) แบบ Independent

3. ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับระดับความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ ด้วยสถิติทดสอบเอฟ (F-test) โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณสองทาง (Two-way MANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์สูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับระดับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ (Styles learning) ของผู้เรียน ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง และมีโอกาสได้เรียนรู้จากเพื่อนแต่ละคน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุรินทร์ แก้วประพันธ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ4 MAT สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกหนึ่งประเด็นที่สำคัญคือการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมองของผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้สมองซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุล ทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารญาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของประทุมวัลย์ ทองมนต์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำบง 1 จำนวน 20 คน พบว่า ผลการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น โดยนักเรียนร้อยละ 70 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นร้อยละ 50 ขึ้นไป ประเด็นสุดท้าย คือการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เป็นรูปแบบการสอนที่มีการจัดลำดับขั้นและกระบวนการสอนอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดรวบยอดซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างถูกต้องชัดเจน นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละขั้นมีกิจกรรมให้นักเรียนเตรียมความพร้อมและเชื่อมโยงความรู้เก่าและความรู้ใหม่ ทำให้นักเรียนสนใจอยากจะเรียนและติดตามบทเรียนตลอดไป ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอาภันตรา แสงวงศ์ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ที่มีผลต่อการคิดวิเคราะห์ ความคิดรวบยอดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปลาปากวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 พบว่า คะแนนการคิดวิเคราะห์ ความคิดรวบยอดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับแจ็คสัน (Jackson, 2004 อ้างถึงใน เจตตมน สมคิดสกุล, 2553 : 55) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติและความคงทนในชั้นเรียนของนักศึกษาวิชาจุลชีววิทยาที่ได้รับการสอนโดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เปรียบเทียบกับการสอนแบบปกติ จากกลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียน พบว่าโดยภาพรวม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT สูงกว่าแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์สูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ และเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมหรือโครงงานที่บูรณาการการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ผนวกกับกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม โดยผู้เรียนจะได้ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและฝึกทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี และนำความรู้มาออกแบบชิ้นงานหรือวิธีการเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เพื่อให้ได้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นผลผลิตจากกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ซึ่งในระหว่างการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้เรียนจะ

ได้พัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาน (critical thinking) ทักษะการทำงานเป็นทีม (collaboration skill) ทักษะการสื่อสาร (communication skill) และความคิดสร้างสรรค์ (creativity) ส่งผลให้เกิดความคิดที่แปลกใหม่หลากหลายและสร้างสรรค์ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2558 : 1) สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณธนะ ปัดชา (2559 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบวัดผลก่อนและหลังเรียนมีกลุ่มควบคุม เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ หลังเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับจากการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแบบ สสวท. และเปรียบเทียบทักษะทางด้านสะเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบสสวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา หลังเรียนมีทักษะทางด้านสะเต็มศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Han et al. (2014 : 411) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา โดยตลอดระยะเวลาการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โรงเรียนแต่ละแห่งมีการใช้สะเต็มศึกษา มาก่อนหน้าแล้วและมีการปรับปรุงทุกๆ 6 เดือนเป็นเวลา 3 ปี ส่วนครูผู้สอนก็ได้เข้าร่วมเพื่อรับการพัฒนาสู่ครูมืออาชีพทางด้านสะเต็มศึกษา พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนแบบสะเต็มศึกษา ส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มสูงขึ้น และมีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงสุดในกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ

3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับระดับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่างกันและระดับความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แตกต่างกัน โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง สูงกว่าระดับความสามารถทางการเรียนปานกลางและระดับความสามารถทางการเรียนต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนหนองหินวิทยาคม เป็นโรงเรียนขนาดกลางระดับอำเภอ มีนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนระดับสูง จึงอาจเทียบไม่ได้กับลักษณะของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนระดับสูงที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประจำจังหวัดหรือนักเรียนที่มาจากโรงเรียนที่เน้นการจัดการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เช่น โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย เป็นต้น จึงทำให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนระดับสูง มีคุณลักษณะสนใจใคร่รู้ ชอบความท้าทาย ชอบตั้งคำถาม ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และเปลี่ยนแปลงตนเอง มีทักษะทางสังคมที่ดี มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีเหตุผล จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของจรินยา นาหัวนิน (2553 : บทคัดย่อ) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5E) กับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้กับระดับความสามารถทางการเรียนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ครูผู้สอนสามารถนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้สะเต็มศึกษาไปประยุกต์ใช้ในวิชาคณิตศาสตร์เรื่องอื่นๆ ได้ โดยปรับการออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและบริบทของนักเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น และควรออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ควบคู่กับการพัฒนาแบบฝึกหัดท้ายบทเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาตัวแปรเพศหญิง เพศชาย และจัดตางรางเรียนของนักเรียนแต่ละห้องที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์แต่ละวิธี ให้เวลาสอดคล้องใกล้เคียงกัน เช่น ควรจัดไว้ช่วงเช้าเหมือนกันทุกห้อง เป็นต้น เพราะอาจเป็นปัจจัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทางคณิตศาสตร์ได้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ดร.จุไรรัตน์ อาจแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราพร เกษสังข์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.จุรีรัตน์ ประวาลลัญฉกร ผู้ทรงคุณวุฒินอกมหาวิทยาลัย รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและให้ความคิดเห็นข้อเสนอแนะประกอบข้อมูลรายงานการวิจัย สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้และให้คำแนะนำสั่งสอนตลอดระยะเวลาที่ได้ทำการศึกษาตลอดหลักสูตร และขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓)**. กรุงเทพฯ :สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2553.

จรินยา นาหัวนิน. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5E) กับการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2553.

เจตตมน สมคิดสกุล. **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สาระคณิตศาสตร์เรื่องเลขยกกำลัง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้(4 MAT).** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

บรรจง อมรชีวิน. **การคิดอย่างมีวิจารณญาณ.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์ บุคส์ เซ็นเตอร์, 2556.

บุรินทร์ แก้วประพันธ์. **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4.** ปริญญาวิทยาศาสตรหาบันฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2553.

ประทุมวัลย์ ทองมนต์. **การปฏิบัติการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำบง 1 อำเภอนิคมคำสร้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2552.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. **จำเป็นต้องปฏิรังสรรค์การศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

วรรณธนะ ปัดชา. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษากับการจัดการเรียนรู้แบบสสวท เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดห้วยจระเข้วิทยาคม.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคณิตศาสตรศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. **คะแนนโอเน็ต59 เด็ก ป.6,ม.3 ต่ำกว่าครึ่งทุกวิชาเว้นภาษาไทย!.** (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 25 มีนาคม 2560). จาก http://campus.campus- star.com/onet/33412.html

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสะเต็มศึกษา.** (ออนไลน์) 2558 (14 พฤษภาคม 2558) จาก http://www.stemedthailand.org

อรรณพ แก้วขาว. (2559). **การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบเรื่องลำดับ กรณีศึกษา : โรงเรียนพระแท่นดงรังวิทยาคาร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

อาภันตรา แสงวงศ์. **การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ที่มีผลต่อการคิดวิเคราะห์ ความคิดรวบยอดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2557

Cassandra James. **“การศึกษาไทย”ระบบการศึกษาที่แย่ที่สุดในอาเซียน!**. (ออนไลน์) 2015 (อ้างเมื่อ 27 มิถุนายน 2558). จาก http://www.flagfrog.com/teacher-write-education-thai/

Han, S., Capraro, R. & Capraro, M. M. **How science, technology, engineering and mathematics (STEM) project-based learning (PBL) affects high, middle, and low achievers differently: The Impact of Student Factors on Achievement.** International Journal of Science and Mathematics Education, 12(2), 2014

แนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Guidelines for Self-Development in Performance According to the King's Science of Master of Education Program Students in Suratthani Rajabhat University

บรรจง เจริญสุข[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้และการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ที่ลงทะเบียนประจำภาคการศึกษาที่ 2/2560 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำนวน 142 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบ t-test และ F-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1) ระดับการรับรู้ในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นให้งานบรรลุผลสำเร็จและสามัคคี โดยคำนึงเสมอว่าเราทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจ เป็นองค์กร เป็นหมู่คณะจึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี สำหรับระดับการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นให้งานบรรลุผลสำเร็จ และทำงานโดยยึดประโยชน์ส่วนรวม และ 2) แนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ยึดความประหยัด มีความสุขและ ความพอใจกับงานที่ปฏิบัติกับชีวิตที่พอเพียง ยึดทางสายกลางในการดำเนินชีวิต พยายามใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และชีวิตประจำวันอย่างประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด มีการวางแผนการทำงานประจำวันให้ดี โดยพิจารณาถึงงานที่ค้างจากวันก่อน งานที่ยังไม่เสร็จในวันนี้ รวมถึงงานที่ต้องทำในวันต่อไป และมีการบริหารเวลาโดยจัดลำดับความสำคัญของงาน

คำสำคัญ : การพัฒนาตนเอง การปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชา

---

[1]อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Abstract

The purpose of this research was to: 1) study the perception and self-development of the performance according to the King' s science of the Master of Education curriculum students in Suratthani Rajabhat University; and 2)to present the guidelines for self-development in performance according to the King's science. The sample group used in this research is 142 masters of education program students enrolled in the semester 2/2017 of Suratthani Rajabhat University. Tools used for data collection is a questionnaire about perception and self-development in performance according to the King's science of Master of Education students program in Suratthani Rajabhat University and the interview form for self-development in working according to the King's science. Data analysis by finding the frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test and content analysis.

The results of the study showed that :

1) the level of perception of work performance according to the King's science of the Master of Education curriculum students in Suratthani Rajabhat University, as a whole is at a high level and when considering the highest mean were honesty, sincerity and sincerity, at a high level, followed by perseverance, committed to achieving success and harmony by always taking into consideration that we can't work alone. Must work together as an organization. As a group, it will have the power to solve the problem well. For the level of practice in performing work according to the King's sciences, the overall picture is at a high level. And when considering the highest mean, were honesty, sincerity and sincerity, at a high level, followed by perseverance, commitment for the achievement and work by holding the public interest; and 2) Guidelines for self-development in performance according to the King's science of Master of Education Program Student in Suratthani Rajabhat University. Based on saving happy and satisfied with the work performed with a sufficient life. Capture the middle path in life. Try to use resources related to the operation and saving daily life. For the most benefit Having a good daily work plan by considering the work from the previous day unfinished work today and the work that needs to be done the next day and having time management by prioritizing the work.

Keyword : self-development, performance according to the King's sciences

บทนำ

ศาสตร์พระราชา คือ องค์ความรู้ของพระราชา ซึ่งในที่นี้หมายถึง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงช่วยเหลือปวงชนชาวไทย เป็นการวางแนวทาง แนวคิด ทฤษฎีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการและขั้นตอนการทรงงาน และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งมีมากกว่า 4,000 โครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชน ตลอดเวลากว่าเจ็ดทศวรรษแห่งการครองราชย์ที่ผ่านมา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนทั้งชาติด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะทรงเสียสละประโยชน์สุขส่วนพระองค์เพื่อพสกนิกรชาวไทย สมดังที่ได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” การทรงงานในพระองค์ทรงยึดการ

ดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัวและสามารถปฏิบัติได้จริง ทรงมีความละเอียดรอบคอบและทรงคิดค้นแนวทางพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุด โดยศาสตร์พระราชาที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานของประชาชนที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ “หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” ที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) รวบรวมไว้มีความหลากหลายถึง 23 หลักการที่ปวงชนชาวไทยสามารถน้อมนำไปปฏิบัติในวาระและโอกาสต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ระเบิดจากข้างใน 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก 4) ทำตามลำดับขั้น 5) ภูมิสังคม 6) องค์รวม 7) ไม่ติดตำรา 8) ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด 9) ทำให้ง่าย 10) การมีส่วนร่วม 11) ประโยชน์ส่วนรวม 12) บริการรวมที่จุดเดียว 13) ทรงใช้ธรรมชาติ ช่วยธรรมชาติ 14) ใช้อธรรมปราบอธรรม 15) ปลูกป่าในใจคน 16) ขาดทุนคือกำไร 17) การพึ่งตนเอง 18) พออยู่พอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน 21) ทำงานอย่างมีความสุข 22) ความเพียร : พระมหาชนก และ 23) รู้ รัก สามัคคี

พสกนิกรสามารถนำศาสตร์พระราชาในส่วนที่เกี่ยวกับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน ให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในหน่วยงานได้อย่างมีความสุข ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ลดความฟุ่มเฟือย รู้จักคำว่า “พอ” โดยไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น มีความสุขและความพอใจกับงานที่ปฏิบัติกับชีวิตที่พอเพียง ยึดทางสายกลางในการดำเนินชีวิต พยายามใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และชีวิตประจำวันอย่างประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ควรมีการวางแผนการทำงานประจำวันให้ดี โดยพิจารณาถึงงานที่ค้างจากวันก่อน งาน ที่ยังไม่เสร็จในวันนี้ และงานที่ต้องทำในวันต่อไป โดยให้มีการเขียนรายการของงานที่ต้องปฏิบัติลงในแผ่นกระดาษ หรือสมุดบันทึกประจำวัน ทั้งนี้ ควรระบุให้ชัดเจน ว่ามีงานอะไรบ้างที่ต้องทำให้วันนั้นๆ ควรมีการบริหารเวลาโดยจัดลำดับความสำคัญของงาน ซึ่งในแต่ละวันมีงานหลายอย่าง ดังนั้นควรจัดลำดับความสำคัญของงานว่าจะทำอะไรก่อน-หลัง เพื่อให้มีความเหมาะสมกับเวลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เติบโตมาจากวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี มีเป้าหมายหลักในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยเพื่อการรับใช้ชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนสู่สากล ผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สามารถเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น มีศักยภาพการแข่งด้านการวิจัย เสริมความรู้ สร้างความเข้มแข็ง แก่ชุมชนท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ ยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วม ซึ่งนักศึกษาจำนวนมากมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดใกล้เคียง (มหาวิทยาลัยราชภักสุราษฎร์ธานี, 7 พฤศจิกายน 2560) โดยมาจากครอบครัวที่ยากจน การนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะนักศึกษาในหลักสูตครุศาสตรมหาบัณฑิต ซึ่งมีทั้งผู้ที่มีงานประจำทำและผู้ว่างงาน โดยการนำหลักการทรงงานมาใช้ในการพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ พึ่งตนเองเป็นหลัก มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง พิจารณาถึงความพอเหมาะพอดี มีเหตุผลที่พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยยึดหลักสายกลาง ประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต ต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไปใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิตและพร้อมออกไปพัฒนาสังคมอย่างมั่นใจและก่อให้เกิดความสมบูรณ์ด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ซึ่งหากนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองตามศาสตร์พระราชา ก็ย่อมสามารถปลูกฝังค่านิยมแนวคิดดังกล่าวให้กับบุตรหลาน ลูกศิษย์ และบุคคลทั่วไปในวันข้างหน้าได้ และมหาวิทยาลัยยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการนำไปสอดแทรกหลักคุณธรรม จริยธรรม และคำสอนตามหลักการของศาสตร์พระราชาแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยการจัดการเรียน

การสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชาสอดแทรกในหลักสูตรการเรียนการสอนซึ่งจะเป็นผลให้นักศึกษาสามารถพัฒนาเต็มศักยภาพ เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้และการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ที่ลงทะเบียนประจำภาคการศึกษาที่ 2/2560 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำนวน 225 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ที่ลงทะเบียนประจำภาคการศึกษาที่ 2/2560 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยการคำนวณหาขนาดตัวอย่างด้วยสูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 142 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุราษฎร์ธานี เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10.56 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด การสุ่มใช้วิธีการเดียวกับกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาตามกรอบแนวคิดศาสตร์พระราชาในส่วนที่เกี่ยวกับ “หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” ที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) รวบรวมไว้มีความหลากหลายถึง 23 หลักการ ได้แก่

1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
2. ระเบิดจากข้างใน
3. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก
4. ทำตามลำดับขั้น
5. ภูมิสังคม
6. องค์รวม
7. ไม่ติดตำรา
8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด
9. ทำให้ง่าย
10. การมีส่วนร่วม
11. ประโยชน์ส่วนรวม
12. บริการรวมที่จุดเดียว
13. ทรงใช้ธรรมชาติ ช่วยธรรมชาติ
14. ใช้อธรรมปราบอธรรม

15. ปลูกป่าในใจคน
16. ขาดทุนคือกำไร
17. การพึ่งตนเอง
18. พออยู่พอกิน
19. เศรษฐกิจพอเพียง
20. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน
21. ทำงานอย่างมีความสุข
22. ความเพียร : พระมหาชนก
23. รู้ รัก สามัคคี

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ สาขาวิชา ภูมิลำเนา และอาชีพของนักศึกษา

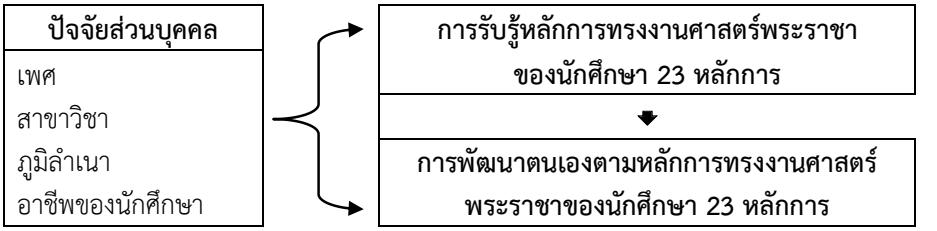
2. ตัวแปรตาม คือ การรับรู้และการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษา 23 หลักการ

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยนี้ใช้เวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2561 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2562

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชา การรับรู้และการพัฒนาตนเองของนักศึกษา ผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นกรอบความคิดในการวิจัย ดังแสดงไว้ดังภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้และการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และนำเสนอแนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชา ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

2. แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชา ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นลักษณะแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาแนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยแบบสอบถามจากนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำผลการตอบไปจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชา ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยผู้วิจัยนัดหมายและดำเนินการสัมภาษณ์นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาทั้งหมด เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยวิเคราะห์ค่าจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับการรับรู้และระดับการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชา ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป นำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

3. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชา ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีจากตอนที่ 3 ของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปข้อมูลเป็นแบบบรรยาย

อภิปรายผล

1. จากระดับการปฏิบัติในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นให้งานบรรลุผลสำเร็จ และ ทำงานโดยยึดประโยชน์ส่วนรวม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์รวม ไม่ทำงานแบบแยกส่วน ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น เตรียมความพร้อมในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กชกร ชำนาญกิตติชัย (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ นักศึกษาได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วารี คลังศิริ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้เพื่อพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า การรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก

2. จากแนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พบว่า นักศึกษาควรยึดความประหยัด มีความสุขและความพอใจกับงานที่ปฏิบัติ กับชีวิตที่พอเพียง ยึดทางสายกลางในการดำเนินชีวิต พยายามใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และชีวิตประจำวันอย่างประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด มีการวางแผนการทำงานประจำวันให้ดี โดยพิจารณาถึงงานที่ค้างจากวันก่อน งานที่ยังไม่เสร็จในวันนี้ และงานที่ต้องทำในวันต่อไป และมีการบริหารเวลาโดยจัดลำดับความสำคัญของงาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของศาสตร์พระราชา การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา การยกระดับการดำรงชีพของประชาชนให้สูงขึ้นตามยุคสมัยและกลไกทางสังคม ให้อยู่ดีกินดีมีความสุขตามอัตภาพ เพราะปัจจัยพื้นฐานทางสังคมนั้นครอบครัวคือหน่วยย่อย หากครอบครัวขาดความอบอุ่นนั่นคือสาเหตุของปัญหาทางสังคมที่จะตามมา การแก้ปัญหาระดับรากหญ้าจึงเป็นศาสตร์ของการบริหารจัดการประเทศที่พระองค์ทรงตระหนัก และเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ตรงตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานับเป็นความปราดเปรื่องทางปัญญาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์เสนอแนวทางการพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีให้มีการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาเพื่อนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา ควรมีการนำองค์ความรู้เหล่านี้สอดแทรกเข้าไว้ในบทเรียน เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจรูปแบบของการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ที่เน้น “การพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อปรับปรุงชีวิต ความเป็นอยู่ของคน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม”

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. งานวิจัยแนวทางการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มีข้อจำกัดในเรื่องสนามเก็บข้อมูล เพราะทำการศึกษาเฉพาะในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ดังนั้นผู้สนใจในกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยสร้าง อาจจะใช้เครื่องมือดังกล่าวขยายสนามเก็บข้อมูล เป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้ หรืออาจเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งหมดก็ได้

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง ซึ่งเก็บในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น หากมีการสนใจศึกษาแบบอนุกรมเวลา เพื่อดูพัฒนาการ หรือการไม่เปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานตามศาสตร์พระราชาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ก็อาจจะค้นพบงานในมิติอื่นๆ ได้อีก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และและความร่วมมือด้วยดีจากหลาย ๆ ท่านที่ให้การสนับสนุนการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ เอกเพชร (รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี) ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้วิจัย รวมทั้งสละเวลาให้คำแนะนำและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับแนวทางการทำวิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน สามารถนำมาใช้ในการวางแผนวิเคราะห์ และสรุปผลงานวิจัยได้อย่างราบรื่น รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือวิจัยทำให้งานวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์มาก

ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวไว้ในที่นี้ ที่ได้ให้การสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมในด้านต่าง ๆ จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กชกร ชำนาญกิตติชัย. กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารวิจัย มสด. สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 6, 2 (มิถุนายน - ธันวาคม 2557) : 1 – 8, 2554.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. **ข้อมูลมหาวิทยาลัย** (ออนไลน์). 2560 (อ้างเมื่อ 15 มิถุนายน 2561) จาก : http://www.sru.ac.th/university-info/philosophy-vision-missions.html

วารี คลังศิริ. **การรับรู้เพื่อพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2558.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **เรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่, 2551.

การพัฒนาความพร้อมทางวิทยาศาสตร์และความฉลาดทางอารมณ์โดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

Development the Scientific Readiness and the Emotional Intelligence of Kindergartner Level Two by Learning Management using Brain Based Learning

นันทิยา จินดาฤทธิ์[1]
มานิตย์ อาษานอก[2]
นิราศ จันทรจิตร[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานระหว่างหลังเรียนและก่อนเรียน และ 3) เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนประชาราษฎร์รังสรรค์ กลุ่มเครือข่ายทุ่งเขาหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวนนักเรียน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน จำนวน 15 แผน สำหรับการจัดประสบการณ์ 15 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 ฉบับ 2) แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 1 ฉบับ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติพื้นฐาน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้การทดสอบวิลคอกซัน (The Wilcoxon Signed - Rank Test for Location) ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 เท่ากับ 73.00/81.73 2) ความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.57 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.78 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน, ความพร้อมทางวิทยาศาสตร์, ความฉลาดทางอารมณ์

---

[1]นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2] อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[3]อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

This study aimed to 1) develop brain based learning instruction plans for kindergartner level two students to the effectiveness criterion 75/75, 2) compare the scientific readiness of kindergartner level two students whose has learning experience by brain based learning during after learning and before learning, and 3) compare the emotional intelligence of kindergartner evel two students whose has learning experience by brain based learning during before learning and after learning, The sample group were 16 kindergartner level two students Pracharatrangsan School, Thung Khao Luang group under the office of Roi-et primary educational service area 1. Research instruments for experimental were 15 instruction plans by using brain based learning for 15 learning experiences. Research instruments for collected data were 1) a scientific readiness test, 2) an emotional intelligence test, 3) a learning behavior observation form. Statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation and hypothesis testing by the Wilcoxon signed-rank test for location. The research were found: 1) The effectiveness of process (E_1) and the effectiveness of result (E_2) of learning management brain based learning for kindergartner level two students were 73.00/81.73. 2) The scientific readiness of kindergartner level two students after learning by brain based learning has the average score increased up 10.57 percent at the .05 level of significance. 3) The emotional intelligence of kindergartner level two students after learning by brain based learning has the average score increased up 8.78 percent at the .05 level of significance.

Keywords : Learning Management Using Brain Based Learning, Scientific Readiness, Emotional Intelligence

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทของสังคมวัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 5) เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรก เพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของสมองอย่างเต็มที่รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับที่สูงขึ้น

นอกจากการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตตามวัยแล้ว สิ่งหนึ่งควรได้ส่งเสริมในเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย คือ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ หรือ EQ เพราะ EQ นั้น เป็นเคล็ดลับที่แท้จริงของความสำเร็จในชีวิต คนเราจะทำงานสำเร็จได้ไม่ดีเท่าที่ควรหากขาดความมีมนุษยสัมพันธ์ และไม่สามารถควบคุมความคิด อารมณ์ และการแสดงออกอย่างเหมาะสม หรือไร้ซึ่งทัศนคติที่ดีต่อตนเองและต่อทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไป

อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข นักจิตวิทยาทั่วไปจึงยืนยันเช่นกันว่า เรื่องความสำเร็จในชีวิต เช่น เรื่องการเรียน การทำงานนั้น เชาว์ปัญญามีส่วนเกี่ยวข้องเพียง 20% เท่านั้น ที่เหลือเป็นด้านอื่นที่รวมเรียกว่า “ความฉลาดทางอารมณ์” (Emotional Intelligence) ซึ่งถือว่าเป็นพลังเบื้องต้นของมนุษย์ เป็น แรงผลักดันให้เกิดความคิดค้นใหม่ ๆ ซึ่งเป็นความสำเร็จของมนุษย์ในระดับขององค์กร ที่ควรสร้างเสริมแต่เยาว์วัย (สิริวรรณ ฤทธิสาร 2550: 3; อ้างอิงมาจาก กรมสุขภาพจิต 2545: 8) และตรงกับทศพร สุขประเสริฐ (สิริวรรณ ฤทธิสาร, 2550: 16; อ้างอิงมาจากทศพร สุขประเสริฐ 2542: 19-35) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จะต้องเริ่มจากฐานตั้งแต่วัยเด็ก เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องวางแผนพัฒนาโดยเริ่มจากหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ประกอบขึ้นด้วยการร่วมมือของทุกฝ่าย ดังนั้น เด็กปฐมวัยจึงเป็นวัยที่เหมาะสมต่อการวางรากฐานการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เพราะเป็นวัยที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทางด้านสมอง ด้านอารมณ์จิตใจ เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ เลียนแบบ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็ก อันจะเป็นรูปพื้นฐานของอารมณ์ที่ดี ให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ตั้งแต่ยังเด็กจนกระทั่งเติบใหญ่

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้ให้แนวทางการจัดประสบการณ์แก่เด็กปฐมวัยไว้ว่าการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ และได้กำหนดประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยว่า เด็กปฐมวัยควรได้รับประสบการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่สามารถจัดในรูปแบบของการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้ คือ การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่าง ๆ การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม การคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ การตั้งสมมติฐาน การทดลองสิ่งต่าง ๆ การสืบค้นข้อมูล การใช้หรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมที่ต่าง ๆ กัน การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน การอธิบายในเรื่องของทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่าง ๆ การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ การสังเกตการเปลี่ยนแปลงของฤดู (กระทรวงศึกษาธิการ 2546) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในรอบสามว่า เด็กต้องมีความพร้อมในการศึกษาในขั้นต่อไป โดยได้ระบุตัวบ่งชี้ว่าเด็กมีทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนกและการเปรียบเทียบจำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) เวลา มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็น เกี่ยวกับตนเองและเรื่องราวรอบตัวที่สอดคล้องกับวัย ความต้องการและความสนใจของเด็ก

โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายทุ่งเขาหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ประกอบด้วยโรงเรียนภายในกลุ่มเครือข่าย จำนวน 11 โรง มีการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยทุกโรงจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2546 เน้นการพัฒนาผู้เรียนทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ปัญหาที่พบจากการประเมินผลผู้เรียนระดับปฐมวัยพบว่า เด็กปฐมวัยยังขาดประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านวิทยาศาสตร์ การจัดประสบการณ์ ยังขาดความเป็นระบบ ขาดการวางแผน การเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาเด็ก และขาดเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย เด็กยังไม่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์เท่าที่ควร (โรงเรียนประชาราษฎร์รังสรรค์ 2558 : 1) ซึ่งปัญหานี้อาจส่งผลต่อการเจริญเติบโตของสมอง ระบบความคิดของเด็กได้รับการพัฒนาไม่เต็มที่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เป็นช่วงวัยที่สามารถเรียนรู้และจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีและสมองมีการเจริญเติบโตมากที่สุดในช่วงปฐมวัยนี้

ปัญหาที่พบในการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยอีกประการหนึ่ง คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่เอื้อให้เด็กเกิดกระบวนการคิด ไม่ได้ส่งเสริมความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ และยังขาดกิจกรรมการจัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ แก่เด็ก โรงเรียนประชาราษฎร์รังสรรค์ (2558 : 2) สอดคล้องกับสุมน อมรวิวัฒน์ (2541 : 45) ที่กล่าวถึงปัญหาการจัดการเรียนการสอนว่า กระบวนการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีลักษณะมองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ วิธีการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชามากกว่าการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริงและไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิด การใช้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็น และทิศนา แขมมณี (2546 : 79) กล่าวว่า ปัญหาในการพัฒนาการคิดของเด็ก คือ ขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการคิด รู้เฉพาะความหมายของการคิดแต่ไม่เข้าใจถึงกระบวนการคิดและขั้นตอน การพัฒนาการคิดให้กับเด็กเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีคุณภาพและสมเหตุสมผล

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain – based Learning) เป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย และสนองตอบต่อเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา และเป็นรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้เป็นอย่างดี เพราะการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เป็นการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยผ่านกระบวนการสังเกต สำรวจ ทดลอง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ก็เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติด้วย ตนเองหรือเป็นการเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง ผู้สอนต้องรู้จักผู้เรียนรายบุคคล เพื่อสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานและเกิดความสุขในการเรียนรู้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ 2553 : 125) เป็นการจัดการเรียนรู้แบบเปิดกว้าง จัดให้มีประสบการณ์ที่หลากหลาย โดยให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจ เรียนรู้แบบปฏิบัติจริงโดยการใช้ประสาทสัมผัสกระทำกับวัตถุด้วยความอยากรู้อยากเห็น เด็กได้เรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ (กาญจนา คงสวัสดิ์ 2554) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมองและระบบการทำงานของสมองมาใช้ในการออกแบบจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย เพื่อก่อให้เกิดศักยภาพและพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยมีหลักเบื้องต้นของการสอน 3 ข้อ คือ 1) หลักในการผ่อนคลาย (Relaxed Alertness) คือการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ดีที่สุด มีลักษณะผ่อนคลาย ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้อย่างมั่นใจ 2) หลักในการตระหนักจดจ่อ (Orchestrated Immersion) คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต้องสัมพันธ์กับความรู้สึก ตระหนัก จดจ่อที่จะเรียนของผู้เรียน โดยผ่านการได้เห็นได้ยิน ได้ดม ได้สัมผัส ได้ชิมรส ได้เคลื่อนไหวร่างกาย ได้เชื่อมโยงความรู้เดิมมาใช้กับความรู้ใหม่ 3) หลักในการจัดประสบการณ์ที่เป็นกระบวนการอย่างกระตือรือร้น (Active Processing of Experience) เป็นการจัดประสบการณ์ที่สร้างสรรค์นำไปสู่ความแข็งแกร่งในการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมที่มีความหมาย ครูใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนพิจารณา หรือค้นหาคำตอบอย่างกระตือรือร้น (พิมพ์ทอง สังสุทธิพงศ์ มปป.) การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน จะส่งเสริมให้การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยดีขึ้น เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ด้วยตนเองตามที่เด็กสนใจ มีการเตรียมสมองให้พร้อม ผ่อนคลายก่อนได้รับการเรียนรู้ มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างการทำกิจกรรม ซึ่งจากการปฏิบัติดังกล่าวจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยพร้อม ที่จะเรียนรู้ มีนิสัยรักการเรียนรู้ ช่างสังเกต ช่างสงสัย สนใจสิ่งแวดล้อม และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ขั้นต้นที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ได้เกิดแนวคิดในการพัฒนาความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัยควบคู่กับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ได้ข้อสรุปถึงแนวทางการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. เด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีความพร้อมทางวิทยาศาสตร์หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

2. เด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีความฉลาดทางอารมณ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มทดลอง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายทุ่งเขาหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 11 โรง จำนวนนักเรียน 81 คน

1.2 กลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลองในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนประชาราษฎร์รังสรรค์ กลุ่มเครือข่ายทุ่งเขาหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวนนักเรียน 16 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพราะเป็นชั้นเรียนที่ผู้วิจัยเป็นครูประจำชั้น

2. ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

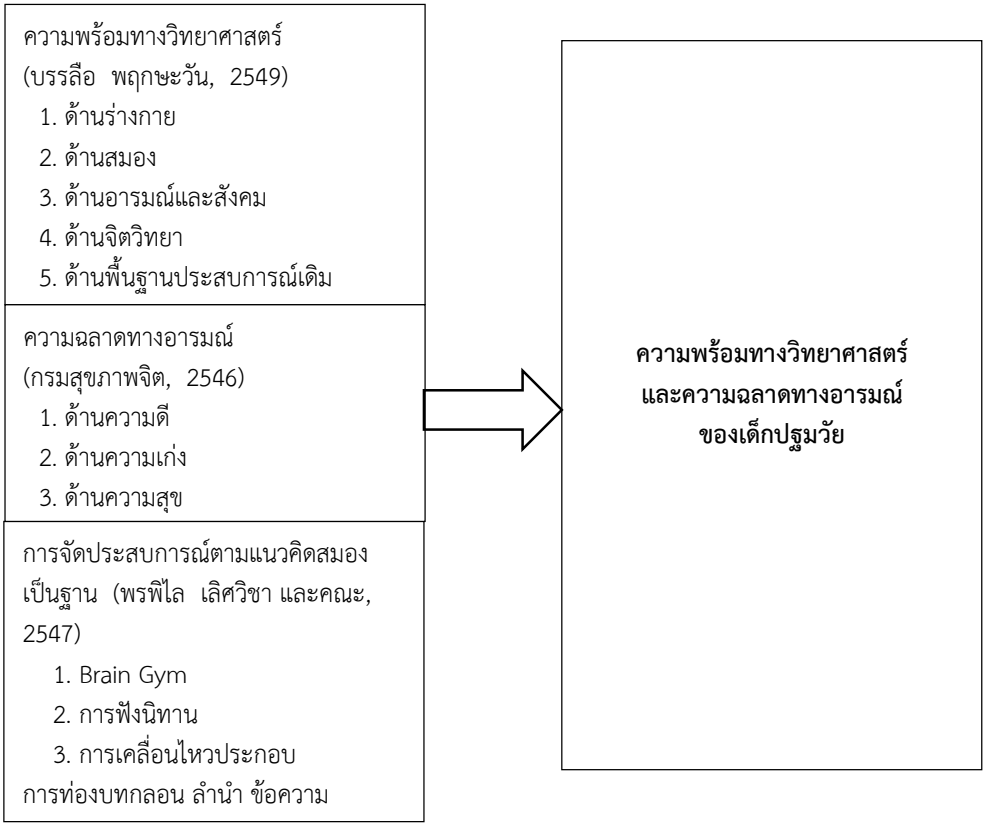
2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ และความฉลาดทางอารมณ์

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ดำเนินการทดลอง

ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ใช้ระยะเวลาในการจัดประสบการณ์ 15 ครั้ง (มกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยทำการทดสอบก่อนทดลอง แล้วทำการทดลองโดยจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน 15 ครั้ง และทำการทดสอบหลังทดลอง รายละเอียดการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายทุ่งเขาหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 11 โรง จำนวนนักเรียน 81 คน

1.2 กลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลองในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนประชาราษฎร์รังสรรค์ กลุ่มเครือข่ายทุ่งเขาหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวนนักเรียน 16 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพราะเป็นชั้นเรียนที่ผู้วิจัยเป็นครูประจำชั้น

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน จำนวน 15 แผน สำหรับการจัดประสบการณ์ 15 ครั้ง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.2.1 แบบทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้สำหรับทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยให้เด็กปฏิบัติแล้วใช้วิธีการสังเกตการปฏิบัติและพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกในการปฏิบัติแต่ละตอน แบบทดสอบแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

2.2.1.1 ตอนที่ 1 การทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ด้านร่างกาย

2.2.1.2 ตอนที่ 2 การทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ด้านสมอง

2.2.1.3 ตอนที่ 3 การทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ด้านอารมณ์และสังคม

2.2.1.4 ตอนที่ 4 การทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ด้านจิตวิทยา

2.2.1.5 ตอนที่ 5 การทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ด้านพื้นฐานประสบการณ์เดิม

2.2.2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-5 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข การประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็ก 3 ด้าน จำนวน 55 ข้อ

2.3 แบบบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน ด้านความพร้อมทางวิทยาศาสตร์จำนวน 15 ฉบับ และความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 15 ฉบับ ใช้บันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมด้านความพร้อมทางวิทยาศาสตร์และความฉลาดทางอารมณ์ ระหว่างเรียน 15 ครั้ง

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.1 แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

3.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ และความฉลาดทางอารมณ์

3.1.2 ศึกษาองค์ความรู้ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย

3.1.3 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546

3.1.4 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ สำหรับการจัดประสบการณ์ 15 ครั้ง โดยปรับปรุงแผนตามแนวคิดการนำพัฒนาการทางสมองไปสู่การจัดการเรียนการสอนของพรพิไล เลิศวิชา และคณะ (2547) แผนการสอนแต่ละครั้งสอดแทรกความรู้ตามสาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญ และสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ และความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้ช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม

3.1.5 นำแผนการจัดประสบการณ์เสนอต่อกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์อนุญาตให้นำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญและทดลองใช้ได้

3.1.6 นำแผนการจัดประสบการณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

3.1.7 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพด้านความถูกต้อง เหมาะสม ความสอดคล้อง ของแผนการจัดประสบการณ์ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)) มีระดับการให้คะแนนความเหมาะสม ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง แผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง แผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมมาก

3 คะแนน หมายถึง แผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง แผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมน้อย

1 คะแนน หมายถึง แผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

และเกณฑ์การแปลผลการประเมินความเหมาะสม (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

4.51 - 5.00 คะแนน มีค่าเท่ากับ มีความเหมาะสมมากที่สุด

3.51 - 4.50 คะแนน มีค่าเท่ากับ มีความเหมาะสมมาก

2.51 - 3.50 คะแนน มีค่าเท่ากับ มีความเหมาะสมปานกลาง

1.51 - 2.50 คะแนน มีค่าเท่ากับ มีความเหมาะสมน้อย

1.00 - 1.50 คะแนน มีค่าเท่ากับ มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (ค่าเฉลี่ย 4.30)

3.1.8 นำแผนการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งแล้วนำไปพิมพ์เป็นฉบับร่าง เพื่อนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนระดับปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มทดลอง ดังนี้

3.1.8.1 นำแผนการจัดประสบการณ์ไปทดลองใช้แบบ 1 : 1 กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหวายน้อย กลุ่มเครือข่ายทุ่งเขาหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 1 คน ผลการทดลองพบว่า เด็กให้ความสนใจและสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ตามที่แผนกำหนด สามารถจดจำบทกลอนที่ท่องได้ และเรียนรู้อย่างสนุกสนานพร้อมกิจกรรมเข้าจังหวะแต่ต้องปรับบทกลอนให้สั้นขึ้น เพื่อให้จดจำได้ง่าย เหมาะสมกับช่วงความสนใจของเด็ก

3.1.8.2 นำแผนการจัดประสบการณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองกลุ่มเล็ก กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนท่าโพธิ์ผักก้ามวิทยา กลุ่มเครือข่ายทุ่งเขาหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 9 คน เป็นเด็กที่มีผลการเรียน อ่อน ปานกลาง และเก่ง อย่างละ 3 คน ผลการทดลองพบว่า เด็กให้ความสนใจและสามารถปฏิบัติกิจกรรมความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ ด้านร่างกาย ด้านสมอง ด้านอารมณ์และสังคม ด้านจิตวิทยา และด้านพื้นฐานประสบการณ์เดิมได้ และสามารถตอบคำถามรวมถึงสนทนาแลกเปลี่ยนตามพฤติกรรมด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านการมีความสุขได้ตามที่แผนกำหนด สามารถจดจำบทกลอนที่ท่องได้ และสนุกสนานกับกิจกรรมประกอบจังหวะที่ให้เด็กปฏิบัติ แต่ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมใช้เวลานานเกินไป คือ ประมาณ 50 นาที ผู้วิจัยจึงได้ย่อขั้นตอนการสนทนาตอบคำถามให้กระชับขึ้น และใช้เวลาทั้งหมดประมาณ 40 นาที ต่อการจัดประสบการณ์แต่ละครั้ง

3.1.9 จัดเตรียมแผนการจัดประสบการณ์ และสื่อการสอนให้พร้อมสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการทดลองกับกลุ่มทดลองต่อไป

3.2 แบบทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 ฉบับ

3.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการวัดความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และการวัดพฤติกรรมเด็กปฐมวัย

3.2.2 ศึกษาหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการทดสอบและการวัดผลเด็กนักเรียนระดับปฐมวัย

3.2.3 สร้างแบบทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบการปฏิบัติโดยใช้วิธีการสังเกตการปฏิบัติและพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกในการปฏิบัติเป็นลักษณะ

ฐานการทดสอบ และใช้ทำการทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ 5 ด้าน ทำการทดสอบด้านละ 1 วัน โดยสอดแทรกการทดสอบในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมตามปกติ วันละ 1 ด้าน รวมระยะเวลาในการทดสอบ 5 วัน รายละเอียดการทดสอบ มีดังนี้

3.2.3.1 ด้านร่างกาย เป็นการทดสอบความพร้อมในการใช้ร่างกายเพื่อการเรียนรู้ ได้แก่ การใช้ประสาทสัมผัส เพื่อปฏิบัติและแสดงพฤติกรรมด้าน การสังเกต การจำแนก การฟัง การพูด และการสัมผัส พิจารณาความถูกต้องจากการปฏิบัติจริง เช่น เด็กสามารถเลือกสิ่งของที่สั่งได้ถูกต้อง จำแนกลักษณะและจำนวนของสิ่งของได้ถูกต้อง ฟังคำสั่งและปฏิบัติได้ถูกต้อง ตอบคำถามหรืออธิบายเกี่ยวกับสิ่งของได้ และสามารถใช้ตาและมือในการหยิบสิ่งของสัมพันธ์กัน โดยการให้คะแนน จะให้คะแนนจากการปฏิบัติจริง

3.2.3.2 ด้านสมอง เป็นการทดสอบความพร้อมในการใช้สมองเพื่อรับรู้เรื่องราวจดจำ ลำดับเหตุการณ์ ตีความ สิ่งที่ได้ฟัง คำสั่ง คำถามอย่างเข้าใจ สามารถตอบคำถาม ปฏิบัติตาม หรือสื่อความหมาย ถ่ายทอดเรื่องราวได้ตรงประเด็น โดยการทดสอบจะใช้เรื่องราวสั้น ๆ และถามคำถามจากเรื่องราวที่เด็กได้ฟัง โดยทำการทดสอบความจำ การลำดับเหตุการณ์ การปฏิบัติตามคำสั่ง และความเข้าใจของเด็ก เช่น เด็กสามารถจดจำเรื่องราวที่เล่าได้ เรียงลำดับเหตุการณ์จากเรื่องที่ฟังได้ ฟังคำสั่งและปฏิบัติได้ถูกต้อง และตอบคำถามหรืออธิบายเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้

3.2.3.3 ด้านอารมณ์และสังคม เป็นการทดสอบความพร้อมที่เน้นไปทางด้านการปรับตัว การอยู่ร่วมกับผู้อื่นการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแบ่งปัน เห็นอกเห็นใจ และยอมรับฟังผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น มีความสุข และเกิดความสำเร็จในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ โดยให้เด็กทำงานเป็นกลุ่มแล้วสังเกตพฤติกรรม การทำงานเป็นกลุ่ม ความร่วมมือการแบ่งปัน การปรับตัว การนำเสนอผลงานกลุ่ม เช่น เด็กสามารถทำงานกลุ่มได้สำเร็จ ร่วมมือกันทำงานได้ โดยไม่ทะเลาะวิวาท เด็กมีการแบ่งปันสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน ปรับตัวเข้ากับเพื่อนเพื่อทำงานจนสำเร็จ และนำเสนอผลงานกลุ่มร่วมกันได้

3.2.3.4 ด้านจิตวิทยา เป็นการทดสอบความพร้อมด้านจิตวิทยาโดยการทดสอบความสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ความอยากรู้อยากเห็น การอยากมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ สนทนาหรือการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง และการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ทำการสังเกตความสนใจการตอบสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง การตอบคำถาม เช่น เด็กให้ความสนใจเรื่องที่ฟังและมีสมาธิในการฟัง เด็กเข้าใจเรื่องที่ฟัง และสนทนาโต้ตอบได้ เด็กเข้าใจเรื่องที่ฟัง และตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังได้ถูกต้อง

3.2.3.5 ด้านพื้นฐานประสบการณ์เดิม เป็นการทดสอบความสามารถในการทบทวนความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว บอกเล่าหรือถ่ายทอดพื้นฐานประสบการณ์เดิมและต่อยอดด้วยประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยการทดลองทางวิทยาศาสตร์ และทดสอบโดยการสอบถามประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับสิ่งที่ทดลอง

3.2.4 นำแบบทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม โดยมีผลการพิจารณา คือ แบบทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์มีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการทดลอง

3.2.5 นำแบบทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ผลการพิจารณา คือ ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นชอบและให้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการทดสอบแต่ละด้านให้ชัดเจน โดยแยกการให้คะแนนแต่ละตอนแล้วจำแนกตามพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต และระบุคะแนนจากการแสดงพฤติกรรมให้ชัดเจน ผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขโดยจัดทำเป็นตารางการบันทึกผลการตอบของเด็กทุกคน ประกอบด้วย การทดสอบ จุดประสงค์การทดสอบ วิธีการทดสอบ และการให้คะแนน ต่อท้ายแบบทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์แต่ละตอน

3.2.6 นำแบบทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ไปทดลองใช้แบบ 1 : 1 และแบบกลุ่มย่อย พร้อมกับการทดลองใช้แผนการจัดประสบการณ์ พบว่า แบบทดสอบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำไปใช้ทดสอบกับเด็กได้อย่างดีและมีความกลมกลืนคล้ายการจัดประสบการณ์ตามปกติ

3.2.7 ปรับปรุงแบบทดสอบ จัดพิมพ์ และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม เพื่อนำไปใช้ทดสอบกับกลุ่มทดลองต่อไป

3.3 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 1 ฉบับ

3.3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวิธีการวัดหรือการประเมินความฉลาดทางอารมณ์

3.3.2 เลือกใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุ 3-5 ปี ของสำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โดยเข้าไปที่เว็บไซต์สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เลือกรายการดาวโหลดแบบประเมินออนไลน์ ปฐมวัย 0-5 ปี ซึ่งทางหน่วยงานได้จัดทำลิงก์ไว้เพื่อบริการแก่ผู้สนใจและหน่วยงานราชการต่าง ๆ สามารถโหลดแบบประเมินได้จากเว็บไซต์ของหน่วยงาน

3.3.3 จัดพิมพ์แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ให้มีความสอดคล้องกับการวิจัยและสะดวกต่อการบันทึกข้อมูล

3.3.4 นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ผลการพิจารณา คือ แบบประเมินมีความเหมาะสมและให้นำไปทดลองใช้ได้

3.3.5 นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ผลการพิจารณา คือ ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นชอบ

3.3.6 นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนท่าโพธิ์ผักก้ามวิทยา กลุ่มเครือข่ายทุ่งเขาหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองใช้แผนการจัดประสบการณ์ โดยขอความอนุเคราะห์จากครูประจำชั้น ให้ช่วยทำแบบประเมินพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน เพราะครูประจำชั้นเป็นผู้ที่มีความเข้าใจเด็ก และคลุกคลีใกล้ชิดกับเด็กมาในระยะเวลาหนึ่ง

3.3.7 ตรวจให้คะแนนแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha (α)) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เท่ากับ 0.944

3.3.8 ปรับปรุงแบบประเมิน จัดพิมพ์ให้พร้อม เพื่อนำไปใช้ประเมินกลุ่มทดลองต่อไป

3.4 แบบบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน ด้านความพร้อมทางวิทยาศาสตร์และความฉลาดทางอารมณ์

3.4.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการวัด และการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนด้านความฉลาดทางอารมณ์ และความพร้อมทางวิทยาศาสตร์

3.4.2 ออกแบบวิธีการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนเพื่อสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ พฤติกรรมความฉลาดทางอารมณ์ และพฤติกรรมความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้สังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน ดังนี้

3.4.2.1 ความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ สังเกตพฤติกรรมความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ โดยสังเกตจากการปฏิบัติของเด็ก 5 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านร่างกาย หมายถึง ความสามารถทางกายที่พร้อมสำหรับการเรียนรู้ ได้แก่ ตาสังเกตได้ดี หูฟังได้ชัดเจน จมูกรับรู้กลิ่นได้ดี ลิ้นรับรู้รสชาติได้ดี อวัยวะการเปล่งเสียงดี และร่างกายมีความพร้อมในการเรียนรู้

2) ด้านสมอง หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ จดจำ ลำดับเหตุการณ์ ตีความสิ่งที่ได้ยินหรือคำสั่ง มีความเข้าใจ สามารถตอบคำถาม ปฏิบัติตาม หรือสื่อความหมาย ถ่ายทอดเรื่องราวได้ตรงประเด็น

3) ด้านอารมณ์และสังคม หมายถึง ความสามารถในการปรับตัว การอยู่ร่วมกับผู้อื่นการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแบ่งปัน เห็นอกเห็นใจ และยอมรับฟังผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น มีความสุข และเกิดความสำเร็จในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้

4) ด้านจิตวิทยา หมายถึง ความสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ความอยากรู้อยากเห็น การอยากมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ สนทนาหรือการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง และการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

5) ด้านพื้นฐานประสบการณ์เดิม หมายถึง ความสามารถในการทบทวนความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว บอกเล่าหรือถ่ายทอดพื้นฐานประสบการณ์เดิมและต่อยอดด้วยประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน

มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว 2535: 22-28) ดังนี้

ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กมีการแสดงพฤติกรรมน้อย (บางครั้งหรือไม่มี)

ให้ 2 คะแนน เมื่อเด็กมีการแสดงพฤติกรรมปานกลาง (บ่อยครั้งขึ้น)

ให้ 3 คะแนน เมื่อเด็กมีการแสดงพฤติกรรมมาก (เป็นประจำสม่ำเสมอ)

3.4.2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง สังเกตพฤติกรรมความพร้อมทางวิทยาศาสตร์โดยสังเกตจากการปฏิบัติของเด็ก 3 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านความดี หมายถึง ความสามารถของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 ในการรู้จักอารมณ์ของตนเอง มีน้ำใจกับผู้อื่น และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

2) ด้านความเก่ง หมายถึง ความสามารถของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 ในการมีความกระตือรือร้น/สนใจใฝ่รู้ มีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและกล้าแสดงออก

3) ด้านการมีความสุข หมายถึง ความสามารถของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 ในการดำเนินชีวิตตามที่พึงพอใจ มีความอบอุ่นใจ และมีความสุขใจ

มีการให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว 2535: 22-28) ดังนี้

ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กมีการแสดงพฤติกรรมน้อย (บางครั้งหรือไม่มี)

ให้ 2 คะแนน เมื่อเด็กมีการแสดงพฤติกรรมปานกลาง (บ่อยครั้งขึ้น)

ให้ 3 คะแนน เมื่อเด็กมีการแสดงพฤติกรรมมาก (เป็นประจำสม่ำเสมอ)

3.4.3 นำแบบบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน ด้านความพร้อมทางวิทยาศาสตร์และความฉลาดทางอารมณ์ ไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ผลการพิจารณาคือ แบบบันทึกผลการสังเกตมีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้บันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน

3.4.4 ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กในการจัดประสบการณ์ทุกครั้ง และบันทึกผลในแบบบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน ท้ายแผนการจัดประสบการณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

4.2 นำหนังสือไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองเครื่องมือและกลุ่มทดลอง เพื่อนัดหมายและเตรียมการทดลอง

4.3 ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 75 /75

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 เท่ากับ 73.00/81.73 ซึ่งค่า E_1 มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ 75 ที่กำหนดไว้

2. ความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ก่อนการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.31 (คิดเป็นร้อยละ 54.65) หลังการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.88 (คิดเป็นร้อยละ 81.73) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานมีคะแนนความพร้อมทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ก่อนการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 38.95 (คิดเป็นร้อยละ 38.95) ซึ่งต่ำกว่า 40 คะแนน บ่งบอกว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ หลังการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 47.73 (คิดเป็นร้อยละ 47.73) แสดงให้เห็นว่าคะแนนมีการพัฒนามากขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 เท่ากับ 73.00/81.73 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) มีผลคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75 โดยมีผลการคำนวณประสิทธิภาพเท่ากับ 73.00 โดยผลการศึกษาประสิทธิภาพด้านกระบวนการนี้ ได้มาจากผลการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนของเด็กในด้านความพร้อมทางวิทยาศาสตร์และความฉลาดทางอารมณ์ เนื่องจากเด็กระดับปฐมวัยมีความแตกต่างกันทั้งด้านพื้นฐานทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาการ เด็กแต่ละคนมาจากสภาพครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน เด็กบางคนมีพฤติกรรมที่เรียกร้องความสนใจจากครูและเพื่อน ๆ เพราะไม่ได้อยู่กับพ่อและแม่ของเด็ก ผนวกกับเด็กในช่วงอายุ 3-5 ปี ยังมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ในบางครั้ง ส่งผลให้การ

สังเกตพฤติกรรมในช่วงแรก ๆ เด็กยังมีการแสดงพฤติกรรมเชิงบวกน้อย ทำให้มีคะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมน้อย สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะตามวัยไว้ว่า คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ

ส่วนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ 75 ที่กำหนดไว้ เป็นเพราะการศึกษาประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์นี้ ได้ทำการศึกษาเมื่อสิ้นสุดกระบวนการพัฒนา และเด็กได้รับการจัดประสบการณ์ครบทั้ง 15 ครั้งแล้ว เมื่อเด็กได้รับการพัฒนาด้วยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน เด็กก็สามารถที่จะพัฒนาความเข้าใจ พัฒนาความพร้อมทางวิทยาศาสตร์และความฉลาดทางอารมณ์ได้ดีขึ้นตามลำดับ จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีผลคะแนนเท่ากับ 81.73 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75 ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับมยุรา เพียรยิ่ง (2556: 88–92) ได้ศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์และความสามารถทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน กับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานมีค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 86.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (80/80) และดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีค่าเท่ากับ 0.7569 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 75.69

2. ความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ก่อนการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.31 หลังการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.88 และเมื่อทำการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการทางสถิติแล้วสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีคะแนนความพร้อมทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดประสบการณ์ให้มีการใช้นิทานมาเชื่อมโยงกับกิจกรรมเข้าจังหวะ ได้แก่ การปรบมือ การเคาะแก้ว การกระโดด เป็นต้น ส่งผลทำให้เด็กได้เรียนรู้และขยับร่างกายเคลื่อนไหวไปพร้อม ๆ กัน ทำให้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เมื่อได้ปรบมือ เคาะแก้ว และท่องบทกลอนเปล่งเสียงแข่งกับเพื่อน ช่วยให้จดจำเนื้อหาได้และช่วยให้เด็กมีพัฒนาการและมีความพร้อมทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับวิโรจน์ ลักขณาอดิศร (2559: เว็บไซต์) ได้ให้หลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานไว้ว่า สมองเป็นเครื่องประมวลผลที่ทำงานในเชิงขนาน ต้องใช้การเรียนรู้หลาย ๆ แนวทาง หลาย ๆ วิธี ทำให้เด็กมุ่งสนใจในสิ่งที่กำลังเรียนรู้อยู่ การเรียนรู้ต้องอาศัยการทำงานของระบบสรีระทั้งหมด การควบคุมอารมณ์การสร้างความสนุกสนาน การเล่นเพื่อผ่อนคลาย ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ เพราะสาเหตุนี้ จึงทำให้เด็กมีการพัฒนาความพร้อมทางวิทยาศาสตร์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ เอรินทร์ แสวงสาย (2551: 77-78) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบพัฒนาการของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานกับการจัดประสบการณ์ตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เพิ่มขึ้นทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉพาะด้านสติปัญญามีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านสังคม ด้านร่างกาย และด้านอารมณ์-จิตใจ ตามลำดับ และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน มีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาสูงกว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ก่อนการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 38.95 (คิดเป็นร้อยละ 38.95) และหลังการจัดประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 47.73 (คิดเป็นร้อยละ 47.73) แสดงให้เห็นว่า คะแนนมีการพัฒนามากขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ และเมื่อทำการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการทางสถิติแล้วสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สาเหตุที่เด็กมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน อาจเป็นเพราะเด็กได้รับฟังนิทานที่มีเรื่องราวสนุกสนาน ได้เล่นประกอบจังหวะ และครูได้สรุปให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมทางอารมณ์และการปฏิบัติตัวในลักษณะของความดี ความเก่ง และการมีความสุข ทำให้เด็กสามารถเข้าใจและรู้จักแยกแยะอารมณ์ที่ดี มองโลกในแง่ดี ซึ่งสอดคล้องกับนิตยา คชภักดี (2542 : 109-112) ซึ่งได้กล่าวถึงหลักสำคัญในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ว่าจะต้องพัฒนาเป็นองค์รวมทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยคำนึงถึงสุขภาพของเด็ก ต้องฝึกให้เด็กรู้จักคุณค่าของตนตามความเป็นจริง มองตนเองในแง่ดี เข้าใจตนเองเข้าใจผู้อื่น รู้จักการแยกแยะอารมณ์ตนเองว่าชนิดใดดี ชนิดใดไม่ดี และเลือกแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการศึกษาของเบญจมาศ สามชาลี (2553 : 111-124) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานสำหรับนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 โดยการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการมีลักษณะเป็นองค์รวม ผสมผสานความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน มีการเชื่อมโยงความรู้อย่างกว้างขวางและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการโดยประยุกต์ใช้แนวคิดของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานมีพัฒนาการโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านที่ดีขึ้น คือ มีร่างกายที่แข็งแรง ทั้งกล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างคล่องแคล่ว มีอารมณ์แจ่มใสเบิกบาน สนุกสนานในการเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ มีความรักความสามัคคี ในการทำงาน มีความรับผิดชอบ รู้จักช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีสติปัญญาที่สามารถตอบคำถามได้อย่างคล่องแคล่ว กล้าคิด กล้าตัดสินใจ จดจำสิ่งที่เรียนได้ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนการจัดประสบการณ์ ครูควรเตรียมความพร้อมของเด็กให้เข้าใจวิธีการจัดประสบการณ์ด้วยรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพื่อให้เด็กได้ปรับตัว

2. การประเมินพฤติกรรมโดยการสังเกต ควรกระทำไม่ให้เด็กรู้ตัว และเมื่อมีการแสดงพฤติกรรมใดที่แตกต่าง ครูจะต้องมีการบันทึกพฤติกรรมนั้น รวมถึงคำพูดของเด็กที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ ดร.มานิตย์ อาษานอก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทรจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะข้อคิด และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรนุช ศรีสะอาด กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชา ซึ่งผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของตนเองและประเทศชาติสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา คงสวัสดิ์. **วิทยาศาสตร์ : ปฐมวัย**. 2554. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2559. จาก http://www.edba.in.th/EDBA_M/index.php?option=com_content&view=article&id=51

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. **การจัดการเรียนรู้แนวใหม่**. นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิสชิ่ง, 2553.

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์, 2546.

นิตยา คชภักดิ์. (2542). EQ กับความสำเร็จในชีวิต. **นิตยสาร Life & Family.** 4, 41(2542): 52-53.

เบญจมาศ สามชาลี. **การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนอนุบาลปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

พิมพ์ทอง สังสุทธิพงศ์. **Brain – Based Learning ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. ม.ป.ป. สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2559. จาก www.er.cmru.ac.th/pimthong/BBL.pdf.

มยุรา เพียรยิ่ง. **การเปรียบเทียบความสามารถทางคณิตศาสตร์และความสามารถทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 2556.

โรงเรียนประชาราษฎร์รังสรรค์. **สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน เอกสารประกอบการประชุมประจำเดือน โรงเรียนประชาราษฎร์รังสรรค์**. ร้อยเอ็ด: โรงเรียนประชาราษฎร์รังสรรค์, 2558.

วิโรจน์ ลักขณาอดิศร. **การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning : BBL) กับการสร้าง “เด็กเก่ง”**. ม.ป.ป. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2559. จาก http://www.condocommu.com.

สิริวรรณ ฤทธิสาร. **การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์กับความฉลาดทางอารมณ์ของปฐมวัยที่ใช้การสอนแบบการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพและวิธีการสอนแบบปกติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2550.

สุมน อมรวิวัฒน์. **ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้ในการปฏิบัติการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสแควร์, 2541.

เอรินทร์ แสวงสาย. **การเปรียบเทียบพัฒนาการของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานกับการจัดประสบการณ์ตามปกติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น

A Study of Learning Achievement, Analytic Thinking, and Attitudes Towards Learning of Prathomsuksa 5 Students Using 7E Learning Inquiry Method

บุษกร แสนหว้า[1]
มานิตย์ อาษานอก[2]
นิราศ จันทรจิตร[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) หาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 4) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 5) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านกล้วยวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 18 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น จำนวน 15 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 3) แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.93 และ 4) แบบวัดเจตคติต่อการเรียน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.78 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น, การคิดวิเคราะห์, เจตคติต่อการเรียน

---

[1]นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[3]อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 81.48/80.37 โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าความรู้ การสำรวจ การทดลอง การประดิษฐ์แบบจำลอง และการฝึกปฏิบัติจริง 2) ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะ 5 ขั้น เท่ากับ 0.6677 คิดเป็นร้อยละ 66.77 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) เจตคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว อยู่ในระดับ ดีมาก

Abstract

This study aimed to 1) develop science instruction plans of water, sky and star lesson for Prathomsuksa 5 by using 7E learning inquiry method to the effectiveness criterion 80/80, 2) find effectiveness indices of science instruction plans of water, sky and star lesson for Prathomsuksa 5 by using 7E learning inquiry method, 3) compare the learning achievement of Prathomsuksa 5 students in water, sky and star lesson during before and after learning by 7E learning inquiry method instruction, 4) compare the analytical thinking of Prathomsuksa 5 students during before and after learning by 7E learning inquiry method instructional, and 5) study attitude towards learning of Prathomsuksa 5 students by using 7E learning inquiry method in water, sky and star lesson, science subject group. Experimental group were 18 students of Prathomsuksa 5 in Ban Kluay Wittaya school, Roi-et primary educational service area office 1 in academic year 2017 selected by purposive sampling. Research instruments were 1) 15 instruction plans of water, sky and star lesson, science subject group of Prathomsuksa 5 by using 7E learning inquiry method, 2) the achievement test of science subject group in water, sky and star lesson included 30 items with 4 choices in each item whose reliability value was 0.87, 3) the analytical thinking test included 30 items with 4 choices in each item whose reliability value was 0.93, and 4) the attitude towards learning test was 5 levels rating scale with 20 items whose reliability value was 0.78. Statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation and hypothesis testing by Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test. The result were as follows: 1) The science instruction plans of water, sky and star lesson for Prathomsuksa 5 by using 7E learning inquiry method have effectiveness (E_1/E_2) 81.48/80.37. The important activities were knowledge study, survey, experiment, invention and practice. 2) The effectiveness indices of science instruction plans of water, sky and star lesson for Prathomsuksa 5 by using 7E learning inquiry method was 0.6677 (66.77%). 3) The Prathomsuksa 5 students who learned by using 7E learning inquiry method in water, sky and star lesson had learning achievement after learning higher than before learning at the .01 level of significance. 4) The Prathomsuksa 5 students

who learned by using 7E learning inquiry method in water, sky and star lesson had analytical thinking after learning higher than before learning at the .01 level of significance. and 5) The Prathomsuksa 5 students' attitude towards learning who learned by using 7E learning inquiry method in water, sky and star lesson overall at the highest level.

Keyword : Learning Achievement, Attitude Towards Learning Science, Analytical Thinking, 7E Learning Inquiry Method

บทนำ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์และการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน เนื่องจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้อยู่ดี กินดี ช่วยพัฒนาบุคคลให้มีเหตุผล ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ทุกประเทศจึงจัดให้มีการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้แตกฉานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข ซึ่งสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพ ทำให้เป็นคนมีคุณภาพสามารถพัฒนาคนและประเทศชาติได้อย่างเหมาะสม ไพฑูรย์ สุขศรีงาม (2534 : 60)

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์จึงจัดตั้งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร และกำหนดแนวทางการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเลือกวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ได้คิด ได้สังเกต ค้นคว้า ทดลอง และแก้ปัญหาด้วยตนเอง สำหรับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เน้นการปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่มีเป้าหมายในการศึกษาเพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข และที่สำคัญก็คือ การพัฒนาความสามารถในการคิดให้เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติจริง เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งจะนำไปสู่การรู้จักคิด อันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร หรือมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ สามารถถ่ายโยงความรู้สู่ชีวิตจริงได้ โดยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 36)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ประกอบกับมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพภายนอก คือ มาตรฐานที่ 4 ด้านผู้เรียนที่กำหนดไว้ชัดเจนว่า "ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์" การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยว

กับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองและสังคม สถานศึกษาจึงจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 13)

การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองมากที่สุด เพื่อให้ได้ทั้งกระบวนการและความรู้จากวิธีการสังเกต การสำรวจตรวจสอบ การทดลอง แล้วนำผลที่ได้มาจัดระบบเป็นหลักการ แนวคิด และองค์ความรู้ นอกจากจะให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แล้ว ควรเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนา การคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองซึ่ง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้นำผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลปรากฏว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามมาตรฐานด้านผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับพอใช้ (2.75) ส่วนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งจากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา พบว่า สาเหตุที่นักเรียนมีคะแนนสอบต่ำอาจมีสาเหตุมาจากนักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากแบบทดสอบ O-NET จะเน้นการคิดวิเคราะห์หาคำตอบมากกว่าการจดจำ คำถามประเภทความจำมีน้อยมาก เพราะฉะนั้น เมื่อนักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์แล้วก็ทำให้ไม่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง นักเรียนตีโจทย์ปัญหาไม่แตก ไม่ว่าจะเป็นวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ก็ตาม ถ้านักเรียนตีโจทย์ปัญหาไม่แตกแล้วก็ยากที่จะทำให้ตอบคำถามได้ตรงประเด็น ถวิล อรัญเวศ (2559 : ออนไลน์)

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องเน้นตัวผู้เรียนเองและการเรียนรู้เรื่องใหม่จะมีพื้นฐานมาจากความรู้เดิม ประสบการณ์เดิมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ (Process of Learning) ที่แท้จริงของนักเรียนไม่ได้เกิดจากการบอกเล่าของครู การที่นักเรียนจะสร้างองค์ความรู้ได้จะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการสืบเสาะ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2551 : 18) การสอนตามแบบสืบเสาะ 7 ขั้น มีจุดเด่น คือ เป็นการสอนที่ ค้นหาความรู้เดิมของนักเรียนที่มีมาก่อน ทำให้นักเรียนสร้างภาพความคิดและองค์ความรู้ ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) การสอนตามแบบสืบเสาะ 7 ขั้น เป็นการสอนที่เน้นการถ่ายโอนการเรียนรู้และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความรู้เดิม นักเรียนสามารถเชื่อมโยง การเรียนรู้ไปยังประสบการณ์ที่ตนมี ทำให้ครูได้ทราบว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้พื้นฐานเป็นอย่างไร สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่าง เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เร้าความสนใจ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาในบทเรียน หรือเรื่องที่น่าสนใจ ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถาม ยั่วยุให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น นักเรียนกล้าแสดงออกและเกิดการอยากรู้อยากเห็น วางแผนสำรวจเพื่อค้นหา ในประเด็นหรือคำถามที่สนใจ แล้ววางแผนการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน กำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ลงมือปฏิบัติ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลข้อสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างพอเพียง นักเรียนตรวจสอบปัญหาและดำเนินการสำรวจตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง นักเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นบรรยายสรุป รูปวาด สร้างแบบจำลอง

ตาราง กราฟ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเห็นแนวโน้มหรือความสัมพันธ์ของข้อมูล สรุปและอภิปรายผล การทดลองจะทำให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ ช่วยนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ และมีแนวคิดที่จะค้นคว้าเพิ่มเติม หรือนำแบบจำลอง หรือข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์ หรือเหตุการณ์อื่น ๆ การประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ จะช่วยให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ มาประมวลและปรับประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ ได้ นักเรียนได้ตรวจสอบซึ่งกันและกัน นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน โดยนำความรู้ที่ได้ไปสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ได้ (ประสาท เนืองเฉลิม. 2550 : 23 ; อ้างอิงมาจาก Eisenkraft. 2003 : 56-59)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น มาใช้ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

5. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านกล้วยวิทยา จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น

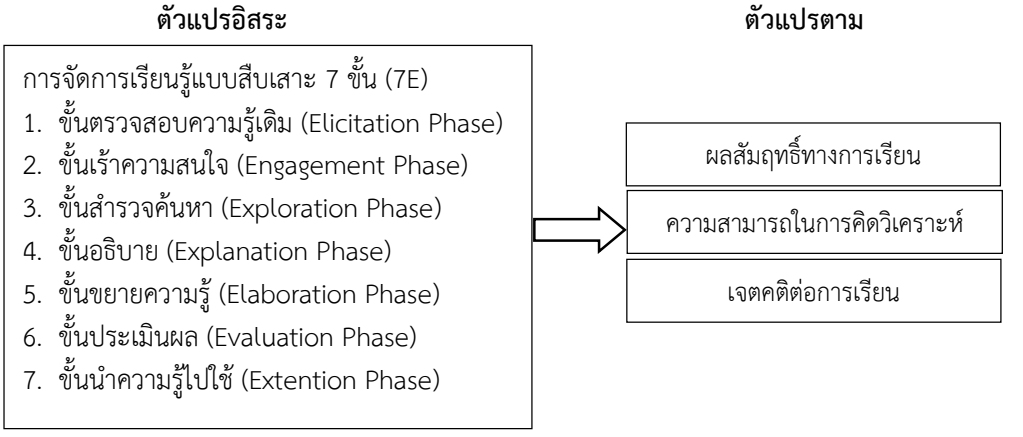
2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (สสวท.) เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว โดยจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น จำนวน 15 แผน จัดการเรียนรู้แผนละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาเรียน 15 ชั่วโมง

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ 15 ชั่วโมง (กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2561)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยทำการทดสอบก่อนทดลอง แล้วทำการทดลองโดยจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น จำนวน 15 แผน และทำการทดสอบหลังทดลอง รายละเอียด การดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1. กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านกล้วยวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 18 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยปฏิบัติงาน

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น จำนวน 15 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.66 – 4.82 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งหาค่า

อำนาจจำแนกรายข้อ (B) โดยใช้วิธีการของเบรนแนน (Brennan) ได้ข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.24-0.78 นำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ (r_{cc}) โดยวิธีของ โลเวทท์ (Lovett Method) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

2.2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยาก (p) ตั้งแต่ 0.43 ถึง 0.77 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.38 ถึง 0.75 แล้วนำหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธีของ คูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson Method) ด้วยสูตร KR-20 พบว่า แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

2.2.3 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item-total Correlation) หรือหาค่าความสัมพันธ์ r_{xy} ระหว่างคะแนนรายข้อกับ คะแนนรวมทุกข้อด้วยวิธีการของ Pearson พบว่า แบบวัดเจตคติมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.32 – 0.87 คัดเลือกแบบวัดเจตคติต่อการเรียนที่ผ่านเกณฑ์ คือ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ตามวิธีของ Cronbarch โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) พบว่า แบบวัดเจตคติมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.78

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3.2 นำหนังสือไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองเครื่องมือและกลุ่มทดลอง เพื่อนัดหมายและเตรียมการทดลอง

3.3 ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น ตามเกณฑ์ 80/80 โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และใช้สูตร E_1 / E_2 ในการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

4.2 วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น โดยใช้สูตรการหาดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

4.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น โดยใช้สถิติทดสอบ วิลคอกซัน (Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 144-145)

4.4 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น โดยใช้สถิติทดสอบ วิลคอกซัน (Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 144-145)

4.5 วิเคราะห์ระดับเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัด การเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น โดยหาค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 102)

สรุปผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 81.48/80.37 โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าความรู้ การสำรวจ การทดลอง การประดิษฐ์แบบจำลอง และการฝึกปฏิบัติจริง

2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น เท่ากับ 0.6677 คิดเป็นร้อยละ 66.77

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. เจตคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว อยู่ในระดับ ดี

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และมีเจตคติต่อการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับดีมาก อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.48/80.37 หมายความว่า ผู้เรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน คือ การสังเกตพฤติกรรม การตรวจผลงาน ใบงาน และการทดสอบย่อยหลังแผนทั้ง 15 แผน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น คิดเป็นร้อยละ 81.48 และได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.37 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้นมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญคือ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การสังเกตการรวบรวมและการจัดเก็บข้อมูล การตั้งสมมติฐาน การทดลอง การอธิบายผลการทดลอง การตั้งคำถามและการตรวจสอบความถูกต้องด้วยตนเอง และสามารถอธิบายผลให้บุคคลอื่นเข้าใจด้วยความคิดที่เป็นเหตุผล ตลอดถึงการแสดงความคิดวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการสอนที่เน้นทักษะทางการคิดคิดอย่างมีวิจารณญาณ และให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความรู้เดิมของเด็กจะทำให้ครูได้ค้นพบว่า จะต้องเรียนรู้อะไรก่อนที่จะเรียนในเนื้อหานั้น ๆ นักเรียนจะสร้างความรู้จากพื้นความรู้เดิมที่เด็กมี ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและไม่เกิดแนวความคิดที่ผิดพลาด Eisenkraft (2003 : 57-59) ซึ่งส่งผลให้นักเรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ยังมีกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบและวิธีที่เหมาะสม คือได้ศึกษาหลักสูตร มีการวิเคราะห์

หลักสูตรและเนื้อหา ศึกษาแนวทางการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามที่ได้ศึกษาแล้วนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินการตรวจสอบจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ทั้งในด้านเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ความเหมาะสมของกิจกรรมกับเวลา สื่อและการวัดผล ซึ่งผลการประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือก่อนที่จะนำไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่าง จึงมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น เน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด ทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบที่อยากรู้ สืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง ค้นหาคำตอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ทำงานเป็นระบบ เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ จนนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิติศักดิ์ ไชยดี (2556 :129-130) ได้ศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง วัฏจักรชีวิตของสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น เตือนจิต ขันตี (2556 : 54) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เรื่อง ร่างกายมนุษย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วัชรินทร์ ปัสสาโก (2556 : 110) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ไฟฟ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น รัตนาลักษณ์ พันจักร (2557 : 74-77) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์โดยใช้วิธีจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นันทพร เขื่อนแก้ว (2558 : 68) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ จิตวิทยาศาสตร์ และความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ฐปนีย์ ไทยโสภา (2559 : 77-78) ได้วิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ขั้นพื้นฐาน และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน พรพรรณ สารมาตย์ (2559) ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สารและสมบัติของสาร และการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับแผนผังมโนมติ วรภา บางสาลี (2559 : 70) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านวังพรม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะ หาความรู้ 7 ขั้น (7E) ซึ่งผลงานวิจัยข้างต้นทุกเรื่อง พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะมีประสิทธิภาพ (E_1/ E_2) สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ขั้น เท่ากับ 0.6677 ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น มีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 66.77 การที่ผลปรากฏเช่นนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอน เน้นให้ นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติและศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชรินทร์ ปัสสาโก (2556 : 110) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ไฟฟ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 0.7463 คิดเป็นร้อยละ 74.63 ฐปนีย์ ไทยโสภา (2559 : 77-78) ได้วิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและเทคโนโลยีอวกาศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.6580 คิดเป็นร้อยละ 65.80 และ พรพรรณ สารมาตย์ (2559 : 101) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สารและสมบัติของสาร และการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับแผนผังมโนมติ พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีค่าเท่ากับ 0.5782

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้จากรูปแบบการเรียนรู้ที่มีกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึก ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการสืบค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ รู้จักกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม มีโอกาสศึกษาจากใบความรู้ ใบกิจกรรม มีสื่อการเรียนการสอนและการวัดผลที่หลากหลายในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้จนสามารถสร้างชิ้นงานของตนเองขึ้นมาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรินทร์ ปัสสาโก (2556 : 110) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ไฟฟ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบซ้ำอีกครั้งหลังจากเรียนผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 23.65 ซึ่งไม่แตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนทันที แสดงว่านักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ ส่วน นันทพร เขื่อนแก้ว (2558 : 68) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ จิตวิทยาศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ร้อยละ 51.79 และมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียน ร้อยละ 22.31 มี และมีความคงทนในการเรียนรู้หลังเรียน 2 สัปดาห์ ต่ำกว่าหลังเรียน ร้อยละ 6.92 และพรพรรณ สารมาตย์ (2559 :) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สารและสมบัติของสาร และการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับแผนผังมโนมติ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องมาจากในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีโอกาสได้คิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น นำไปสู่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อคนอื่น รวมถึงการสำรวจ ตรวจสอบและค้นหาข้อมูลต่างๆ มาเสริมการลงข้อสรุปอย่างมีเหตุมีผล ซึ่งนักเรียนต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆเพื่อเชื่อมโยงกันจนกลายเป็นองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง เพราะในการกำหนดประเด็นปัญหาแต่ละครั้ง นักเรียนต้องมีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายจากแหล่งต่างๆ แล้วร่วมกันลงข้อสรุป นักเรียนจึงได้มีการฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาลักษณ์ พันจักร (2557 : 74-77) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์โดยใช้วิธีจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ก่อนใช้วิธีจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เฉลี่ยเท่ากับ 6.13 ระหว่างใช้วิธีจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เฉลี่ยเท่ากับ 8.23, 9.00 และหลังใช้วิธีจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการ

เรียนรู้ 7 ขั้น เฉลี่ยเท่ากับ 11.80 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานพบว่าคะแนนเฉลี่ยของการวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์มีพัฒนาการที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นันทพร เขื่อนแก้ว (2558 : 68) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ จิตวิทยาศาสตร์ และความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียน ร้อยละ 22.31 และ พรพรรณ สารมาตย์ (2559 : 101-102) ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สารและสมบัติของสาร และการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับแผนผังมโนมติ พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับแผนผังมโนมติ เรื่อง สารและสมบัติของสาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น เป็นรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ และส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองหรือโดยระบบกลุ่ม และการทำแผนผังมโนมติในเรื่องที่ศึกษาทำ ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียน เกิดมโนมติที่ถูกต้อง นำเสนอข้อมูล ได้อย่างเป็นระบบ และเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนด้วยตนเองจึงทำให้เกิดความพึงพอใจ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิติศักดิ์ ไชยดี (2556 : 130) ได้ศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง วัฏจักรชีวิตของสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น พบว่า นักเรียน มีคะแนนจิตวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นันทพร เขื่อนแก้ว (2558 : 68) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ จิตวิทยาศาสตร์ และความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจิตวิทยาศาสตร์โดยภาพรวมในระดับมาก นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ วรภา บางสาลี (2559 : 70) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านวังพรม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักร การสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น เป็นแผนที่มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ครูผู้สอนควรนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพกับผู้เรียน

2. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ขั้น ผู้สอนควรปฐมนิเทศนักเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและไม่เกิดปัญหา

3. ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ และสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

4. ครูผู้สอนควรมีการประเมินผลผู้เรียนทันทีในขณะที่ดำเนินกิจกรรมและหลังจากกิจกรรมเสร็จสิ้นเพื่อวัดความรู้หลังเรียนของผู้เรียนอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ ดร. มานิตย์ อาษานอก ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.นิราศ จันทรจิตร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรนุช ศรีสะอาด กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้กรุณาตรวจสอบให้คำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และขอบคุณ ญาติพี่น้อง พร้อมทั้งครอบครัวที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดาและบูรพาจารย์ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จนผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาและมีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.

กิติศักดิ์ ไชยดี. **การพัฒนาผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง วัฏจักรชีวิตของสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น.** การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2556.

ฐปนีย์ ไทยโสภา. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559.

เตือนจิต ขันตี. **การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น เรื่อง ร่างกายมนุษย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2556.

ถวิล อรัญเวศ. **สาเหตุที่นักเรียนมีคะแนนผลสอบ O-NET ต่ำ และแนวทางการยกระดับคุณภาพผลสัมฤทธิ์ O-NET.** (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมือ 10 เมษายน 2560). จาก https://www.gotoknow.org/posts/599289

นันทพร เขื่อนแก้ว. **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ จิตวิทยาศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E).** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2558.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.

————. บุญชม ศรีสะอาด. **รูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์.** มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

ประสาท เนืองเฉลิม. "การเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะ 7 ขั้น," **วารสารวิชาการ.** 10, 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2550) : 95.

พรพรรณ สารมาตย์. **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง สารและสมบัติของสาร และการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559.

พิมพันธ์ เตชะคุปต์. **การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน.** กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2554.

ไพฑูรย์ สุขศรีงาม. "ค่านิยมของวิทยาศาสตร์กับการสอนวิทยาศาสตร์," **มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.** 10, 2(กรกฎาคม-ธันวาคม 2534) : 60-74.

รัตนาลักษณ์ พันจักร. **การพัฒนามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์โดยใช้วิธีจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี, 2557.

วรภา บางสาลี. **การพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านวังพรม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E).** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2559.

วัชรินทร์ ปัสสาโก. **การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ไฟฟ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น.** การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2556.

Eisenkraft, Arthur. "Expanding the 5-E Model A Proposed 7-E Model Emphasizes Transfer of Learning and the Importance of Eliciting Prior Understanding," **The Science Teacher**. 70, 6(September 2003) : 56 – 59.

กลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม ให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล

The Administration Strategies for Change of Pongpattanawittayakhom as World-class Standard School

พัชรีภรณ์ ส่องเนตร[1]
สมเกียรติ ตุ่นแก้ว[2]
ประเวศ เวชชะ[3]
สุวดี อุปปินใจ[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยกลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล มีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถามที่ใช้กับผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มบริหารงาน ครู บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 58 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละและดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น 2) ศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญของการบริหารโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และ 3) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยใช้วิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากลในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมุ่งเน้นครูและบุคลากร ส่วนค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน การนำองค์กร และด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ผลการประเมินความต้องการจำเป็น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ สำหรับด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งเน้นครูและบุคลากร

2. เหตุปัจจัยสำคัญของการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยฉุดรั้ง ภายใต้กรอบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ทั้ง 7 ด้าน โดยอาศัยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลง, โรงเรียนมาตรฐานสากล

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[2]อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[3]อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[4]อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

3. กลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) กลยุทธ์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานสากล 2) กลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล 3) กลยุทธ์สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 4) กลยุทธ์ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศ

Abstract

The aims of this study were: 1) to examine the current and desired administration circumstance of Pongpattanawittayakhom for the world-class standard school. The quantitative method was employed by means of documentary analysis and questionnaire administration with 58 participants that included school administrators, chiefs of job cluster, teachers and educational personnel. The data was analyzed for mean, standard deviation, percentage, and priority needs index. 2) to investigate the key factors in the administration of Pongpattanawittayakhom for the world-class standard school by means of participatory research method. And 3) to develop the administration strategies for the change of Pongpattanawittayakhom as the world-class standard school by means of mixed research method.

The results showed that:

1. The current administration circumstance of Pongpattanawittayakhom for the world-class standard school, in overall, was found at the high level. The individual aspects analysis showed that the aspect holding the highest mean was focus on teachers and personnel. However, the desired administration circumstance, in overall, was found at the highest level. The individual aspects analysis showed that the aspects holding the highest mean were leading and strategic planning. The needs assessment on individual aspects indicated that the aspect holding the highest needs was strategic planning while focus on teachers and personnel was ranked in the lowest needs.

2. The key factors in the administration for Change of Pongpattanawittayakhom for the world-class standard school were promoting and depromoting factors under the 7 clusters of quality administration framework underpinned by internal and external factors.

3. The administration strategies for the change of Pongpattanawittayakhom as the world-class standard school comprised 4 strategies: 1) Strategies developing the quality administration system based on the world-class standards 2) Strategies developing learners to meet the world-class standards 3) Strategies building the participation network for quality education development 4) Strategies developing the potentials of teachers and personnel for excellence.

Keywords : Administration Strategies for Change, World-Class Standard School

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าในสังคมโลกส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษาของนานาประเทศ จึงต้องมีการพัฒนากลไกต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยงานทางด้านการศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจึงมีการปรับกระบวนทัศน์และกลยุทธ์ในการบริหารจัดการองค์กรอยู่เสมอ แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ผลผลิตที่ออกไปสู่สังคมที่มีความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ และให้มีความเท่าทันและทัดเทียมความเป็นสากลได้ ตลอดจนการบริหารจัดการในยุคนี้หากจะให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงาน เนื่องจากความซับซ้อนของภารกิจและนโย บายที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้นำองค์กรจึงมีความสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และตามเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้น จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และยกระดับโรงเรียนชั้นนำที่มีความพร้อมสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล โดยการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) และพัฒนาก้าวสู่มาตรฐานคุณภาพแห่งชาติ (TQA) จึงได้มีโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลขึ้น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะผลักดันการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล ระบบที่จะพัฒนาองค์กรให้มีผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศคือ ระบบบริหารจัดการโดยอิงแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) มาพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการโรงเรียน เพื่อให้มีวิธีการปฏิบัติและผลการดำเนินการในระดับมาตรฐานโลก กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 39)

โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมเป็นโรงเรียนต้นแบบในฝัน ที่เป็นตัวอย่างการจัดการศึกษาในระดับอำเภอที่มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเคียงกับโรงเรียนชั้นนำในระดับจังหวัด ให้เด็กและเยาวชนในชนบทมีโอกาสเข้ารับการศึกษาที่มีคุณภาพ ต่อมาได้มีโครงการโรงเรียนในฝันสู่มาตรฐานสากล ซึ่งเป็นโครงการที่นำเอาเกณฑ์ความเป็นเลิศของการศึกษามาใช้เพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน สามารถพัฒนาต่อยอดสู่มาตรฐานสากล จึงได้มีการนำโรงเรียนมาตรฐานสากลซึ่งเป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วนในการยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเคียงเท่ากับสากล

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ดังนี้ (1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมเป็นอย่างไร (2) เหตุปัจจัยสำคัญของการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมที่ผ่านมามีอะไรบ้าง และ (3) กลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากลที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมไปสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อให้ได้รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) ในโครงการยกระดับคุณภาพสู่มาตรฐานสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล

2. เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญของการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล

3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม โดยการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และเหตุปัจจัยของการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล ส่วนตัวแปรตาม คือ การบริหารโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ของโรงเรียน 5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติงาน และ 7) ผลลัพธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยใช้ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารหัวหน้ากลุ่มบริหารงาน ครู บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 58 คน และสถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นคู่มือสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเหตุปัจจัยสำคัญของการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยใช้ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน ครู บุคลากรทางการศึกษา และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 70 คน และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ สังเคราะห์เป็นความเรียง และสรุปเป็นแผนผังก้างปลา

ตอนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นคู่มือสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ส่วนการพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากลที่ได้มานั้นคือการใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และเหตุปัจจัยสำคัญมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกลยุทธ์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านโรงเรียนมาตรฐานสากลร่วมกับคณะผู้บริหารโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม จำนวน 13 คน จากนั้นนำกลยุทธ์มาประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยคณะครูและบุคลากรโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม จำนวน 51 คน เมื่อประเมินกลยุทธ์เรียบร้อยแล้ว นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผล และนำข้อเสนอแนะมาปรับแก้ไข และขั้นตอนสุดท้ายคือการตรวจสอบและยืนยันกลยุทธ์ โดยคณะผู้บริหารโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม จำนวน 5 คน ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล และได้กลยุทธ์ฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

กลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ โดยเรียงลำดับข้อมูลดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุดในสามลำดับแรก ทั้ง 7 ด้าน ส่วนด้านที่ 7 นั้นเป็นผลลัพธ์จากด้านที่ 1 ถึง 6 ดังนี้

1.1. ด้านการนำองค์กร ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานแบบเชิงรุกในการสร้างแรงจูงใจและสื่อสารการตัดสินใจที่สำคัญให้บุคลากรทราบเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ ให้เกิดผลการดำเนินการที่ดีกับโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีระบบให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ภายใต้การกระจายอำนาจและการบริหารแบบมีส่วนร่วม และผู้บริหารโรงเรียนสร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดการสร้างนวัตกรรม ตามลำดับ

1.2. ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย โรงเรียนใช้การบริหารความเสี่ยงเข้ามาร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงาน มีการสื่อสารและถ่ายทอดแผนปฏิบัติการสู่การปฏิบัติทั่วทั้งโรงเรียน และมีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ โดยพิจารณาสิ่งที่โรงเรียนคาดหวังตอบสนองความท้าทายและความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ ตามลำดับ

1.3. ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย มีการศึกษาข้อมูลการเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงด้านการรับนักเรียนของโรงเรียนคู่เทียบเคียง มีการกำหนดกลยุทธ์ วิธีการรับฟัง และเรียนรู้ความต้องการความคาดหวังของนักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในอดีตปัจจุบันของโรงเรียนคู่เทียบเคียง และมีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาประเด็นความต้องการและนำข้อมูลไปปรับกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับทิศทางการจัดการศึกษาของสังคมโลก ตามลำดับ

1.4. ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการเรียนนรู้ของโรงเรียน ประกอบด้วย มีการประเมินและปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศรวมถึงฮาร์ดแวร์ และซอฟแวร์ เพื่อให้ระบบสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของความต้องการและทิศทางของโรงเรียน โรงเรียนนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศมาทบทวนเพื่อหาจุดบกพร่องการปฏิบัติงาน และมีการใช้ข้อมูลในรูปแบบที่ต้องการโดยออกแบบระบบการเข้าใช้และเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศในระดับต่างๆ ตามลำดับ

1.5. ด้านการมุ่งเน้นครูและบุคลากร ประกอบด้วย มีการประเมินความต้องการด้านขีดความสามารถและศักยภาพที่จำเป็นของครูและบุคลากร โดยวิเคราะห์ระบบงาน วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ โครงสร้างอัตรากำลัง และจัดสมรรถนะของกลุ่มสายงานให้สอดคล้องกับภารกิจและบทบาทของงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง มีการนำผลจากการสำรวจความคิดเห็นของครูและบุคลากรมากำหนดเป็นนโยบายสวัสดิการให้บริการรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานให้ตรงกับความต้องการของครูและบุคลากร และมีการจัดระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร โดยกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนคำนึงถึงผลสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก ตามลำดับ

1.6. ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย มีการกำหนดกระบวนการในระบบงานของโรงเรียน ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันโดยใช้ประโยชน์จากสมรรถนะหลัก โรงเรียนจัดระบบเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือต่อภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน โดยคำนึงถึงการป้องกัน การจัดการ การแก้ไข และการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องภายใต้มาตรการที่เหมาะสมและรัดกุม และโรงเรียนมีการควบคุมและปรับปรุงกระบวนการหลักและกระบวนการสนับสนุน ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญของการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยฉุดรั้ง โดยศึกษาขอบเขตเนื้อหาที่นำมาใช้เพื่อหาเหตุปัจจัยสำคัญ ภายใต้กรอบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ทั้ง 6 ด้าน โดยอาศัยปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ดังนี้

2.1. ด้านการนำองค์กร ประกอบด้วยปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ โครงสร้างการบริหารงาน การสร้างบรรยากาศ การมอบหมายงาน ทักษะ และการสร้างเครือข่าย ส่วนปัจจัยฉุดรั้ง ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ และบุคลากร

2.2. ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่แผนและนโยบาย และมีการจัดทำแผนพัฒนาฯ/แผนปฏิบัติการ และไม่พบปัจจัยฉุดรั้ง

2.3. ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การให้บริการชุมชน ส่งเสริมความเป็นเลิศ และกระแสนิยม ส่วนปัจจัยฉุดรั้ง ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ การสนับสนุนด้านการศึกษา การใช้ชีวิตของนักเรียน มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ชุมชนของนักเรียน การสื่อสาร นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

2.4. ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การนำเทคโนโลยีไปใช้ ทุนการศึกษา ส่งเสริมความเป็นเลิศ และกระแสนิยม ส่วนปัจจัยฉุดรั้ง ได้แก่ งบประมาณมีจำกัด / ไม่เพียงพอ เงินสนับสนุน และความทันสมัย

2.5. ด้านการมุ่งเน้นครูและบุคลากร ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ มีการส่งเสริมความเป็นเลิศ บุคลากรให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ส่งเสริมความเป็นเลิศ กระแสนิยม และการถือปฏิบัติ ส่วนปัจจัยฉุดรั้ง ได้แก่ บุคลากรมีความรู้ความสามารถ บุคลากรมีการโยกย้าย ให้ประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าส่วนตน ขาดอัตรากำลัง และความสามัคคี

2.6. ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสร้างบรรยากาศ และอาคารสถานที่ส่วนปัจจัยฉุดรั้ง ได้แก่ การรับนักเรียน วัสดุอุปกรณ์ทั่วไป ขั้นตอนการทำงาน และอุปกรณ์เทคโนโลยี

3. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล สรุปผลได้ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานสากล

กลยุทธ์รองที่ 1.1 การสร้างนวัตกรรมการบริหารและการจัดการของโรงเรียน

กลยุทธ์รองที่ 1.2 การสร้างระบบการจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน

กลยุทธ์รองที่ 1.3 การกำกับ ติดตาม และประเมินอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดหลักที่ 1 โรงเรียนมีนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ

ตัวชี้วัดหลักที่ 2 โรงเรียนมีระบบการจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์

ตัวชี้วัดหลักที่ 3 โรงเรียนมีระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

กลยุทธ์หลักที่ 2 การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

กลยุทธ์รองที่ 2.1 ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

กลยุทธ์รองที่ 2.2 พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลโลก

ตัวชี้วัดหลักที่ 1 ร้อยละของโรงเรียนที่จัดหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตอบสนองความถนัดและศักยภาพตามความต้องการของผู้เรียน

ตัวชี้วัดหลักที่ 2 ร้อยละของจำนวนผลงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ทุกด้าน ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับการประเมินจากครูว่าเป็นผลงานที่มีคุณภาพในระดับต่างๆ

กลยุทธ์หลักที่ 3 สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

กลยุทธ์รองที่ 3.1 สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก

ตัวชี้วัดหลักที่ 1 จำนวนครั้งที่โรงเรียนได้รับความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก

กลยุทธ์หลักที่ 4 ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศ

กลยุทธ์รองที่ 4.1 พัฒนาครูและบุคลากรสู่มาตรฐานวิชาชีพ

กลยุทธ์รองที่ 4.2 ส่งเสริมการใช้สื่อและนวัตกรรมเพื่อจัดการเรียนการสอน

ตัวชี้วัดหลักที่ 1 ร้อยละของครูและบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาสู่มาตรฐานวิชาชีพ

ตัวชี้วัดหลักที่ 2 ร้อยละของครูที่มีการใช้สื่อและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยใช้การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ของโรงเรียน 5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติงาน และ 7) ผลลัพธ์ จากผลการวิจัยโดยรวมพบว่า เมื่อพิจารณาการเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นของการการบริหารโรงเรียนจากมากไปน้อยรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการนำองค์กร ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติงาน ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ของโรงเรียน ด้านผลลัพธ์ และด้านการมุ่งเน้นครูและบุคลากร สอดคล้องกับที่ ราตรี ศรีไพรวรรณ (2555 : 47) ได้ทำการศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา ว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการนำองค์การ ด้านผลลัพธ์ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการจัดกระบวนการ ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ และด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการนำองค์การ ด้านผลลัพธ์ ด้านการจัดกระบวนการ ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ความต้องการในการพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศฯ ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุดคือ ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ และด้านการจัดกระบวนการ ตามลำดับ

2. จากการศึกษาของผู้วิจัย ค้นพบว่า เหตุปัจจัยสำคัญของการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนมี 2 ส่วนคือ เหตุปัจจัยภายนอกและภายใน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยฉุดรั้งที่เป็นจุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค ส่วนปัจจัยสนับสนุนที่เป็นจุดเด่น และโอกาส ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาภายใต้กรอบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพทั้ง 7 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ชูชาติ รักอู่ (2555 : 26) ได้ศึกษาปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยส่งเสริมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การบริหารจัดการประสิทธิภาพ 3) นโยบายและมาตรฐานการบริหารงานชัดเจน ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ 2) การพัฒนาครูและบุคลากร 3) การกำกับ ติดตาม ประเมินผล 4) การมีส่วนร่วม

3. จากการศึกษาผู้วิจัยได้พบว่ากลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานสากล ซึ่งสอดคล้องกับ พิมลพรรณ ดุษิยามี (2550 : 51) ได้ทำการศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูมีการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้เพราะเป็นขั้นตอนสำคัญของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำแผน และโครงการที่กำหนดไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย การจัดโครงสร้างและทรัพยากร เป็นโครงสร้างการบริหารจัดการ มีการกำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนอย่างชัดเจน การจัดบุคลากรและการอำนวยการ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนเห็นความสำคัญของบุคลากร เพราะกลไกต่างๆที่จะขับเคลื่อนโรงเรียนไปสู่เป้าหมายได้นั้นบุคลากรจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการกำหนดทิศทางของโรงเรียน เพื่อการพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้าและมั่นคง การติดตามและประเมินผล และสอดคล้องกับ นภาพร แก้วพันนา (2557 : 22) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ครู ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยอาศัยกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีในการบริหารการศึกษาและการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใหม่ การพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียน และการบริหารที่เป็นเลิศ คือ โรงเรียนบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพที่ได้รับการรับรองจากองค์กรมาตรฐานสากลระดับโลก มีระบบการจัดการความรู้ 2) กลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมกิต บุญยะโพธิ์ (2555 : 42) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ พบว่า ความคาดหวังต่อความสำเร็จของผู้เรียน ประกอบด้วย โรงเรียนที่มีการประเมินผลด้านคุณภาพทางการศึกษา ความพึงพอใจ การให้รางวัล การยกย่องชมเชยนักเรียน ผู้ปกครอง และแนวโน้มความสำเร็จการจัดการศึกษาในอนาคต โรงเรียนกำหนดเป้าหมายความสำเร็จของนักเรียนไว้อย่างชัดเจนและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองตลอดจนผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ โรงเรียนมีการสร้างความเชื่อมั่นให้นักเรียนกล้ากำหนดความคาดหวังในความสำเร็จของตนเอง และโรงเรียนใช้กลยุทธ์ที่แสดงถึงความคาดหวังต่อความสำเร็จของนักเรียน 3) กลยุทธ์สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ บุญยา (2553 : 36) ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็ก : การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก พบว่า ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมชุมชน คือ การสร้างเครือข่ายชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการในชุมชน การประชาสัมพันธ์ และการเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียน ประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่ชุมชน และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี และผลของการใช้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมที่

เกี่ยวข้องกับด้านโรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนมีคุณภาพและมาตรฐาน ความภาคภูมิใจในงาน และการยอมรับจากภายนอกและด้านชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนและการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 4) กลยุทธ์ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับ นภาพร แก้วพันนา (2557 : 31) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาแบบองค์รวม คือ โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ด้วยภาษาอังกฤษ การพัฒนาครูเพื่อใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือครูโรงเรียนมาตรฐานสากลที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเผยแพร่ผลงาน ทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์ การพัฒนาห้องเรียนแห่งอนาคต คือ โรงเรียนที่มีห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์มัลติมีเดีย และมีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพียงพอ และสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้รวดเร็ว และการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน คือ นักเรียนและครูมีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

การนำข้อค้นพบของกลยุทธ์การบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคมให้เป็นไปตามโรงเรียนมาตรฐานสากลไปใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) ในโครงการยกระดับคุณภาพสู่มาตรฐานสากลนั้น ผู้บริหารสามารถนำไปบริหารจัดการโรงเรียนได้ดังนี้

1) กลยุทธ์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานสากล เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล ระบบบริหารจัดการถือว่าเป็นระบบที่จะพัฒนาโรงเรียนให้มีผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ

2) กลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนเหล่านี้เป็นผลลัพธ์ของโรงเรียน การนำกลยุทธ์นี้ไปใช้ในการบริหารจัดการโดยเฉพาะกลุ่มบริหารงานวิชาการที่ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพและเป็นพลโลก

3) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องมีนั้นคือการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และ 4) กลยุทธ์การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนการทำงานต่างๆให้เกิดประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอในสิ่งใหม่ เน้นการใช้สื่อและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนต้องมีการเผยแพร่เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ต้องขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สมเกียรติ ตุ่นแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ เวชชะ และอาจารย์ ดร.สุวดี อุปปินใจ ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ชูชาติ รักอู่. **ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

นภาพร แก้วพันนา. **อนาคตภาพการบริหารจัดการคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในทศวรรษหน้า**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2556.

พิมลพรรณ ดุษิยามี. **การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

ราตรี ศรีไพรวรรณ. **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

สมกิต บุญยะโพธิ์. **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

อภิสิทธิ์ บุญยา. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็ก : การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.

รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

Internal Supervision Model for high school Under Office of Basic Education Commission by educational 4.0

เอกชัย อ้ายม่าน[1]
สุวดี อุปปินใจ[2]
ประภาส ณ พิกุล[3]
พูนชัย ยาวิราช[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากรอบแนวคิดและสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ 2) สร้างและพัฒนารูปแบบ และการจัดทำคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ 3) ประเมินรูปแบบ และประเมินคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 โดยมีขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้ 1) การศึกษากรอบแนวคิดของการนิเทศภายในและกรอบแนวคิดการศึกษา 4.0 โดยผู้วิจัยและตรวจสอบกรอบแนวคิดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2) การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายใน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 3) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของรูปแบบ โดยผู้วิจัย 4) การร่างรูปแบบโดยผู้วิจัย (ร่างที่ 1) 5) การตรวจสอบความเหมาะสมและการยืนยันความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ (ร่างที่ 1) โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6) การปรับปรุงร่างรูปแบบ (ร่างที่ 1) ตามความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผู้วิจัย 7) การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบ (ร่างที่1) ด้วยวิธีสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) 8) การจัดทำคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ โดยผู้วิจัย 9) การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 10) การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 มีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ (1) ด้านหลักการ ประกอบด้วย (1.1)หลักมนุษยนิยม (1.2)หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (1.3) หลักการมีส่วนร่วม (2) ด้านลักษณะสำคัญ ประกอบด้วย (2.1) เน้นความเป็นประชาธิปไตย (2.2) เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (3) ด้านกระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย (3.1) การวางแผน (3.2) การกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (3.3) การปฏิบัติงานร่วมกัน ด้วยการดูแลอย่างใกล้ชิด (3.4) การสะท้อนผลและการประเมินผลเชิงบวก (3.5) การนำเสนอผลงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (4) ด้านเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย (4.1) เปิดใจ

คำสำคัญ : รูปแบบการนิเทศ , การศึกษา 4.0 , โรงเรียนมัธยมศึกษา , การนิเทศภายใน , แรงบันดาลใจ

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[2]อาจารย์สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[3]อาจารย์สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[4]สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

(4.2) ให้ใจ (4.3) ร่วมใจ (4.4) ตั้งใจ (4.5) จริงใจ 2) ขอบข่ายเนื้อหาในคู่มือ ประกอบด้วย (2.1) บทนำ (2.2) รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน (2.3) แนวทางการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้ในโรงเรียน 3)ผลการประเมินรูปแบบพบว่า ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก และ 4) ผลการประเมินคู่มือประกอบการใช้รูปแบบด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

Abstract

This research The objectives are: 1) to study the conceptual framework and current conditions and desirable conditions of supervision in secondary schools Under the Office of the Basic Education Commission According to the concept of education 4.0 2) create and develop the supervision model for secondary schools Under the Office of the Basic Education Commission According to the concept of education 4.0 and the preparation of the manual for using the format 3) assess the internal supervision model for secondary schools Under the Office of the Basic Education Commission According to the concept of education 4.0 and evaluating the manual for using the model With the following steps of research 1) The study of the conceptual framework of internal supervision and the concept of education 4.0 by the researcher and examining the conceptual framework by experts. 2) The study of current conditions and desirable conditions of internal supervision By using questionnaires with the sample group 3) analyzing the need of the model by the researcher 4) drafting the model by the researcher (draft 1) 5) examining the suitability and confirming the possibility of the figure Form (draft 1) by stakeholders 6) Improving the form (Figure 1), the opinion of stakeholders, by researcher 7) Check the fit of the model (figure 2) with a seminar based group of experts (Connoisseurship) 8) the preparation of documentation for use. Form by the researcher 9) Appropriate assessment possibility and the usefulness of the model By experts 10) Assessment of suitability possibility And the usefulness of the manual for using the model by experts

The research found that 1) Model of supervision in secondary schools Under the Office of the Basic Education Commission According to the education 4.0 features 4 main areas: (1) The principle of model is(1.1) Humanism believed that teachers are human beings with feelings that can go wrong. And ready to fix every teacher is different. And everyone has potential and has different abilities, therefore must accept the differences between individuals Respect for dignity And human values in all teachers (1.2) Human Developments to give priority to the development of the human need to believe that the man is a valuable resource. Have the ability to develop themselves Therefore must believe Everyone can develop themselves (1.3) Participation principles that allow everyone to participate in every step of the process. Or participate in important steps of the process. (2) The important aspects include (2.1) Democracy is to focus on rights Freedom of thinking and practice (2.2)

Human resource development is the development of supervisory recipients to have a positive attitude. Have the ability to create innovation Have good citizenship, have important characteristics, skills and competencies for the 21st century (3) The process of mode are (3.1) Planning (3.2) Inspiration & Motivation (3.3) Coach & Care (3.4) Reflection & Evaluation (3.5) Share. (4) The condition of success consists of (4.1) Open mind is to build a positive relationship (4.2) Let the heart is sacrifice, courtesy, mutual respect (4.3) Confederation is team work (4.4) Intention is commitment to work (4.5) Sincerity is honesty, honesty, work 2) Scope of content in the manual consists of (2.1) Introduction 2.2)) Form of supervision within the school (2.3) Guidelines for the introduction of images Supervision form To use in school 3) The results of the model evaluation showed that Suitability At the highest level The average value is 4.77 The possibility is very high. The average value is 4.38 and the benefits are at a high level. With an average of 4.44 and 4) the evaluation results of the manual Suitability Possibility and its benefits are at the highest level with an average of 5.00

Keywords : Supervision model, Education 4.0, High school, Internal supervision, Inspiration

บทนำ

ท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559 : 1) การศึกษานั้นนับว่าเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศนั้นๆ เพราะเมื่อสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้าสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว บุคลากรที่มีคุณภาพทางการศึกษาเหล่านี้จะเป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศ ในทุกๆด้าน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2547 : 14) และการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน ได้ยึดเอากรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ กระบวนการบริหารสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 1 – 3) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น โดยเฉพาะกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากหลักการในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศว่า เป็นส่วนสำคัญที่จะนำทางการศึกษาไปสู่ความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ กรมวิชาการ (2544 : 23)

การนิเทศภายในสถานศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษาในทุกๆด้าน เช่น การด้านพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การจัดกิจกรรมเสริมอื่นๆ สุรีย์มาศ สุขกสิ (2549 : 15) เพราะฉะนั้น การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญ ในฐานะที่จะเป็นปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษา สุรศักดิ์ ปาเฮ (2545 : Online) เช่น การช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนให้เข้าใจหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน พัฒนาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนเป็นการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้และทักษะอยู่เสมอ นอกจากนี้การนิเทศภายในยังมีความสำคัญในฐานะที่จะช่วยส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน เห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 3 – 4) และมีความจำเป็น ในฐานะที่การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียน ในด้านการบริหารงานวิชาการอันเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

ดังนั้นการนิเทศภายในสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 เพื่อให้รูปแบบที่ได้สร้างขึ้นมาเป็นปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบการศึกษา และเพื่อสร้างและพัฒนาคน อันเป็นทรัพยากรสำคัญที่จะมีส่วนช่วยผลักดันและเสริมสร้างให้เกิดประเทศไทย 4.0

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0
3. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

1.1 การศึกษากรอบแนวคิดของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

ประชากร ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา 4.0

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา กรอบแนวคิดของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา และการศึกษา 4.0

1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

ประชากร ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,358 คน

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

ประชากร ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ ทั้งหมด 4 ขนาด ขนาดละ 2 คน รวม 8 คน

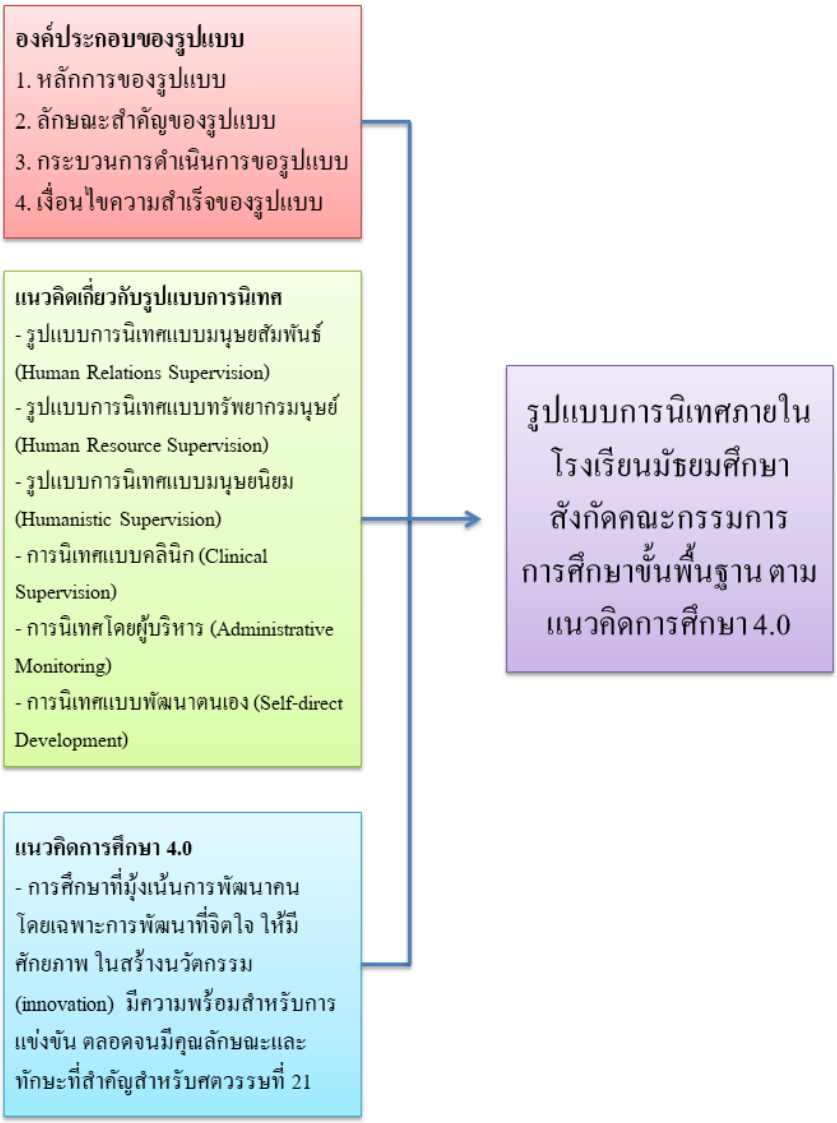
ตัวแปรที่ใช้ศึกษา รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา และการศึกษา 4.0

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

ประชากร ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา จำนวน 4 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา 4.0 จำนวน 4 คน รวมทั้งหมดจำนวน 8 คน

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยที่ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

ขั้นที่ 1 การศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา และกรอบแนวคิดการศึกษา 4.0

ประชากร ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกรอบแนวคิดรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา และกรอบแนวคิดการศึกษา 4.0

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

ประชากร โรงเรียนมัธยมศึกษา ทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2561 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,358 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2561 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคำนวณจากสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 95% ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามความคลาดเคลื่อน ±5% จำนวน 330 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามวัดประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ ไลเคอร์ท (Likert Scale) เพื่อสอบถาม ผู้บริหาร และครู และมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศภายในโรงเรียน และด้านการศึกษา 4.0 จำนวน 5 คน ตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรง ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0โดยคำนวณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

ขั้นที่ 3 นำข้อมูลจากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่าความแตกต่างของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 ทุกๆองค์ประกอบของรูปแบบ โดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ของนงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช (2550 : 279) จัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นในการสร้างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 ตามกรอบแนวคิดรูปแบบการนิเทศการศึกษา 6 รูปแบบ จากค่าระดับความต้องการจำเป็นมากที่สุดไปหาค่าความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดตามลำดับ

ขั้นที่ 4 การร่างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบความเหมาะสมและยืนยันความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 (ร่างที่ 1) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 (ร่างที่ 1) ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตรวจสอบความเหมาะสม และยืนยันความเป็นไปได้ของรูปแบบ

ขั้นที่ 6 การปรับปรุงร่างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 (ร่างที่ 1) ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้ข้อมูลค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (%) และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) มาปรับปรุงรูปแบบ

ขั้นที่ 7 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 (ร่างที่ 2) ซึ่งใช้วิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา 4.0

ขั้นที่ 8 การจัดทำคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 โดยผู้วิจัย กำหนดองค์ประกอบหลักในการเขียนคู่มือ กำหนดขอบข่ายเกี่ยวกับเนื้อหาในการเขียนคู่มือ การสร้างคู่มือโดยผู้วิจัย และการประเมินคู่มือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0

ขั้นที่ 9 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบครั้งนี้ ใช้วิธีการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการศึกษา 4.0 ด้านการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา

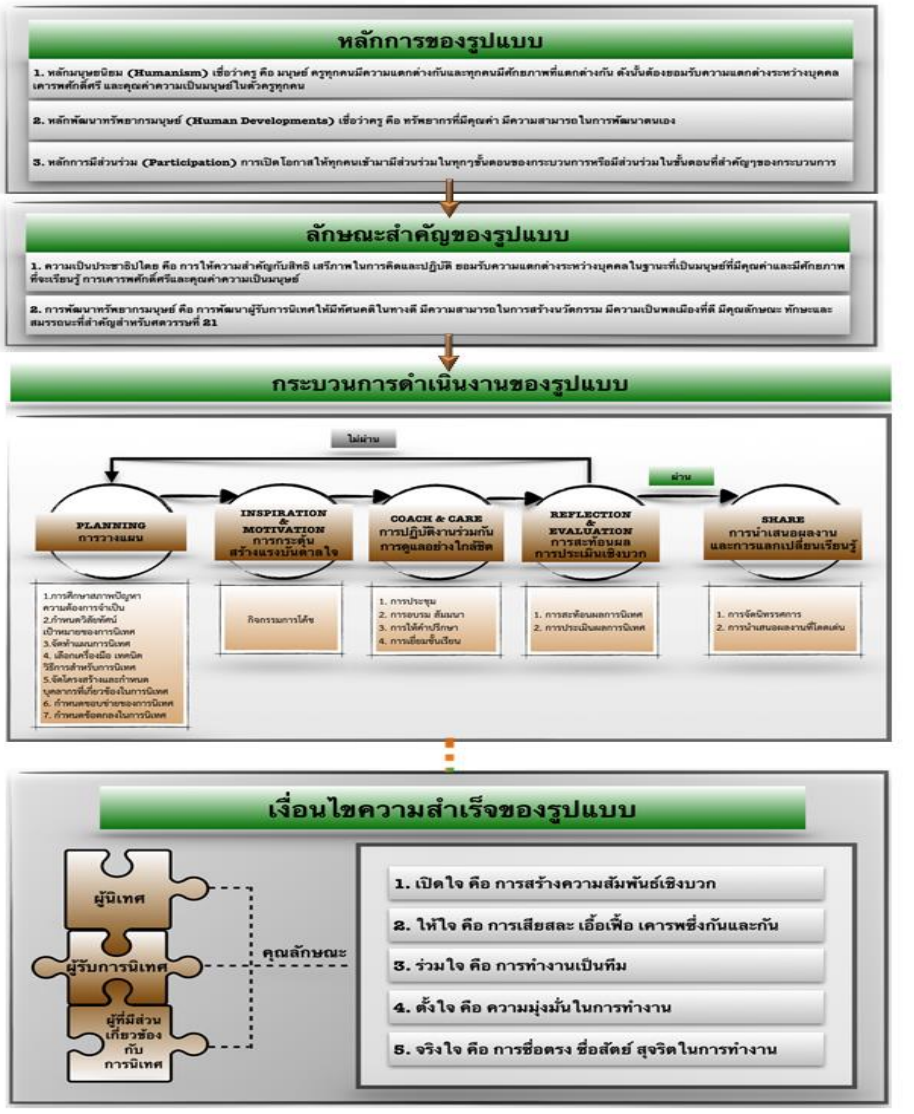
ขั้นที่ 10 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของคู่มือประกอบการใช้รูปแบบครั้งนี้ ใช้วิธีการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการศึกษา 4.0 ด้านการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 ด้านหลักการของรูปแบบ พบว่า รายการที่มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก คือ หลักการศึกษา 4.0 มีค่าดัชนีลำดับของความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI = 0.41) รองลงมา คือ หลักการให้คำปรึกษาเฉพาะทาง (Clinic) มีค่าดัชนีลำดับของความต้องการจำเป็นอยู่ในอันดับ 2 (PNI = 0.39) รองลงมา คือ หลักมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship) และ หลักพัฒนาตนเอง (Self – Developments) มีค่าดัชนีลำดับของความต้องการจำเป็นอยู่ในอันดับ 3 (PNI = 0.38) ด้านลักษณะสำคัญของรูปแบบ พบว่า รายการที่มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เน้นความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกัน ให้ความสำคัญมีสิทธิเสรีภาพในการคิดและการปฏิบัติ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ เน้นให้ครูมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ตลอดจนมีความเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 และ เน้นการให้ความช่วยเหลือครูได้พัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอน ช่วยวินิจฉัย และช่วยปรับปรุง แก้ไขกระบวนการสอน มีค่าดัชนีลำดับของความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI = 0.41) เท่ากัน 3 รายการ ด้านกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบ พบว่า รายการที่มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การวางแผน มีค่าดัชนีลำดับของความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI = 0.37) รองลงมา คือ การดำเนินงานตามแผน และ การนำเสนอผลงาน มีค่าดัชนีลำดับของความต้องการจำเป็น อยู่ในอันดับ 2 (PNI = 0.32) เท่ากัน 2 รายการ และด้านเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ พบว่า รายการที่มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับ

บริบทของโรงเรียน มีค่าดัชนีลำดับของความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI = 0.47) รองลงมา คือ การสร้างแรงจูงใจภายใน เช่น ทำให้ครูมีความพึงพอใจ มีความสุข มีความรัก มีความสบายใจในการทำงาน เพื่อที่ครูจะได้ทุ่มเทศักยภาพของตนในการปฏิบัติงาน มีค่าดัชนีลำดับของความต้องการจำเป็น อยู่ในอันดับ 2 (PNI = 0.45) รองลงมา คือ การส่งเสริมและพัฒนาความเป็นนักบูรณาการ ที่สามารถผสมผสานสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน การส่งเสริมและพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และตัดสินใจ และ การส่งเสริมและพัฒนาทักษะในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ การเกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจทำงานร่วมกัน การให้ความสำคัญและให้การยอมรับความสามารถของทุกคนในโรงเรียน และต้องกระทำการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 – 4 ครั้งต่อภาคเรียน มีค่าดัชนีลำดับของความต้องการจำเป็นอยู่ในอันดับ 3 (PNI = 0.44) เท่ากัน 2 รายการ

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 มีรายละเอียด ดังนี้

ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 สามารถสรุปได้ทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) หลักการ ประกอบด้วย หลักมนุษยนิยม (Humanism) หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Developments) และ หลักการมีส่วนร่วม (Participation)

2) ลักษณะสำคัญ ประกอบด้วย การเน้นความเป็นประชาธิปไตย และ เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

3) กระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration & Motivation) การปฏิบัติงานร่วมกัน ด้วยการดูแลอย่างใกล้ชิด (Coach & Care) การสะท้อนผลและการประเมินผลเชิงบวก (Reflection & Evaluation) และการนำเสนอผลงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share)

4) เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย เปิดใจ ให้ใจ ร่วมใจ ตั้งใจ และจริงใจ

3. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

หลักการของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักมนุษยนิยม (Humanism) หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Developments) และหลักการมีส่วนร่วม (Participation) กล่าวคือ เชื่อว่าครู คือ มนุษย์ เป็นมนุษย์ที่มีความรู้สึก มีจิตใจ สามารถผิดพลาดได้ และพร้อมที่จะแก้ไข นอกจากนี้ยังต้องเชื่อว่าครูทุกคนแตกต่างกันและทุกคนมีศักยภาพและมีความสามารถที่แตกต่างกัน ดังนั้น ต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เคารพศักดิ์ศรี และคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตัวครูทุกคน ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ ต้องเชื่อว่ามนุษย์ คือ ทรัพยากรที่มีคุณค่า มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง ดังนั้นต้องเชื่อว่า ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ และเชื่อว่า ครูมีศักยภาพ และมีความสามารถในสร้างนวัตกรรมด้วยตนเอง ในแบบของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ เป้าหมายของแผนปฏิบัติการขับเคลื่อน Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (2559 : 17) คือ การเตรียมคนไทย 4.0 เพื่อก้าวสู่โลกที่หนึ่ง คือการที่คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 คนไทยที่มีปัญญาที่เฉียบแหลม (Head) มีทักษะที่เห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) และ สอดคล้องกับแนวคิดของอเนก ส่งแสง (2540 : 6) ที่กล่าวถึงหลักการของการนิเทศไว้ประการหนึ่งว่า ต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและส่งเสริมให้มีการแสดงออกโดยทั่วถึง ส่วนหลักการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆขั้นตอนของกระบวนการ หรือมีส่วนร่วมในขั้นตอนที่สำคัญๆ ของกระบวนการ และผู้รับการนิเทศมีอิสระที่จะคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ลักษณะสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย การเน้นความเป็นประชาธิปไตย และ เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สอดคล้องกับ Sergiovanni and Starratt (1971 : 3 – 4) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์ และจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญาประชาธิปไตย และ Briggs and Justman (1995 : 461 – 462) ก็ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศต้องเป็นประชาธิปไตย แม้กระทั้ง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 124) ได้กำหนดหลักการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้หลักการ ในข้อหนึ่งว่า การปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย เคารพในความ

แตกต่างระหว่างบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เปิดใจกว้างยอมรับผลการประเมินตนเอง ยอมรับในเหตุผลและปฏิบัติตามข้อตกลง ตลอดจนใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย และประการที่สอง การเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การพัฒนาผู้รับการนิเทศให้มีทัศนคติในทางดี มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม มีความเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21

กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบ ประกอบด้วย ขั้นตอนแรก คือ การวางแผน (Planning) สอดคล้องกับ วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 3) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการศึกษาสภาพปัญหาของแต่ละโรงเรียน และนิเทศให้มีความเข้าใจในการแก้ปัญหาโดยอาศัยกระบวนการศึกษาทุกรูปแบบ ผู้นิเทศพร้อมจะให้คำแนะนำ วางแผน ปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือครูและผู้บริหาร และ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 242 – 244) ได้ศึกษาแนวคิดของ แมรี ฟิกเกทท์ (Marry Fikkerr) กล่าวว่า นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการนิเทศเพื่อร่วมกันรับผิดชอบในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนและพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้ร่วมงาน ขั้นตอนที่สอง คือ การกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration & Motivation) สอดคล้องกับชารี มณีศรี (2542 : 27 – 28) ได้กล่าวว่า การนิเทศเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครู อาจทำได้โดยจัดให้มีการอบรมด้านวิชาชีพพัฒนา หลักวิชาความรู้ มีความเชื่อมั่นในการสอน มีประสบการณ์ในการจัดทำและใช้อุปกรณ์การสอน พัฒนาทัศนคติในการทำงาน ปรับปรุงแบบประเมินการเรียนการสอน โครงการสอน เข้าใจเทคนิคการประเมินผล และการนิเทศต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ครูได้ใช้ความสามารถเพื่อปรับปรุงการเรียนของเด็กให้ดีขึ้น เปิดโอกาสให้ครูมีอิสระกระตุ้นให้มีความคิดริเริ่ม ขั้นตอนที่สาม คือ การปฏิบัติงานร่วมกัน ด้วยการดูแลอย่างใกล้ชิด (Coach & Care) สอดคล้องกับ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2543 : 54) ได้กล่าวถึงการนิเทศไว้ว่า เป็นการให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนะนำและให้ความช่วยเหลือต่อกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงให้ได้ผลตามเกณฑ์ที่วางไว้ และยังสอดคล้องกับ Gwynn (1974 : 173 – 192) ได้เสนอว่าการให้คำปรึกษาเป็นยุทธวิธีอย่างหนึ่งในการนิเทศ ขั้นตอนที่สี่ คือ การสะท้อนผลและการประเมินผลเชิงบวก (Reflection & Evaluation) สอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ (2547 : 11 – 14) ที่กล่าวว่า โรงเรียนของท่านต้องได้รับการตรวจสอบ ทบทวน ประเมิน 3 คำนี้ เป็นคำที่ครูสยดสยอง ครูไม่ชอบ 3 คำนี้ ตรวจสอบ เอาแผนมาตรวจ เอาโครงการมาตรวจ แล้วต้องไปแก้ไขหรือทำใหม่ ซึ่งยุคนี้เราหลีกเลี่ยงกระบวนการตรวจสอบ ทบทวนที่ประเมินไม่ได้ ถ้าเช่นนั้นเราควรจะใช้การประเมินเชิงบวก คือ การตรวจสอบตนเอง การทบทวนดูตนเอง และประเมินตนเอง และขั้นตอนที่ห้า คือ การนำเสนอผลงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) มีแนวปฏิบัติที่ต้องทำทั้งผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ ได้แก่ จัดพื้นที่สำหรับนำเสนอและเผยแพร่ผลงาน ร่วมเยี่ยมชมการนำเสนอและเผยแพร่ผลงาน และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รับการนิเทศ สอดคล้องกับระย้า คงขาว (2558 : 138 – 161) ได้กล่าวถึง การเผยแพร่ผลงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งไม่ใช่การทำงานภายใต้การบังคับและการคอยตรวจตาหรือจับผิด

เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ประกอบด้วย เปิดใจ คือ การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก ให้ใจ คือ การเสียสละ เอื้อเฟื้อ เคารพซึ่งกันและกัน ร่วมใจ คือ การทำงานเป็นทีม ตั้งใจ คือ ความมุ่งมั่นในการทำงาน และจริงใจ คือ การซื่อตรง ซื่อสัตย์ สุจริตในการทำงาน สอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ (2547 : 11 – 14) ได้กล่าวถึงรูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศไว้ว่า ให้ใจ กัลยาณมิตรนิเทศเป็นกระบวนการให้ใจ ถ้าคุณไม่มีใจให้ คุณมีแต่เงินให้ ไม่สำเร็จ คุณต้องมีใจให้ ร่วมใจ ก็คือ ไม่เอาดีเด่นดังเฉพาะตัว แต่ทำงานเป็นทีมการทำงานเป็นทีมช่วยให้เกิดพลัง ตั้งใจ ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนต้องมีความวิริยะอุตสาหะ บากบั่น พยายาม และเปิดใจ เป็นการประเมินเชิงบวก คือ การตรวจสอบตนเอง การทบทวนดูตนเอง และประเมินตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรคำนึงถึงความแตกต่างของบริบท สภาพแวดล้อมของโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละขนาด

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดำเนินงานตามรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 ที่ได้สร้างและพัฒนาขึ้นมา ไม่ได้มีลักษณะที่เหมาะสมหรือมีความเฉพาะเจาะจงกับขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องด้วย ขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่แตกต่างกัน ก็จะมีส่วนให้รูปแบบการนิเทศมีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ การนำผลการวิจัยไปใช้ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมด้านบริบท สภาพแวดล้อม ของโรงเรียนแต่ละขนาดด้วย

2. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจ โดยใช้วิธีการเชิงบวก และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกๆคนในโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมนุษย์มีลักษณะพิเศษประการหนึ่ง คือ สามารถพัฒนาจิตใจตนเองได้ อันเป็นเงื่อนไขของความสำเร็จของรูปแบบ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมจากทุกๆคนในโรงเรียน ยังมีหลักการสำคัญอีกประการหนึ่งของรูปแบบ เพราะถ้าทุกคนๆ ในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วม สะท้อนให้เห็นว่า ทุกๆคนมีความสำคัญต่อการนิเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3. คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรมีการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบท สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

จากผลการวิจัย คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการนิเทศ เป็นคู่มือที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นแนวทาง เพราะคู่มือประกอบการใช้รูปแบบเป็นแนวทางที่มีความยืดหยุ่น สามารถประยุกต์ใช้ได้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำไปทดลองใช้ในโรงเรียน

การวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอรูปแบบ และคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการนำไปใช้ในโรงเรียนได้ โดยต้องให้ความสำคัญกับการวางแผน และการกระตุ้นและการสร้างแรงบันดาลใจ โดยเฉพาะการวางแผน ต้องวางแผนให้รัดกุม รอบคอบ ทุกด้าน

2. ควรศึกษาวิจัยในขอบเขตของโรงเรียนอยู่ในสังกัดอื่นๆ เช่น สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน หรือสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอผลการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ในระบบการศึกษาของประเทศไทย ไม่ได้มีเพียงแค่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษา แต่หากยังมีหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ที่ทำหน้าที่จัดการศึกษา ภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการเช่นกัน

3. ควรศึกษาวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิจัยครั้งนี้ ได้เสนอผลการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีโรงเรียนประถมศึกษาด้วย ดังนั้นควรทำการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.สุวดี อุปปินใจอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ณ พิกุลและอาจารย์ ดร.พูนชัย ยาวิราช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกานดา ตปนียางกูร รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทธประเสริฐ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้ ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษารวมทั้งในระหว่างการทำวิจัยจนทำให้สำเร็จการศึกษาด้วยดี

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง ประธานคณะกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิ์จรูญ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสม และยืนยันความเป็นเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษา 4.0 โดยการเข้าร่วมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และให้ความกรุณาประเมินความเหมาะ ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบดังกล่าว ตลอดจนประเมินคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ ขอขอบคุณนางวิไลลักษณ์ วชิรสกุลโชค นางสาวกรรณิการ์ นารี ซึ่งเป็นกัลยาณมิตรร่วมรุ่นปริญญาเอก สาขาวิชาการนิเทศการศึกษาที่ดี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้การซักถาม ตอบข้อสงสัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นในงานวิจัย จนทำให้การทำวิจัยสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกประการ ตลอดจนนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2559 ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจในการเรียนและในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ที่เป็นกำลังใจ ช่วยเหลือ และดูแลผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและระหว่างการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว), 2544.

กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.** พิมพ์ครั้งที่)4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ) , 2550.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2550.

ชารี มณีศรี.**การนิเทศการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ (4. กรุงเทพฯ: ลปาบรรณาคาร, 2542.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: .สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2543.

นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. **การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ อภิมาน และการวิเคราะห์เนื้อหา: รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน .คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2541.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ, 2553.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. **วารสารวิชาการ**, *12*(4), 54-60, 2543.

ระย้า คงขาว. **การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. (การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก, 2558.

วัชรา เล่าเรียนดี. **การนิเทศการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ**. นครปฐม: .มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2550.

สงัด อุทรานันท์. **การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ**. (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2530.

สุรศักดิ์ ปาเฮ. **การนิเทศภายในโรงเรียน**. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2560, จาก http://www.chondaen.in.th/content/index.php/th/ss-v-ed-c/academic/13-supervision, 2555.

สุรีย์มาศ สุขกสิ. **รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี, 2549.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. **รายงานการติดตามการนิเทศการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ที.พี.พริ้นท์ จำกัด, 2545.

สุมน อมรวิวัฒน์. **กัลยาณมิตรนิเทศสำหรับผู้บริหาร กลยุทธ์ในการนิเทศเพื่อสร้างโรงเรียนให้เข้มแข็ง**. พิมพ์ครั้งที่(1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพิมพ์, 2547.

อเนก ส่งแสง. การนิเทศการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา .คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร, 2540.

Gwynn, Minor J. **Theory and practice of supervision**. New York: Dodd Mead and Company, 1974.

Thomas H. Briggs and Justman Joseph. **Improving instruction through Supervision**. New York: McMillan, 1995.

Thomas J. Sergiovanni and Robert J. Starratt. **Supervision A Redefinition**. (1st ed.). Singapore: McGraw – Hill, 1971.

รูปแบบวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

Organizational Culture Patterns Affecting The Learning Organization of Primary Schools Under The Office of The Basic Education Commission in The North-East of Thailand

วรวรรณ มิถุนดี[1]
วสันต์ชัย กากแก้ว[2]
พนา จินดาศรี[3]
ประภาพร บุญปลอด[4]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวัฒนธรรมองค์การและองค์การแห่งการเรียนรู้ ตรวจสอบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น และเสนอแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีระหว่าง การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. วัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านอุดมการณ์ ประกอบด้วย (1) ความปรารถนา (2) การจูงใจ และ (3) ความพยายาม 2) ปัจจัยด้านค่านิยม ประกอบด้วย (1) การสื่อสาร (2) การปรับตัว (3) การทำงานเป็นทีม และ (4) การประสานงาน 3) ปัจจัยด้านบรรทัดฐาน ประกอบด้วย (1) แบบแผนการปฏิบัติงาน (2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน (3) ความเสมอภาค และ (4) การติดตาม ตรวจสอบ 4) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริหาร ประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำ (2) คุณธรรมจริยธรรม (3) การบริหารจัดการที่ดี (4) ครองตน (5) ครองงาน

2. องค์การแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การพัฒนาตนเอง 3) การเรียนรู้ 4) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ5) การจัดสภาพแวดล้อม

คำสำคัญ : วัฒนธรรมองค์การ, องค์การแห่งการเรียนรู้

---

[1]นักศึกษาหลักสูตร ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
[2]อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
[3]อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
[4]อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

3. การตรวจสอบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยองค์การแห่งการเรียนรู้ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากด้านพฤติกรรมการบริหาร ร้อยละ 59 และ บรรทัดฐานการทำงาน ร้อยละ 40 ส่วนพฤติกรรมการบริหาร ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก 3 ด้าน คือ ด้านค่านิยม ร้อยละ 43 ด้านบรรทัดฐาน ร้อยละ 29 และ ด้านอุดมการณ์ ร้อยละ 25 ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคะวันออกเฉียงเหนือ ผู้บริหาร ครู และมีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องให้ความสำคัญตามลำดับนี้

4.1 ด้านพฤติกรรมการบริหาร ให้ความสำคัญตามลำดับดังนี้ 1) ด้านครองตนและครองงาน 2) ด้านภาวะผู้นำและบริหารจัดการ และ 3) ด้านคุณธรรม

4.2 ด้านบรรทัดฐานการทำงาน ให้ความสำคัญตามลำดับดังนี้ 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการทำงาน 2) ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน 3) ด้านการให้ความเสมอภาคกับบุคลกรทุกคน และ4) ด้านการติดตามตรวจสอบงานอย่างต่อเนื่อง

4.3 ด้านค่านิยม ให้ความสำคัญตามลำดับดังนี้ 1) ด้านการประสานงาน 2) ด้านการสื่อสารและการปรับตัว และ 3) ด้านทำงานเป็นทีม

4.4 ด้านอุดมการณ์ ให้ความสำคัญตามลำดับดังนี้ 1) ด้านการจูงใจ 2) ความพยายาม และ 3) ด้านความปรารถนา

Abstract

The purposes of this research were to 1) to study the organizational cultures and the learning organization; 2) to examine the linear structural relationship model; and 3) to provide guidelines for the development of the learning organization of primary schools under the Office of the Basic Education Commission in the north-east of Thailand.

The study found that:

1. The cultural organization consists of 4 aspects as follows. First, the ideological factors that include: (1) desire; (2) motivation; and (3) efforts. Second, the value factors that consist of: (1) communication; (2) adjustment; (3) teamwork; and (4) coordination. Third, the norm factors that consist of: (1) work pattern; (2) performance standards; (3) equality; and (4) monitoring. Fourth, the administrative behavior factors that include: (1) leadership; (2) morality and ethics; (3) good administration; (4) self-dominance; and (5) work-dominance.

2. The learning organization consists of 5 aspects including: 1) joint vision; 2) self-development; 3) learning; 4) learning exchange platform; and 5) environment management.

3. The examining result of the linear structural relationship of the organizational culture' s effects on the learning organization of primary schools is consistent with the empirical data as follows. The learning organization is directly influenced by administrative behavior and working norm equal to 59% and 40%, respectively. However, the administrative behavior is directly influence by value, norm, and ideology equal to 43% , 29% , and 25% , respectively.

4. According to the proposed guidelines for the development of the organizational culture to be the learning organization of primary schools in the north-east, administrators, instructors, and involved people must pay attention to the 4 aspects in order as follows.

4.1 The administrative behavior factor consists of respectively as follows 1) self and work dominance 2) leadership and good administration and 3) morality and ethics.

4.2 The working norm factor consists of respectively as follows 1) working standards setting 2) operational planning 3) equality for all people and 4) continuous monitoring.

4.3 The value factor consists of respectively as follows 1) coordination 2) communication 3) adjustment and 4) teamwork.

4.4 The ideological factor consists of respectively as follows 1) motivation 2) effort and 3) desire.

Keywords : Organizational cultures, Learning organization

บทนำ

วัฒนธรรมในองค์การเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการในทุกประเทศ แต่ละประเทศจะมีขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมประเพณีเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง องค์การก็จะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละองค์การเช่นเดียวกัน วัฒนธรรมองค์การจะสร้างคุณค่าหรือประโยชน์ให้แก่องค์การนั้น ๆ เช่น วัฒนธรรมในการมุ่งสร้างคุณภาพ วัฒนธรรมการสร้างการยอมรับจากผู้อื่น เป็นต้น แต่ขณะเดียวกันวัฒนธรรมองค์การบางอย่างก็จะทำให้เกิดจุดอ่อนที่ควรพัฒนาแก่องค์การ เช่น วัฒนธรรมแบบอนุรักษ์นิยม วัฒนธรรมการทำงานแบบมุ่งให้บุคลากรมีการแข่งขันมากเกินไป จนองค์การเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นภายในองค์การ

องค์การเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นแนวคิดในการพัฒนาองค์การโดยเน้นการพัฒนาการเรียนรู้สภาวะของการเป็นผู้นำในองค์การ (Leadership) และการเรียนรู้ร่วมกันของตนในองค์การ (Team Learning) เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์และทักษะร่วมกันและพัฒนาองค์การอย่างต่อเนื่องทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้นี้จะทำให้องค์การและบุคลากร มีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและส่งผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล

ที่ผ่านมาความพยายามของกระทรวงศึกษาธิการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้แต่ยังติดปัญหาเกี่ยวกับความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรมของเยาวชนและคนในสังคม เช่น การนิยมความสุนกสนาน ความฟุ้งเฟ้อ ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ติดเกมส์ เล่นอินเทอร์เน็ต เล่นระบบออนไลน์ ซึ่งเป็นปัญหาของวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ (2559 : 2) จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาโดยเพิ่มทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต ฟื้นฟูวัฒนธรรมองค์การที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาที่ต้องปลูกฝังวัฒนธรรมที่ดีงามให้กับเยาวชน

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง วัฒนธรรมองค์การและการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ที่จะสามารถนำไปแก้ไขปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานของโรงเรียนในระดับประถมศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์การและองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

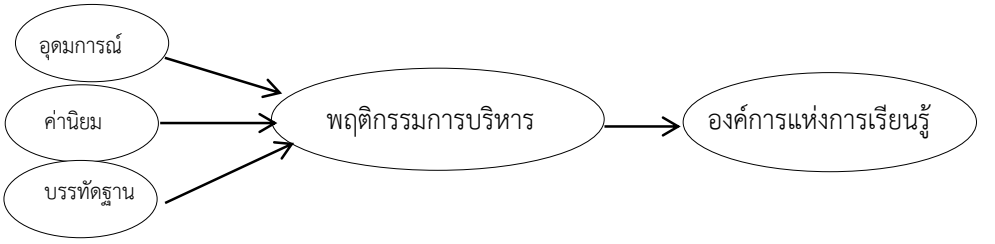
2. เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ เพื่อให้บรรลุการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา คือ วัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย 1) ด้านอุดมการณ์ 2) ด้านค่านิยม 3) ด้านบรรทัดฐาน และ4) ด้านพฤติกรรมการบริหาร และองค์การแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การพัฒนาตนเอง
3)การเรียนรู้ 4) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ5) การจัดสภาพแวดล้อม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวการวิจัย เรื่อง รูปแบบวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร เป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด จำนวน 13,491 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูหรือผู้บริหาร จำนวน 758 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นหลายขั้นตอนและแบบแบ่งกลุ่ม

เครื่องมือการวิจัย ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่า IOC มากกว่า 0.6 ทุกข้อ และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 (บุญชม ศรีสะอาด 2535 : 100)

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์หาค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาค่าสถิติอ้างอิง โดยการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Path analysis) เพื่อวิเคราะห์หาค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม

ขั้นตอนการวิจัย การศึกษาองค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์การ ดำเนินการโดยผู้วิจัย 1) ศึกษาเอกสาร 2) สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดทักษิณวารี โรงเรียนบ้านม่วงและโรงเรียนบ้านโพนครก ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานดีเด่น 3) จัดทำแบบสอบถาม เพื่อสอบถาม

ผู้บริหารหรือครูวิชาการโรงเรียน 4) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น และ 5) เสนอแนวทางการพัฒนา โดยการจัดสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน เพื่อให้ความเห็นเสนอแนะและนำมาปรับปรุงการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. รูปแบบวัฒนธรรมองค์การและองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในระดับมากที่สุด สรุปผลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 วัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1.1.1 ปัจจัยด้านอุดมการณ์ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1) ความปรารถนา ได้แก่ การทำงานตรงกับความต้องการที่เคยใฝ่ฝันตั้งแต่วัยเยาว์ การทุ่มเทและอุทิศตนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเพิ่มเติมจากงานที่ทำ ต้องการเห็นความสำเร็จของงานที่ใฝ่ฝันและงานที่ทำ และมีความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานในองค์การ

2) การจูงใจ ได้แก่ การได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากผลการปฏิบัติงาน การได้รับสวัสดิการ สวัสดิภาพและมีบรรยากาศในการทำงานร่วมกันที่ดี การได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและความภาคภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่ที่มีเกียรติและสมศักดิ์ศรี

3) ความพยายาม ได้แก่ เป็นผู้ที่ทำความดี ปรารถนาดีต่อบุคคลอื่นและองค์การอย่างสม่ำเสมอ การเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์และเวลาให้กับการทำงานขององค์การบรรลุตามเป้าหมาย ร่วมมือกับบุคลากรภายในโรงเรียนและเชิญชวนบุคลากรภายนอกองค์การเข้าร่วมทำงาน เพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จ

1.1.2 ปัจจัยด้านค่านิยม ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1) การสื่อสาร ได้แก่ การได้รับการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสารจากส่วนกลาง ผู้บริหารเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศจากองค์การภายในและภายนอกอย่างถูกต้อง ตรงไปตรงมา หน่วยงานได้ให้ข้อมูล ข่าวสารไปยังผู้ปกครอง ชุมชนและองค์การที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและมีความคิดเห็นที่ตรงกัน หน่วยงาน องค์การมีช่องทางในการสื่อสารไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง เช่น เวปไซต์ หอกระจายข่าว ข่าว เฟสบุ๊ค ไลน์และหรือสื่อสิ่งพิมพ์

2) การปรับตัว ได้แก่ บุคลากรภายในองค์การร่วมกันประเมินสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกองค์การอย่างสม่ำเสมอ การได้รับการพัฒนาให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่เข้ามากระทบต่อวิถีชีวิต การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยอย่างรู้เท่าทัน การยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

3) การทำงานเป็นทีม ได้แก่ การได้ร่วมมือกับบุคลากรภายในองค์การให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน จนบรรลุเป้าหมายขององค์การ บุคลากรภายในโรงเรียนทุ่มเท เสียสละทั้งแรงกาย แรงใจและกำลังทรัพย์อย่างเต็มใจ เพื่อพัฒนาองค์การ บุคลากรภายในโรงเรียนของท่านร่วมใจกันทำงานด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บุคลากรภายในโรงเรียนมีความรักสามัคคี ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย

4) การประสานงาน ได้แก่ โรงเรียนแบ่งโครงสร้างการทำงานอย่างชัดเจน ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในบทบาทหน้าที่ วางผังสายงานให้เชื่อมโยงประสานกันได้อย่างคล่องตัวและสามารถช่วยเหลือ

เกื้อกูลกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดห้องสำหรับให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสม มีฐานข้อมูลและช่องทางให้บริการทั้งภายในและภายนอกองค์การอย่างสะดวกสบาย

1.1.3 ปัจจัยด้านบรรทัดฐาน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1) แบบแผนการปฏิบัติงาน ได้แก่ บุคลากรภายในโรงเรียนร่วมกันกำหนดแบบแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติงานตามแบบแผนการปฏิบัติงาน เช่น กฎระเบียบ คำสั่ง โดยไม่หลีกเลี่ยงและยึดถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ บุคลากรในโรงเรียนยอมรับและเห็นคุณค่าของการปฏิบัติงานตามแบบแผนการปฏิบัติงานที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด บุคลากรภายในโรงเรียนได้รับการมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล

2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ บุคลากรภายในโรงเรียนได้ร่วมกันกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลักเกณฑ์และตัวบ่งชี้ในการปฏิบัติงานขององค์การ โรงเรียนมีการประกาศประชาสัมพันธ์ให้ผู้อื่นได้รับทราบและปฏิบัติตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลักเกณฑ์และตัวบ่งชี้ในการปฏิบัติงานขององค์การ มีคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ มาตรฐานตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้ในการปฏิบัติงานที่กำหนด บุคลากรภายในโรงเรียนได้รับการรายงานผลการตรวจประเมิน เพื่อการปรับปรุงการทำงานในรอบถัดไป ผู้บริหารนำผลการประเมินไปใช้ในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี

3) ความเสมอภาค ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรภายในองค์การ ได้ปฏิบัติต่อกันโดยไม่เลือกเพศ วุฒิ ตำแหน่งหน้าที่และหรือระบบเครือญาติภายในโรงเรียน ได้รับสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับด้วยความเท่าเทียมและโปร่งใส เคารพในความคิดเห็นต่างและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความจริงต่อผลการปฏิบัติงาน

4) การติดตาม ตรวจสอบ ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรภายในองค์การร่วมมือกันในการสอดส่องดูแลเอาใจใส่งานในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย อย่างเต็มความสามารถ มีการติดตามผลระหว่างการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตามแผนงานที่มีกำหนด บุคลากรภายในองค์การมีการประเมินตนเองและทบทวนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารและบุคลากรภายในองค์การรู้ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารให้ข้อมูลย้อนกลับแก่บุคลากรภายในองค์การ

1.1.4 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริหาร ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1) ภาวะผู้นำ ได้แก่ ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความกล้าหาญ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก กล้ารับผิดชอบ หากเกิดข้อผิดพลาดในการบริหาร ผู้บริหารเป็นผู้ที่กล้าตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศ เป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เป็นผู้ที่มีจิตใจกว้าง ไม่คิดเล็กคิดน้อยต่อบุคลากรภายในองค์การ ชุมชนและสังคม

2) คุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ผู้บริหารวางตัวเป็นที่น่าเคารพ เชื่อถือ ศรัทธาจากบุคลากรภายในองค์การ ชุมชนและสังคม ให้การช่วยเหลือ ไม่เคยดูหมิ่นดูแคลนบุคคลอื่น มีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน รู้จักกาลเทศะ วางตัวได้เหมาะสมกับสถานะและที่เป็นตัวแทนขององค์การ ผู้บริหารและบุคลากรภายในองค์การ ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

3) การบริหารจัดการที่ดี ได้แก่ ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาได้ร่วมกันปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและออกข้อบังคับไม่ขัดแย้งกับหลักกฎหมายที่กำหนดไว้ ร่วมกันรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ผู้บริหารและบุคลากรภายในองค์การ ปฏิบัติหน้าด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมาและเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณชน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรภายในองค์การมีส่วนร่วมในการวางแผน ทำงาน ร่วมตรวจสอบและร่วมภาคภูมิใจต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การและใช้ทรัพยากร เช่น เงิน วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาไว้ให้ยาวนาน

4) ครองตน ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรภายในองค์การได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างต่อผู้เรียน ชุมชนและสังคม มีความขยัน หมั่นเพียร อดทน อดกลั้นไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก รู้จักประมาณตนในการจับจ่ายใช้สอย ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัวและมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

5) ครองงาน ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรภายในองค์การมีภาพวิสัยทัศน์ขององค์การอยู่ในอุดมคติที่จะต้องทำให้บรรลุผล มีความรับผิดชอบต่อพันธกิจที่ตนเองได้รับมอบหมาย ทำงานจนบรรลุเป้าหมายที่องค์การได้มอบหมายให้ตนรับผิดชอบ มีความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานและมีปฏิภาณ ไหวพริบในการนำเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน

1.2 การศึกษาองค์การแห่งการเรียนรู้ ผลการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1.2.1 วิสัยทัศน์ร่วม ได้แก่ บุคลากรภายในองค์การได้รับทราบนโยบายการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการทำงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้รับการมอบหมายอำนาจ หน้าที่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานและได้รับความเชื่อถือจากทุกฝ่าย มีความคิดสร้างสรรค์ ค้นหานวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานและมองเห็นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

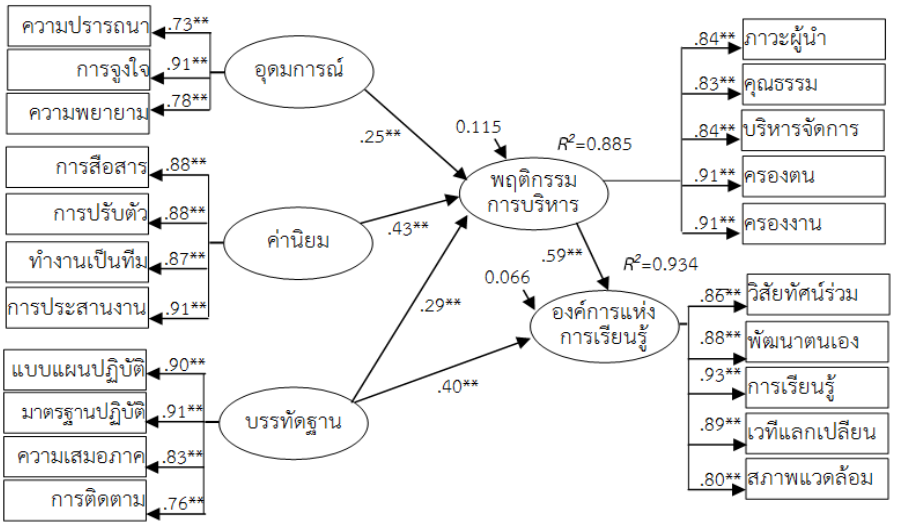
1.2.2 การพัฒนาตนเอง ได้แก่ บุคลากรภายในองค์การได้รับการพัฒนาตนเองในรอบปีที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนา ศักยภาพของตนเอง มีความมุ่งมั่นยึดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายเป็นสำคัญ มีจิตอาสา ช่วยเหลือสาธารณประโยชน์และในรอบปีที่ผ่านมา บุคลากรภายในองค์การได้ไปศึกษาดูงานนอกสถานที่

1.2.3 การเรียนรู้ ได้แก่ บุคลากรภายในองค์การมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศครอบคลุมทุกด้าน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการ เพื่อพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด มีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด มีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดและมีส่วนร่วมในการชื่นชมและแสดงผลงานที่สำเร็จ

1.2.4 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ บุคลากรภายในองค์การเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกองค์การ มีเครือข่ายความร่วมมือกับศึกษานิเทศก์ที่เข้ามานิเทศการศึกษาองค์การได้รับการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผู้บริหารได้ช่วยเหลือส่งเสริม และสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมตลอดมา บุคลากรภายในและภายนอกองค์การมีการแบ่งปันสื่อ อุปกรณ์และหรือใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า

1.2.5 การจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ องค์การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างหลากหลายส่งผลให้มีความสุขในการทำงาน มีห้องทำงานที่เป็นสัดส่วน ไม่ถูกรบกวนจากมลภาวะทางเสียงหรืออื่น ๆ มีแหล่งค้นคว้า แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความร่มรื่น สะอาด เป็นระเบียบ สวยงาม น่าอยู่และน่าเรียน ผู้บริหารและบุคลากรในองค์การมีความเป็นกันเอง ทำงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร

2. การตรวจสอบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบวัฒนธรรมองค์การกับองค์การแห่งการเรียนรู้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างองค์ประกอบวัฒนธรรมองค์การและองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา

จากภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อม พบว่า พฤติกรรมการบริหาร ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝงภายนอกค่านิยม มากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.431 รองลงมาได้แก่ ด้านบรรทัดฐาน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.294 และด้านอุดมการณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.249 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว และตัวแปรแฝงภายนอกทั้งสาม สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมการบริหารได้ร้อยละ 88.50

เมื่อพิจารณาตัวแปรแฝงภายในองค์การแห่งการเรียนรู้ พบว่า ได้รับอิทธิพลโดยรวมจากตัวแปรพฤติกรรมการบริหารมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.593 รองลงมาได้แก่ ด้านบรรทัดฐาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.570 ซึ่งแบ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง 0.396 และสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม 0.174 นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากด้านค่านิยม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.255 และด้านอุดมการณ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.147 โดยตัวแปรแฝงด้านอุดมการณ์ ด้านค่านิยม ด้านบรรทัดฐาน และด้านพฤติกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นตัวแปรองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมองค์การ สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ได้ร้อยละ 93.40

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ เพื่อให้บรรลุการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน พบว่า การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การที่ดีจะต้องให้ความสำคัญตามลำดับนี้ 1. ด้านพฤติกรรมการบริหาร เน้น 1) การครองตนและครองงาน 2) การสร้างภาวะผู้นำและบริหารจัดการ และ 3) พัฒนาคุณธรรม 2. ด้านบรรทัดฐานการทำงาน เน้น 1) การกำหนดมาตรฐานการทำงาน 2) การวางแผนการปฏิบัติงาน 3) การให้ความเสมอภาคกับบุคลากรทุกคน และ4) การติดตามตรวจสอบงานอย่างต่อเนื่อง 3. ด้านค่านิยม เน้น 1) การประสานงาน 2) การสื่อสารและการปรับตัว และ 3) การทำงานเป็นทีม และ 4 ด้านอุดมการณ์ เน้น1) การสร้างแรงจูงใจ 2) การเพิ่มขีดความพยายาม และ3) ความปรารถนาดีต่อองค์การ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผล ดังนี้

1. รูปแบบวัฒนธรรมองค์การและองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.1 การศึกษาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านอุดมการณ์ ประกอบด้วยด้านย่อย ได้แก่ ความปรารถนา การจูงใจและความพยายาม 2) ด้านค่านิยม ประกอบด้วยด้านย่อย ได้แก่ การสื่อสาร การปรับตัว การทำงานเป็นทีมและการประสานงาน 3) ด้านบรรทัดฐาน ประกอบด้วยด้านย่อย ได้แก่ แบบแผนการปฏิบัติงาน มาตรฐานการปฏิบัติงาน ความเสมอภาค และการติดตาม ตรวจสอบ 4) ด้านพฤติกรรมการบริหาร ประกอบด้วยด้านย่อย ได้แก่ ภาวะผู้นำ คุณธรรม การบริหารจัดการที่ดี ครองตนและครองงาน เป็นรูปแบบวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับนายศุภนัฐ อินทร์งาม (2561 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “กระบวนการบริหารที่สร้างความสำเร็จจะต้องสร้างความศรัทธาจากชุมชน มีอุดมการณ์ในการทำงาน ความปรารถนา การจูงใจให้บุคลากรในองค์การ มุ่งมั่น ตั้งใจทำงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ มีค่านิยมในการทำงานที่ดี การทำงานเป็นทีม ทำงานอย่างมีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ จัดบริบทในโรงเรียนให้น่ามอง พัฒนางานเพื่อประเมินในระดับต่าง ๆ พัฒนางานวิชาการ เช่น จัดทำ Best โรงเรียนที่เน้นนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งภาครัฐและเอกชน การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข การพัฒนาครู การดูแลเด็ก ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด ใช้กระบวนการทำงาน DALY การออกแบบการทำงานเชิงระบบ การติดตามงานที่มอบหมาย ส่งเสริมให้ประกวดโรงเรียนพระราชทาน ระดับปฐมวัย” ดังนั้น วัฒนธรรมองค์การจึงมีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 การศึกษาองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การพัฒนาตนเอง 3) การเรียนรู้ 4) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ5) การจัดสภาพแวดล้อม การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้นั้น บุคลากรในองค์การจะต้องวิสัยทัศน์ร่วม มีการพัฒนาตนเอง มีการเรียนรู้ มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ องค์การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างหลากหลายส่งผลให้มีความสุขในการทำงาน มีห้องทำงานที่เป็นสัดส่วน ไม่ถูกรบกวนจากมลภาวะทางเสียงหรืออื่น ๆ มีแหล่งค้นคว้า แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความร่มรื่น สะอาด เป็นระเบียบ สวยงาม น่าอยู่และน่าเรียน ผู้บริหารและบุคลากรในองค์การมีความเป็นกันเอง ทำงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร สอดคล้องกับนายศักดิ์สถิตย์ กมลบูรณ์ (2561 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า “การบริหารจัดการองค์การที่ดี จะต้องประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา นำความรู้ไปสู่เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาความรู้ให้เท่าทันและหลากหลาย นอกจากนั้นการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ก็เป็นสิ่งสำคัญ ส่งผลให้โรงเรียนได้รับรางวัลในระดับต่าง ๆ มากมาย เช่น โรงเรียนพระราชทานและนักเรียนพระราชทาน ประจำปี 2552 นักเรียนมีผลการเรียน O-NET สูงขึ้น นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม สร้างจุดเด่นในการพัฒนาเด็กพิเศษเรียนร่วม (LD) นำเด็กเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการ ได้รับรางวัลในระดับต่าง ๆ ส่งผลให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนจัดการเรียนร่วม ห้องเรียนคู่ขนาน โรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนต้นแบบสุจริต ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โรงเรียนธนาคารโดยจัดทำ MOU กับธนาคารออมสิน” ดังนั้น องค์การแห่งการเรียนรู้จึงมีปัจจัย” ดังนั้น การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ดีมีคุณภาพ ผลจากการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การตรวจสอบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อหาความสัมพันธ์ พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดนั้น เพราะว่า พฤติกรรมการบริหาร ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝงภายนอกค่านิยม มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านบรรทัดฐานและด้านอุดมการณ์ และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว และตัวแปรแฝงภายนอกทั้งสาม สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรพฤติกรรมการบริหารได้ตัวแปรแฝงภายในองค์การแห่งการเรียนรู้ พบว่า ได้รับอิทธิพลโดยรวมจากตัวแปรพฤติกรรมการบริหารมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านบรรทัดฐาน นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากด้านค่านิยม และด้านอุดมการณ์ โดยตัวแปรแฝงด้านอุดมการณ์ ด้านค่านิยม ด้านบรรทัดฐาน และด้านพฤติกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นตัวแปรองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมองค์การ สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับ Maris (1999 : 152) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรและการปฏิบัติในการประเมินโครงการของหน่วยงานบริการบุคลากร 26 แห่ง มีเมืองคาลามาซู มลรัฐมิชิแกน พบว่า ผลจากการประเมินมีความสัมพันธ์สูงกับรูปแบบบางอย่างวัฒนธรรมองค์กร เช่น ความพึงพอใจของลูกค้า คุณภาพ การให้บริการ ภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ การวางแผนและการกำหนดวิสัยทัศน์

3. ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ ให้บรรลุการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น ผู้บริหาร ครู และผู้ส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องให้ความสำคัญอันดับแรก คือ พฤติกรรมการบริหาร ประกอบด้วย การครองตนและครองงาน การสร้างภาวะผู้นำ และ การพัฒนาคุณธรรม เพราะว่า องค์การที่บริหารให้เกิดความสำเร็จนั้น จะต้องเริ่มต้นจากผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำองค์การ มาผนวกกับ การสร้างบรรทัดฐานการทำงาน ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานการทำงาน การวางแผนการปฏิบัติงาน การให้ความเสมอภาคกับบุคลกรทุกคน และ การติดตามตรวจสอบงานอย่างต่อเนื่อง นั้นหมายความว่า พฤติกรรมการบริหาร คือ ศิลปะทางการบริหาร กับ การสร้างบรรทัดฐานการทำงาน คือ ศาสตร์ทางการบริหาร จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาองค์การให้ประสบความสำเร็จจะต้องให้ทั้งศาสตร์และศิลป์ หรือ บางคนกล่าวว่า มือซ้ายกอดตำรา มือขวากอดคน ตำรา หมายถึง ศาสตร์การทำงาน ส่วนกอดคน หมายถึงการดูแลให้ความสำเร็จกับบุคลากรภายในองค์การ ส่วนพฤติกรรมการบริหารต้องเน้นเสริมด้วยการสร้างค่านิยมที่ดี คือ การประสานงาน การสื่อสาร การปรับตัว และ การทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ การสร้างอุดมการณ์ คือ การสร้างแรงจูงใจ การเพิ่มขีดความพยายาม และ ความปรารถนาดีต่อองค์การ จึงจะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารโรงเรียนที่ต้องการประสบความสำเร็จในการสร้างวัฒนธรรมองค์การให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียน ควรนำรูปแบบวัฒนธรรมองค์การไปปรับใช้ในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การของตนเอง ให้ผู้บริหารและบุคลากรในองค์การมีอุดมการณ์ ค่านิยม บรรทัดฐานและพฤติกรรมการบริหาร เพื่อเสริมสร้างให้เกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดีขององค์การ ส่งผลให้องค์การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา

2. สถานศึกษาควรนำรูปแบบในการใช้วัฒนธรรมองค์การไปปรับใช้ในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การของตนเอง ให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ผู้บริหารและบุคลากรมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การพัฒนาตนเอง มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

3. ผู้บริหารและบุคลากรของโรงเรียน ควรนำรูปแบบวัฒนธรรมองค์การที่ดี มาปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนอย่างจริงจังและเต็มที่ เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกภาคส่วน

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น

2. ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยใช้วัฒนธรรมการปฏิบัติงานที่ดี เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย

3. ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากประธานกรรมการและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ชัย กากแก้ว ดร.พนา จินดาศรีและดร.ประภาพร บุญปลอด ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ข้อมูล ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่สมสมัย นวลแสง นายครรชิต มิถุนดี สามี ขอขอบคุณ นางสาวศิริวรรณ มิถุนดีและเด็กชายชาญณรงค์ มิถุนดี บุตรของผู้วิจัยที่คอยสนับสนุนคอยเป็นกำลังใจในทุกเรื่องด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

เดชา การรัมย์. (2561, สิงหาคม 14). ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านม่วงหนองตาด. สัมภาษณ์, 2561.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2535.

ประเชิญ เกื้อกูล. (2561, สิงหาคม 14). ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทักษิณวารี. สัมภาษณ์, 2561.

ศักดิ์สถิต กมลบูรณ์. (2561, สิงหาคม 14). ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลลำดวน. สัมภาษณ์, 2561.

ศุภณัฐ อินทร์งาม. (2561, สิงหาคม 14). ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโพนครก. สัมภาษณ์, 2561.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **กระทรวงศึกษาธิการ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2559.

Maris, Lorraine C. (1999). **The Relationship Between Organizational Culture the Practice Program Evaluation in Human Organizational.** 9 September 1999 <http://www.search.proquest.com>, 1999.

ทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560 –2569)

The Direction for Quality Development of Early Childhood Supervision in the next Decade (C.E. 2017 – 2026)

เพียงกานต์ พวงพยอม[1]
สวัสดิ์ โพธิวัฒน์ [2]
สุรัตน์ ดวงชาทม[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560 – 2569) ที่ครอบคลุมมิติต่างๆ ตามมุมมองของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยอนาคตแบบ **EDFR** (Ethnographic Delphi Future Research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 21 คน เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อกำหนดขอบข่ายทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย โดยการสังเคราะห์เนื้อหาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก 2) การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 21 คนด้วยเทคนิค Delphi 2 รอบ เพื่อศึกษาทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ที่พึงประสงค์และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยใช้แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ หาฉันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยการคำนวณ ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และ นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปทำนายทิศทาง

ผลการวิจัยพบว่า ทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560 –2569) ประกอบด้วย 7 ด้าน จำนวน 102 ประเด็นย่อย ได้แก่ หลักการนิเทศ จุดมุ่งหมายการนิเทศ บทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศ ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษา รูปแบบของการนิเทศ เทคนิคหรือวิธีการนิเทศ และ การประเมินผลการนิเทศ

คำสำคัญ : การนิเทศการศึกษา, การศึกษาปฐมวัย, การศึกษาอนาคต

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
[3]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ

Abstract

The purposes of this research was to study the direction for quality development of early childhood supervision in the next decade (C.E. 2017 – 2026) . The methodology used was the EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) technique. It was carried out in two phases as follows 1) collection of qualitative data to be used as basic guidelines for frameworks of the directions by using content analyses from in-depth interviews with 21 experts. 2) collection of quantitative data through two rounds of Delphi technique to solicit possibility, desirable future scenario and consensus among 21 experts. Using a five point rating scales questionnaire, the data were analyzed in term of median, mode, and inter-quartile range. The analyzed results were used for directions prediction.

The research findings showed 102 directions classified into seven aspects, of which some directions were commonly found. Those aspects were : 1) the principle of educational supervision, 2) the objective of educational supervision, 3) the role of supervisors, 4) the framework of supervision, 5) the model of supervision, 6) the technique or procedure used in supervision, 7) the evaluation of Educational Supervision

Keywords : Educational Supervision, Early Childhood Education, Future Study

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายการรวมพลังยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยให้เร่งปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องโดยให้มีการเชื่อมโยงกันทั้งหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21รวมทั้งการพัฒนาครูและพัฒนาระบบการทดสอบการวัดและประเมินผลที่ได้มาตรฐาน เชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์กับหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับการศึกษาในทุกระดับชั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2556 : 3) ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยเรื่องสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตั้งความหวังและมุ่งเน้นต้องการแก้ไขปัญหาคนขาดวินัย การบังคับใช้กฎหมายไม่เด็ดขาด โดยปัญหาคนขาดวินัยไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการบอกให้คนเปลี่ยนอุปนิสัย ดังนั้นจะต้องแก้ไขด้วยวิธีการปลูกฝังความมีวินัยตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียน โดยต้องทำการปฏิรูปการศึกษา การสร้างคนให้มีวินัยให้มีจิตสาธารณะเป็นเป้าหมายหลัก ซึ่งบัญญัติไว้ใน มาตรา 54 รัฐต้องดาเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน จนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษาว่า พฤติกรรมต้องปลูกฝังให้มีระเบียบวินัย ทำให้เด็กสามารถเรียนได้ตามความถนัด รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนา ร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยโดยรัฐมีหน้าที่

ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากลทั้งนี้ ตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย ราชกิจจานุเบกษา (2560 : 14) สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550 : 91) ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพต้องประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 3 ประการ คือกระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศการศึกษา กระบวนการทั้งสามมีความสำคัญเท่าเทียมกัน และต้องดำเนินการให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน จึงจะทำให้คุณภาพการศึกษาบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการเพราะการจัดการศึกษาปฐมวัยมีลักษณะการจัดที่แตกต่างจากการจัดการศึกษาระดับอื่น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับปฐมวัยซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ จึงสนใจศึกษาทิศทางของการนิเทศการศึกษาปฐมวัยเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม การเมืองการศึกษา ที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญสูงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาทั้งในระดับปฏิบัติและระดับนโยบายได้ใช้เป็นแนวทางและกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายในการนิเทศการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งผลให้การจัดการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาภายใต้บริบทและสภาพของโรงเรียนแต่ละพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560 – 2569) ที่ครอบคลุมมิติต่างๆ ตามมุมมองของผู้เชี่ยวชาญ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560 – 2569) โดยอาศัยฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญ จึงกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดผู้เชี่ยวชาญ

1.1 คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ เป็นบุคคลที่มีคุณวุฒิ ความสามารถ และประสบการณ์สูง เป็นผู้บริหารระดับนโยบายทางการศึกษา ผู้บริหารการนิเทศ,คณะทำงานด้านการนิเทศการศึกษา และนักการศึกษาทางการศึกษาปฐมวัย ที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับ มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

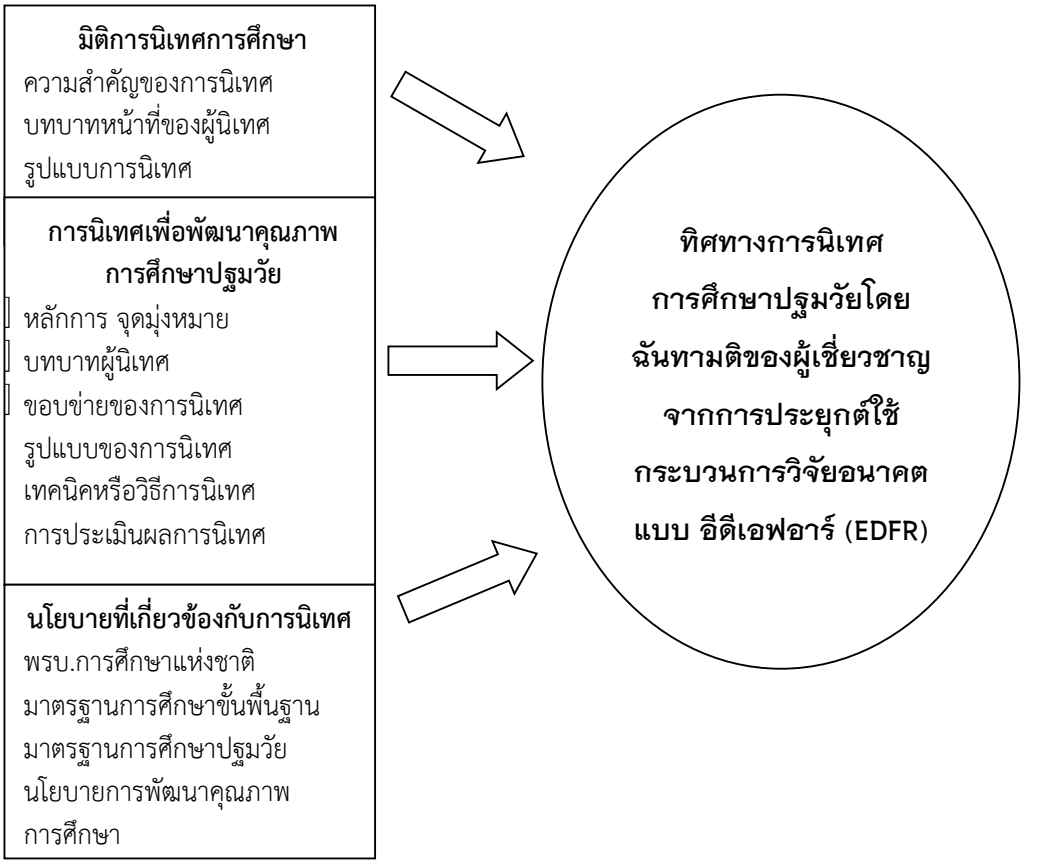
1.2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยกำหนดไว้จำนวน 21 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 7 คน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรงทางการนิเทศการศึกษาปฐมวัย และกลุ่มที่ 3 นักการศึกษาทางการศึกษาปฐมวัย โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การนิเทศการศึกษาปฐมวัยครอบคลุมมิติต่างๆ ได้แก่ หลักการนิเทศ จุดมุ่งหมายการนิเทศ บทบาทผู้นิเทศ ขอบข่ายของการนิเทศ รูปแบบของการนิเทศ เทคนิคหรือวิธีการนิเทศ

3. ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยอนาคต (Future Research) โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัย แบบอีดีเอฟอาร์ (Ethnographic Delphi Future Research : EDFR)

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระหว่าง ปีการศึกษา 2559 - ปีการศึกษา 2561

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยอนาคต (Future Research) โดยใช้เทคนิคการวิจัย แบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) ซึ่งผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 6 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1) การกำหนดและเตรียมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาปฐมวัย เป็นบุคคลที่มีคุณวุฒิ ความสามารถ และประสบการณ์สูง มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับ จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน รวม 21 คน

2) การศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 1 เป็นการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อเก็บรวบรวมมุมมองของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนที่มีต่อทิศทางของการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้า โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดกลุ่มแต่ละประเด็นตามทิศทางที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลไว้

4) การสร้างเครื่องมือวิจัย นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นเครื่องมือสำหรับทำเดลไฟล์ (Delphi) เป็นแบบสอบถามมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ

5) การทำเดลไฟล์ 2 รอบ ในการตอบแบบสอบถาม Delphi รอบที่ 1 และรอบที่ 2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทาง ไปรษณีย์อิเลกทรอนิกส์จำนวน 15 คน และส่งทางไปรษณีย์ จำนวน 6 คน ทั้งนี้เป็นไปตามที่ผู้เชี่ยวชาญมีความสะดวกในการรับ-ส่ง แบบสอบถาม เมื่อได้ข้อมูลกลับมาแล้ว ผู้วิจัยใช้ Program SPSS ช่วยในการคำนวณค่าแนวโน้ม โดยใช้สถิติคือ ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

6) การเขียนภาพอนาคต ทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้า เมื่อได้ข้อมูลกลับมาแล้ว ผู้วิจัยใช้ Program SPSS ช่วยในการคำนวณค่าแนวโน้ม โดยใช้สถิติคือ ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ตามเกณฑ์ที่กำหนด นำเอาประเด็นที่เป็นผลจากการวิจัยมาเขียน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 – 2569) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ Ethnographic Delphi Future Research หรือ EDFR โดยดำเนินการ 3 รอบคือ รอบที่ 1 เป็นการศึกษาจากผู้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้งสิ้น 21 คน รอบที่ 2 เป็นการตอบแบบสอบถาม Delphi รอบที่ 1 และรอบที่ 3 เป็นการตอบแบบสอบถาม Delphi รอบที่ 2 โดยศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่ามี 7 ประเด็นที่เป็นทิศทางการนิเทศการศึกษาปฐมวัยในอนาคต คือ หลักการนิเทศ จุดมุ่งหมายการนิเทศ บทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศ ขอบข่ายของการนิเทศการศึกษา รูปแบบของการนิเทศ เทคนิคหรือวิธีการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ

อภิปรายผล

มีประเด็นทิศทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดสอดคล้องกันทั้ง 7 ประเด็น ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) หลักการนิเทศในอนาคต จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การนิเทศการศึกษาไม่ได้จำกัดเฉพาะศึกษานิเทศก์ และ การนิเทศการศึกษาไม่ได้เป็นการนิเทศเฉพาะด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เท่านั้น หากแต่รวมไปถึงการนิเทศงานที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ จะเน้นหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายถือว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นความรับผิดชอบของทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนระดับปฐมวัยมีคุณลักษณะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยอาศัยหลักการบูรณาการ(Integration) ทั้งหลักการผู้นำ(Leadership) หลักการวางแผน (Planning) หลักการยืดหยุ่น (Flexibility) ผสมผสาน หลักการต่างๆ ทั้งหลักการบริการ หลักวิชาการ หลักทางวิทยาศาสตร์ หลักประชาธิปไตย หลักการชุมชนแห่งการเรียนรู้ หลักการเสริมสร้างลักษณะความเป็นไทย (Thai Uniqueness) ต่อเติมประสบการณ์ ตามจุดมุ่งหมายและพัฒนาความคิดของผู้นิเทศโดยอิสระ ปรับสมดุล การนิเทศแบบดั้งเดิมและแบบใหม่โดยใช้สื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการนิเทศทั้งภายในและภายนอกต้นสังกัด สอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน (2561 : 193) ที่ได้กล่าวถึง การนิเทศการศึกษาให้เจริญ ก้าวหน้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ว่า การนิเทศนั้นควรอยู่บนหลักการของประชาธิปไตย มิใช่เน้นการปรับปรุงตัวครู โดยเห็นว่าครูยังทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์หากแต่ให้ความสำคัญไปถึงนโยบาย

การศึกษา และพัฒนาตนเอง จากการได้รับคำแนะนำ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา โดยบุคลากรทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่มีระบบการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถแสดงถึงการพัฒนาตนเองก้าวไกลตามความต้องการจนถึงระดับสากล การนิเทศจึงไม่เฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้เท่านั้นแต่ เป็นภาพรวมของการพัฒนาทั้งระบบ

2) ด้านจุดมุ่งหมายของการนิเทศ ควรมีจุดมุ่งหมายดังนี้

ช่วยสร้างคุณลักษณะความเป็นผู้นำให้กับครู ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจ ในการทำงาน สนับสนุนครูให้มีความรู้และรู้สึกภาคภูมิใจในวิชาชีพเข้าใจงานในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและงานของวิชาชีพครู มีขวัญกำลังอยู่ในสภาพที่ดีและเข้มแข็งสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตน ค้นหาสิ่งที่ต้องเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัยสนับสนุนหรือแสวงหาทรัพยากร ตลอดจนประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ชุมชน รับรู้ เข้าใจ รวมทั้งสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยประสบความสำเร็จ

3) ด้านบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศ

บทบาทหน้าที่ผู้บริหารต้องมีความสามารถเชิงวิจัยโดยใช้วิจัยเป็นฐานในการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูร่วมกับศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยของครู หรือของศึกษานิเทศก์มาเป็นแนวทางในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเนื่องจากปัจจุบันผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความรู้ ความสามารถในระดับปริญญาโทและสูงกว่าปริญญาโท ซึ่งจะสามารถดำเนินการวิจัยได้โดยร่วมมือกับครูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบกับการเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนฐานความรู้ด้านต่างๆที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ รูปแบบการนิเทศแบบสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นที่ตั้ง ดังที่ Anton De Grauwe (2008. p 1-18) ได้ระบุไว้ว่ารูปแบบของการนิเทศการศึกษาในรูปแบบนี้ต้องมีคุณลักษณะ คือจะต้องมีความแตกต่างน้อย มีครูที่กระตือรือร้นมาก มีจิตสาธารณะ มีความไว้วางใจในอาชีพ และมีผู้ปกครองที่เข้มแข็งที่จะสนับสนุนการศึกษา ซึ่งมักจะพบในประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย และบางรัฐของสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดา รวมทั้งบางส่วนของประเทศสวิสเซอร์แลนด์มีการนิเทศการศึกษาในรูปแบบนี้ นอกจากควรส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศภายในให้มีความเข้มแข็งสามารถนิเทศชั้นเรียน โดยใช้การนิเทศแบบการให้คำปรึกษา (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ควบคู่ไปกับสนับสนุนการนิเทศจากภายนอก สร้างความตระหนักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับครู มีการสื่อสาร สะท้อนคืนข้อมูลให้กับครูและบุคลากร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share Knowledge) เสริมสร้างขวัญ และกำลังใจให้ครูปฏิบัติหน้าที่อย่างพึงพอใจ นอกจากนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า

บทบาทสำคัญของศึกษานิเทศก์คือเป็นวิทยากร ผู้จัดอบรม ประชุม สัมมนา การทำงานเป็นทีมใช้ความคิดเห็นและการตัดสินใจของกลุ่มในการดำเนินงาน จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจะสามารถควบคุมคุณภาพของทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักการระดมความคิดในการวางแผนและพลังในการดำเนินงาน ร่วมกันประเมินผลงาน ปรับปรุงการทำงาน และร่วมกันสรุปงาน ซึ่งเป็นไปตามหลักการทำงานเป็นทีมที่ว่า ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันประเมิน และร่วมกันชื่นชมผลงาน นอกจากนี้มีบทบาทในการประสานประโยชน์ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ระหว่างสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กลุ่มสถานศึกษา

และหน่วยงานอื่นๆ ต้องไปช่วย ไปประสานให้เกิดความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นด้วยอย่างยิ่งกับความเห็นนี้ เพราะในทศวรรษหน้า ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี จะก่อให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มากมาย ครูผู้สอนจะมีศักยภาพทางวิชาการมากยิ่งขึ้น และมีความหลากหลายแตกต่างกัน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจะเข้ามามีบทบาทต่อการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ผู้ที่มีบทบาทในการประสานประโยชน์ระหว่างองค์กรเหล่านี้คือศึกษานิเทศก์ เพราะจะเป็นบทบาทอย่างหนึ่งที่จะนำความก้าวหน้าและความมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เข้าไปสู่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

4) ด้านขอบข่ายการนิเทศ

ควรมีขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาดังนี้

การดำเนินงานตามนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาชาติ การใช้วิจัยเป็นฐาน ใช้สื่อ เทคโนโลยี การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการทั้งภายในและต่างประเทศ การบริหารจัดการพัฒนาหลักสูตร การสนับสนุนเครื่องมือ สื่อและอุปกรณ์การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดระบบ สอดคล้องกับ สุรีย์มาศ สุขกลิ (2549:บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 ด้านคือ ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน นิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผลการนิเทศ

5) ด้านรูปแบบของการนิเทศ

ใช้รูปแบบการนิเทศที่หลากหลายทั้งแบบรายกลุ่ม ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แบบเพื่อนช่วยเพื่อน แบบเครือข่ายเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย (Knowledge Management ; KM) ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ใช้การวิจัยเป็นฐาน ทั้งการนิเทศตรวจตราเพื่อการพัฒนา แบบควบคุมเชิงบริหารและการนิเทศงานที่เป็นนโยบายตามวัตถุประสงค์ ลักษณะ โครงการหรือจุดเน้นของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแต่ละประเภท การนิเทศต้องใช้เทคโนโลยีโดยเฉพาะการนิเทศออนไลน์ ดังที่ วีระศักดิ์ ชมภูคำ (2550 : 74-75) กล่าวไว้ว่าในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Based Society) ซึ่งบุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ได้จากทุกสถานที่ ทุกโอกาส ทุกเวลา วิธีการหนึ่งที่จะสามารถใช้แนวทางในการเรียนรู้ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการนิเทศการศึกษาก็คือการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการนิเทศ สอดคล้องกับ จักรกฤษณ์ สิริริน (2559, หน้า 260) ที่ได้ศึกษาแนวโน้มการใช้ e – Education ในการบริหารงานวิชาการสถาบันอุดมศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า พบว่า ประกอบด้วย 12 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะผู้เรียนและกระบวนการรับนักศึกษา 2) คุณลักษณะและกระบวนการพัฒนาบุคลากรสายการสอน 3) กระบวนการ วิจัย การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ และการผลิตตำรา 4) คุณลักษณะและกระบวนการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุน 5) การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา 6) การบริหารหลักสูตร 7) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมนอกหลักสูตร 8) การประกันคุณภาพ 9) การวัดและประเมินผลประสิทธิภาพของผู้เรียน 10) การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต 11) การบริการวิชาการ และ 12) การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ แนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ มีภาพอนาคตที่พึงประสงค์ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน จาก 12 ด้าน คือ แนวโน้มที่จะมีการสร้างและเชื่อมต่อฐานข้อมูลในการบริหารงานวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับภารกิจด้านต่างๆ ของการบริหารงานวิชาการ โดยเน้นไปที่การผลักดันให้สำนักงานคณะกรรมการการ

อุดมศึกษาเป็นผู้ดำเนินการจัดหามาตรฐานและสนับสนุนการใช้ e – Education ในการบริหารงานวิชาการสถาบันอุดมศึกษาของไทย

6) ด้านเทคนิควิธีการ

ในทศวรรษหน้าการบริหารและจัดการศึกษาจะเน้นที่การใช้ข้อมูล สารสนเทศ และการวิจัยเป็นฐาน (Research – Based Management) ในการพัฒนา ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน จะต้องใช้วิจัยเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ในระดับนโยบายลงมาจนกระทั่งถึงระดับปฏิบัติ เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวิจัยในชั้นเรียนควรต้องทำให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม มีผลการวิจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับ สุรีย์มาศ สุขกลิ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 ด้านคือ ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชมพูนุท ร่วมชาติ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2550-2559) ที่พบว่า การวิจัยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นการฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีการผสมผสานทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ส่วนสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ควรผสมผสานกันทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ในสถานศึกษาและอยู่ในชุมชน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินตามสภาพจริง ส่วนการประเมินหลักสูตรควรใช้รูปแบบการวิจัยเชิงประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ และในการบริหารหลักสูตรควรมีลักษณะแบบการมีส่วนร่วมและมีการกระจายอำนาจ โดยมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายทั้งภายในและภายนอก ทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้าจะให้ความสำคัญกับเครือข่าย (Network) มากขึ้น ผู้นิเทศจะต้องเร่งสร้างเครือข่ายเพื่อการสนับสนุน ทั้งงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีผ่านเครือข่ายและมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลผ่านเครือข่ายนอกจากนี้ยังต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากการเข้าสู่กระแสสังคมโลกที่แคบลง และนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภวรรณ สัจจพิบูล (2560 : 203) ที่ได้เสนอแนวคิดการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการนิเทศที่เกิดจากความสมัครใจ ของครูผู้สอนในการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนตามเป้าหมายที่กำหนด ผ่านการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่อยู่ในบริบท การเรียนรู้เดียวกัน และส่งเสริมการสร้างบรรยากาศของการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีการเกื้อกูลกันและกันอย่างเป็นมิตร โดยมีผู้สอนงาน (coach) การที่จะเลือกใช้เทคนิควิธีการนิเทศใดนั้น ขึ้นอยู่กับบริบทและความต้องการหรือจุดเน้นเฉพาะของสถานศึกษานั้นๆ สอดคล้องกับ Glickman and Ross-Gordon (2001 : 49) กล่าวว่า ผู้นิเทศต้องพิจารณาเลือกใช้ยุทธวิธีการนิเทศแบบพัฒนาการที่เหมาะสมสำหรับการนิเทศ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ระดับพัฒนาการ ระดับความสามารถในการคิดเชิงนามธรรม ความรู้ความเชี่ยวชาญ ความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ การยอมรับและผูกพันต่อภาระหน้าที่ของผู้รับการนิเทศ

7) ด้านการประเมินผลการนิเทศ

จะมีการจัดระบบและวางแผนการติดตามประเมินในรูปแผนติดตามและประเมิน แล้วดำเนินการตามที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะในด้านการติดตามและประเมิน แผนการติดตามควบคุมและกำกับงาน (Monitoring and Control Plan) แผนหรือกระบวนการรายงาน (Reporting Plan) และ แผนการประเมิน (Evaluation Plan) การจัดระบบติดตาม เพื่อให้ระบบการติดตามดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดสายงานและภารกิจการติดตามควบคุมกำกับว่า สายงานทั้งระบบเป็นอย่างไรแต่ละระดับ เช่น ระดับนโยบาย ระดับอำนวยการ ระดับการประสานงาน และระดับปฏิบัติการ ในแต่ละส่วนจะต้องรับผิดชอบงานด้านการติดตาม ควบคุม กำกับอย่างไร ข้อมูลและรายงานใดจะต้องมาจากระดับไหนถึงหน่วยระดับใดโดยเฉพาะ มีการกำหนดตำแหน่งหรือตัวบุคลากรผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการรับรายงาน จัดทำรายงาน และออกข้อกำหนดในการแก้ไขปรับปรุง และจะมีการกำหนดแบบฟอร์มการจัดทำรายงานเฉพาะจากหน่วยที่จะต้องจัดทำรายงาน และแบบฟอร์มเฉพาะสำหรับการแจ้งข้อกำหนดการเปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับปรุง สำหรับหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบงานนั้นๆ โดยตรง จะมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการรายงานและประเมินผลการนิเทศ รวมทั้งการนำผลการประเมินมาใช้เพื่อการพัฒนามากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้นำไปใช้ได้กับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกสังกัด
2. ควรมีการวิจัยในระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการนิเทศเพื่อให้เห็นแนวการปฏิบัติที่เกิดจากบริบทของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่าง ลุ่มลึกและต่อเนื่อง
3. การระเบียบวิธีวิจัยแบบ EDFR ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีทักษะและเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลและมีมนุษย์สัมพันธ์อย่างดี ซึ่งหากขาดคุณสมบัติดังกล่าวอาจทำให้งานวิจัยล่าช้าได้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ โพธิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร.สุรัตน์ ดวงชาทม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณาจารย์สาขาวิชา การบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ที่ได้ให้คำแนะนำ ชี้แนวทาง ตรวจสอบความถูกต้อง เพิ่มประเด็นที่มีความสำคัญ และให้กำลังใจตั้งแต่เริ่มดำเนินการศึกษาจนกระทั่งแล้วเสร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน. “การนิเทศการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0” **วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ.** 4,1 (มิถุนายน 2561): 193-206, 2561.

กระทรวงศึกษาธิการ. **การใช้ผลการสอบเพื่อขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556.

ชมพูนุท รวมชาติ. **อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหนา (พ.ศ. 2550-2559)**. ปริญญานิพนธ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ, 2548.

จักรกฤษณ์ สิริริน. **แนวโน้มการใช้ e – Education ในการบริหารงานวิชาการสถาบันอุดมศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า.** วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560,” **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 134 ตอนที่4. หน้า 14. 6 เมษายน 2560

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์.**การวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2550.

วีระศักดิ์ ชมภูคำ.**การนิเทศการศึกษา.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2550.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. **การวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2550.

สุรีย์มาศ สุขกลิ. **รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กศ.ด. ชลบุรี : กรุงเทพฯ, 2549.

ศุภวรรณ สัจจพิบูล. **แนวคิดการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560.

Anton De Grauwe **School Supervision : a tool for standardization or for equaty?.** International Institute for Educational Planning. Thursday 3, July- 4 Friday July 2008.

Glickman D. Carl. Gordon P. Stephen and Ross-Gordon M. Jovita. **SuperVision and Instructional Leadership : A Developmental Approach**. 5th ed. Boston: Allyn and Bacon, Inc, 2001.

การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย

Developing of Activity Set for Self-Immunity Creation Followed Sufficiency Economy philosophy for junior high school students in Opportunity Expansion Schools in Chiang Rai province

ดอกรัก สมบัติหลาย[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดเชียงราย และเพื่อประเมินชุดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย

ประชากรที่ศึกษาได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย จำนวน 4 เขตพื้นที่การศึกษา 167 โรงเรียน มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 20,785 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 378 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ในการศึกษาวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และการประเมินความเหมาะสมและประเมินความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติตามชุดกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย พบว่า ระดับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.29)

2. การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงรายได้ชุดกิจกรรมที่ประกอบด้วย 6 หน่วยกิจกรรม และ 12 กิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 24 ชั่วโมง

3. การประเมินชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย พบว่า ชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.85/86.44

คำสำคัญ : การพัฒนาชุดกิจกรรม ,การสร้างภูมิคุ้มกัน,นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส

[1]หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Abstract

The objectives of this research were to examine self-Immunity followed sufficiency economy philosophy for junior high school students in opportunity expansion schools in Chiang Rai Province to develop activity set for self-Immunity creation followed sufficiency economy philosophy for junior high school students in opportunity expansion schools in Chiang Rai Province and to measure the activity set for self-Immunity creation followed sufficiency economy philosophy for junior high school students in opportunity expansion schools in Chiang Rai Province. The population of this study was 20,785 students, and 167 schools in junior high school level in opportunity expansion schools in the Secondary Educational Service Area Office 4 (SESAO). There were 387 samples. The research instrument was evaluation form of self-Immunity for junior high school students in opportunity expansion schools in Chiang Rai Province. The activity set for self-Immunity creation followed sufficiency economy philosophy consisted of 6 units, 12 activities, totally 24 hours. Moreover, this study used suitability and compliance evaluation of activity set for self-Immunity creation followed sufficiency economy philosophy. The data was analyzed by average and standard deviation.

The result of this study found that;

1. The result of self-Immunity followed sufficiency economy philosophy for junior high school students in opportunity expansion schools in Chiang Rai Province found that it was found to be at a moderate level. When considered in each aspect, it was found to be at high level which included good self-Immunity, working plans and acceptance and adaptation to stay in the society happily. The aspect of daily life learning, changing recognition factors and educational planning were at the a moderate level

2. The evaluation result of activity set for self-Immunity creation followed sufficiency economy philosophy for junior high school students in opportunity expansion schools in Chiang Rai Province by the experts about the suitability and compliance evaluation of 6 units, 12 activities consisted of handled activities which were activity 1.1 about awareness creation, activity 1.2 about value and importance of self-Immunity awareness, activity 2.1 about good planning means almost win, activity 2.2 about learning development, activity 3.1 about good information means successful work, activity 3.2 about great team work, activity 4.1 about good plan for good life, activity 4.2 about good plan for safe life, activity 5.1 about today changes of economy, society, environment and culture, activity 5.2 about social, environment and life quality awareness, activity 6.1 about knowing them and knowing us, activity 6.2 about all we're friends. The overall suitability of evaluation result by experts was at high level ($\bar{x}$=4.20) and the overall compliance was at high level, between (0.83-0.92)

3. The measurement the activity set for self-Immunity creation followed sufficiency economy philosophy for junior high school students in opportunity expansion schools in

Chiang Rai Province by the expert found that the quality of activity set for self-Immunity creation followed sufficiency economy philosophy for junior high school students in opportunity expansion schools in Chiang Rai Province was at high level and the comparison result pre-test points and post-test points of the activity set by the participants' study was different in statistical significant at 0.05 level. The post-test points after activity set was higher that the pre-test points.

Keywords : Development of Activity for Self-Immunity, Creation Followed Sufficiency Economy, Philosophy for Junior High School Students in Opportunity, Expansion Schools in Chiang Rai Province

บทนำ

"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางด้วยความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรเพื่อเป็นเกราะป้องกันผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกภายใน การปฏิบัติตนต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ การรู้จักประมาณตน ได้แก่ การยอมรับตนเองว่าตนเองมีภูมิปัญญาและมีความสามารถในด้านไหนเพียงใด และควรจะทำงานด้านไหนอย่างไร การรู้จักประมาณตนนี้จะทำให้เรารู้จักใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับงานและได้ประโยชน์สูงสุดเต็มประสิทธิภาพ ทุกคนจำเป็นต้องหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาการกระทำของตนให้รอบคอบอยู่เสมอระมัดระวังทำการทุกอย่างด้วยเหตุผล ด้วยความมีสติ และด้วยความรู้ตัว เพื่อเอาชนะความชั่วร้ายทั้งมวลให้ได้โดยตลอดและสามารถก้าวไปถึงความสำเร็จที่แท้จริงทั้งในการงานและการครองชีวิต" คำพ่อสอน ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง (2552 : 242) นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้กล่าวถึงความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจละสังคมแห่งชาติ (2549 : 5) ทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้มีนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ขยายโอกาสทางการศึกษาประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง เสริมสร้างความตระหนักและสำนึกในคุณค่าเศรษฐกิจพอเพียง สมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละวัย โดยได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายไว้ คือ เน้นให้เด็กใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคล และครอบครัว รู้จักช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลืองานในครอบครัว แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนและรู้จัก

ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายของตนเอง ตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง ฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้ความพอเพียงในโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงระดับโรงเรียนและชุมชน ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในชุมชนใกล้ตัว เห็นคุณค่าของการใช้หลักพอเพียง ในการพัฒนาชุมชนและสามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคนจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความพอเพียงได้ในที่สุดและเตรียมคนให้เป็นคนดี สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติได้ เป็นต้น ในทางการศึกษา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรง เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 3) ได้ระบุจุดหมายที่จะพัฒนาเด็ก เยาวชนและพลเมืองของประเทศให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งได้ระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน รู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษาสิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ ความเป็นไทย การจัดการศึกษาโดยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำเนินการ สร้างบรรยากาศและวัฒนธรรม การส่งเสริมและจัดกิจกรรมต่างๆ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดการเรียนรู้ สามารถสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในห้องเรียน และการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 5 – 8) ในปัจจุบันภาพพจน์โดยรวมของเด็กและเยาวชนไทยยังขาดคุณธรรม จริยธรรมเป็นพื้นฐานทำให้จิตใจของเด็กและเยาวชนอ่อนแอ มีการแข่งขันมากเกินไปไม่รู้จักแพ้ ขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดความอดทนอดกลั้น ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ทำให้สังคมทั่วโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ที่มีทั้งผลดีและผลเสีย โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนปลายอายุระหว่าง 12–16 ปี เป็นวัยที่ก้ำกึ่งระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่มีความคิดเห็นว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่ เริ่มติดเพื่อน เริ่มห่างเหินจากพ่อแม่ผู้ปกครอง สถานการณ์ และปัญหาวัยรุ่นในสังคมไทยมีความสลับ ซับซ้อน วิกฤตและรุนแรงขึ้น ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเชิงการตลาดการแข่งขันแบบเสรี การเร่งเร้าและการกระตุ้นในลักษณะบริโภคนิยม ทำให้โครงสร้างทางสังคมอ่อนแอ เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งจึงได้รับการหล่อหลอมจากบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนล่อแหลม เสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมาย หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมอันดีงาม มีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นต้นเหตุของปัญหาอื่นๆ รวมไปถึงการฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ และการปฏิบัติตนที่เกินความพอดี ตามสถานภาพของนักเรียน (พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์ (2550 : 5) จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย ได้กล่าวถึงปัญหาเด็กและเยาวชนในพื้นที่เชียงราย ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่มาจากพ่อแม่ซึ่งยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงดู และยังมีปัญหาเด็กที่ถูกเข้าสู่วงการค้ามนุษย์ ถูกล่อลวงไปขายในเขตพื้นที่ภาคกลาง รวมทั้งปัญหาเด็กถูกละเมิดสิทธิ ถูกอนาจาร ถูกกระทำรุนแรง ปัญหาเด็กติดเชื้อเอดส์ ปัญหาเด็กแก๊ง รวมทั้งปัญหาเด็กติดเกม จนกลายเป็นปัญหาที่กำลังระบาดอยู่ในขณะนี้ ส่วนปัญหาด้านการศึกษาร้อยละ 10.37% พบว่าสมาชิกในครัวเรือนขาดทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพ ขาดโอกาสในการเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ ขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับสูงขึ้น ขาดแคลนทุนการศึกษาสำหรับสมาชิกในวัยเรียน ยาเสพติด อาชญากรรม พฤติกรรมไม่เหมาะสมเนื่องมาจากปัญหาในครอบครัว พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของกลุ่มวัยรุ่นที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ การเลียนแบบดารา รับเอาวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตแบบตะวันตก การใช้

ชีวิตอิสระ การคบเพื่อนต่างเพศ การเปลี่ยนคู่นอน การเบี่ยงเบนทางเพศที่เพิ่มขึ้น (http://www.chiangrai.m-society.go.th, 2561) สอดคล้องกับสภาพปัญหางานวิจัยของ ชลิดา ลุนสะแกวงษ์ (2558 : 3) ที่กล่าวนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางสังคม เริ่มมีปฏิสัมพันธ์และมีความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกครอบครัวมากขึ้น โดยเฉพาะสังคมกลุ่มเพื่อนร่วมวัยมีความสำคัญมากสำหรับวัยรุ่นช่วงนี้ มีลักษณะลอกเลียนแบบกัน นิยมความฟุ่มเฟือย ใช้สินค้าที่มีราคาสูงที่ไม่เหมาะสมกับวัยและฐานะ เช่น โทรศัพท์มือถือ รถยนต์ เป็นต้น ค่านิยมที่ไม่ถูกต้องทำให้วัยรุ่นกลุ่มนี้อยากได้ต้องหามาให้ได้ อยากมีต้องมีให้ได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการอย่างไร วัยรุ่นบางคนสร้างปัญหาสังคม เช่น ขายบริการทางเพศหรือก่ออาชญากรรม เนื่องจากต้องการมีทุกอย่างทัดเทียมเพื่อน ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้หากวัยรุ่นไม่เข้มแข็งมากพอ ย่อมนำไปสู่ทางออกที่ไม่พึงปรารถนา ถือได้ว่าเป็นสัญญาณเตือนที่ต้องให้ความสำคัญกับการดูแลและส่งเสริมพฤติกรรมให้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้สูงขึ้น ให้วัยรุ่นเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพต่อไป การที่จะเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับวัยรุ่นสามารถทำได้ตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ทั้งเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในตนเองมุ่งให้เด็กและเยาวชนเติบโตสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น การที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่ง เพราะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวัฒนธรรมที่ทวนกระแส บริโภคนิยมและทุนนิยมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งการที่จะพัฒนานักเรียนในวัยรุ่นให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้นั้นจำเป็นที่จะมีรูปแบบในการพัฒนาคุณลักษณะที่ชัดเจนและอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงตัวนักเรียนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว จากการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่นำมาประยุกต์เพื่อสนองตอบวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยเป็นการสอน ที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล เพื่อให้นักเรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมมากขึ้น ให้รู้จักคิดตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน และช่วยเร้าความสนใจของนักเรียน ไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน สุดารัตน์ คำราช และคณะ (2551 : 2) สอดคล้องกับสุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2551 : 120) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ตามความถนัดและตามความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่เครียด สนุกกับบทเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักศึกษา ค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกการทำงานเป็นหมู่คณะ เคารพในสิทธิ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีระเบียบวินัยในตนเอง ส่งเสริมเสรีภาพของนักเรียนในการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้นักเรียนใกล้ชิดกับนักเรียนทุก ๆ กลุ่ม ให้ครูได้สังเกตพัฒนาการของนักเรียนดียิ่งขึ้น ทำให้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ นอกจากนี้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีผลการวิจัยที่ยืนยันว่าชุดกิจกรรมช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ดี เช่น งานวิจัยของจิราภรณ์ สุภิสิงห์ (2551 : 5) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ค่าดัชนีของประสิทธิภาพ 94.55/81.33 สูงกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ 80/80 ประสิทธิผลการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คะแนนหลังการเข้าร่วมกระบวนการจัดการความรู้ของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกระบวนการจัดการความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของวรนุช เอกจริยกร (2552:78) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ

เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าเฉลี่ยของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวสูงกว่าก่อนการใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย เพื่อนำมาใช้พัฒนาให้นักเรียนเติบโตขึ้นด้วยการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รู้จักเลือกกระทำในสิ่งต่าง ๆ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกได้อย่างเหมาะสมและดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดเชียงราย

2. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดเชียงราย

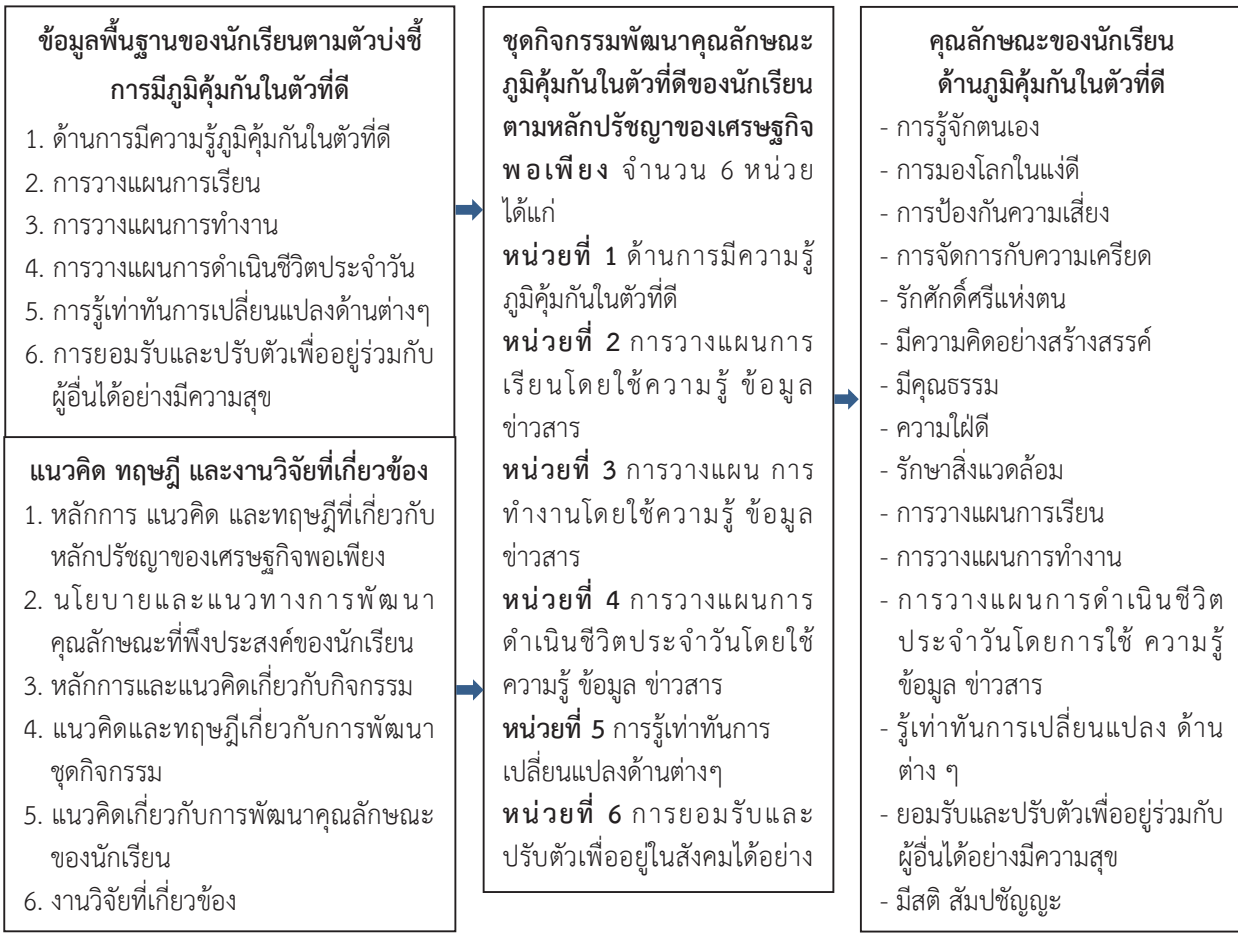
3. เพื่อประเมินชุดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดเชียงราย จำนวน 4 เขตพื้นที่การศึกษา 167 โรงเรียน มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 20,785 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินระดับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 6 ด้าน คือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านการวางแผนการเรียน ด้านการวางแผนการทำงาน ด้านการวางแผนการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ด้านการยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 2) ชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 6 หน่วย 12 กิจกรรมประกอบด้วย หน่วยที่ 1 การสร้างความตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 1.1 การสร้างความตระหนักถึงการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 1.2 เห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หน่วยที่ 2 การสร้างความตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 2.1 แผนดีมีชัยไปกว่าครึ่ง 2.2 กิจกรรมพัฒนาการเรียน หน่วยที่ 3 การใช้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ในการวางแผนการทำงาน 3.1 ข้อมูลดีงานสำเร็จ 3.2 ทีมยอดงานเยี่ยม หน่วยที่ 4 การใช้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารในการวางแผนการดำเนินชีวิต 4.1 วางแผนดีชีวีเป็นสุข 4.2 วางแผนดีชีวีปลอดภัย หน่วยที่ 5 การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ 5.1 วันนี้เปลี่ยนไป 5.2 รู้ทันกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว หน่วยที่ 6 การยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 6.1 รู้ เขารู้เรา 6.2 ทุกคนเพื่อนกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดเชียงราย จำนวน 4 เขตพื้นที่การศึกษา 167 โรงเรียน มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 20,785 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดเชียงราย จำนวน 378 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินระดับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแล้วคาดว่าจะเป็นตัวบ่งชี้การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พร้อมกับเอกสารบันทึกข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและชุดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาระดับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัยได้มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวบ่งชี้เพื่อประเมิน การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย

2. สร้างแบบประเมินระดับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย

3. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ถ้อยคำและสำนวน และปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะ

4. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ และนำผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินคือค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดเชียงราย

การร่างชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่1ที่มีผลเฉลี่ยระดับปานกลางมาจัดชุดกิจกรรม 6 หน่วย 12 กิจกรรม เวลา 24 ชั่วโมง ให้ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง เนื้อหา กิจกรรม และแก้ไขตามที่ปรึกษา นำชุดกิจกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของชุดกิจกรรมรายคนจำนวน 7 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้อง(IOC : Index of Item Objective Congruence) ของชุดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนชุมชนบ้านป่าก่อดำ จำนวน 15 คน และนำชุดกิจกรรมไปให้ผู้ใช้ชุดกิจกรรมได้แก่ครูและนักเรียน จำนวน 10 คนประเมินชุดกิจกรรมและปรับปรุงเพิ่มเติมจนได้ชุดกิจกรรมที่สมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1) ระดับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย พบว่า ระดับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับปานกลาง 2) การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงรายได้ชุดกิจกรรมที่ประกอบด้วย 6 หน่วยกิจกรรม และ 12 กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรม 6 หน่วย 12 กิจกรรม จำนวน 24 ชั่วโมง โดยรวมมีความเหมาะสมและความสอดคล้องของชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก และ 3) การประเมินชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย พบว่า ชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.85/86.44

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาระดับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการมีความรู้ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านการวางแผนการทำงาน และด้านการยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและนักเรียนรับรู้และมีความรู้เรื่องการมีภูมิคุ้มกัน นักเรียนตระหนักถึงคุณภาพของงานและระยะเวลาที่กำหนดและภาคภูมิใจเมื่อทำงานสำเร็จ นักเรียนสามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้ด้วยตนเองและทำงานร่วมกับเพื่อนได้อย่างมีความสุข นักเรียนแสดงความเคารพผู้อาวุโสและจารีตประเพณีที่ดีงาม อนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรม นักเรียนยินดีเสมอที่ได้ให้ความช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่าและนักเรียนสามารถปรับตัวเมื่อประสบสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของวศิน สิริเกียรติกุล (2553:78) ที่ศึกษาพฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนเซนต์จอห์นเทคโนโลยี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนด้านการมองโลกในแง่ดี ด้านความชอบเสี่ยงน้อย และด้านความสามารถในการจัดการกับความเครียดอยู่ในระดับมาก นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนในระดับที่สูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่มีผลการเรียนดีมีพฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนในระดับที่สูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อนและปานกลาง นักเรียนที่ทั้งบิดาและมารดามีชีวิตอยู่และนักเรียนที่บิดาเสียชีวิตแล้วแต่มารดายังมีชีวิตอยู่ มีระดับพฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนสูงกว่านักเรียนที่มารดาเสียชีวิตแล้วแต่บิดายังมีชีวิตอยู่และนักเรียนที่ทั้งบิดาและมารดาเสียชีวิตแล้ว ผลการศึกษาพบว่า จำนวนกิจกรรมในครอบครัวมีผลต่อระดับพฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนของนักเรียน นักเรียนที่มีอุปนิสัยอารมณ์เย็น มองบวก ร่าเริง ยึดเหตุผล ชอบสู้เมื่อเจอปัญหาและไตร่ตรองเป็นปกติมีระดับพฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนที่สูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีอุปนิสัยอารมณ์ร้อน มองลบ หดหู่ ยึดอารมณ์ ชอบถอยเมื่อเจอปัญหาและว่วามเป็นปกติ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของกิตติมา ชื่นชาติ (2558:65) ที่ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนในการบริโภคสินค้าแฟชั่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง มีพฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง นักศึกษาที่มีความเข้าใจด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีพฤติกรรมสัมพันธ์กับการมีภูมิคุ้มกันตนในทิศทางเดียวกัน คือ คนที่มีความเข้าใจด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะมีระดับการมีพฤติกรรมภูมิคุ้มกันตนสูง การศึกษานี้สามารถนำเสนอแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้ว่า เราควรมีภูมิคุ้มกันต่อสิ่งกระตุ้นและสิ่งเร้าต่างๆ มีเหตุผลในการใช้จ่าย พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยไม่ได้หมายความว่า ให้ดำเนินชีวิตอย่างประหยัดเพียงด้านเดียว แต่เสนอแนวทางในการจัดสรรรายรับ แบ่งออม แบ่งใช้ เพื่อดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยชุดกิจกรรมทั้งหมด 6 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การสร้างความตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี กิจกรรมที่ 1.1 การสร้างความตระหนักและกิจกรรมที่ 1.2 การเห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หน่วยที่ 2 การใช้ความรู้ข้อมูล ข่าวสารในการวางแผนการเรียน กิจกรรมที่ 2.1 วางแผนดีมีชัยไปกว่าครึ่งและกิจกรรมที่ 2.2 พัฒนาการเรียน หน่วยที่ 3 การใช้ความรู้ข้อมูลข่าวสารในการวางแผนการทำงาน กิจกรรมที่ 3.1 ข้อมูลดีทำงานสำเร็จ กิจกรรมที่ 3.2 ทีมยอดงานเยี่ยม หน่วยที่ 4 การใช้ความรู้ข้อมูลข่าวสารในการวางแผนในการดำรงชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ 4.1 วางแผนดีชีวีมีสุขและกิจกรรมที่ 4.2 วางแผนดีชีวีปลอดภัย

หน่วยที่ 5 การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม กิจกรรมที่ 5.1 รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุ ครอบครัว ชุมชน สังคม และกิจกรรมที่ 5.2 รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมและหน่วยที่ 6 การยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข กิจกรรมที่ 6.1 รู้เขารู้เราและกิจกรรมที่ 6.2 ทุกคนเพื่อนกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของพนารัตน์ ศรีปัญญากร (2553:106) ที่ได้พัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า ชุดการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีตัวอย่างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง มีเนื้อหาที่ให้ความรู้ มีภาพประกอบและสีสันสวยงาม มีการวัดผลประเมินผลหลังชุดการเรียนรู้แต่ละชุด ชุดการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน ใบความรู้ ใบงาน แบบทดสอบ ชุดการเรียนรู้ มี 3 ชุด คือ 1) ประวัติความเป็นมาและความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง 3) การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของศศิมาดา เตโช (2557:112) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมทักษะชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนป่าซาง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ผลของการใช้โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ซึ่งประกอบด้วย ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ทักษะความตระหนักในตนเอง ทักษะความเห็นใจผู้อื่น ทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการจัดการกับความเครียด ภายหลังการทดลองเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง

3. ผลการประเมินชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย พบว่าชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.85/86.44 อยู่ในระดับมาก นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากชุดกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมา คือ เนื้อหาในชุดกิจกรรมช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมได้จัดทำอย่างมีระบบขั้นตอน ศึกษาทฤษฎีและการสร้างชุดกิจกรรมได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างชุดกิจกรรม ทำให้ชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เนื้อหาของชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นได้เรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก นักเรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้ตามลำดับไม่ยากหรือง่ายเกินไป นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้แบบอิสระ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของแพรทอง หล่ออินทร์ (2556:67) ที่รายงานการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำไซ ผลการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 83.99/82.42 ในการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิราภรณ์ สุภิสิงห์ (2551;136) ที่พัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ค่าดัชนีของประสิทธิภาพ 94.55/81.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ประสิทธิผลการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คะแนนหลังการเข้าร่วม

กระบวนการจัดการความรู้ของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกระบวนการจัดการความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำคู่มือทักษะชีวิตทุกระดับและการพัฒนาระบบการตรวจติดตามในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรนุช เอกจริยกร (2552:78) ที่พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าเฉลี่ยของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และพนารัตน์ ศรีปัญญากร (2553:106) ได้พัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 81.33/86.11 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียน เรียนรู้จากชุดการเรียนรู้เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเอง โดยศึกษาจากคู่มือผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำชี้แนะ ซึ่งผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียน ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีผลการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความสามารถในการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับสูง ผู้เรียนมีความเห็นต่อชุดการเรียนรู้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีความเห็นว่าผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนที่จะนำชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีไปใช้ควรศึกษาคู่มืออย่างละเอียด เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนในการสอนตามกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนด ตรวจสอบสภาพของสื่อที่ระบุในชุดกิจกรรมว่ามีครบหรือไม่และควรผลิตสื่อเพิ่มหรือไม่

2. การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้ได้ผลดี ควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน และอดทน ใฝ่เรียนรู้ การมองโลกในแง่ดี การมีสติสัมปชัญญะ การป้องกันความเสี่ยง จึงจะส่งผลให้การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมมีประโยชน์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาชุดกิจกรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ในระดับชั้นต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

2. ควรมีการเปรียบเทียบวิธีการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมกับวิธีการสอนรูปแบบอื่นๆ

3. ควรมีการศึกษาองค์ประกอบอื่นที่ช่วยให้การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มในตัวที่ดีให้ได้ผลดี

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลี้ตระกูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศรี สุวรรณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงระวี ณ ลำพูน ดร.พูนชัย ยาวิราช ที่ได้ดูแลและให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ขอขอบคุณผู้บริหารคณะครูที่อนุเคราะห์ให้เก็บข้อมูลการตอบแบบประเมิน ขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนชุมชนบ้านป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว ที่อนุเคราะห์ให้ทดลองจัดชุดกิจกรรม และขอขอบคุณคณะครู นักเรียนที่ร่วมประเมินชุดกิจกรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทำให้การวิจัยสำเร็จลงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี.** กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.), 2551.

กิตติมา ชื่นชาติ. **พฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนในการบริโภคสินค้าแฟชั่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนครสวรรค์.** ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการสินค้าสิ่งทอ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2558.

คำพ่อสอน ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง, 2552.

จิราภรณ์ สุภิสิงห์. **การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.** ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาและการพัฒนาสังคม). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2551.

ชลิดา ลุนสะแกวงษ์. **การพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะการอยู่อย่างพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา) มหาวิทยาลัยบูรพา, 2558

พนารัตน์ ศรีปัญญากร. **การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ). มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

แพรทอง หล่ออินทร์. **รายงานการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำไซ.** รายงานวิจัย. พิษณุโลก : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3, 2556.

พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์. **รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน.** (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.

วศิน สิริเกียรติกุล. **พฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนเซนต์จอห์นเทคโนโลยี กรุงเทพมหานคร.**ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ธุรกิจศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2553.

วรนุช เอกจริยกร. **พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคม กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552.

ศศิมาดา เตโช. **การใช้กิจกรรมทักษะชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนป่าซาง จังหวัดลำพูน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การส่งเสริมสุขภาพ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557.

สุคนธ์ สินธพานนท์. **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เทนนิคพริ้นติ้ง, 2551.

สุดารัตน์ คำราช, สุริยา ศรีอุดวงศ์ และอัมพร บุญกล้า. **การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.พิษณุโลก, 2551**.**

อัญชลี วัฒนศิริ. **การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะการปรับตัวในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551.

โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

Development of a Non-Formal Education Program to Enhance Interpersonal Communication Competencies for Undergraduate Students

เรข์ณพัศ ภาสกรณ์[1]
สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา และ ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 30 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร มีระยะเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมรวม 108 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเชิงปริมาณ คือ 1) แบบวัดสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา 2) มาตรวัดมิติสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคล และ 3) แบบประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่า t-test และ p-value

ผลการวิจัย พบว่า

1. โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) คุณสมบัติของผู้เรียน 5) คุณสมบัติของผู้สอน 6) วิธีการเรียนรู้ 7) กระบวนการเรียนรู้ 8) เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 9) สื่อการเรียนรู้ 10) การประเมินผลการเรียนรู้ 11) บรรยากาศในการเรียนรู้ 12) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

คำสำคัญ : การศึกษานอกระบบโรงเรียน, โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน, สมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคล, การสื่อสารระหว่างบุคคล, นิสิตนักศึกษา

---

[1]นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
[2]อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาทั้งด้านแรงจูงใจ ด้านความรู้ และด้านทักษะสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) กลุ่มตัวอย่างมีมิติสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา ด้านการแสดงออก ด้านการเห็นอกเห็นใจ และด้านการจัดการปฏิสัมพันธ์ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ผลการวิเคราะห์แบบประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ความเหมาะสมของวิทยากรในโปรแกรม รองลงมาคือ ลักษณะของโปรแกรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ตามลำดับ

Abstract

The purpose of this research was to present a development of a non-formal education program to enhance interpersonal communication competencies for undergraduate students. The results of the study were divided into 2 issues, namely, the development of a non-formal education program to enhance interpersonal communication competencies for undergraduate students, and the implementation of a non-formal education program to enhance interpersonal communication competencies for undergraduate students. The samples were selected from 30 undergraduate students of Nakhon Pathom Rajabhat University by using Non-probability Sampling method and attended the program for 108 hours. The research instruments were (1) measurement of interpersonal communication competencies for undergraduate students, 2) measurement of interpersonal communication competencies dimensions for undergraduate students, and 3) evaluation form of a non-formal education program to enhance interpersonal communication competencies for undergraduate students. The statistics employed for analysis were frequency, percentage, standard deviation, t-test, and p-value.

The findings can be summarized as follows:

1. The a non-formal education program to enhance interpersonal communication competencies for undergraduate students was consisted of these twelve components : 1) rational criterion, 2) objectives, 3) content, 4) learners qualification, 5) facilitators qualification, 6) learning method, 7)learning process, 8)learning technique, 9)resources and materials, 10) learning evaluation, 11) learning environment and 12) expected benefits.

2. The results of a non-formal education program to enhance interpersonal communication competencies for undergraduate students showed that 1) The samples have interpersonal communication competencies' elements; motivation, knowledge and skills, that were significantly higher than the one before the experiment by 0.05 point. 2) The samples have

interpersonal communication competencies' dimensions; expressiveness, empathy and interpersonal management, that were significantly higher than the one before the experiment by 0.05 point. 3) The analysis of results of evaluation form of a non-formal education program to enhance interpersonal communication competencies for undergraduate students showed that the highest scores factors are appropriateness of facilitator, effectiveness of program and clarification of objectives, respectively.

Keywords : non-formal education, non-formal education program, interpersonal communication competencies, interpersonal communication, undergraduate students

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เน้นการพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้มีความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ (แผนการศึกษาแห่งชาติ,2560:จ) สอดคล้องกับกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่2 พ.ศ.2551-2565 ที่มุ่งการยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทยเพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อเตรียมความพร้อมพัฒนาประเทศไทยต่อไป สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2550 : ก)

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาถึงสภาวการณ์ของแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีแต่มีสมรรถนะไม่ตรงตามความต้องการของตลาดงาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560 : ออนไลน์) และมีปัญหาที่สำคัญอันควรเร่งแก้ไข คือ นิสิตและนักศึกษาขาดสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคล แสงเดือน ตั้งธรรมสถิต (2559 : ออนไลน์) ไม่สามารถสื่อสารให้ผู้อื่นมีความเข้าใจร่วมกันทั้งด้านข้อมูล ความคิดเห็น อารมณ์และความรู้สึก รวมทั้งขาดความสามารถการสื่อสารแบบเผชิญหน้าในสถานการณ์ต่างๆ ระวิรัฐ รุ่งโรจน์ (2559 : 62) ดังนั้นการพัฒนาให้นิสิตนักศึกษามีสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลจึงเป็นเรื่องสำคัญ จิราพร พฤกษานุกูล อ้างถึงใน จีราวัฒน์ คงแก้ว (2559 : ออนไลน์) เพราะสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication Competence) เป็นความสามารถของบุคคลในการจัดการความสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ Rubin and Martin (1994 : 33) โดยมีองค์ประกอบ คือ แรงจูงใจ ความรู้ และทักษะ เพื่อให้บุคคลบรรลุเป้าหมายในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสม Spitzberg and Cupach (1989 : 380)

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา โดยงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเชิงพัฒนาของ Boyle (1981:23) เพราะเป็นกระบวนการที่นักพัฒนาโปรแกรมและกลุ่มเป้าหมายร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และใช้แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) ที่ผู้เรียนร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาและการลงมือปฏิบัติเพื่อนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง และผสมผสานกับแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในบรรยากาศคลื่นสมองต่ำ มีการเสริมสร้างภาพพจน์ด้านบวกและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2543 : 48) ซึ่งโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพแก่ประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

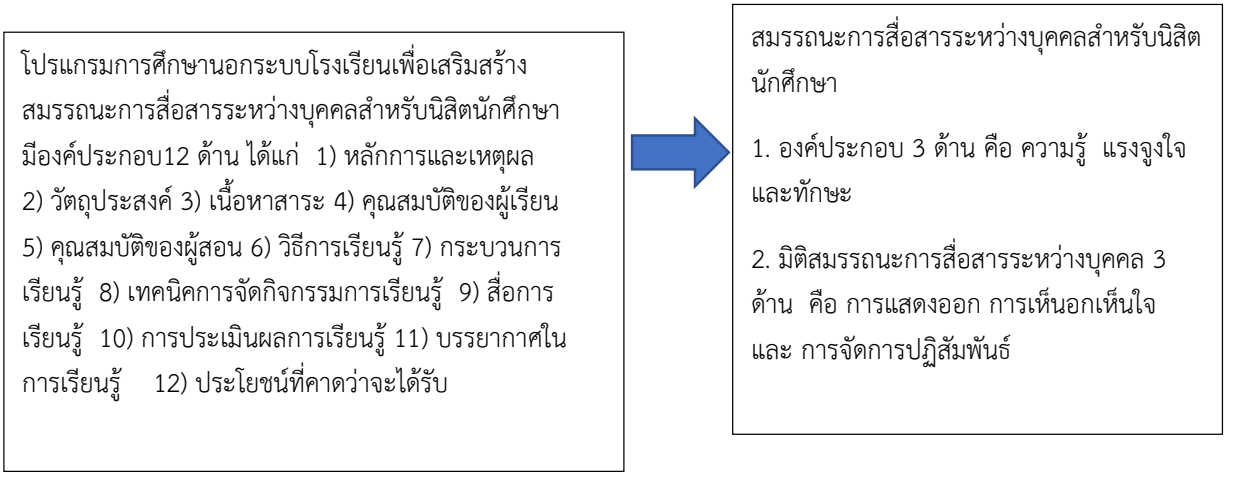
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีจำนวน 2,019,276 คน ข้อมูลนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ปีการศึกษา พ.ศ. 2559 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,2560: 61)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา และตัวแปรตาม คือ สมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีจำนวน 2,019,276 คน ข้อมูลนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ปีการศึกษา พ.ศ. 2559 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,2560: 61)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) โดยเปิดรับสมัครกลุ่มตัวอย่างที่อาสาเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยความเต็มใจผ่านการประชาสัมพันธ์รับสมัครโดยสื่อบุคคลและสื่อออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบวัดสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

2) มาตรวัดมิติสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคล

3) แบบประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

โดยเครื่องมือทั้ง 3 ชุดได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสาร 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส 4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย 5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเยาวชน ทำการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) พบว่าทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.5 คือ มีความตรงตามเนื้อหา และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์อัลฟาของ Cronbach โดยทำการทดลองเก็บข้อมูล (Tryout) กับกลุ่มเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อดูความเหมาะสมในการนำไปใช้ พบว่าทุกข้อมีความเที่ยงโดยมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์อัลฟา .978

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS เพื่อวิเคราะห์สถิติเบื้องต้น โดยใช้การแจกแจงความถี่และร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการฝึกอบรม และทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลระหว่างก่อนและหลังการทดลองด้วยการทดสอบค่า t-test และ p-value และทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวิเคราะห์แบบประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา ได้แก่ 1. แนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเชิงพัฒนาของ Boyle (1981) 2. แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ 3. แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และ 4. แนวคิดสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคล จากนั้นจึงร่างโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจคุณภาพร่างโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา หลังจากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้มีความเหมาะสมและพร้อมนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้ร่างโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา โดยการออกแบบการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) แบบศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังทดลอง (The single group, Pretest-Posttest Design) ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมแก่กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ระยะเวลารวม 108 ชั่วโมง โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้สอน แบ่งเป็น 3 แบบ คือ 1) การเข้าร่วมฝึกอบรมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาจำนวน 30 ชั่วโมง 2) การฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับ

นิสิตนักศึกษาจำนวน 42 ชั่วโมง และ 3) การติดตามผลการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาจำนวน 36 ชั่วโมง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร การทดลอง และการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษามีองค์ประกอบ 12 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) คุณสมบัติของผู้เรียน 5) คุณสมบัติของผู้สอน 6) วิธีการเรียนรู้ 7) กระบวนการเรียนรู้ 8) เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 9) สื่อการเรียนรู้ 10) การประเมินผลการเรียนรู้ 11) บรรยากาศในการเรียนรู้ 12) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

2. ผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มีสัดส่วนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 76.67 มีอายุตั้งแต่ 20-22 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.67 กำลังศึกษาอยู่ชั้นปี 3 คิดเป็นร้อยละ 96.67 อาศัยอยู่ในภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 93.33

2.2 ผลการวิเคราะห์แบบวัดสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาเพิ่มขึ้นทุกข้อ ทั้งด้านแรงจูงใจ ด้านความรู้ และด้านทักษะ โดยผลการวิเคราะห์แบบวัดสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองมีสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ผลการวิเคราะห์มาตรวัดมิติสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยมิติสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลด้านการแสดงออกเพิ่มขึ้นทุกข้อ ทั้งด้านการแสดงออก ด้านการเห็นอกเห็นใจ และด้านการจัดการปฏิสัมพันธ์ และผลการวิเคราะห์มาตรวัดมิติสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ผลการวิเคราะห์แบบประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ความเหมาะสมของวิทยากรในโปรแกรม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.90 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.31 รองลงมา คือ ลักษณะของโปรแกรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.87 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.35 และความชัดเจนของวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.83 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.38

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายดังนี้

1. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษามีองค์ประกอบสำคัญ 12 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) คุณสมบัติของผู้เรียน 5) คุณสมบัติของผู้สอน 6) วิธีการเรียนรู้ 7) กระบวนการเรียนรู้ 8) เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 9) สื่อการเรียนรู้ 10) การประเมินผลการเรียนรู้ 11) บรรยากาศในการเรียนรู้ 12) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งองค์ประกอบของโปรแกรมดังกล่าวสอดคล้องกับ จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ (2554 : ง) ที่พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนพบว่าโปรแกรมมีองค์ประกอบ 8 ด้าน คือ 1) วัตถุประสงค์ 2) กลุ่มผู้เรียน 3) ผู้สอนประจำกลุ่ม 4) เนื้อหาสาระ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ 6) แหล่งความรู้และสื่อการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล และ 8) สภาพแวดล้อม และสอดคล้องกับ สารีพันธุ์ ศุภวรรณ (2545:ง) ที่ศึกษาพบว่าองค์ประกอบของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเด็กเร่ร่อน คือ 1) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 2) กลุ่มเป้าหมาย 3) คุณสมบัติผู้สอน 4) รูปแบบการเรียน 5) เนื้อหาสาระ 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อการสอน 8) การวัดและการประเมินผล และ 9) สถาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นจึงอธิบายได้ว่าองค์ประกอบดังกล่าวจะช่วยพัฒนาให้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การทดลองใช้โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา

ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นทั้งด้านองค์ประกอบสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคล คือ แรงจูงใจ ความรู้ และทักษะ และด้านมิติสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การแสดงออก การเห็นอกเห็นใจ และการจัดการปฏิสัมพันธ์ สอดคล้องกับ Caffarella (1994:145) ที่กล่าวว่าผลที่คาดหวังจากการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพคือการสร้างความเปลี่ยนแปลงแก่ผู้เรียนทั้งด้านเจตคติ ความรู้ และทักษะ และเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์แบบประเมินผลโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ความเหมาะสมของวิทยากรในโปรแกรม สอดคล้องกับหลักการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของ Boyle (1981 : 63) ที่ระบุว่าผู้สอนที่มีความเข้าใจความต้องการของผู้เรียน มีความรู้ในเนื้อหาที่สอน มีความสามารถในการจูงใจให้ผู้เรียนสนใจการเรียนรู้คือปัจจัยสำคัญ รองลงมาคือ ลักษณะของโปรแกรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และความชัดเจนของวัตถุประสงค์สอดคล้องกับหลักสมมติฐานการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ Knowles (1980 : 12) ที่อธิบายว่าผู้เรียนจะมีความพร้อมที่จะเรียนรู้เมื่อเห็นว่าการเรียนรู้นั้นสนองความต้องการและนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตได้จริง รวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ ถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการพัฒนาโปรแกรมการศึกษา

จากการศึกษาผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา สามารถสรุปได้ว่า โปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษามีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลแก่นิสิตนักศึกษา ทั้งด้านแรงจูงใจ ความรู้ ทักษะ และมิติสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การแสดงออก การเห็นอกเห็นใจ และการจัดการปฏิสัมพันธ์ ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้เข้าร่วมโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพบุคลากรและเตรียมความพร้อมต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา เช่น สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สามารถนำกระบวนการเรียนรู้หรือโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา อาทิ การพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา เป็นต้น

2. นักการศึกษาหรือผู้นำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาไปใช้ควรมีการศึกษาและพิจารณาถึงความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบให้เข้าใจอย่างชัดเจน และควรมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของผู้เรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิผลสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะในทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้รับข้อมูลเชิงลึกอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคงทนของสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษา เช่น ระยะเวลา บุคคลรอบข้าง สังคมและวัฒนธรรม เพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับนิสิตนักศึกษาในระยะยาว

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับสนับสนุนทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช และได้รับความช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สารีพันธุ์ ศุภวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. **Self Esteem *พลังแห่งความเชื่อมั่น.*** กรุงเทพฯ: ที.พี. พริ้นท์, 2543.

จีราวัฒน์ คงแก้ว. **Gen Z อาละวาด องค์กรแบบไหนถูกโฉลก.** (ออนไลน์) 2559. (อ้างเมื่อ 2 ตุลาคม 2561) จาก http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/733128

จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ. **การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อพัฒนาสมรรถนะความรอบรู้แห่งตนสำหรับ พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ระวิรัฐ รุ่งโรจน์. **การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยใช้โปรแกรมฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา.** (ออนไลน์) 2559. (อ้างเมื่อ 2 ตุลาคม 2561) จาก http://www.hrd.nida.ac.th/shrdjournal/image/1_59/ 7.%20Journal-1-2559.pdf

สารีพันธุ์ ศุภวรรณ. **การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กเร่ร่อน.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565).** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเพทฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔.** (ออนไลน์) 2560. (อ้างเมื่อ 17 ตุลาคม 2561) จาก http://www.nesdb.go.th/ download/plan12[9

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **สถิติการศึกษาประจำปี 2559 EDUCATIONAL STATISTICS 2016**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2560.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579).** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2560

แสงเดือน ตั้งธรรมสถิต. **ไม่อยากเตะฝุ่น....อ่านด่วน 7 ทักษะบัณฑิตใหม่ต้องมี!. (ออนไลน์) 2559.** (อ้างเมื่อ 17 ตุลาคม 2561) จาก https://www.matichon.co.th/education/news_76605

Boyle, P. G. **Planning better programs*:*** New York: McGraw-Hill, 1981.

Caffarella. **Planning Programs for Adult Learner.** San Francisco: Jossey-Bass. 1994.

Knowles, M. S. **Self-directed learning*:* A guide for learners and teachers.** Chicago: Association Press. 1975.

Rubin, R. B. Martin, M. M. , Bruning, S. S. and Powers, D. E. **Test of a self-efficacy model of interpersonal communication competence.** Communication Quarterly, 41, (1993). 210–220.

Spitzberg, & Cupach. **Handbook of Interpersonal Competence Research.** New York: Springer-Verlag, 1989.

การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

Development of Lifelong Learning Indicators for thai Citizens Using Community Participation Process

ศรัญญา รณศิริ[1]
สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล[2]
อวยพร เรืองตระกูล[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย โดยพัฒนาตัวบ่งชี้ด้วยกระบวนการมีส่วนของชุมชนใน 6 ชุมชน และตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพลเมืองไทยจำนวน 480 คน ผลการวิจัย พบว่า

1) ตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยทุกตัวมีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รองลงมา ได้แก่ ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามลำดับ ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญต่ำที่สุดคือ เจตคติต่อการเรียนรู้

2) ตัวบ่งชี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยทุกตัวมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงลำดับความสำคัญของการทำนายจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของครอบครัว การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของครอบครัว กระบวนการรักษาภูมิปัญญาของชุมชน นโยบายและระบบส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ ความพร้อมด้านบุคลากรในการสร้างกระบวนการเรียนรู้

คำสำคัญ : ตัวบ่งชี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต พลเมืองไทย การมีส่วนร่วม

Abstract

The main purpose of this research was to develop and validate indicators to measure lifelong learning for Thai citizens. The indicators were developed using community participation process from six communities. To assess the quality of developed indicators, a survey was used to collect data with a sample size of 480 Thai citizens. The results revealed that;

1. Overall, the factor loadings of indicators describing lifelong learning for Thai citizens were all statistically significant. A self-directed learning ability was weighted as the most important indicator, following by a learning trait/habit, skill and ability to learn, and

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
[2] อาจารย์สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
[3] อาจารย์สาขาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

beneficial lifelong learning knowledge, respectively. While, an attitude towards learning was weighted as the least important indicator.

2. There was a significant prediction of the state of lifelong learning for Thai citizens by a group of five indicators affecting lifelong learning. The most important predictor indicators were (1) family support in learning, (2) family engagement in learning, (3) conservation for community wisdom, (4) lifelong learning policy and promoting system, and (5) personnel readiness in building learning process, respectively.

Keywords : Indicators, Lifelong learning, Thai citizens, Participation

บทนำ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ ทักษะและค่านิยม ในทุกขั้นตอนของชีวิตของบุคคล ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ การเรียนรู้ไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการทางปัญญา แต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกพื้นที่ของชีวิต ตั้งแต่บทบาทของบุคคลต่อชุมชน ประสิทธิภาพในการทำงาน การพัฒนาส่วนบุคคลและทางกายภาพ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการรวบรวมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดที่ดำเนินการตลอดทั้งชีวิต โดยมีจุดประสงค์ของการปรับปรุงความรู้ทักษะ ความสามารถคุณสมบัติของบุคคล สังคม และ/หรือความเป็นมืออาชีพ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นทางเลือกของแต่ละบุคคลเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหลายนโยบาย ดังนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงไม่สามารถดำเนินการหรือแก้ไขได้โดยหน่วยงานหรือกระทรวงเดียว Brussels (2002 : 43) ต้องอาศัยความร่วมมือกันในทุกส่วน ทั้งผู้มีอำนาจภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน กระทั่งครูผู้สอนในทุกระดับก็ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต Delors (1996 : 32)

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาโดยตลอด โดยมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาศักยภาพคนในทุกช่วงวัย ในยุทธศาสตร์ แผนงาน นโยบาย และมาตรฐานในทุกระดับ ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 มุ่งพัฒนาคนไทยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรมและเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

แม้ว่าจะมีการส่งเสริมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านกระบวนการเชิงนโยบายต่าง ๆ แต่ยังพบปัญหาหลายด้าน เช่น พบว่าบทบาทของบุคลากรทางการศึกษาไม่ชัดเจน ยังเน้นบทบาทผู้จัดมากกว่าการเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ภาคีเครือข่ายขาดแรงจูงใจและความเข้าใจในบทบาทของตนเอง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554 : 29) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2552-2559) ที่เสนอปัญหาในการดำเนินการไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ อาทิ การพัฒนาหลักสูตรยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งขาดระบบฐานข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และความเป็นปัจจุบันของผู้เรียน ผู้จัด ผู้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียนรู้ระหว่าง

การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยยังมีน้อย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2554 : 31) จะเห็นว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร เพราะตัวบ่งชี้ที่จัดทำในระดับนโยบาย ไม่ได้เป็นกลไกที่เชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่แท้จริงได้ เนื่องจากขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับชุมชน หรือระดับประเทศ ซึ่งถือเป็นกระบวนทัศน์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะก่อให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของและมีแรงจูงใจในการนำไปสู่การปฏิบัติ และเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและศักยภาพ มีความรู้ ทักษะ สมรรถภาพ และเจตคติที่สามารถเผชิญหน้าและรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ในทุกช่วงวัยของชีวิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนมีส่วนร่วมของชุมชน
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยกระบวนการวิจัย 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับ ได้แก่ แผน นโยบาย เอกสาร บทความทางวิชาการ ตำรา และงานวิทยานิพนธ์ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำนวน 10 ท่าน และขั้นตอนที่ 3 การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้คนในชุมชนทุกช่วงวัยร่วมกันให้ข้อมูลและความเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับสังคมไทย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของคนในชุมชน และคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนจำนวน 6 ชุมชน ใน 6 จังหวัด ได้แก่ 1) ชุมชนบ้านหนองโน จ.สระบุรี 2) ชุมชนบ้านด่านสิงขร จ.ประจวบคีรีขันธ์ 3) ชุมชนบ้านคีรีวง จ.นครศรีธรรมราช 4) ชุมชนเขายายดา จ.ระยอง 5) ชุมชนบ้านชีทวน จ.อุบลราชธานี และ 6) ชุมชนบ้านเชิงดอย จ.เชียงใหม่ เมื่อดำเนินครบ 3 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย 2 ส่วน ได้แก่ (1) ตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และ (2) ตัวบ่งชี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย แล้วนำมาสร้างแบบสอบถามตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 55 ข้อคำถาม

การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ ผู้วิจัย ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพลเมืองไทยจำนวน 480 คน ครอบคลุม 4 ช่วงวัย ได้แก่ วัยเรียน (อายุน้อยกว่า 15 ปี) วัยรุ่น/นักศึกษา (อายุ 15-21 ปี) วัยทำงาน (อายุ 22-59 ปี) และวัยผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) พบว่าข้อคำถามจำนวน 55 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความตรง ค่าความเที่ยง (reliability) อยู่ระหว่าง 0.54 – 0.97 และค่าอำนาจจำแนก (discrimination power) อยู่ระหว่าง 0.36 - 0.88 ดังนั้นข้อคำถามทุกข้อจึงสามารถใช้งานได้ การวิเคราะห์แบ่งเป็นสองส่วน ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirm factor analysis: CFA) สำหรับตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ

พลเมืองไทย และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุ (multiple linear regression analysis) นำเข้าตัวแปรเพื่อวิเคราะห์สมการถดถอยแบบ stepwise สำหรับตัวบ่งชี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเป็น 2 ข้อ ดังนี้

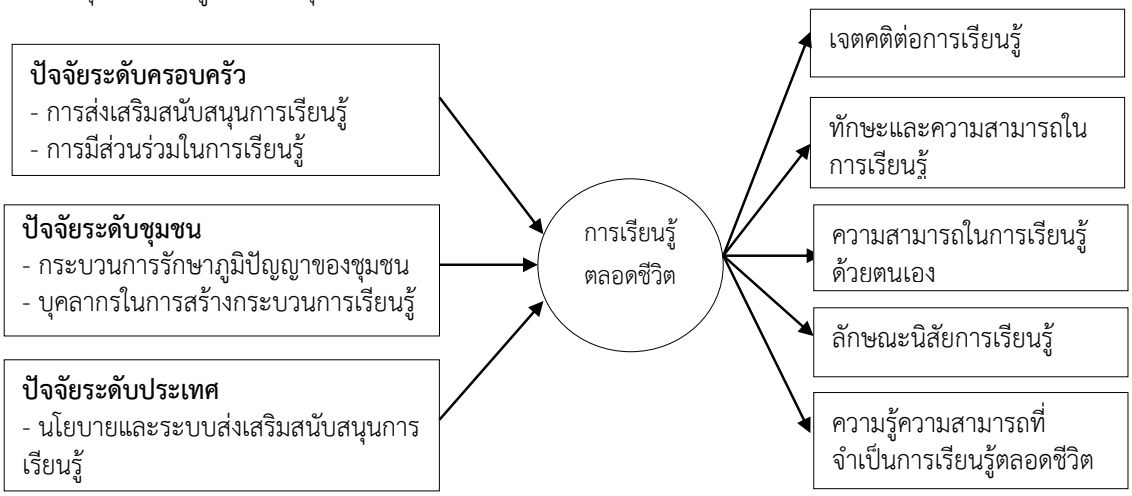
1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนมีส่วนร่วมของชุมชน

ผู้วิจัยแบ่งตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย และตัวบ่งชี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย เป็นตัวบ่งชี้ระดับบุคคล แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) เจตคติต่อการเรียนรู้ คือ การเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ มีความสุขกับการเรียนรู้ทุกประเภท และมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ คือ การมีความสามารถทางด้านภาษาไทย อ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณเบื้องต้นได้ ความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศหรือภาษาประเทศเพื่อนบ้าน การใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นได้ การสื่อสารกับผู้อื่นได้ และมีความสามารถในการแก้ปัญหา 3) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การนำตนเอง ทำงานด้วยตนเองและพึ่งตนเองได้ กำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่สนใจ สังเกต สงสัย และอยากหาคำตอบ การสืบค้นและแสวงหาข้อมูล จัดการและจัดวางลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ สรุปประเด็นการเรียนรู้ได้ และสามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้ 4) มีลักษณะนิสัยการเรียนรู้ คือ การใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ อยากรู้อยากเห็น มีระเบียบวินัย รอบคอบ มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ เด็ดเดี่ยว มุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ มีเป้าหมายในชีวิต มีจิตใจเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สนับสนุนให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ และมีความเป็นจิตอาสา พร้อมช่วยเหลือผู้อื่น และ 5) ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การมีทักษะในการดำรงชีวิต มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ประโยชน์ได้อย่างทันที มีความสามารถในการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อยู่อาศัย มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่สิทธิและสวัสดิการของพลเมือง มีความรู้และเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่ มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง และสามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่ในตัวพร้อมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะใหม่

1.2 ตัวบ่งชี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย เป็นตัวบ่งชี้ที่มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับประเทศ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ครอบครัวให้การส่งเสริมสนับสนุนในการเรียนรู้ คือ เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ ให้การส่งเสริมให้สมาชิกได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ สนับสนุนให้บุตรหลานได้เรียนรู้ตามความสามารถทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน 2) ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ คือ พ่อแม่เป็นผู้ถ่ายทอดให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี และคนในครอบครัวร่วมกันจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่สมาชิก 3) ชุมชนมีกระบวนการรักษาภูมิปัญญาของชุมชน คือ มีการถ่ายทอดข้อมูลจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน มีสถานที่ที่ใช้เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มตามความสนใจของคนในชุมชน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม หรือระหว่างชุมชน และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยที่แตกต่างกัน 4) ชุมชนมี

บุคคลากรในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ คือ การมีบุคคลที่เป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ แสดงออกถึงความใฝ่รู้ใฝ่เรียนในชุมชน มีผู้นำในการเรียนรู้ ที่สามารถให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในชุมชนได้ มีผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนที่เป็นผู้ถ่ายทอดให้ความรู้แก่คนรุ่นหลัง และ 5) รัฐบาลมีนโยบายและระบบส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ คือ การให้ความสำคัญกับความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่เพื่อให้ได้วุฒิการศึกษา การส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานหรืออาชีพขึ้นในชุมชน มีการให้รางวัลกับบุคคลหรือชุมชนที่เป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ที่ดี มีเครือข่ายอินเตอร์เน็ตที่ราคาถูกและครอบคลุมในทุกพื้นที่ ส่งเสริมให้มีกิจกรรม/โครงการในชุมชนที่กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มเรียนรู้ และให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ของคนในชุมชน

ภาพที่ 1 ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

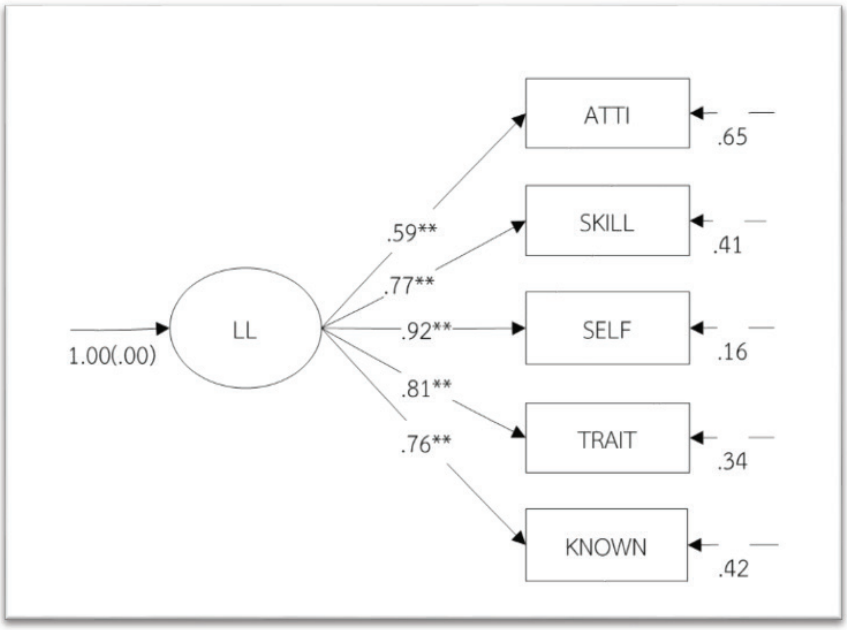
2.1 การตรวจคุณภาพตัวบ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirm factor analysis: CFA)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirm factor analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม กับแบบจำลองการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย พบว่า แบบจำลองการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าค่าสถิติ $\chi^2(4, N=480) = 6.57, p = 0.16$, ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืน CFI = 0.99, TLI = 0.99 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปแบบความคลาดเคลื่อน RMSEA=0.04, SRMR= 0.01 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 และอัตราส่วนระหว่าง $\chi^2/df = 1.64$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2.00 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบจำลองวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) B (SE)	β	ค่าสถิติทดสอบ (t)	สปส. การทำนาย (R^2)	สปส. องค์ประกอบ (FS)
เจตคติต่อการเรียนรู้ (ATTI)	1.00 (.00)	.59	18.37*	.35	.05
ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ (SKILL)	1.342 (.10)	.77	35.15*	.59	.10
ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SELF)	1.42 (.10)	.92	63.93*	.84	.35
ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ (TRAIT)	1.24 (.09)	.81	40.77*	.66	.11
ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (KNOWN)	1.10 (.09)	.76	32.94*	.58	.07
	χ^2	df	p		
ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน	6.57	4	.16		
	CFI	TLI	RMSEA	SRMR	
	.99	.99	.04	.01	

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในแบบจำลองพบว่า ตัวแปรทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ (ATTI) ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ (SKILL) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SELF) ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ (TRAIT) และ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (KNOWN) เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของโมเดลการวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย องค์ประกอบแต่ละด้านมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.59, 0.77, 0.92, 0.81 และ 0.76 ตามลำดับ ตัวบ่งชี้แต่ละตัวสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยได้ ร้อยละ 35, 59, 84, 66 และ 58 ตามลำดับ และตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SELF) (FS= 0.35) ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญต่ำที่สุดคือ เจตคติต่อการเรียนรู้ (ATTI) (FS= 0.05)

ภาพที่ 2 ผลการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับแบบจำลองวัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

ดังนั้นตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่เจตคติต่อการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลักษณะนิสัยการเรียนรู้ และ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือวัดที่มีความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity)

2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุ (multiple linear regression analysis)

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุพบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัว ($X_1 - X_5$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) อยู่ในช่วงระหว่าง ($0.50 \leq r \leq 0.75$) กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันสูงระหว่างตัวแปรอิสระ ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นพหุ โดยนำเข้าตัวแปรเพื่อวิเคราะห์สมการถดถอยด้วยวิธี stepwise ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย

โมเดล	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	Sig
	B	SE	β		
ตัวแปรตาม: การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย					
Constant	.80	.03		23.08**	.00
การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของครอบครัว (X_1)	.35	.01	.41	27.53**	.00
การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของครอบครัว (X_2)	.23	.01	.27	19.44**	.00

โมเดล	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	Sig
	B	SE	β		
กระบวนการรักษาภูมิปัญญาของชุมชน (X_3)	.13	.02	.16	8.77**	.00
ความพร้อมด้านบุคลากรในการสร้างกระบวน การเรียนรู้ (X_4)	.04	.01	.05	2.96**	.00
นโยบายและระบบส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต(X_5)	.10	.01	.13	8.31**	.00
R^2 = .63 , Adjusted R^2 =.63, SE = .38 , F(5, 4823) =1656.86 , p < .01					

หมายเหตุ ** หมายถึง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยระดับครอบครัว แบ่งเป็น การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ (X_1) และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (X_2) ปัจจัยระดับชุมชน แบ่งเป็น กระบวนการรักษาภูมิปัญญาของชุมชน (X_3) กับความพร้อมด้านบุคลากรในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ (X_4) และ ปัจจัยระดับประเทศคือ นโยบายและระบบส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (X_5) มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย โดยสามารถร่วมกันทำนายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยได้ร้อยละ 63 (R^2 = 0.63 , Adjusted R^2 =0.63,SE = 0.38 , F(5, 4823) =1656.86 , p < 0.01) ตัวแปรอิสระที่ค่าสัมประสิทธิ์การทำนายมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีทั้งหมด 5 ตัวแปร สามารถเรียงลำดับความสำคัญของการทำนายจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ตามขนาดอิทธิพลในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) ดังนี้ (1) การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของครอบครัว (X_1 ; β =0.41) (2) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของครอบครัว (X_2; β =0.27) (3) กระบวนการรักษาภูมิปัญญาของชุมชน (X_3; β = 0.16) (4) นโยบายและระบบส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (X_5; β = 0.13) และ (5) ความพร้อมด้านบุคลากรในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ (X_4; β = 0.05) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยมากที่สุดคือ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การนำตนเอง ทำงานด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้ ซึ่งบุคคลที่เป็นผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (self - directed learning) สามารถที่จะเลือกเรียนรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความสนใจของตนเอง กล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถบอกสิ่งที่ตนเองต้องการได้ เรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยมีการวางแผนการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติและประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Knowles, 1975) อีกทั้งจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ เสนอผลการศึกษาว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นคุณลักษณะหนึ่งของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เช่น ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน (2554); คมกฤช จันทร์ขจร (2551); สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2554) เป็นต้น ทั้งนี้ Candy et al. (1994) ได้เสนอคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่าต้องมีจิตใจรักการแสวงหาความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล มีสำนึกในการดำเนินภารกิจต่าง ๆ ด้วยการพึ่งตนเอง และมีทักษะด้านการเรียนรู้ สำหรับคุณลักษณะความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีการศึกษาที่ผ่านมาในประเทศไทย พบว่า มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมีคุณลักษณะที่สำคัญใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถพื้นฐาน เช่น การอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณ มีความรู้ทางด้านภาษา ด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น 2) ทักษะและสมรรถภาพที่สำคัญ เช่น ทักษะในการแสวงหาความรู้และการพัฒนาตนเอง ทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ความสามารถในการสื่อสาร เป็นต้น และ 3) เจตคติและแรงจูงในในการเรียนรู้ ได้แก่ การมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีแรงจูงใจในการริเริ่มการเรียนรู้ของตน รักการแสวงหาความรู้ มีความกระตือรือร้น เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นต้น (จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา, 2551; ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน, 2554; อารักษ์ อินทร์พยุง, 2554)

2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศที่ต้องการให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน การเริ่มต้นพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเริ่มพัฒนาจากส่วนเล็กที่เป็นผู้ขับเคลื่อนประเทศ นั่นคือพลเมืองของประเทศ แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาคนไทยให้เป็นคน ดี เก่ง และมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและ ภาษาที่สาม มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนัก คิด ผู้ประกอบการ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง ซึ่งในแผนงานในระดับต่าง ๆ เช่น แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในจัดการเรียนรู้ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน องค์กร สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าตัวบ่งชี้ในระดับครอบครัวเป็นปัจจัย สำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้นที่ผลการวิจัยพบว่า เจตคติของผู้ปกครองและ รูปแบบการเลี้ยงดูมีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเด็ก ผู้ปกครองเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็น ผู้ปลูกฝังให้บุตรเห็นคุณค่าของการศึกษาและสร้างค่านิยมในการเรียนในระดับสูง ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและ ความเข้าใจภายในครอบครัว การดูแลเอาใจใส่ การเข้าใจในศักยภาพของบุตรหลาน เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุตรหลานมี ความสุขในการเรียนรู้ (จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา, 2551; ศิอรยา พัฒนาโกศัย, 2551; สุวรรณา นาควิบูลย์วงศ์, 2556) ซึ่งการเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ของคนในครอบครัว เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะทำให้เกิดพื้นฐานของ วัฒนธรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม *“ซึ่งแม่ไม่ได้เรียนหนังสือก็ยังสามารถอ่านหนังสือได้ มันทำให้เราเห็นว่าแม่มีความพยายาม มีความขยัน เป็นแบบอย่างให้เราต้องทำตาม”* ดังนั้นการวางฐานของการเรียนรู้ ตลอดชีวิตที่มั่นคงต้องเริ่มจากการสร้างค่านิยมที่มีต่อการเรียนรู้ของครอบครัวให้ได้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ปัจจัยระดับครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทย ดังนั้นสถาบัน ครอบครัว ควรตระหนักและให้ความสำคัญถึงการส่งเสริมสนับสนุน และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังให้ เกิดทักษะและเจตคติต่อการเรียนรู้ตลอดตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อสร้างพลเมืองไทยในอนาคตให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มี คุณภาพ อีกทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างความ เข้มแข็งของครอบครัว เช่น การใช้สื่อเพื่อเสริมสร้างคุณค่าต่อครอบครัว การพัฒนานวัตกรรมเพื่อช่วยสื่อสารระหว่าง สมาชิกในครอบครัว การสร้างพื้นที่ให้ครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกัน เป็นต้น

2. ชุมชนควรนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ พัฒนากิจกรรม ต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชน และส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนเกิดการเรียนรู้ พึ่งตนเองได้ ก่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการควรร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย (กรมพัฒนาชุมชน กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น) ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปรับปรุงแหล่ง เรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และทบทวนทักษะพื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น การพัฒนาเจตคติและแรงบันดาลในที่อยากเรียนรู้ การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ การมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และให้พลเมืองไทยตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว รวมทั้งนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ให้ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยจำแนกตามลักษณะ ประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน เช่น เพศ ช่วงอายุ หรือกลุ่มอาชีพ เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแนวทางในการ พัฒนาให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยที่อาศัยในชุมชนที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

เอกสารอ้างอิง

คมกฤช จันทร์ขจร. **การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559

จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา. **ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2551

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, (สำนักงาน). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)**. [ออนไลน์] 2559 (อ้างเมื่อ 16 มกราคม 2562). จาก: http://www.bps.sueksa.go.th

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552-2559**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2560

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561**. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่, 2562

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและโอกาสทางการศึกษา, 2554

เลขานุการของคณะกรมการยุทธศาสตร์ชาติ, (สำนักงาน). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561

ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน. (2554). การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. **วารสารวิธีวิทยาการวิจัย.** 24, 3 (กันยายน – ธันวาคม 2554): 369 – 393.

ศิอรยา พัฒนาโกศัย. **แบบแผนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงาน. **รายงานสภาพการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: รังสีการพิมพ์, 2554

สุวรรณา นาควิบูลย์วงศ์. (2556). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามแนวปฏิรูปการศึกษาของนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์. **วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 13, 1 (มกราคม – มิถุนายน 2556), 112-121.

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. **อนาคตภาพรูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เชิงบวกสำหรับชุมชน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554

อารักษ์ อินทร์พยุง. **การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554

Brussels. **European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning: Fifteen Quality Indicators**. (online) 2002 (cited 19 July 2014) Avaliable from: http://www.eric.ed.gov/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=ED481329

Candy, P.C.,Crebert, R.G., and O'Leary, J. **Developing lifelong learning and self-directedness in higher education**. (online) 1994 (cited 8 June 2014) Avaliable from: http://www.unisa.ac.za/contents/conferences/odl2012/docs/submissions/ODL-087-2012%20Final_BothaJ.pdf

Delors**. Learning : the treasure within: report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century**. Paris: Unesco Publishing, 1996

Knowles, M. **Andragogy in Action**. San Francisco Jossey Bass, 1975

การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน

The Development of Non-formal Educational Activities with School-Family-Community Participation to Enhance Students' Life Skills

นันทวรรณ ชื่นชมคุณาธร[1]
วีรฉัตร์ สุปัญโญ[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน และ 2. ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น พื้นที่วิจัย ได้แก่ โรงเรียนสองคอนวิทยาคม อ.แก่งคอย จ.สระบุรี ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสังเกตผล และขั้นสะท้อนคิด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนได้แก่ กิจกรรม "ไพลภูมิใจ" แบ่งเป็นกิจกรรมย่อยจำนวน 7 กิจกรรมดังนี้ 1) "เสาะหาพื้นที่" 2) เกม "จ้ะเอ๋ไพล" 3) "มันยกร่อง" 4) "โอมจงลง" 5) "ต้นไม้คือชีวิต" 6) "สกัดน้ำมันไพลสองคอน" 7) "ผลิตภัณฑ์น้ำมันไพลสองคอน" มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งเป็นทักษะชีวิตที่ทั้ง 3 ฝ่ายมีความเห็นร่วมกันว่าควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน โดยผ่านการทำงานที่เห็นผลเป็นรูปธรรม ใช้ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 7 เดือน

2. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่นอกจากจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้และเห็นประโยชน์ของไพลแล้ว นักเรียนยังเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตัวเอง รวมทั้งยังมีทักษะในการวางแผนการทำงานและมีความรับผิดชอบในหน้าที่มากขึ้นอีกด้วย

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของสถานศึกษา – ครอบครัว - ชุมชน, ทักษะชีวิต, กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

---

[1]นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
[2]อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

This action research aims to 1. develop non-formal education (NFE) activities with school-family-community participation to enhance students' life skills and 2. to study the effects of the developed NFE activities. The study was conducted at Songkorn Wittayacom School, Amphor Mueng, Saraburi and divided into 4 stages – planning, taking action, observing, and reflecting. Data record form and observation form were used to collect data and analyzed by content analysis approach.

The result were as follows:

1. The seven-month developed NFE activity with school-family-community participation to enhance students' life skills is "Plai (Zingiber) To Make You Proud" which includes 7 sub activities, e.g., 1) "exploring the area", 2) "Hello Plai", 3) "Man Yok Rong", 4) "Ohm Chong Long", 5) "Tree Is Life", 6) "extracting Plai essential oil", and 7) "producing Plai essential oil". These activities allow the students particularly to work and be proud of themselves with the concrete products.

2. Not only do NFE activities allow the students to gain more knowledge and benefits of Thai herb "Plai – Zingiber", but also allow them to be proud and aware of their self-esteem, as well as work planning skills and work responsibity.

Keywords : School-Family-Community Participation, Life skills, Non-formal Educational Activities

บทนำ

ปัญหาวัยรุ่นในสังคมไทยมีความรุนแรงและซับซ้อนมาก อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง ประกอบกับวัยรุ่นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังและสร้างคุณค่าให้กับตนเอง และควรได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต บุคคลที่มีทักษะชีวิตจะเป็นคนที่มีเหตุผลรู้จักเลือกการดำรงชีวิตที่เหมาะสมต่อตนเองและสังคม บุคคลที่มีทักษะชีวิตจะเป็นบุคคลที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (ลักษณา พงษ์ภุมมา, 2561:ออนไลน์)

จากการประชุมตัวแทนองค์กรที่มีส่วนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของ World Health Organization (1999:ออนไลน์) ได้ข้อสรุปว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตมีลักษณะที่หลากหลาย เป็นลักษณะของการศึกษาที่ควรจัดผ่านการดำเนินชีวิตประจำวันในโรงเรียนให้กับเด็ก ซึ่งทักษะชีวิตสามารถออกแบบให้สอดคล้องกับหลักสูตรต่างๆได้เป็นอย่างดี การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน จัดได้ว่าเป็นการพัฒนาความรู้ที่จัดให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ธรรมชาติ เรียนรู้จากสังคมและจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกอาชีพ พัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของบุคคลในสังคม สนองตอบต่อความต้องการ ความสนใจ และสามารถประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาให้แก่บุคคลนั้นได้ด้วย อาชัญญา รัตนอุบล (2542 : 31) การพัฒนาทักษะชีวิตมี

ลักษณะความเป็นพลวัตและเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันในการจัดการเรียนรู้จึงควรให้โรงเรียนได้มีส่วนร่วมกับเด็กหรือเยาวชน พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนท้องถิ่น ทำงานร่วมกันเพื่อเพิ่มความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข และมีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อชุมชนและต่อสังคมอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

เนื่องจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีพื้นที่ให้บริการภายใต้ความรับผิดชอบของศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อภูมิภาค ที่ จ.น่านและ จ.สระบุรี ซึ่งในส่วนของ จ.สระบุรี มีข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยว่านักเรียนมีปัญหาทักษะชีวิต เช่น งานของ พรรณราย ธนสัตย์สถิตย์ (2553 : 133) พบว่าปัญหาทักษะชีวิตของนักเรียนคือ ติดเกม ทะเลาะวิวาท หนีเรียน ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ลักขโมย ซึ่งสอดคล้องกับมณฑิรา ฉลวยศรี (2556 : 188) ที่พบปัญหาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสระบุรีไม่ชอบอยู่บ้าน ชอบเล่นเกมคอมพิวเตอร์ตามร้านเกม ขี่รถจักรยานยนต์เป็นกลุ่ม และชอบเลียนแบบตามสังคมสมัยใหม่เด็กมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตค่อนข้างต่ำและรัตน์ติกาล วาเพชร (2545 : 124) ที่พบปัญหาเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรีมีระดับความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง จากข้อมูลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชนในจังหวัดสระบุรีสรุปได้ว่าเด็กและเยาวชนใน จ.สระบุรี ควรได้รับการพัฒนาความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตให้สูงขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนใน จ.สระบุรี โดยมุ่งเน้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน

2. ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ โรงเรียนสองคอนวิทยาคม และชุมชน ต.สองคอน อ.แก่งคอย จ.สระบุรี ที่ได้มาจากการสำรวจเบื้องต้น และพบว่าโรงเรียนและชุมชนยินดีเข้าร่วมในโครงการ

2. ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากผู้บริหาร ครู นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ของสถานศึกษาที่ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยและสามารถร่วมกิจกรรมได้ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนโครงการแล้วเสร็จเท่านั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตัวแทนสถานศึกษา 7 คน ตัวแทนครอบครัว 6 คน และตัวแทนชุมชน 9 คน รวม 22 คน

เครื่องมือที่ใช้

1) แบบบันทึกการประชุม

2) แบบสังเกตการประชุม

3) แบบบันทึกกิจกรรม

4) แบบสังเกตการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ในเครื่องมือทั้ง 4 ชุด ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามระเบียบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน สถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน ร่วมกันค้นหาประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของนักเรียนโรงเรียนสอนคอน ค้นหาแนวทางที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนและร่วมกันจัดทำแผนในการจัดทำกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ สถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน ร่วมกันดำเนินการกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตผล สถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน ร่วมกันสังเกตการณ์จากการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนคิด สถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน ร่วมกันสะท้อนผลจากการปฏิบัติกิจกรรมกระบวนการตั้งแต่เริ่มจนจบ

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการจัดประชุมระดมความคิดโดยมีตัวแทนสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชนเข้าร่วมประชุม สามารถสรุปปัญหาของนักเรียนโรงเรียนสองคอนวิทยาคมที่พบเห็นได้บ่อยและควรเร่งแก้ไขคือพฤติกรรมการแต่งกายที่ผิดระเบียบ จากการค้นพบจากที่ประชุมพบว่าสาเหตุสำคัญมาจากประสบการณ์ของนักเรียนในอดีตเช่น สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวของนักเรียน, จุดด้อยในเรื่องการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความไม่ภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งส่งผลให้นักเรียนแสดงออกทางด้านพฤติกรรมในด้านลบ ดังนั้นความภาคภูมิใจในตนเองเป็นทักษะชีวิตด้านหนึ่งที่สำคัญสำหรับนักเรียน กลุ่มเป้าหมายจึงร่วมกันคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาโดยแนวทางที่เลือกคือการทำกิจกรรม “ไพลภูมิใจ” กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียน โดยส่งเสริมความชอบความถนัดของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออก กิจกรรมสร้างสรรค์ รู้จักใช้เวลาว่างและพลังงานส่วนเกินอย่างมีประโยชน์ โดยคาดหวังว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจะช่วยลดปัญหานักเรียนแต่งกายผิดระเบียบในที่สุด

กิจกรรม “ไพลภูมิใจ” ประกอบไปด้วยกิจกรรมย่อย 7 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. **กิจกรรม “เสาะหาพื้นที่”** เพื่อให้นักเรียนร่วมมือกันพิจารณาและตัดสินใจในการจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูกไพล นักเรียนรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานกลุ่ม และยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มได้ดี

2. **กิจกรรมเกม “จ้ะเอ๋ไพล”** เพื่อให้นักเรียนคัดเลือกไพลได้อย่างถูกต้อง นักเรียนมีการตัดสินใจบนพื้นฐานความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ตรง

3. **กิจกรรม“มันยกร่อง”** เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการยกร่องแปลงก่อนทำการปลูกเป็น เลือกใช้เครื่องมือและรู้หลักวิธีการทำที่ถูกต้อง กล้าแสดงออก ยอมรับการถ่ายทอดความรู้จากผู้ใหญ่ได้เป็นอย่างดี

4. **กิจกรรม“โอมจงลง”** เพื่อให้นักเรียนทราบถึงขั้นตอนก่อนที่จะทำการนำไพลลงไปปลูก การแบ่งหน้าที่กันและสร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม

5. **กิจกรรม“ต้นไม้คือชีวิต”** เพื่อให้นักเรียนรู้หน้าที่ และคำนึงถึงส่วนรวมเป็นที่ตั้ง นักเรียนวางแผนเวลาผลัดเวรกัน มีวินัยในการเข้ามารดน้ำต้นไม้อย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงการพรวนดินและการจัดการวัชพืชด้วย

6. **กิจกรรม“สกัดน้ำมันไพลสองคอน”** เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงกระบวนการสกัดน้ำมันไพลได้อย่างถูกต้อง นักเรียนร่วมมือกัน ตั้งใจทำงาน เลือกทำโดยไม่ต้องบังคับ ทราบถึงการนำไพลมาใช้ประโยชน์

7. กิจกรรม“ผลิตภัณฑ์น้ำมันไพลสองคอน” เพื่อให้นักเรียนสามารถนำเอาน้ำมันที่ผลิตได้มาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นมา และสามารถนำไพลไปทำเป็นผลิตภัณฑ์อื่นพร้อมจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้กับนักเรียนต่อไป

ผลจากการดำเนินกิจกรรม “ไพลภูมิใจ” พบว่านักเรียนมีความรู้ทักษะที่เกี่ยวกับการวางแผนการปลูกไพลและได้เรียนรู้สรรพคุณ ประโยชน์ของไพลและการนำไพลมาใช้งานหลังการเก็บเกี่ยว บรรยากาศในการทำงานนักเรียนมีความสุขสนุกสนาน ช่วยกันค้นหาและแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกัน ความคิดเห็นของตัวแทนครอบครัว *“ได้เรียนรู้ว่าไพลมีกระบวนการทำ ได้ความสามัคคีได้ความสนุกสนานรื่นเริง มีความรับผิดชอบในหน้าที่ เข้าใจธรรมชาติของเด็กมากขึ้น”* มีความภูมิใจในการปลูกสมุนไพรไพล ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ กิจกรรมสามารถสร้างนิสัยการประพฤติรับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่เห็นแก่ตัวมีความสามัคคีและเสียสละในการทำงาน มีความรับผิดชอบมากขึ้น กิจกรรมสร้างความร่วมมือกันระหว่างตัวแทนสถานศึกษา ตัวแทนครอบครัว ตัวแทนชุมชนสามารถนำผลผลิตไปต่อยอดได้ ความคิดเห็นของตัวแทนสถานศึกษา : *“ไพลจัดเป็นสมุนไพรที่เป็นพืชประจำโรงเรียนที่โรงเรียนปลูกไว้เป็นจำนวนมาก น่าสนใจที่จะทำ ที่สำคัญเป็นการต่อยอดสิ่งที่ได้เคยทำอยู่”* ความเห็นตัวแทนชุมชน *“ผมถือว่าเป็นโอกาสอันดีที่พวกเราได้เข้ามามีส่วนร่วม ในฐานะที่เราเป็นผู้นำทางปัญญาหรือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทางสังคม ถ้าไม่มีกิจกรรมนี้ความสามารถที่เรามีอยู่ในแต่ละคนไม่สามารถใช้ให้มันสัมฤทธิ์ผลได้ ถ้าเรารวมกันแล้วจะเกิดพลังความคิดพลังกาย และก็เกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมมันมีความจำเป็นและถ้าเกิดความเป็นไปได้อยากจะให้ดึงส่วนร่วมจากคนหน้าใหม่เข้ามาจะได้สร้างจิตสำนึกร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สังคม ประเทศชาติให้เกิดกับเยาวชน”*

อภิปรายผล

กิจกรรม “ไพลภูมิใจ” เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้กับนักเรียนโดยตรง นักเรียนได้ลงมือทำตั้งแต่การค้นหาพื้นที่ปลูกไพล สกัดให้ได้น้ำมันออกมาจนสามารถผลิตเป็นผลิตภัณฑ์น้ำมันไพล กระบวนการมีการวางแผนการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอน การทำกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดการคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหามีระยะเวลาและความต่อเนื่องที่ส่งผลให้นักเรียนเกิดการติดตาม และให้ความสนใจ จัดได้ว่าเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมต่อการสร้างทักษะชีวิต ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 7) กล่าวว่าทักษะชีวิตสร้างและพัฒนาโดย ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สะท้อน ความรู้สึกนึกคิด มุมมอง เชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตของตนเองเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้กับชีวิตได้

กิจกรรมสร้างคุณค่าและทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง (แพง ชินพงศ์, 2552:ออนไลน์) กล่าวว่าธรรมชาติของวัยนี้เป็นช่วงวัยที่ชอบความมีอิสระต้องการเป็นที่สนใจและได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบแสวงหาประสบการณ์แปลกๆใหม่ๆ ในการที่จะทำให้เด็กเกิดการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์นั้น ควรสนับสนุนให้เขาได้เรียนและได้ทำกิจกรรมในสิ่งที่เขาชอบและทำได้ดีมีความสุข (เกียรติศักดิ์ อ้นทอง (2557:ออนไลน์) ได้สนับสนุนคำกล่าวข้างต้นไว้ว่ากิจกรรมที่จะสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตต้องเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ซึ่งลักษณะของกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพในการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตผู้เรียน จะต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือกระทำกิจกรรมได้ประยุกต์ใช้ความรู้ เสริมสร้างสัมพันธภาพและ

ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ได้แสดงออกด้านความคิด การพูด และการทำงานมีความสำเร็จ ทำให้ได้รับคำชม เกิดความภูมิใจและเห็นคุณค่าตนเอง นำไปสู่ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้

1. สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมให้ สถานศึกษา ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาร่วมกัน รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของสถานศึกษา การระดมความรู้และทรัพยากรจากครอบครัวละชุมชนเพื่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการและแก้ปัญหาของนักเรียนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2. จากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้พบว่าสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน สามารถร่วมมือกันลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้ ดังนั้นโรงเรียนที่พบปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนสามารถใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะชีวิตที่ดีและมีคุณภาพได้

3. การสร้างแรงจูงใจให้ครอบครัว ชุมชนให้ความสนใจ สอดคล้องกับความต้องการ มองเห็นถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วม การได้รับการยกย่องและการได้รับการยอมรับ เป็นผลต่อบุคคลที่ก้าวมาสู่การต้องการมีส่วนร่วม ถ้าผลตอบแทนนั้นมีคุณค่าและประโยชน์ต่อตน

4. การแก้ปัญหาเด็กนักเรียน ควรสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงทักษะที่ควรพัฒนาให้กับนักเรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมต้องมีการกำหนดแนวทาง และระยะเวลาที่เหมาะสมการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้มีความเป็นกันเองและผ่อนคลาย เนื้อหาที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนจะทำให้เห็นคุณค่าของกิจกรรมมากขึ้น

5. การประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยควรมีเวลาที่มากพอเพื่อสามารถให้มีผู้เข้าร่วมมากขึ้น

6. การฝึกตั้งประเด็นคำถามและการสรุปคำตอบ จะช่วยร่นระยะเวลาและสร้างบรรยากาศในการประชุมให้ดีขึ้น

7. การให้ความรู้ก่อนที่จะทำการประชุมในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการการมีส่วนร่วมและรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน จะทำให้ผู้ร่วมประชุมเข้าใจและไปสู่เป้าหมายได้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. สถานศึกษาควรเป็นผู้ริเริ่มและทำหน้าที่ประสานงานระหว่างครอบครัว และชุมชนให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมกันในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในครั้งต่อไป

2. สามารถนำกิจกรรม “ไพลภูมิใจ” ไปใช้เพื่อศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนด้านอื่นๆได้

3. พัฒนาผลิตภัณฑ์ “น้ำมันไพลสองคอน” ให้ได้เป็น 1 ผลิตภัณฑ์ 1 โรงเรียน ที่มีคุณภาพและสามารถนำไปจัดจำหน่ายให้เกิดรายได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช และได้รับความช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร์ สุปัญโญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. **คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู.** (ออนไลน์) 2541 (อ้างเมื่อ 3 มกราคม 2562). จาก https://www.dmh.go.th/ebook/view.asp?id=35

เกียรติศักดิ์ อ้นทอง. **ทักษะชีวิต.** (ออนไลน์) 2557 (อ้างเมื่อ 10 เมษายน 2562). จาก https://6301kiettisako.wordpress.com/2015/11/

แพง ชินพงศ์. **โปรดทราบ...วัยรุ่นต้องการอะไร.** (ออนไลน์) 2552 (อ้างเมื่อ 10 เมษายน 2562). จาก http://www.familynetwork.or.th/node/15657

พรรณราย ธนสัตย์สถิต. **การประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

มณฑิรา ฉลวยศรี. **ยุทธศาสตร์การสร้างรูปแบบการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็ก.** วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2556

รัตน์ติกาล วาเพชร. **ผลการสำรวจความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี.** (ออนไลน์) 2545 (อ้างเมื่อ 12 มิถุนายน /2561). จาก https://www.dmh.go.th/abstract/nurse/details.asp?id=1264

ลักษณา พงษ์ภุมมา. **ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทย.** (ออนไลน์) 2017 (อ้างเมื่อ 1 มีนาคม 2017). จาก http://164.115.41.60/knowledge/?p=436

สุภางค์ จันทวานิช. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. **พิมพ์ครั้งที่ 10.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. คู่มือการดำเนินงานหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. **พิมพ์ครั้งที่ 1.** กรุงเทพมหานคร: ไทยพับบลิค เอ็ดดูเคชั่น, 2553.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.** (ออนไลน์) 2558 (อ้างเมื่อ 10 เมษายน 2561). จาก https://www.oncb.go.th/ONCB_OR5/PublishingImages/Pages/DownloadManual/.pdf

อาชัญญา รัตนอุบล. การศึกษานอกระบบโรงเรียน; แนวทางการศึกษาและกิจกรรมที่หลากหลาย. **พิมพ์ครั้งที่ 1.** กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารด้านวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

John M. Cohen and Norman T. Uphoff, " **Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project Design & Implementation" , in** Rural Development Monograph No. 2, (The Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University, 1977), p.7-9.

Kemmis, Stephen and McTaggart, Robin. The Action Research Planner. **: 3rd edition.** Geelong Victoria: Deakin University Press, 1988.

World Health Organization (WHO). **Life skills education for children and adolescents in school.** (online)1997 (Retrieved 10 February 2017).from http://www.asksource.info/ pdf/ 31181_lifeskillsed_1994.pdf.

กลยุทธ์การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย

Strategies for Building a Prototype of Professional Learning Community to Develop Education Quality in Small Size School in Chiangrai Province

พูนชัย ยาวิราช[1]
สุวดี อุปปินใจ[2]
ไพรภ รัตนชูวงศ์[3]
ประเวช เวศชะ[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย 2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย และ 3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และ การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติและวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพและปัญหาในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วม 2. เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมส่งผลต่อความสำเร็จในระดับมาก โดยด้านที่ส่งผลในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม และ 3. กลยุทธ์การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายโดยใช้เทคโนโลยี 2) กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งระบบ 3) กลยุทธ์พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 4) กลยุทธ์การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพในโรงเรียน

คำสำคัญ : ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, โรงเรียนขนาดเล็ก, กลยุทธ์

---

[1]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[3]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[4]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Abstract

The purpose of this research are 1. To survey current status and problem in building a Professional Learning Community in small size school in Chiangrai province. 2. To study conditions and key success factors in building a Professional Learning Community in small size school in Chiangrai province.3.To present strategies in building a Professional Learning Community in small size school in Chiangrai province. The samples are school principals, teachers, school committee, parents, deputy director of the office of educational service area, educational supervisors and educational professional persons. Research instruments and method consist of survey form, questionnaire, interview dialogue and focus group discussion. Statistic and data analysis method are percentage, average, standard deviation and content analysis.

The research finding were as follow :

1. current status and problem in building a Professional Learning Community in small size school in Chiangrai province in overview was in high level, the highest average component is building shared values and norms. 2. Conditions and key success factors in building a Professional Learning Community in small size school in Chiangrai province in overview was in high level by the highest average factor was context and environment factor and 3. Strategies in building a Professional Learning Community in small size school in Chiangrai founded that 4 strategies consist of 1) Building technological network strategy 2) promote participation throughout the system strategy 3) Building an academic leadership strategy and 4) Building a culture of academic and professional learning community in school.

Keywords : Professional Learning Community : PLC., small size school, strategy

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ของคนไทยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 10 ใจความสำคัญว่า “การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ...” ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ยังคงต้องมีโรงเรียนขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วประเทศไทย

โรงเรียนขนาดเล็กเป็นสภาวการณ์และความท้าทายในการบริหารจัดการของวงการศึกษาของไทยและนานาชาติ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการ ได้พยายามแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยความตระหนักว่าการมีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมากย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 1)

จากการดำเนินการในอดีตสู่ปัจจุบัน ตั้งแต่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) จนถึงปัจจุบันเป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)ซึ่งเป็นเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา สภาพบริบทและขนาดของโรงเรียนได้แตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจ การเมืองสังคม และอื่น ๆ โดยส่วนใหญ่โรงเรียนจะมีขนาดเล็กลง จนทำให้เกิดเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 120 คนลงมา ในปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 31,116 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2561)ในจำนวนนี้มีโรงเรียน

ขนาดเล็ก จำนวน 14,816 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 47.62 ของจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด และในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 60 คนลงมา จำนวน 5,953 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.17 ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้จะมีสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

1. ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาค่อนข้างต่ำ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.) ที่ผ่านมา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนต่ำกว่า 300 คน) มีจำนวนร้อยละ 2 อยู่ในระดับปรับปรุง ร้อยละ 67.91 อยู่ในระดับพอใช้ และร้อยละ 29.94 อยู่ในระดับดี และเมื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในทุกช่วงชั้นในทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่ำกว่านักเรียนโรงเรียนขนาดอื่น ซึ่งก็เป็นปัญหาของระบบการศึกษาของไทยในภาพรวมด้วยที่ใช้ทรัพยากรมาก แต่ผลสัมฤทธิ์ต่ำ เกิดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับสูง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. http://www.tdri.or.th. 9 ตุลาคม 2556)

2. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ สภาพบริบทและการคมนาคมในอดีต รัฐบาลจำเป็นต้องตั้งโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประชาการที่อาศัยอยู่แต่ปัจจุบันความจำเป็นดังกล่าวได้ลดลงประกอบกับอัตราการเกิดของประชาการมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจึงส่งผลทำให้เกิดโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คน สูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ นอกจากนี้โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนหนึ่งอยู่ในพื้นที่ ที่มีลักษณะพิเศษ พื้นที่ห่างไกลความเจริญ อยู่บนภูเขาสูง บนเกาะ จึงทำให้นักเรียนมีปัญหาในการเดินทาง นอกจากนี้ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังไม่มีความชำนาญในการบริหารจัดการโรงเรียน และปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ การอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนที่ย้ายติดตามผู้ปกครองไปรับจ้างทำงานต่างถิ่น ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง

3. ปัญหาด้านการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในสภาพที่ครูไม่ครบชั้นและมีจำนวนนักเรียนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาเต็มความสามารถ เพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอนเป็น หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัด ซึ่งสาเหตุมาจากได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารมีใช้อย่างจำกัด และที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปัญหาของระบบการศึกษาของไทยในภาพรวมที่ระบบการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับบริบทของศตวรรษที่ 21 (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย . http://www.tdri.or.th. 9 ตุลาคม 2556)

4. โรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรมีฐานะยากจน ทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน

5. ปัญหาที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของโรงเรียนขนาดเล็ก คือ การขาดแคลนครู (ทั้ง ๆที่อัตราส่วนครูต่อนักเรียนของทั้งประเทศก็ไม่ต่างจากอัตราส่วนของประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย) จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ต้องใช้ครูวิชาเอกอย่างหนึ่งไปสอนอีกวิชาเอกหนึ่ง มีปัญหาครูย้ายออกบ่อย ครูขาดขวัญและกำลังใจ และครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้ จึงส่งผลทำให้ประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

แนวทางการดำเนินการในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้เป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและใช้เป็นเครื่องมือในการตอบโต้กับสภาพการแข่งขัน และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ปัจจุบันนี้การบริหารเชิงยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ได้แพร่หลายเข้ามาในวงการต่าง ๆ และวงการของราชการมากขึ้น การบริหารเชิงกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์นั้น เป็นการบริหารที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ มีการกำหนดเป้าหมายระยะยาวที่แน่ชัด มีการวิเคราะห์อนาคตและคิดเชิงการแข่งขัน ที่ต้องการระบบการทำงานที่มีความสามารถในการปรับตัวสูง สำหรับการทำงานในสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง

รวดเร็ว เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ต้องการระบบการทำงานที่คล่องตัว ต้องการดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงในการนำสู่เป้าหมายในอนาคต สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเพื่อความอยู่รอดและความก้าวหน้าขององค์การของตนในอนาคต สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2548 : 407-421) จะเห็นว่าการดำรงอยู่อย่างมีพัฒนาการของโรงเรียนขนาดเล็กต้องมีกลยุทธ์ที่ดี มีความสอดคล้องกับอนาคตภาพที่เปลี่ยนแปลงไปและเหมาะสมกับสภาพทางกายภาพและวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC (Professional Learning Community) คือ การรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา ในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่ Sergiovanni (1994) ได้กล่าวว่า PLC เป็นสถานที่สำหรับ “ปฏิสัมพันธ์” ลด “ความโดดเดี่ยว” ของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียนในการทำงาน เพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน หรืองานวิชาการโรงเรียน การรวมตัวกันดังกล่าว มีนัยยะแสดงถึงการเป็นผู้นำร่วมกันของ ครู หรือเปิดโอกาสให้ครูเป็น “ประธาน” ในการเปลี่ยนแปลง วิจารณ์ พานิช (2555 : 42) การมีคุณค่าร่วม และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ไปถึงการเรียนรู้ร่วมกันและการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ อย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน การรวมตัวในรูปแบบนี้เป็นเหมือนแรงผลักดัน โดยอาศัยความต้องการและความสนใจของ สมาชิกใน PLC เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพสู่มาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก การพัฒนา วิชาชีพให้เป็น “ครูเพื่อศิษย์” วิจารณ์ พานิช (2555 : 31) โดยมองว่า เป็น “ศิษย์ของเรา” มากกว่ามองว่า “ศิษย์ของฉัน”และการ เปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจาก “การเรียนรู้ ของครู” เป็นตัวตั้งต้น เรียนรู้ที่จะมองเห็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อผู้เรียน เป็นสำคัญ

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหากเราได้สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC ขึ้นในโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งประสบกับปัญหาในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันน่าจะช่วยให้โรงเรียนขนาดเล็กแต่ละแห่งสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนแต่ละแห่งได้ การวิจัยครั้งนี้คาดหวังว่าหากเราได้สร้างต้นแบบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC ขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างหรือแนวทางที่ดี ก็ยิ่งจะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หน่วยงานต้นสังกัดก็สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นข้อมูล สารสนเทศในการกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาการศึกษา ปรับโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษาให้เหมาะสม พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลของสถานศึกษา สามารถตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ประกอบการ สังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย

3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ในการศึกษาสภาพและปัญหาในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ 5 องค์ประกอบ (มนตรี แย้มกสิกร, 2560) ได้แก่

1) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วม (Shared values and norms)

2) การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective focus on student learning)

3)การร่วมมือรวมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพ(Collaboration)

4) การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน (Expert advice and study visit) และ

5) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection dialogue)

2. ในการศึกษาเงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย มีขอบเขตของการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่

1) เงื่อนไขและปัจจัยด้านบริบทและสภาพแวดล้อม

2) เงื่อนไขและปัจจัยด้านปัจจัยนำเข้า

3) เงื่อนไขและปัจจัยด้านกระบวนการ

4) เงื่อนไขและปัจจัยด้านผลลัพธ์

3. ในการนำเสนอกลยุทธ์การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย มีขอบเขตของการศึกษา ประกอบด้วย

1) กลยุทธ์หลัก

2) ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3) แนวทางการดำเนินงาน

ขอบเขตด้านประชากร

ทั้งสามวัตถุประสงค์ได้กำหนดขอบเขตของประชากร ไว้อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ทั้งสามวัตถุประสงค์ได้กำหนดขอบเขตของประชากร ไว้อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือที่ใช้

1. แบบสำรวจ
2. แบบสอบถาม
3. แบบสัมภาษณ์
4. แบบบันทึกการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอกลยุทธ์การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วม

2. เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมส่งผลต่อความสำเร็จในระดับมาก โดยด้านที่ส่งผลในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม และ

3. กลยุทธ์การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายโดยใช้เทคโนโลยี 2) กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งระบบ 3) กลยุทธ์พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 4) กลยุทธ์การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพในโรงเรียน ซึ่งแต่ละกลยุทธ์มีสาระสำคัญที่จะบอกถึงตัวชี้วัดความสำเร็จและแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายโดยใช้เทคโนโลยี

ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ จำนวนเครือข่ายทั้งในระหว่างโรงเรียนและกับองค์กรอื่น ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แนวทางการดำเนินงาน เริ่มจากการสร้างเครือข่ายในระดับเล็กและขยายไปสู่ระดับใหญ่

2) กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งระบบ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งระบบและตลอดกระบวนการ ตั้งแต่ การวิเคราะห์ การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผลงาน

แนวทางการดำเนินงาน เริ่มจากสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็น มีการแสวงหาและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างแท้จริง

3) กลยุทธ์พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ ผู้บริหารและครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการ

แนวทางการดำเนินงาน ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้แสดงบทบาทความเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

4) กลยุทธ์การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพในโรงเรียน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ มีแผนพัฒนาฯ และ มีผลงานที่เป็นนวัตกรรม อย่างชัดเจน

แนวทางการดำเนินงาน สร้างความตระหนัก สร้างบรรยากาศแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนให้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินและให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ พบว่า

1. สภาพและปัญหาในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วม ซึ่งในประเด็นนี้ถือว่าเป็นปัญหาที่โรงเรียนส่วนมากประสบอยู่ เนื่องจาก แต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันในด้าน ความคิด ความเชื่อและการกระทำ การแต่งกาย การพูดจา

หรือรูปลักษณ์ภายนอก บรรทัดฐานนี้มีความแตกต่างกันมากและมีวิวัฒนาการไม่เฉพาะแต่ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความแตกต่างของวัย ชนชั้นทางสังคมและกลุ่มทางสังคมด้วย (วิกิพีเดีย : 2562) ซึ่งสอดคล้องกับ สุพล จันต๊ะคาด และฉลอง ชาตรูประชีวิน (2560 : 260) ที่ได้ศึกษารูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพในสถานศึกษาก็คือ การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมที่จะมุ่งเน้นการปฏิบัติงานเป็นทีมร่วมกัน

2. เงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมส่งผลต่อความสำเร็จในระดับมาก โดยด้านที่ส่งผลในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ซึ่งจะเห็นได้ว่าความสำเร็จของโรงเรียนขนาดเล็กนั้นต้องพึ่งพาอาศัยบริบทและสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ เนื่องจาก ปัจจัยทางการบริหารหรือการดำเนินงานภายในองค์กรนั้นมีอยู่ค่อนข้างจำกัดอยู่แล้ว ดังนั้น ความสำเร็จในการดำเนินงานเกือบทุกด้านจึงจำเป็นจะต้องแสวงหาความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานภายนอก ดังที่ ธีระพร อายุวัฒน์ (2552 : 113-330) ได้ทำการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่า โรงเรียนมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กนั้น ต้องมีการนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนทั้งกระบวนการ เป็นกลยุทธ์หลักที่สำคัญในการบริหาร

3. กลยุทธ์การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายโดยใช้เทคโนโลยี 2) กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งระบบ 3) กลยุทธ์พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 4) กลยุทธ์การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพในโรงเรียน จะเห็นได้ว่า กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายโดยใช้เทคโนโลยีนั้นเป็นกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้สูงที่สุด ที่จะทำให้การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงรายประสบความสำเร็จ เนื่องมากจาก การสร้างเครือข่ายนั้น เป็นเสมือนการเชื่อมโยงของกลุ่มคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน (ออนไลน์ : ww.loei.go.th/TH/attachments/article/5516/KM%20การสร้างเครือข่าย.doc) ซึ่งสอดคล้องกับ นิรชา สนธิวัฒน์ (ออนไลน์ : sites.google.com/a/kn.ac.th, 2562) ที่ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีว่า มีประโยชน์หรือข้อดีมากมาย อาทิ ความสะดวกในการแบ่งปันข้อมูลและทรัพยากร ความถูกต้องของข้อมูล ความเร็วในการรับส่งข้อมูล การประหยัดค่าใช้จ่ายในการสื่อสารข้อมูล ความสะดวกในการประสานงาน และ โอกาสในการสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในระดับโรงเรียนและระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่และบริบท

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาสภาพและปัญหาของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า องค์ประกอบด้านการสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วม เป็นองค์ประกอบที่ประสบปัญหามาก

ที่สุด ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับ แนวทางหรือเทคนิควิธีการในการสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วม โดยอาจศึกษาในลักษณะกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ

2. จากผลการศึกษาเงื่อนไขและปัจจัยความสำเร็จในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ปัจจัยด้านบริบทและสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในระดับสูง ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับ รูปแบบหรือกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรหรือการมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบริบทที่แตกต่างหลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานให้กับโรงเรียนต่อไป

3. จากการเสนอกลยุทธเพื่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย พบว่า กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายโดยใช้เทคโนโลยี เป็นกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุด ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มา ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

สำนักนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก.** กระทรวงศึกษาธิการ. 2551.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.tdri.or.th. 2556.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. **ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ : ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงราย : สถาบันราชภัฏเชียงราย. 2548.

มนตรี แย้มกสิกร. **"การบริหารโครงการนวัตกรรมการพัฒนาครูฯ"** วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ : 19 ฉบับที่ : 1 เลขหน้า : 316-328 ปีพ.ศ. : 2560

สุพล จันต๊ะคาด และฉลอง ชาตรูประชีวิน . **รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.** วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน. 2560.

ธีระพร อายุวัฒน์. **แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก.** ดุษฎีนิพนธ์การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552.

นิรชา สนธิวัฒน์. **"การสร้างเครือข่าย (Networking)"** ออนไลน์ : sites.google.com/a/kn.ac.th, 2562.

องค์ความรู้ทางดนตรีของเพลงตับทะแย กรณีบรรเลงด้วยวงมโหรีเครื่องคู่
Music Knowledge of Pleng Tub Tayae In case of Playing with Mahori Krueng Koo Ensemble

ศิริลักษณ์ ฉลองธรรม[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “องค์ความรู้ทางดนตรีของเพลงตับทะแย กรณีบรรเลงด้วยวงมโหรีเครื่องคู่” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีในวงมโหรีเพลงตับทะแย และศึกษาองค์ความรู้ทางดนตรีของเพลงทะแย ผลการวิจัยมีดังนี้

เพลงตับทะแยประกอบด้วยเพลงจำนวน 5 เพลง คือ เพลงทะแย เพลงยาว เพลงย่องหงิด เพลงพราหมณ์เก็บหัวแหวน และเพลงมอญร้องไห้ การดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีในวงมโหรี ได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องกลาง ขลุ่ยเพียงออ ซอสามสาย จะเข้ ซอด้วงและซออู้ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับทำนองหลัก ในการขึ้นเพลงมีลักษณะใช้สำนวนกลอนที่ใกล้เคียงกับทำนองหลัก แล้วจึงดำเนินทำนองด้วยการเก็บไปตามทำนองเพลง มีการใช้สำนวนกลอนหลายรูปแบบตามลักษณะของเครื่องดนตรี สำนวนกลอนที่ใช้ส่วนมากเป็นสำนวนกลอนที่ฟังแล้วให้ความรู้สึกเรียบร้อย ไม่โลดโผน ไม่ซับซ้อน ฟังง่าย มีความไพเราะ

ขอบเขตเสียงของเครื่องดนตรีในวงมโหรีเครื่องคู่มีมากกว่า 3 ช่วงเสียงโดยเริ่มจากลูกทวนของฆ้องกลางและระนาดทุ้มเป็นเสียงที่ต่ำที่สุดจนถึงลูกยอดของระนาดเอกเป็นเสียงที่สูงที่สุดระบบเสียงวงมโหรี ในการปรับวงมโหรีเพลงตับทะแยจะต้องเตรียมความพร้อมเรื่ององค์ความรู้เกี่ยวกับวงมโหรีและเพลงตับทะแย คัดเลือกผู้บรรเลงที่มีความถนัดและมีความสามารถในแต่ละเครื่องมือ และจัดเตรียมเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ จึงเริ่มการต่อทำนองหลักเพลงตับทะแย จากนั้นต่อทางในแต่ละเครื่องมือ แล้วจึงปรับสำนวนกลอนของแต่ละเครื่องมือให้เหมาะสมกับวงมโหรีและต้องสัมพันธ์กับเครื่องดนตรีชิ้นอื่นๆ ด้วยความที่การบรรเลงมโหรีมีความเอกลักษณ์เฉพาะทั้งเครื่องดนตรีในวงและเพลงทำให้ยากในการบรรเลง ทำให้สถาบันการศึกษาทางด้านดนตรีไทยหลายๆ แห่ง เห็นความสำคัญจึงบรรจุการบรรเลงวงมโหรีไว้ในหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาดนตรีซึ่งจะเป็นผู้ที่สืบทอดองค์ความรู้ด้านดนตรีไทยต่อไปในอนาคตได้มีประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบรรเลงวงมโหรีก่อนที่องค์ความรู้เหล่านี้จะสูญหายไปจากประเทศไทย

คำสำคัญ : ตับทะแย, มโหรีเครื่องคู่, องค์ความรู้ทางดนตรี

Abstract

The research of “Music Knowledge of Pleng Tub Tayae in the Case of Playing with Mahori Krueng Koo Ensemble" was the qualitative research methodology. The objectives of the study were to study the melody playing of the music instuments in Pleng Tub Tayae Mahori and to study Music Knowledge of Pleng Tub Tayae. The research methodologies were studied, analysed, synthesiz e d and interpret e d from information, which w e r e gathered from fieldwork

documentation, formal and informal in-depth interviewing and participant observation by the steps of the ethnomusicology research process. The research results were as follows:

Pleng Tub Tayae was composed of five songs— Pleng Tayae, Pleng Yao, Pleng Yong Yit, Pleng Phram Kep Huawaen and Pleng Mon Ronghai. The melody on the instruments in Mahori Krueng Koo Ensemble was included Ranad Aek, Ranad Thum ,Gong Klang , Khlui Phiang Aw, Saw-sam sai, Cha-khe, Saw-Dung, and Saw-Au, which were consistent with the principle melody. The melodic verse in the beginning of the song was similar to the principle melody, then melody was played by variation. A variety music of poetries was used according to a variety of musical instruments which was sweet, prim, not intense and easy listening.

The Melodic range of the instruments in Mahori Krueng Koo Ensemble was more than three octaves, started at Look tourn of Gong Klang and Ranad Thum which was the lowet sound to Look Yord of Ranad Aek which was the highest in Mahori Ensemble sound system. Pleng Tub Tayae Mahori ensemble adjustment had to prepare music knowledge about Mahori Ensemble and Pleng Tub Tayae, chose the skillfully player, procure the quality instruments. After that starting to coach Pleng Tub Tayae principle melody, proceed the melodic verse of each instrument, then adjust it properly for Mahori Ensemble and relate to other instruments. Due to the fact that Mahori playing is unique both instruments and songs; hence it' s difficult to play. Many musical academies realized it, they emphasized and included Mahori playing in the course .The course provided the knowledge and experience in Mahori playing for the music students to be the inheritors, before it might disappear from Thailand.

Keywords : Pleng Tub Tayae , Mahori Krueng Koo Ensemble , Music Knowledge

บทนำ

วงมโหรีเป็นวงดนตรีที่ใช้อยู่ในราชสำนักมาแต่เดิม คือวงมโหรีเครื่องสี่ ซึ่งเครื่องดนตรีในระยะแรกๆ เป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงเบา ผู้บรรเลงล้วนแต่เป็นนางกำนัลในราชสำนัก ลักษณะการบรรเลงจึงนุ่มนวล อ่อนหวาน และเหมาะสมในการขับกล่อม แนวการบรรเลงจึงเป็นแนวที่ช้า ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้อธิบายตำนานมโหรีไว้ว่า

> "เครื่องดีดสีที่นำมาคิดประดิษฐ์ขึ้น เรียกว่า "มโหรี" นั้น เห็นจะเป็นของพวกขอมคิดก่อน ไทยรับแบบอย่างและแก้ไขต่อมา เดิมก็เป็นของผู้ชายเล่น แต่ต่อมาเกิดชอบฟังมโหรีกันแพร่หลาย ผู้มีบรรดาศักดิ์ซึ่งมีบริวารมาก จึงมักหัดผู้หญิงเป็นมโหรี มโหรีก็กลายมาเป็นของผู้หญิงเล่นมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยายังเป็นราชธานี มโหรีชั้นเดิม วงหนึ่งคนเล่นเพียง 4 คน เป็นคนขับร้องลำนำและตีกรับพวงให้จังหวะ 1 คน สีซอสามสายประสานเสียงคน 1 ดีดกระจับปี่ให้ลำนำคน 1 ตีทับประสานจังหวะกับลำนำคน 1 ..." (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2522 น.19)

ต่อมาวงมโหรีได้มีการพัฒนารูปแบบของวง โดยการนำเครื่องปี่พาทย์เข้ามาประสมในวง เช่น ฆ้องวงระนาด เป็นต้น แนวการบรรเลงจึงขยับเร็วขึ้น ครั้นเพิ่มเครื่องดนตรีจนเป็นวงขนาดใหญ่ ได้แก่ วงมโหรีเครื่องคู่

วงมโหรีเครื่องใหญ่ แนวการบรรเลงจึงช้าลงมาเพราะมีเครื่องดนตรีในวงเป็นจำนวนมาก ต้องอาศัยความพร้อมเพรียง นอกจากรูปแบบของวงที่เปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลต่อแนวบรรเลงแล้ว วัตถุประสงค์ในการบรรเลงยังมีผลต่อแนวในการบรรเลงด้วยเช่น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 มโหรีมิได้ใช้เพื่อบรรเลงขับกล่อมพระบรรทม แต่ใช้ฟังเพื่อความเพลิดเพลินในงานต่างๆ ที่พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้บรรเลง เมื่อรูปแบบของวัตถุประสงค์เปลี่ยนไป วงที่ใช้บรรเลงจึงใช้วงมโหรีเครื่องใหญ่ ซึ่งเป็นวงที่มีความสมบูรณ์ของเครื่องดนตรีที่สุด

ในเรื่องระดับเสียงของวงมโหรีนั้น เดิมวงมโหรีเครื่องสี่ ใช้เสียงเพียงออล่างในการบรรเลง ปัจจุบันวงมโหรีได้มีวิวัฒนาการจนมีรูปแบบที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ระดับเสียงที่ใช้คือระดับเสียง เพียงออบน ซึ่งการใช้ระดับเสียงเพียงออบนน่าจะใช้มาตั้งแต่วงมโหรีเครื่องหก เพราะเริ่มมีขลุ่ยเพียงออเข้ามาผสมในวงมโหรี เพราะระดับเสียงห่างกันเป็นคู่สี่ซึ่งถือว่าถูกตามหลักทฤษฎีทางดุริยางคศิลป์ที่นิยมเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นคู่สี่ ไม่ว่าจะในเพลงที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงและเสียงของการบรรเลง และในลักษณะของการเลือกใช้เสียงที่ต่ำเพื่อให้เกิดความนุ่มนวล ทำให้เหมาะสมกับการบรรเลงเพื่อขับกล่อม และแม้ว่าในปัจจุบันเสียงของวงมโหรีจะอยู่ในทางเพียงออบน ที่สูงกว่าทางเพียงออล่างถึงสี่เสียง แต่ก็มิได้ใช้เสียงที่สูงมากนัก ยังคงเป็นเสียงที่อยู่ในระดับปานกลาง และยังคงมีความเหมาะสมในการฟังเพื่อความเพลิดเพลินและขับกล่อมเช่นเดิม

เพลงมโหรีในสมัยโบราณจะบรรเลงแต่เพลงสองชั้นเท่านั้น เนื่องจากยังไม่มีเพลงสามชั้น เพลงสองชั้นที่บรรเลงก็มีทั้งเพลงเกร็ดและเพลงตับ โดยมากมักจะนิยมขับร้องและบรรเลงเป็นเพลงตับ ซึ่งเพลงตับ คือ เพลงหลายๆ เพลง นำมาเรียบเรียงติดต่อกัน เรียกเพลงชนิดนี้ว่าเพลงตับเรื่อง แล้วใช้ชื่อเพลงแรกของตับนั้น เป็นชื่อของตับ สมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นสมัยที่นิยมเพลงอัตราสามชั้นกันอย่างแพร่หลาย เพลงตับมโหรีต่างๆ ก็กลายเป็นเพลงตับอัตราสามชั้นเช่น ตับต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น ตับนางนาค สามชั้น เป็นต้น

เพลงตับทะแย เป็นเพลงตับมโหรีในยุคแรก คู่กับเพลงตับต้นเพลงฉิ่ง 2 ชั้น หม่อมส้มจีนราชานุประพันธ์บุนนาคร้องอัดเสียงไว้ครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับการยกย่องว่าเป็นผลงาน “แผ่นเสียงสำหรับผู้มีบรรดาศักดิ์ โดยเฉพาะเพลงทะแยซึ่งเป็นเพลงแรกนั้น วงพาทยโกศลมักใช้เป็นเพลงเริ่มต้นสำหรับขับร้อง เนื้อเพลงบทมโหรีตับทะแย มาจากตอนท้ายของเรื่องมณีสุริยง ส่วนตอนอื่นๆ มีเรื่องสุวรรรหงส์และอิเหนาเข้ามาปะปนด้วยเนื่องจากร้องกันมาเช่นนี้มาตั้งแต่โบราณ ราชบัณฑิตยสถาน (2550 : 185) เพลงตับทะแย ประกอบด้วยเพลงทะแย เพลงยาว เพลงย่องหงิด เพลงพราหมณ์เก็บหัวแหวน และเพลงมอญร้องไห้ ในการบรรเลงเพลงแต่ละเพลงมีการเปลี่ยนบันไดเสียงทั้งในเพลงและระหว่างเพลง ทำนองเพลงที่บรรเลงอยู่ในตับทะแยนั้นมีลักษณะเฉพาะในทำนองหลักของเพลงซึ่งเป็นลักษณะของเพลงเรื่อง ทำให้ผู้บรรเลงต้องใช้ทักษะสูงในการแปรทำนองให้เหมาะสมกับสำนวนกลอนของเครื่องดนตรีในวงมโหรี จึงจะสามารถบรรเลงได้อย่างไพเราะมีความสอดคล้องกลมกลืนสนิทสนมกัน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณต่อเพลงตับทะแยทั้งทางขับร้องและทางบรรเลง และบันทึกเสียงไว้เป็นหลักฐานทางวิชาการ ในการบรรเลงครั้งนี้มีผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยหลายท่านเป็นผู้บรรเลง เช่น คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ รองศาสตราจารย์อุดม อรุณรัตน์ นายสมศักดิ์ ไตรวาสย์ นายสละ จอนแจ้งจันทร์ ฯลฯ ซึ่งองค์ความรู้นี้เป็นสมบัติอันทรงคุณค่าที่มีความสำคัญยิ่งต่อวงการดนตรีไทย ทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของการบรรเลงวงมโหรีเพลงตับทะแย จึงสนใจที่จะศึกษาระบบเสียงของเครื่องดนตรีในวงมโหรีและการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีในวงมโหรีเพลงตับทะแย เพื่อเป็นการบันทึกข้อมูลอันเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ สืบทอด และวงมโหรีให้อยู่คู่ชาติไทยสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีในวงมโหรีเพลงตับทะแย
2. ศึกษาองค์ความรู้ทางดนตรีเพลงตับทะแย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “องค์ความรู้ทางดนตรีของเพลงตับทะแย กรณีบรรเลงด้วยวงมโหรีเครื่องคู่” ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารข้อมูลภาคสนามสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในระดับลึก ดังนี้

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบการเขียนวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจัดแบ่งการรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ข้อมูลจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของวงมโหรี ประวัติความเป็นมาของเพลงมโหรี การบรรเลง วิธีการบรรเลง สำนวนกลอนเครื่องดนตรีในวงมโหรี โดยผู้วิจัยนำมารวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับงานวิจัย ที่นำไปสู่การศึกษาในรายละเอียดเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้เกี่ยวกับเพลงตับทะแย จากแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า

2) ข้อมูลภาคสนาม การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลหลักในการทำวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้เกี่ยวกับเพลงตับทะแย จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงทะแย เพลงยาว เพลงย่องหงิด เพลงพราหมณ์เก็บหัวแหวน และเพลงมอญร้องไห้ โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการบรรเลงเพลงตับมโหรีเพลงทะแย เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบ จำแนก และบันทึกเป็นประเด็นต่างๆ ลงในโปรแกรม Microsoft Word จากนั้นไปนำไปจัดเรียงและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งบุคคลที่ให้สัมภาษณ์มีดังนี้

1) ครูอุษา แสงไพโรจน์ ครูประจำอยู่ที่โรงเรียนราชินี
2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี มีป้อม ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
3) ครูไชยยะ ทางมีศรี ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
4) ครูปี๊บ คงลายทอง ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
5) ครูวีรศักดิ์ กลั่นรอด ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

การศึกษาข้อมูล

นำข้อมูลมาลำดับเนื้อหาสาระและจัดเป็นหมวดหมู่ตามความสำคัญและเรียงลำดับขั้นตอนให้เป็นระเบียบอย่างต่อเนื่อง ในประเด็น การดำเนินทำนองเครื่องดนตรีในวงมโหรีเพลงตับทะแยและองค์ความรู้ทางดนตรีเพลงตับทะแย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) การดำเนินทำนองเครื่องดนตรีในวงมโหรีเพลงตับทะแย
2) องค์ความรู้ทางดนตรีเพลงตับทะแย

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาผลรวมข้อมูล โดยสรุปผลการวิเคราะห์เป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ นำเสนอการเขียนข้อมูลแยกวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ และจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

ผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง “องค์ความรู้ทางดนตรีของเพลงตับทะแย กรณีบรรเลงด้วยวงมโหรีเครื่องคู่” ผู้วิจัยทำการศึกษาการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีในวงมโหรีเพลงตับทะแย จำนวน 5 เพลง คือ เพลงทะแย เพลงยาว เพลงย่องหงิด เพลงพราหมณ์เก็บหัวแหวน และเพลงมอญร้องไห้ ได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องกลาง ขลุ่ยเพียงออ ซอสามสาย จะเข้ ซอด้วงและซออู้ โดยศึกษาในประเด็นการดำเนินทำนองและ องค์ความรู้ทางดนตรีของเพลงตับทะแย ซึ่งผลการวิจัยมีดังนี้

1.การดำเนินทำนองเครื่องดนตรีในวงมโหรี

การดำเนินทำนองของระนาดเอกมโหรี แปรทำนองให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับทำนองหลัก ในการขึ้นเพลงมีลักษณะใช้สำนวนกลอนที่ใกล้เคียงกับทำนองหลักมาก แล้วจึงดำเนินทำนองด้วยการตีเก็บไปตามทำนองเพลง มีการใช้สำนวนกลอนหลายรูปแบบมีทั้งกลอนไต่ลวด กลอนพัน กลอนสับ สำนวนกลอนที่ใช้เสียงพลิกกลับจากเสียงต่ำไปเสียงสูง สำนวนกลอนที่ใช้คู่เสียงห่างกัน สำนวนกลอนที่ใช้บางแห่งก็สอดคล้องใกล้เคียงกับทำนองหลัก บางแห่งก็อาศัยสำนวนกลอนไปสู่เสียงตกท้ายประโยค ซึ่งโดยมากระนาดเอกมักจะบรรเลงหมดประโยคตามเสียงตกและระดับเสียงของฆ้อง สำนวนกลอนที่ใช้ส่วนมากเป็นสำนวนกลอนที่ฟังแล้วให้ความรู้สึกเรียบร้อย ไม่โลดโผน ไม่ซับซ้อน ฟังง่าย มีความไพเราะ แต่สำนวนกลอนบางแห่งก็ยึดลักษณะวิธีการดำเนินกลอนของระนาดเอกที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจะเชื่อมไปหาทำนองในประโยคต่อไป จึงมีสำนวนกลอนที่ไม่ใกล้เคียงกับทำนองหลักบ้างแต่ก็มีเพียงส่วนน้อย

การดำเนินทำนองของระนาดทุ้มมโหรี มีการใช้สำนวนกลอนหลากหลายและค่อนข้างดำเนินกลอนได้อิสระมากกว่าระนาดเอก โดยการแปรทำนองเป็นให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับทำนองหลักและมีความเหมาะสมกับโอกาสที่บรรเลง ใช้ทางจาวๆ สลับกับเนื้อเพลงบ้าง ตีทางไม่มากนัก มีเน้นความสำคัญของเสียงที่มีลักษณะเฉพาะของระนาดทุ้ม บางประโยคบรรเลงด้วยสำนวนกลอนเฉพาะของทางระนาดทุ้ม บางประโยคบรรเลงตามทำนองหลัก บางประโยคบรรเลงทำนองหลักในวรรคแรกและลงท้ายเป็นทางระนาดทุ้มในวรรคหลัง บางประโยคที่มีทำนองหลักซ้ำกันหลายครั้ง ระนาดทุ้มก็ดำเนินทำนองที่ไม่ซ้ำ มีการตีสะบัด มีการการตีสะเดาะตามลักษณะสำนวนกลอนของระนาดทุ้มบ้าง ขอบเขตการใช้ช่วงเสียงหรือระดับเสียงบางประโยคใช้ระดับเสียงต่างจากทำนองหลัก

การดำเนินทำนองขลุ่ยเพียงออ มีการใช้ช่วงเสียงที่กว้างตามขอบเขตของเสียงขลุ่ยเพียงออ ใช้กลอนที่เรียบง่าย ไม่มีความซับซ้อน ไม่มีทำนองที่มีลักษณะพันหรือทำนองที่มีการเล่นเสียงต่ำเสียงสูงมากจนเกินไป ดำเนินทำนองมีความใกล้เคียงทำนองหลัก มีการใช้เทคนิคในการบรรเลง เช่น การควง การพรม

การดำเนินทำนองซอสามสาย มีการดำเนินทำนองที่หลากหลาย มีการใช้ช่วงเสียงที่กว้างตามขอบเขตของเสียงซอสามสาย มีดำเนินทำนองมีความใกล้เคียงทำนองหลัก มีการใช้เทคนิคในการบรรเลง เช่น การประ การพรม มีการรักษาท่วงทำนองที่มีรูปแบบเฉพาะของเพลงตับทะแย และมีความเหมาะสมกับการบรรเลงวงมโหรีซึ่งมีวัตถุประสงค์การขับกล่อม

การดำเนินทำนองของซอด้วง ใช้กลอนที่เรียบง่าย ไม่มีความซับซ้อน ไม่มีทำนองที่มีลักษณะพันหรือทำนองที่มีการเล่นเสียงต่ำเสียงสูงมากจนเกินไป ดำเนินทำนองมีความใกล้เคียงทำนองหลัก มีการใช้เทคนิคในการบรรเลง เช่น การประ การพรม มีการรักษาท่วงทำนองที่มีรูปแบบเฉพาะของเพลงตับทะแย และมีความเหมาะสมกับการบรรเลงวงมโหรีซึ่งมีวัตถุประสงค์การขับกล่อม

การดำเนินทำนองของจะเข้ ยึดทำนองหลักเป็นสำคัญ มีการดำเนินทำนองที่เรียบ ไม่กระโดดเสียงไปมา ดำเนินทำนองไล่เสียงขึ้นลงอย่างเป็นระเบียบ ไม่โลดโผน ใช้การแปรทำนองให้เหมาะสมกับเครื่องมือ และยังคงรักษาเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีไว้ เช่น การดำเนินทำนองโดยการใช้สายลวด ในการทิง-นอย การฉ่าง เป็นต้น

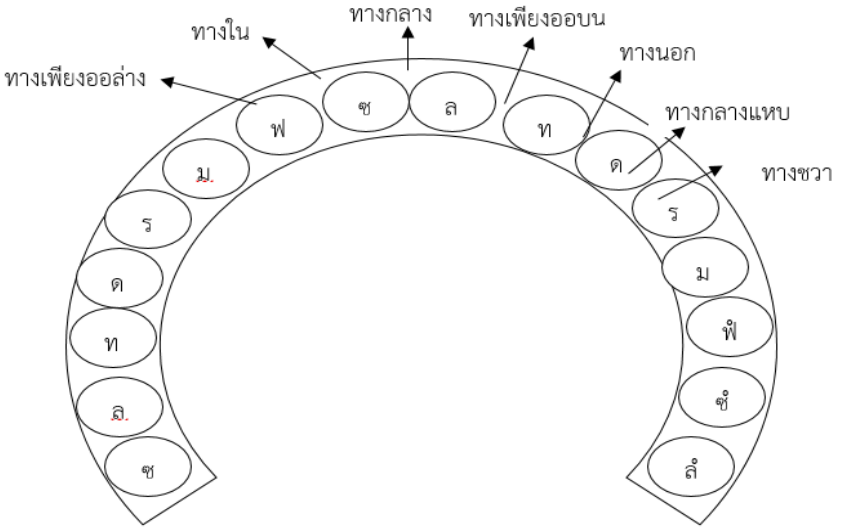
การดำเนินทำนองของซออู้ มีการดำเนินทำนองที่หลากหลาย มีการใช้กลอนพัน การใช้กลอนซ้ำเสียง การใช้กลอนฟาดเสียง ซึ่งสำนวนกลอนหรือวิธีการดำเนินทำนองเหล่านี้นั้นเป็นลักษณะเฉพาะของซออู้ สำนวนกลอนเพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่นองทำนองเป็นไปในทางเดียวกับซอด้วงและจะเข้ เนื่องจากซออู้มีเสียงเบาจึงมีการใช้คู่เสียงที่ห่างกันมากๆ เพื่อให้เสียงซออู้ลอยออกมา ไม่ให้เสียงถูกเครื่องดนตรีชิ้นอื่นๆ กลบเสียง

2. องค์ความรู้ทางดนตรีของเพลงตับทะแย

ในการบรรเลงวงมโหรีเครื่องคู่เพลงตับทะแยมีองค์ความรู้ทางดนตรีหลายด้าน ได้แก่ ระบบเสียงวงมโหรี การวงปรับวงมโหรี ทางการบรรเลงเครื่องดนตรีในวงมโหรี ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารข้อมูลภาคสนามสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในระดับ ดังนี้

2.1) ระบบเสียงวงมโหรี

ในการบรรเลงวงมโหรีการเทียบเสียงจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ในวงบรรเลงที่ระดับเสียงเดียวกัน เพลงจึงจะฟังไพเราะ เนื่องจากเครื่องดนตรีที่เลื่อนลดเสียงไม่ได้เหล่านี้ มีข้อจำกัดในการเล่น จึงได้มีการกำหนดระดับเสียง เพื่อใช้กับเครื่องเป่าต่างๆ นี้ โดยจะระบุระดับเสียงด้วยชื่อของ “ทาง” ซึ่งมีอยู่ 7 ทาง แต่ละทางมีเสียงหลักที่แน่นอน และกำหนดด้วยตำแหน่งของลูกฆ้องของฆ้องกลาง ดังรูป

ภาพที่ 1 แสดงตำแหน่งของลูกฆ้องกลางและระดับเสียงของทาง

สำหรับขอบเขตเสียงของเครื่องดนตรีในวงมโหรีเครื่องคู่จะมีขอบเขตกว้างมากกว่า 3 ช่วงเสียง คือ เริ่มจากลูกทวนของฆ้องกลางและระนาดทุ้มเป็นเสียงที่ต่ำที่สุดจนถึงลูกยอดของระนาดเอกเป็นเสียงที่สูงที่สุด ซึ่งขอบเขตของเครื่องดนตรีแต่ละอย่างในวงมโหรีเครื่องคู่นี้สามารถเปรียบเทียบให้เห็นได้โดยแผนผังต่อไปนี้

ฆ้องกลาง	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล							
ระนาดเอก			ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท
ระนาดทุ้ม	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท							
ขลุ่ยเพียงออ											ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	
ซอสามสาย									ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร					
จะเข้				ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ		
ซอด้วง															ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	
ซออู้											ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร					

ช่วงเสียงที่ 1 ช่วงเสียงที่ 2 ช่วงเสียงที่ 3

แผนผังที่ 1 ขอบเขตของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดในวงมโหรีเครื่องคู่

2.2) การปรับวงวงมโหรีเพลงตับทะแย

ในการปรับวงวงมโหรีเพลงตับทะแย ผู้ปรับวงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องในการปรับวงมโหรี ได้แก่ องค์ความรู้เรื่องการบรรเลงวงมโหรี ผู้ปรับวงต้องมีความเข้าใจในลักษณะรูปแบบหรือคุณลักษณะของวงที่จะปรับ รายละเอียดของเพลงที่จะปรับและรายละเอียดด้านต่างๆ ของผู้ที่จะถูกปรับหรือผู้บรรเลง ควรจะต้องทราบลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีในวงมโหรี ซึ่งเป็นการรวมเครื่องดนตรีทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่า ศักยภาพของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดและบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีแต่ละประเภท ในวงมโหรี เพลงตับทะแย ผู้บรรเลง

2.2.1 วิธีการปรับวงมโหรีเพลงตับทะแย

การปรับวงมโหรีเพลงตับทะแยเริ่มต้นจากการวางแผนในการปฏิบัติการ ก่อนที่จะเริ่มเข้าสู่วิธีในการปรับวงมโหรี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1.1 การเตรียมความพร้อม

การเตรียมความพร้อมเรื่ององค์ความรู้ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมในส่วนของ เพลงตับทะแย การเตรียมความพร้อมเรื่องการคัดเลือกผู้บรรเลง คือ คัดเลือกผู้บรรเลงที่มีความถนัดและมีความสามารถในแต่ละเครื่องมือ การเตรียมความพร้อมเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง ได้แก่ การคัดเลือกเครื่องดนตรีในวงมโหรีที่มีคุณภาพ การเตรียมความพร้อมในเรื่องของเวลาในการฝึกซ้อม เนื่องจากเพลงตับทะแย ประกอบด้วยเพลงสองชั้นจำนวน 5 เพลงซึ่งแต่ละเพลงมีทำนองเฉพาะ เป็นเอกลักษณ์ บางเพลงมีทำนองที่ซับซ้อน จึงจำเป็นต้องวางแผนและเตรียมการในการฝึกซ้อมเป็นอย่างดี เนื่องจากผู้บรรเลงเป็นนักศึกษาซึ่งอาจจะส่งผลกระทบถึงการเรียนได้ จึงใช้เวลาที่ในการฝึกซ้อมระหว่างวันจันทร์-ศุกร์ วันละ 2 ชั่วโมงหลังนักศึกษาเลิกเรียน และวันเสาร์-อาทิตย์วันละ 3 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 3 เดือน

2.2.1.2 การปรับวงมโหรีเพลงตับทะแย

จากที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อผู้ปรับวงได้ทำการเตรียมความพร้อมหรือเตรียมการในส่วนของขั้นเตรียมการแล้ว ในส่วนต่อไปเป็นส่วนของขั้นปรับวง ซึ่งจะกล่าวดังต่อไปนี้

การต่อทำนองหลักเพลงตับทะแย ผู้บรรเลงทุกคนจะต้องได้ทำนองหลักและจะต้องฝึกฝนและปฏิบัติทำนองหลักให้แม่นยำและถูกต้อง เพื่อที่จะนำไปใช้ในการต่อทางเพลงของแต่ละเครื่องมือ

การต่อทางในแต่ละเครื่องมือ ผู้บรรเลงจะต้องได้รับการถ่ายทอดทางเพลงแต่ละเครื่องมือ ซึ่งเมื่อผู้บรรเลงได้รับการถ่ายทอดแล้ว จะต้องไปทบทวนและฝึกซ้อมเพลงในแต่ละเครื่องมือที่ได้รับการถ่ายทอดมาให้แม่นยำ เมื่อแม่นยำแล้ว จะให้บรรเลงทุกเครื่องมือพร้อมกัน เพื่อจะได้ปรับสำนวนกลอนของแต่ละเครื่องมือให้เหมาะสมกับวงมโหรี และกลอนที่ใช้ต้องสัมพันธ์กับเครื่องดนตรีชิ้นอื่นๆ ในวงด้วยเช่นเดียวกัน

แนวในการบรรเลง แนวในแต่ละท่อนจะมีความแตกต่างกัน ผู้ปรับวงจะต้องสื่อสารกับผู้บรรเลงพร้อมทั้งเคาะจังหวะของแนวที่ถูกต้องให้ผู้บรรเลงเข้าใจ นอกจากนี้ในส่วนของแนวที่สำคัญสำหรับเพลงตับมโหรี คือ ผู้บรรเลงจะต้องควบคุมแนวหรือความเร็วของจังหวะให้สม่ำเสมอ ต่างกับการบรรเลงเพลงประเภทอื่นที่แนวจะเร็วขึ้นและพุ่งขึ้นต่อเนื่องจากแนวที่เป็นมาก่อนหน้านี้ ที่เรียกว่า เรียวเป็นหางหนู

ในการรับร้องทั้งวงจะต้องลดความดังของเสียงครึ่งหนึ่ง เพื่อไม่ให้เสียงของวงกลบเสียงของนักร้อง ใช้วิธีการประคบในการทำให้เสียงลดลงประมาณครึ่งหนึ่ง และจะต้องมีความพร้อมเพรียงกันทั้งวงทั้งเรื่องช่องไฟ ความเร็ว ในการส่งร้องก็เช่นเดียวกันยังคงใช้หลักการเดียวกันกับการรับร้อง คือ ต้องลดปริมาณเสียงของทั้งวงลงมาประมาณครึ่งหนึ่ง เมื่อมีเสียงร้องเข้ามา แล้วจึงให้เสียงของทั้งวงค่อยๆ ลดหายไป

อภิปรายผล

การบรรเลงเพลงตับมโหรีที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานี้ คือเพลงตับทะแย เป็นเพลงตับอัตราจังหวะสองชั้น มีจำนวนเพลง 5 เพลง ได้แก่ เพลงทะแย เพลงยาว เพลงย่องหงิด เพลงพราหมณ์เก็บหัวแหวนและเพลงมอญร้องไห้ เป็นเพลงตับที่มีความไพเราะทั้งทำนองทางขับร้องและทำนองเพลง โครงสร้างของแต่ละเพลงมีจำนวนท่อนเพลงไม่เท่ากัน สำนวนเพลงมีลีลาของท่วงทำนองที่ให้ความรู้สึกด้านสุนทรียรสแตกต่างกันบ้าง แต่ทุกเพลงในตับทะแยนี้ล้วนเป็นเพลงที่มีความไพเราะทั้งสิ้น ความสำคัญอีกประการหนึ่งของเพลงตับทะแย คือทำนองเนื้อเพลงของแต่ละเพลงมีทั้งท่วงทำนองไพเราะ มีทำนองที่ฟังง่าย มีทำนองที่มีความวกวนสลับซับซ้อน มีทำนองที่มีลักษณะเป็นทางโอด พัน รวมทั้งมีทำนองเพลงที่มีความยาวทำให้ยากในการจำ การดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีทั้งประเภท ดีด สี ตีและเป่า ต้องบรรเลงให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกันเป็นแนวทางเดียวกันจึงจะมีความเรียบร้อยและไพเราะ

สิ่งสำคัญของการบรรเลงเพลงตับทะแยที่จะทำให้การบรรเลงจะบรรลุเป้าหมายคือบรรเลงให้มีความไพเราะน่าฟังได้นั้น คือการซ้อมและการปรับวงให้เกิดความสมบูรณ์ของการบรรเลงมากที่สุด ทั้งในด้านการขับร้อง การสวมร้อง การส่งร้อง การดำเนินทำนอง แนว และความเหมาะสมของเสียงดนตรี สิ่งต่างๆ ดังกล่าวนี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การบรรเลงเพลงตับทะแยมีความไพเราะน่าฟังเป็นอย่างยิ่ง ในด้านการดำเนินทำนองนั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่จะก่อให้เกิดอรรถรสทำให้น่าฟังและน่าติดตาม เช่นทางของแต่ละเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินทำนอง ซึ่งมีทั้งสำนวนกลอนที่เรียบง่าย ซับซ้อน โดดเด่น และแปลกใหม่ สำนวนกลอนต่างๆ เหล่านี้ ผู้บรรเลงที่มีความรู้และมีประสบการณ์ สามารถนำมาใช้ให้เหมาะสม ถูกโอกาส สอดคล้องกับการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีอื่นในวงรวมทั้งกลมกลืนกับทำนองเนื้อเพลงได้อย่างเหมาะสม ก็จะทำให้การดำเนินทำนองมีความไพเราะสมบูรณ์อย่างยิ่ง

การบรรเลงจะบรรลุเป้าหมายคือบรรเลงให้เกิดสุนทรียรสได้นั้น เป็นสิ่งที่ผู้บรรเลงต้องเน้นให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากรูปแบบของเพลงในตับทะแยนี้ มีลักษณะของท่วงทำนองที่แตกต่างกันหลายรูปแบบดังได้กล่าวไปแล้ว ทำให้มีความยากในการบรรเลงให้เกิดอรรถรสด้านความไพเราะ เช่นทำนองเนื้อเพลงที่มีความไพเราะอยู่แล้วหากผู้บรรเลงดำเนินทำนองโดยใช้ทางไม่กลมกลืนกับทำนองหลักก็จะทำให้เสียอรรถรสของทำนองเนื้อเพลงที่มีความไพเราะอยู่แล้ว ในประเด็นนี้ เนื่องจากจำนวนเครื่องดนตรีในวงมโหรีมีจำนวนมาก ถ้าแต่ละคนใช้ทางในการดำเนินทำนองอย่างอิสระเกินไปก็จะทำให้ท่วงทำนองขาดความกลมกลืนหรือไม่ดำเนินไปในแนวทางเดียวกัน ทำให้เกิดอาการขัดหูหรือสะดุดหูในบางท่วงทำนอง แต่สิ่งที่จะช่วยเสริมให้การบรรเลงเพลงตับทะแยมีความไพเราะน่าฟังได้ประการหนึ่งคือ ท่วงทำนองเนื้อเพลงที่มีความเรียบง่าย ฟังเข้าใจและจดจำทำนองได้ง่ายนั้น ผู้บรรเลงใช้ทางที่เรียบง่ายสอดคล้องไปกับเนื้อเพลงก็จะทำให้ทำนองเพลงที่ดำเนินทำนองนั้นมีความรื่นหู ฟังสบาย

ในทางตรงข้าม ท่วงทำนองเนื้อเพลงที่มีความวกวนหรือดำเนินทำนองแปรทางได้ยาก ก็เป็นอุปสรรคและเป็นการท้าทายความสามารถของผู้บรรเลง ถ้าผู้บรรเลงเลือกใช้ทางในการแปรทำนองที่ยากหรือซับซ้อนก็จะทำให้ท่วงทำนองนั้นฟังยากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. **คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2545.

ดำรงราชานุภาพ.พระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ. **ตำนานเครื่องมโหรีปี่พาทย์.พระนครโรงพิมพ์ไทยเขษม.** ประชุมบทมโหรีกับอธิบายตำนานมโหรี. (2570). กรุงเทพมหานคร: โสภณพิพรรฒธนากร, 2504.

เพลงตับมโหรีของเก่า. **ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้บันทึกเสียงเพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่พุทธศักราช 2529**, 2529.

ราชบัณฑิตยสถาน. **สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงตับ ประวัติเพลงหน้าพาทย์และเพลงโหมโรง.** กรุงเทพฯ : หจก.อรุณการพิมพ์, 2550.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม*ฉบับ*ราชบัณฑิตยสถาน *พ.ศ.*2525.** พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2526.

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. **ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 12.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองการพิมพ์, 2522.

อุทิศ นาคสวัสดิ์. **ทฤษฎีและหลักปฏิบัติดนตรีไทยและพจนานุกรมดนตรีไทย.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2546.

การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

The Teacher Development in Instruction to Promote Analytical Thinking Skills of Students by Using Local Wisdoms

สนิท หาจัตุรัส[1]
กาญจน์ณภัทร ปัญญาโกญ[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 2) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนชลประทานผาแตก จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินตนเองของครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันความต้องการการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 2) แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และ 3) แบบประเมินผลงาน/ชิ้นงานเชิงประจักษ์หลังการพัฒนาครู การหาคุณภาพของเครื่องมือใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ (IOC) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) นำเสนอผลวิจัยโดยใช้วิธีการพรรณนา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ขั้นตอนการพัฒนา 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการวางแผนพัฒนา 2) ขั้นการปฏิบัติ และ 3) ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน

2. ผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ส่งผลให้ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 24 หน่วยการเรียนรู้ 180 แผนการจัดการเรียนรู้ คุณภาพของแผนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 88.04 นอกจากนั้นยังพบว่า ครูทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ยหลังประชุมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการเท่ากับ 1.88 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 18.75

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน, ภูมิปัญญาท้องถิ่น

---

[1]อาจารย์ภาควิชาเทคนิคการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
[2]อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop teachers in learning management to promote analytical thinking skills of students using local wisdom 2) to study the results of teacher development in learning management to promote analytical thinking skills of students using local wisdom. The target group was 24 school teachers of Chonprathanpateak school. The research instruments were 1) the teacher self-evaluation form about current conditions, teachers' needs about learning management by using local wisdom to promote students' critical thinking skills 2) the knowledge assessment form about understanding of learning management by using local wisdom to promote students' critical thinking skills and 3) the evaluation form / empirical work after teacher development. The quality tools were proved by using the IOC. The quantitative data was analyzed by percentage, mean, and the qualitative data was analyzed by content analysis. The descriptive approach was then employed to present its research findings.

The research findings were summarized as follows:

1. Teachers development in learning management to promote analytical thinking skills of students using local wisdom included 3 steps as follows: 1) planning 2) doing and 3) reflection.

2. The findings on the teachers development in learning management to promote analytical thinking skills of students using local wisdom. Teachers could design 24 units 180 lesson plans and lesson plans that the quality of the overall lesson plans were very good with an average of 88.04. The average score after all the teachers had attended the workshops was 18.75% higher than the average score before attending the workshops.

Keywords : Analytical Thinking Skills of Students, Local Wisdoms

บทนำ

สังคมปัจจุบันอยู่ในยุคโลกไร้พรมแดน การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีทั้งที่เป็นจริงและที่เป็นเท็จ หากคนบริโภคข้อมูลข่าวสารโดยไร้ซึ่งการวิเคราะห์และวิจารณญาณอย่างถี่ถ้วนอาจทำให้เกิดอันตรายต่อตนเองได้ การคิดวิเคราะห์ถือว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อคนในยุคสังคมปัจจุบันเพราะหากคนมีทักษะการคิดวิเคราะห์แล้วจะสามารถจำแนก แยกแยะ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ มีภูมิคุ้มกันตนเอง ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้วยเช่นเดียวกัน ในการจัดการศึกษาของไทยก็ให้ความสำคัญกับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนโดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการคิดวิเคราะห์ดังจะเห็นได้จากการกำหนดมาตรฐานการศึกษาสำหรับการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2550 : 11) ด้านผู้เรียนคือต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ดังนั้นสถานศึกษาต่าง ๆ จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ก็ได้กำหนดเป้าหมายของผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ในข้อ 3 และข้อ 4 ว่าให้ผู้เรียนมีความรู้เท่าทัน

การเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีศักยภาพในการจัดการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี มีทักษะด้านการคิด การสร้างปัญญาและทักษะในการดำเนินชีวิต กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 15)

ถึงแม้ว่าคุณลักษณะการคิดวิเคราะห์จะเป็นเป้าหมายสำคัญของเรียนภายหลังจากการจัดการเรียนการสอนก็ตาม แต่ในการจัดการศึกษาในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาพบว่า ผลการประเมินด้านการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทยทั้งประเทศมีความสามารถในการคิดเพียงร้อยละ 11.1 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก จรัล คำภารัตน์ (2549 : 20) ประกอบกับผลการศึกษาพบว่า ครูมีสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย สิทธิพล อาจอินทร์ (2554 : 162-168) นอกจากนี้ในภาพรวมระดับประเทศ มาตรฐานที่มีผลการประเมินต่ำที่สุด คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์กล่าวคือ ผลการประเมิน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่อยู่ในระดับปรับปรุง มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ระดับดี คิดเป็นร้อยละ 10.4 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา [สมศ.] 2550 : 21) บุคคลสำคัญในการแก้ปัญหาเกี่ยวทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ได้แก่ ครู เนื่องจากนักเรียนใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในการเรียนรู้ที่โรงเรียน ดังนั้น ปัจจัยหลักสำคัญที่จะส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับวิถีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21นั้น ครูจะต้องเก่งในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ครูต้องเรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของตนเอง โดยทำวิจัยในชั้นเรียน วิจารณ์ พานิช (2555 : 14) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 มาตรา 24 (5) โดยกำหนดให้ผู้สอนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และในมาตรา 30 ระบุให้มีการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา นอกจากนี้จากรายงานการศึกษาแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า ครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ได้ระบุจุดที่ต้องการพัฒนาและมีความต้องการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการทำวิจัยในชั้นเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน2555 : 11) ด้วยเหตุผลเหล่านี้ถือได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนจะต้องเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สภาพบริบทและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ดังนั้น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรตระหนัก เพราะภูมิปัญญาถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาเป็นสินทรัพย์ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ จังหวัดเชียงใหม่ถือได้ว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่นมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ได้แก่ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม อาชีพ เป็นต้น เพื่อปลูกจิตสำนึกรักและร่วมกันอนุรักษ์ให้คงอยู่ ทำให้ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น ได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้โดยนำเอาความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น จึงมีความสนใจที่จะหาแนวทางและวิธีการในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

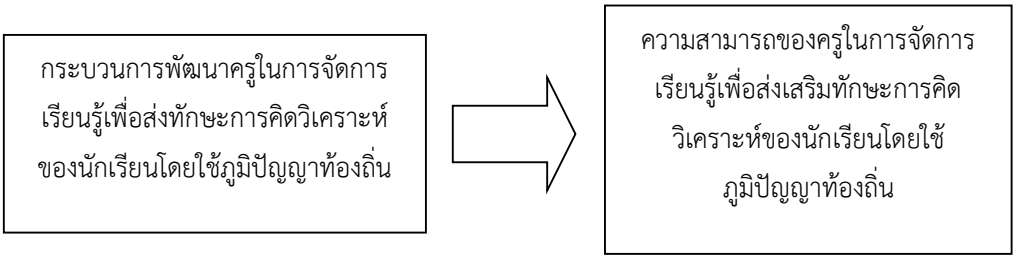
กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนชลประทานผาแตก อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 และ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 24 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ กระบวนการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนชลประทานผาแตก อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 และ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบประเมินตนเองของครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันความต้องการของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

2. แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

3. แบบประเมินผลงาน/ชิ้นงานเชิงประจักษ์หลังการพัฒนาครู

ขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ

1. แบบประเมินตนเองของครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันความต้องการของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จากเอกสาร ตำราและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นที่ 3 เลือกรูปแบบของแบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นที่ 4 กำหนดประเด็นหลักและประเด็นย่อยของคำถามหรือข้อความให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 5 กำหนดข้อคำถามหรือข้อความในแต่ละประเด็นให้เหมาะสมและสอดคล้องกับประเด็นหลักแต่ละประเด็น

ขั้นที่ 6 สร้างข้อคำถามหรือข้อความ และเรียงลำดับ

ขั้นที่ 7 นำแบบประเมินตนเองของครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันความต้องการของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และทำการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ (IOC) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 แสดงว่าเครื่องมือมีความถูกต้อง มีความเหมาะสมทางภาษา มีข้อคำถามสอดคล้องกับประเด็นที่จะศึกษา และสามารถวัดได้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษา

ขั้นที่ 8 ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ โดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีข้อคำถามที่เกี่ยวกับสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ และการวัดและประเมินผลการเรียนด้วย

ขั้นที่ 9 จัดพิมพ์ทำเป็นฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความรู้ ความเข้าใจ

ขั้นที่ 2 สร้างแบบประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เพื่อใช้สำหรับประเมินก่อนและหลังประชุมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นที่ 3 นำแบบประเมินความรู้ ความเข้าใจที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และทำการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ (IOC) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 แสดงว่าเครื่องมือมีความถูกต้อง มีความเหมาะสมทางภาษา มีข้อคำถามสอดคล้องกับประเด็นที่จะศึกษา และสามารถวัดได้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษา

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ โดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีข้อคำถามที่เกี่ยวกับทักษะการคิดวิเคราะห์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย

ขั้นที่ 5 จัดพิมพ์ทำเป็นฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. แบบประเมินผลงาน/ชิ้นงานเชิงประจักษ์หลังการพัฒนาครู โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินผลงาน/ชิ้นงานเชิงประจักษ์

ขั้นที่ 2 กำหนดรายการประเมินที่ครอบคลุมผลงานในทุกๆ ด้าน

ขั้นที่ 3 นำแบบประเมินผลงาน/ชิ้นงานเชิงประจักษ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และทำการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ (IOC) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 แสดงว่าเครื่องมือมีความถูกต้อง เหมาะสมทางภาษา รายการประเมินครอบคลุมผลงานในทุกๆ ด้าน

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ โดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ รายการประเมินควรมีข้อคำถามที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน/ ตัวชี้วัด การจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดด้วย

ขั้นที่ 5 จัดพิมพ์ทำเป็นฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. หาค่าเฉลี่ย ของคะแนนการประเมินตนเองของครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันความต้องการของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

2. หาค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละของคะแนนการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

3. หาค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินผลงาน/ชิ้นงานเชิงประจักษ์หลังการพัฒนาครูแล้วเทียบกับระดับคุณภาพที่กำหนด

ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการประเมินตนเองของครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันความต้องการของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีลักษณะข้อความการบรรยาย ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกิดจากการสอบถาม สัมภาษณ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำมาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบข้อมูลและหาข้อสรุป โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนการวิจัย

1. ขั้นการวางแผนพัฒนา โดยวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการของครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

2. ขั้นการปฏิบัติ ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ และอิงมาตรฐาน/ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติงาน โดยจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติการพัฒนาคณะครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ขั้นตอนการพัฒนา 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการวางแผนพัฒนา 2) ขั้นการปฏิบัติ และ 3) ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติงาน ซึ่งมีการดำเนินงาน 9 กิจกรรม ได้แก่ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการของครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน พบว่า สิ่งที่ครูต้องการความช่วยเหลือ หรือสนับสนุนจากผู้บริหาร คือ ต้องการขวัญ และกำลังใจในการทำงาน และจากทีมวิจัย คือ ต้องการคำแนะนำ ช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การเลือกสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการจัดทำรายงานวิจัย 5 บทเพื่อใช้เป็นผลงานทางวิชาการ 2) วางแผนการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยนำข้อมูลที่ได้ในข้างต้นมาวางแผนพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ติดต่อวิทยากร จัดเตรียมสถานที่ และจัดทำแผนพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ประชุมเชิงปฏิบัติการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยเริ่มจากให้ครูทำแบบทดสอบก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการ จากนั้นระดมความคิด ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดโครงสร้างวิชา ออกแบบหน่วยการจัดการเรียนรู้โดยอิงมาตรฐาน/ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เสร็จแล้วนำเสนอและวิพากษ์ร่วมกันระหว่างวิทยากร และคณะครู จนได้หน่วย

การเรียนรู้ที่ต้องการเพื่อนำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้หน่วยการเรียนรู้จำนวนทั้งสิ้น 24 หน่วยการเรียนรู้ และ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 180 แผน 4) ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้วิจัยและคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่คณะครูซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ จากนั้นระดมความคิด ร่วมกันจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนจากหน่วยการเรียนรู้ที่คณะครูได้กำหนด ตลอดจนได้มอบหมายให้คณะครูไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้แล้วเสร็จ เพื่อนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือต่อไป ซึ่งในการนี้มีคณะครูที่จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 24 คน 5) นิเทศติดตามการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนได้ครบถ้วนทั้ง 24 คน สำหรับปัญหาในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูพบว่า ยังมีปัญหาในเรื่องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และจำนวนชั่วโมงไม่เพียงพอ จากปัญหาที่พบผู้วิจัยได้เข้าไปให้ความรู้และช่วยแก้ไขในจุดที่เป็นปัญหาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี 6) หาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จำนวน 3 ท่าน มาตรวจสอบหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้น ผลจากการตรวจสอบ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้นโดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน ร้อยรัดสัมพันธ์กัน กิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบครบทุกขั้นตอนของ Active Learning กล่าวคือ มีการให้นักเรียนได้อภิปรายกลุ่ม ลงมือปฏิบัติ นำเสนอผลงาน และต่อยอดหรือสร้างนวัตกรรม มีการนำเทคนิค 5W1H มาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ครบถ้วน วัดและประเมินผลได้สอดคล้อง เหมาะสมกับมาตรฐาน/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ตลอดจนมีการนำวัสดุอุปกรณ์สื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 7) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้น ผู้วิจัยให้ครูทำแบบทดสอบหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ 8) สังเกตพฤติกรรมของครูและนิเทศเป็นระยะเพื่อสอบถามปัญหา ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ ตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ครูสรุปผลการจัดการเรียนรู้ และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ผู้วิจัย และ 9) ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานให้ผู้บริหารโรงเรียน และคณะครูได้รับทราบผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

2. ผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน พบว่า ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 24 หน่วยการเรียนรู้ 180 แผนการจัดการเรียนรู้ คุณภาพของแผนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 88.04 นอกจากนั้นยังพบว่า ครูทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ยหลังประชุมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการเท่ากับ 1.88 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 18.75

อภิปรายผล

1. การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ใช้ขั้นตอนการพัฒนา 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการวางแผนพัฒนา 2) ขั้นการปฏิบัติ และ 3) ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติงาน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการของครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ทำให้สามารถนำข้อมูลที่

ได้มาวางแผนพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับ ชูชัย สมิทธิ์ไกร (2540 : 29) ที่ได้กล่าวถึง กระบวนการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างเป็นระบบว่า การวิเคราะห์ความต้องการเป็นการวิเคราะห์ที่เริ่มต้นด้วยการตรวจสอบเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งแนวโน้มต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อเป้าหมาย ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายของหน่วยงานจะเป็นสิ่งกำหนดทิศทางของการวางแผนประชุมปฏิบัติการ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการในขั้นตอนแรกจะเป็นสิ่งที่จะนำไปใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นเสมือนเข็มทิศสำหรับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการประชุมเชิงปฏิบัติการต่อไป และยังเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางประเมินผลโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการอีกด้วย นอกจากนั้นแล้วยังสอดคล้องกับ จิรชัย บูรณะฤทธิ์ทวี (2549 : 88) ที่พบว่า การพัฒนาครูสิ่งที่สำคัญ คือ การพิจารณาสภาพปัญหาและความต้องการให้สอดคล้องกับท้องถิ่น และดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางและความต้องการในการแก้ไขปัญหา ซึ่งทำให้ได้แนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงตรงกับความต้องการของครูผู้เข้ารับการอบรม

2. หลังจากการพัฒนา และให้ความรู้ครูในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ครูทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ยหลังประชุมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการเท่ากับ 1.88 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ขั้นตอนการพัฒนาครูในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนนั้นมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นระยะ และมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการประชุมเชิงปฏิบัติการนี้เป็นวิธีหนึ่งที่นิยมในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธีรพงศ์ เสนาวงศ์ (2553 : 71) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นโรงเรียนช้างเผือกวิทยาคม อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กลยุทธ์ประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศติดตามผล ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี หลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการและนิเทศติดตาม พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังประชุมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการทุกคน คิดเป็นร้อยละ 18.75 และยังสอดคล้องกับ นงลักษณ์ เลื่อมใส (2556 : 93) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โรงเรียนเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตาม ทำให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้

1. ควรคัดเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้อง เหมาะสมกับการพัฒนาการสอนคิดสำหรับนักเรียน โดยอาจมีเกณฑ์ในการคัดเลือกที่ชัดเจน

2. ควรให้ครู และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้และวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ ซึ่งจะทำให้เกิดความตระหนักรับผิดชอบ ความร่วมมือกัน และเกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และความรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนา/สร้างทักษะด้านอื่นๆ ของนักเรียน เช่น จิตสำนึกในความเป็นไทย เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการโครงงาน และจุดเน้นอื่นๆ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติที่ให้การสนับสนุนเงินทุนวิจัย โดยผ่านมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคณะครูโรงเรียนชลประทานผาแตก ที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนช่วยเหลือจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2551.

จรัล คำภารัตน์. **การสอนศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ: 2020 เวิลด์มีเดีย. 2549.

จิรชัย บูรณะฤทธิ์ทวี. **รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของครูชุมชนภาคเหนือ โดยการใช้กระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างสรรค์ด้วยปัญญาบูรณาการเข้ากับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.** ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.

ชูชัย สมิทธิไกร. **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ธีรพงศ์ เสนาวงศ์. **การพัฒนาบุคลากรในการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น โรงเรียนช้างเผือกวิทยาคม อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด**. มหาสารคาม: การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

นงลักษณ์ เลื่อมใส. **การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โรงเรียนเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.** มหาสารคาม: การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2556.

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2555.

สิทธิพล อาจอินทร์. “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 5E,” **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา**, 16, 1 (กรกฎาคม-กันยายน 2554): 162-168.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทักษะการคิด**. กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) [องค์การมหาชน]. **สรุปผลการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รอบแรก พ.ศ.2544-2548)**. (ออนไลน์) 2550 (อ้างเมื่อ 20 มกราคม 2562). จาก http://www.onesqa.or.th/th/home/index.php

ผลการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Effects of Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill on Division of Mathematics Program for Primary Education Grade 4

ธิดาวรรณ โพธิ์ทอง[1]
ฐาปนี สีเฉลียว[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนาขึ้นที่มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ 85/85 เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 23 คน โรงเรียนบ้านหนองยาง(ธนาคารกรุงเทพ 10) จังหวัดสุรินทร์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบสอบถามความพึงพอใจ การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ Wilcoxon Signed Rank Test

ผลการวิจัย พบว่า

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.46/86.66 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 85/85

2. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) เท่ากับ 0.7188 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 71.88

คำสำคัญ : การเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย, การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

[1]นักศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด

Abstract

The purposes of this study were five-fold : 1) create the Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill on Division of Mathematics Program for Primary Education Grade 4 with the efficiency Criterion of 85/85, 2) to find effectiveness indices of the Computer Multimedia Lesson, 3) compare their learning achievement before and after studying by using the Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill, 4) compare The comparision of ability in solving mathematical problems and 5) study the satisfaction of the Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill. The sample used in this study were 23 students from Ban Nongyang (Bankok Bank 10) school Surin Province in the Second semester of the school year of 2017 By Purposive Sampling. The instruments used were 1)Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill on Division of Mathematics Program 2) Learning Achievement Test and 3)Ability to solve math problems Test 4)Satisfaction Survey Questionnaire. The Wilcoxon signed rank test was used to Statistical hypothesis testing.

The results of this study were as follows :

1. The Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill had an efficiency of 85.46/86.66 which was higher than a required efficiency of 85/85.

2. The Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill had an effectiveness index of the 0.7188, meaning that the students progressed their learning at 71.88 percent.

3. The students who learned using the Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill showed higher achievements than the higher after learning using the conventional learning approach at the .05 level of significance.

4. The students who learned using the Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill showed higher ability in solving of mathematical problem than the higher after learning using the conventional learning approach at the .05 level of significance.

5. The students who learned using the Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill showed their attitude toward the Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill at a high level.

Keywords : Achievement of Computer Multimedia, Problem Solving of Mathematic

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็น กำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข ความรูและทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรูและพัฒนาตนเองไดเต็มตามศักยภาพ กรมวิชาการ (2551 : 1)

การจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์มีลักษณะเป็นนามธรรม มีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วยคำนิยาม บทนิยาม สัจพจน์ ที่เป็นข้อตกลงเบื้องต้น จากนั้นจึงใช้การให้เหตุผลสร้างทฤษฎีบทต่างๆ ขึ้นและนำไปใช้อย่างเป็นระบบ คณิตศาสตร์มีความถูกต้องเที่ยงตรง คงเส้นคงวา มีระเบียบแบบแผน เป็นเหตุเป็นผลและมีความสมบูรณ์ในตัวเอง คณิตศาสตร์เป็นศาสตร์และศิลป์ที่ศึกษาเกี่ยวกับแบบรูปและความสัมพันธ์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปและนำไปใช้ประโยชน์ คณิตศาสตร์มีลักษณะเป็นภาษาสากลที่ทุกคนเข้าใจตรงกันในการสื่อสาร สื่อความหมาย และถ่ายทอดความรู้ระหว่างศาสตร์ต่างๆ กรมวิชาการ (2545 : 2) คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญ ที่มีส่วนสำคัญกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการคิดของมนุษย์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการให้เหตุผล กระบวนการเชื่อมโยง กระบวนการนำเสนอ ตลอดจนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ จึงทำให้เป็นคนคิดอย่างมีเหตุผล มีระบบ ระเบียบ มีแบบแผน ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

จากรายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ปีการศึกษา 2559 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการประเมินในวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า โรงเรียนบ้านหนองยาง(ธนาคารกรุงเทพ 10) มีผลการประเมินคิดเป็นร้อยละ 39.74 ซึ่งพบว่า ผลการประเมินต่ำกว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ที่คิดเป็นร้อยละ 45.84 และจากการสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองยาง (ธนาคารกรุงเทพ 10) และสัมภาษณ์จากครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องการหารต่ำ สาเหตุเกิดจากการเน้นเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติ นักเรียนขาดทักษะการแก้ปัญหา เป็นผลให้การเรียนคณิตศาสตร์เรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการหารไม่ประสบผลสำเร็จ

บทเรียนมัลติมีเดียเป็นบทเรียนที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการเรียนการสอน เพราะเป็นสื่อที่ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละคน เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ไม่เท่ากัน ซึ่งการเรียนในเรื่องเดียวกัน เนื้อหาเดียวกัน วิธีการเดียวกัน นักเรียนแต่ละคนจะมีความรับรู้ไม่เท่ากัน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียนมีความรู้มากน้อยแค่ไหน ส่งผลให้ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนรู้ได้เร็วจะต้องรอผู้เรียนที่เรียนช้าหรือผู้ที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำ ที่ต้องพยายามเรียนให้ทันคนอื่น ๆ นำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมาสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ บทเรียนมัลติมีเดียจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาที่พิจารณาถึงความแตกต่างทางความสามารถทางการเรียนและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน

เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ ตามกำลังความสามารถของตนเองเพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความต้องและระดับความสามารถทางการเรียน จึงทำให้บทเรียนมัลติมีเดียได้รับความนิยมมากขึ้น นอกจากนี้บทเรียนมัลติมีเดียยังมีความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูลที่ผู้เรียนป้อนเข้าไปได้ทันที ซึ่งเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนของตนเองรู้สึกมีส่วนร่วมในการเรียนมากกว่าปกติ กิดานันท์ มลิทอง (2543 : 268 -276)

จากปัญหาที่ค้นพบ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือกใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาใช้เนื่องจากเชื่อว่าจะสามารถแก้ปัญหาการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในครั้งนี้ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนาขึ้นที่มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ 85/85
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในกลุ่มพื้นที่ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการ
ปีการศึกษา 2560 จำนวน 6 โรงเรียน นักเรียนรวมทั้งสิ้น 95 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนบ้านหนองยาง(ธนาคารกรุงเทพ 10) จำนวน 1 ห้องเรียน ผู้เรียนจำนวน 23 คน ที่ได้จากการใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ วิธีการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา

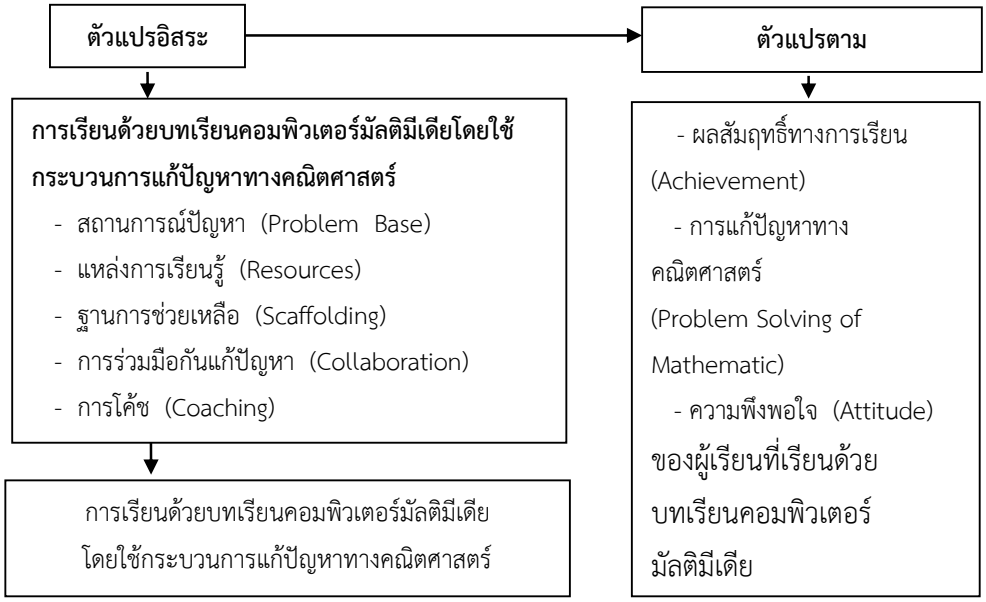
2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ผลการเรียน ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (Achievement) ทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ (Problem Solving of Mathematic) และความพึงพอใจ (Attitude)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เนื้อหาสาระคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เวลาที่ใช้ในการเรียนจำนวน 14 ชั่วโมงต่อภาคเรียน ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้ หน่วยที่ 1 การหารที่ตัวหารมีหนึ่งหลัก : การหารยาว หน่วยที่ 2 การหารที่ตัวหารมีหนึ่งหลัก : การหารสั้น

หน่วยที่ 3 การหารที่ลงตัว หน่วยที่ 4 การหารที่เหลือเศษ หน่วยที่ 5 การหารที่ตัวหารเป็นพหุคูณของ 10 หน่วยที่ 6 การหารที่ตัวหารเป็นจำนวนสองหลัก และ หน่วยที่ 7 การหารที่มีตัวหารเป็นพหุคูณของ 100

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในกลุ่มพื้นที่ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 6 โรงเรียน นักเรียนรวมทั้งสิ้น 95 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนบ้านหนองยาง(ธนาคารกรุงเทพ 10) จำนวน 1 ห้องเรียน ผู้เรียนจำนวน 23 คน ที่ได้จากการใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การหาร สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การหาร สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ (Analyze) ขั้นที่ 2 การออกแบบ (Design) ขั้นที่ 3 การพัฒนา (Development) ขั้นที่ 4 การทดลองใช้ (Implementation) และ ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข (Evaluate and Revise)

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์หาคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ความคิดเห็นที่ตั้งไว้ 2) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อย ทำใบงาน และประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละหน่วยการเรียน และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน 3) หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ตามเกณฑ์ 85/85 4) หาค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการของกูดแมน, เฟรทเชอร์ และชไนเนอร์ (Goodman, Fretcher and Schneider. 1980 : 30-34) ในการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index: E.I) 5) วิเคราะห์คะแนนทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย และ 6) วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ การประเมินที่ตั้งไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ขั้นตอนที่ 2 การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ขั้นตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ขั้นตอนที่ 4 การเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ขั้นตอนที่ 5 การศึกษาความพึงพอใจผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การหารกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 85.46/86.66 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 85/85

2. บทเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) เท่ากับ 0.7188 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 71.88

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำมาประกอบการอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.46/86.66 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 85/85 ซึ่งก่อนการใช้บทเรียน ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนเต็ม 30 คะแนน จากจำนวนผู้เรียนทั้งหมด 23 คน หลังจากที่ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้ออกแบบสร้างไว้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ร่วมกับกลุ่ม ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนมากขึ้น มีการบันทึกผลคะแนนระหว่างเรียนไว้ แล้วนำผลคะแนนระหว่างเรียนมาหาค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละได้เท่ากับ 85.46 หลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงทำการทดสอบหลังเรียน พบว่าคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 86.66 แสดงให้เห็นว่าการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.46/86.66 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุสรา เดชจิตต์ (2557 : บทคัดย่อ) พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบแก้ปัญหา เรื่องการคูณ สาหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์เท่ากับ 76.56/75.28 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อวิกา จันทรชิตและคณะ (2559 : บทคัดย่อ) พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.83/81.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) เท่ากับ 0.7188 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร มีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 71.88 ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ มณฑนรรห์ วัฒนกุลและคณะ (2556 : บทคัดย่อ) พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.58 หมายความว่า หลังการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียแล้วนักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนสูงขึ้นร้อยละ 58 การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหารมีการนำเสนอเนื้อหาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีการนำเสนอที่น่าสนใจ ผู้เรียนสามารถทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลา

3. ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สกุณา สมณะ (2559 : บทคัดย่อ) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นสองตัวแปร สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนา โม่มาลา (2556 : บทคัดย่อ) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบแก้ปัญหาเรื่อง การประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว หลังเรียน (ร้อยละ 71.94) สูงกว่าก่อนเรียน (ร้อยละ 30.93) การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนเป็นเนื้อหาพื้นฐานทั่วๆ ไป ซึ่งไม่มีความซับซ้อนเท่าที่ควรจึงทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเป็นอย่างดี อีกทั้งการเรียนการอสนมีลักษณะเป็นการเรียนการสอนรายบุคคลที่ช่วยให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องมีครูมาคอยสอน แนะนำ หรือต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

4. ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนัญญา อินทรภักดิ์ (2558 : บทคัดย่อ) พบว่า 1) พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 9.70$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเป็นการรวมสื่อที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เช่น ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว มีการออกแบบบทเรียนที่น่าสนใจและมีความสมบูรณ์ในตนเอง ทำให้บทเรียนมีลักษณะน่าสนใจ ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้เนื้อหาได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียยังทำให้ผู้เรียนมองเห็นสภาพแวดล้อมจริง ผู้เรียนเกิดอิสระในการคิด และได้ค้นหาวิธีการคิดที่แปลกใหม่

5. ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหาร มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนโดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จากการสอบถามผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าในการเรียนแต่ละครั้งผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียน เนื่องจากผ่านบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่มีภาพ วีดีโอและเสียงประกอบ ทำให้เข้าใจเนื้อหาบทเรียนง่ายขึ้น ผู้เรียนเลือกเรียนบทใดก่อนก็ได้ และสามารถทำแบบทดสอบได้ทันทีที่เรียนจบ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ อวิกา จันทรชิตและคณะ (2559 : บทคัดย่อ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\overline{X} = 2.93$, S.D. = 0.11) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุสรา เดชจิตต์ (2557 : บทคัดย่อ) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบแก้ปัญหา เรื่อง การคูณ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากการวิจัยการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สามารถนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ โดยครูผู้สอนสามารถนำบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่นที่สนใจได้ โดยการปรับเนื้อหาและการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น และแต่ละรายวิชา

2. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องการหารที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาผลการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นการสร้างเสริมการคิดแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ได้ ครูควรนำไปกำหนดกรอบเนื้อหาในการสร้างบทเรียนให้มีความชัดเจน และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยทดลองใช้กับผู้เรียนที่อยู่ในช่วงวัยเดียวกันเพื่อหาคุณภาพของบทเรียน ควรให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ และประสบการณ์ในแต่ละด้านพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของบทเรียน เพื่อให้บทเรียนสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมในบทเรียนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเมื่อต้องเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ครูต้องชี้แจงการใช้บทเรียนให้ผู้เรียนเข้าใจชัดเจน คู่มือกับบทเรียนจะต้องสอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ควรเตรียมเครื่องคอมพิวเตอร์ ลำโพง หูฟัง ให้พร้อม เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียนี้ ต้องมีศักยภาพของคอมพิวเตอร์ที่พร้อมใช้งาน

2. ควรมีการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในกลุ่มสาระอื่นๆ

3. ควรศึกษาเพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในลักษณะอื่นๆ เช่น เกมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการเรียนรู้

4. แบบทดสอบและแบบฝึกหัดในบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียควรมีหลายรูปแบบ เช่น คำถามแบบเขียนตอบ แบบฝึกปฏิบัติ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผศ.ดร.ฐาปนี สีเฉลียว ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อ.ดร.มานิตย์ อาษานอก อ.ดร.ธนดล ภูสีฤทธิ์ กรรมการสอบ ศาสตรเมธี ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ ประธานกรรมการสอบ และ ผศ.ดร.สนิท ตีเมืองซ้าย (ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก) ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อ.ดร.เหมมิญช์ ธนปัทม์มีมณี ผู้อำนวยการพนารัตน์ หาญมานพ คุณครูธราธิ คุณระหา คุณครูชญาภา สารจันทร์ และคุณครูนิสารัตน์ เศรษฐทัตต์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

คุณค่าและประโยชน์ของการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาและรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านสืบไป

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. **คู่มือการจัดการกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545.

_____. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณการเกษตรแหงประเทศไทย, 2551

กิดานันท์ มลิทอง. **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.2543.

นุสรา เดชจิตต์. **ผลของการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบแก้ปัญหา เรื่อง การคูณ ที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556

พจนา โม่มาลา. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบแก้ปัญหา เรื่อง การประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดบัวงาม(โสภณปทุมรักษ์ประชาสรรค์.** วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556

มณฑนรรห์ วัฒนกุล, พฤฒิพงษ์ เล็กศิริรัตน์ และเมธี ดิสวัสดิ์. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เวลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 :** วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 2556.

สกุณา สมณะ. **ผลของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ตามขั้นตอนการแก้ปัญหาของเวียร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นสองตัวแปร วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 วิทยาลัยนครราชสีมา. ครุศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2559)

อนัญญา อินทร**ภักดิ์.** **ผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบแก้ปัญหาที่มีต่อความสามารถ ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2558.

อวิกา จันทรชิตและนุชนาฏ ใจ**ดำรงค์.** **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องการบวก การลบ จำนวนสองจำนวนที่มีผลลัพธ์และตัวตั้ง ไม่เกิน 100 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2559.

ผลการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่อง การสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

The Effects of Computer Multimedia Lesson By Using Davies' Instructional Model Operation On Thai Language Concerning Thai Spelling Subject For Primary Education Grade 2

ศิรินภา โพธิ์ทอง[1]
ฐาปนี สีเฉลียว[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นที่มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ 80/80 เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนสะกดคำ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน โรงเรียนบ้านหนองบัวมิตรภาพที่ 85 จังหวัดสุรินทร์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดทักษะการเขียนสะกดคำ แบบสอบถามความพึงพอใจ การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ Wilcoxon Signed Rank Test

ผลการวิจัย พบว่า

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.46/84.63 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

2. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) เท่ากับ 0.5494 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 54.94

3. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย, ทักษะการเขียนสะกดคำ

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีทักษะในการเขียนสะกดคำหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวการคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ อยู่ในระดับมากที่สุด

Abstract

The purposes of this study were five-fold : 1) create the Computer Multimedia Lesson By Using Davies' Instructional Model Operation On Thai Language Concerning Thai Spelling Subject For Primary Education Grade 2 with the efficiency Criterion of 80/80, 2) to find effectiveness indices of the Computer Multimedia Lesson Lesson By Using Davies' Instructional Model Operation, 3) compare their learning achievement before and after studying by using the Computer Multimedia Lesson Lesson By Using Davies' Instructional Model Operation, 4) compare Spelling skills before and after studying On Thai Language Concerning Thai Spelling Subject For Primary Education Grade 2 and 5) study the satisfaction of the Computer Multimedia Lesson Use Davies' Instructional Model Operation On Thai Language. The sample used in this study were 40 students from Ban Nongbaumittaphap 85 school Surin Province in the Second semester of the school year of 2017 By Purposive Sampling. The instruments used were 1) Computer Multimedia Lesson Use Davies' Instructional Model Operation On Thai Language Concerning Thai Spelling Subject For Primary Education Grade 2 2)Learning Achievement Test and 3) Spelling skills Test 4) Satisfaction Survey Questionnaire. The Wilcoxon signed rank test was used to Statistical hypothesis testing.

The results of this study were as follows :

1. The Computer Multimedia Lesson Use Davies' Instructional Model Operation had an efficiency of 82.46/84.63 which was higher than a required efficiency of 80/80.

2. The Computer Multimedia Lesson Use Davies' Instructional Model Operation had an effectiveness index of the 0.5494, meaning that the students progressed their learning at 54.94 percent.

3. The students who learned using the Computer Multimedia Lesson Use Davies' Instructional Model Operation showed higher achievements than the higher after learning using the conventional learning approach at the .05 level of significance.

4. The students who learned using the Computer Multimedia Lesson Use Davies' Instructional Model Operation showed higher spelling skills than the higher after learning using the conventional learning approach at the .05 level of significance.

5. The students who learned using the Computer Multimedia Lesson Use Davies' Instructional Model Operation showed their attitude toward the Computer Multimedia Lesson Use Mathematical Problem Solving Process Skill at a high level.

Keywords : Achievement of Computer Multimedia, Spelling Skill

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 5 สาระได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษาวรรณคดีและวรรณกรรม ภาษาไทยจึงเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝน จนเกิดความชำนาญ เพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 3)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 -2561) โดยมีเป้าหมายหลักคือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยจึงได้กำหนดให้มีการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลเป็น 3 โซ่คุณภาพที่ต้องขับเคลื่อนโดยมีจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถและทักษะและด้านคุณลักษณะที่สำคัญ จุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนในทศวรรษที่สองสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 –3 คือ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น มีทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554 : 1-2)

จากรายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ปีการศึกษา 2559 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประเมินผลในวิชาภาษาไทย ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 คะแนนเฉลี่ย 54.66 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองบัวมิตรภาพที่ 85 ประเมินผลวิชาภาษาไทย คะแนนเฉลี่ย 45.15 ซึ่งจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานกลางต่ำกว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จากการสำรวจข้อมูลด้านการเรียนภาษาไทยของโรงเรียนบ้านหนองบัวมิตรภาพที่ 85 พบข้อบกพร่องของนักเรียนคือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เรื่อง การสะกดคำ นักเรียนมีปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านสะกดคำไม่ถูกต้อง การเว้นวรรคตอนในการอ่านไม่ถูกต้อง อ่านจับใจความไม่ได้ และจากการสอบถามข้อมูลได้จากครูผู้สอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ท่าน ของโรงเรียนบ้านหนองบัวมิตรภาพที่ 85 เวลา 13.00 น. พบว่านักเรียนส่วนใหญ่อ่านและเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะการอ่านและการเขียนสะกดคำที่มีสระประสม เมื่อนักเรียนสะกดคำผิด ความหมายของคำก็ผิดไป

บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เป็นบทเรียนที่เน้นการเรียนใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการเสริมหรือเพิ่มเติมความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ตลอดจนพัฒนาความรู้ ความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งเสริมเทคนิคและรายละเอียดและวิธีการเรียนรู้เฉพาะด้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสภาพการปฏิบัติงานที่แท้จริงให้แก่ผู้ศึกษา นอกเหนือจากสื่อเอกสารการสอนหรือสื่ออื่นๆ โดยนำเสนอผ่านข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียงประกอบ ซึ่งผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนอย่างแท้จริง ฟาริดา วรพันธุ์ (2554 : 37) นักเรียนจะอ่าน เขียน สะกดคำได้ถูกต้อง จะต้องเกิดจากการฝึกฝน ดังแนวคิดของเดวีส์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์ ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อยๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยง ต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบ

ผลสำเร็จได้ดีและรวดเร็วขึ้นรูปแบบการสอนของเดวีส์ มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและรวดเร็วขึ้น รูปแบบการสอนของเดวีส์ มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก ทิศนา แขมมณี (2552 : 31) การเขียนสะกดคำ เป็นการเขียนคำตามหลักเกณฑ์ได้ถูกต้องโดยเรียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกดและตัวการันต์ ตามลำดับเพื่อให้สามารถออกเสียงได้ชัดเจนและสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง สุธา ขวัญพุฒ (2550 : 39)

จากปัญหาที่ค้นพบ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือกใช้บทเรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตามแนวการจัดการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์ สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาใช้ เนื่องจากเชื่อว่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการสะกดคำวิชาภาษาไทยและเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นที่มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนสะกดคำ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนท่าตูม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2560 นักเรียนรวมทั้งสิ้น 224 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนบ้านหนองบัวมิตรภาพที่ 85 จำนวน 1 ห้องเรียน ผู้เรียนจำนวน 40 คน ที่ได้จากการใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

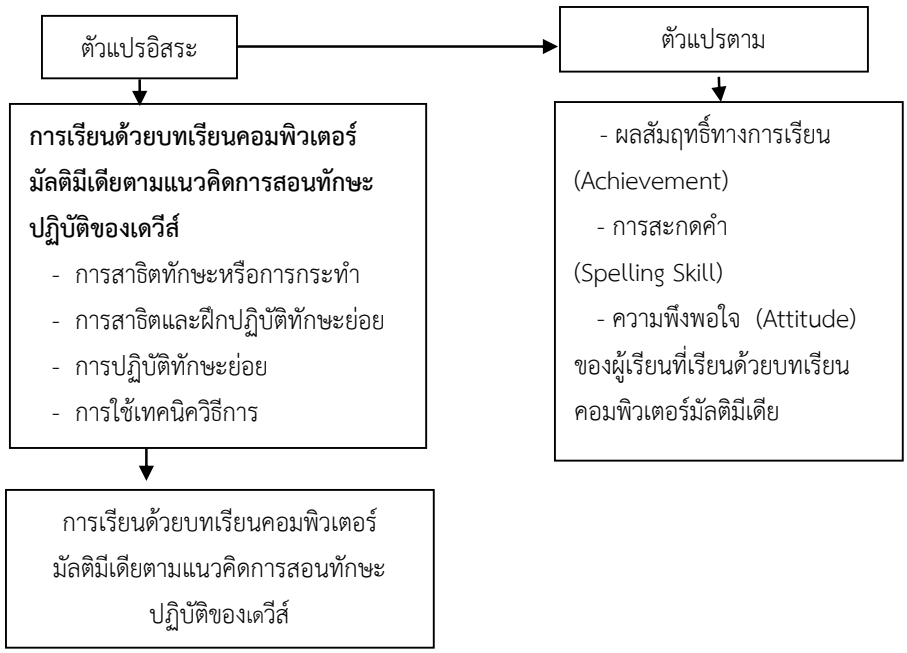
1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ วิธีการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ผลการเรียน ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (Achievement) ทักษะการสะกดคำ (Spelling Skill) และความพึงพอใจ (Attitude)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เนื้อหาสาระภาษาไทย เรื่องการสะกดคำ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เวลาที่ใช้ในการเรียนจำนวน 12 ชั่วโมงต่อภาคเรียน ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ หน่วยที่ 1 การอ่านออกเสียง หน่วยที่ 2 การประสมคำ หน่วยที่ 3 การอ่านสะกดคำที่ไม่มีตัวสะกด และหน่วยที่ 4 การอ่านสะกดคำที่มีตัวสะกด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนท่าตูม 1 อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2560 นักเรียนรวมทั้งสิ้น 224 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนบ้านหนองบัวมิตรภาพที่ 85 จำนวน 1 ห้องเรียน ผู้เรียนจำนวน 40 คน ที่ได้จากการใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่อง การสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสะกดคำ สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดทักษะการสะกดคำ เรื่อง การสะกดคำ สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ

3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ (Analyze) ขั้นที่ 2 การออกแบบ (Design) ขั้นที่ 3 การพัฒนา (Development) ขั้นที่ 4 การทดลองใช้ (Implementation) และ ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข (Evaluate and Revise)

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์หาคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ความคิดเห็นที่ตั้งไว้ 2) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อย ทำใบงาน และประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละหน่วยการเรียน และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน 3) หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ตามเกณฑ์ 80/80 4) หาค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ โดยใช้วิธีการของกูดแมน, เฟรทเชอร์ และชไนเนอร์ (Goodman, Fretcher and Schneider. 1980 : 30-34) ในการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index: E.I) 5) วิเคราะห์คะแนนทักษะการสะกดคำก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย และ 6) วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

ขั้นตอนที่ 2 การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

ขั้นตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

ขั้นตอนที่ 4 การเปรียบเทียบทักษะการสะกดคำของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

ขั้นตอนที่ 5 การศึกษาความพึงพอใจผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่อง การสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 82.46/84.63 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

2. บทเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) เท่ากับ 0.5494 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 54.94

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความสามารถในการเขียนสะกดคำของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำมาประกอบการอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.46/84.63 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ซึ่งก่อนการใช้บทเรียน ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนเต็ม 20 คะแนน จากจำนวนผู้เรียนทั้งหมด 40 คน หลังจากที่ทำแบบทดสอบก่อนเรียนเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้ออกแบบสร้างไว้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ร่วมกับกลุ่ม ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนมากขึ้น มีการบันทึกผลคะแนนระหว่างเรียนไว้ แล้วนำผลคะแนนระหว่างเรียนมาหาค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละได้เท่ากับ 82.46 หลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จึงทำการทดสอบหลังเรียน พบว่าคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 84.63 แสดงให้เห็นว่าการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.46/84.63 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวรรณ เพ็งสมบัติ (2557 : บทคัดย่อ) พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นจำนวน 5 ชุด ได้แก่ การเขียนคำในมาตราแม่กด การเขียนคำในมาตราแม่กน การใช้ ศ ษ ส การใช้วรรณยุกต์และการใช้คำพ้อง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.60/83.40 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ สำเนียง (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ วิชาภาษาไทย เรื่องมาตราตัวสะกด สำ หรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.50/83.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ เวชกามา (2549 : บทคัดย่อ) พบว่า ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่องการสะกดคำ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.40/86.00

2. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) เท่ากับ 0.5494 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำ มีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 54.94 ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ สุปราณี ดวงพิลา (2553 : บทคัดย่อ) พบว่า แบบฝึกทักษะประกอบเทคนิค TAI มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6778 คิดเป็นร้อยละ 67.78 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร บารมีช่วย (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรูเรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะ มีค่าเท่ากับ 0.6650 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน ร้อยละ 66.50 การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการนำเสนอเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถศึกษา ทบทวนและทำแบบฝึกหัดได้ตามความต้องการ และเมื่อมีข้อสงสัยก็สามารถสืบค้นจากเอกสารเพิ่มเติมในบทเรียนได้ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

3. ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพัตรา รักชาติ (2556 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์เสริมด้วยแบบฝึกทักษะที่เน้นเทคนิคเพื่อนช่วย เพื่อนมีคะแนนเฉลี่ยทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 14.53 คิดเป็นร้อยละ 48.44 คะแนนเฉลี่ยทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 23.94 คิดเป็นร้อยละ 79.79 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับ วีรวรรณ เพ็งสมบัติ (2557 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนเป็นเนื้อหาพื้นฐานทั่วๆ ไป ซึ่งไม่มีความซับซ้อนเท่าที่ควรจึงทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเป็นอย่างดี อีกทั้งการเรียนการสอนมีลักษณะเป็นการเรียนการสอนรายบุคคลที่ช่วยให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องมีครูมาคอยสอน แนะนำ หรือต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

4. ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวการคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความสามารถในการสะกดคำเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชเวนดิน เจอร์ (1977) พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพ มีผลการเขียนสะกดคำสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ได้ใช้รูปภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีภาพ เสียง และภาษาที่ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย การเรียนการสอยมีลำดับขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน นำเสนอเนื้อหาจากง่ายไปยาก มีการเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งผู้เรียนยังสามารถศึกษาหรือทบทวนซ้ำได้ตามต้องการ ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติหลายรอบเพื่อความชำนาญ และบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียยังทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีแรงกระตุ้นในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5. ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวการคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ พัชรินทร์ เวชกามา (2549 : บทคัดย่อ) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.33, S.D. = 0.49) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ สำเนียง (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับดี (4.28) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีการตอบสนอง และเร้าความสนใจของผู้เรียน มีการโต้ตอบระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ และในขณะเดียวกันผู้เรียนสามารถเรียนซ้ำได้บ่อยๆ ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสทบทวนความรู้ในการเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ ไม่มีใครบังคับเรียนไปได้ตามความสามารถของตนเอง อีกทั้งบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียยังเป็นสื่อการสอนที่สร้างลูกเล่นได้มากมาย สามารถแสดงข้อมูลได้ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง มีสีสันสวยงาม สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน และสนใจในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากการวิจัยการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สามารถนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ โดยครูผู้สอนสามารถนำบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา หรือวิชาอื่นๆ ที่สนใจและมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน หรือออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในลักษณะอื่นๆ เช่น เกมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียตามแนวการคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เรื่องการสะกดคำที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาผลการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และยังสามารถทบทวนเนื้อหาบทเรียนเดิมๆ ซ้ำๆ ได้เมื่อไม่เข้าใจ ครูควรกำหนดกรอบเนื้อหาในการสร้างบทเรียนให้มีความชัดเจน และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน อีกทั้งกิจกรรมในบทเรียนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเมื่อต้องเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในกลุ่มสาระอื่นๆ

2. ควรศึกษาความต้องการของผู้เรียน และความเหมาะสมของเนื้อหาที่จะนำมาพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ในครั้งต่อไป

3. ควรศึกษาเพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในลักษณะอื่นๆ เช่น เกมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการเรียนรู้

4. แบบทดสอบและแบบฝึกหัดในบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียควรมีหลายรูปแบบ เช่น คำถามแบบเขียนตอบ แบบฝึกปฏิบัติ หรือผู้เรียนสามารถนำเสนองานออกมาทางเครื่องพิมพ์ได้ ซึ่งจะเหมือนกับสภาพจริงของการเรียนภายในห้องเรียนมากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผศ.ดร.ฐาปนี สีเฉลียว ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อ.ดร.มานิตย์ อาษานอก อ.ดร.ธนดล ภูสีฤทธิ์ กรรมการสอบ ศาสตรเมธี ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ ประธานกรรมการสอบ และ ผศ.ดร.สนิท ตีเมืองซ้าย (ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก) ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อ.ดร.เหมมิญช์ ธนปัทม์มีมณี ผู้อำนวยการพนารัตน์ หาญมานพ คุณครูธราธิ คุณระหา คุณครูวรรณกิต เพ็งประสิทธิพงศ์ และคุณครูชาญณรงค์ จันทร์แดง ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

คุณค่าและประโยชน์ของการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาและรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านสืบไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์ชุนมุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด. 2553.

——— . **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2556.

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

บังอร บารมีช่วย. **การพัฒนาแผนการเรียนรู้ เรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะ.** รายงานการค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.

พัชรินทร์ เวชกามา. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2549.

ฟาริดา วรพันธุ์. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียแบบฝึกปฏิบัติ เรื่อง การใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกแบบเวกเตอร์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.** ปริญญาตรี : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.

วีรวรรณ เพ็งสมบัติ. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** วารสารบัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 3. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2557.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2554.

สุธา ขวัญพุฒ. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนสะกดคำภาษาไทยที่มีตัวการันต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนแบบบูรณาการทักษะกับเรียนแบบร่วมมือ วิทยานิพนธ์ กศ.ม.** สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

สุปราณี ดวงพิลา. **ผลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราตัวสะกดชั้นประถมศึกษาปที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบเทคนิค TAI.** กศ.บ. หลักสูตรและการสอน : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2553.

สุพัตรา รักชาติ. **ผลการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์เสริมด้วยแบบฝึกทักษะที่เน้นเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และทักษะปฏิบัติดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** ครุศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2556.

เสาวลักษณ์ สำเนียง. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์วิชาภาษาไทย เรื่องมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.** รายงานการประชุมวิชาการและนำเสนอผลการวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ กลุ่มระดับชาติ ด้านการศึกษา.วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

Schwendinger , J. R. (**1977, December). A Study of Modality of Inferences and Their Relationship to Spelling Achievement of Sixth Grade Students.** Research in Education, 12 : 51.

คำแนะนำในการเสนอบทความเพื่อการตีพิมพ์
ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จัดทำวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริม การพัฒนาวิชาการทางการศึกษาและบริหารการศึกษา 2) เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ งานวิจัยและการศึกษา ค้นคว้าของคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจ ทั้งในและนอกสถาบัน โดยมีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ ศาสตร์ด้านการศึกษาและการบริหารการศึกษา สาขาวิชาที่รับตีพิมพ์ ได้แก่ ครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์-จิตวิทยา/เทคโนโลยี/สหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยทุกบทความจะได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ จากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ ผู้ส่งบทความจะต้องยึดรูปแบบตามคำแนะนำนี้ บทความใดที่มีรูปแบบไม่ตรงตามกำหนดและไม่อยู่ในขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้ทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการที่จะ ไม่รับพิจารณาตีพิมพ์

1. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์

1.1 บทความวิจัย

1.2 บทความวิชาการ

1.3 บทความปริทรรศน์หนังสือ

2. การเตรียมต้นฉบับ

ขนาดของต้นฉบับพิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษ A4 ด้วยโปรแกรม Word รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt โดยเว้นระยะขอบด้านละ 1 นิ้ว จำนวนหน้าบทความไม่เกิน 10 หน้า ต้นฉบับจะเป็นภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษก็ได้ หากบทความเป็นภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยด้วย

3. การเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรม

3.1 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ระบุนามผู้แต่ง ปีพิมพ์ และเลขหน้า ดังตัวอย่าง

- สมาน อัศวภูมิ (2552 : 126) กล่าวว่า ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน และเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านอื่นๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม..... **หรือ**

- ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน และเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านอื่นๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม (สมาน อัศวภูมิ : 126) ซึ่งกล่าวไว้ในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านครู

3.2 การเขียนอ้างอิงท้ายบทความ

(1) กรณีเป็นหนังสือ ผู้แต่ง.//ชื่อเรื่อง.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์:/โรงพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

<u>ตัวอย่าง</u>

จิณณวัตร ปะโคทัง. หลักการบริหาร. **พิมพ์ครั้งที่ 3.** อุบลฯ: อุบลกิจออฟเซท, 2536.

Stebbing, Lionel. Quality Assurance. New York: Ellis Horwood, 1993.

(2) กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัย.//ชื่อวิทยานิพนธ์.//ประเภทของบทนิพนธ์และชื่อหลักสูตร.//สถาบัน,/ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

คชกรณ์ บัวคำ. **แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริญธรรมของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี, 2558.

Wiley, D.E. **Interpersonal analyses of bulimia : Normal-weight and obese.** Doctoral Dissertation. University of Missouri, Columbia, 1989.

(3) กรณีเป็นวารสาร ผู้เขียน.//"ชื่อบทความ,"//ชื่อวารสาร.//ปีที่,/ฉบับที่(เดือน/ปี):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

สมาน อัศวภูมิ. "ภาวะผู้นำและการบริหารการศึกษาสมัยใหม่," **วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต.** 15, 2(กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2558): 1-8.

Brooks, L.A. "Adult ESL Student Attitudes towards Performance-base Assessment," **Dissertation Abstracts International.** 38, 4(August 2000): 826-A.

(4) กรณีเป็นกฎหมายที่ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา "ชื่อกฎหมาย,"//ราชกิจจานุเบกษา.//เล่ม/ตอนที่.//หน้า.//วัน/เดือน/ปี.

ตัวอย่าง

"พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่2) พ.ศ.2545," **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 119 ตอนที่ 123. หน้า 16-21. 19 ธันวาคม 2545.

(5) กรณีเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ ผู้เขียน.//"ชื่อบทความหรือหัวข้อข่าว,"//ชื่อหนังสือพิมพ์.//วันที่/เดือน/ปี/:/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

วิจักขณ์ ชิตรัตน์. "เพื่อโลกสีเขียว," **ข่าวสด.** 12 ธันวาคม 2552 : 7.

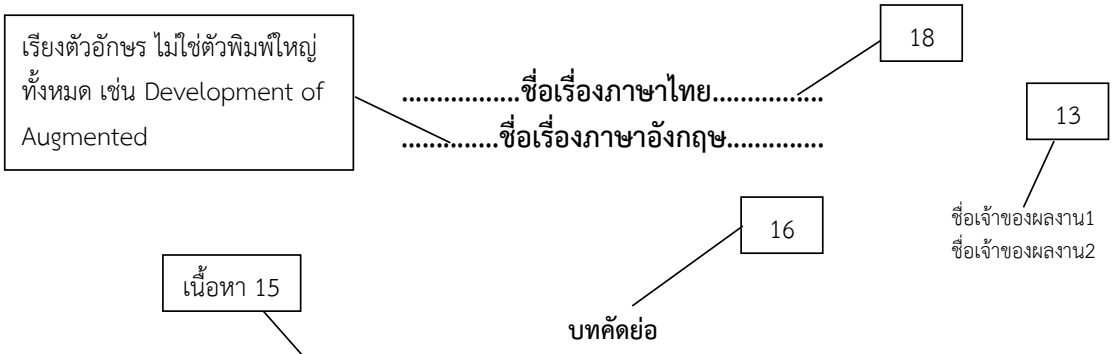
Jansen, Peter. "2009-Thailand's Year Before the Decisive Storm?," **Bangkok Post.** 12 December 2009 : 11.

(6) กรณีเป็นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต ผู้เขียน.//ชื่อเรื่อง.//(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี).//จาก/URL

ตัวอย่าง

การสื่อสารแห่งประเทศไทย. **เศรษฐกิจพอเพียง.** (ออนไลน์) 2543 (อ้างเมื่อ 23 กรกฎาคม 2545). จาก http://www.mcot.or.th/king/king_news16.html.

รูปแบบการเขียนบทความ ระยะขอบหน้ากระดาษ 3 ซม. บน-ซ้าย-ล่าง-ขวา
วารสารบัวบัณฑิต font Th SarabunPSI **ตัวเลข 13, 15, 16, 18 คือ ขนาดตัวอักษร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. .....
2. .....
.....

คำสำคัญ : ....., ..., ... (เป็นคำสั้นๆ ที่ใช้ในการค้นหา)

Abstract

The purposes of this research were to.....
.....
.....

Keywords : ....., ..., ... (เป็นคำสั้นๆ ที่ใช้ในการค้นหา มีความหมายตรงกับคำสำคัญในภาษาไทย)

ชิดขวา

บทนำ

หัวข้อหลัก 16 .....(กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่นำไปสู่วิจัย.....
.....
.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. .....
2. .....

[1]นักศึกษาหลักสูตร.... สาขาวิชา..... มหาวิทยาลัย.....
[2]อาจารย์สาขาวิชา.... คณะ..... มหาวิทยาลัย.....

ให้อยู่หน้าแรกของบทความ 13

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร (ไม่ต้องระบุกลุ่มตัวอย่าง).....

.....

ตัวแปรที่ศึกษา.....

.....

กรอบแนวคิดในการวิจัย.....

.....

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ..... จำนวน..... คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่.....จำนวน..... คน ซึ่งได้มาโดยการ.....

เครื่องมือที่ใช้..... และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการ.....

การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ขั้นตอนการวิจัย.....

สรุปผลการวิจัย.....

ชิดขวา

อภิปรายผล

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

กิตติกรรมประกาศ

.....(ระบุสั้นๆ ว่างานนี้ได้รับทุนสนับสนุน และได้รับความช่วยเหลือจากใครบ้าง).....

.....

เอกสารอ้างอิง

(ต้องมีรายละเอียดครบทุกรายการตามที่อ้างไว้ในเนื้อหาบทความ เรียงตามลำดับตัวอักษร และมีรูปแบบการเขียนบรรณานุกรมตามรูปแบบของวารสาร) เช่น

1. กรณีเป็นหนังสือ

จิณณวัตร ปะโคทัง. **หลักการบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 3. อุบลฯ: อุบลกิจออฟเซท, 2536.

2. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์

คชกรณ์ บัวคา. **แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครูสังกัดสานักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2558.

3. กรณีเป็นวารสาร

สมาน อัศวภูมิ. “ภาวะผู้นาและการบริหารการศึกษาสมัยใหม่,” **วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต.** 15, 2(กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2558): 1-8.

4. กรณีเป็นกฎหมายที่ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

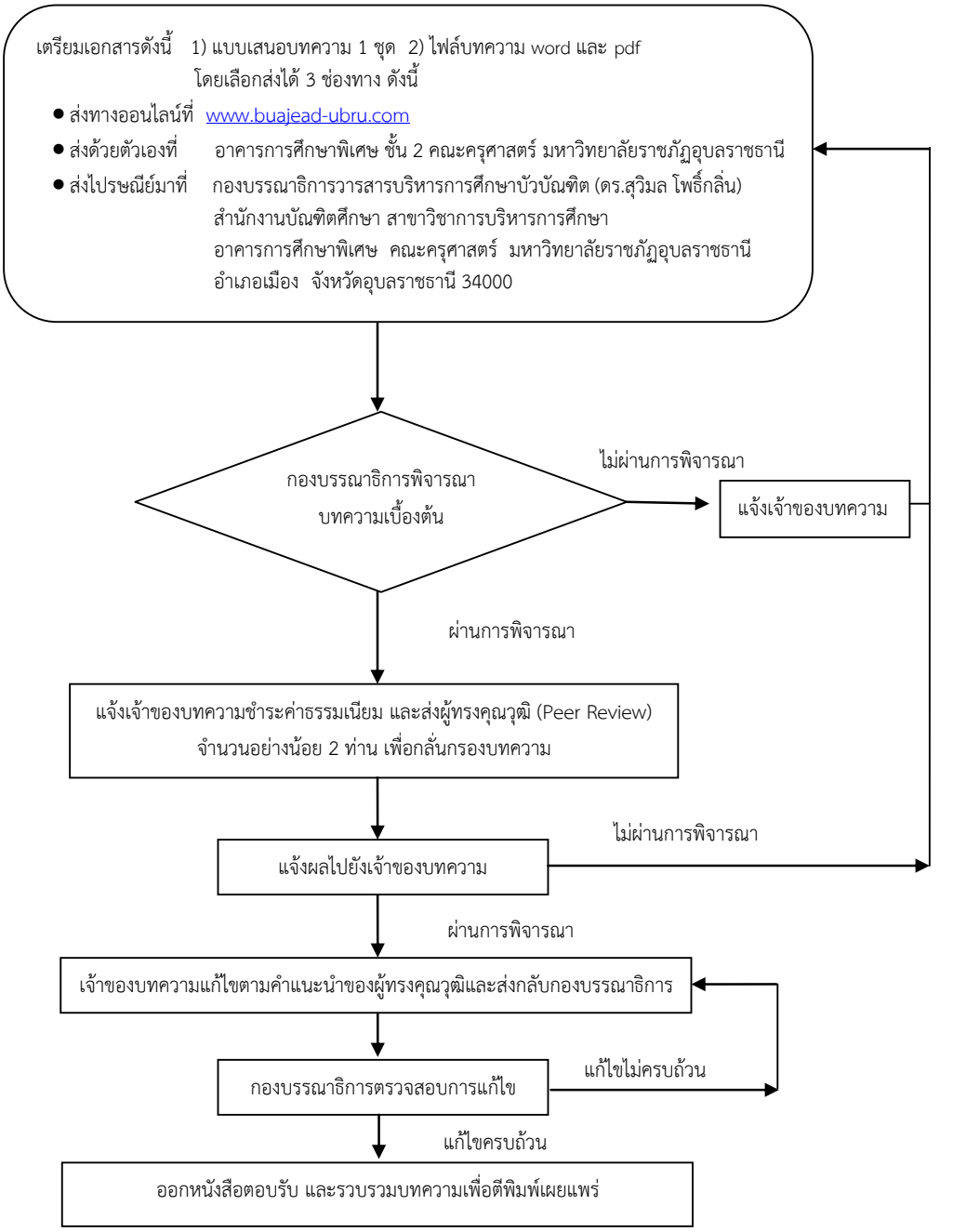
“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545,” **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 119 ตอนที่ 123. หน้า 16-21. 19 ธันวาคม 2545.

5. กรณีเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ วิจักขณ์ ชิตรัตน์. “เพื่อโลกสีเขียว,” **ข่าวสด.** 12 ธันวาคม 2552 : 7.

6. กรณีเป็นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต

การสื่อสารแห่งประเทศไทย. **เศรษฐกิจพอเพียง.** (ออนไลน์) 2543 (อ้างเมื่อ 23 กรกฎาคม 2545). จาก http://www.mcot.or.th/king/king_news16.html

ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

แบบเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
(วารสารในฐานข้อมูล TCI มกราคม ๒๕๕๘ – ธันวาคม ๒๕๖๒)

เรียน บรรณาธิการวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล ภาษาไทย).....

(ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ).....

มีความประสงค์ส่งผลงานในนาม ☐ คณาจารย์/เจ้าหน้าที่ ☐ นักศึกษาระดับ .....

หน่วยงานที่สังกัด .....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

.....

หมายเลขโทรศัพท์..... E-mail / face book/ Line .....

.....

ประเภทผลงาน ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ ปริทรรศน์หนังสือ

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

.....

.....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

.....

.....

คำรับรองบทความวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษา (กรณีเป็นบทความวิจัยของนักศึกษา)

ข้าพเจ้า.....และ..... อาจารย์ที่ปรึกษาของ

(นาย/นาง/น.ส.).....เป็นนักศึกษาระดับ.....

สาขาวิชา..... หลักสูตร.....

คณะ.....ของมหาวิทยาลัย.....

ได้อ่านและพิจารณาบทความแล้วเห็นสมควรน าเสนอเพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ได้

ลงชื่อ..... ลงชื่อ.....

(.....) (.....)

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา

...../...../..... ...../...../.....

ข้าพเจ้าขอรับรองผลงานที่เสนอตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ดังนี้

๑. ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบหรือแหล่งตีพิมพ์ใดๆ มาก่อน

๒. ไม่อยู่ระหว่างการนำเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งเผยแพร่อื่นใดพร้อมกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓. ข้อความ/รูปภาพ/ข้อมูล ทั้งหมดที่ปรากฏ ขอรับรองว่าเป็นผลงานของข้าพเจ้า หากมีการอ้างอิงผลงานผู้อื่น ข้าพเจ้าได้มีการด าเนินการตาม ระเบียบกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และจรรยาบรรณทางวิชาการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วกรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิด ลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าแต่เพียงฝ่ายเดียว

๔. ข้าพเจ้ายอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการตรวจแก้ต้นฉบับตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความทั้งหมดข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงนาม..... เจ้าของผลงาน

(.....)

วันที่...../...../.....

- บทความเป็นความคิดเห็นและผลงานวิจัยของเจ้าของบทความซึ่งยินดีให้บทความได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
- เจ้าของบทความยินดีปรับแก้บทความตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ
- หากมีการละเมิดสิทธิ์ไม่ว่าวิธีการใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ กองบรรณาธิการวารสารไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งสิ้น ให้อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าของบทความ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ
วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต ปีที่ 19 ฉบับที่ 2

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รศ.ดร.ประสาท เนืองเฉลิม
รศ.ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง
รศ.ดร.สฎายุ ธีระวณิชตระกูล
ผศ.ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ
ผศ.ดร.สุรีย์มาศ สุขกสิ
ผศ.ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร
ผศ.ดร.ยุวธิดา ชาปัญญา
ผศ.ดร.เสรี สมชอบ
ผศ.ดร.ธันยากรณ์ นวลสิงห์
ดร.มนต์ตรี ธนะคุณ
ดร.เชษฐพงศ์ สุขปาน
ดร.กฤติเดช สุขสาร
ดร.เจษฎินิฐ รอบคอบ
ดร.พรรณี สุวัตถี
ดร.รชฎ สุวรรณกูฏ
ดร.บรรจบ บุญจันทร์ ดร.จตุรงค์ ธนะสีลังกูร
ดร.หทัย น้อยสมบัติ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รศ.ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง
ผศ.ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)
วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
โทรศัพท์ 081 2911205
หรือ 045-352000-29 ต่อ 1234
http://www.buajead-ubru.com หรือ https://www.tci-thaijo.org/index.php/buajead-ubru

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตึกการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

http://www.buajead-ubru.com

http://www.tci-thaijo.org/index.php/buajead-ubru